Decretal.
Gregor. IX
1235

Mss
Palat.
157
R. BIBLIOTECA NAZIONALE DI FIRENZE

Mss.
Palat.
157
R. BIBLIOTECA NAZIONALE DI FIRENZE

E. 5. 7. 15.

V. 661. 4 N. 159

Fabrizio de'
Del Cav: Cte Orsen Villi
Singulary.

Criſplitt

Gregorius episcopus servus servorum dei dilectis filiis doctoribus et scolaribus universis salutem et apostolicam benedictionem. Rex pacificus pia miseratione disposuit sibi subditos fore pudicos, pacificos et modestos. Sed effrenata cupiditas sui prodiga, pacis emula, mater litium, materia iurgiorum tot cotidie nova litigia generat, ut nisi iustitia conatus eius sua virtute reprimeret et questiones ipsius implicitas explicaret, ius humani federis litigatorum abusus extingueret, et dato libello repudii concordia extra mundi terminos exularet. Ideoque lex proditur, ut appetitus noxius sub iuris regula limitetur, per quam genus humanum ut honeste vivat, alterum non ledat, ius suum unicuique tribuat, informatur. Sane diversas constitutiones et decretales epistolas predecessorum nostrorum in diversa dispersas volumina, que quedam propter nimiam similitudinem, et quedam propter contrarietatem, nonnulle etiam propter sui prolixitatem confusionem inducere videbantur, quedam vero vagabantur extra volumina supradicta, que tamquam incerte frequenter in iudiciis vacillabant, ad communem et maxime studentium utilitatem per dilectum filium fratrem Raimundum capellanum et penitentiarium nostrum illas in unum volumen resecatis superfluis providimus redigendas, adicientes constitutiones nostras et decretales epistolas per quas nonnulla que in prioribus erant dubia declarantur. Volentes igitur ut hac tantum compilatione universi utantur in iudiciis et in scolis, districtius prohibemus ne quis presumat aliam facere absque auctoritate sedis apostolice speciali.

R. De summa trinitate et fide catholica.

Innocentius III in concilio generali.

Firmiter credimus et simpliciter confitemur quod unus solus est verus deus, eternus, immensus et incommutabilis, omnipotens et ineffabilis, pater, filius et spiritus sanctus: tres quidem persone sed una essentia, substantia seu natura simplex omnino. Pater a nullo, filius autem a patre solo, ac spiritus sanctus pariter ab utroque, absque initio semper ac fine. Pater generans, filius nascens, et spiritus sanctus procedens; consubstantiales et coequales, et coomnipotentes et coeterni; unum universorum principium, creator omnium visibilium et invisibilium, spiritualium et corporalium, qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis utramque de nichilo condidit creaturam, spiritualem et corporalem, angelicam videlicet et mundanam, ac deinde humanam quasi communem ex spiritu et corpore constitutam. Diabolus enim et alii demones a deo quidem natura creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt mali. Homo vero diaboli suggestione peccavit. Hec sancta trinitas secundum communem essentiam individua, et secundum personales proprietates discreta, per Moysen et sanctos prophetas aliosque famulos suos iuxta ordinatissimam temporum dispositionem doctrinam humano generi tribuit salutarem. Et tandem unigenitus dei filius Ihesus Christus a tota trinitate communiter incarnatus ex Maria semper virgine spiritus sancti cooperatione conceptus, verus homo factus ex anima rationali et humana carne compositus, una in duabus naturis persona, viam vite manifestius demonstravit. Qui cum secundum divinitatem sit immortalis et impassibilis, idem ipse secundum humanitatem factus est passibilis et mortalis, qui etiam pro salute humani generis in ligno crucis passus et mortuus, descendit ad inferos, resurrexit a mortuis et ascendit in celum; sed descendit in anima, et resurrexit in carne, ascendit pariter in utroque, venturus in fine seculi iudicare vivos et mortuos et redditurus singulis secundum opera sua tam reprobis quam electis, qui omnes cum suis propriis resurgent corporibus que nunc gestant, ut recipiant secundum opera sua sive bona fuerint sive mala, illi cum diabolo penam perpetuam, et isti cum Christo gloriam sempiternam.

Una vero est fidelium universalis ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur, in qua idem ipse sacerdos est sacrificium Ihesus Christus, cuius corpus et sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis et vini veraciter continentur, transsubstantiatis pane in corpus et vino in sanguinem potestate divina, ut ad perficiendum misterium unitatis accipiamus ipsi de suo quod accepit ipse de nostro. Et hoc utique sacramentum nemo potest conficere nisi sacerdos qui fuerit rite ordinatus secundum claves ecclesie quas ipse concessit apostolis et eorum successoribus Ihesus Christus. Sacramentum vero baptismi, quod ad dei invocationem et individue trinitatis, videlicet patris et filii et spiritus sancti, consecratur in aqua, tam parvulis quam adultis in forma ecclesie a quocumque rite collatum proficit ad salutem. Et si post susceptionem baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatum, per veram potest semper penitentiam reparari. Non solum autem virgines et continentes, verum etiam coniugati per rectam fidem et operationem bonam placentes deo ad eternam merentur beatitudinem pervenire.

Item in eodem.

Dampnamus ergo et reprobamus libellum seu tractatum quem abbas Ioachim edidit contra magistrum Petrum Lombardum de unitate seu essentia trinitatis, appellans ipsum hereticum et insanum pro eo quod in suis dixit sententiis: Quoniam quedam summa res est pater et filius et spiritus sanctus, et illa non est generans neque genita nec procedens. Unde asserit quod non tam trinitatem quam quaternitatem astruebat in deo, tres videlicet personas et illam communem essentiam quasi quartam, manifeste protestans quod nulla res est que sit pater et filius

[illegible]

Not

[illegible]

R. De constitutionibus

[illegible]

Not

I

[...]g lex q(uae) dum hec p(ro)hibet omnia mala p(ro)hibet. [...] cogimus in parabolis.

Ne innatis p(re)cautie uie. prudentie sue innitur qui ea q(uae) d(e) adagium ut dicenda uidentur part[...] decretis (com)ponit. Innoc. iii. arch(iepisc)opo treuir.

Cum olim [...] Ad audientiam ap(ostolicam) n(ost)ram p(er)uenit q(uod) treueren(sis) canonica nouum fecer(unt) intrcem [...] constitutionem. ut eis tam in p(rae)sentia q(ua)m in absentia redditus suos ex integro p(er)ciperent. qui [...] esse p(er) illam constitutione(m) fuer(unt) ut decedo fuint i[...] [...] redditus in absentia no(n) p(er)ciperent [...] solum cum fuint residentes. [...] esse (con)suetudine(m) [...] in hoc (con)sueuer(unt) esse pares [...] [...] ut cum singuli p(re)bendas annexe sint [...] suas dum uiuunt possidentibus [...] [...] ad successores no(n) transeant [...] [...] singulos [...] [...] [...] pre legem qua(m) tu ip(s)e [...]

[illegible]

Cum [...]

[illegible]

2

mitum. quamq; absolutam partium impe
tratum alterius p'niorem questionem coram quo
ferri ceu plenarias ut possessiones sunt innovata.

Idem abbati et conventui sancti albini.

Ecclesie sancte crucis et j. Nos attendentes quam laudis
et religiosis suppositis et per ecclesias nulla sunt
tribulata similitas. quos obsequendi manu ne
cessitas non auctas impugnandi. aquibus si quo medio
apostolicum statutum fuit quod ecclesie et respectat commodo
et favore. nullius firmitatis existat. non absente
fuit approbatum. Unde statutum basilii de non ali
enandis prediis rusticis ut urbanis ministeriis
et ornamentis ecclesie. illa reprobatum fuit pontifi
ce que auctor non fuit ro. po. revocatum. quod a sena
tore factum fuit in preiudicium maiestatis non
convincitur irritum. conveniens easdem possessiones
restituentes que similiter diffinimus. Idem uni
versis decretalibus parisius commorantibus.

Ex litteris vestre devotionis accepimus et j. Licet aut
sit prestitum fuit constitutum ut singulis magistris ce
dimantur universitatis ipsorum duxerunt resistendum
et primo et secundo tertio commonitus infra tertium
universitati paret contempnet magistrorum. et tunc be
nefitio societatis eorum in magistratibus privaretur.
et obiret magistri. o. fuit eorum omnimode privat.
Quia tamen constitutum non fuit. ut ipsum in bi
privato pelueret. et eum iuris canonica qui mi
moris existit. ut is qui proximato ammacia coione
privatur cum satisfactione congruam exhibuit re
stitutione obtineat. m. q. suspectum magistrum
flammis iuris vestre humiliter parere curantem
a communionis vestre consortium in magistratibus ad
mittatis. Honorius iii. episcopo et cantori cabillo
nensi.

Ex parte episcopi eduensis fuit propositum. Innocentius.
tum quod canonica eduensis prius commonitus inman
tes plenarie nimium abantiquo in ecclesia eduen
statutum. licet non sint eius diminuti redditus
restituendo et j. Volentes ergo divini nominis
cultum diminui sed potius augmentum. m. q.
antiquum numerum facientes auctoritate nostra suam p
bendas quas ante ultimi statuti inveneritis va
casse in ecclesia memorata non obstante aliqua co
stitutione supplere canonicos ipsis fratrum ut confirma
tione a nobis ad eosdem obtentam personis idoneis cum
consilio episcopi conferatis. Greg. viiij. archiepiscopo
sancte crucis eius nomine de urbe.

Quoniam constitutio ap. se. omnes astringit. et
iudicium debet obscurum ut ambiguum continere.
declaramus constitutionem quam nuper super presente
dis imperpetuum personis maioribus et consuetis
summis annuentibus consulendis edidimus non ad
presens sed ad futurum extendi. Cum leges et
sanctiones futuris certum sit dare formam ne
gotiis non ad preterita facta trahi. non novarum eas de
prius exprimatur. Alex. iii. Senonensi archiepiscopo.

Rubrica. De rescriptis et eorum interpretationibus.

Sicut romana et j. Questitum est ex parte
tua si aliquis cum delegatis iudicibus sub. re. ap.
committitur et litteris apostolicis aliam partem munitam quibus
eis generaliter est indultum. ut liceat litteram appella
re in vocem appellationis prius ut ei ceterem cum de
bent appellationi deferre. Inquisitioni te. r. respondemus
quod ei nihil prius appellationi non debet admitti.
preterquam cum iudicibus ap. re. com. quod specialiter
mandatum derogat generali. Idem cantu
riensi archiepiscopo.

Ex parte conventus episcopi nostris est auribus intima
tum. quod cum de causa quam inter G. et F. clericos inter
super prebenda de novalis cognoscens legitime
eidem. F. secundum tenorem litterarum nostrarum commendari.
Et si ostaret ipsum de primo esse conventum et p
petuo illi renuntiasse prebende amonitione alia
ex cognito et plenario prebendam adiudicasset
eandem. ipse in vocem appellationis prorupit. et ad
te quod ei prebendam pase et absque cause cognitione
restitueris. litteras impetravit. et j. Sed quia non
credimus ita passe scripsisse. et nobis litteris intel
ligentia est hoc collatio et si non apponatur si preces
veritate nitantur. m. q. inspectis litteris quas ep
pretio directum si inveneris sine quo predictum mo
dum ei scripsimus. et in litteris quas prestitus. F.
reportavit non sine habita possessione non mo litterarum
suam episcopi presentis confirmes. et sepedictum. F.
cum litteris nostris quas sibi detulit ad presentiam
nostram venire compellas. Idem Wintoniensi episcopo.

Ceterum si aliquis super aliqua causa ab ap. se. litteras i
petravit. et adversarius eius causa eam postmodum
optinuit omnium aliis de commissione prioris non
habita mentione priores iudices ad decisionem cause
procedere. non secundum litteras optimi aliaui roboris fir
mitatem. Sive inscienter fiat mentio de commissione
prioris pro litteris cum apostolica est exempta iudicatio. Cum
hec de litteris non sint veritate tacita impetrate

cum si de assensu partium causa committatur
et prolixitatis ut et convivio alterutra pars altera
nesciente eam in priorem tractato de commissione priore a
iiij optinuerit delegati non invito is qui talis do
lo et fraude adversarium suum laborare coegit
in expensis condempnari debet. Idem eboracensi episcopo.

Ex certis consultationibus tuas fuit propositum quod
tenere delegati cum aliqua subdisiunctione manda
tur. quorum unum verum est aliud falsum. puta
si proponitur quod talis sit sacerdotis filius in sacer
dotio genitus. qui primo in tali ecclesia ministra
vit. ut quod illicite ecclesiam occupavit eandem.
Huic ergo questioni taliter respondemus. iudicia quecumque; isto
rum constiterit illi plebanum eccelsiam abiudicare
debere. et idem in similibus observandum. Idem archi
episcopo Ravenensi.

Si quando aliqua tue fraternitati dirigimus que animum
tuum exasperare videntur turbari non debes et j. Qua
litatem negotii pro quo tibi scribitur diligenter consi
derans aut mandatum nostrum reverenter adim
pleas. aut per litteras tuas quare adimplere non pos
sis rationabilem causam pretendas. quia patienter sustinebi
mus. si non feceris quod prava nobis fuit insinu
atione suggestum. Idem fratribus cisterciensibus.

Cum ordinem cisterciensium professi et j. Si contin
gat super decimis et aliis que ordini vestro specialiter ap
se. indulta sunt non facta mentione cisterciensis ordi
nis littere fuerint a se. ap. impetrate per eas mini
me teneamini respondere. Idem tornacensi episcopo.

Cam te et j. Dudum siquidem auctoritate tua presentacione
littere a nobis si bene meminimus emanarunt quibus
decano et ecclesie tornacensi mandasse te adhuc in eodem capitulo
existente mandatum dedimus et preceptum ut
p. qui de gente iudeorum originem duxit et di
vina gratia fidem suscepit in canonicum reci
perent et prebendam conferre deberent et j. Ipsi vero
quia donatio prebendarum ad te spectabat preceptum
nostrum executioni non poterant mandare. Cum ta
men preceptus. m. te super hoc ex parte nostra requireret
respondisti quod nullum mandatum receperas. et sic
eum a te infecto negotio remisisti. quod nullatenus
fecisse deberes. si tenorem litterarum diligenter atte
disses. cum tempore quo littere ipse date sunt de capi
tulo ipso esses sicut qui eras archidiaconus et canonicus
eiusdem ecclesie. non esses adhuc in episcopum consecratus et j.
Pro eo quod iudeus conversus ipsum dedignari non debes.

Lucius iii. lingonensi episcopo.

Ad aures nostras pervenit quod plerique decani. archidia
coni precentores ut aliis ecclesiasticis preditis dignita
tibus super minoribus beneficiis litteras impetrantes
nomen supprimunt dignitatis et simplici nomine se ex
presserunt tamquam non habent aliquam dignitatem et j. Con. t.
r. per. quod cum non sit intentionis nostre ut personas pres
sis dignitatibus vitantes plerumque nostras pauperes clericos super
minoribus beneficiis inquietent. litteras in quibus ac
tor suae nomen supprimit dignitatis viribus nolumus
optinere. Item norvicensi episcopo.

Si autem aliquis auctor posteriorum litterarum pro adversariorum
in iudicium tractus obiecerit litteras se priores habe
re de quibus in prioribus mentio non habetur. si eis dolo ut
negligentia uti postposuit excusari non debet. Si
autem quia delegati iudices copiam nequiverit habe
re per posteriores litteras non poterit conveniri. Idem.

Ad hec sumus et j. Significatum est nobis quod eorum imp
unitate vestre pro quibus tales ut assistit de cancellaria
nostra litteras recepisse. per quas eorum omnia negotia uni
iudicibus ut plurimum quos ipsi elegerint arbitrio
committuntur. sicque fit ut si aliquem pulsare volu
erint coram ordinariis iudicibus non requirunt. sed
ad iudicem unum ut plures delegatos suos pri
tios et parti adverse suspectos super examinatione
que deduxerunt et j. Nos huic morbo certi vole
tes obviare remedio. m. q. si litteras tales in p
vintia tua inveneris eas carere viribus nostra auctoritate
decernas. Item.

Ad audientiam nostram te significante pervenit. quod cum
secundum stephano super absolutione sua litteras et ut prima
facie videbatur apostolicas presentavit. quibus quoniam
nisi inconstructione pretium. fidem te
noluimus adimplere. Clemens. iij.

Ex parte. s. presbyteri ecclesie decrastendende nobis innotuit
quod cum capella de cperthon ad predictam ecclesiam de
ut pertinere. O. diaconus qui iam dictam ecclesiam cap
pellam tenuit capellanum ipsi in ea ministra
rem. per appellationem a se factam amovit. quare
cum ecclesie. s. prosequutus et ad vos litteras impe
trasset. ipse. o. appellationem suam prosequi non curavit
Sumque auctoritate priorum iudicum in ius esset vocatus
dixit se litteras priores habere. de quibus nulla mentio
in posterioribus habebatur. quas usque ad tertiam citati
onem supposuit eas dolo vel negligentia uti postpo
suit. quod ex diuturnitate temporis videbatur. in quibus;

nulla mentio de appellatione ab ipso facta fuerat. cum idem
iam ante appellationis tempus fuisset elapsum. Ideoque
mandamus quatenus si ita esse constiterit revocato in statum
pristinum omnibus que post appellationem inveneris attemptata
eidem presbitero ecclesiam mandatis esse restituere. pre
terea presbiterum contra eum appellationem suam non fu
isse prosecutum. constiterit memorato contra impe
titionem necessarijs compungantis. Cel. iij.

Sciscitatus es a nobis pretorio destinato de qua
impotentia illud intelligatur quod in litteris sepe con
suevit apponi ut si duo vel tres quibus littere diri
guntur ipsis exequendis simul interesse nequiverint
unus aut plures quibus scribitur nichilominus exe
quantur. Nos vero ita sentimus quod tam de iure quam
de facto illa impotentia censeatur. de iure si aliquis
illorum fuerit vel infirmitate aut alio legitimo im
pedimento detentus esse ostenditur. de facto si ostenditur eius
casu morbis occumbere. vel incurabili necessita
tis articulo impediri. quamvis non valeat interesse dum
tamen qui presentialiter presens esse non potest collegis su
is committere excusationem suam caveat si potest vesti
gium. ut alij coniudices vel executores nichilominus
ad consummationem in unum mandatum procedant. Non
est ille qui eatenus non vult interesse hac impossibili
tatis impotentie valet aliquatenus excusari nec for
te sic in vestigio habebitur expressum si non omnes inter
fuerint vel simul nequiverint aut noluerint interesse.

Innocentius iij. episcopo Elien.

Pastoralis officii etc. Et infra. Prima consultatio que tenoris
tue litteras ambiguitatem utrum iudices ab ante
positionem cognoscere debeant. et utrum post sedis
suae prime littere revocatione. ad quartum. respondemus quod in suspen
sionis periodo vel eo durante deferendum simul
utrique consistentibus et si forte nequiverint una sententia
contineant. quamvis plures sint contra parte que
ex altera partibus contineantur electos apud in se
cundo capitulo. Cum autem subiecti forma inveni
entium quam vel a viris talem et contrariam alios
fore et quibusdam alijs se bene ponit est dicamus
contineri. a nobis ita illaciens littere impetratum
sollicite consulit an iudex ex delegatione hiis autem
post ut rei expressione sine personis ut rebus exprime
dis vel ponentur. Ad tentationem si autem quod post ut
res expresse fuerint nominatim sub nomine expressis in eo
missione forte sed generaliter comprehensis specialiter tamen quod
de forte commissione nullam faciant mentionem.

Ad alios iudices a se apostolica emanaverint eam de
rigorem debitum optinere. Nos igitur ad hec duo
etc. Et infra. quod cum generali per specialem prejudicio derogetur
iurisdictio per generales litteras attributa per speciales que
tum ad ea que specialiter exprimuntur penitus enervatur.
licet de prioribus non faciant mentionem. Verum si specialiter
loquatur prima quod et si mentio data possit quod de eius iuris
dictio nisi ceteri eam super re vel personis articulis
expressis capitur delegatus. Et autem quod expressatur
posse vel res delegatus neque iurisdictio habent in eis
esse. Item Senon. archiepiscopo.

Sedes apostolica consuevit exhibere se petentibus liberalem
sed quanto est gratiam neque abutuntur etc. Et infra. Nos igitur volen
tes eorum malitiis obviare decrevimus ut cum in
commissionibus nostris maiores et minores persone solum
modo designantur. maiores et dignitates sublimitate prae
cellentia non intelligantur inclusi. sed ut liceat cuiusque
generalitatis huiusmodi multitudinem effrenatam in iudi
cium evocare. nec super maioribus et gravioribus
negotiis audiantur. qui de minoribus et levioribus
tamen faciunt mentionem. Siquis vero aliquas personas
expressas non vel velit cum eis in iudicio experiri.
sed ut deseruire valeat adiunctores. quia fraus
et dolus ei patrocinari non debent. tamquam integre pro
re careat penitus impetratis. Item R.
Canton. et R. priori de monte Leprosorum.

Ex tenore litterarum quas nobis destinastis intelleximus
quod R. sacerdos recolleuit ad alios iudices
super questione que inter ipsum et abbatem de Becco vertitur
litteras apostolicas impetrasse. qui cum parte adversa
adversam eius presbiter coram eis noluit litigare
etc. Et infra. Cumque vos in causa cognitione velletis procede
abbas coram vobis proposuit quod non tenebatur
per easdem ad vos litteras presbitero respondere. cum per a
lias ab alijs iudicibus prius citatus quas autem il
larum non fuerant revocate. Nos igitur attendentes fin
ibidem presbiter memoratum duas commissiones super eo
dem negotio impetrasse et altera non faciebat
mentionem de reliqua. quia fraus et dolus alicui
patrocinari non debet. ut ipse commodo careat
utriusque. Item Erchtolan. archiepiscopo.

Cum a vobis sepius sedes apostolica moverent etc. Et infra. Sed quia
ista nobis quod cum P. clericus in ecclesia Mathei sub
sinenti sui plenariam adeptus invenitur quod per
receptionem ipsius in ecclesie de Grongola preposito et subdi
ei eidem dicte litteras impetravimus. Cum si litterarum nostrarum

Noct

Noct
gerolis
nec d

decim

Noct

fecerim attendisse matrem inveniisses meis quod eam
debuisse animum offendisse. Cum enim in litteris
sed de plenaria ipsius mentio haberetur. nec mediocrem
canonicam imo non clericus dicerent meis. et illarum
ipsis per esse adiectam additio si dignus extiterit ad
ecclesiasticum beneficium optinendum intelligere
potuisses quod littere fuerant impetrate. Item e
lecto decano et B. canonico Cameracen.

Causam que inter presbiterum et Ioannem questionis super
possessionibus de anagia vertitur etc. Et infra. Quia dilectio a
nunciavit quod sufficit instrumentum quod si alterum prius
ei cetera legitime plenariam natam adire vel in
dictio parte contemperiet. Nos presentes partes plura
nes recipe quamvis de iure possessionis meae cognitione
ac decisione procedere minime tardaretis. Nos vo
lentes ut clausula illa quam de iure potius quam
autem quod de presentationum receptione mentio fieret fue
rat inserenda. Clausulam illam de receptione
non procedere. ergo quod ipsam intelligentes dixit in eam
ius tenorem litterarum illarum procedere non tardetis per
iustum ut litterarum ... procedere in eorum negotio legi
time est processum stabile perseveret. Aliquin si ex
tali clausule memoriate aliquod obstiterit in al
terius partis preiudicium attemptatum de iure inde
claramus tamen ... mandantes ut in decisione
ipsius negotij sic promissum est tam super principali quam
super incidentibus questionibus apostolica contemnere precedant.
Item archiepiscopo Senon.

Constitutus apostolica sede apud P. clericus proposuit quod cum
G. presbiter decano et capitulo dedit in mandatis ut ipsum
reciperent in canonicum et fratrem. et plenariam ei
conferrent. si qua tunc vacaret ecclesie vel proxi
mo vacaturam. et ipsi mandatum eidem admit
tere non curassent. eis presentes mandavit ut
quod mandaverat adimplerent. sibi super hoc execu
toribus deputatis etc. Et infra. Verum parte adversa proponente
in brevi eam esse certum esse nisi ius instituit firmatum
iure iurando et per Ro. pontificem confirmatum. et de hoc
memoriam P. non fecisset in suis litteris mentionem
Intelligendum erit enim venisse P. in et de
talibus litteris necessarie tacita impetrasse etc. Et infra. Vis u
terque quod si legitime nobis constiterit numerum canonicorum
qui nunc est in ecclesie per decanum et capitulum eidem ecclesie
iuramento firmatum. ante quam dictus clericus littere
as executorias impetrasset quod factum est occasione
ne litterarum ipsarum irritum decernatis. Aliquin

In

ei facientes in eadem ecclesia plenariam si qua vacat
sublato cuiuslibet appellationis obstaculo assignari. Item A.
canonico Pictavien.

Super litteris que ab aliquibus ex malitia et a non nullis ex
ignorantia tacita veritate vel suggesta falsitate
impetrantur a nobis diversos intelleximus sentire diver
sa alijs asserentibus eos debere prius cause omni com
modo. Cum in dubio precium cause debeat impetratis.
alijs vero dicentibus quod et si forma cause debeat
vel in casibus expressa nichilominus vim vigorem ut
sit a delegato iudice in negotio procedendum. Nos
ergo qui inter eos per similitudinem vel malitia et illos
qui per simplicitatem vel ignorantiam litteras a nobis
impetrant hic credimus discernere differentiam. ut
hij qui forte in falsitate exprimunt vel supprimunt
veritatem. ut sue pravitatis penam nullum ex
litteris commodum consequantur. ita videlicet quod legatur
per quas hoc super hoc fuerit facultas nullatenus de causa co
gnoscatur. Inter alios autem qui possint in litteris
impetrandis discernendum quod falsitas
suggesta fuerit vel quod veritas sit suppressa. Nam si
talis expressa sit falsitas. vel veritas occultata quod
quamvis fuisset tacita vel expressa. Nos nichilominus
saltem in forma communi litteras dedissemus dele
gatus non consequens formam in litteris ipsis ap
positam. sed sic et continens in nostris inde procedat. Si
vero per huiusmodi falsitatis expressionem vel suppressionem veri
tas littere fuerint impetrate qua tacita vel ex
pressa nos nullas litteras dedissemus a delegato non
est aliquatenus procedendum. nisi forsan ea tantum in
prioribus ad suam presentiam convocatis de premissis
questionibus cognoscere. ut sic utrique cum causam
totam que delegantem movere moverent et delegatum
et ubi delegans suas litteras denegaret. delega
tus et sue cognitionis officium nullatenus inter
ponat. Item abbati et conventui premonstraten.

Ocian postulastis a nobis vel pluries ad vestras ab
batias nulla mentio habita de suis conventibus in
petitoriis. teneantur abbates ipsi super eis que
ad conventus pertinent. et eosdem de ipsis querelantibus
respondere. ac licet inhibita sit apostolica per appellationis ob
tinere possint ne respondeant se tueri. super quo duxi
mus respondendum quod nisi alia causa rationabilis suffragetur
per appellationem se tueri non possunt. quod minus
debeant auctoritate litterarum hiis legitime respondere. cum
ex officio suo teneantur congregationum suarum

3

negocia pertinere. nisi forte abbatis et conventus
negocia essent omnino distincta. Item archiepiscopo Mau-
giin (?) V. canonico Magdeburgensi.

[C]um dilectus filius R. custos Vercellensis ecclesie ac P.
canonicus G. monasterii super electionibus in eadem ecclesia
celebratis litigarent aliquandiu coram nobis et
J. deprehendimus litteras ad abbatem de Lucedio (?)
et suos iudices impetratas per subreptionem obten-
tas cum in eis illius articuli veritas de subreptione
resignatione fuerit preter conscientiam nostram cognitione termi-
nata. quia in prioribus litteris ad scolasticum et de-
canum et coniudices suos obtentis in eadem fuerat de
quibus in sequentibus litteris mentio non fieret et ideo quod ipse
litteras occasione damnosam attemptatam duximus
irritandum. Dictum insuper scolasticum et con-
iudices suos invenimus nimis processisse.

[H]Cum et eisdem principaliter mandaverit ut adeptum
eorum personaliter accedentes per se vel alios adminis-
trationem committerent abbatie. cui adeptus ei dein si
esset liberum in resignatione subtractio ipsi formam
mandati apostolici transgredientes illo ampliori proces-
so de aliis articulis inordinate plenarium cogno-
verunt per quod consensum ipsorum contra nostram formam rescripti
ad iurisdictionem attemptatum irritum decrevi-
mus et inanem. Idemque in. q. G. et quibusdam ecclesie
canonicis sic visum fuerit restitutis et formam man-
dati nostri quacumque diligentia observata in negotio ipso
procedere plenarie pertinens. Item.

[P]lerumque contingit quod aliquis nostris litteris impe-
tratis illis viri multo tempore ponentes post tunc
demum eas exhibent cum aliarum auctoritate alios
contra quos primitus litteras impetraverant ceperint con-
venire. dicentes posteriores litteras non valere ut pote
de non facientes de prioribus mentionem. Cumque non
sit malitiis hominum indulgendum. statuimus
ut si quis nostras litteras impetrans infra annum
postquam copiam iudicum habuerit ex malitia vel ne-
gligentia postposuerit uti eis, auctoritate posteriorum va-
leat conveniri. licet de prioribus mentio non habeatur.
Item Rothomagensi archiepiscopo.

[C]um contingat et J. presertim cum quidam super aliquibus
litigantes ad diversos iudices litteras impetrant
quarum optioni agere aliam et mandavit vel
partem ad illam devenientes ex communi fine subsidio
aliis iudicibus procedendum est in iurigenti (?) vel

[L]icet eandem venientes absolutum. quis an utrisque
annecens ut aliquis subtrahatur debeas intui-
tu. Super quo tue prudentie rescribimus evidentius
distinguendum. an cum primum mandatum re-
cepisse dignosceris et forsan innotuit inter illos et
alios super iurisdictione discordiam suscitatam an
super hoc nichil omnino sciuisti et quidem si super contempti-
one huius nichil nobis penitus innotescat. Cum pri-
mum mandatum recipere te contingit istud
debes humiliter executioni mandare. Sed si per
te cum et aliis denunciat tunc litteras adu-
ersusque a sede apostolica obtentas copia postulata quas
auctore presentium distincte precipimus exhibi. Si
ex ipsarum tenore deprehendis evidenter ita quod non sit a-
liquatenus cessandum quod littere que ad illos a quibus
mandatum recepis impetrare noscuntur expresse re-
vocent litteras aliorum. nullatenus interpositis exequaris.
quod nobis so loco mandamus dum littera inspecti-
one manifeste constet quod littere opposite ad illos qui
primum dederunt mandatum patias minime re-
vocent super mandatum nullatenus exequaris. Que
si super hoc nobis in toto fuerit dubitandum. adeoque
dum secundum mandatum te procedere non oportet. do-
nec nostri cultam nostre constitutionis tenorem inter eos
huius contentio sopiatur. et ideo ipsum facere debes. Si pri-
mo mandato recepto. et nondum executioni man-
dato et forsan innotuit quod invitasse super iuris-
dictione contentionem recepit disceptare. Seque-
ntibus omnibus predictum et predictam te convenit in-
tentione hunc ne ad declinandum manda-
tum dubitare te dicens non dubitandum non est
ut et adeoque te asseris esse certum non certum
esse non debes. Licet autem ex hiis certa et decer-
na que in hiis debeas te habere. nulla tamen auctoritate
potius ut inter legatos aut pro et iurisdictione
debeas iudicare. Item magistro G. p. de Fumi (?)

[Q]uum ex litteris sancti Michaelis de [illegible] Scam-
men. Sargini et valle regie abbatum nostris fuit a-
uribus intimatum quod cum ad eos semel et iterum
a nobis littere processissent super eo quod P. clericus sancti Re-
migii procuratorem de salute quam R. de clivo quam per
indispositam secundum collatam fuisse proponit retine-
bat. ipsi partes semel secundo et tertio citaverunt. et dictum
P. qui citatus pluries comparere noluit per se vel per-
salem aliquem coram eis excommunicationis vinculo in-

nodaverunt. fecerunt fructus ipsius parrochie se-
questrari. Cumque postmodum idem P. accedens
ad eos se iuri parere promisit cautionem ac optinuit
se absolui. ipsi absolutionis litteras concedentes. diem
ei assignarunt et locum quibus coram eis quod promi-
serat adimpleret. Cum diem et locum ex litteris illis
idem in loco rasure descripsit. et quod ipsi ei sequestra-
tos fructus assignari mandabant. quod coram du-
obus eorum tertio sui absentiam excusante per litteras
est confessus. Nos igitur cum tante temeritatis excessus
falsitatis scrupulo non careret. nobis dedimus in manda-
tis. ut si esset ita ipsi presumptori super dicta
parrochia perpetuum silentium imponentes prefato
R. de clivo assignarent eandem cum fructibus
sequestratis. Verum si nobis per vestras litteras intimasti
cum dictus R. infra tempus prefatum coram nobis pre-
sens vel dictos presumptores postulasset dictam
assignari. vos utrum clausula si est ita de omnibus
superioribus an de articulo tantum rasure debeat intel-
ligi dubitastis. Nos igitur respondemus quod clausula illa ad
omnia debet superiora referri. Ad hoc ut ipsi R. pre-
fata ecclesia conferatur. quod licet innitimur falsitatis
ad imponendum ei perpetuum silentium super ecclesia
illa sufficiebat qui falsitate huius perpetravit. non
tamen propter hoc eadem esse est adiudicanda assignanda
super aliis sententia fuerit plena fides. Idem Ymolensi episcopo.

[D]ilectus filius abbas sancti Stephani Bononiensis per suas
litteras nobis intimavit quod cum ipse cui visitatio-
nis officium in eamdem ac diocesis Bononiensis commisi-
mus S. et A. presbiteros a beneficiis propter eorum graves et
manifestos excessus duxerit amovendos. Ipsi tandem
super restitutione nostras ad te in communi forma litteras im-
petrarunt. de amotionis sue causa et excessibus qua
tenere astricti nullam facientes mentionem. Ideo
igitur F. t. m. q. si est ita litteras ipsas tamquam per
suppressionem obtentas viribus carere decernas. Idem
episcopo Ventimiliensi.

[P]ostulasti per sedem apostolicam edoceri utrum alicui ecclesie perpetuo
vicario de proventibus vicarie tantum per partum
non valeat commode sustentari. certus per illam
formam esse. Cum secundum apostolum in ecclesia deservien-
ti [illegible]. Ad quod sic duximus respondendum quod cum per sacerdotis
necessitatibus pauperum clericorum qui nullum sunt
ecclesiasticum beneficium assecuti sedes apostolica duxerit
succurrendum perpetuus vicarius nisi dum

[I]n certa fecerit mentionem. commode reperiatur non debet.
de hiis litteris utpote sub tacitate tacita impetratis non
eius carere beneficio debet dicta. cui competenter de pro-
prie vicarie proventibus est provisum. et pro habendo be-
neficio sufficientis subsidium ex certa sua suppo-
rtimento alio beneficio de levi non sentimus quin fa-
ciamus de primo in nostris litteris mentionem. Idem
in concilio generali.

[N]onnulli gratia sedis apostolice abutentes litteras eius ad re-
motos iudices impetrare nituntur. ut reus fatiga-
tus laboribus et expensis. liceat de re vel importuni-
tate auctoris redimere compellatur. Cum autem per iu-
dicium iniuriis aditus patere non debeat quod
iuris observantia interdicit. statuimus ne quis ultra
dietas duas per suam diocesim per litteras apostolicas ad iudi-
cium trahi possit. nisi de assensu partium fuerint
impetrate. vel expressam de hac constitutione fecerint
mentionem. Sunt et alii qui se ad novum genus
mercimonii convertentes ut vel sopitas possint su-
scitare querelas. vel novas immittere questiones. fingunt
causas super quibus a sede apostolica litteras impetrant absque
dominorum mandato quas vel reo ne propter eas laboris
et expensarum dispendio molestetur. aut actori ut per
ipsas adversarium indebita molestatione fatiget
venales. Cum autem lites restringende sint potius
quam laxande. hac generali constitutione sancimus ut si
aliquis super aliqua questione de cetero sine domini speciali man-
dato litteras apostolicas impetrare presumpserit. et littere
ille non valeant. et ipse tamquam falsarius puniatur
nisi forte de illis personis extiterit a quibus non debet
exigi de iure mandatum. Innocentius III. Cantu-
ariensi archiepiscopo et iudicibus suis.

[D]ilectus filius J. Sarracenus clericus exposuit coram nobis
quod cum Jordanus clericus Aurelianensis ipsum super ecclesia
sancti Nicolai de [illegible] coram nobis auctoritate litterarum nostrarum
traxisset in causam. ex parte ipsius J. fuit excipiendo
propositum quod auctoritate litterarum non poterat conveniri. eo
quod ultra duas dietas adiecerit [illegible]
contra statuta concilii generalis et quod in eisdem litteris non fie-
bat mentio de statutis. Et quia huiusmodi exceptionem admittere
denegantes. procedentes in causa pro eo quod idem J.
in [illegible] Sen. et [illegible] diocesis beneficia optineret
quod ex hoc domicilium intelligere debere. ipse mandam
audiam appellavit. et J. Cum idem J. ad [illegible] in-
positam prosequutus Aurelianensis archiepiscopum et ei

Not' a [illegible]

collegas suos p[re]dictis l[itte]ris impetrasset. Vos i[n]cau
ti in ludibrium p[ro]ceditis eisdem iudicib[us] ne in
commisso sibi p[ro]cedant negotio inhibentes. Quocirca m[andamus] q[uatenus]
si est ita suspensionis eisdem cum non uos set illi iu
dices cognoscere habeant ad quos iurisdictionem velitis p[er]
tinere. Item ep[iscop]o et arch[idiacono] Elnen.

Capitulum s[an]c[t]e crucis Cameracen. exhibita nobis p[ro]
testate monstrauit quod cum magistro clerico sup[er] prebenda
li beneficio in eor[um] ecclesia opinione l[itte]ras n[ost]ras ad eos
monitorias et demum preceptorias impetrasset
et clericus [contra] eos sup[er] consimili beneficio muneris sibi
ecclesia obtineret ad .I. archid[iaconum] Tornacen. et eius col
legas de p[re]dictis l[itte]ris non habita mentione executo
rias a nobis l[itte]ras impetrauit qui post ap[pellationem] ad nos
interpositam in eos suspensionis sententias p[ro]tulit
ac dict[us] R. sup[er] executione mandati p[ro] eo s[ibi] ad a
lios optinuit scripta n[ost]ra qui tulerunt suspensi
onis et excommunicationis sententias in eosdem. Quocirca m[andamus] q[uatenus]
eo recepto in canonicum et in fratrem assignata
beneficio p[re]bendali qui a[d] eos p[ri]us mandatum a
p[osto]licum impetrauit p[re]dictas sententias uir[ibus] fecerit a[b] esse
relaxatis a[u]c[toritate] n[ost]ra sup[er] p[re]bendali beneficio i[n] eadem ecclesia
habituro reporrectis. Item Brunien. archiep[iscop]o.
Ad audientiam n[ost]ram p[er]uenit q[uod] [...] a. S. le.
gatum clerici obtentu ali[quo] ap[ostolic]e l[itte]ris sup[er] p[ro]uisione
sua i[n] aliq[ui]b[us] ecclesiis uel s[ibi] beneficiis recipientes ab
eis annuas p[ro]uisiones seu alia beneficia abeo[rum]
imperiti testificant. Intuitu eorum beneficio le
tum et j. f. e. m[andamus] q[uatenus] eos qui post l[itte]ras tales
uideat alias de illis mentionem non habita impet
rauit decete ut [...] impetrauerunt carere
decernens commode [...] ecclesias n[on] p[ro]uiderias eo
rum [...] reuocande [...] si
q[uo]d eis [...] inuenitis esse factum. Greg.
IX. Mediolanen. archiep[iscop]o.

Cum nuper p[ro]uisionis p[re]sentiam q[uo]d multi clerici ad eccl[esi]am
plures l[itte]ras n[ost]ras aliquas [...] mentionem
facientes impetrant fraudulenter ut in plurib[us]
ecclesiis admittantur sicut aliqui in aliis recepti.
licet n[on] dum in eas eccl[esi]asticum beneficium assecuti
alias eccl[esi]as sup[er] receptione sua inordinate inquie
tant et molestant et j. [...] q[uatenus] eos eccl[esi]is in quib[us] re
cepti sunt tamquam eos [...] ut p[ro]uisionis ali
as alias eccl[esi]as ratione l[itte]ras h[uius]modi molestare nisi fiat
de receptione ep[isco]p[u]s plenam fecerit mentionem. Ite[m]

Ep[iscop]o Siluanecten. et abb[at]i Compendien.
Ex parte decani et capituli Laudunen. fuit p[ro]posi
tum quod cum ipsi auct[oritate] ap[ostolica] indulgentie sibi
lem [...] I. exceptis s[ibi] [...] p[ro]hibitis, p[er]unitori
bis p[er]titum p[er] hoc ad se. ap. accedentib[us] et hoc si
hoc ad se ap[ostolica] accedentib[us] et h[uius]modi sup[er] diuisis ar
ticulis con[tra] nos cum ipsum uob[is] commisimus
terminandum. hoc adiecto ut non obstarent l[itte]r[e]
si p[er] assensum p[re]dictum impetrate. Dictus aut[em]
nobilis contra [...] p[ro]posuit quod p[er] illas l[itte]ras p[re]tendo
non erat ex eo q[uo]d W. qui easdem l[itte]ras impetra
uit eo tempore [...] cum ipse ante impetra
tionem l[itte]rarum ip[s]ar[um] p[er] suspicionem quam eis cum eo
conceperat mandatum sibi traditum reuocas
set. eis et p[re]missis exa[m]iniso q[uo]d a[d] nos ut ad ip
sos h[uius]modi reuocatio non p[er]uenit. uos quod deberetis
p[ro]cessus ip[s]os p[ro]cedere. p[er] quamdam interlocutoriam
p[ro]nuntiastis. p[ro]curatore itaq[ue] p[re]dicti nobilis n[on] in
sperantis p[re]dictam indulgentiam [...] ip[s]ius
nobis ex ap[osto]lico sedis q[uod] non erat p[er] eam dictas
l[itte]ras p[re]tendendum. exhibens quasdam alias
postius impetratas nos alia continentes. ut si de
p[re]dictum uoluntate p[ro]cederet cum terminaret ea
dem. alioquin ip[s]am sufficienter instructam re
mitteretis ad se. examinanda cum indulgentia me
morata. quas l[itte]ras ipsi ex eo n[on] ualere dicebat.
q[uia] p[er] eumdem W. et post reuocationem manda
ti fuerint impetrate. Quia uero iure generali sta
tutum est ut ap[ostolic]e l[itte]re quas sine speciali manda
to d[omi]ni quis impetrauit ualere non debent; nisi sit
de illis p[er]sonis a quib[us] non est exigendum de iu
re mandatum. d[ictum]. q[uatenus] si reuocatio mandati
ad p[ro]curatorem p[er]uenit. cum minus ualere deb[e]
ant l[itte]re q[uas] impetrauit ab illo. a quo manda
tum d[omi]n[u]s reuocauit in negotio iuxta p[re]dictam continen
tiam l[itte]rarum non obstantib[us] posteriorib[us] p[ro]cedatis.
Item decano et magistro G. canonico Leodien.
Significante W. nos nouimus accepisse
quod cum R. [contra] W. Remen. dioc[esis] sup[er] q[ui]b[us]dam
p[er]sonis ad iudices l[itte]ras impetrasset. idem W.
excipiendo p[ro]posuit. q[uia] cum idem non de Remen.
set de Cathalan. dioc[esis] esset p[er] h[uius]modi l[itte]ras cum de dy
oc[esi] Leodien. non fuerit aliqua mentionem conueniri
de iure non poterat nec debebat. Et quia excepti
onem h[uius]modi admittere denegarunt iterum audiam

I

appellauit. Iudice q[uatenus] m[andamus] q[uatenus] si est ita reuocato in irri
tum et c[etera]. Item p[ri]ori s[an]c[t]i Zacharie et succentori Rodu
len. Conquestus est clericus [...] s[an]c[t]i [...] mag[ister]
de ciuitate Sagien. sua nob[is] insinuatione monstra
uit. quod cum magister R. p[er] quasdam l[itte]ras [contra] ep[iscopu]m Sa
gien. et quosdam alios Sagien. dioc[esis] sup[er] redditib[us] et
reb[us] aliis impetratas a nob[is] coram iudicib[us] super
dein eccl[esi]a p[er] generalem clausulam quidam alij con
ueniss[et]. idem W. excipiendo p[ro]posuit q[uod] cum
esset de ciuitate Sagien. et sup[er] eadem clausula
nullus de ipsa ciuitate intelligeretur inclusus con
ueniri non poterat p[ro]uentum. et quia dicti iudices excep
tionem h[uius]modi recusarunt. iterum audiam appellauit. Idem
m[andamus] q[uatenus] si est ita reuocetis in irritum et c[etera]. Item ab
bati s[an]c[t]i Jacobi.

Significauit nob[is] Conuilla Naucen. q[uod] cum mor
tuo comite fr[atr]e suo ipsa in eius successit comitatu
B. et S. p[er] quasdam l[itte]ras ap[ostolicas] [contra] Dulen. ep[iscopu]m et quosdam
alios clericos et laycos impetratas. eam coram iu
dicib[us] ad quos optinere fuerunt sup[er] quadam pe
cunie summa. quam eidem fr[atr]i suo se mutuasse
dicebant. p[er] illam generalem clausulam q[uo]d alij
qui i[n] p[re]dicto comitatu successerat conuenere. Excipiente
itaq[ue] p[ro]curatore suo quod ad huc fr[atr]e eidem mu
lieris uiuente cum eedem l[itte]re impetrate fuerint
n[on] p[ro]p[ter]is dum uiueret fuerat adiudicatum eundem
eam autem n[on] poterat conueniri. quia iudices excep
tionem n[on] admiserunt. ip[s]a uiam audiam appel
lauit et j. [...] m[andamus] q[uatenus] si est ita reuocato in irritu[m]
et c[etera]. Item abb[at]i s[an]c[t]i Victoris.

Ex insinuatione ep[iscop]i Abren. accepimus q[uod] I. cleric[us]
sup[er] eius p[ro]uisione ad ip[su]m preceptorias. et p[ro]modum
ad nos executorias [contra] eum l[itte]ras impetrauit et
j. Quocirca m[andamus] q[uatenus] similem sup[er] hoc monitione p[ro]s
sunt. executoris suspendatis eosdem cum in e
adem executione de monitoriis fecerunt mentio
nem. alioquin in executionis negotio iuxta decretum
ad nos p[ro] ip[s]o mandato tibi p[ro]uisa p[ro]cedatis. Item
Nouiomen. ep[iscop]o.

Mandatum ap[ostolicum] ad te directum ut magistrum S.
facias recipi in canonicum et in fratrem Nouiomen. ec
clesie sub anno ibidem non scripsimus q[uod] h[uius]modi gratiam
plenarie. Alioquin beneficium p[er] nostras l[itte]ras optine
te plenarie non teneris. Cum sup[er] receptione duorum
uando eccl[esi]am ante l[itte]ram non fuit intentio m[e]a

tationis. Item.

L[itte]ris ap[osto]licis a[d] nos directis ut G. clericum rece
ptis in canonicum et in fratrem usq[ue] palio p[ro]uos
fuiss[et] eccl[esi]a n[ost]ra gratiam mandatum u[est]r[u]m exeq[ui]
uoluim[us] et c[etera]. non obstante quod .R. subdiac[onus] p[ro]imis
l[itte]ras executorias recepisset. qui ab .m. .R.
p[ro] .n. monitorias impetrauit. cum factum p[ro]
n. prius q[uam] u[est]r[u]m sumus plenarium. Item.

Ablatam quam ap[osto]licam iam recepit ut .G. clericum
i[n] aliqua eccl[esi]arum sua modestia p[ro]uideret p[er] l[itte]ras genera
les ad diocesanum obtentas ut in diocesi sua
u[e]l p[re]dicto sup[er]stitum non esset facere p[ro]uideri. cogi non
debet non p[ro]uidere n[on] sup[er] conferendis eccl[esi]is aut bene
ficiis aggrauari et si facultatem h[ab]et diocesianus
p[er] easdem l[itte]ras p[ro]uidendi. Item.

Ab executione [contra] statutum concilij generalis asserit legatum
l[itte]ris a sede ap[osto]lica obtentis. ut si est ita sine difficul
tate absoluat eumdem. et alijs deputatis qui eo
non parente mandatum ap[osto]licum exequantur. non ex co[n]
tentione [...] eo suo certus esse debet. licet in hoc de
feratur eidem si illo cognito dermauerit. Item.

Si p[re]sente aliquo n[on] dum beneficium eccl[esi]asticum as
sequutum sup[er] p[ro]uisione ipsi licet minus competens
obtinentas rescriptum ap[osto]licum de hoc mentionem non
faciens impetrauit. illud uelut fraudulenter ob
tentum dicimus non ualere. Item ep[iscop]o Parisien.

Quia non nulli diuersis modis l[itte]ras ap[osto]licas ab
utentes sententiam ut quamq[ue] obtentas subtractione suo
l[itte]ras alias eidem nobis tradiderunt qui eas uolunt
fingunt indebite p[ro]cedere. et qui eas tales non
receperunt. quamq[ue] illos [contra] quos inde h[ab]uerunt q[uam] omnis fa
tigare in iudicium euocant. aut l[itte]ras ip[s]as ad fu
turas tradunt [...] q[uo]d n[on] dum sciant tempus in
petitionis exorte. seu q[uam] q[uam] sup[er] uno negotio .III. [...]
malitiose sup[er] plurib[us] p[er]sonarum accordib[us] q[uod] sub u
no iudice possunt tractari commodius p[er] uarias
l[itte]ras coram diuersis trahunt. ut laborib[us] fatigati
et sumptib[us] ut compellat compositio ut cede uim sio au
reus actore eodem tempore ad diuisa loca uel in con
uario aduersam q[ue] esse cum plurib[us] eidem p[ro]uincie
in illis h[ab]et uocabulum curiam p[ro]uinciam ut d[omi]n[u]s non
operatur et communicet qui comunicare et sic eum a
sua intentione repellant. eas idem l[itte]ras commodo
careant. et aduersariis in motentas expensis ac
dampnis p[ro]pter hoc eos p[ro]uidisse cognitum comp[er]eritur et c[etera].
Gregorius in Registro.

L

Consuetudines que ecclesie **R. De consuetudine.**
gravamen inducere dinoscuntur nostra nos de
cet consistentie dimittere. Innocentius III. archiepiscopo et
capitulo lingonensi.

Ex litteris et infra. Cum vero aliquis possessiones aliquas cla
ustris et aliis religiosis locis in sua valitudine
vel ultima voluntate iuste pro suorum remedio
peccatorum conferre hanc conferendi formam esse propo
nis quod in suis donationibus mediantem sit consuetum
in manu decani aut decani tenentis pallium que circa
nu presentiam esse sibi tenetur. Aut sigillatur presentium
sub testimonio vivente vel mortuo et auctoritatem sub
dicta forma que sorcatio vulgariter appellatur. Et infra.
Dilectus .n. ita quod nostras esse quod subscriptum consuetu
dinis claustris ecclesie et quibusdam locis religiosis
per conferuntur ut et sunt collata firma sint irrevo
cabiliter observari. Cum hoc signum ex sorcatio do
nationis tam sit donationis quam traditio possessionis sit cer
tenis argumentum. Idem episcopo pictaviensi.

Ad nostram audientiam noveris pervenisse quod in tua dioce
si et in aliis ecclesiis consuetudo minus rationa
bilis habitum quod cum ex aliqua causa detractio[?] decretum
allegationibus et quibus utriusque partis apprime
et illitteratis sapientibus et insipientibus quod utrumque
sit equum et quod illi dicatur[?] ut aliquis illorum presen
tium consilio requisitus presentium teneatur. Nos igitur
attendentes quod consuetudo que canonicas obviat
institutis nullius debet esse momenti, cum sua
auctoritate sua videre laica nullam teneatur firmita
tem, ut causas ecclesiasticas subiectorum tuorum per quem et de
nominas consilium sententiam proferre valeas sic ordo po
stulat rationis, auctoritate presentium predicta consuetu
dine non obstante concedimus facultatem. Idem
l. vicario nostro apostolice sedis constantinopolitano.

Quanto de benignitate et infra. pervenit ad audientiam
tuam quod quam simplices sacerdotes apud constantino
polim ea sacramenta presumunt fidelibus exhibere que
ab apostolorum tempore fuerunt solis pontificibus reservata
videlicet sacramentum confirmationis. quod crismando
renatos soli debent episcopi per manus impositionem
conferre, a decetero clericis excludendis in peccatis so
lam consuetudinem pretendentes et infra. Dilectus .n. in
quantum omnibus presbiteris districte prohibeas ne talia dece
tero sua temeritate presumant. Quod licet non sint a

sedibus excommunicanda tamen tamen ea sine pe
riculo excommunicatione quam legem non habet oportune quam
ut ab his quibus ea conferre non licet ex temerita
te quam lege dampnatur non sine gravi periculo in
iuriam conferuntur: cum umbram quandam ostentant
in corpore veritas autem non subeat incrementum. Idem
decano et capitulo cenomanensi.

Cum iure vestra ecclesia patre et canonicis sancti p.
de civitate ex altera, ex eo quod dicti canonici gravati
incedentem a longo tempore ut vobis inveniatur cenoma
nensi positum non sinebant quod utebatur et infra. parte
vestra nobis propositum quod ipsi ecclesia sancti petri assistun
tum ubi emitur et exempta, et de consuetudine
generali et inconditio nescuntur eis pulsans campa
nis alta voce indicto et ex communicatis exclusis
divina officia celebrare. Nos igitur cognito quod ex
tali consuetudine si qua fuerit destruitur ner
vus ecclesiastice discipline ipsam de consensu fratrum nostro
rum duximus irritandam. Idem episcopo elyensi.

Cum olim londonensis episcopus nostris auribus intimasset quod in
sua ecclesia consueverat statuere penitentiarium nos ei
precibus inclinati licentiam ei concedimus penitentiario
rem hoc ordinationi dummodo inferendis de red
ditibus nullum prejudicium inferret statuentes
ut penitentiarius taliter institutus in processionibus et proces
sionibus et aliis illam habeat in londonensi ecclesia digni
tatem qua habent alii penitentiarii in aliis ecclesiis
anglicanis. Et infra. Quocirca mandamus quatenus si secundum diversas con
suetudines locorum diversas noveris habere penitentiario
res in anglicanis ecclesiis dignitates, tandem
penitentiarium illam habere facias in londonensi ecclesie
dignitatem, eaque manere contentum, quam rationabili
bus et approbatis consuetudinibus ecclesie salvis sine ali
eno prejudicio potuit optinere. Idem conventui
corbiensis monasterii.

Cum venerabilis frater noster .n. episcopus hostiensis et l. sancte crucis presbiter
cardinalis in partibus alamannie legationis officio fun
gerentur, invenerunt abbatem de monasterio .h.
quod ad romanam ecclesiam nullo mediante noscitur pertinere,
ad monasterium corbiensis quod est romane ecclesie speciale per
pria temeritate migrasse, licentia illud deseren
di ut confirmatione a nobis ut abbatis qui vices
nostras in partibus tunc gerebant nec habita
non petita. Et infra. Postmodum autem nuntii ei ad de

fensionem ipsius generalem multus sit consuetudinem
allegarunt. Cum igitur hec non tam consuetudo quam
corruptela merito sit censenda que perfecto sacris est
canonibus inimica, ipsum mandavimus non sinatam
dem decano salesberiensi a andiensi[?] et magistro p.
peverel. canonico parisiensi

Cum dilectus filius W. andrensis ecclesie monachus qui prelec
tus eiusdem ecclesie se gerebat et G. prior et monasterii
karosensis super iure eligendi abbatem in andrensi
monasterio et eiusdem electione invicem litigarent.
idem W. asserit eum de iure communi quam privilegio
speciali eis ab alexandro papa concesso et a nobis premedii
confirmatio ubi [?] eligendi autem a decessore
suis tamen pertinere. Et infra. Dictus vero prior ex ad
suis ex adverso quod cum olim ad petitionem pa
tronorum ecclesie ammonensis episcopo fuit constitutum quod
si prefatus locus divino munere adeo pullularet
ut prior aut abbas constitueretur, idem electio eius pe
nes fratres eiusdem loci et capitulum karosensis per
deret. et hoc optentu statum sic fuisse longe retro
actis temporibus observatum ut monasterio andrensi va
cante andrensis fratres in karosensi capitulo aliquem
de gremio monasterii karosensis eligerent in abba
tem. electio predicti W. tam contra statutum memoratum
quam et contra consuetudinem approbatam que optima est le
gum interpres minus canonice attemptata mi
te cassari debebat. Et infra. Quia a nobis constitit electi
onem ipsam a suspensis et de suspenso celebra
tam, eam iustitia cassamus exigente. Ceterum
cum sufficienter statutum ita sane possit intel
ligi quod per illud non iuri communi non prejudicatur
ut videlicet ad se spectantes fratres electio spectet abba
tis et ad karosensis capitulum confirmatio, in quantum fieret
prece careosensi cenobium tale fuit consuetudo plu
ta quam iuri communi prejudicet in hac parte, vos
sive illam decernatis electionem andrensium abbatis
decreto facientium, aliquin andrensis mona
chis ius eligendi abbatem adiudicare curan
tis, ut sic decreto liberam habeant facultatem et de
gremio ecclesie sive aliunde per electionem canonicam
eligendi personam ydoneam in abbatem presentationi
karosensi capitulo ut ab eo si fuit canonica con
firmetur. Honorius III. parisiensi capitulo.

Cum consuetudinis ususque longevi non sit levis

Iauctoritas et plerumque discordiam pariant novita
tes, auctoritate vobis presentium inhibemus ne absque
episcopi vestri consensu immutetis ecclesie vestre constitutiones
et consuetudines approbatas, vel novas inducan
tis, siquas forte feceritis irritas decernentes. Idem
cenomanensi et burgensi de rebel.

Ex parte vestra fuit propositum quod cum in terra vestra se
rvate sint hactenus due consuetudines abusive,
quod si indigena vel civis per dilapidationem vino vel
incuria seu quamque casu aliquo dissipaverit vel
amiserit bona sua, bona uxoris sue tam mo
bilia quam immobilia pro sue voluntatis arbitrio ali
enat. Et infra. Et quod si vir ducat uxorem que fidem con
iugii violata committit adulterium ad dominium
ipsius medietatem omnium bonorum que sunt viri decepti
imprudenter exigit et impie apprehendit quod penitus
prava esse omnibus vir bonis et infra. tenore presenti
um declaramus vos non teneri ad huiusmodi consuetudines
observandas. Greg. IX.

Cum tanto sint graviora peccata quanto diutius infe
licem animam detinent alligatam, nemo sane men
tis intelligit naturali iuri cuius transgressio peri
culum salutis inducat quacumque consuetudine
que dicenda est in hac parte verius corruptela posse
aliquatenus derogari. Licet autem longeve con
suetudinis non sit vilis auctoritas, non tamen est usque
adeo valitura ut vel iuri positivo debeat pre
iudicium generare, nisi fuerit rationabilis et legitime
sit prescripta. Innocentius III. decano et capitulo senonensi **R. De postulatione.**

Bone memorie .p. et infra. Cumque de facili non pos
setis unanimem et promptum convenire. Ad
nos finaliter aliquibus appellantibus cantor convenien
tes in unum altisiodorensem episcopum in archiepiscopum postu
lastis. postulationem vestram per magistrum R. penitentia
rium vestrum et per abbatem sancti .p. exponentes et petentes
ut facere eius translationem prebere[?] presentium
assensum. Verum quoniam autem quam idem magister ad se
dem apostolicam accessisset nobis quoque penitentio constabat quod episcopus
institutionem suam non firmasset, quod idem magister
R. non negabat instrumentum vestrorum presentia magistri
a nobis imprimis episcopi commotionem allegantis quod se
tentiam latam sicut nullam nullatenus tenebat
que ad eius notitiam nec per nuntios nec per ceteros de
apostolice sedis legatis qui eandem sententiam promulgarat.

iloc)

nec per depositam ad hec executionis mandatum
ut litteris preuenisti etc. quod si sufficiat in modo non
prestet ad retractationes sententie episcopi. Cum cardinalis in
Siciliam interdicti presentibus multis sollempniter ac
publice publicauit. contra interdicti sententiam tamen
fratres iam animis publice cepit obseruari. nec
sit necessarium cum constitutio sollempniter editur
aut publice promulgatur ipsi notitiam singulorum
auribus per speciale mandatum ut litteris intellecta
re. Sed et id solum sufficit ut ad eius obseruantiam
teneatur qui nouerit eam sollempniter editam ac
publice promulgatam. cum etiam de consuetudine qui sancti
cum consilium non sedabunt cumque illud non ha
buerit ali preceptum canonica tradit auctoritas.
quia eis non facile facultas credendi relinquitur. Cum
itaque penes illos in suis regionibus actum fuerit
receptum. Non ualet quod in Strathlicotensi dicit. dicitur
nec plenum tantum dicitur non liber. cum nos tamen
tantum regis ipsi Sicilia mandauerimus interdicto
et cardinalis nostro ut inspexit mandatum interdicti illi
Siciliam promulgauit quam regis tunc temporis adhere
bat etc. Sed in libro constat Seguntinum episcopum suf
fraganeum et causam non posse quod sua metropolis est
generali interdicto suam et recepisse interdictum et se
uare etc. Nos igitur qui sumus apostolica prouida summi
in obedientiam esse inclusa. eidem Strathlicotensi
in obedientiam inuenimus. ne inobedientia
prestare uideatur hominibus sit consentiens causantibus non
obstet. Cum uestre canonicas sectiones. quarum sit
culpe in quibus est culpa relaxare uiderentur. pro
stulante hii non propter postulantem eorum. sed postu
lationem primam repulimus ut indignam
licet autem ex eo quod homines qui uobis non conuenerunt
proposito postulationis. cum nos interdicti Siciliam
fraternis ipse eam contempnere obseruare. pretulit se
uobis abusi fuimus potestate. ac ideo uos ea non
inuito priuare possemus. de solita tamen benigni
te concedimus. ut uobis per postulationem istam electionem
canonicam de persona congrua consulatis. Item Wolsi
en. episcopo. ap. se. le.

Cranum gerimus etc. Accepimus ex litteris tu
is quod canonicas Senon. quorum postulatio nuper
fuit auctore Caesaria. licet Castrationis litteras super
postulatis infirmitate ut canonice ad electionem

procederent mandauisses etc. Similiter plures eorum
postulationis Castriensium innouare denuo uoluerunt.
Cauanem uero episcopum Camerarium in archiepiscopum postula
uerunt. tu intelligens eos qui castrenses nostram quamuis
non reuocare noluerunt. eligendi postulant amisisse
quia contra ea ap. se. bringuntur ab nemine
tenere potestate ac ideo ad illos licet pauciores nos
quamuis tamen ad hoc petunt concessio sanctiores eligendi
ut postulandi deuolutam esse licentiam primam
camerarium ad eorum instantiam imposterum
auctoritate fretus apostolica pronuntiasti. Nos igitur a sollicitudi
ne camerarium esse ipsum restituimus absolutum.
quod autem de mandato nostro factum est auctoritate apostolica con
firmantes. Item electo Rauenne ecclesie.

Bone memorie W. archiepiscopo uestro uiam uniuerse car
nis ingresso. quidam uestrum sancte perpetuis plenum
cardinalem quidam uero Vmoleensem episcopum postularunt etc.
Nos igitur auditis que dicta et de iure fuerant alle
gata plenius et prudentibus peritum omnium
allegationibus. considerauimus uero quod ei idem cardinalis presentia
tia melior sit non solum ideo sed et ecclesie generali ap
ap. se. quam ap ecclesiam Rauenne. unde non inmerito
preferentes spiritualem utilitatem esse et minori maio
rem. predictum cardinalem postulatum uestrum non duximus con
cedendum. accedentes autem ex altera parte quod prius
dictus episcopus a minori quam una parte fuit postulatus
et quod ap. se. postulantes hii qui consueuerunt uestra in
iustitie ac conuentione recepere. Cum et cum aliquis ab
aliis unanimiter postulatus ad admittendam
postulationem eorum non tam ex iustitia quam ex gratia
mouetur. postulantes hii non duximus admitten
dam. concedentes quod eum his qui uocem in electione
habere noscuntur petitionem. postulationem seu nominationem
canonicam infra decem conueniret curetis. Item
preposito etc. Strigonien.

Bone memorie W. archiepiscopo uestro uiam uniuerse carnis
ingresso. cum in colloquium archiepiscopum postulatum
a nobis consuluissetis unanimiter uota uestra. suffraga
nei Strigoniensis ecclesie quinque ecclesiastici uestri et quidam
alii postulationibus aliis postulationi uestre se opponere
curauerunt. asserentes quod eis contentis qui ius habe
bant eligendi uobiscum. postulatio eadem fuerat
attemptata. licet numeri uestri proponerent generali
ter super premissis uobis ponitur de gratia multo

tiens in Strigoniensi canonicorum fuerat requisitus assensus.
Sed ipsi uobis consilium denegarunt. Nunciis igitur in nostra
presentia constitutis et prudentibus ad illarum quam alia
de postulationis uestre processum. quia nobis de processu
non constabat non duximus prouidendum ut suf
fraganeis presentibus in concordiam sua. nos postu
lationem uestram uellentis instare. per procuratores uestros
eos ad se. ap. uenire. Si autem illi contradictionem suam
cessauerint et uos instanter proposito ad presentiam
nostram mitteretis super his et tantas quam super his quam opportu
nius fuerit nos reddent certiores. quod si contradicen
tibus episcopis memoratis uos contingeret de iure suo
diffidere. aliam personam idoneam prouideretis nobis canonice
in pastorem. Ceterum quamuis uestram postulationem quam nobis
presentastis commune tenore recedentes aliis presen
tibus in eadem presentis quinque ecclesiasticis episcopum iuarchi
episcopum postularunt etc. Nos igitur postulationem ipsam
quam inueniuntur in multa discordia non solum suf
fraganeorum uestrorum et canonicorum Strigoniensium ac contra formam
mandati nostri tenore celebratam non duximus ad
mittendam. Sed uobis dedimus in mandatis. ut
ad prouidendum uobis pastorem de idoneum per electi
onem canonicam uel postulationem concordem requi
sito suffraganeorum assensu. si esset de antiqua et
approbata consuetudine requirendus procedere curaretis.
alioquin nos ipsi prouideremus ecclesie uiduate. Verum
de quod ad nos uestre littere peruenerunt inuenientes
mandato post suffraganeos. presentium episcopum ecclesie
ad concordiam reuocastis etc. post hec manda
to nostro suscepto hii qui in colloquium conuenerant
abeuntes postulationem recedere noluerunt. Sed innouarunt
eandem reliquis aliis quibus tamen canonicorum quam in
partem aliam declinauerunt etc. Ceterum uero quinque
ecclesiastici episcopum postulare conuenientes tandem cete
ros canonicos ad capitulum conuocauit ad postulationem
concordem uel electionem canonicam uestri mandati
tum procedere cupientes. Sed illis nolentibus conuenire
intelligentes penes se tantum remansisse facultatem
liberam eligendi. quia reliqui ius suum prosequi
neglexerant. prouidentiam V. ecclesiastici de uno postula
runt etc. Hoc uidebatur eorum discordia qui ali
um postulauerunt cum primus in postulationem archi
episcopi super quadam conuenissetis pariter uniuersi et consensum
uestrum annotatum litteris et subscriptionibus propriis

Irrolutam presseris a nobis proponimus nuntios
confirmari. nosque uestrum recepimus postulati
onem diu uidentiam si suffraganei forsitan in
concordiam persisterent. ut si consensum aut dederant
approbatum. Si enim prius quam postulatio subscriptionibus
postulantium roboratur et presentatur ro. pon. ap
probatam post non liberam recedere postulantes nobis
frequenter illudente et iudicium nostrum ex eorum pendere
arbitrio uidetur etc. Intelleximus itaque quod si
necnon esse postulatio approbanda uestre tenorem
tamen postionis rescripti ad nos decreto Strigoniensis ecclesie
prouisio pertinet. quia uero non plenam de personis illi
regni notitiam habebamus. neque non potuimus
salua conscientia eidem ecclesie in alia persona quam de regno un
garie prouidere. non uellemus ei preficere alienum. quis
hominibus uidetur si suffraganeus ad metropolim suam
accederet quam archiepiscopus ad metropolim transferret. preter
tamen eligimus potiorem. eundem archiepiscopum in quem
omnes quorum consensus in electione uel postulatione pastoris
requiritur. licet temporibus diuersis conuenerunt. a uinculo
quo tenebatur Colocensi ecclesie absoluentes ad me
tropolim Strigoniensem transferrimus et ei licentiam
tribuimus transeundi pallium ei ad nomen et usum
eidem ecclesie transmisimus. Item e. Strigoniensis

Postulationem quam celebrastis etc. Licet igitur per postula
tionem hii nullum ius sit alicui acquisitum. idemque
sine prouidentia alicuius postulationem potuissemus re
pellere memoratam. ut tamen uobis de speciali gratia consu
lamus. ita duximus prouidendum quod per procura
tores idoneos ad omnia sufficienter instructos nostro
uos conspectui presentetis. quatenus presente quod
iustum fuerit decernamus. Honorius iii. capitulo
Calanten.

Et si unanimiter uota uestra concurrerint ad sur
trensem episcopum in eorum uestre archiepiscopum eligendum. cum
sue alligatus esset libera uero non fuit sine nostri permis
sione uolatum. electionem de ipso factam tamquam contra
canones nimis uiderit attemptatum de fratrum
nostrorum consilio duximus irritandam. cum eligi nullo
iure potuerit sed potius postulari. Honorius iii.

Nullus in ecclesia ubi Rubrica. De electione et electi potestate:
cumque ut tres in congregatione fuerit nisi eorum electi
one canonica presbiter eligatur etc. Si uero aliter ecclesia
quis adeptus fuerit eo quod per cupiditatem illam acquisi

erit. ad que[m] de canonice regule disciplinam e-
gerit expelletur. Clerus eque dicitur. Ex concilio
Carthaginensi.

Si quis vero contra terminos ut talem ex auctoritate
asserens asseverit quod litteras ipse accepit cum ma-
nifestum sit petisse plures eorum qui sincera
fide non habent pravo et mentito consilio cla-
mantes iniecit et ipsum pro se intervenire omnino fin-
gens has ... accepta esse ... ita ut nec
... ... communionem nisi deberet ... gentia
erit talis accipiat. Et nos omnibus placet statuere
synodus. R. placet. Gregorius.

Postquam et infra. Confirmationem petentium deside-
ria si nichil est electum impediat impleantur.
cum iura ut ... quia melius possunt ubi est co-
missus agnoscere inquirantur. Paschalis
primo ... archiepiscopo.

Significasti rege et regni maioribus ammirantibus
prolatum quod pallium est apud romanos nostros tali
conditione oblatum fuit sacramentum quod a nobis
septum decesserunt exhibebis et infra. Conveniunt
ut hoc cum dominum ihesum qui cum oves suas
curam petro committeret conditionem posuit di-
cens. Si diligis me pasce oves meas. Si ergo consilia
tum sanctorum et cognitorum conditione nec usus est non
semel tamen sed et secundo et usque ad communicationem
qua nos sollicitudine oportet curam ecclesie
plurimum imponere ... quod consilio non videre
... quod iurandum in evangelio a
domino esse prohibitum nec ab apostolis post dominum
non in conciliis videtur posse statutum. Quid est
ergo quod ... subsecutus est quod amplius est a ma-
lo est. Hoc enim amplius ut exigamus ma[hi]
nos illo premente compellit. Nonne malum
est ab ecclesie unitate a sede apostolica obedientia resilire
et contra canonum statuta principum quod iusti et p[ro-]
sacramentum presbiterum presumpserunt. Et infra. Hoc
ergo tamen malo ac necessitate compellimur in
... obedientia puritate require-
amus in conciliis statutum non invenimus qui
roma cotidie legem conciliaris prefixerunt cum
omnia concilia per ecclesie romane auctoritatem et facta sunt et ro-
bur acceperunt et in eorum statutis romani pontificis patenter
excipitur. et infra. Cumque a sede apostolica mittere
insignia dignitatis exigatis quod aborta per vi-

corporis assumuntur iustum est ut nos quoque se-
dis apostolice subiectionis debite signa solvatis. quod vos cum
tenere petro omnique ... de ubere ... et catholica
capitis unitatem sunt declarent. Alexander iij.
presbitero cardinali apostolice sedis legato.

Tua diligentia nos requisivit an electionem
electi qui ablato sessionis adiuvante ecclesie
... confirmari debeamus. ... quod
... ad diaconatus ordinem suscepit et ei electio sua
nomine canonum fuit celebrata. causa dum
nisi aliam non impediat. dispensative patri-
mus confirmari. concedentes ut cum fratres
archiepiscopus suffraganeis ac qui legitime ecclesie
in episcopum ordinari. Salva debita iustitia et de-
votione eidem ecclesie. cum archiepiscopali redi-
erit unitate. Item.

Licet de vitanda discordia in electione ro. pon-
tificis manifesta satis a predecessoribus nostris constituta manaverint, quia
tamen sepe post illa per improbe ambitionis audaciam
gravem passa est ecclesia scissuram. Nos etiam ad vitan-
dum hoc malum de consilio fratrum nostrorum et sa-
cri approbatione concilii aliquid decernimus adiun-
gendum. Statuimus igitur ut si forte inimico
homine superseminante zizaniam inter cardinales
de substituendo summo pontifice non poterit
esse plena concordia et duabus partibus concordantibus
tertia pars concordare noluerit aut sibi alium presump-
serit nominare. ille absque ulla exceptione ab universali
ecclesia romanus pontifex habeatur qui a duabus parti-
bus electus fuerit et receptus. Si quis autem de tertie
partis nominatione confisus quia rem esse non potest
sibi nomen episcopi usurpaverit tam ipse quam qui eum
receperint excommunicationi subiaceant et totius sacri or-
dinis privatione mulctentur. ita ut viatica eis
nisi tantum in ultimis communio denegetur. et si non
resipuerint cum dathan et abyron quos terra
vivos absorbuit accipiant portionem. Preterea
si a paucioribus quam a duabus partibus aliquis electus
fuerit ad apostolatus officium nisi maior concordia
intercesserit nullatenus assumatur et predicte pene
subiaceat si humiliter noluerit abstinere. Ex hoc
tamen nullum canonicis constitutionibus et aliis
ecclesiis preiudicium generetur in quibus debet ma-
ioris et sanioris partis sententia prevalere. quia quod
in eis in dubium venerit superioris poterit iudicio

definiri. In romana vero ecclesia speciale aliquid constituitur
quia non potest ad superiorem recursus haberi. Item.

Cum in cunctis sacris ordinibus et ecclesiasticis mini-
steriis sint etatis maturitas gravitas morum et lit-
terarum scientia inquirenda. multo fortius in episcopo hec
oportet inquiri. qui ad curam pastoralem aliorum positus
in se ipso debet ostendere qualiter alios in domo dei o-
porteat conversari. Ea propter ne quod de quibusdam pro necessi-
tate temporis factum est trahatur a posteris in exemplum.
presenti decreto statuimus ut nullus in episcopum e-
ligatur nisi qui iam xxx. annum etatis exe-
gerit et de legitimo sit matrimonio natus qui etiam vita
et scientia commendabilis demonstretur. Cum vero ele-
ctus fuerit et confirmationem electionis acceperit et ecclesiasti-
corum bonorum administrationem habuerit decurso tempore de
consecrandis episcopis a canonibus diffinito. is ad quem
spectant beneficia que habebat disponendi de illis li-
beram habeat facultatem. Inferiora etiam ministeria
puta decanatum archidiaconatum et alia que
curam animarum habent annexam. nullus omnino suscipiat.
Sed nec parrochialis ecclesie regimen nisi qui iam xxv. an-
num etatis attigerit et scientia et moribus commendandus
existat. Cum autem assumptus fuerit. Si archidia-
conus in diaconum et decanus et reliqui admoniti
non fuerint prefixo a canonibus tempore in presbiteros ordinati et
ab illo removeantur officio et aliis conferatur
qui velint et possint illud convenienter implere. nec
prosit eis appellationis refugium. si forte in constitu-
tionis istius transgressionem per appellationem voluerint
se tueri. Hoc sane non solum de promovendis
sed et de hiis qui iam promoti sunt si canones
non obsistant precipimus observari. Clerici sane
si contra formam istam quemquam elegerint et eligendi tunc
potestate privatos et ab ecclesiasticis beneficiis triennio
noverint suspensos. Dignum est enim ut quos dei ti-
mor a malo non revocat ecclesiastice saltem coherce-
at severitas discipline. Episcopus autem si contra hoc fecerit
aut consenserit si in conferendis predictis officiis po-
testatem amittat. et per capitulum aut per metropolita-
num in capitulum conferre nequiverit ordi-
netur. Idem Ravennati archiepiscopo.

Causam que inter moniales sancte ... et infra.
Si sorores in episcopum electionem contulerint preter
eas que illam quam eis providerit recipient ipsam

quam vitent famas ab eis. Si tamen ex ... ...
donea infra recipi ... abbatissam. Idem Vi-
gorniensi episcopo.

Post quam vigorniensis electus contendat honores ... su-
perfluos aut alias dispensatis de rebus ecclesie cum
sua non sit electio confirmata nec habeat facultatem.
et infra. ... ei auctoritate nostra precipias ut concessionem
si quam fecit de predictis studeat revocare. Idem.

Considerantes quod electio Johannis ... post ap-
pellationem ... contra tenorem privilegiorum ecclesie vestre fuit ce-
lebrata preponimus et quod electorum post illam que
leviter electionem non cassandam ... non et sunt
ap. per quam ad suum statum omnia debent redu-
ci. facta sunt. et infra. Quapropter utramque electionem omnino
cassamus et vobis eligendi personam ydoneam et
honestam conveniendi liberam tribuimus facultatem.
ita quod utrique predictorum fama sua non minus
integre conservetur. et quod in aliis ecclesiis possint si
deus dederit promoveri. vobis autem liceat preter istam ec-
clesie vestre ordinationem in eorum alterum convenire. Idem.

Suffraganeis alicuius metropolitani administratio
ipsius post confirmationem electionis sue et si pallium
non recepit licitum est electum qui ad eius vir-
...tionem pertinent consecrare. Clemens iij.

Super eo quod querere voluisti si alicuius electio cassata ...
ad alicuius ecclesie regimen electus fuerit an eius ele-
ctio debeat confirmari. hoc tuam volumus discre-
tionem tenere quod si prior electio non vitio persone sed tamen
electionis cassatur promotionem ei in eadem vel alia
ecclesia nisi forte symoniace pravitatis aliquo intercessisse
constiterit non debere impediri. Celestinus iij.

Cum monasterium de ... in tanto statu exstitit ...
ad eam dissolutionem devenit sicut tuarum litterarum in-
sinuatio patefecit quod fratres eiusdem domus obs-
ervantiam religionis et ordinem abiecerunt.
et infra. ... quendam qui cum fratribus suis in heremo est
laudabiliter conversatus boni testimonii virum
unanimiter consenserunt in abbatem tamquam devotis
postulantes. Tu vero postulationem eorum plenius
assensum et postulati eamque ordinationem
a sede apostolica confirmari. nos autem eam canonice
confirmamus. Item.

Cum terra que ... de ... clerici
consideret. et infra. sicut ex quarundam litterarum tenor

accepimus quod cum in electionibus pro diversa consue-
tudine morum in regno tuo cum abbati prelatis
debet electio celebrari. omnimodis eisque diligentia
tur circa personas numeri laterum aurum pretium
elecit ut principis exprimis. Ut sic abbas elige-
re in causa electionis per maius uiriliter. ad
patriarcha uel principem plenariam habere facultatem.
Quia igitur hoc redundat in gravamen prelatorum ecclesie
et libertatis preceptum consuetudinis predictam
sanius penitus duximus. statuentes ut
forma electionis canonice in omnibus ecclesia-
rum ecclesiis observetur: videlicet ut cum debet ecclesie
consilium pastoris regimine destitute electores in
unum locum in quo fuerit electio celebranda
conveniant et invocata sancti spiritus gratia personam no-
minent. quod si unus fuerit uel in electionis in p
communi tamen diu in electore diligentiam inquisiti-
onis apponant. uel tamen ecclesie de persona ydonea va-
leant providere. Quod siccio non prohibemus quin regis
seu patriarche qui pro parte fiunt requiratur assensus.
Sed per hoc ipsam electionem nolumus impedimentum [illegible]

I. de

Ex infra missam etc. Quesivit

Quod est faciendum sit super eo quod cum tue dioce-
cesis presbyteri excessibus suspensionis uel interdicti
uel excommunicationis sententia percelluntur. propriis ecclesiis
dimittant et transferunt se ad domino-
rum laycorum. non nulli quoque ipsorum habitu clericali
postposito uestes induunt laycales. et sic lay-
ci in curatores se turpibus quibus implicatores eo
similium est laycorum manu associant et correcti-
onem ecclesiasticam per temporalem eludunt. Dicente
quod potestatem non habeas eos nisi per sententiam apostolicam se. in
dulgentia corrigendi etc. Verum quia quo ex quo elec-
tionis tue confirmationem accepisti et de talibus
et consimilibus precipitur quod maioris inquisitionis dis-
cussionem exigunt et nimirum consecrationis
defecerint. quod visum est ecclesie tue in
eam statuendi habes facultatem. Innocentius iii.

Ep. de cella sancti petri et mensi. abbatibus

Cum inter R. seniorem et R. iuniorem super abba-
tia sancti sancti questio verteretur etc. bo. me. C. presbyteri
cardinalis per eundem R. seniorem sententiam cum instantia
postulantem ad opponendum coegit invitum
et sic abbatie renuntians de manu eius custo-

L

diam et possessionem recepit. Ab eo dum viveret possidet.
ne ad ordinationi. licet consenserit minimus domnum
tamen mittis ad illas possessiones ipsam nolentibus ob
stantem prout quod ecclesia fuit optinuit etc. Nos
attendentes quod ex consensu oppositionis recepit in
sic quod oportet R. seniorem amisisse. ac per hoc ne
[illegible] ad electionem predicti appellare
minime potuisse. Cum nisi qui iure audiri
non solum appellantes ad illam defensionem legitimam
non fuisse. Unde per eam electio non potuit impediri.
Que ante quam possumus et C. confirmavit de mandato
quod eidem possessione in situ loco misericordie. Dictum
per id quod R. in minori diaconatu episcopus imminet tem-
pus electionis impediret uel quod prohibuimus obviare
Uni uel sepcium suo uel factum septime prohibere
non plenum fuerit. licet obiectum quod ab interdictis
electio fuit celebrata ipsam non potuimus irri-
tare etc. Ideoque cum ipsam nobis diximus commit-
tendam. ut si constiterit quod electio facta fuit a
suspensis ea omnino cassata. ipsi monasterio per la-
ticum condignam suspensionis et interdicti
sententia relaxata de persona ydonea consulatur. Idem

Et penet.

Qualiter per obitum etc. Unde quia electus cui obtinuit
confirmatione administrationem spiritualium se intromiserit
in messe ut recipiendo. tum a clericis quam a laycis
iuramento non attendens quod per apostolum nemo de-
bet se assumere honorem. Sed qui vocatur a deo tamquam
aaron. Propter quod non dominum sancte pontifici conve-
niens fuerat allegamus. propter quod nobis plenitudinem cum
sustinentiam examinatione premissa electionem de ipso
facta duximus irritandam. qui ex causa ut obeat
sententia est denuntiandus penitus non vere. I de
Capuano. e.

Cum inter universas metropoles etc. pervenit
autem per I. et F. canonicos uestros et litteras quas
ad se apostolica detulerunt. quod ad decanum et alios ca-
nonicos uestros pauciores manentes. cum ex eo
per fuisset pluralitas intimatum. uel sic tracta-
tureris super electione substituendi pastorem. quod
nullum debetis inceptum de Sturia nominare.
quantum locum uestrum circumstantias destinastis. vii
dierum terminum assignantes. infra quem post recepti-
onem litterarum vestrarum ut accipit redeuntibus qui

Hoc q. [illegible]
[illegible] pudin.

ecclesie consuetudo non exigat. ut ad electionem
pastoris canonica tam remoti vocentur. et illi pre-
cipue qui longe ante quam nos metropolitani uestri obi-
tum per litteras cognoverunt. Cum aliquam siue eius
decessum ad capuanam ecclesiam fuerit relatum. Quare
non mora longior in electionibus ualde est suspecta
immo sepe dampnosa. Quod quia invocata sancti spiritus gratia
per vos eundem per electionem canonicam concorditer af-
firmans ad regimen ecclesie capuane. Consequenter ad
nostram audientiam nuncios ydoneos transmisistis
per quos a nobis uice regia postulatis assensum et
apostolicam confirmationis gratiam requiritis. I de.

Cum olim nobis de clericis etc. Cum autem constaret
in impositum fuisse apostolicam ne fieret electio nisi cano-
nica videri poterat quod post eam in medio tempore uel
debuit innovari. Unde talis electio iudicanda e-
rat irrita et inanis utpote post apostolicam canonicae
impositam attemptata. Sed postquam appellavi
fuisset uel ut nulla fieret electio. Sed ut fieret
canonice. si factum electionis fuerat canonice
subsequentum. non usque contra formam apostolicam. vel et
magis secundum eam videbantur esse processum. et ideo
licet post apostolicam non tamen contra fuit eadem electio celebrata.
propter quod non erat aliquatenus irritanda etc. Item cum
post apostolicam emissam archiepiscopus cum suis fautoribus clo-
rum exisset et vos illos invitaverit electioni fa-
ciende uobiscum cum arcessitis scilicet reuocare.
cum ad electionem faciendam accedere noluerint
alienos se fecisse videntur. propter quod electioni vo-
bis uestre formam mandati apostolici concorditer celebra-
te iure non posse contradicere videbatur etc. Unde quia
et aliis allegantibus quod contra personam illius quem ele-
gistis uel dictum fuerit uel obiectum. Quia
tamen illud apostoli dicentis. nemini cito manum
imponas. debemus attendere diligentius. Ad ea que
circa ipsum inquirenda fuerant diximus ex officio
nostro sic decrevit procedendum etc. Ille quoque licet
tunc licet non eminentis tamen convenientis electus
extiterit. Ut prefectum sancte sic plenius intelleximus
abbatis qui cum medicus exigitur ab electione non
debet excludi. de legitima tamen etate plene
scire non potuimus veritatem qui cum annu[illegible]
tis eius etatis existeret. circuitum investigare a
nemine unquam quod annum etatis xxx. attingit

Hoc q. m[illegible]
[illegible] ex [illegible]
[illegible] Hoc

I

etc. Nos ergo attendentes personam provide volentes
et tam uestros quam canones observare. Hac proposi-
tione nostrum providum intelleximus et pro urgentem
necessitatem et evidentem utilitatem ecclesie capuane
quam ulterius per prius approbamus. uolentes ipsum
firmiter perhibere. presentium subiectas nostram uobis
per patronem concedimus. liberam administrationem
ei tam in spiritualibus quam in temporalibus committentes.
Item cantuariensi archiepiscopo.

Innotuit nobis quod Wigorniensi ecclesia destituta pa-
store. prior et conventus eiusdem magistrum quod ebo-
racensi archidiaconum in episcopum elegerunt. cui confirma-
tione usque in adventum ipsius qui absens elige-
batur et infans existebat. qui tamen sponta-
nea et secreta confessione monstravit quod consecra-
tus aliquamdiu ex natalibus semper esset lesa etc.
Cuius electionem capitulum petiit per sedem apostolicam
confirmari. presentato nobis electionis decreto sub-
scriptionibus eligentium roborato. Cuius autem
suffraganeorum confluerunt eum filium fuisse
cuiusdam militis. et adeo esse quam in ingenita et
non coniugata susceptum. Item quod magister [illegible]
adiecit quod numquam pater eius habuerit uxorem.
Sed mater eius virginitatis florem per precium fuit
tam etc. Quamvis autem canonum latam et
ab aliquo per presbyterum non de nostro effectus non legitime
genitus adeo prosequatur. quod electionem talium uiri-
um vitio nullam esse. et ob tamen per eum adepta
non fuit dispensandi facultas. cum eo non
fuit prohibemus iniectio. qui successoribus suis
nullum potuit in hac parte prejudicium ge-
nerare pari per eum immo eandem potestatem fuisse
tamen. cum non habeat imperium par in parem etc.
consultius est uidere cum dispensatione induci uel
debemus. litteris sacerdotum bonitatis. uite uirtus
et fama persone multiplicantur aquibus et ex fratribus
nostris qui eum in scolis cognoverunt asserunt fa-
ciebant et a diu non modicum consensu capituli Wi-
gorniensis electio petitio per assensus principis
uocum eorum suffraganeorum suffragia et hu-
mili deuotione conferens. qui sponte ac humili-
tatem maluit confiteri reatum quam lesa conscientia clericorum
num consecutu pastoralem. habito igitur super hoc
diligenti tractatu intelligentes. Wigorniensis

Hoc quod par in parem
non habet imperium.

capitulum eundem magistrum non humiliter postulasse, sed impetuose potius elegisse. cum autem propter tuendum dispensationis beneficium porrectum fuisset non per electionem intelligitur, sed per postulationem praesentandum. electionem ipsam per dictos canonicos ... attente cassatam ... iterum et inane, praesertim non in ... magistrum ... quod eis nec per inscriptiones ex persona ... fuit suspectum, nec placere cognovimus que allegantur et quibus post cassationem eius nobis fuit supplicatum, ut dignaremur cum eo misericorditer dispensare, supplicationem huiusmodi que nomine capituli non fiebat, cum non ad postulandum dispensationem, sed petendum confirmationem ipsi fuerint nuntii destinati, ad presens non duximus admittendam, decernentes irritum et inane quicquid super ordinatione ipsi ecclesie fuerit subsequenter attemptatum. quod si vigor capitulum ecclesie magistrum per progressum ... ipsi ... postulandum, postulationem ad sedem apostolicam presentare poterit. Idem Ianuensi archiepiscopo, Placentino et Bononiensi.

Cum inter canonicos Sagonenses super electione /Sagonensis/ pontificis questio verteretur, ad sedem apostolicam subdiaconi se non... et vestri ... capituli accesserunt ... Quo fuit autem pretexto ... quod singuli ... consensu omnium in ... preposito ... excepto ... electo subdiacono convenerunt: quo infra diutina perveniente, aliorum consensus redacti fuit in scriptum ... postea ... Secundum propter aliam fuit ... posteaque dixerunt, quod cum ... Sagonensem ... in capitulo receperint de futura electione pontificis ... archidiacono ... presbitero et preposito ... et ... preposito nominatim fuit ... suscipienti ipsum medio episcopo ... et ... per quod alia vice fuerat tamquam inhabilis ... non ... aliam ... et ... post hec archipresbiter propter aliam ... ut diceban litteris primitus ... non ... propter sua mediolanensem archiepiscopum ... Causa magistro G. ... canonicum eius ... in episcopum et ... confirmavit et infra. ... cum ... electionem de preposito memorato a maiori et saniori parte capituli celebratam fuisse ... et subscriptam. Sed idem prepositus eidem electioni consensit, ut per

termina ... eligentium et electi. Cum ... coniugale vinculum spirituale sit ... nisi ... subsecuta sit consensum eundem modo ... liberatur: super quo et ipsum dicitur appellatum. Non obstante appellatione obiecta. sed quia aliis causis supradictis memoratus prepositus fuerat inhabilis ... ipsius electionem confirmans ipsi. non obstante quod post talem electionem ... fuerit factum. et si appellantibus ... electoribus ... electionem sic ... restituit. quod electores illi non ... in archiepiscopum memoratum. et si dictus prepositus non dum electionem suam consensit, eo tamen consentire nolente. dum in ... obiecto post electionem ipsi in ... confirmetis. Idem Prenestino episcopo apostolice sedis legato.

Dudum ad audientiam nostram questione perlata, quod vacante prepositura Coloniensis ecclesie in duos se vota eligentium divisissent, causam iudicibus duximus committendam et infra. Ipsi vero partes ad suam presentiam convocantes receperunt testes, examinaverunt eligentium conditiones, audierunt allegationes utriusque: et quoniam prepositus sancti Georgii eorum sententie se asserens nolle stare, processum ad sedem apostolicam destinare et infra. Cumque nuntius prepositi sanctorum apostolorum sententiam ... nostram adventum presentiam accessisset, prepositus sancti Georgii non venit nec misit aliquem responsalem et infra. Verum licet iudices diligenter inspectis ... invenirent quod pro preposito sanctorum apostolorum maioritas prepositus vero sancti Georgii minus eligentium faciebat, cum primus a viginti tribus. secundus cum canonicis qui alios eligentes ... et ... precedebant. secundus vero a viginti duobus fuisset electus et infra. Cum autem allegationes predicte preposito sancti Georgii coram iudicibus ipsis proposite nobis non fuerint presentate: propter quod non potuimus scire, per ea que obiecerunt ut quod ... ad obiecta, sicque causa remissa non fuisset sufficienter instructa, ad diffinitivam sententiam non duximus procedendum. Sed decisionem cause ipsis iudicibus commisimus sub hac forma, ut ut si notorium esset ut ... causa ... constaret, quod prepositus sancti Georgii electionis tempore pateret ut ... ut inscia ... defectum qui eum ... canonum impediret ... officium promoverent, ei non obstante ipsius absentia corporali silentium imponentes.

preposito sanctorum apostolorum prepositurum adiudicarent eandem. Alioquin cum videatur non solum plures, sed etiam due pene partes convenisse et impedimentis cessantibus appareat quod cum bono zelo elegerint, preposito sanctorum apostolorum electione cassata, electionem confirmarent ipsius, et ei facerent tamquam preposito provideri. Idem canonicis Maguntinis.

Bone memorie Maguntino archiepiscopo viam universe carnis ingresso, et quibusdam petentibus Warmaciensem episcopum, quibusdam vero archiepiscopum vestre ecclesie prepositum sanctorum ... Maguntinum ... eligentibus in pastorem, Prenestinum episcopum apostolice sedis legatum dedimus in mandatis ut si eundem episcopum quo ad temporalia et spiritualia recepisse constaret ecclesiam Maguntinam, ut ministrasse in spiritualibus aut spiritualibus et eandem postulationem factam de ipso irritam nuntiaret et infra. Deinde inquireret de electione ipsius archiepiscopi veritatem. Et si eidem ante quam ipse et sui metuebant constaret, eo non obstante quod post appellationem ad nos interpositam in ipsi fuerit electione processum, cum alii qui appellaverunt ad nos interposita, ne sine ipso ac sociis eorum in electione processum non duxerint deferendum, uti contra ipsum hac exceptione non possent. Cum frustra legis auxilium invocat qui committit in legem. Unde non alias posse obici videbatur, quod vice esset appellatio ... secundum eorum assertionem electus ... cum ipsi appellationem ad nos legitime interpositam contempnentes et presertim licentiam nostram recipientes episcopum memoratum redderentur se indignos electione archiepiscopi confirmaret et infra. Licet autem esset notoria quanta fuerant contra ... Warmaciensem episcopum et eius fautores obiecta, predictus tamen legatus ad maiorem cautelam multos testes recepit ex ipsius archiepiscopi parte productos. Unde ipse ... mandati nostri tenorem prudens postulationem factam de Warmaciensi cassavit, electionem archiepiscopi memorati, quam a pauciss Primus celebratam ... auctoritate apostolica confirmare ipsum que ordinavit in presbiterum et tandem in episcopum confirmavit et infra. Contra legatum vero processum hoc facere videbatur, quod non ... Warmaciensi episcopo et eius fautoribus processisset, porro excessus sui notorii examinatione non indiget. et per hiis que audivit ... sunt acta presumitur, quod omnia rite fuerint celebrata, quia et quod certa non fiunt non possunt de facili comprobari. quod negari ... non ... nulla est ... cum et si quilibet de se presumi

asserere, quod ad eum electio minime pertinuisset. Singuli tamen utrum essent in suo testimonio singulares, ad ipsum quoque legatum si voluisset secure potuisset presentatorem ... dictum destinare, sic nuntium destinavi et infra. Nos ergo et si propter auctoritatem ... presumamus, per hiis que acta sunt allegationibus illorum plus ... quod ad nos ... archiepiscopi ... presentis se usque adeo reddiderunt indignos, quod eum non debeant audiri. Unde quod de ipso factum fuerat non poterat impediri per hoc, quia etsi electores eidem parti dereliquissent, vel se reddidissent indignos, ad nos devoluta fuisset hac vice ordinatio ecclesie Maguntine. quare dictum archiepiscopum sine iuris iniuria potuissemus eidem ecclesie preficere in pastorem. Super hiis ergo habito diligenti tractatu, cassationem postulationis facte de Warmaciensi episcopo ratam habentes et electionem archiepiscopi confirmantes. Idem clericis sancte Agathe Vercellensis. Quam G. ... sancti ... vitalis ... ides

Olim presbiter cardinalis ... yconomum ecclesie vestre cui venerabilis frater noster cardinalis ... gubernator ... P. presbiter in ecclesia sancti Salvatoris super ecclesia vestra prefecit. C. ... P. ... vobis ... in ... officio constitutis audientiam committit. Proponebat ergo idem yconomus prefatum P. ... abbati ... Salvatoris quam ... ecclesie vestre, ac in iure cardinalis ... occupatam presumpsit removere. Cum ipsa ecclesia pertinebat ad honorem sancte Agathes pleno iure, petens pensionem .xvi. denariorum Papiensium debitam ecclesie sancte Agathes predictam ecclesiam et ... restitui de novo subtractam. Pro eo vero P. ... debat, quod ipse nullam iniuriam irrogaverit cardinali non in preiudicium ecclesie vestre receperit ... ecclesiam, cum hec ad illam nullo iure pertineat, non aliquam et debeat reddere pensionem. Sed ipse pelleretur ... ad quem de antiqua consuetudine pertinet a cardinali sancte Susanne cui eadem ecclesia tamquam cappella suo titulo in spiritualibus est subiecta canonice fuerat institutus et infra. Nos ergo rationibus utriusque plus auditis dictum P. ab impetitione yconomi vestri super electione ac institutione de se facta in ecclesia Salvatoris absolvimus, et super hiis prefato yconomo silentium duximus imponendum. cum nobis constiterit quod ipse in quasi possessione presentandi electum existebat qui ipsum presbiterum ad illam elegit et eadem ecclesia spectat ad titulum sancte Susanne in spiritualibus

aliis plene unit. salua questione super iure patronatus. Nos igitur eorundem nunciis et ipsius Johannis procuratore coram nobis positis et viva voce et per scripturas plenius auditis, cum eorum petitiones canonicis institutis et sacris canonibus non viderentur adversari, electionem ipsius auctoritate apostolica duximus confirmandam. Item.

Cum Wintoniensis ecclesia pastore vacaret, archiepiscopus cum suffraganeis suis Cantuariensis ecclesiae tempore vacationis eiusdem episcopum cum priore Lincolniensi in episcopum elegerunt. Licet igitur de iure in huiusmodi electione nequiverint, quia tamen nequiverint contradictores ut in facto negotio adversos habuere recursum. Et hi quidem qui priorem elegerant asserebant quod illi qui decanum elegerunt eligendi ex iure potestatem privati, quod illa maxime causa quod rationem legitime natum scienter eligere praesumpserunt. Unde sunt laicam communionem et eligendi facultatem privati. Prohibent potestatem et per tertium annum ecclesiasticis beneficiis carere debebant. Illi vero taliter respondebant quod licet is quem elegerunt filius fuisset minime legitime natus, per gratiam tamen apostolicam sedis legitimationem pervenerunt. Et hoc asserebant se legitime probaturos. Nos igitur attendentes quod isti post primam electionem admiserant illos ad celebrandam secundam, et quod decretum consilii memorati deberet, hi praesumptores una vice duntaxat eligendi potestate privatos, quam electio quam nobis celebrare volebant non iam secunda sed tertia occurrebat, ad eligendum illos censuimus admittendos. Item abbati Cisterciensi R. et P. Cisterciensis monasterii Fiugiensi.

Post R. inquisitionem quam de mandato nostro fecistis super statu ecclesiae et episcopi Tolosani perspicaciter intelleximus quod Carcassonensis cancellarius in vestra praesentia asserit se fuisse praesentem R. olim Tolosanum episcopum et amicos ipsius ante suam electionem habuisse colloquium cum quibusdam canonicis nominatum ex propriis eorumque sollicitasse precibus ut ipsum eligerent in episcopum sed ut vidisse partem canonicorum quorum praesentia se canonicis illis qui ad ipsam spectabant sine prece electioni iurasse. Cardinalis praeterea quod iuramentum illicitum fuit et praestitum ut idem R. eligeretur ex pacto et quod ex pacto et quod ipse ante post electionem ipsi castrum dominium episcopalem eius nomine detinebat recipiens quandam redditum et proventus quos de ipsi concessit et consensu inter eum negotiis expendebat. Cum igitur talem scienter in episcopum eligendo sicut ipse suo iuramento firmavit, ecclesiasticis beneficiis reddiderunt indignum graviter gerimus et molestum quod Tolosanum praeposito in episcopum convenientius electo idem Carcassonensi in praepositum fuerit substitutus. Quia et certa mora quod cuncti eundem absolutio praepositum perire amovientes fatiatis unum ydoneum ad officium illud assumi. Item preposito sancti Frigdiani .S. et G. canonicis Lucanis.

Cum causa que inter presbyterum Bonum et Bruninum canonicos sancti Petri Lucani vertitur super eo quod idem presbyter Bonus amaiori parte canonicorum eiusdem ecclesiae praepositus B. et quidam alio contradicentibus in priorem sic dicitur est electus olim vobis duximus committendum et infra. Quamvis autem multi priores continue unus post alium in ipsa ecclesia per multa et longa tempora fuerint non professi. Quia tamen praefatus presbyter B. non est professus observantiam regularem dubitamus et immo nobis procedere in consiliis. Quia igitur non debemus attendere solummodo quod factum sit potius faciendum. Consilium et cetera. Vero quod cum secundum legem divinam non sit induere arandum cum bove et asino. Non quisquam debeat vestem induere ex de lana linoque contextam irritetis electionem praedictam et compellatis praefatum presbyterum aliosque clericos non professos ut vitam beati Augustini regulam in eadem ecclesia constitutam profiteantur et fuerint aut ipsam ecclesiam dimittant. Item J. tituli sancti Stephani in Celio monte presbytero cardinali apostolicae sedis legato.

Quod sicut ex litteris tuis et infra. Ex eo cum ex prima electione que facta de rebus dicenda videatur potius nominatio. Nichil iuris acquisitum fuit nominatis licet prefati potuit ad electionem regularem celebrandam. Preterea in ecclesia Armachana cui

inpera constitutionis canonicas si sic post in cathedrali ecclesia electio debuit celebrari. Non appellatio interposita electionem illam potuit impedire, cum in eam nichil attemptatum fuerit in preiudicium regie dignitatis. Quia cum simplex nominatio sed sollempnis electio debet principi presentari ut postulatum prestet assensum et si secus aliqui per usurpationem aliquando fecerint abusive. Si autem minus vocati episcopus et abbas Mellifontis qui interesse debuerint non contenti fuerint sed ad electionem vocati. Sic tamen si ne periculo potuerint convocari, sive nequiverint sive noluerint ad electionem celebrandam accedere ipsorum absentia electionem non potuit impedire. Et infra. Quia si eos non vocatos fuisse constiterit sed contemptos irrita erit penitus electio taliter celebrata nisi postea ipsi bonum pacis curaverint consentire. Super eo autem quod in die consecrationis sue ante quam missarum sollempnia finierit acolitum ordinavit. Pro tanto excessu eum corripias et castiges. Cum solus tempore qui ante ympnum angelicum consecratur et promodum ipse missarum sollempnia incepit et perficit consecratus in die ordinationis sue valeat ordines celebrare. Ceterum non qui inter epistolam et evangelium consecrantur quia consecrati non celebrant principaliter celebrantur ne divinum misterium unitatis non debent tunc ordines celebrare. Preterea cum non liceat archiepiscopo sine pallio consecrare multum profecto presumit qui antequam impetret pallium clericos ordinare festinat cum ideo non tamquam simplex episcopus sed tamquam archiepiscopus facere videatur. Hoc autem tabulam argenteam dicitur vendidisse dum modo ecclesie Armachanam reddat in expensis equivalentem potius praesumit cum id de cleri et populi processit voluntate. Item Dolensi episcopo et Savigneio et de Ardenna abbatibus.

Auditis et intellectis meritis cause deductis electionibus celebratis in ecclesia maiori una de W. archidiacono et alia de R. subdecano invenimus utramque contra formam attemptatam. Cum enim inquisitis voluntatibus singulorum decanus in ipsum R. et cantor cum pluribus in dictum archidiaconum convenissent solo cantore primodum quendam alium vel magistrum R. de Altegiis nominante ad nostram audiam appellatum ne decanus qui primam in electione vocem habebat ad electionem procederet sine consensu totius capituli vel maioris partis ipsius. Ipse vero decanus non habito consensu maioris partis capituli sed longe minoris subito in electionem prorupit appellans ne quis contra ipsum aliquid attemptaret. Quis asserat electioni sue plures alii consensisse cum tamen ex post facto nequirent convalescere que ab initio non valebat, quoniam electio que fuerat irrita ipso iure per subsequentem consensum maxime appellatione pendente non poterat esse rata. Eis igitur ad primam recedentibus cantor et alii qui remanserant in capitulo post illam electionem non obstante et appellatione ad nos interposita in nominatione dicti archidiaconi recedentes de novo presumpserunt subito eligere presumpserunt. Nos igitur electionem utramque duximus irritandam. Item Carnotensis Silve et Belle pertice abbatibus.

In causis et infra. Cum capitulum Tolosanum ecclesiae ad tractandum de electione episcopi convenissent duos elegerunt. Ut V. de eorum collegio eligerentur electores. Qui plenam incumbendo de substituendi pontificis electione praesentirent et a singulis de capitulo statutum est et concessum ut illum quem illi concorditer vel tres ex illis eligerent alterius si forsitan esset ydoneus postposito sine contradictione quilibet haberetur. Et infra. Postmodum vero cum apud ecclesiam duobus V. electi fuissent et adversarium de electione secessissent in partem et non possent omnes in unam partem concordare provocantes tres ex eis convenerunt in episcopum conveniant. Et cum electionem quam de postulando episcopo fecerant capitulo publicarent at reliqui duo subsequentes tertia die cum paucis de capitulo reliquis absentibus elegerunt archidiaconum agennensem et infra. Quidam vero praedicti archidiaconi eiusdem rei tenuerunt quod cum praedicti V. electores seorsum de electione tractantes inter se dissiderent ita quod contentiose voces eorum a fratribus qui remanserant in capitulo audite fuissent. Capitulum ipsos propter huiusmodi contentiones suspectos habentes ad eos duos de canonicis destinarunt per quos inhibuerunt eis ex parte nostra ne ulterius in facto procederent. Et infra. Potestate eligendi quam eis commiserant revocarunt mandantes eis ut redirent ad capitulum et pariter cum aliis fratribus de electione tractarent. Et hii revocationi duo ex ipsis electoribus adhibentes consensum reliquis tribus non consentientibus ad ipsum capitulum sunt reversi sed alii tres usque ad fores ecclesiae subsecuti aliis promodum discesserunt. Capitulum vero

cum tota die illa usque post horam nonam expectasset
subsequenti die campana pulsata convenerunt. sic mo
re ad capitulum congregandum. et presentibus [illegible]
[illegible] suis sese committentibus [illegible]
post cum maiori et saniori parte capituli elegit in epi-
scopum archidiaconum supradictum etc. Causa non postulatio de episcopo con-
[illegible] quod processit facta erat per eos in quos communiter
potestatem eligendi transtulerat potestatem. pro quo dominum
minime de consensu totius capituli intelligitur esse facta.
episcopum cum non esset [illegible]. quia tamen [illegible] p
tesserant electores capitulum minime potuit re
vocare. electione ipsi archidiacono presentata [illegible]
[illegible] q. si personam ipsius videlicet et necessarium
ad regimen esse idoneum. et [illegible] litte-
ratus quam sue ordinationis exemplo [illegible]
dictam de toletana [illegible] quam [illegible]
[illegible] personam [illegible]
[illegible] pullulavit [illegible] toleta-
na [illegible] necessitate et ecclesie utilitatem
[illegible]. Idem episcopo Florentino.

Cum [illegible] ecclesia delicto canonicorum obsequio
longo fuisset [illegible] destituta. Vulteranus episcopus volens
[illegible] defectum in eadem ecclesia restaurare
canonicos quosdam elegit et instituit in eadem
quos canonici recipere noluerunt asserentes quod taliter
[illegible] fuerat in eorum preiudicium attemptatum etc.
[illegible] super primo articulo petitionis episcopi in quo
postulabatur ut canonicos [illegible]
[illegible] electos canonici [illegible] esse infer-
[illegible] ipsi dictos canonicos
absolutos non possumus. quia non videtur iniuriam fa-
cere [illegible] iure suo. cum per testes longe melius
sit probatum quod canonica super hoc iure usi
fuerint ante quam episcopus memoratus. in eo quoque audito
quod idem petebat episcopus ut dicti canonici ipsum iure
electionis uti [illegible] paterentur. absolvite [illegible] ca-
nonicos supradictos. maxime si sit notorium
quod [illegible] generalis consuetudo fuerit ut in cathe-
dralibus ecclesiis solum capitulum irrequisito episcopo eli-
gendi canonicos habeat facultatem. Item ab-
bati sancti Victoris. decano Parisiensi et magistro R.
[illegible] canonico [illegible].

Cum dilectus filius archidiaconus [illegible] etc. ecclesia [illegible] episcopi
solatio destituta canonica [illegible] de pastore sub

stituendo tractaturi [illegible] canonicos [illegible]
[illegible] eligendi episcopum [illegible]
[illegible] ut illum reciperent in pastorem. quem de
gremio ipsius ecclesie duxerint eligendum. qui [illegible]
[illegible] voluntatibus singulorum archidiaconum eiusdem ecclesie
in episcopum elegerunt. [illegible] quia tam electionem
et electi personam examinans quod [illegible] super ipsi [illegible] de
cuius defectu fuerat ab aliquibus dubitatum [illegible]
[illegible] personam declarando electum
ipsum [illegible] substitue [illegible] electum elec-
tionem de ipso factam sollempniter confirmavit etc.
[illegible] B. qui contra electum venerat memoratum
proposuit ex adverso quod cum supradictis tribus super hac
forma fuit eligendi concessa potestas. [illegible] capitulum
cum [illegible]. quem illi tres [illegible] ut [illegible]
[illegible] et sanior parte de gremio ipsius ecclesie nominatum e-
ligerent in pastorem. electores ipsi [illegible]
[illegible] non [illegible] archidiaconum elegerunt [illegible]
[illegible] de capitulo nominarunt. [illegible]
[illegible] postmodum admirantes [illegible] archidiaconus
electus fuerat memoratus. cum plures essent in
eadem ecclesia digniores ceperunt fere omnes [illegible]
quod nullatenus archidiaconus nominarunt. et reputantes
se [illegible] parte delusos quod super hoc fuerat non
[illegible] apostolicam reservare etc. [illegible] vero quod res
[illegible] esset exemplo et si per [illegible]
[illegible] quis ascenderet ad [illegible] dignitatis
[illegible] contradictoribus [illegible]
[illegible] quod ipsi [illegible] personam electi
non moveant in questionem. [illegible] tres electores
[illegible] vinculo astringantur [illegible]
ex canonicis examinationis [illegible] personam archidiaconi
convenerunt et si tres simul aut duo saltem ex ipsis
[illegible] maiorem canonicorum partem in ipsum
archidiaconum convenisse. vos contradictoribus silentium impo-
natis. cum contra hoc esset eorum [illegible] insufficiens
eo quod singuli essent in suis testimoniis singulares.
[illegible] depositiones [illegible] archidiaconum
[illegible] nominatum [illegible] suffi-
cienter ostensum quod illum de gremio ecclesie secundum formam
[illegible] debuerunt eligere. in quem omnes ut maior et
sanior pars [illegible] convenerunt. vos electionem ipsius
archidiaconi omnino cassetis. [illegible] quod de ipso factum est
[illegible] contradictores [illegible] inposicione

[illegible] etc. [illegible] personam B. [illegible] monente
ecclesie spoliatum qui se ad hanc penam si forsan
in [illegible] deficeret obligavit. non obstante quod super
[illegible] defectu obiectum est contra illum. cum idem cano-
nicus huic obiectioni non multum institerit et si
[illegible] fuit iudicatum. cum sententia in rem
transiit iudicatam. cum infra decennium non
fuit legitima provocatione suspensa. Item episcopo [illegible]
[illegible].

Cum in iure peritus existas etc. Primus tue con-
sultationis articulus continebat quod cuidam ecclesie
decano defuncto [illegible] loci capitulum sub hac forma
in septem ex ipsis canonicis compromisit. ut illum quem
ex se vel aliis de gremio ipsius ecclesie omnes pariter vel ma-
ior eorum pars nominaret idem capitulum rece-
peret in decanum. [illegible] unum ex illis septem a
tribus ipsorum et alius qui non erat de numero eorum de-
[illegible] aliis in decanum fuerit nominatus. requisisti utrum
eorum assumi debeat in decanum. Super quo [illegible]
quod is qui de numero vii. a tribus eorum dinoscitur nominatus
iuxta compromissi tenorem debet in decanum assumi.
cum in electione de se facta consentiat et aliquid ca-
nonicum non obsistat. Idem [illegible].

Venerabilem etc. Inter cetera nos quidam principes tunc pre-
cipue obiectione sunt usi dicentes quod apostolice sedis legatus
aut electoris gessit aut cognitoris personam. si elec-
toris in messem alienam misit falcem suam et elec-
tioni se ingerens principum derogavit dignitati.
Si cognitoris absente altera partium videtur perperam pro-
cessisse. cum citata non fuerit. et ideo non debuerit
contumax iudicari etc. Verum illis principibus ius et
potestatem eligendi regem in imperatorem postmodum pro-
movendum recognoscimus ut debemus. ad quos de iure
ac antiqua consuetudine noscitur pertinere. presertim cum
ad eos ius et potestas huiusmodi ab apostolica sede pervenerit que
romanum imperium in personam magnifici Karoli a Grecis
transtulit in Germanos. Sed et principes recognoscere debent
et utique recognoscunt. sicut iidem in nostra recognovere
presentia. quod ius et auctoritas examinandi personam e-
lectam in regem et promovendam ad imperium ad nos
spectat. qui eam inungimus consecramus et coronamus.
Est enim regulariter ac generaliter observatum. ut ad eum
examinatio persone pertineat ad quem impositio manus
spectat. Numquid enim si principes non solum in discordia

Item sed et in concordia sacrilegum quemcumque vel
excommunicatum in regem tyrannum vel fatuum here-
ticum eligerent aut paganum nos inungere conse-
crare ac coronare homine huiusmodi debemus. absit omnino. Ob-
iectioni igitur principum respondentes asserimus quod legatus
noster apostolico regi et [illegible] duci. nec electoris
gessit personam utpote qui nec fecit aliquem eligi nec
elegit. nec cognitoris. cum neutrius electionem quoad
factum eligentium confirmandam duxerit aut in-
firmandam. sed sic aut autem denuntiatoris offi-
cium quia personam ducis et deni indignam et personam regis
denuntiavit [illegible] ad imperium optinendum
non tam propter studia eligentium quam propter merita electorum
quamvis plures ex illis qui eligendi regem imperatorem
promovendum de iure ac consuetudine optinent
potestatem consensisse perhibeantur in ipsum regem et
ex eo quod fautores ducis absentibus aliis et contemptis
ipsum eligere presumpserunt. pateat eos perperam pro-
cessisse. cum electioni plus contemptus unius quam con-
tradictio multorum obsistat etc. Nos utique non
ducem sed reliquum reputamus et nominamus regem
iustitia exigente etc. Quod autem cum in electione
vota principum dividuntur. post ammonitionem et ex-
pectationem alteri partium favere possimus. maxime post-
quam a nobis unctio consecratio et coronatio postulantur
[illegible] pater parte et exemplo. Numquid enim si princi-
pes ammoniti et expectati vel non possint vel no-
luerint convenire. sedes apostolica advocato et defensore
carebit. eorumque culpa ipsi redundabit in penam.
Sciunt autem principes quod cum Lotharius et Corradus
in discordia fuissent electi. Romanus pontifex Lotharium
coronavit. et imperium optinuit coronatus. eodem
Corrado tunc demum ad eius gratiam redeunte.
Eos igitur duximus commonendos. ut a favore ducis au-
stro quem a nobis iudicio reprobato recedant et predic-
to regi non annuerat te venerit adherere. nisi [illegible]
demum contra personam vel factum legitimum quod ab
eis obiectum fuit et ostensum etc. Sunt enim
notoria impedimenta ducis scilicet excommunicatio pu-
blica periurium manifestum et persecutio divulga-
ta quam predecessores eius et ipse presumpsimus inchoavi. Sed
et alias ecclesias exercere. fuit quoque ab ap. n. excommunicatione [illegible]
culo innodatus. quod postmodum recognovit. dum
[illegible] suum absolutionis beneficium postu

lavit. Unde pater qui fuit excommunicatus elect-
et infra. Idem Toletano archiepiscopo. Per nuntium tuum super quo non est
filium a se apostolica requisivit. ambitionis vitio re-
gnum sibi usurpare presumpsit. cum super illo
iniurioso patris eo ex consilio debuisset non nisi ad
plenam excusationem ipsi sinu nunquam illud
dicatur illicitum. cum nec omnino super eo non
patris consilio debuisset quam esse ipsum propria temeritate
venire. illo presertim exemplo quod cum galvo
rite a filiis dictum presumere sibi perpetuum uiuum
tum. ipsi tamen exigunt statute contra illud venire
renitere noluerit. Verum non de iure uincuntur
an sit an illicitum. et ideo sustinendum an
non sustinendum existit. nemo sane mentis igno-
rat ad nostrum iudicium pertinere. et infra. Prius super
predictis dux impium optinet. liberis pri-
mum in electione pater. et impium optinuit
decedens eius filius tollitur. Nam super eo li-
berum dictum ducis patris eorum sit dux ipse filius suo
successor inveniatur impium non ex electione
sed ex successione debi. et in principum principes
redimuntur. si non nisi de domo ducis predicti
inveniatur aliquis ad impium assumendus et infra. Ad
dilucidationem grave et modo per apostolicam sedem mandato quod apostolico du-
ce recedas omnino non obstante iuramento. si quod ei
de regno fecisti. cum eo quantum ad optinendum
impium reprobato iuramentum hoc non debeat
observari. Idem

Coram dilecto filio nostro. sancte potentiane presbytero cardinali
et infra. Si non utriusque partis fuit cassata electio
vos filiis omnibus qui fuerunt in pugna convoca-
tis et maiori et saniori parti eorum super predictis
viventibus complacere. faciatis prout est firmiter
observari. Idem parmensi episcopo et eius coniudicibus.

Bone memorie. s. cremonensi episcopo in extremis agente
cum de convalescentia desperaret ipsius. s. re-
nensi capitulum. h. canonicum suum regi-
dis scholarum scolasticos insistente. ad eum est
minimum. vigilia pentecostes presumpsit. electionem
pontificis etiam fecerunt et infra. Constituto autem
dicto. h. presbytero et dicto filio. n. per electionem archiepiscopi
coram nobis electione archiepiscopi non cassatam.
licet de viro multe literature honeste vite et
clare fame. non tamen sine multa temeritate per

-

sumptam. cum de prava nostri debet expectare
iudicium. aut quod preceder ad suam duximus ir-
ritandam. in penam contemptus eiusdem contemptionis
necnon in primo consensu capitulo permanente. ele-
ctione autem archiepiscopi quibus laudabile testimonium
perhibetur. de ipso iustitia exigente cassavimus.
tum quia corpore adhuc episcopi non dum tradito sepul-
ture habuerunt de ipsi electione tractatum contra cano-
nicas sanctiones. tum quia invenimus eum. h. fuisse con-
temptus. licet unus solus extiterit. cum plus
interdum unius contemptus obsit quam multorum contradic-
tio in presentem. non predicta debet dici valuisse electio
quia cum episcopi mortem prevenit temeritate
nimis extitit et non potuit accedere electionem. I

Cum ad nostram noticiam pervenisset quod b.
qui se pro abbate leodiensi gerebat non fuerat
ante monachus quam electus. nos attendentes
quod contra regulares traditiones istud fuit acceptatum
eum nullam spem ut provisione habens sic
ablatus fiat debent monachorum. electionem de ipso
factam curavimus irritare. Idem in registro
e. presbytero cardinali apostolice sedis legato.

Officii tui et infra. Sane tuis litteris intimasti quod cum
monasterium quoddam positum in medio nationis
perverse pastore careret. monachi de electione abbatis
tractantes. cum non possent sui ordinis ydo-
neam invenire personam. in quemdam virum
nobilem oculos direxerunt per quem possent
monasterium defensari. et patrem adierunt ipsius hu-
militer postulantes. quod filium suum induce-
ret ut habitum susciperet monachalem. nulla
pacto de ipsius promotione fictionem facientes. et pa-
ter ad hoc induxit filium prudentem et discretum
qui effectus monachus fuit in abbatem electus. cum
electio extitit per rectorem mesanum apostolice sedis legatum.
quam in omnibus predictis sufficit confirmata. Cum
autem de se petitis purgare se quod nulla fuit
ad hoc ambitione inductus. postulas edoceri
utrum predictus legatus electionem confirmare
vel dispensare potuit ut quod factum est stare
possit. et utrum electione cassata idem valeat
eligi in abbatem. Nos autem con. et c. re. quod cum
ex his que in contextu subsequuta sunt ostendatur
quod talis taliter non possit eligi in abbatem. ma

-

xime pro eo quod ante quam esset discipulus voluit esse
magister. electionem illam irritam esse decernimus
et inanem. Cum pro quod sunt in regula contente instituta
si urgens necessitas et evidens utilitas ipsius monasterii
suadent postulaverit purgatione recepta poterit in ab-
batem assumi ne monasterium opprimatur incursi-
bus malignorum. Idem.

Illa condiciana instantia et infra. Quia porro dicti
cum electionem canonicam extitisse ipsam auctoritate
apostolica duximus confirmandam. supplentes de pleni-
tudine potestatis si quis in ea ex eo fuisset defectus
quod quidam interfuerunt electioni eidem qui ex sola
participatione in simplices excommunicationis laqueum inciderant.
Idem magistro maximo notario nostro.

Scriptum est in apocalipsi iohannis quod in medio et in
circuitu sedis erant quatuor animalia et infra. Sane
ad hanc ecclesiam. s. constantinopolitanam duo a-
nimalia sunt vocata. unum plena oculis et
alas habens senas. videlicet eraclien archiepiscopus et ple-
banus sancti pauli de venetiis. sic per patriarcam
tum postulantium archiepiscopum quam eligentium ple-
banum fuit propositum coram nobis et infra. Cumque
de his que per assertionem partium in iudicium de-
ducta fuerunt nobis non potuit sic plena fides.
quis super his que de iure dicta sunt postulantium
per quamdam publicam instrumentum nec non confessionem
partiumque prius audisse in iudicio quem factam.
sed per veritatem partes aliqua asserere suam in-
tentionem esse fundatam. cum dilectis filiis c. diacono cardinali
tenentem. per apostolica scripta mandamus quod super his
et aliis inquiras diligentissime veritatem de meri-
tis electi et postulati. apud venetias vel natali fuerit
et dictus consularis. de studiis autem eligentium
et postulantium et omnibus generaliter quod eum possit
instruere apud constantinopolim vel hoc postulatio et
electio celebrata fuerit. et si partes consenserint pro-
cedas hoc modo. ut si constiterit de mutuo convenisse
consensu quod ad electionem patriarche vii. admitte-
rentur propositi sive per se ipsos sive per alios duo alii
ex parte universitatis presbyteris conventualium ecclesiarum
prelatis totidem tunc temporis conventuales ecclesias habuisse
se prelatos quod cum vii. propositis et xe. canonicis
constat in postulatione predicti archiepiscopi convenisse
duplo maiorem faciunt numerum quam xvi. electores

-

plebanum. tu ratione nostra postulationem admit-
tas. nisi probatum fuerit postulatio aliquod ob-
viare de canonicis institutis. quod promotionem
ipsi debeat impedire ac plebani electione cassa-
ta ipsum archiepiscopum absolutas a vinculo quo erat
eraclien ecclesie teneretur concedendo ipsum constantinopoli-
tane ecclesie in pastorem. Quod si ad faciendum duplo
maiorem numerum simul omnes predicti minime suf-
fecerint. sive eligibilis sive indignus fuerit postu-
latus tu postulatione repulsa electionem plebani
auctoritate nostra confirmes dum modo nichil obsistat eidem
quod ipsum tanto prelatu reddat indignum. Si
non numerus postulantium inventus fuerit duplo ma-
ior quam ad modum predictum est et per postulata re-
perta fuerit indigna tu tam postulationem quam electio-
nem non differas reprobare. nisi forsan omnes aut
maior pars postulantium presumptione tempo-
rabili postulaverunt scienter indignum. in
hac vice nostro debeant eligendi seu postulan-
di potestate privari. et hoc eo casu electionem
confirmes si eam de persona ydonea constiterit ce-
lebratam. Idem in generali concilio.

Ne pro defectu pastoris gregem dominicum lupus rapax
invadat. aut in facultatibus suis ecclesia vidu-
ata grave dispendium patiatur. Volentes in hoc
et occurrere periculis animarum et ecclesiarum indempnita-
tibus providere. statuimus ut ultra tres menses ca-
thedralis vel regularis ecclesia prelato non vacet. Infra
quos iusto impedimento cessante. si electio ce-
lebrata non fuerit qui eligere debuerant eligen-
di potestate careant ea vice. ac ipsa eligendi po-
testas ad eum qui proximo preesse dinoscitur
devolvatur. Is non ad quem fuerit devoluta pote-
stas. deum prorsus habens non differat ultra tres
menses cum consilio capituli sui et aliorum virorum
prudentium viduatam ecclesiam de persona ipsi quod ecclesie
vel alterius si digna non reperiatur in illa canoni-
ce ordinare. si canonicam voluerit effugere ulti-
onem. Idem in eodem.

Quia propter diversas electionum formas quas quidam
invenire conantur. et multa impedimenta prove-
niunt. et magna pericula imminent ecclesiis viduatis.
statuimus ut cum electio fuerit celebranda
presentibus omnibus qui debent et volunt et possunt

condolentis iure assumantur vel de collegio tres digni qui secreto et sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, et in scriptis redacta mox publicent in communi, nullo prorsus appellationis obstaculo interiecto, ut is collatione habita eligatur in quem omnes vel maior vel sanior pars capituli consentit. Vel saltem eligendi potestas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium ecclesie viduate provideant de pastore. Aliter electio facta non valeat, nisi forte communiter esset ab omnibus quasi per inspirationem absque vitio celebrata. Qui vero contra prescriptas formas eligere attemptaverint, eligendi ea vice potestate priventur. Illud autem penitus interdicimus, ne quis in electionis negotio procuratorem constituat, nisi sit absens in eo loco de quo debeat advocari, iustoque impedimento detentus venire non possit; super quo si opus fuerit fidem faciat iuramento, et tunc si voluerit uni committat de collegio vicem suam. Electiones quoque clandestinas reprobamus, statuentes ut quamcito electio fuerit celebrata sollempniter publicetur. Item in eodem.

Quisquis electioni de se facte per secularis potestatis abusum consentire presumpserit contra canonicam libertatem, et electionis commodo careat et ineligibilis fiat, nec absque dispensatione ad aliquam valeat eligi dignitatem. Qui vero electionem huiusmodi, quam ipso iure irritam esse censemus, presumpserint celebrare, ab officiis et beneficiis penitus per triennium suspendantur, eligendi tunc potestate privati. Item in eodem.

Nichil est quod ecclesie dei magis officiat quam quod indigni assumantur prelati ad regimen animarum. Volentes igitur huic morbo necessariam adhibere medelam, irrefragabili constitutione sancimus, quatinus cum quis ad regimen animarum fuerit electus, is ad quem pertinet ipsius confirmatio diligenter examinet et electionis processum et personam electi, ut cum omnia rite concurrerint munus confirmationis impendat; quia si secus fuerit incaute presumptum, non solum deiciendus est indigne promotus, verum etiam indigne promovens puniendus. Ipsum quoque decernimus hac animadversione puniri, ut cum de ipsius constiterit negligentia, maxime si hominem insufficientis scientie vel inhoneste vite vel etatis illegitime approbaverit, non solum confirmandi primum successorem illius careat potestate, verum etiam ne aliquo casu penam effugiat a perceptione proprii beneficii suspendatur, quousque si equum fuerit indulgentiam valeat promereri; iudicio vero convictus fuerit in hoc per malitiam processisse, graviori subiaceat ultioni. Episcopi quoque tales ad sacros ordines et ecclesiasticas dignitates promovere curent, qui commissum sibi officium digne valeant adimplere, si et ipsi canonicam cupiunt effugere ultionem. Ceterum qui ad Romanum pertinent immediate pontificem, ad percipiendam confirmationem sui officii eius se conspectui, si commode fieri potest, personaliter representent, aut personas transmittant idoneas, per quas diligens inquisitio super electionis processu et electis possit haberi, ut sic demum per ipsius circumspectionem consilii sui plenitudinem officii assequantur. Cum eis iuris obstiterit de canonicis institutis, ita quod nimium valde remoti, videlicet ultra Italiam constituti, si electi fuerint in concordia, dispensative propter necessitates ecclesiarum in spiritualibus et temporalibus administrent, ita ut de rebus ecclesiasticis nichil penitus alienent. Munus vero benedictionis seu consecrationis recipiant sicut hactenus recipere consueverunt. Honorius III. capitulo Constantinopolitano.

Ut pridem et c. plenius autem statuimus ut expense necessarie quas capitulum Constantinopolitanum ut eius nuntii vacante sede pro electionis negotio fecerint de bonis patriarchatus fiant taliter ut reddantur, dum tamen ipsi bona decedentis patriarche non occupent ut usurpent. Idem electo Lundensi.

Cum post petitam instanter et tandem obtentam quondam Lundensis archiepiscopi cessionem vota canonicorum Lundensis ecclesie in te ipsorum prepositum concorditer convenissent, quia tamen examinatio sic tenetur processu electionis tue invenimus eam post publicationem consensuum et collationis tractatum aliquem fuisse peractam, assensumque tuum prius quam electus fuisses requisitum, electionem eandem ex ipsius dampnata et inordinato processu iustitia cassavimus exigente. Idem Eboracensi preposito et Augustino W. decano capitulo.

Consuetudinis in presentia nostra proponebatur sancti Taurini Ebroicensis et sancti Leofredi de Cruce abbatum et c. Cum autem procuratores ipsorum abbatum in sic cerent exprimere quo iure ipsi abbates deberent electioni abbatis Fiscannensis monasterii interesse, sed dicerent quod olim cum assumerentur in suorum monasteriorum abbates sunt speciali in dictum eius ... lecte et communi monasterii Fiscannensis ut haberent vocem in capitulo eorundem. Nos autem id velut frivolum reputantes super hoc perpetuum silentium imposuimus abbatibus supradictis. Idem Rothomagensi capitulo.

Ecclesia vestra destituta pastore et vobis votis vestris cum de futuri prelati habenda successione tractaretis in diversa divisis, quorum in Thomam, quorum in Cancellarium, et quorum singulares in singulares personas ... et c. Cum autem super hiis inquisita et facta nobis relatione in presentia nostra fuisset, inter vestros proferentes ... quod illi qui sua in Thomam dederunt vota dirigebant, licet maiorem partem faterentur partium comparatione minorem, non tamen ad maiorem partem capituli pervenerunt. Considerantes nichilominus quod post publicationem consensuum et collationis tractatum a electione nullatenus haberi esse posset, quamvis deportationis sollempnitas et postea legitima fuerit subsecuta, quam prelectione nec decet nec expedivit haberi. Unde quod factum est de T. predicto cassavimus, petitione consentientium in Cancellarium non admissa. Greg. IX.

Cum in magistrum assumi non debeat qui formam discipuli non assumpsit, nec sit permittendus qui subesse non novit preesse, nos intellecto quod quibusdam regularibus domibus iure diocesano subiectis sit quandoque abbates non professi ordinem regularem assumpti, et c. cum tales abbates esse non debeant qui per professionem monachi et regulares canonici non fuerunt, ad amotionem eorum quos tales inveneris sublato appellationis impedimento procedas. Idem Cumano capitulo.

Cumana ecclesia pastoris solatio destituta et congregatis die ad celebrandam electionem prefixa qui presentes erant de Cumanis canonicis ac tribus abbatibus qui vocem in electione habere noscuntur, capellani et clerici ... electioni se debere interesse dicentes sub hiis protestatione admissi fuerunt quod vox eorum qui non deberent interesse de iure vel consuetudine non valeret. Tandem premisso iuxta formam concilii generalis scrutinio, VII de canonicis, unus abbatum, XI capellani et XX clerici in eundem ecclesie archipresbiterum convenerunt, X canonicis, uno de abbatibus, uno capellano et XI clericis in ... ecclesie archidiaconum dirigentibus vota sua et c. Cum decem et octo fuerint canonici, tres abbates, XX clerici, XIIII capellani, neutram electionem comperimus ad maiorem partem totius capituli pervenisse, si non probatum fuerat quod clerici admitti debuerint, nec quod capellani admissi fuerint de consuetudine vel de iure. Nam et si capellani duabus electionibus episcoporum interfuerint et scrutatores dederunt voluntatem ..., non tamen inquisita vota sua fuisse ut eos aliquos elegisse probatur; et si inquisita fuissent vota ut ipsi aliquos elegissent, per hoc tamen non constat eorum de iure competere ut ex consuetudine iam prescripta. Unde nos electiones ipsas presumptas contra formam concilii generalis cum collatio in communi omissa fuerit que post publicationem scrutinii fieri debuisset de fratrum nostrorum consilio sententialiter duximus irritandas, electores hac vice eligendi potestate privantes. Idem abbati Cluniacensi.

Sacrosancta ecclesia et c. Intimasti sane proposita presentia quod super ordinatione prioris monasterii sancti Pancratii ad Cluniacensem ecclesiam pertinentis cum comite de Warenna patrono ipsius quam predecessores tui de consensu capituli sui compositionem quandam inierunt, videlicet quam et esse ipsi dampnosam videtur ..., ut in optione sit ipsi comitis assumere ad prioratum dicti monasterii, Cluniacensi et de Caritate prioribus dumtaxat exceptis, unum de duobus melioribus totius Cluniacensis ordinis quos abbas Cluniacensis nominaverit et c. Attendentes itaque quod ius eligendi in collegiata ecclesia non cadit in laycum, et ideo esse perniciosum exemplo et redundare in dispendium ecclesiastice libertatis, volumus ut dictum prioratum libere possis non obstante compositione ipsa sicut alios prioratus tibi subditos ordinare, denuntiantes ordinationem factam patrono ut suo ... impertiat assensum. Idem decanis

⁊ capitulis sancti Johannis ⁊ sancti Stephani Bisuntinis.
Cum in iuventute lege ⁊ c. Porro iam dudum uobis
dedimus in mandatis. ut infra .xl. dies post susceptionem
litterarum nostrarum cum consilio sancti Benigni ⁊
Morismundi abbatum ⁊ fratris .G. de ordine
predicatorum eligeretis personam ydoneam canonice in
pastorem. Alioquin dicti consiliarii uobis de archiepiscopo
prouiderent. Sed in die ad eligendum prefixa ... ex
uobis potestatem eligendi dedistis usque ad consummationem
cuiusdam candele ⁊ statim accensa ex
tunc duravit ... Deinde cum electores hinc con-
uenissent in predictum abbatem sancti Benigni ⁊ super
hoc sociorum eius consilium requisissent. proponente uno
ex illis quod deliberato consilio procedent. ⁊ differen-
tibus eis festinanter datur ... electores
cum candela ipsa deficeret. non expectato ipsorum con-
silio dictum abbatem in Bisuntinum archiepiscopum elegerunt ⁊ c. Relatoque ad apostolicam sedem negotio archiepiscopo
Viennensi ⁊ abbati de Firmitate iniunximus.
ut si constaret absentem electoribus uacationem
de electione fuisse habitam ⁊ uniuersitatem ... elec-
tionis predictorum consilium requisitum electionem
ipsius abbatis si persona esset ydonea confirmarent. Qui
si universitati electionis non fuisset consilium requisitum. licet ... requisitum fuerat non expectatum ...
pore non ... expectatum ... ipsorum aut non esset ydoneus idem abbas quod de ipso factum erat ... in
ualidum irritarent ⁊ c. Cum autem ... con-
non fuit expectatum ... requisitum consilium de personis
predictorum abbatis ⁊ quod petitur requisitum non fuit
expectatum ... nisi modico tempore. non debet
aliis ... quod ... illi ... articulo
electionis abbatis ipsius non persone sed electionis ... duximus irritandam. Idem episcopo Silvanectensi.
Congregato quondam capitulo ad electionem futuri
pastoris .xiii. in decanum ⁊ .xxviii. ...
... cuiusdam absentis in cantorem ipsius ecclesie
conuenerunt. Qui cum plures ... ⁊ paucioris
in alium sua desideria dirigerent apte sua electi-
one in pastorem ecclesie ... ⁊ ... decanum ...
de parte decani ... alii ... eligendo
personam satis ... ex parte ... quod illis ...
... iure ... potestas eligendi
ad eos erat devoluta decanum ipsum qui in

cum sua uota dirigerant in suum episcopum elegerunt
ad sedem apostolicam appellantes ⁊ c. Reliquis petentibus ut ir-
ritare decani electionem attemptatam a paucioribus ⁊ post
aliam non cassatam ac confirmare reliquam uelut
canonice celebratam. a pluribus de persona digna
uenitur. Nos igitur ... si dicti cantoris defectum in
litteratura non pateretur. ⁊ aliter esset ydoneus ad regimen pa-
storale ipsius electionem auctoritate nostra penitus infirmata
reliqua confirmata. Alioquin ipsius cantoris electione
irrita nuntiata. prenominatum decanum. si nichil
ei de canonicis sanctionibus obsistit. eidem auctoritate prefici-
as ecclesie memorate. Idem Silvanectensi episcopo ⁊
Johanni de Monte Mirabili archidiacono ⁊ succentori pa-
risiensi.
Quondam ecclesia Rothomagensis pastoris solatio desti-
tuta de electione que in eadem ecclesia fuerat celebrata a
archiepiscopo ⁊ quondam alii eiusdem ecclesie canonici ad sedem apostolicam
accesserunt. dictus uero archiepiscopus pro se ac parte sua ⁊ ...
procuratore illorum qui electionem celebrauerunt
in nostra presentia constitutis inter alia que contra electum ob-
iecta fuerunt archiepiscopus proposuit memoratus quod idem
electus post generale concilium archidiaconatum ...
nem adeptus ipsum cum pluribus personatibus ec-
clesiis quas ante idem concilium optinuerat retinere presump-
sit. eoque dimisso retinuit ecclesias memoratas ...
cum in eodem concilio sit statutum ut quicumque re-
cepit aliquod beneficium curam habens animarum annexam
si prius tale beneficium optinebat. eo sit ipso iure
priuatus. ⁊ si forte illud retinere contenderit ⁊ alio
spolietur. predictus electus contra statuta huiusmodi ueniens cu-
pidissime notam ... non ... quod
in aliis ... ex pluralitate benefi-
ciorum ... ⁊ retinendo beneficia que non spectabant
ad ipsum cum post receptionem alterius priora beneficia
uacauerint ipso iure ... per consequens
aliena ⁊ sic furtum ... quoniam ut ...
nam in ... salutis ⁊ multarum animarum dispen-
dium predictas prebendales ecclesias retinebat. cum ea-
rum qua iam priuatus fuerat ipso iure ...
laterem ... ⁊ ... ipsum eciam eidem ...
... sunt recepte. Sed procurator eorum qui elege-
runt ⁊ si pluralitatem beneficiorum ... coram nobis con-
fitentur ... per concessionem tamen Rothomagensis ar-
chiepiscopi nobis exhibitam eundem electum ...

est multipliciter excusare. Nos igitur ... excusati-
one ... nullatenus admittentes uobis
dedimus in mandatis. ut si constaret quod idem ...
archiepiscopus ... curam animarum ... prebendales
ecclesias electionis tempore retinebat. non obstante ...
super hoc per sedem apostolicam ... electionem ipsius auctoritate apostolica cassa-
retis ⁊ c. ... in nostra presentia constituti
... quoque ... ⁊ ...
positionibus ⁊ responsionibus hinc ⁊ inde tandem eodem deca-
no ... ad nostram audien-
tiam appellante. Vos electionem huius irritantes eidem
ecclesie de Cenomanensi episcopo prouidistis ⁊ c. Licet autem po-
sitiones ⁊ responsiones super predictis articulis facte fuerunt
coram uobis. quia tamen contestatione litis non inuenimus
esse factam. cum per positiones ⁊ responsiones ad eas fit ...
... in iure propositum ⁊ ... factam contestatio-
nis fiat ...
... duximus nunciandum. Deinde archiepiscopus electionem
ex premissa causa ... Electo ... pre-
dicto quod non erat ei electio ...
ram nobis legittime contestata ...
... electionis ...
se ... beneficia electionis tempore ...
cusare se super hoc ... Quia uero
licet dictum archiepiscopum non ... animarum
... archiepiscopus ...
de consuetudine suspendit. ex eo ... ⁊ absoluit
presbiteros ⁊ priores ⁊ prebendales ecclesias ... non
archidiaconi ... ⁊ inquirit ...
... ⁊ procurationes ... recipit. ...
apparet. quod curam animarum annexam ... non habet
negare non potest. quin prius ... Cum idem
de prebendis quod de beneficiis curam habentibus ...
... Insuper indulgentiam ... super hoc
...
... suggestit ⁊ suppressit ueritatem. qua tacita ...
... ipsam nullatenus habuisset. Suggessit
enim quod ... prebendales ecclesias ante quam fuisset ...
assumptus canonice fuerat assecutus. Cum nullus
potuit plures prebendales ecclesias optinere. nisi una
penderet ex alia. ut unam ... ⁊ aliam
... habere. Unde cum idem utramque illarum ...
... habuit ... nequit canonice habuisse.
... suggerens quod redditus prebendarum suarum ...

nues ⁊ tenues suppressit. quod alios redditus in pluribus
ecclesiis noscitur optinere. Suppressit ⁊ quod plures
prebendales ecclesias cum pluribus aliis beneficiis in
diuersis ecclesiis optinuerit. cum intentionis nostre non
fuerit secum inter beneficia prestita curam animarum
habentibus dispensare. nec intentionis nostre fuerat ali-
quid ei de nouo concedere. sed ut per indulgentiam
possit habita licite retinere ⁊ c. Tandem cum nobis re-
staret nisi sententia proferenda idem tamen uiri sicque
ei competere uidebatur. quod iuri cessit spontanea uo-
luntate cuius cessionem duximus admittendam.
Idem ingenuis legatis ⁊ c.
Cum in tractatu cauetur ut in collatione ... eliga-
tur in quem omnes uel maior ⁊ sanior pars consentit.
⁊ in .W. maior pars tocius capituli non consensit
quamquam maiorem partem habuit partium comparatione mi-
norum non plene numeri ad numerum. quia uerum
.G. ⁊ .H. de quibus aduersarii referunt questionem
in electione ... non ...
non ... ad zelum non ...
... collatio facta fuit. nec ⁊ electio communiter cele-
brata. quamuis licet ... .W. singulariter singuli
consensissent non tamen debuit subsequi singularis
electio sed communis. nec uel idem repeti uidetur ...
ex hoc se sequitur absurditas. ut tot electiones
essent quot essent ... eligentes. nec ex singularibus
ut ... consensibus apparet uniuersalis electio
uel communis. licet quibusdam singularis ...
... sue partis ... ex singularibus
propositionibus ... uniuersalis propositio non
appareat. nec presignum uniuersale forsitan ...
... duo canonici ... sic ex-
clusi. cum primus ... possessione
ne ... in choro locum ...
legendo ⁊ cantando ... canonici ⁊ ...
ad electionem ... ⁊ ...
... tamquam canonici sic uocari ...
... cum ... admissi ...
esset ... loco de quo fuerat ad electionem uocandus
etiam de toto regno Francie uocentur absentes
de consuetudine ecclesie gallicane. nos his plenius
intellectis de consilio fratrum nostrorum prenominatam elec-
tionem ... formam concilii attemptatam decreui-
mus irritam ⁊ inanem. Idem ... Massanensi.

Massana ecclesia pastore vacante et I. Gelieto
ppetuo prohibemus ne p laycos cum canoni
cis pontificis electio psumatur. q̄ si fuerit
psumpta fuit nullam optineat firmita
te nō obstante cōtraria cōsuetudine q̄ dicenda
potius corruptela. Item capl'o camlon.
Ecclia uestra destituta pastore cōuenientes in unum
absente W. qui tunc noluit interesse accede
bant tamen electionem firmiter statuistis. Venien
ente uero termino et dicto W. cum absens esset
ter nō uocato pmisso iuxta formam cōc. generalis se
cundo. xiiij. magistrum B. p̄sbiterum cardinalem cano
nicum uestrum. et xvij. R. Remensem canonicum
elegerunt p̄fato W. pmodum electioni eidem
R. suum p̄bente cōsensum. Tandem partibus
nobis constitutis in nostra p̄sentia cōstitutis
allegabatur pelectione dicti R. q̄ cum iii. iiij. ex
ceder aliā cōputato W. p̄dicto. maiorem capli par
tem habebat et p hoc debebat pars sua sanior
reputari. cum ubi maior est numerus. zelus melior
p̄sumatur. pars uero alia electionem cardinalis multiplici
ter impugnabat. pponens p̄noiatum R. etate
et pari defectum. nec esse sufficientis scientie aduer
sus p̄dictum cum etatis mature et eminentis
scientie p̄fatus cardinalis existat. et cum electores eius
alios numero et auctoritate precellerent. Vero p̄fatum
respectu ad p̄sonam electam meliorem zelum eos
habuisse cōstabat. dicebatur p̄terea q̄ consensus dicti
W. quem pars eiusdem R. cōtendebat fuisse cōtemptum.
absente parte reliqua capitulum uero cōtemptum
ab ipso fuisse cum non fuerit p̄fatus in scrutinio
set post electionem accessit. auctore nil ualebat. et I.
Denique statutum generalis concilii quod electionem decer
nit inualidam. cum contra eiusdem concilii formam
electionem precesserit. nō debet ad cōtemptum et alia que
sunt de forma referri. unde q̄ dicitur q̄ alter e
lectio celebrata nō ualeat. ea tamen respiciat que
attemptantur contra formam concilii memorati. non
autem alia que ponuntur ibidem. sic est illud q̄ p̄sen
tibus omnibus qui debent et uolunt et possunt com
mode interesse haberi debent in electione. possetne ce
terā que super hoc alibi statuta noscuntur uno uerbo
uideantur eius. Neque est credendum eo ponitur
qui uita rite q̄ alias cōtemptum est iniustus

ingenue et inuentum immo uerbo subditum uo
luisse. Nos igitur que hinc inde fuere pposita plenius
intellectis cum ex littera. cōc. in ordinationibus
ecclesiarum maior pars et sanior capituli eligatur. et sta
tutum generalis concilii cōtineat in ecclesia ut is eli
gatur. in quem omnes uel maior et sanior pars con
senserit. electionem dicti R. nō p̄ferendam set potius ipsius
electionis uitio cum maior et sanior pars nō
cōsenserit in eundem. de fratrum nostrorum cōsensu sua
liter duximus irritandam. Item
Publicato scrutinio uariare nequeunt electores et
sit sententia collatio et electio celebranda. a quo
p superiorem si oportuerit cōpellantur. Item.
Si aliqui electionem p symoniam eo ignorante ac
statutum nō licite cōmissam cōtigerit reprobari. cū
eo super p̄latione ad quam taliter electus fuerat illa
uice nō potest ep̄s dispensare quamuis etiam cum qui ig
norans recepit simplex beneficium p symoniam
p̄uitate p illum resignationem epi dispensatio
soleat. Item.
Eos quibus interdicitur ne absque superioris licentia
eligere nō p̄sumant ep̄s statutum a canone est
ut ex quo in mora fuerint licentiam hanc postulandi
innocentius. iij. antiocheno patriarche. Rubrica. De trans
latione epōrum.
Cum ex illo generali priuilegio q̄ beato petro
et p eum ecclesie romane dominus noster indulsit canonica p
modum cōsueuerint instituta. cōtinentia ma
iores ecclesie causas ad se. ap. p̄ferendas ac p hoc trans
lationes epōrum et sedium mutationes ad summum
ap. se. auctoritatem de iure pertineant. nō sine huius
cōsensu p̄ter eius assensum debeat immutari. miramur
q̄ .L. aquiatanensium electum in metropolitanam ecclesiam transs
tulisti. et nouo quodam mutationis genere pur
ficasti maiorem. et magnum quodam in mo
ribus. et p̄ire archiepiscopum. immo potius de antecessore p̄
sumens. licet eum electus .L. nō dum fuisset in
archiepiscopum cōsecratus. cōfirmationis tamen munus
receperat et archiepiscopalia quedam ei licuit ministrare.
sicut nobis ipsius relatione innotuit qui se uoluntate
epm asserit cōfirmasse. Nos igitur p̄terea et simi
lia ceteris consilii auctoritate statuimus de abepōrum cōfir
matione duximus suspendendum. Item decano
et capitulo andegauensi.
Inter corporalia et spiritualia eam cognouimus differentiam.

q̄ corporalia facilius destruuntur. spiritua
lia uero facilius cōstruuntur q̄ destruantur.
Unde iure canonicarum sanctionum ep̄s solus honorem
dare potest. Epi quoque a metropolitanis suis
munus cōsecrationis accipiunt. qui tamen non
possunt nisi p ro. po. cōtempnari. Cum igitur
fortius sit spirituale uinculum q̄ carnale. dubi
tari nō debet quin omnipotens deus spirituale coniugium
quod est inter epm et ecclesiam suo tantum iudicio reseruauerit
dissoluendum. qui dissolutionem etiam carnalis
coniugii quod est inter uirum et feminam suo tantum
iudicio reseruauit. precipiens ut quod deus coniunxit
homo nō separet. nō enim humana set potius di
uina potestate coniugium spirituale dissoluitur. cum p
translationem depositionem aut cessionem auctoritate ro. po.
quem cōstat esse uicarium ihesu christi. eps ab ecclesia remo
uetur. et ideo tria hec q̄ p̄misimus nō tam cōstitu
tione canonica q̄ institutione diuina soli sunt
ro. po. reseruata. Sicut autem eps cōsecratus sine li
centia ro. po. suam nō debet ecclesiam derelinquere.
sic et electus cōfirmatus eam nō debet indubi
tanter reuocari. quin post electionem et cōfirmationem
canonicam inter p̄sonas eligentium et electi cōiu
gium sit spirituale cōtractum. cui pfecto epalis digni
tas nichil addit. cum quis epalis p̄fectus digni
tate. nullus tamen eccle possit esse eps quemadmodum
illo cōtingit. qui honeri pontificali renuntiat
nō honori. Unde cum nō maius sit uinculum
epi ad ecclesiam q̄ electi maxime cum sint cōfir
mati. immo idem penitus et nō aliud uideatur utrius
que in utroque. Sicut igitur epōrum translatio depositio
et cessio. sic et electorum post cōfirmationem spiritualis
eorum cōiugii. soli est ro. po. reseruata. licet usque ad
tempus istud q̄ cautum fuerit de epis expressum non
fuerit de electis p expressam tamen similitudinem
uel interpretationem potius nemini potest uideri dubi
um subtrahi inueniri. Cum idem iudicium de
similibus sit habendum. Et nos illud q̄ in canone
legitur de electo. ut si ultra sex menses p suam
negligentiam retinuit ecclesiam uiduatam. nec
ibi nec alibi donum cōsecrationis accipiat. immo
metropolitanum sui cōcedat iudicio aut intelligendum
tibus potest suffragari. cum nō intelligatur ecclesia
uiduata que sponsum nō habet. set quia sponsus

eius non dum sit consecratus. adhuc quo
ad quidem quasi uiri maneat solatio destituta.
sicut iuxta cōmunem modum loquendi illa dicitur ecclesia
uiduata. que licet epm habeat inutilem tamen
p̄hibetur habere. nō quod decessionem subsequitur. et statu
tum fuit ad penam. unde debet argumentum
ut sicut metropolitanum iudicio electus decreta
uit est ad aliam ecclesiam possit transferri. p̄sertim
cum nō sine auctoritate ro. po. fiat cessio ut de re
tro memorata. qui ut hec possit ex canone
illo metropolitanus indulsit. Unde si circa translationem
idem sit uoluisset q̄ de cessione dicitur et de trans
latione potuit expressisse. et quod nō est scriptum pinnium
decreto sanctum. suppletionis nō est adinuentionibus
p̄sumendum. p̄sertim cum nō nusquam intelligatur
p̄hibitum q̄ nō inuenitur cōcessum. Cum igitur
Turonensis archieps electum abricensem p metropolitanum
suum cōfirmatum in ecclesiam uestram p̄ter ap. se.
auctoritatem transferre p̄sumpsit. et epm consecrare
quem Rothomagensis cōparare. etiam mandati nostri
absoluitur. et ei tribuit licentiam transeundi.
dictos archiepos a cōfirmatione et cōsecratione ponti
ficum. epm uero ab executione pontificalis officii
Bituricensis archieps iuxta tenorem mandati nostri
suspendit. et quamuis idem archiepi tanquam maiores
plus excessisse inp̄imissis. p̄fatus uero eps mino
r utpote illorum tanquam maiorum errorem secutus. uerum
tamen intellecta eorum cōfessione spontanea et suppli
catione deuota ueniam errori dedimus quia nō ex
malignitate set ex simplicitate peccarunt. et quia p̄
fatus eps qui minus peccauit seuius fuerat
castigatus reatum suum recognoscens humi
liter et deuote ac misericordiam postulans et iudicium
nō requirens. nos intuentes q̄ licet donum cōse
crationis impensum. nō potuisset ecclesie ipsum ponti
ficem facere nō sede cum ad p̄mam nō fuit cōse
cratus. et ad secundam priori uinculo p̄durante
nō potuit canonice cōsecrari. adhuc cōiugali
alteri alligatus. eorum a uinculo prioris ecclesie
q̄ a pena suspensionis penitus absoluto beni
gnitate se. ap. duximus cōcedendum ut priore
cōsensu habito p̄durante andegauensem ecclesiam
studeat gubernare. Idem p. epo scolastico cōg.
Uniuerso p̄sonam hyldesemensis epi et I. prepositi electi

Conradus Hildesemensis ecclesia ad Herbipolensem auctoritate sua se apostolica
transtulit non attendens quod veritas in evangelio
protestatur quos deus coniunxit homo non separet.
potestatem transferendi pontifices tam sibi retinuit
dominus et magister quod soli beato Petro vicario suo et per
ipsum successoribus suis speciali privilegio prebuit et
concessit sicut testatur antiquitas cui decreta pa
trum sanctorum veneranda exhibentur et
evidentibus asserunt canonum sanctiones non
enim homo sed deus separat quos Romanus pontifex qui non puri ho
minis sed veri dei vicem gerit in terris ecclesia
necessitate vel utilitate pensata non humana
sed divina potius auctoritate dissolvit. Et infra. Hec autem
sicut predictus transiens presumptoribus in exemplum
quod quem sumere non potuit esse notorium ipso fa
pertinuit in administratione Herbipolensis ecclesie penitus
dereliquit et infra. Cetera capitulum Herbipolensis canonica
nota sua in ipsum prestitit dicitur contra ecclesiam volen
tes sicut dignum est ut in eo puniantur in quo
peccaverunt eligendi eos facultate suspendimus
presentem et infra. Quia vero Conradus Hildesemensis ecclesia cui fu
erat alligatus vinculum secum dum apostolica sollicitudine
quere non debuit nimis improbe dereliquit ne ad
ipsam redeat utriusque districtius inhibemus cum
sint decreta canonica qui ad maiorem se ple
bem transtulit a cathedra propria debet abici
et cathedram propriam non illius perdat quos per superbiam
spernit non illis quos per avaritiam concupivit. Idem
Bambergensi episcopo et scolastico Maguntino.

Licet in tantum et infra. Sicut legitimi matrimonii vinculum
quod est inter virum et uxorem homo dissolvere nequit
domino dicente in evangelio quos deus coniunxit
homo non separet sic et spirituale federis coniugii quod est
inter episcopum et ecclesiam quod in electione initiatum in
tuitum in confirmatione et in consecratione intelligitur
consummatum sine illius auctoritate solvi non potest qui
successor est Petri et vicarius Ihesu Christi. Hii autem episcopus
tamen Conradus Hildesemensis episcopus non attendens ad Herbipo
lensem ecclesiam propria temeritate transivit et infra. Nec
illa per indulgentiam presumptionem excusat
ipsi sed ambitionem accusat cum mera sit expli
quod si ad maiorem vocaretur forsitan dignitatem
eam contra licet assumere. Dum tamen in eis ei de sta
tutis canonicis obviaret. Unde licet forsitan

aliquibus videatur ut indulgentie occasione ipse
ad dignitatem possit transire maiorem. ad prete
ritam ipsi transire non licuit. cum in maiori dign
itate pro maiorem utilitatem facilius soleat di
spensari. presertim cum postulatio sicut et electio exa
minari soleat diligenter et tenor illius indulge
ntie non solum videatur postulationis examina
tionem sed personam et refutasse subiungens dum in
medio de canonicis obviet institutis. ante quam per eum
postulatio examinata fuisset cui fuit sufficientia
nulla debuerat ratione transire. Clemens iii. De usu et auctoritate pallii.

Cum super alienare et infra. Quesivisti quomodo intelliga
tur quod in forma iuramenti pallii continetur ut de
bet intelligi est pallium ut eo infra ecclesiam tua
utaris. quod ita intelligitur ut debeas infra quamlibet ecclesiam
provincie tue consulere. Si vero de laicis indutum ve
stibus ecclesiam processionaliter ut alio in exitu conti
git tunc pallio minime uti debes. Celestinus iii.

Ad hec quia quesitum est a nobis ex parte tua utrum lice
at tibi pallium tuum metropolitano alii commo
dare et infra. Inquisitioni tue taliter respondemus quod non videtur esse conveniens ut
pallium tuum alicui commodes. cum pallium
personam non transeat. Sed quisque cum eo debeat sicut
tua novit discretio sepeliri. Innocentius iii. G. presbitero
cardinali apostolice sedis legato.

Nisi specialis illa dilectio et infra. Sane si postulatio
Vercellensis episcopi ad Panormitanam ecclesiam fuisset per nos
et approbata. non tamen debet se archiepiscopum appellare
priusquam a nobis pallium suscepisse in quo pontifi
calis officii plenitudo cum archiepiscopali nominis ap
pellatione confertur. Qui igitur quod factum est sic studias
palliare. ut id in confusionem tuam et apostolice sedis op
probrium non redundet. quoniam si operatur ut ut
nos ut tu ex hoc negotio confundamur. eligentius
potius te confundi quam ledamus sedis apostolice dignitatem.
Item.

Ad honorem dei et infra. Sane solus Romanus pontifex in missarum
solempniis pallio semper utitur et ubique quoniam
assumptus est in plenitudinem ecclesiastice potestatis.
que per pallium figuratur. Alii autem eo non semper nec
ubique sed in ecclesia sua in qua iurisdictionem accipiunt habent. ac
ceperunt certis debent uti diebus quoniam vocati sunt
in partem sollicitudinis non in plenitudinem potestatis.
Idem Compostellano archiepiscopo.

Ex tua et tenore litterarum accepimus quod cum sicut
in concessione pallii tibi dictum ut ipso infra tuam
ecclesiam utaris. et tu ex parte tue negotiis frequenter extra tuam
provinciam commoraris non decentium sit absque pal
lio ministrare. cum consuetudo sit in Hispania
generalis. quod archiepiscopi extra suas provincias pallio indistin
cte utantur. in extra tuam provinciam uti pallio valeas
indulgeri tibi a sede apostolica postulasti. licet autem consue
tudo talis dicenda sit potius corruptela. Nos tamen
de speciali gratia indulgemus ut si necessitate aliqua
provinciam archiepiscopatui tibi subiectam accedere forte ne
cesse fuerit pro consecrandis suffraganeis tuis vel cle
ricis ordinandis et ad ecclesiam alienam pro hoc te con
tigerit declinare. dum tamen ius ad quem ecclesia pertinet id
permittat utendi pallio in predictis casibus libe
ram facultatem. Item

Cum sis et infra. Utrumque tuus in missarum celebrationibus
consuetis diebus sollempnibus usum pallii per quod
plenitudo pontificalis designatur presulibus ex
cere. Honorius iii.

Omnia nos et infra. Inquisitioni tue taliter respondemus quod tamen infra
quam in aliena diocesi potes absque pallio et sandaliis ce
lebrare. qui utique in tua diocesi non semper debes ce
lebrare cum pallio sed diebus illis dumtaxat qui
in ecclesie tue privilegiis sunt expressi. sicque soluta est
quarta questio qua quesisti an liceat tibi sicut prefe
rie cum pallio celebrare. Alexander iii. Londoniensi
episcopo. Rubrica. De renuntiationibus.

Litteras tuas et infra. Si etiam aut senectutem aut insuf
ficientiam forte consideraveris te tamquam emeritum
postulas relaxari. Certo nos credere quod tuus sit hoc
tempore si commissa tibi ecclesia subsidium tui nominis gu
bernetur. quam si alteri nove incognitoque gubernanda
tradatur discrimine committatur. maxime quia in
te vigor devotionis et fidei et corpore senescente
non deficiat sed virgente decorum conditione corpora
fervor spiritus in sublimiori conscendit et infra. Credimus
te igitur non super hoc diebus istis nulla te sinas impo
rtunitate molestium. quod in decreti omnino placuit
prius solvere minime cingulum quam cedat victori
adulteras prius. Item abbati Tolesani et priori de
Arrigi.

Cum inter R. Bauffredi et quosdam alios canonicos
sancti. I. super spiritualibus residuo. C. stallo in choro et loco

in capitulo quod fuisset diutius agitatum et infra. Sane
in quarta questione si presbiterum R. inveniretis de consensu maio
ris partis capituli fuisse de predicto beneficio auctoritate
apostolica investitum cum factus beneficium ipsum pa
cifice possidet. Non est ut nobis impedimentum affer
re monasterium quod de eo non petendo illicitus non
proponitur persuasisse si consensu maioris et sanioris
partis canonicorum interfuit. Item episcopo Vitalani.

Ex transmissa relatione abbatis sancti. B. de Cegiano
nostris est auribus intimatum quod P. Ricolfi clericus
dum infirmitate laboraret apud monasterium
sancti Salvatoris se petiit monasticum habitum induil
geri. qui recuperata pristinum sanitate ad mo
nasterium illud gratia complendi novitium accessit et
ibidem moram aliquandiu faciens ecclesiam quam predicte ec
clesie. B. contulerat sibi restitui. Nunc autem muta
to animo laborat ut restituatur in ecclesia supradicta. Sed
quoniam iam dicta ecclesia ab eo soluta dinoscitur. et quod ea
quam concilium ad petitionem suam resignavit ecclesie
eius. quia si vel ita se habet predictum abbatem et fratres
eius a devexatione P. nulla ratione compellas in motos
non acquiro capelli prohibeas. oretur tamen eis po
tius ut illum non in tamquam unum de ecclesia sed qui de
novo recipiant in socium et in fratrem. Clemens iii.

Super hoc quod consultasti utrum ecclesiastica beneficia
repetentibus obiecta spontanee resignationis
exceptio sine certa allegatione sit admittenda et
an actoris quod sponte non renuntiaverit et an rei
de spontanea renuntiatione debeant probationes
admitti. sic tue experientie respondemus quod hii nulla ratione
non similiter reddit. ut quisque beneficium nullus sto
te expensis et laboribus acquisitum. quod sustinentiam
debet facile sine magna causa sua sponte resignet.
Ideoque supradictam esse non credimus tamen resigna
tionis diligenter inquiri. quam si forte probabi
lem rei non in nec metu non oppressione non iniurie
tu pecunie non promissione extortam inveniat
in primis sinon inveniet vim illatum. quod vero
si de propria voluntate creditur quod fere semper a
malo est nisi replicatio canonica fuit opposita
admittere non postponat. Porro licet negativa fac
tum per rerum naturam nulla sit probatio ei tamen qui
spontaneam renuntiationem negat cum implicat
et quamvis replicando infert super affirmative sua

habito ad dignitatem et opinionem respectu probationes credimus admittendas. Item.

In presentia nostra etc. Licet igitur iudex non semper ad unam speciem probationis aspiciat, verum sua scilicet ex confessionibus, depositionibus et allegationibus et aliis que in eius presentia proponuntur formet animi sui motum, et tamen sit iudicaturus, ut semper pro ipso presumi debeat donec contra ipsum aliquid legitime comprobetur. Quare si tu coram eisdem et eius conuictione nichil penitus probauissent, standum fuit nisi aduersarius eam ostenderet ueritatem. Quia tamen per te ista constitit de ipsius renuntiatione spontanea per quorundam episcoporum litteras et confessionem ipsius, nos ei super eadem abbatia silentium duximus imponendum. Clemens III.

Sane cum dilectus filius noster I. presbyter cardinalis apostolice sedis legatus nos meminimus iniunxisse ut B. subdiaconum canonicum in Pictauiensi ecclesia instituere procuraret. Qui mandatis nostris obtemperans eundem instituit in canonicum secundum litterarum memoratarum etc. Postmodum uero B. quendam uirum discretum consilio litteras suas nobis reddens etc. Quia uero unum mandatum debuit impleri, non cogitur dispendium sustinere. Quocirca hoc non obstante ipsum in fratrem et canonicum admittatis. Innocentius III. Nidrosiensi archiepiscopo.

Quod in dubiis etc. Hii presbyteri qui beneficium ecclesiasticum collatum sponte in manu layci resignantes illud denuo a layco susceperunt, eo sunt beneficio spoliandi, licet resignatio talium secundum laycorum consuetudinem optineat firmitatem. Item Eboracensi archiepiscopo.

Ad supplicationem R. Ragusini archiepiscopi eum a uinculo quo tenebatur ecclesie Ragusine duximus absoluendum, ex quo non poterat ibi secure morari, et si accessisset ad illam mortis ei periculum immineret etc. Ne uero ad ignominiam ministerii defectum in temporalibus patiatur, etc. quod de liberalitate regia ac concessione tua in episcopatu Karleolensi et ecclesia de Mallebery est sibi collatum, ad sustentationem concedes ipsi, cui concessimus ut in ipso episcopatu absque usu pallii episcopale officium ualeat exercere, et tamquam metropolitano reuerentiam et obedientiam impendat.

Item archiepiscopo Kalocensi.

Nisi cum pridem etc. Si enim mihi cessionem suggeres tibi meliores uite primitias scire te debes non esse sancti certo minus sanctiorem, et ideo non oportet te perfectionis iam suscepte deserere ministerium. Cum ille qui sic dixit recusabit, tanto perfectius recepit uerbum dei. Quod si forsan humilitatis causa te asserimus onus pontificalis deserere, ecce ... uitiis humilitatis cogere male timeatur quod te nimis inresignandi proposito exhibeas pertinacem. Quia tu etc. uite uiam humilitatis custodies, cum et per eum locum sublimem fugies et per obedientiam non dimittes. Intuenti itaque reuolumus que hec sunt illa pro quibus cedendi episcopus potest licentiam postulare, consideranda duximus: debilitas corporis, defectus scientie, malitia plebis, graue scandalum, irregularitas persone. Sed in hiis omnibus est obseruanda cautela. Propter conscientiam enim criminis cedendi potest licentia postulari et forsitan non cuilibet sed dumtaxat illi propter quod ipsius officii executio per peccatum proprium impeditur, cum si omnis conscientia arguat conscientiam cuiuslibet culpe cederent, pauci uel nulli in ullo ministerio remanerent etc. Alia uero causa dicimus est debilitas corporis, que ut ex infirmitate uel ex senectute procedit. Non tamen omnis sed illa solummodo per quam impotens redditur ad exequendum officium pastorale. Nam si presbiter ex propria debilitate suscepte sanctitatis officium posse deserere, frustra se gloriatur apostolus in suis infirmitatibus gloriari, cum in eadem nos plus oportuit sentire debilitatis aliquid esse quam moralis maturitatis quam in senibus esse solet, ipsum in suo sinat officio permanere, presertim cum de se dicat apostolus: Cum infirmor tunc fortior sum, quia non numquam infirmitas corporis fortitudinem cordis augmentat. Pro defectu quoque scientie plerique possunt petere cessionem. Quia cum ipsa circa spiritualium administrationem sit potissimum necessaria, et circa curam temporalium oportuna plus, qui commissam sibi debet ecclesiam regere in utrisque salubriter et reformare, si scientiam qua ipsam regere ignorat. Dicit enim Dominus: Quia scientiam repulisti, et ego te repellam ne sacerdotio fungaris mihi. Et si defectus tamen sit etc. scientia in pastore, in eo tamen sit compensanda collatio,

quia secundum apostolum scientia inflat, caritas edificat, et ideo in perfectione caritatis suppleri potest perfectio scientie. Pro malitia autem plebis cogitur interdum prelatus ab ipsius regimine declinare, quando plebs adeo durum animus ostendit ut proficere nequeat apud ipsam. Sed propter eius duritiam quo magis sanctimonia eo magis iusto iudicio desertum puniantur, dicente Domino per prophetam: Linguam tuam adherere faciam palato tuo, quia domus exasperans est. Et apostoli leguntur dixisse Iudeis: Ecce conuertimur ad gentes, quia uerbum dei uos indignos fecistis. Non tamen pro qualibet culpa pastor debet gregem deserere, ne mercennario comparetur qui uidet lupum uenientem et dimittit oues et fugit. Sed de superioris licentia tunc demum potest non tam timide fugere quam prudenter declinare, cum oues conuertuntur in lupos, et qui debuerant humiliter obedire iam irreuocabiliter contradicunt, cum et tales sint grauiter perimine puniendi sunt, tamen propter uitium tolerandi, quia quod minus emungit elicit sanguinem. Pro graui quoque scandalo euitando cum aliter sedari non potest licet episcopo petere cessionem, ne plus temporalem honorem quam eternam uideatur affectare salutem, memor illius quod dicit apostolus: Si esca scandalizabo fratrem meum non manducabo carnem in eternum. Sed inter scandalum et scandalum est subtiliter distinguendum, sicut Dominus ipse distinxit. Cui cum dixissent apostoli: Scis quia pharisei audito hoc uerbo scandalizantur? respondit: Ceci sunt et duces cecorum. Alibi uero dixit: Qui scandalizauerit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius et demergatur in profundum maris. Pro irregularitate uero persone, ut si forte sit bigamus uel uidue maritus, est causa pro qua licentiam petere potest aliquis resignandi, attestante apostolo qui dixit: Oportet episcopum esse unius uxoris uirum. Non tamen pro quibus irregularitatibus persone debet ei qui regulariter ministrauit cedendi licentiam indulgere, utpote si de legitimo matrimonio non sit natus, quia licet irregularitati huic non potuerit subiacere, si tamen et culpa latet et causa cum eo qui laudabiliter suum impleuit officium in numero est precium con-

[I]pertiri potest non minus utiliter quam misericorditer dispensari. Ego sum inquit Dominus zelotes uisitans peccata patrum in filios usque in tertiam et quartam generationem hiis qui oderunt me, et misericordiam in milia hiis qui diligunt me. Patrum hodium imitantur. Unde patet quod illi quibus patrum uitia non sequuntur pro eorum meritis suffragantur. Illo discretionis adhibito moderamine ut inter nothos et manzeres naturales et spurios distinguatur etc. Nam si pro aliqua causarum cessionem affectes, non est in hoc postulationi secundum. Cum hec postulatio uideatur non esse discreta, quoniam ut id tamquam notissimum omittamus quod ociositas et uoluptas arma sunt hostis antiqui ad uniuersas animas capiendas, pro laboris angustias aut persecutionis incursus non debes deserere sponsam tuam, cui desponsatus in manum apostolicam et fide media copulasti, sciens quod beati sunt illi qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam cum probati fuerint accipient coronam uite quam repromisit Deus diligentibus se. Sed et dices: Spiritus ubi uult spirat, et nescis unde ueniat aut quo uadat, et ideo non est qui possit uias illius spiritus penetrare. Qui uero spiritu aguntur non sub lege, quoniam ubi spiritus dei ibi libertas. Quare si cedendi tibi licentia a nobis tibi data non fuerit, nichilominus tamen cedes, quia data est tibi cedendi libertas a deo. Certe despiciam sic sapis. Nam quandoque spiritu dei agitur qui contra spiritum dei agitur. Si enim uera sunt que premisimus, immo quia indubitanter sunt uera, proculdubio contra spiritum dei agit qui esse contra ueritatem attemptat, quoniam ipse est spiritus ueritatis. Porro si dicas quod forsan est alia latens causa pro qua cedendi uoluntas tibi celitus inspiratur, et nos siquidem respondemus: Tu quoniam scis quod talis inspiratio sit celestis, nonne recolis quod ille gloriosus pontifex cum cepisset uiribus corporis repente destitui: Domine si adhuc populo tuo sum necessarius non recuso laborem. Si uero tu illius exemplum sequeris qui dixerat: Cupio dissolui et esse cum Christo, permanere autem in carne necessarium est propter uos etc. Quippe si quidem cumque diuturnum flore refulgeas et uite non habeas cantatem nichil comprobatus habes, nulla siquidem maior potest esse caritas quam ut animam ponat

quasi pennas sumas. Cum autem per hanc de te creatam curam tuam per fideles tuos ponere nulla ratione dum in presentia ipsius possis et si non omnibus tamen multis aliorum regiminis te non conveniat excusare, quoniam si laboris etiam pretendas exemplum de apostolo sublevabit qui fuavior est labore huius non effugere dum se asserit pro omnium salute plus ceteris laborasse. Quia licet non sequatur semper labore effectus, videlicet tamen ille labor non est immeritus apud deum iuxta quod legitur: Reddet deus mercedem laborum sanctorum suorum et infra. Nec putes quod ideo Martha meliorem partem elegit quam circa plurima satagebat, quia Maria optimam partem elegit quae non auferetur ab ea, quoniam licet illa sit magis secura, ista tamen est magis fructifera, et licet illa magis suavis, hec tamen magis utilis cum infecunditatem solvit lippitudo hec. Rachelis pulcritudini sit prelata, quia sicut simul in unum et contemplativus esse valeas et activus legis latoris exemplo qui nunc ascendebat in montem ut ibi gloriam domini cum maiori cerneret libertate, nunc vero descendebat in castra ut eorum utilitate necessitatibus provideret. Quia propter facilius indulgetur ut ascendat monachus ad presulatum quam presul ad monachatum descendat et infra. Exhortamus itaque ut laborem pastoralis regiminis non recuses, ne forte si ad pedes suos cum Maria sederet de tempore, qui est apud te discutiendi specialis cum Martha sollicita ministrare et infra. Quia vero in postulando et cedendi licentiam institisti et de discreti relinquimus ut distinctas causas per quas cedere oporteret si per aliquam certum valorem et honestum in huiusmodi proposito perseveres de licentia nostra cederes. Alioquin cedendi licentiam auctoritate apostolica et tibi scias esse penitus interdictam, quoniam et si pennas habeas quibus satagas in solitudinem advolare, ita tamen adstricte sunt nervis preceptorum ut liberum non habeas absque nostra permissione volatum. Idem episcopo in archiepiscopum Ravennatem electo.

Post translationem tuam ad ecclesiam Ravennatem cum prepositus et canonici Faventini .I. eorum canonicum liberam eligendi auctoritate unanimiter contulissent, ipse .I. sancti Frigdiani Lucanum olim episcopum Leonen[sem] in Faventinum episcopum postulandum elegit. Porro abbate sancti Frigdiani priore super hoc requisito et obtento consensu preposito et alii postulationis causam apud nos et a nobis humiliter petierunt. Cum postulationi huius videbatur contrarium obstaculum apostolicum obviare. In quo statutum est ut quicumque de pontificali dignitate ad monachorum vitam et penitentie locum descenderit, nequaquam ulterius ad pontificatum resurgat. Unde dictum consilium cum sit unum ex quattuor principalibus quae sicut .iiii. evangelia catholica ecclesia veneratur, illaesum videbatur eandem postulationem admittere. Ceterum quidam causas speciales invenimus in quibus predicto concilio non obstante is qui vitam monachalem elegit valere transferri. Si enim quisquam per lectionis tabe sequente vel superveniente invaletudine corporis cum prodesse nequeat in regimine pastorali de superioris auctoritate ad monasticam [iurium?] descenderit, persecutionis vel egritudinis impedimento cessante ad episcopalem resurgere poterit dignitatem. Item si quis per vitandum defectum prelatus locum regiminis auctoritate apostolica deserendo ad claustrum se contulit monachale ac per exercitium lectionis sacre reperit margaritam procul dubio poterit denuo vocatus ad suam cathedram reascendere pastoralem. Rursus si quis cupiditate parentum eo tamen penitus ignorante fuerit episcopatum adeptus, et hoc comperto episcopatum ipsum de licentia superioris dimittens observantiam elegit regularem et si adeptum eum de reditu promotum negat ius canonicas sanctiones ad aliam tamen licite poterit reassumi. Quamquam autem in hiis et consimilibus casibus qui episcopatum dimisso monasticam vitam elegit resurgere valeat ad officium pastorale, nichil tamen nisi quam prescriptum intelligitur consilium accipiendum, quod in eo loquitur casu cum per aliquod crimen episcopatum quis deserens ad vitam monasticam penitentie causa descendit. Unde quidam in eodem casu loqui dixerunt capitulum supradictum. Cum quis penitentie de quo convictus fuerat vel confessus abiecta dignitate deponitur in monasterio gerit ad penitentiam agendam inclusus vel cum aliquis per gravius crimen per quo episcopatum retinens penitentiam digne agere non valebat, cedendi optenta licentia vitam monachalem elegit aliis assentientibus; sic intelligendum esse dictum capitulum ut per se resurgere nequeat. Idest reperire qui debitum quod tali in dimisit quoniam eligi possit. Prefatum tamen in ordine resignavit. Cumque nobis constaret nequaquam ob quam causam prefatus .I. olim episcopatui cesserit, omnem quaestionem licet constiterit quod per aliquam ex premissis causis seu consimilibus idem .I. episcopatum cesserit memorato tunc auctoritate nostra dum in necessitas utilitas id exposcat licentiam ei et dual acceden[di] ad regimen ecclesie Faventine maxime si vita deserviens suo ·I. locum tamen in cessit et non ordinem ut et dignitatem. Verum etiam est vehementissime presumendum quod non per crimen aliquod commissum causa penitentie ad vitam migraverit regularem. Prefatum eum apostolicae sedis post cessionem multotiens quam auctoritate permisisset eadem tali crimine irretito in pontificali ordine ministrare. Alioquin eum dictum nimis extendere contra tam sollempne concilium huius postulationem admittere preposito et canonicis memoratis iniungas ut aliam personam ydoneam de eligant in pastorem. Item in concilio generali.

Quidam cedendi licentiam cum instantia postulantes ea optenta cedere pretermittunt. Sed cum in postulatione huius aut ecclesiarum commoda quibus preesse aut salutem virorum propriam attendisse, quorum neutrum suasionibus aliquorum quantumcumque sua sint seu levitate qualibet volumus impediri, eos ad cedendum decrevimus compellendos. Honorius .iii. archidiacono ecclesie Tarvisino et magistro .G. canonico sancti Dionisii Leodiensi.

Dilecto et maioris ecclesie ac sancti Pauli cantoribus et decano suis dedit litteras in mandatis ut si invenirent canonicum obviaret quam apud in ecclesie sancti Florentini in confluentia quam Iacobus decanus ipsi ecclesie resignavit fidelibus apostolicis ob assig[natam] infra. Cumque iudices apostolicum vellent implere mandatum quidam se opposuerunt canonici ecclesie memorate dicentes subdiaconum archidiaconum renuntiasse iuri quod de ecclesia litteras contraxerat dicto quam subdiacono hoc negante Iamdicti canonici testes ad hoc probandum aliquos produxerunt per quos cum intenderent probatum ipsum se quam apostolicis commisisse. Duo iudicum predictorum sententialiter decreverunt eundem non posse uti litteris supradictis pro eo quod idem adversarius se quam commisisset per quas visus est renuntiasse quibus ex ipsis litteris competebat. A qua sententia idem appellans vigiliam episcopi sive terminum sue appellationis desiit ad quem cum venisset per te ordine medio capellanum nostrum super hoc dedisti auditorem. Et cum ei adversarii non accessit per duos menses et amplius expectatus non ullius comparet, pro eo sufficiens pecunias tantum quam litteris huius ad contradicendum et impetrandis coram eo comparet qui cum ad tractandam causam nostri sufficiens crederetur, idem auditor sententiam predictorum iudicum sententialiter iustitia exigente cassavit. Nos ergo rationem et firmam habentes capellani sententiam memoratam. Idem archiepiscopo Treverensi.

Lecte coram nobis fraternitatis tue littere continebant quod abbas sancti Petri Tullensis et humiliter confessus quod cum adeo gravi egritudine laboraret quod de vita desperaretur ipsi ad curiam consilio suo consilium de quo ipse eum non crederet eum consilium contra monachos suos ab obedientia qua tenebantur absolvit. Secundo diocesiano episcopo ut abbatiam in eius manibus resignaret quod tamen visus consilio sanioris non fecit et eidem abbati pristinum sanitatem restituto universi et singuli de conventu obedientiam et reverentiam regulari abbati in capitulo promiserunt et infra. Nos autem ex tali facto eundem abbatem suo resignasse regimini non invenimus. Gregorius .ix. Agathensi et Bitterensi episcopis.

Dilecti filii conventus monasterii sancti W. immediate ad Romanam pertinentis ecclesiam intimaverunt quod abbas eorum sentiens se insufficientem honeri abbatie cessit in manibus eorumdem. Ipsique .G. monachum sancti Victoris elegerunt canonice in abbatem et infra. Cum igitur dictus abbas cedere sine licentia nostra nequiverit, nos tam cessionem quam electionem predictas decernentes irritas et inanes, mandamus quatenus abbatem ipsum loco ipso suo restitui faciatis, quo integre restituto vice nostra recipiatis cessionem ipsius. Alexander .iii. Exoniensi.

Translatum ad apostolicum s. I. subdiaconus professus quod cum de memorie ...

Stauimus.. R. De supplenda negligentia platorum.

psona ut si eps suo cum humilitate ac deuotione sic conueniat requisitus subsistentes abbates uisus benedice forte renuit. eisdem abbatibus liceat pprios monachos benedicere. et alia que ad illud officium ptinent exercere. dum epi suam dumtaxat exequantur. et abbates benedicere non recusent. Clement. iii.

Sicut nobis tua fraternitas requisiuit in tua mater monasteria quam et canonica regulares ecclesias que adeo plenarie ptinet in tuo epatu limites p pprios usibus deputate uiuuntur. nec uoluntarias cum uacauerint uacare psonas qui pconcessione consilium quandam eorum ueniatos in eis p sua institutione uoluntate. admissos ita pensionibus honerantes qui in ecclesiis operari possunt in paupertate nimia desunt. in epo in capitulis .. .. inspe n. Volentes autem ut statutis eorum debitus et an tiquus p aliam insolentia subuertere. .. q. ni si aliud scheticos tua exempte sint eccle sup ... p dictis excessibus statuas irrefragabiliter emendari. et insi pto psone infra tps in latran concilio constitutum ad uacantes ... et psonis ... plenarium ex tunc e liceat. ap. re. ... ordinaueris torios qui eis pesse nouimus et prouid. ... ... in ... ... Innocent. iii.

Licet magr. W. et R. ... de seo ... do sup archidiaconatu ... ... coram nobis. et j. Ne g uis ... negligere uideamur: qui alios ... iustitia con fouem. eo. q. si uobis constiterit archidiaconatum ... uacasse p annum tps semestri q ut ad archiepm ut ad capitulum donatio pti neat in uacatione sr auctoritate ... cum pro eo ... arch. aliquem superiorem non hre ... duat ... donatio ... ... silentium imponatis. Item mag. H. ... de ... ... et R. monacho ... legati. ap. se. legatus.

Litteras ... accepimus. q cum in quibus ... ... subiectis q ... ... et ... ... tempore uacauisse q tam

plan q capitula scdm statuta lateran concilii ... institutiende priuata. postq aduentus ... innoua ... ill psonis minus idoneas instituere psumpserunt. et j. Vis. u. m. q. si be ... ut ... nouitas psonis ... ... assignatis ... de patiens ... ... ab ipso pacifice possiderer. Alioqn psonas amouentes pstius ... eas de psonis ... ... sufficientibus ... discretionis ... ordinare. Item epo zamorensi.

Cum filio. P. tt. sci marcelli pbro card. R. et G. ... p. et G. apd se. ap. constituti au ditore concesso. et j. Cum a nobis constiterit salman tino decano et eius sequacibus post elapsum. vi. mensium spatium infra quod eps et capitulum ... spectabat ad eos pouide ... canonicis ne glexerant electionem sup ... p. mi ... celebratam. ... decernimus irritam et inane et ... adecano et suis fautoribus ... ... facto archiepi ... iam erat eligendi deuo lutu ... nequisse aliqd ... impedire. et j. ... q. ... G. aliquid canonicum obuiet e lectionem de ipso factam. sub. ap. ob. confirmetis. Alex. iii. Saxoni epo. R. De tpibus ordinationum.

Subdiaconos ... nulli ... et qualitate ordinandorum.

romano pontifice liceat diebus dnicis ordina re ... consecrandi deo dicatas uirgines et minores ordines hiis diebus hic ... celebr ... sabbato quem ... non liceat ... sacros ordines celebrare. cum in sequenti septima na ... ... celebrent. Item epo ...

Sane sup eo qd more ... ecclie ... scotie et gallie ... eccle ... tum ex ieiunia. iiii. tpm clericos ad sacros ordines pmouere. significamus qd consuetudo illa tpore institutione ecclesie ... ... e penitus improbanda. et nisi multitudo et antiqua con suetudo ... ... ordinati non deberent ... ... ministrare. ... ... nos sic ordinari deponent. et ordinantes ... ... auctore ordinandi. Item eid.

De eo autem q consuluisti an liceat ex ieiunia. iiii. tpm aliquos ... lectores. exorcistas ut acolitos aut in subdiaconos pmoueri. t. R. qd licitum e epis dnicis et aliis festiuis diebus

unum aut duos ad minores ordines pmouere. sz ad subd. nisi in. iiii. ptib; tpib; aut in sabbato scdo. ut sabbato aut dnicam de passione nulli epo pter q ro. pon. licet aliquos ordinare. De.

Ex literis tuis tenore accepimus. qd. N. cle ricus uestro ... q si peccatum ei esse ... degradaret ab ordine quem suscepit. et amplius non posset ad superiores ordines pmoueri. Cum qm peccatum ipm occultum fore dixisti. co. q. ei condignam penitentiam imponas. et suadeas ut pro ptie ... ordine suscepto uiuatur. eius conuentus consensus ad supi ores non ascendat. Cum tamen q peccatum occultum e si pmoueri uoluerit eum non debes tu aliqua p hibere. ... iii. ... epo.

Ad aures nostras puenit q religiosi quam ad supi ores ... ordines pmoueri. sz ... ... Vie g qd. t. R. q ... et cum e subiectus debitam ... obedientiam impendendo in inferiori ministerio desunt. q cum ... scandalo gradum appetit dig nitatem. n e in hac parte subiitor defuerunt ... . Cum ... qd plati ... con ... ... ex quibus ... ... nequunt consilia sublimari. q ... ... graduum. sr in amplitudine ... acquirit regnum dei. Item.

Si archieps obierit. et alter fuerit ordinandus. omnes epi eidem puincie ad se. metropolitana conueniant ut ab omnibus ordinetur. Reliqui uero conpuincia les epi sine certe fuerint ... ... si archiepi ... ordinari. sr melius e si ipse cum omnibus eum qui dignus e elegerit. ut ... ... pontificem consecrauerint. Ex c. g. arelaten.

Nec epi sine metropolitani pmissu. n metropolita nus sine eis; ut duobus epis conpuincialibus psumat epm ordinare. ita ut alii conpuinciales epi ad moneantur ... ut se suo ... significent se consensisse. Qd si inter partes aliqua dubitatio maiori numero metropolitani consentiat. Urban. iii. archiepo pisano.

Cum quam. et j. Epm qui die quo non debuit ordines celebrauit canonica disciplina corrigi et ordinatos a suscepto ordinibus; tam diu ... ... dom. apd nos restitutionis gram

consequantur. Alex. iii. ... archiepo.

Cum sm ecclesiastica regulas. et j. Quia uero sic or dinantur ... ... agrestes et grecia ... nus sm alterius institutionis obseruantiam or dinantur: nolumus decreto ... et con suetudines ... ... ordinib; obseruan. Innoc. iii. abbati et conuentui ... ...

Ex parte uestra nobis fuit aplatum relatum q q dam monachus ut se adiungeret monachis trans ferens et habitum eorum assumens ad sacerdotii ordinem in ... habitu e pmotus. Unde qa du bitatis utrum in assumpto taliter ordine de beat ministrare. co. q. nisi aliud canonicum obuiet ipm monachum officium sacerdotis exe qui libere pmittatis. Id. G. pbro card. ap. se. legato.

Quod translatione pontificali. et j. c. t. t. ... q cum clericus grecus epo latino subiectus a greco pontifice ordinatur. nisi de mandato ut licen tia sui epi fiat. ... ... ordinis exe cutio sic suscepta ... ab alieno pontifice si ne mandato ut licentia sui epi ordinato. Si uero de mandato ut licentia sui psulis a greco pontifice sm morem grecorum fuit ordi natus. licet culpandus sit eps latinus qui clericos illos a greco facit antistite ordinari. Quamdiu ... ... mos ... tola tur: impediri non debet ... ordi num taliter susceptorum. Item epo mutin.

Cum in distribuendis. et j. ... ... postulatum. et clerici ... indul tum. ut qa ... ... subdiacono erat mandatum. ipm ... ... epm pmo ... Item eidem. et magro. H. subd. nro.

Literas uestras recepimus sup ... ordi natione ymolensis electi quod bononien. epo pre sentem sabbato in diaconum et sequenti die dnico continuato ieiunio in pbrm ordinauit in quo ... ... reliqt ... intellegit qu ... ... attendit. Si enim utrumq; ordinem eodem die illi conferre non licuit. pari non li cuit de re. unum ordinem uno die et alium alio ieiunio continuato conferri. cum ... continuatae ieiunii ... canonice ... ...

dici dñice celebratur ad sabbatum sine uespa
sabbati ad diem dñicum referatur; pfec
to mane cum uespa. seu uespa cum mane
adueniente diem puenire dicitur. Quamu
quum ad hūc necessitatis articulum puen
mane ad unum diem. et uespa referatur:
ad alium cum eet continuatio ieiunij ne
cessaria. cum et sabbo ante cenam. et dñica
ante prandium intelligatur ee ieiunij. Presen
tium itaq; Bon. epm ut puniatur in quo
deliqd acollatione ordinum diaconij. s. et
pbrij. altinu nō abexequutione officij sacerdo
talis uolumus mane suspensos. donec uoll
aliter dispensemus. Honor. iij. epo. et arch
legion.

Cum nō ē compos sui eps ouetens. ut nimis
ase ur sciam repulisse. qui. ex. pueros law
rentium plentum. adhuc. xiij. annorum cōst
sacris canonum institutis inordinate in
diaconum dicitur ordinasse. inludibrium
ordinis clericalis et j. Dil. u. nr. q. sicut
inuenimus ita ee pdictum epm acollatione
ordinum suspendentes ipm ut eūd. ex. q.
abexequutione officij diaconatus usq; ad eta
tem legitimam nunam suspendimus or
dinantis pueritiam in eo. bistitio cōpetenti
p cen. et. cpellatis. Id Leon. et salab
eū ablatib:.

Sig. fil. W. ymulicen canonicus nrō dñuo
ap. refauit. qd ymulicen ecca sua uidu
ata pastore canonici ipm unanimiter ele
gerunt. Qui cum eet citra sacros ordines
constitutus archieps casalen metrpol eor. epo
tricen mandauit. ut eum uno et eodem
die ad tres sacros ordines pmoueret. q ille
nō ausus ppo si ipius archiepi mandato
pfecit. Cumq; nob constat supdictum epm
in pmissis deliqsse. tum qa sine mandato ar
chiepi ut ipe confessus; extitit ad hui ordina
tionem inordinate pcessit. tum qa si de arc
epi mandato constaret. cum illi hui dispen
satio accatione minime sit pmissa ipi ob
temperare nō debuit in hac pte. tum ē qa
tentum pueri sepius uariauit in endo.

pnus qd archieps id pcepat. et pea qd illud
nō mandauiat in iudicio ostendo ipm ta
diu ab ordinandi suspendimus potitate. do
nec mri meruit grām optinere. Greg. ix.
archiepo Barań.

Consultationi tue. r. Remus q eos eē tpa
statuta sacros ordines receperunt caracterem
nō ē dubium recepisse. quos p trnsgssione
hui p eis pnia imposita competenti subdine
potius insusceptis ordinib: ministrare. Idē.

Quesitum ē de sacerdotib; ut alijs clicis qui
pretium adultij. pjurium. homicidium.
ut falsi testimonij. honum recte confie pcti
terunt. et j. Remus. q si ppositā cāmina or
dine iudiciario coprobata. ut alias notoria
nō sunt. nō debent hij pt reos homicidij
p pniam iniam susceptis ut suscipiendis
ordinib: impediri. qui si nō potuerint. mēn
di sunt. et subdimittimatione diuini iudicij
obtestandi. ut intestimonium dampnatio
nis sue insusceptis ē ordinib; si ministret.
Innocen. iij. R. De scrutinio iordie faciendo.

Ex parte tua fuit ppositum et j. f. t. t. Rmi
qd cum aliquē inclaton ut pbrm pmoue
mus. por diaconos qui nob assistit dicat
postulat scā mat ecca hunc diaconum ut
sublimatē ad honus pbratus ut diaconij as
sumi. et nob interrogantib; si eum cognovit
eē dignum idem pdet. ex quum humana
fragilitas nosse sinit. et scit et testificatur illū
ad hui honus officij eē dignum. Unde ipah
ratione aliquē peccare nō credimus dummo
do conscientiam nō loquatur. qa nō simpliciter illū
asserit eē dignum. sz inqntum humana fra
gilitas nosse sinit. cum illum quē indigni
debeat extimare hui g ratione secure uti po
test nisi forte de indignitate ē constitit con
secrandi. Si aut illum indignum eē cogno
scis metropolitanum puisq; ad hui scrutiniū
uenaatur; secreto studeas nuntiare. quis
nos intrigatione hui nō inordinatione ponti
ficis sz inordinationē dicat ut pbra faciam.
Alex. iij. tot archiepo. R. De ordinatis
ab epo q reliquit episcopatū. ul excoicato.

Requisiuit a nob tua fraternitas ut de ecclesia q post
renuntiatione factam apredecessore tuo ordines
receperunt. in ipis debeant remanere. et j. Remus
g distinguendo utrum renuntiauit loco tm an
loco simul et dignitati. nam in pmo casu or
dines sic accepti regatus ab epo. aliquo potit
dē nō conferre. In scdo nō distinguendum pu
tamus. utrum sacros contulit an minores. sic
ad illi ordines usq; ad subdiaconatum quis ac
cepit. q et hui ordines qui ab nō epis conferunt.
et inill desitre potit et ad maiores si ydone
fuit pmouē. Sane si abeodem sacros ordi
nes sciente quis recepit. q indignum se fec
executionem officij nō habebit. id aut nō scie
ter potit nisi circa et supina fuit ignorantia
discretus pontifex dispensare. Greg. ix.

Cum clicis qui abexcoicato epo ignoranter ō
dines receperunt p suos potit epos dispensari.
Ex ccil pictauen. R. De etate et qualitate. et ordie pficie

Ut abbates decani et ppositi qui ordie pficie
pbri nō sunt. pbri fiant. qui archidiaconatus cor
tenent diaconi. qui nō archipbritatus. pbri. aut dim
ittant honore. q si aliqua iusta cā pbn
beant pbri aut diaconi eē nō potuerint. pla
tiones amittant. Alex. iij. cant archiepo.

Sic inuice et j. Accepimus q ouetten epus
pueris qui sunt infra decennium constitu
in archidiaconatu. R. archid estrensis eccis
plures concessit. q nō p clicos sz p laycos di
sponuntur. Vn qm hoc nō debet aliquatn
nus tolari. ad. q. pdictum epm sup hijs eo
ripias et clicis uocatis administrationes et custo
diam pdictarum eccia pdicti pueri ad ogruā
ueniant etatem laudabilis amonis committas.
eidem epo phibens ne deceto eccis nisi psonis
q etatem et sciam hant regendas concedat. q
si secus egit ei debitam penam infligens
institutionem et concessionem ipi oino irritas carere
decernas. Idem eid et ei suffraganeis.

Indecorum ē ut hij deliant eccis regere qui non
nouer gubnare se ipos. Cum ad ecclesiarum regi
men tales psone sint admittende q discre
tione pmineant et mor fulgeant honestate.
Volentes itaq; subuenire ut pauulus re

gim omittatur. cx. q. nemini infra ānū
xiiij. constituto pstim alicuius ecce occēde pfu
mans sciam pcerto qd si oire pfumpseris
q in fecius irritabimus. et ī obedientiam
iram grauiter puniemus. Item.

Eam te decet. et j. Artius inhibemus ne pbi
q in eccijs tui epatus ad curam aiarum fuerit
ordinandus. inquis inbiatas nec aliqua ecco
ne ut ī huiā iūm optentu instituat pacta
ne q scā moribus et etate ecclij nō congruat
instituas. sz ī plures hmōes eccs q curam
nō pcieant ē liceat ap. p. cogere ad unā
ipsar quā maluerit dumtaxatam. nisi ita
fuerint tenues ut nisi qd ipis sacerdotes nō
poss conuenienter hre. Item

Preca licet ad regim parrocāt ecce nō debet
aliquis nisi subdiaconus sit admitti. ad min
tiā dispensatiue tam in minorib; ordinib;
constituti consueuerunt assumi. dum tam ta
les sint qd infra breue tps possint in pbro
ordinari. Item.

Quesiuisti anob quid agendum sit de clicis
tue iurisdictionis constitutis qui cum bñficiis
eccsias multum habuerint atque commoniti
noluerint ad maiores ordines pmouē se talis
qd secreto commisse dicemus q eos salua con
scia ordinari nō sinit. Sumg; sup hoc cau
iudicantur sacri canones discordare. cum
g dum dicant eos minime compellendos. alij
uō contrum asseuerent. os cōcitantis i medium
psenti pagina enotamus. statuentes ut si
pdicti clici propter maior ordinum. pp. de
cultu sua pecca se indignos eē fateantur in
feriores in ecca quor fit una phabit pfe
titutionem. et nisi forte illi qui ordinari
pramdicta cā recusant. in alijs eccis sunt
ualde utiles sunt eis auferanti bnficia.
et alijs canonice conferantur. q si p sola uolū
tate renuerint ordinari. et sicut utilitas
ecce aut necessitas exigat dummō ydonei sint
ad maiores ordines recipiendos p amissionē
locor et bnficior subtractione ap. cet. compelli
Clemēt. iij. R. colonensis canonico.

Ad aures nras te significante puenit q tanto

[illegible]

presbiteri eruditus pluribus, uero ipsius artis traditiones exhibuisti cum diligentia medicinam. licet plures in eorum successerit, et quibus putaveris adhibere medelam medicantis preceptis mortis periculum incurrerint. Unde ad sacros ordines desiderans promoveri, super eo nos consulere voluisti. Et ideo respondemus quod si super premissis conscientia te remordet, ad maiores ordines de nostro consilio non ascendas. Celestinus III.

Cum bone memorie Clemens papa predecessor noster infra biennium et quosdam alios Lateranenses clericos vocavisset ut ad presentiam ipsius accederent, B. archidiacono suo quem graviter leserant presumerent venire, mandatum apostolicum contempserunt, ideo fecit suspensionis sententiam promulgari. In qua diutius permanentes quidam ex ipsis suspensi ab alio beneficium ecclesiasticum sunt adepti. Et quia utrum beneficia sic recepta possint retinere, nos consulere voluisti, respondemus quod non licet eis illa que habuerant beneficia vel que postmodum fuerant adepti aliquatenus retinere. Unde Lateranensi archiepiscopo mandamus in mandatis ut eos prefata penitentia et contemptu apostolico beneficiis que habent non differat spoliare. Innocentius III.

A multis multotiens an subdiaconus in episcopum eligi valeat, hesitatur. Siquidem Urbanus papa primus decrevit ut nullus in episcopum nisi in sacris ordinibus religiose vivens inventus fuerit eligatur. Sacros autem ordines dicimus diaconatum et presbiteratum; hos siquidem solos primitiva ecclesia legitur habuisse. Subdiaconos vero quia et ipsi ministrant altaribus, oportunitate exigente concedimus in episcopos eligi, si tamen spectate sciencie ac religionis extiterint, quod ipsum non sine Romani pontificis vel metropolitani licentia fieri permittimus. In quibus cum verba in mente quibus Urbanus ad statum primitive ecclesie se referens, in quo subdiaconatus ordo sacer minime dicebatur, instituit ut de subdiacono nisi utilitatis causa et tunc de permissione metropolitani vel Romani pontificis non possit electio celebrari. Verum cum hodie subdiaconatus inter sacros ordines computetur, sicut Urbanus papa secundus exposuit, erubescant impii et intelligant ... Spiritus sanctus eos qui in sacris ordinibus presbiterii in diaconatu et subdiaconatu sunt positi, sicut ... non inveniunt excludendos a dicto eorum gradu dignitate. Et item nemo ad sacrum ordinem permittitur accedere nisi aut virgo aut probate castitatis existat, et qui usque ad subdiaconatum unicam et virginem uxorem habuerit, et ad similitudinem diaconi et presbiteri subdiaconus debet continentiam observare. Sicut est in sancta synodo constitutum, ut si quis eorum qui ad clerum accedunt nuptiali iure mulieri voluerit copulari, hoc ante subdiaconatus ordinem faciat. Et Gregorius statuisse legitur ut nullum facere subdiaconum presumant episcopi nisi qui se caste victurum promiserit. Nos volentes singulari articulo dissensionis finem imponere, statuimus ut subdiaconus in episcopum libere valeat eligi sicut diaconus vel sacerdos. Idem G. tituli sancte Crucis presbitero cardinali.

Tuam in Christo diligentiam commendantes, quam super monasterio sancte ... dignosceris adhibere, ... quatinus si non potes eidem monasterio de persona idonea melius providere, tu monachum illum quem litteris tuis de honestate ac industria commendasti, per quem status eiusdem loci creditur reformandus, nullum prorsus habens respectum ad petitionem illicitam quam quidam layci fecerunt, si ... tamen dumtaxat promotionis obstaculo mittamus in abbatem. Ita videlicet quod ad sacros ordines non ascendat, cum instante necessitatis articulo possit in abbatem assumi, et in minoribus ordinibus constitutus, et laici memorati non sint consanguinitate vel affinitate coniuncti monacho memorato, ut et ipsorum petitio debeat contra eum aliqua sinistra suspitio suboriri. Idem Rothomagensi archiepiscopo.

Cum contingat interdum quod laici ad monasteria convolantes a suis abbatibus tonsurentur, requisisti an clericatus ordo in tonsura huiusmodi conferatur. Super quo taliter respondemus, quod cum in septima synodo sit statutum ut lectores promovendi imponere licentia sit unicuique abbati in proprio monasterio solummodo faciendi, dummodo ipsi abbates secundum morem ... abbatum manus impositio facta noscatur; et constet eum ... sacerdotem, per primam tonsuram vero formam ecclesie datam a talibus clericalis ordo confertur. Idem.

Intelleximus quod cum in monasterio tuo ... laudabiliter conversatus ad monasterium sancti Innocentii talis ordinis accessisti, ubi cum aliquandiu in proposito ordine permansisses, demum ad ... de metropolitani et aliorum consilio ad primam domum redire curasti, in qua tandem sub regularis observantie disciplina taliter deo et hominibus placuisti, quod pro tuorum exigentia meritorum fratres tui prefecerunt te unanimiter in abbatem. Verum quia in electione ... quod in suscepto monasterio contraxisti, conscientia te remordeat, in suscepte administrationis cura tepescas. Attendens quod cautum est in canone, ne quis canonicus regularis, nisi forte quod absit publice lapsus sit, efficiatur monachus, et si factus fuerit ad canonicatus ordinem revertatur, ulterius in choro manendo cucullam ad memoriam delaturus. ... circa curam et commissam sollicitudinem exercere studeas in defensam et taliter ... bona continuare operibus quod dignum a deo possis meritum expectare. Idem.

Ad aures nostras te intimante pervenit quod quidam clerici qui ad sacros ordines sine titulo fuerunt promoti, te ac ecclesiam ... super beneficiis obtinendis infestant et ... Licet ergo in ordinationibus clericorum illam tu ac predecessores tui diligentiam debuissetis adhibere, ut minus idonei non ordinarentur a vobis, ac ideo pro promotione eorum exceptionem non possis pretendere contra illos, nisi forte postquam promoti fuerint reddiderint se indignos, ex superhabundanti tamen ... pro talibus nos oportet fraternitati tue ... ut si ordinatus per eos scientia vel idoneus habeatur, et ecclesiastico beneficio non indignus, ei ab ordinatore vel successore ipsius competens beneficium tribuatur. Cum autem si tecum de iure agere vellemus, te possemus ad provisionem illorum compellere quos a te vel predecessoribus tuis ordinatos fuisse constiterit, eo presertim quo ad optinendum ecclesiasticum beneficium eos debes idoneos reputare quos ad ordines suscepisti. Unde gravate sustinere non debes, set nobis potius devote inclinare teneris, si illos examinari per alios faciamus quos sine examinatione non credimus ordinatos, antequam ad provisionem eorum compellere te velimus. ... eis per quibus ... contigerit recipere nostrum mandatum in forma communi in maiori ecclesia ut aliis ... providere non tardes, exceptiones autem si quas contra tales proposueris ... audientes. Idem ... electo.

Cum sit ars artium regimen animarum, districte precipimus ut episcopi promovendos in sacerdotes diligenter instruant et informent vel per se ipsos vel per alios idoneos viros super divinis officiis et ecclesiasticis sacramentis qualiter ea rite valeant celebrare; quoniam si de cetero rudes et ignaros ordinare presumpserint, quod quidem facile poterit deprehendi, et ordinatores et ordinatos ultioni gravi decrevimus subiacere. Sanctius est enim maxime in ordinatione sacerdotum paucos bonos quam multos malos habere ministros, quia si cecus cecum ducit ambo in foveam dilabuntur. Honorius III capitulo Bremensi.

Quamvis multa proposita fuerint contra episcopum ..., cum tamen confessus est coram nobis se numquam de grammatica didicisse nec etiam legisse donatum et penitentiam ..., usque adeo de illiteratura et insufficientia sua constat quod contra eum de ceteris canonicas sessiones ... in episcopum tollerare defectum ipsius pontificalis executionis officium et administrationem ... ecclesie duximus penitus amovendum. Honorius III. Rubrica. De sacra unctione.

Cum venisset ad apostolicam sedem ... episcopus qui in consecratione sua sacram non accepit unctionem, quoniam apud vos non consueverunt pontifices cum consecrantur inungi, nos quod illi defuerat mandavimus in ipso suppleri, facientes caput eius et manus per episcopum Albanensem assistentibus duobus episcopis secundum morem ecclesiasticum sacro crismate deliniri. Scire te volumus duas esse species unctionis, exteriorem que materialis est et visibilis, et interiorem que spiritualis est et invisibilis. Exteriore visibiliter ungitur corpus, interiore invisibiliter ungitur cor. De prima Iacobus apostolus ait: Infirmatur quis in vobis, inducat presbiteros ecclesie et orent super eum ungentes eum

oleo in nomine Domini et oratio fidei salvabit infirmum. De qua Iohannes apostolus ait: Vos unctionem quam accepistis ab eo maneat in vobis, et non necesse habetis ut aliquis doceat vos, sed sicut unctio eius docet vos de omnibus. Unctio visibilis et exterior signum est interioris et invisibilis unctionis. Unctio vero invisibilis et interior non solum signum, sed etiam sacramentum, quia si digne sumitur, vel agit vel auget absque dubio quod designat. Ad exhibendum autem exteriorem et visibilem unctionem benedicitur oleum quod dicitur catechumenorum vel infirmorum, et conficitur chrisma quod ex oleo fit et balsamo mystica ratione. Per oleum enim nitor conscientiae designatur, iuxta quod legitur: Prudentes virgines acceperunt oleum in vasis cum lampadibus. Per balsamum exprimitur odor famae, propter quod dicitur: Sicut balsamum aromatizans odorem dedi. Hoc igitur chrismate ungi debet episcopus vero tam in corpore quam in mente, ut et intus nitorem conscientiae habeat quantum ad Deum, et extra habeat odorem famae quo ad proximum. De nitore conscientiae dicit apostolus: Gloria nostra haec est, testimonium conscientiae nostrae. Nam omnis gloria filiae regis ab intus. De odore famae idem apostolus ait: Christi bonus odor sumus in omni loco, et aliis sumus odor vitae in vitam, aliis odor mortis in mortem. Debet enim episcopus bonum habere testimonium et ab his qui sunt intus, et ab his qui sunt foris, ut cortina cortinam trahat, et qui audit dicat: Veni. Hic ungitur caput et manus episcopi consecrantur. Per caput enim intelligitur mens, iuxta illud: Unge caput tuum et faciem tuam lava. Per manus opera designantur, iuxta illud: Manus meae distillaverunt myrrham. Manus ungitur oleo pietatis, ut episcopus operetur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Caput autem ungitur balsamo caritatis, ut episcopus diligat Deum ex toto corde et ex tota anima, et proximum sicut seipsum. Caput inungitur propter auctoritatem et dignitatem, et manus propter ministerium et officium. Caput inungitur, ut ostendatur illius repraesentare personam, de quo dicitur per prophetam: Sicut unguentum in capite eius, et cetera. Caput enim viri Christus, caput Christi Deus, qui de se dicit: Spiritus Domini super me, eo quod unxerit me; evangelizare pauperibus misit

me. Manus ungitur episcopi ut ostendatur accepisse potestatem benedicendi et consecrandi. Unde cum eas consecrator inungit, et consecrare inquit et sanctificare digneris, Domine, manus istas per istam unctionem et nostram benedictionem, ut quaecunque consecraverint consecrentur, et quaecunque benedixerint benedicantur in nomine Domini. Unde in veteri testamento non solum ungebatur sacerdos, sed etiam rex et propheta, sicut in libro regum Dominus praecepit Eliae: Vade et revertere in viam tuam per desertum in Damascum; cumque perveneris illuc, unges Azael in regem super Syriam, et Iehu filium Namsi unges in regem super Israel. Heliseum autem filium Saphat qui est de Abel unges prophetam pro te. Sed ubi Iesus Nazarenus, quem unxit Deus Spiritu sancto, sicut in Actibus apostolorum legitur, unctus est oleo prae consortibus suis, qui secundum apostolum est caput ecclesiae, quae est corpus ipsius, principis unctio a capite ad brachium est translata, ut princeps extunc non ungatur in capite, sed in brachio sive in humero vel in armo, in quibus principatus congrue designatur, iuxta quod legitur: Factus est principatus super humerum eius, et cetera. Ad quod etiam significandum Samuel fecit poni armum ante Saul, cui dederat locum in capite ante eos qui fuerant invitati. In capite vero pontificis sacramentalis est delibutio conservata, quia personam capitis in pontificali officio repraesentat. Refert autem inter pontificis et principis unctionem, quia caput pontificis chrismate consecratur, brachium vero principis oleo delinitur, ut ostendatur quanta sit distantia inter auctoritatem pontificis et principis potestatem. Quia vero Christus fecit nos in sanguine suo Deo nostro regnum et sacerdotes, propter quod Petrus apostolus ait: Vos estis genus electum, regale sacerdotium, idcirco in novo testamento non solum reges et sacerdotes unguntur, sed omnes etiam Christiani, bis ante baptismum, sed oleo benedicto, primum in pectore, deinde inter scapulas, et bis post baptismum, sed chrismate sacro, primum in vertice, deinde in fronte. In pectore namque baptizandus inungitur, ut per sancti spiritus donum abiciat errorem et ignorantiam, et suscipiat fidem rectam, quia iustus ex fide vivit. Inter scapulas, ut per spiritus sancti gratiam excutiat negligentiam et torporem, et bonam opera-

papir

tionem exerceat, quia fides sine operibus mortua est, ut per fidei sacramentum sit munditia cogitationum in pectore, et per operis exercitium sit fortitudo laboris in scapulis, quia fides per dilectionem secundum apostolum operatur. In vertice vero baptizatus inungitur, ut sit paratus omni poscenti de fide reddere rationem, quia per caput intelligitur mens, iuxta quod legitur: Oculi sapientis in capite eius, cuius superior pars est ratio, et inferior est sensualitas. Unde bene per verticem, quae est superior pars capitis, intelligitur ratio, quae est superior pars mentis. In fronte ungitur baptizatus, ut libere confiteatur quod credidit, quia corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, memor eius quod Dominus ait: Qui confessus fuerit coram hominibus, et cetera. Ante baptismum igitur ungitur oleo benedicto, et post baptismum chrismate sacro, quia chrisma soli competit Christiano. Christus enim a chrismate dicitur, vel potius a Christo dicitur chrisma, non secundum nominis formam, sed fidei rationem. Christiani vero dicuntur tanquam uncti, derivantur a Christo, ut omnes conveniant in odorem unguenti illius, cuius oleum est effusum. Per frontis chrismationem manus impositio designatur, quae alio nomine dicitur confirmatio, quia per eam Spiritus sanctus ad augmentum datur et robur. Unde cum ceteras unctiones simplex sacerdos vel presbyter valeat exhibere, hanc non nisi summus sacerdos, id est episcopus, debet conferre, quia de solis apostolis legitur, quorum vicarii sunt episcopi, quod per manus impositionem Spiritum sanctum dabant, quemadmodum Actuum apostolorum lectio manifestat. Cum audissent, inquit, apostoli qui erant Ierosolymis, quia recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum et Iohannem, qui cum venissent, oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum sanctum; nondum enim in quenquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Iesu. Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum sanctum. Cuius adventus per unctionis mysterium designatur, quia columba, in qua Spiritus sanctus super Christum in baptismo descendit, ad arcam Noe in cataclysmo rediens, ramum retulit virentis olivae. Cuius utique sacramentum [illegible] ex [illegible] in oleo praedicatur.

Ungitur praeterea secundum ecclesiasticum morem cum consecratur altare, cum dedicatur templum, cum benedicitur calix et solum consecrantur tabulae legis divinae. Unde et exemplum habemus [illegible], qui cum consecrabat altare illud chrismate ipse ungebat. Praecepit enim Dominus Moysi ut faceret oleum unctionis, de quo ungeret tabernaculum testimonii et archam testamenti, mensam cum vasis. Verum unctionis sacramentum aliud quidem efficitur in novo quam in veteri testamento. Unde non iudaizat ecclesia cum unctionis celebrat sacramentum, sicut aliqui mentiuntur, qui nec scripturas nec Dei noverunt virtutem. Consuevimus igitur in illis ordinandis presbyteris et consecrandis episcopis morem suum et formas observari, quem apostolica sedes observat. Et infra: Licet Romanus pontifex non utatur baculo pastorali, tum propter historiam, tum propter mysticam rationem, tamen ad similitudinem aliorum pontificum potest eo uti. Innoc. iij. De sacramentis iterandis vel non.

Pastoralis et infra. Praeterea nos consuluisti, presbyterum an primitus debeat ministrare, qui sine impositione manuum fuit ad ordinem subdiaconatus assumptus, et si confirmationis sacramentum iterum debeat iterari, qui per errorem fuit non chrismate, sed oleo delinitus, ad quod breviter respondemus quod in talibus non est aliquid iterandum, sed caute supplendum quod incaute fuerat praetermissum. Honor. iij. archiepiscopo Lund. et suffraganeis eius.

Ad hoc humiliter consuluistis quid fieri debeat de mortuorum corporibus, qui tempore [illegible] et presbyteri [illegible] sunt sepulti, et de [illegible] sacerdotalibus, necnon de altaribus in quibus degradati presbyteri celebrarunt. Nos autem in quaestionem tuae [illegible] quod non credimus [illegible] dumtaxat sepultos [illegible] debet in eiusmodi talia non benedicta ut reconsecrari altaria super dictum. Greg. ix. Lunden. archiepiscopo.

Presbyteri et diaconi cum ordinantur manus impositionem tactu corporali ritu apostolico inducto recipiunt, quod si omissum fuerit, non est aliquatenus iterandum, sed statuto tempore ad huiusmodi ordines conferendos caute supplendum quod per errorem

excitat p̄missum. Suspensio aut̄ manuum
debet si cum ore sup capd̄ effundatur aetnā
dī. Ex conc. pictauien. R. De filiis p̄bror ordinandi. ul̄ nō.

Vt filij p̄broꝝ ⁊ ceti ex fornicatione nati
ad sacros gradus non pmoueantur nisi aut ul̄
monachi fiant ut in cōgregatione canonica re
gulari uiuunt. plationē uō nullatenꝰ habeant.
sz neq; sunt nisi adniss̄ sius libertati dēntur.

Alex. iij. Lincon. electo.

Ad p̄sentiam nr̄am accedens. R. p̄br tactus
A q̄d eēt filius sacerdotis impetrauit anob ui
ecclā in qua pat̄ ei ministrauit conferret
cappellanus. Jdoq; m̄. q̄. sit ostitit q̄ ingē
moratus. R. sit in sacerdotio genitus. ⁊ q̄d
pat̄ eius in ecclā eadem ministrauit. non
obstantib; p̄dictis litteris nr̄is ipm̄ amoueas
ab eadem. Jtem.

Presenti aucte iubemus ut filios sacerdotum
i patrus eccij ministrare. ut eas qualibet
conditioē optinē nullatenꝰ patiaris. sz ipsis ab
eccij ingb; patres eoꝝ ministrasse noscan
tur. studeas penitus amouere. Jtem Wi
gornien epo.

Conquerente nob. G. clico. ⁊ j. f. t. m̄. q̄. si
publicum ē ⁊ notorium patrē. R. clici ha
buisse in p̄scripta ecclā p̄sonatum filium ei
ibidem ministrare. ⁊ eidem p̄rum hrē
nullatenꝰ patiaris. ⁊ si iam institutus ē ibi
eum inī nō differas amouē. Jtem Lun
donien epo.

Veniens ad p̄sentiam nr̄am. G. clicus nob
ꝓposuit q̄d cum illum ad cappellam sā. L.
quā ei concessisti in p̄brm ordinasses. ipm̄
ea p̄ea spoliasti. eo q̄d pat̄ ei in p̄scripta ecclā
ministrauit. Jdeoq; f. t. m̄. q̄. sit nouit
it q̄n eam ꝯ dedisti. q̄ pat̄ ei p̄br in dicta
ecclā ministrasset. ipsam ei restituas ⁊ ipa
clinicas. amoto alio siquē instituisti sic
sitam in eadem. Si uō si hoc ignorans fecisti
ex quo a decemtam ipam eum in p̄brm or
dinasti. eam ꝯ restituas uoti in ecclā ꝯ pro
uideas uni hoste ualeat sublsentari. Jtem
epo exonien.

Proposuit nob. R. latoe p̄sentium q̄ cū
[illegible]
[illegible] . Sed q̄a q̄a
indignum ē ut q̄ p̄q ē subsidiat ordi
natus oīno debeat ecclīa bn̄fitij pursio
carere. m̄. q̄. aliquē honestum p̄brm cum
assessu eidem clici inuenire studeas q̄ eccē
sue sup̄dicte. ita q̄ p̄fatus. R. mediet
oīum benefitioꝝ p̄tce eccē eidem in suo or
dine fuendo pacifice debeat optinere. nō
enim solus p̄br missaꝝ sollempnia ut alia
diuina offitia p̄t sine ministro offitio suffra
gio celebrare. Jtem archiep̄o cant.

Ex transmissa cōqstioē. V. clici p̄cepimus q̄d
ad ablatus de cast. p̄sentatioē in quodam be
nefitio eccē. d. h. eum in p̄sentum recepe distuli
sti. eo q̄ pat̄ ei in p̄fata ecclā ministrauit. quo
defuncto media intercessit p̄soā. cui p̄ notum
bn̄fitium ē collatum. Jdoq; m̄. q̄. si ē ita p̄no
minatum. W. ad p̄fatum bn̄fitium admit
tere nō ꝓponas. nō ideo nuī obsistat ap. tal.
decrete q̄d successioē in eccā dei hēditariam
testatur. Jtem. W. oxonien epo.

Constitutus in p̄sentia nr̄a. G. clicus sup hac i
sinuatione monstrauit. q̄ cum capella de stre
tona canonice fuisset adeptus. ⁊ eam plib;
annis pacifice possedisset. R. miles ipm̄ ea fu
iudicio spoliauit. Cumq; memorat clicus
ex in apd̄ te deposuisset q̄relam obiectum fuit
ei q̄ pat̄ suus in capella ministrauit eadē.
⁊ j. f. t. m̄. q̄. si constitit q̄ idem clicus apud
capella fuit p potentiam laycalem electus
⁊ q̄d pat̄ ei p̄fate capelle p̄soā fuit genitus
inuentus nō fuit hec. ⁊ eidem noīe eidem. G.
q̄n ministrauit. ipm̄ ꝯ cum fructib; p̄cep
tis restituere nō omittas. Jtem eboracen ar
Ex tua nob̄ ē parte ꝓpositum. q̄ cum chiep.
olim a tua ꝯsultatioē sup filiis sacerdotum
tales anob litteras recepisses ut eos posses i ecclij
quas patres eoꝝ nullo mediante possederant
substituē. q̄s p̄batae uite ⁊ fame ꝯuersationis
cognosceres ut quos loga tu illas tenuisse cō
staret/quam adiudicas litteras impetratum
ut si constaret eos eē filios sacerdotum ut clicoꝝ
qui p̄mo ante eos ecclīam tenuerunt sup̄be

imponant. eas ap. tal. silentium ⁊ ecclias
illas ipis assignent. q̄uis in eis ostendere nō
audit p ep̄os institutas. Sup quo ē taliē gemus
q. si potes litteras cum aligb; clicas dispensasti
dispensatiē tuam p̄stioꝝ litteraꝝ intuitu no
lumus irritam. Alios uō clicos laycē ditiois
intuitu in eccij sine auct̄ pontificis sui insti
tuti. aut institutos retinatē auct̄ ap. p̄hibe
mus. Jtem cant. archiep̄o ⁊ ei suffraganeis.

Quoniam sacris ē canonib; p̄hibitum ⁊ j. p̄a
p̄imus. q̄. si manifestum ⁊ publicum fuerit.
patres i eccij p̄soātus gessisse. filios ab eis de
si ē eas adepti sunt penitus excludatis nec
ad eaꝝ gubnatioē ulterius assumantur. nolu
mus enim ut ecclā in hereditatem reducatur.
ut testes ē admittantur. si hoc manifestum
constat. Jtem cant. archiep̄o.

Ad extirpandas successioēs ⁊ j. f. t. m̄. q̄. siqui
filij p̄broꝝ p̄uincie tue teneant eccās in qb;
patres eoꝝ unq̄ p̄soē ut uicarij nulla p̄soā
media q̄ ministrauerint eos siue geniti sint
in sacerdotio siue nō ab eisdem eccij nō diffe
ras amouere. Clemēs. iij. Saltat archiep̄o.

Ad hec ex tua parte nr̄is auribus ē relatum ⁊ j.
Q̄ anob tua fraternitas requisiuit an apostoli
cis; gratia ualeant ad sacros ordines pmoui.
Si sca sunt ⁊ moꝝ honestate p̄llubes. sciat
fraternitas tua q. si ex legitimo sunt nuō parata
ti nec aliud canonicum obuiat, licite possint
ad sacros ordines ascendere ⁊ in eisdem eccij
in quib; p̄sunt l̄ ⁊ p̄fuerit genitores eoꝝ bene
fitium optinere. Jtem.

Michael p̄br de scō Germano transmissa nob
cōq̄stioē monstrauit. q̄d cum eccē sā. j. de
toroū tue dioc canonice sit adeptus. H. filius
Antonij q̄ p̄ximo ante ipi eccē huius p̄soā
tum aduocatā ipius assit p̄uiuē ⁊ j. f. t. m̄.
q̄. si ē cōstitit ipm̄. n. filium Antonij fuisse
qui eidem eccē huius p̄ximo p̄soātum ei sup
eadem in ecclā p petuum silentium imponē
nō ꝓponas. Jtem.

Litteras ⁊ j. Jntelleximus q̄. h. in sacerdotio
genitus de uxore legitima natus ⁊ conceptus
⁊ cōceptus affectauit. ap̄uentia ministra
re dnō in offitio clicali. Verum licet a filijs

patrum ꝯtinentia modis omnib; ꝓpellē
da noscatur. si tamē alias dignus inuent
fuit p̄mittimus ipm̄ in clicum ordinari. ⁊
a decessit cum bn̄fitium unū comode sublstenta
ri ualeat pmoui. Innoc. iij.

Cum decorem domus dei ⁊ j. filijs canonicoꝝ
p̄bendas in eisdem ꝯferri eccijs nō sinatis q̄
sunt canonici patres eoꝝ. cum indecorum
sit ut in altaris offitio nō legitimus filij in
pudico pat̄ ministret. in quo ungenit filiꝰ
etnō patri p salute humana gnūs uictimat.
Item in concilio gnāli.

Ad abolendam pessimam q̄ inplitq; inoleuit
eccijs corruptelam firmit̄ inhibem ne cano
nicoꝝ filij maxime spurij canonici fiant. in
secularib; eccijs in quib; instituti sunt patres
eoꝝ. ⁊ si fuit ꝯ p̄sumptum decrium nō ualē
Q̄ uō tales ut dictum ē canonicare p̄sump
sunt a suis bn̄fitijs suspendantur. Hon. iij.

Dilectus filius. G. ꝓpositus sce crucis transmissa
nob petitioē monstrauit. q̄d cum uirgliꝰ p̄br
q̄ dam ecclām curam animaꝝ habentē quam
nullo medio huius pat̄ eius optineat. ipm̄ mo
nuit ut resignaret eandem. Sz idem asserens
q̄ W. remēs archiep̄s tunc ap. se. le. dispēsa
rat cum eo ad offitium ꝯcedet. Quocirca m̄. q̄. n
obstante dispensatiē aliqua q̄ asē. ap. nō ma
nauit. q̄d canonicum sunt ap. p̄. statuatis.
Greg. ix. archiep̄o turon.

Nimis iniqua p̄uincia eccē deformaē noīatus eo
eo q̄d filij sacerdotum ⁊ alij nō legitime nati ad
dignitates ⁊ p̄soātus ⁊ alia benefitia sine dispē
satiē sē. ap. pmouentur. Quocirca m̄. q̄. p̄dcis
p̄sonis a p̄sonatib; dignitatib; ⁊ hui benefitijs
p̄sius amotis ea p̄sonis ydoneis ꝯferri faciat.
p illos ad quos collatiē eoꝝ de iure nouis p
tinere. ⁊ ne id decetō p̄sumatur districtiꝰ inhi
bemus. Ex conc. toletan. De seruis nō ordinādis
et eoꝝ in anumissione.

Constituendū ⁊ j. fore clicatū
quis clicali si p̄mittitur. nisi ante clicatum
ingenuitatis dignitate peatur. Reda clicē
⁊ ido quo in firmari ut impari poē p̄raui
debet. Ex eodem.

Ds fuoꝝ ordinatioē ⁊ j. statuitum ut nullus
ep̄oꝝ deinceps ad sacros ordines eos pmoueē

presumat, nisi prius a dominis libertatem fuerint consecuti. Et si quilibet servus fugiens dominum suum qualibet calliditate ut fiat vel aggrediatur ecclesiasticos provehatur, decretum est ut deponatur, et eius dominus eum recipiat. Ex concilio Toletano.

De famulis ecclesie constituere presbiteros et diaconos per parrochias liceat, ita tamen ut antea manumissi statum accipiant libertatis. Quod autem talibus extitit debitum aut quolibet in collatum eis in personas extraneas transmittere non licebit, sed omnia ad ius ecclesie a qua manumissi sunt post eorum obitum debent pertinere. Quibus sicut ceteris ecclesie liberis accusandi vel testificandi ad usus etiam aditus pandetur. Ad quod si aspiraverint non solum libertatis beneficio careant, sed et ab honoris gradu, quem non dignitate natalium sed necessitate temporis meruerunt. Ex concilio apud Aleth.

Pollus et infra. Si quis de servis suis quemquam dotaverit liberum, et ipsum in presbiterum fecerit ordinari, ille autem postea in superbiam elatus domino suo canonicas debitas persolvere noluerit, accusatus apud episcopum qui eum ordinavit degradetur. Alexander III. Divionensi archiepiscopo.

Consuluit et infra. Quod nec spurios neque servos ordinare debes, et si memores in consecratione dictum fuerit vide ne quilibet servus ordinationis accedens promotione presumas. Innocentius III. Vivaciensi episcopo.

Ex libertinis et infra. Adiecisti aliam questionem an illorum filii qui ecclesie servili conditione tenentur unde a parentibus milicie clericali cum suorum conniventia dominorum et in eadem ecclesia debeant deservire ad sequens ipsa libertate per quam ea relicta possint ad aliam se transferre. In quo credimus distinguendum utrum eo tenore fuerint manumissi, et oblati ordini clericali, quod manumittenti ecclesie divinis debeant impendere famulatum in obsequiis divinorum, et de transferendi se ad aliam est eis licentia denegata, vel manumissi fuerint absolute, sicque libertatem habeant ad aliam transeundi. Item.

Miramur non modicum certum sit in constitutionibus antiquorum quemquam servum in gradus ecclesiasticos ordinari debere, ne sufficientem ut non debeat ordinari. Et infra. De subdiaconali ordine quia decreto non sit initio imparatum statutis expresse utrum ubi quod et is cum diaconali gradu privilegio gaudeat eodem. Nam licet sacer non reputetur in ecclesia primitiva, tamen a constitutione Gregorii atque Urbani in moderna tempora sacer gradus esse minime dubitatur. Gregorius IX. archiepiscopo de Apulia.

Dilecti filii G. diaconus proposuit quod Iohannes miles ea occasione quod patrem ipsius hominem suum esse proponit, licet mater sua cui debet imitari conditionem libera esse noscatur, ne promoveatur in presbiterum impedire presumit. Quocirca mandamus quatinus si tibi constiterit de premissis eundem militis absque impedimento consecrari facias. Ex concilio Cartaginensi.

Rubrica. De obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non.

Magnus episcopus Augustinus dixit: Petitores, actores, executores seu curatores pupillorum si debeant ordinari? Gratus episcopus dixit: Si post depositam honerata et reddita ratiocinia actus vite ipsorum fuerint comprobati in omnibus, debent cum laude dei si postulati fuerint honore remunerari. Si enim ante liberatem negotiorum vel officiorum fuerint ordinati ecclesia infamatur. Unde nisi duxerint vere statuit sanctitas vestra, ideoque ita est nostra sententia. Alexander III.

Rubrica. De corpore vitiatis ordinandis vel non.

De presbitero Campanie qui duellum sponte obtulit et oblatum suscepit, et in eo digiti partem amisit. Respondimus quod cum ipse non potuerit tamen de digito quin sine scandalo posset sollempniter celebrare, satis potest post peractam penitentiam cum eo misericorditer agere et permittere ipsum in suo ordine ministrare. Licet ei excessus gravius ad modicum contraxisset. Idem Castrensi electo.

Cum de tua electione questio mota fuisset et infra. Tibi quod in oculo maculam habes, et filius canonici fueris est obiectum. Unde causam archiepiscopo decrevimus in mandatis ut pro eo quod canonici filius diceris in promotione tua ex multa dispensatione procedat. De macula vero archiepiscopus providebit, ut cum consilio suffraganeorum suorum quod ex ea iuxta visum fuerit exequatur, in quo tamen ex maxima dispensatione eum curavimus preminere. Clemens III. Wacensi episcopo.

Ex parte sacerdotis M. acolyti presbiteri fuit nostro apostolatui presentatum quod cum ipse in cunabulis sectus fuerit per medicum sub regula et absque defectu aut voluntatis (?) in diaconatus ordinem est promotus et infra. Sane cum fuerit statuta vicem consilium illius ad dictam ordinem postulatum accedere, et si non in clero fuerint cessare debent qui se ipsos sani absciderunt, ut affectaverunt, ut ab aliis abscisi sunt, non credimus ei impedimentum afferre quominus promoveri possit, qui in cunabulis sectus fuit, quia non videtur hoc de ipso affectasse quod tunc virum animum non habebat. Prescriptum in canonibus apostolorum sit manifeste scitum quod eunuchus si per insidias hominum factus vel in natus sit, aut in persecutione sit ei amputata virilia et dignus est possit in episcopum promoveri. Idem Ravennati archiepiscopo.

Significavit nobis R. archipresbiter sancti Severini quod B. presbiter credens se obsequium prestare deo fecit sibi virilia amputari et infra. Quocirca mandamus quatinus si iamdictum presbiterum aliter dignum inveneris, ei sacerdotale officium absque altaris ministerio auctoritate nostra facias et tua pro viribus exposcere concedas. Innocentius III.

Ex parte G. presbiteri fuit propositum quod cum secaretur lepre periculum immineret de consilio medici virilia sibi fecit abscidi, ut posset a contagio eius infirmitatis immunis haberi et infra. Quamvis igitur canones sanctorum patrum hunc a sacri altaris ministerio non prohibeant, cum tamen sit ita in memoria eorum aliis vobis ut sui ministerio officium exequatur liberam tribuas facultatem. Item Cenomanensi episcopo.

Ex posuisti nobis quod predecessor tuus H. in abbatem promovit nesciens quod ipse manu esset altera mutilatus et infra. Nos igitur fraternitati tue etc. Sciemus quod cum propter enormem defectum ad sacros non possit ordines promoveri, et in promotione sua id tacuerit fraudulenter, ab abbatie officio est penitus amovendus. Honorius III. episcopo.

Ex posuisti nobis quod predecessor tuus H. in abbatem promovit nesciens quod ipse manu esset altera mutilatus et infra. Nos igitur fraternitati tue etc. Sciemus quod cum propter enormem defectum ad sacros non posset ordines promoveri, et in promotione sua id tacuerit fraudulenter, ab abbatie officio est penitus amovendus. Honorius III. Engolismensi.

Thomas monachus proposuit quod cum in annis esset puerilibus constitutus quandam barram ferream super dextre sue pollicem fortuito casu cadens in gulam avulsit ab eo. Quocirca mandamus quatinus si ad frangendum eucharistiam sit impotens, et aliud canonicum non obsistat, pro deformitate non dimittas quin eum ad ordinem promoveas sacerdotis. Ex concilio Aurelianensi.

Ad bigamiam pervenientes.

Rubrica. De bigamis non ordinandis.

Aut repudiatarum mariti ad sacerdotium non ascendant. Lucius III. Spoletano episcopo.

Super eo quod tua fraternitas de bigamis requisivit, respondemus quod ordinatores eorum potestate et officio ordinandi et ordinati si ad sacros ordines fuerint promoti eis ideo sunt privandi, quia in bigamis officium apostolicum dispensare non licet, ut debeant ad sacros ordines promoveri, vel etiam si promoti fuerint remanere. In ordinatione autem per dispensationem adhibenda, ut ordinandi potestate et officio non privetur. Gregorius III.

De bigamis presbiteris et viduarum maritis idem consentimus, ut nisi viventibus uxoribus non debent ad divinorum debent celebrationem admitti, maxime cum ad ecclesiam sit apostoli et institutionibus ecclesie adversum. Innocentius III. Wastoniensi (?) episcopo.

Nuper a nobis tui tenus articulus intelligitur habere non modicam questionis, qui cum innuas concedis non veris effectus sed animi destinatio attendatur. Unde illa consuevit in Francia quod duas simul habet uxores quod primam ad factum convenit retorquerit. Sic in canone legitur de presbitero qui non legalibus nuptiis denuncet eandem censura talis videtur inter bigamos reputandus. Licet obviari ex adverso quod opinioni sit vivitatis presentia, et quod iure permissum qui nullam uxorem habuit foret bigamus reputandus, quod contingeret. Si quis de facto contraxerit cum duabus quibus de iure non posset in matrimonio copulari. Nos autem in hac questione taliter respondemus quod cum hi, clericus qui quantum in ipsis fuit secunde mulieres matrimonialiter coniunxerunt tamquam cum bigamis

non liceat dispensari. licet in ueritate bigami
non existant non propter sacramenti defectum set propter
affectum intentionis cum opere subsecuto.
Item meldensi episcopo.

Debitum pastoralis officii et cetera. Dicimus
tamen quod cum duo sint in coniugio uidelicet
consensus animorum et commixtio corporum quorum alterum
significat caritatem que consistit in
spiritu inter deum et iustam animam ad quod pertinet
illud quod dicit apostolus qui adheret deo unus spiritus
est cum eo. reliquum uero designat conformitatem
que consistit in carne inter christum et ecclesiam
ad quod pertinet illud quod euangelista testatur:
uerbum caro factum est et habitauit in nobis. profecto
coniugium illud quod non est commixtione corporum
consummatum non pertinet ad illud coniugium
designandum. quod inter christum et ecclesiam per incar-
nationis misterium est contractum iuxta quod paulus
exponens illud quod dixerat protoplaustus. hoc
nunc os ex ossibus meis. et caro de carne mea
et propter hoc relinquet homo patrem et matrem. et
adherebit uxori sue. et erunt duo in carne
una statim subiungit. hoc autem dico in ma-
gnum sacramentum in christo et ecclesia. Cum ergo propter
sacramenti defectum inhibitum sit ne bigamus
aut maritus uidue promoueatur ad sacros or-
dines promoueri. quoniam nec illa est unica unius
nec iste unus unius. profecto ubi defecit inter
coniuges commixtio corporum non deest illius
signaculum sacramenti. Unde is qui mulierem
ab alio uiro ductam set minime cognitam
duxit uxorem. quia nec illa nec ipse carnem suam
diuisit in plures propter hoc impediri non debet
quin possit ad sacerdotium promoueri. Item
Londoniensi archiepiscopo. de ap. se. le.

Quia circa in minima et cetera. Sane postulasti per se-
dem apostolicam edoceri. si presbiteri plures concubinas haben-
tes bigami censeantur. ad quod duximus
respondendum quod cum irregularitatem non incur-
rerint bigamie. cum eis tamquam simplici for-
nicatione notatis quo ad exsecutionem sacerdotalis
officii poteris dispensare. Item.

Nobis fuit et cetera. Ille autem qui subdiaconatus
ordinem contraxit de [illegible]
potuit duxit uiduam in uxorem. profecto bi-
gamus non existit. set nec uidue post mortem
dicti mariti. cum inter ipsum et illam non fuit
unitum marital... contra doctrinam apostoli tamquam
cum marito uidue dispensare non licet. non
propter sacramenti defectum. set affectum intentio-
nis cum opere subsequuto. Alexander iii. Cenoma-
nensi episcopo. Rubrica. De clericis peregrinis.

Dua nos duxit sinceritas consulendos quid agendum
sit de clericis qui in remotis regionibus ordinati
litteras eorum ostendunt a quibus se proponunt ma-
nus impositas et uerum episcoporum sigilla sunt que
representant incertum existit. tue ergo consul-
tationi ... ut in hiis statuta patrum
ueterum obseruentur quam nouum aliquid statuatur.
statutum autem de transmarinis ut admitti
... episcoporum super ordinatione sua testimonio mu-
niantur. quod in aliis similiter sunt incogni-
tis credimus obseruandum. ita ut in suspensione
aliquo tempore habeantur in quo plenius de actibus
instruantur eorum. set de inferioribus ordinibus
oportet inquiri quam possit contingere. ut aliquibus per-
missis saltem fecisse. hiis autem paratis si dignum
inuenta fuerint circa eos poteris dispensari. Inno-
centius iii. constantinopolitano patriarche.

Ex tenore et cetera. Utrum clericos de te sine suorum
ordinatorum litteris uenientes et offerentes uita-
tum quam sint in quo uis ecclesiasticorum ordinum
constitutum debeas ad superiores ordines promoueri
quesisti. Respondemus. quod nisi de ipsorum ordinatione
canonica per testes tibi constiterit exigentia eos nec
in illis susceptis nec ad maiores debes ordines pro-
mouere. presertim antequam eorum conuersatio fuerit approba-
ta. Idem patriarche ierosolimitano.

De singulis et cetera. Utrum clericos qui ad partes
ierosolimitanas sine commendaticiis litteris ueni-
unt permittere debeas celebrare diuina et cetera. Respondemus
quod nisi legitime tibi constiterit siue per literas siue per
testes de illorum ordinatione canonica qui penitus
sunt ignoti non debes ipsos permittere tuis plebibus
celebrare. set si forsitan eorum aliqui secreto ex
deuotione celebrare uoluerint poteris sustinere.

Honorius tauriensi episcopo Regmon.

De nobis presentium duximus quod quidam prela-
ti ecclesiarum tue iurisdictionis in ecclesiis sibi commis-
sis sine conscientia tua clericos de alienis episcopatibus
instituere non uerentur. Attendentes ergo id eis
nullatenus licere cum sit hostium iuris et a
sanctorum patrum institutionibus alienum et cetera. In
quantum et cetera. Respondemus quod tibi licet eos quos inueneris remouere
nisi aliquos ex dispensatione in eisdem ecclesiis
duxeris dimittendos. Ex libro romani ordinis.

Ut archidiaconus post episcopum Rubrica. De officio archidiaconi.
sciat se uicarium esse in omnibus et omnem curam in clero
tam in urbe positorum quam eorum qui per parrochias
habitare noscuntur ad se pertinere siue de eorum
conuersatione siue honore et restauratione ecclesiarum siue
doctrina ecclesiasticorum uel ceterarum rerum studio et de illarum
quam in die coram deo redditurus est. et ut de tota in-
tegrum annum si episcopus non potest prouinciam uniuer-
sam circumeat. et cuncta que emendatione indi-
gent ad iudicium sui episcopi corrigat et emendet.
Ex concilio toletano.

Officium uero archidiaconi est euangelium quando uolu-
erit legere ut aliam de diaconis preparare. et quando
episcopus missam canit ad uisionem illius induant
se leuite uestimentis sacris qualiter cum ponti-
fice ad missam procedant. et cetera. De ecclesiarum of-
ficium pertinet ad eum. Lectiones autem responsoria in ma-
tie ecclesia dare debet et assistere. et in tam nul-
lus euangelium aut epistolam. presertim ut ali-
bi ecclesia lectionem legat ut cantet. et ascul-
tetur aliquo. Acolitos quoque ipse ordinat. quis
eorum candelabra quis turibulum deferre quis-
ue minorum in ecclesia aliqua officia agere debe-
at. Gregorius. ii. archidiacono salemitano.

Ad que contra et cetera. Sane uero te uolumus quod
ante districte quantum sunt que uel ipse ecclesie uel ea
que de diuersis ecclesiis cum talia sunt collecta in
suboi sollicitudine et fine seruantur. quia si quod
ex eis uel negligentia. uel cuiusquam fraude deper-
itum ... hoc reatu astringeris qui per archidia-
conatus ordinem custodire eiusdem ecclesie ac-
tus deputatus. Alexander iii. eliensi archidiacono.

Cum satis sit absurdum et cetera. Cum ergo ob tam

ta abauius non debes contra sanctorum patrum in-
stitutiones. et quod ad tuum non spectat officium
uendicare. mandamus. ut nemini sine licentia et man-
dato episcopi curam personarum committere animarum.
Item Wigorniensi episcopo.

Archidiaconum de ecclesiastica non uidetur institutione
licere nisi auctoritate episcopi uel accessit in aliquos se-
ntentiam promulgare. Item episcopo conuentrensi
et abbati cisterciensi.

Mandamus quatenus prohibeatis sui archidiaconum
ne ecclesias sui archidiaconatus uisitantes nisi semel in
anno accedat. nisi forte talis causa emerserit propter
quam ipsum oporteat personaliter esse sepius uisita-
re. Innocentius iii.

Ad hec nos diximus et cetera. Sane consuluit nos tue
fraternitatis deuotio quod ad officium archidiaconi pertine-
re uideatur. et nos prout possimus respondemus archidiaconus.
set statuta liber ysidori inquit subdiaconibus et
leuitis parrochie sollicitudo et eorum ordinatio
ad ipsum pertinet et audire debet iurgia singulorum.
archidiaconus qui decanus apostolicus nuncupatur. eius
in iurisdictione se nouerint subiacere. sin uero
romani ordinis constitutione maior post episcopum et
ipsi episcopi uicarius reputatur de sollicitudine et cu-
ram tam in clericis quam in ecclesiis eorum prout in eis est
sin decem poterit impetendo cum suspiciis ac
redditionibus inclusis examinans iudicio romane
ecclesie in epistola sua clemens papa. per. n. oculus episcopi
archidiaconus appellatur. ut loco episcopi per episcopatum
perspiciens que correctione uidentur corrigat et e-
mendet. nisi adeo sint negocia. quod absque ma-
ioris sui presentia nequeant terminari. Inquantum
uero tuam consultationem iam alia uice nos meminimus
exposuisse. quod institutio capellanis tam secu-
laribus quam et dignitatibus ad ipsum debeat pertinere.
examinatio et clericorum si sunt ad sacros ordi-
nes obseruandum ut qui beneficiis ecclesiasticis per-
fruendi sunt a suo prius examinentur archi-
diacono. et per ipsum postmodum episcopo presententur.
Subsequitur postea quoniam decani rurales qui
propter statuuntur ad mandatum tuum so-
lum ut archidiaconi uel et utrisque instituti de-
bent ut destitui. sibi sunt ammouendi. ad

hec libri dimisit quod cum ab omnibus quod omnes
tangit approbari debet. et communi eorum decreto
exercere officium communiter eligendus est. ubi
amouendus. Item.

Significasti nobis. Innotuit archidiacono ne sine
consciencia et auctoritate uestra suas prouentus decre
tum. et eis interdicere prohibuit ne ad ordines an
tea euolare. Cum ergo prohibitionem tuam uenien
te presumpserit excommunicationis ordinum suscep
torum taliter intendens. Item.

Ut nostro. Hec sunt sufficienter priuilegium quod
cancellarius ex officio suo exerceat spiritualia
memoriam. cum ea penitus de iure communi ad
archidiaconum spectant officium representare uideli
cet ordinandos episcopo et illos examinare. ponere ab
bates et abbatissas in sede. Honorius iii. abba
ti ecclesie dilecti archidiacono et decano sancti stephani treu
ensi filio et cetera. Ad petitionem archidiaconi Senonensis
et quod abbas et conuentus monasterii sancti petri Senonensis
procurationem annuam et quam alia iure suo ar
chidiaconatus ad ipsum spectancia exhiberi que
uisitationem denegabant. abbatem sancti crispini
et collegis eius dedimus in mandatis ut audi
rent causam et sine debito terminarent. Coram
quibus petiit dictus archidiaconus ut eum monasterium
uisitaret sicut archidiaconus sit sicut et abbas et
monachi obedirent. inhibens quod preuenit adiu
risdictionem correctionis et uisitationis adiusti
dicebat archidiaconale spectantes uideri ut
eorum seculare. predicere enim et uenire
a tempore presentiam et eius mandata uestra et sancti
sui decani de certis et correctione excessuum et aliis que
archidiaconus solet et possunt rationabiliter iniungere an
ditum. et salua sua regula et abbatis sui debi
ta obediencia seruanti. petiit insuper ne de
cetero facerent aliquos de senonensi baillia coram
cuiusdam coram officiali senonensi archiepiscopi conueni
ri asserens illos prius debere conueniri sub ipso quam
coram officiali predicto spiritualibus ipsius archiepiscopi et
hominum ac familie sue casibus dumtaxat excep
tis et cetera. Atque dictus iiii. mandato quod, prouisionis ecclesie
senonensis canonicos qui sibi debent de bis olim
tudine nouicam plenarem super his uiderit

L

sollicite inquirat. et nisi uobis constiterit pre
dictum archidiaconum uel predecessores eius super premissis fuis
se obtentam consuetudine uisitacione aliquam in ipso
monasterio uel in ibi ab abbatis habuisse
predictum monasterium ab hoc impetitione penitus
absoluatis. perpetuum super hoc ipsi archidiacono silen
tium imponentes. Si uero de premissis constiterit per
eosdem eam dictam uisitacionem in monasterio sui
predicto quam ipsum uel predecessores suos in monasterio
ipso uel in eisdem abbatiis habuisse constiterit super
aliis perpetuum silentium imponatis. Ex con
cilio toletano.

Ut archipresbiter sciat se subesse archidiacono et eius preceptis si
cut episcopi obedire. et quod specialiter ad eius ministe
rium pertinet super presbiteros in ordine positos cu
ram agere et assidue in ecclesia stare. et in episcopi sui
absentia adinuicem eius missarum sollempnia
celebret et collectam dicat. aut cui ipse iniunxe
rit. Leo papa.

Ministerium archipresbiteri meo committimus ut diligen
ti cura prouideat ministerium sacerdotum cardi
nalium qui sollempne debent agere officium
in communicatione corporis et sanguinis domini nostri ihesu
christi a sacerdote die christo incipiendo per omnes horas
canonicas inclinabiliter persolueret. ut opus dei
digne et sancte perficiatur a deo cui preuenit et cetera. pre
latus et archipresbiteri uero sacerdotum cardinali
um preceptis suis optemperando episcopi ne aliquo
cedant aut simulitate torpeant. et cetera. Si episcopus
defuerit exceptis hiis que prohibita sunt archi
presbiter prouideat cuncta que in sacerdotum mi
nisterio perficere debeant fontes benedicere infir
morum oleo perungere penitentem infirmum
consilio episcopi reconciliare peruiam cunctis aliis
sacerdotibus iniungere in precipuis festiuitatibus
aut ipse celebrante misse sollempnitatem imple
at aut ad sui uisitationem qui conueniunt pagani
uenerint. Item. *De officio archipresbiteri.*

Officium archipresbiteri de urbe constat quod ibi presens
defuerit uice eius officium inchoare benedicti
ones presbiteri in ecclesia dare missam quam uolue
rit cantare uel cui sacerdotibus iniungere. Cum uero
episcopus missam cantat debet pergere sacerdotibus ut in

I

ducant se uestibus sacris et qualiter ad missam
procedant. debet enim semper custodire eos ut in
sacramento eucaristia que per infirmos non desit
debet infirmis prouidere. et prouidendo semper sacer
dotibus ne forte sine confessione uel confirmatione
corporis et sanguinis domini moriantur: confessio
nes uero peccatorum eorum qui a foris ueniunt
recipere cum omnibus sacerdotibus ex ui per prouisionem
pontificis magnam debet illis adhibere curam
ad eamque faciendi et baptizandi infirmi
tes et ad succurrendum omnia a sacerdotibus
prouisionem illius fiant. Item ex sinodo Ra
uennensi habita.

Ut singule plebes archipresbiterum habeant per assiduam
curam presbiteri dei curam qui non solum imperiti uulgi
sollicitudinem gerant. Verum et presbiterorum qui per
minores titulos habitant uitam iugi cir
cumspectione custodiant. et quod unusquisque in
dustria diuinum opus exerceat episcopo suo renun
tiet. Nec obtendat episcopus non egere plebem ar
chipresbitero quod ipse eam gubernare ualeat. quia et si
ualde ydoneus sit decet tamen ut sua hone
ra partiatur et sicut ipse matrici preest. ita ar
chipresbiteri presint plebibus ut in nullo titubet
ecclesiastica sollicitudo. cuncta tamen ad episcopum re
ferant. nec aliquid contra eius decretum ordinare
presumant. Item ex libro ro. ordinis.

Ut primicerius sciat se esse sub *De officio primicerii*
archidiacono sicut archipresbiter. et ad eius curam specialiter per
tinere. ut presit in docendo diaconis ut reli
quis gradibus ecclesiasticis in ordine positus ut ipse
discipline et custodie insistat. sic per animabus
eorum coram deo ratio est reddituris. et ut ipse di
aconibus donet lectiones ad nocturna officia
et de singulis studium habeat ut in quocumque re
capitem sensum habeant absque ulla uacet ne
gligentia aut aliquis ipse iniunxerit instruantur.
Ex concilio tol. *De officio sacriste*

Ut sciat sacrista subiectum archidiacono. et ad eius
curam pertinere custodiam sacrorum uasorum et
uestimentorum ecclesiasticorum seu totius thesauri eccle
sie. nec non quod ad luminaria pertinet siue in cera.
Ex libro Romani ordinis.

Custos ecclesie cui ea que *De officio custodis*
ecclesie pertinent custodienda committuntur oportet
ut sui archidiaconi iussioni in cunctis obediat. in
canonicas horas signa tintinnabulorum pul
sanda ipso archidiacono iubente a deo pulsentur
pallia uel linteamina altaris seu cuncta u
tensilia ecclesie indesinenter custodiat lam
pades et lanternas in accendendo seu extinguen
do peruigil existat. ut ne superfluum lucen
do oleum deperat. aut minus lucendo obscu
ra sit ecclesia. sed omnia cum discretione agantur.
quod noscatur omnium uirtutum esse mater. Si uero
is minus ydoneus ad hoc peragendum extiterit
ab archidiacono coherceatur. ut se emendet. Si autem
in contumacia permanserit archidiacono episcopo nuntiando
prouideat. ut ne indecente electo aptus domui
dei constituatur minister. ut omnia in laude
domini fiant. Ex concilio tol.

Custos sollicitus debet esse de omni ornamento
ecclesie et luminariis siue incenso et uno pa
nem et uinum omni tempore paratum ad missam
habere debet. et per singulas horas canonicas signum
ex consensu archidiaconi sonare. et omnes oblationes seu
elemosinas seu decimas cum eisdem tamen
consensu absente episcopo inter fratres diuidat. In hu
ius ecclesie columpnis ut sancta sanxit synodus
consistere debet alma mater ecclesia. ut ad hoc opus
tales ordinentur qualiter meliores et sanctiores
esse inueniunt. ut nulla negligentia in sancta dei
ecclesia uideatur: hii tres archidiaconus. archipresbiter custos
simul uincti uno animo prouide peragant.
et perfecte. et non sit inuidia nec zelus inter illos.
lex iii. honorii episcopi et guat. arch.

Ad audienciam nostram peruenit *De officio uicarii*
nuper quod W. presbiter monachus de Rameseia pe
tendo uicariam ecclesie de bur. aqua xx. annis
defecit in diuisis sacra ecclesiis personatum ad
eptus fatigare presumit. Cum igitur non est cano
nicum. ut qui curam animarum in diuisis
habet ecclesiis uicarius in alienis geratur. mandamus quatenus si
est ita prefatum presbiterum appellatione postposita uicarie
desistere compellatis. Item eluensi episcopo.

Prouideas attentius ne in capitulo tuo parta

ris alii quem in ecclesia sua plures habere. quia cum in eis teneantur personis et ecclesiis deservire alienum est a ratione ut in ecclesia quis habeat preter unam. Item Wintonien. episcopo.

Ad hec si persona alicuius ecclesie vicario quem in eadem ecclesia instituit de assensu et auctoritate diocesani episcopi certam assignavit portionem, is qui persona illa defuncta in personatum illius substituitur non potest eundem ab ecclesia removere, vel assignatam sibi minuere portionem nisi aliquid commiserit propter quod privandum merito sit vel beneficio contemptandus. Item Norwicen. episcopo.

Clericos imperitum ut in aliis inferioribus ordinibus constitutos in vicariis ecclesiarum quas acceptas sunt alios substituere quod non permittas cum id satis sit absonum et absurdum. Innocentius III abbati sancti Eugenii et plebano sancti P.

Sua nobis et cetera. Quos super vicariis litteras retinentes per subreptionem obtentas, cum iurisdictio vicarii quem ad permissionem in urbe delegavit non extenditur extra illam, nisi ei specialiter sit concessum presertim cum ipse moretur in sua provincia specialiter intelligatur inter capuanam provinciam et pisanam, mandamus quatenus occasione litterarum eiusdem in irritum revocetis. Honorius III episcopo Wigorniensi.

Ex parte tua fuit propositum coram nobis, nam quidam presbyteri vicarios in ecclesiis in quibus optinent vicarias residentiam et se implicare cum exigit facere ac promovi per subtractionem proventuum ipsarum vicariarum compelles. Alexander III Londonien. episcopo. De officio et potestate iudicis delegati.

Quia questio est quod faciendum sit de personis quae cum recepimus alicui iustitiam exhibere mandavimus citationibus contemnentes illi compellunt et sic mandatum nostrum eluditur. Sic tibi respondemus quod sic agentes et consentientes pari pena sententie tecum puniuntur. Sic tamen eos qui ita inter in causa quam principales eorum fautores si eos manifeste cognoveris iustitiam impedire distinctione ecclesiastica poteris cohercere. Item Londonien. episcopo.

Sane si a nobis super aliqua causa litteras impetrent et aliae prius non facta mentione priorum litterarum

expeniuntur si iudicibus innotuit donec eo mandato pon. consilium et suam conscientiam cognoscant plenius voluntatem executioni supersedeant utrarumque ne pravitate causarum fines valeant impediri. Item episcopo Londonien.

Si pro debilitate vel propter qualibet alia gravi necessitate tractandis causis que tibi a sede apostolica committuntur interesse non poteris liberum tibi sit personis discretis et ydoneis vices tuas committere. Ita quod si de cetero est de consilio delinquent in forte causa ita graves sunt quod sine presentia tua non possint commode terminari. Item Wille. cantuar. electo.

De causis quae vobis etiam terminandis traduntur committimus hoc vestram volumus cognitionem teneri, quod in dies presertim de communi sensu partium prorogetur eo transacto mandatum expirat. Illis tamen qui partes est commissis adventum vestram venire aut vobis super his iudicio parere neglexerint, si tale fuerit negotium quod censura ecclesiastica pena canonibus exprimant extrema infligas. Alioquin ipsos predicta censura et causam arbitrium puniendi pertimes. Item archiepiscopo Senonen.

Preterea super hoc quod nos consulere voluisti utrum iudici a delegato non ordinario cogere contumaces ut veniant aut dampnificare si non venerint hoc tibi auctoritate presentium innotescat quod per quem ei causa licet simpliciter delegatur satis potest invitos auctoritate partes compellere et contumaces censura ecclesiastica cohercere. Et si littere commissionis id non contineant aut partes mandatum non habent ut accedant quia ex eo quod causa sibi committitur super omnibus quae ad causam ipsam spectare noscuntur plenariam recipit potestatem. Item Wintonien. episcopo.

Quamvis simus et cetera. Si vero duobus causa committitur et si non apponatur ut unus sine alio procedat in ea, nichilominus unus eorum sive suo coniudici sive aliis vices suas potest committere in hac parte. Item Norwicen. episcopo.

Significasti nobis et cetera. Consulimus et cetera. Respondemus quod si iudex ordinarius ad mandatum iudicis delegati a nobis non vult vel non potest aliis resistentibus sententiam a delegato latam effectui mancipare, delegatus iudex eam auctoritate sibi commissa potest executioni

mandare, et si qui restiterint eos censura ecclesiastica similiter cohercere. Item.

Si quando clerici coram iudice delegato prelatos ecclesiarum super ecclesiis quas tenent in causam traxerint et coram eodem iudice transactione vel alio modo ecclesias obtinuerint in quibus etiam sit eos institutionem canonicam nullatenus habuisse nec possessionem et corporalem ordinarius iudex non debet delegati iudicis mandato resistere volentes, sed apud ipsum instare ut eos in possessionem mittat donec nobis rei veritas innotescat. Item Brixien. episcopo.

Ex litteris et cetera. Consultationi tue taliter respondemus quod cum iudex delegatus per se vel per alium sententiam executioni mandaverit vel mandari preceperit, eius auctoritas et iurisdictio cessat, quia semel est officio suo functus. Item abbati sancti Albani.

Consultationibus et cetera. Questio est utrum si aliquis ecclesiam vel possessionem qualibet se asserentis absque iudicio et causa rationabili spoliatum et a nobis ad iudices litteras optinuerit ut infra certum tempus restituatur. Qui possessor si ostenderit videlicet eum esse restituendum spoliatum possessorem debere restitui. Cum is qui tenet ecclesiam vel possessionem quam ipse requirit antequam de litteris ipsis aliqua mentio fieret studiorum peregrinationis vel alia de causa se absentaverit nec infra prefixum tempus iudicii possit suam presentiam exhibere, super quo respondemus quod nec potest nec debet restitutionem habere quousque paratus sit coram iudice delegato testibus vel aliis possessionem et detentionem suam probare, nisi is qui possidet se per contumaciam absentaverit. Item Carnoten. episcopo.

Sane quia et cetera. Due questiones dirimuntur secundum quas iudex a nobis delegatus vices nostras gerit unde in ea illa superior est et maior illis quorum causam suscepit terminandam. Utrumque si episcopus vel alia persona quae non sit de iurisdictione illi in causa quam ei delegamus rebellis ac contumax fuerit sine dilatione ut interdici ut suspensionis a iudice delegato compelli. Item quod iudex fuit negotii qualitatem tempore pretenso episcopo ut ingressum ecclesie ut sacerdotale officium

interdicat aut etiam illius qui ad iurisdictionem suam pertinet specialiter interdicto supponat. Item Eboracen. archiepiscopo et episcopo Coventren.

Ex parte R. nobis innotuit quod cum a dicto fratre Coventren. nostras litteras impetravit ut ei archidiaconatum quem in ecclesia tua primo vacare contingeret assignares, R. alias a dicto fratre Eboracen. impetravit nulla de prioribus habita mentione. Verum si Avinallus tunc archidiaconus quem habebat in eadem ecclesia vel alio omnino dimiserit ipsum ei faceres assignari. Quoniam igitur si memores fuissemus nos pro predicto R. litteras direxisse predicto nullatenus scripsissemus, mandamus quatenus predicto R. archidiaconatum ipsius ecclesie si vacat non obstantibus posterioribus litteris assignetis. Item Eboracen. archiepiscopo.

Ex parte tua et cetera. Questioni tue taliter respondemus quod si quando iudici delegato expediat formam statutam servare debet tamen rationabiles exceptiones admittere et in eam iuxta iuris equitatem rite procedere, nisi exprimatur in litteris nostris quod nulle debeant exceptiones admitti, quod nec nos nec antecessores nostros credimus expressisse. Item abbati et conventui maioris monasterii.

Quoniam abbas Leicestrie qui suscepto mandato nostro partibus diem ad agendum prefixit abbatem W. in cestrie de novo substitutum iudici priore illi mandato nostro porrecto quia sub expressis nominibus locorum et non personarum commissio emanavit ad sotium in causa cognitionem adiungeret, nos sententiam illorum sicut est iusta ratam et firmam habemus. Item.

Super eo vero quod subiungere voluisti si de presentatione presbyteri inter aliquos questione suborta causam contingit delegari alicui sub hac forma ut si constiterit ius de quo agitur ad partem alterutram pertinere ad presentationem eiusdem de persona ydonea ordinet ecclesiam ap. re. an liceat delegato iudici in suo diocese episcopo archidiacono vel archipresbytero reclamante presentatum clericum in possessionem ecclesie mittere, et an si archipresbyter aut archidiaconus vel episcopus ad quem institutio pertinet appellaverint eorum sit appellationibus deferendum. Hoc tuam volumus discretionem tenere quod licet questionem de presentatione

imitur ap(osto)lice. committimus autem terminan-
dam non ... tamen est intentionis discretione
ep(iscop)o archid(iacon)o ut archip(res)b(ite)ro preiudicium generare
neque presentandus est illi qui instituendus
fuit et tenebit eos ap(osto)lice. Si uidentes uirtute suo
tenali duxerint appellandum quia non illi
set probis inter quas eam commissa est ap(osto)lice. reme-
dium est sublatum. Item.

Causam que inter I. mulierem et blanca-
tum agitur dinoscitur foro iudicii et ua-
pien. ep(iscop)o nos meminimus commisisse quibus
eam uiro restitui mandauimus ut mulie-
rem carnaliter et flagellis adeo afficit quod
inuita et coacta inter se et uirum suum con-
fessa est permittetam. Sicque sacramentum est quod aduo-
catum unius eorum dimisit eandem et j. d(ixi)
u. m. q. si inueneritis quod prefatum B. uirum
I. adiudicatum solummodo alterius procuratorum a se
separasse. quia cum ea duobus committitur sine
uni non tenet. ipsum ut eandem mulierem
sicut uxorem suam benigne recipiat mari-
tali affectu pertractet. moueatis ipsum per cen-
suram ecclesiasticam. Siquidem apparuerit qui primum
abeo recepta fuit ... ipsorum uelit et legi-
time possit impetere cum audiatis et fine
canonico terminetis. Item exonien. et Win-
ton. ep(iscop)is et abbati de Forda.

Causam que inter F. et H. de natiuitate agi-
tur inmittit uobis fratre ep(iscop)e et london. ep(iscop)o com-
misimus terminandam. Verum quia idem F. prefa-
tum london. ep(iscop)um habebat suspectum pro
eo quod ... est procurator H. ipsum amouendum et te
fili abbas loco illius duximus subrogan-
dum. Item.

Cum de consulente et j. Si super ea que te geminum
delegatione committuntur ... ecclesias uni
ut pluribus quibus ut parcas laboribus par-
tium et expensis. cognitionem ipsius cause et de-
finitionem examinatam ... et reseruata omni-
bus appellatione ... ap(osto)lice ...
cum ipsum indiscussam relinquere non de-
beris. ... Cant. archiep(iscop)o et eius suffraganeis.

Relatum et j. Nos uero consil. inter ...

quod sibi fuit ante presens obitum committentis
in morte mandatoris nullatenus expirat.
Si uero ante litis contestationem decessit non est iudicibus
delegatis ex delegatione sua procedendum. R-
banus. Item.

Gratum gerimus et j. Sane consuluit nos de-
uotio tua an ante obitum delegantis proposito
criminis edicto. licet non per mortem contestata
iudicibus debeat in ea procedere delegatus et ut-
rum intelligitur ap(osto)lice renuntiasse qui ea incepta
ad producendos testes inducias postulauit
et demum productioni et allegationi renuntians
attestationes petiit sollempniter publicari. Nos
autem inquisitioni r. r. Nunc quod cum in causa pro-
cedatur sollempne negotium sit coeptum et man-
ere si delegatus non sit certus de obitu de-
legantis potest et debet in ea procedere. tenebitque
quod iustitia fuerit procura diffinire. In secundo
non casu uidetur ab appellatione recessum. si secundum
ea que premissa sunt eum qui appellauit con-
stat recessisse. Celestinus iii.

Prudentiam tuam et j. Quinto loco suppli-
cas informari utrum cum tribus ea committun-
tur quod si omnes interesse nequiuerint duo ea nichilo-
minus exequantur. Sed tercius a duobus tamen fue-
rit conuocatus uenire necessario teneatur. et si certa-
tis ap(osto)lis coram duobus comparuerit. Ideo nec
ueniente per se uel per litteras uel solum sit excusan-
te. an duo presentes in ea possint procedere et ei
sine casu terminare. In hoc casu tibi respondemus
quod cum aliquis delegatorum iudicium per eum
nuntium uel excusatione ... destina-
tum non ostenderit se interesse non posse uel alia-
de eodem canonice constare non potuit. residui
procedere a dicte cognitionem non debent. quod si pro-
cesserint iudicibus reputabitur ... Illa quippe
fuit antiqua ap(osto)lice sedis prouisio ut in causis cog-
nitiones duobus quam uni tribus quam duobus libentius
delegaret. cum sicut canones attestantur inte-
grum sit iudicium quod plurimorum sententiis confir-
matur. contra cuiuslibet fines excedere proba-
retur. Si quis contra formam rescripti accepti
presumpserit iudicare. Archidiaconus est qui ubi

fuerit in commissione appositum. ut si omnes inter-
esse nequiuerint duo ea nichilominus exequantur.
Si aliquis ex ipsis et cum possit noluerit inter-
esse. duo ea nichilominus in ea procedant. h-
oc ille casus sit grauissime arguendus.
Pro eo quod mandatum ap(osto)lice exequi subterfugiat
aut contempnat. Item quia per omnia dictum
obseruandum de ea que committitur duobus eo
apposito ut si ambo interesse nequiuerint alter
nichilominus exsequatur. Sexta nobis proposi-
ta ex parte tua questio continebat. quod cum aliquibus
iudicibus ea committitur et quandoque contingit quod re-
actori obicit quod stare non potest in iudicio uel
potest uinculo excommunicationis astrictus si reus non uidet
statim cum plene excommunicatum siue non pos-
sit an actor nichilominus audiri debeat. do-
nec super eo quod obicitur rei ueritas fuerit pate-
facta. Hanc dubitationem taliter amouemus.
quod si ille qui tale quid obicit statim uel infra
terminum competentem non probauerit legitime
quod intendit actor permitti debet ut sine of-
fendiculo qualibet audiatur. Ceterum uel si ex con-
fessione actoris uel quolibet modo legitime con-
stiterit actorem uinculo excommunicationis astrictum a
iudicibus delegatis sin formam esse ualet
absolui. ita ut si per aliquem iustam causam reu-
dentem ab ordinario iudice uel delegato ex-
communicatum fuerit ad excommunicatorem debet ab-
soluendus remitti. qui si malitia ad inbu-
erit delegati iudices eo ... libere
exequantur. dum tamen non sit tale genus excommunicationis
illius cuius absolutio sedi ap(osto)lice reseruatur. exemplo
eorum quorum iuris existit ut delegatus iudicibus
quibus principale et accessorium committitur. Si uero
ab hijs fuerit prestito iuramento quod stabit man-
dato ecclesie absolutus. Rursus interrogas an
coram eisdem delegatis uel ordinario a quo
excommunicatus existat teneatur super eadem causa pro qua
excommunicatus fuerat respondere. et quorum debeat stare
iudicio uel mandato. In quo casu tibi dicimus ...
quod coram ipsis excommunicatoribus super illa causa pro qua
fuerat excommunicatus stare debet et eorum subire iudi-
cium. nisi specialiter fuerit contra d(ic)t(u)m aliis a se ap(osto)lice

legatum. quod si ex communicatores in aliquo
se distulerint. tunc delegati eandem iuris-
dictionem quam in principali et in accessoriis exercebit.
In. noc. iij. Regino archiep(iscop)o et ep(iscop)o ...
Cum ea que uertitur inter monte regal. et R. olim
archiep(iscop)os super quibusdam decimis panormitano et ca-
puan. archiep(iscop)is et ... Regino commissa fuisset a
nobis sine debito terminanda. predictus archiep(iscop)us
monte regal. sicut accepimus ad presentiam panor-
mitani et capuan. archiep(iscop)orum citatione accessit.
in quorum presentia excipiendo proposuit quod predictis
causis eorum non debeat stare iudicio. quem tamen ...
fuerat delegata. et idem ab illis duobus tamen de se
Regino inconsulto ... uices tuas super hoc com-
mittere ad iudicium fuerat euocatus. tum
quia ante ep(iscop)orum citationem et noticiam litterarum preter
ea ... ad ap(osto)lice sedis ... transmiserat
in quo decretale Alex. pp. predecessoris nostri confirmatur
apertius suffragari. At idem archiep(iscop)i excep-
tiones ipsius nolentes admittere contra eum ut re-
sponderet interlocutoriam sententiam protulerunt. propter
quod ad sedem ap(osto)licam appellauit. et j. f. u. m. q. Si
uobis constiterit predictos archiep(iscop)os exceptiones
predictas nullatenus admisisse. non obstante
eo quod propterea factum est ... ipsis quibus pre-
dictus monte regal. archiep(iscop)us se ...
... ad ap(osto)lice sedis ... con-
trarium. presertim cum eisdem ... quod esse sine
a se. ap(osto)lice. ... confirmatus siue per laycalem
potentiam siue per eosdem iudices factum sit
cum sit ... in ... uestrum facientes au-
dientes ... de iure potueris ...
... Item. E. cantuari. archiep(iscop)o.
Cum super abbatiam monasterij ...
inter uos et S. quondam abbatem ... agitur ...
agitur. ... a leonen. ep(iscop)um
et abbatem de ... litteras destinate
et j. Quamuis solus abbas ante quam appel-
laretur ab eo ... forma litterarum ... procedere
potuisset. Quia tamen pro eo quod cum ipso ep(iscop)o inter-
locutus est appellationem plus ab eodem ep(iscop)o inter-
positam non remisisse de iure sine ipso dum pot-
est et nollet negotio interesse prosequi non potest

se non posse mandatum apostolicum adimplere.
nec sue intentionis extitit ut sine eo iu
dice suo aliquid diffiniret. aliquid super predicto
negotio rite disponere non valebat. volumus
ac presenti pagina mutuo adiicimus cum nolu
erit quod potuit et quod voluit adimplere nequi
vit et quod a duobus factum fuit effectum de iu
re non potuit optinere. Item archiepiscopo tolet(ano).
Consuluit nos tua fraternitas utrum cum ad recipiendos
testes deputatos p(ro) [illegible] eorum sententiam pro
ferentium peremptorie causis partes et earum altera se
absentat contumaciter de die data ante causam vel
unam tantum partem diei que sit in negotio preten
dunt ut iudicem expectandum. post subsequente
et si spectaverit vir contumax interim sit attendendus
cum non fuerit dies partibus assignata prefixum.
Hoc autem credimus distinguendum utrum iurisdic
datur per terminum peremptorium assignatur in illo
si dicatur in die aliquam expectare sustinente poten
tius spectare non erit pars contumax peremptorio
elapso termino nisi gratiam ei fecerit benignitas
iudicantis. Si autem expetit nisi partes cum eo
noverint se presentaverint ea hora qua congrue
posse procedere ad exequendum eo per quod eis legitime
terminum peremptorium assignatum. extunc exequi
poterit quod intenderis. ne frustra iudicaverit instan
tia evanescat. neve iudicium ecclesiasticum
exerceatur in tenebris. quia iuxta testimonium veritatis. qui
male agit odit lucem. licet secundum observationem
nem et constitutionem legitimas more romano di
es a medietate noctis incipiat. et in medio
noctis terminatur subsequentis. Unde quod in diebus vel
mediantibus noctibus agitur per ipsum sancitur iuris
legis auctoritas. ac si qualibet per lucis agatur
hoc tamen eam pretendi horam congruam intel
ligimus. ex qua possis ante noctis tenebras
perfice quod incumbit. porro discretus iudex in
assignatione peremptorii non debet iurisdictionem
suam nisi necessitas exigat adeo coartare.
Item abbati de Bordellia et priori sancti sepulcri.
Significante R. Rectore sancti Iuliani ad audi
entiam nostram pervenit quod cum causam que super iu
re parrochiali inter ipsum et H. vertebatur. Wigorniensi episcopo
et coniudicibus suis a nobis optinuit delegari.
predictus licet fuerit in eadem que processum tenui

temporis aliquantum diffinitive sententie calculum.
idem episcopus dictum R. in familiare admisit
sine quo alii iudices super quod in nostris litteris man
datur in causa procedere non valebant. et aliter ipsorum
iudicium officiali est episcopi supradicti. per quod ad
versa parte poterit suspectus haberi. Unde cum idem episcopus
quem officialis suos ipsis tempore quos idem R. iu
dices postulavit. et ipse familiaris eorum permo
dum est effectus ab adversa parte possit merito recu
sari. discretioni vestre ipsius cause mete per apostolica scripta
committimus. Quatenus si est ita nisi postquam ei familiaris
est effectus litigator consenserit coram illo
in causa sui processus contenti ad aliam litteram nostram procedere
cedatis. alioquin partes ad priorum iudicum re
mittatis examen. Idem priori sancti Frigdiani.
Querenti quo pro con(silio) et c(etera) et I. Si vero delegatus
a nobis excommunicet illum qui rei iudica
te parere contempnit. licet aliquibus videatur quod suo
sit functus officio. ut ultra non habeat ex de
legatione iurisdictionem predictam. alii autem dicunt
quod iurisdictio ei durat donec sententie pareatur.
ut interim absolvere possit parte volente. nos
tamen prequirentes sententiam iuxta veteres perpetuam
statuimus ut delegatus a nobis non solum usque
ad quadrimestrem tempus quo ad solvendum de
bitum a lege reo conceditur. sed usque ad integrum
annum iurisdictionem suam commissam ad sequendum
fieri inmutabilem exercere. sic observatur in illo quo
ante litis contestationem contumax invenitur.
Idem Cantuariensi archiepiscopo.
Super quorundam articulis de quibus nos consulere volu
isti. t(ibi) R(espondemus) quod positionum nostrarum constitu
tioni Alexandri pape nullatenus derogatur. sed illa potius
exponitur. immo iniusta vive quam nulla fuerat
permissa supplentur. ipse namque predixit quod si sedes
causam aliquam ex apostolica delegatione committitur apostolica
ecclesiastica una vel pluribus quibus delegatur ut parcat
laboribus partium et expensis cause cognitionem
ipsius et testium examinationem sententia reserva
ta committitur appellatione fuerit interposita. vel appellatione irrita
causam indiffinitam relinquere non tenentur. Nos
autem statuimus quod licet is cui causam committit
apostolica sedes non possit eam aliis sine provocationis
obstaculo delegare. si tamen delegatus a nobis
vel iudex quamquam non tam cognitorem quam exe

cutorem ad aliquem certum articulum quem
piam deputaverit. ab eo nisi modum excedat.
non licet appellari. dum modo de partium deputetur
vel recipiatur assensu. quia si delegatus a nobis et
litis exordium vel cause finem ne dum totum
negotium ei duxerit committendum. ab ipso tamquam
auditore licite provocetur. cum hos autem iudice
velint convestiri. et causam preiudicium diffinire.
Intentionis autem nostre fuit sic extensione constituti
onis premisse potius liquido declarandi. quod ut iudici
aliquanto liberius valeat exercere. delegatus a
nobis licite possit et principium et finem et me
dium cause sibi commisse non solum committere sed
divisim alii delegare. non obstante quod dicitur quod
iudex debet cognoscere per se ipsum in principio in me
dio et in fine. cum antequam ferat sententiam uni
versa que acta sunt in iudicio investigare debe
at diligenter. Verum cum totam causam committi
tur alicui vel principium aut finem ipsius ab
eo tamquam auditore potest licite provocari. cum autem
alicui media tantum committitur ab ipso tamquam audi
tore provocari non potest. nisi mandati fines ex
cedat. vel merito sit suspectus. Unde ne valeat re
cusari. per nos statuimus ut de partium detur vel re
cipiatur assensu. Porro cum delegatus a
nobis iurisdictionem suam in alium transfert totam
si fuerit appellandum. non ad eum sed ad nos appel
lari debebit. cum autem aliquid sibi de iurisdictione
reservat. si causa ei sit apostolica rescripto commissa. non ad nos
sed ad eundem iure poterit appellari. Unde si for
san appelletur ab eo cui media committitur si
ve cognitor aut executor dicatur. vel quod me
lius est auditor. pro eo quod mandati fines exce
dat. vel merito sit suspectus mentionimus tamen
delegatus a nobis iuxta consultationem premissam
causam poterit diffinire. ut parcatur laboribus
partium et expensis. Quem vero delegatus a nobis
deputaverit auditorem. neutra partium poterit
recusare. nisi coram eo iustam recusationis
causam ostenderit. Si vero duo sunt a principe
delegati. et unus committit vices suas alteri
ille non potest apostolica rescripto procedere. non causam alii delegare
quibus in commissione secundum duobus committitur exprimit
ut apostolica rescripto alter possit procedere sine reliquo si
non possint ambo pariter interesse. Quia quod

Ipse potest ex sola iurisdictione sibi a principe delega
ta. non potest cum iurisdictione sibi a coniudice delegato com
missa. Unde si ab eo fuerit appellatum licet ali
quibus visum fuerit quod ad delegatum valeat appel
lari. nobis tamen videtur quod ad primum dumtaxat ap
pellandum est delegantem. per rationem superius assi
gnatam. Eius vero appellationis de quo tua fraternitas nobis scripsit
si iure constitutionis occasione ad nostram audientiam
appellavit. pro eo quod delegatus a nobis reservata sibi
diffinitiva sententia auditorem cause commisit quibus tamen
qui de ipsius assensu non dati fuerunt non recepti. nisi
contra eos iustam recusationis causam ostenderit vel
paratus fuerit ostendere coram iudice delega
to non debuit impedire. quo minus procede
rent auditores. qui et tamquam suspecti fuissent
merito recusati. delegati tamen a nobis iurisdictio
nis potuissent sub appellatione dicte causam iudicialiter
expedire. quod si iustam recusationis causam no
luit admittere delegatus. sed coram suspectis
eum audire cogebat. a tali gravamine licite
potuit ad nostram audientiam appellare. quia que
post appellationem huius(modi) sunt presumpta iudicari debent irrita
et inania. Idem episcopo Eliensi.
Pastoralis officii et c(etera). Consuluit tua fraternitas utrum
predictum. quod cum delegato a principe iurisdictio
demandata videtur sit a lege concessa. dum in ipsa
executione sepius maliciose non queat potest
compellere renitentem. eo quod iurisdictio illa nulla
vis esse monitio. sic cohercionem aliquam non habet.
debet tamen delegatus sollicite providere. ut si personis
superioribus exigente necessitate negotium du
xit delegandum in coercionibus inferendis
dignitatem differat et personam. Item cum totum ne
gotium alii possit committere delegatus sicut superius
est expressum. citationis officium potest cuilibet
discretioni persona demandare. ac precipue mi
to competentem. Preterea postulasti si cum a
sententia lata huiusmodi minus auctoritate. in quibus appellatione est inhi
bita fuerit appellatio. et littere post appellationem ad alios iu
dices emanaverint ad mandatum posteriorum
iudicum executio sententie a prioribus delegatis de
beat retardari. ut priores iudices ipsam neque
per se neque per alios exequantur. Hoc inquiritur t(ibi) R(espondemus)
quod cum appellationis causam ex certa scientia iudicibus a
liis committamus cognoscendam appellatione interposita remota.

ac iurisdictionem priorum iudicum revocavit
ut interim executio sententie suspendatur. Post appel
lationis intra plenius sunt discussa. Et infra. Cæ
terum sepe contingit quod executio sententie ordinario de
mandatur: quesivisti an si ipsam iniustam
esse cognoverit debeat executioni mandare. an sit
ei potius supersedendum. Attendentes itaque quod
non negotium sed executionem demandatur.
eidem. Respondemus quod cum ordinarius teneatur ob
sequi delegato. et si sciat illam sententiam iniu
stam exequi nichilominus tenetur eandem. nisi
apud eum possit efficere. ut ab hoc onere ipsum
absolvat. Et infra. Cum autem sepe contingat ad di
em quem iudex delegatus a nobis partibus assig
nat earum altera procurante ut negotium prorogetur iu
dicem ipsum agregere vel archiepiscopum evocari. nos pari
ter volentes malignantibus obviare decer
nimus ut si delegato constiterit hoc fuisse ali
cuius partis malitia procuratum ipsam puniat a
nimadversione condigna. et ne aliquod lucrum ex
hac fraude reportet pro se nunc parti sufficere
questum ad diem illum committat. ipsum negoti
um quod in ipso apostolico rescripto precedat nisi forte partes
consenserint negotium prorogari. Decano Albanensi
sancti Laurentii et magistro G. canonico Tusculano.
Ex litteris patriarche Gradensis. Et infra. Ex quo? suorum
ostendit (...) secundo loco ad archipresbyterum pa
duanum (...) de porcibus litteris ad
primicerium gradensem et plebanum sancte
Sophie optentis exposita fecerunt mentionem
ut per sedis prime appareant revocate. ad
primos iudices autem litterarum nostrarum iurisdic
tionem non dum patriarche qui ad executionem
sententie demandarunt. ex qua collatione tamen idem pa
triarcha recepit. cum hoc demandata iuris
dictio delusoria videatur. si subdelegatus
hoc collatione aliquam non habet. intelligi sententiam
alteriusdem patriarche in castellanum archidiaconum
promulgatam. pro eo quod eidem patriarche exe
cutione impendiens eius litteras quibus mandatum
predictorum iudicum nunciabat. legi in publico
non permisit. tamen diu servatis inviolabiliter
conservari. donec eidem patriarche de iniu
riis irrogatis sufficienter fuit satisfactum.
Si vero ostenderit primas litteras per sedis legatum

revocatas. cum appareat primos iudices
iurisdictionem nullam penitus habuisse. et ideo co
sit quod post sequatur predictum ipsum non inde
pulsse iurisdictione vel collatione aliqua affectate
predictam intellexi sententiam denuntietis irri
tam et inanem. Idem episcopo Placentino.
Licet undique. Et infra. Cum ergo duplicis vel pluribus
si cum tribus iudicibus delegamus apponere hanc
vel illam clausulam facientes. quod si non omnes his
exequendis poterint interesse. duo vel unus eorum nichilomi
nus exequantur: et unus per quam consistit cum aliis a
liis vices suas de medio sit sublatus. ceteris
ut suspectus merito recusetur. an collega sit
electus suo nomine ac defuncti possit negotium
diffinire. In questione et cetera. Respondemus. quod si iuris
dictione alio suo collega delegata eo vivente
uti non cepit. ex mandato hoc de integro non
de mandatoris expiravit non habet solus offi
cium iudicandi. Si vero ante mortem illius
iurisdictione uti cepit. tale demandata vi
ces suas et illius poterit adimplere. Idem episcopo
Baiocensi.
Cum in iure peritus. Et infra. Porro quesivisti cum ut
ab aliquo sub hac forma mandatur aliter quod
fungor in iungo ut tale denuntiet quod vobis
sententie sibi accedere. ac est super mandato apostolico hesi
tantem. ab aliquo non sit fides an mandatum
hoc exequi teneantur. Super hoc est dicimus responsum
quod nisi de mandato sedis apostolice eius precepto ex
sequi non cogeris qui mandatur. Idem parisi
ensi et trecensi episcopis et abbati sancte Genovefe.
Cum olim abbas et conventus Virgiliacensis sua
nobis questione monstrassent quod comes altissiodo
rensis quoddam stagnum. molendinum et domum
in terra eorum construere nitebatur in ipsorum preiudici
um et gravamen. episcopo et thesaurario nivernensi
commisimus causam ipsam per quas litteras acceperunt
quod lite super petitionibus et cetera contestata receptis utrimque
testibus et attestationibus publicatis. cum super dic
tis testium inter partes fuisset plurimum disputa
tum. tandem pars comitis proposuit quod de
temporibus in nemoribus et rebus aliis notis. super
quibus testes deponere videbantur cognoscere non
debebant. cum in rescripto nostro nulla de tempo
ribus mentio fieret. Et infra. Iudices autem scelerum

sunt. quod super temporibus datis a comite ad eos
cognitio pertinebat. quam audito comes ad apostolicum be
neficium convolavit. Unde ipsum iudices evoca
tum. et non per se vel per responsalem ydoneum compare
rem ex eius vinculo astrinxerunt. Et infra. Cum igitur
super temporibus datis ante quam lis fuit contestata neque
ad dictos iudices cognitio pertinebat. cum in
rescripto nulla de ipsis mentio haberetur. non ad ipsos
potuit iurisdictio prorogari. cum protractor
ad illa intelligatur solum constitutus quam in com
missionis litteris inveniuntur expressa. et perquam
comes publicatis attestationibus intelligeret
super hiis fuisse depositum pretiulis obviare.
nos eosdem iudices pronuntiavimus iniuste in
terlocutos fuisse ac sepedictum comitem qui
ob hoc ad apostolicum beneficium convolavit ex eius
sententia non fuisse ligatum. Decano Senonensi archidiacono.
Cum olim magister G. et B. archidiaconatum
et prepositurei adinvicem commutassent. Et infra. Unde
dictus B. delegatus nostris non deferens immo ue
rius delegantis sigilla violavit illorum et scrip
ta que nobis fuerant presentanda non exhibuit a
perire. qui primo dictum iniuriam presentia constitutus
adversario presente in excusatione sua proposuit
quod iudices predicti eam procedant contra ipsum. et acta in
scriptis nimius fideliter redigissent. Unde timens
ne litteras portaret iure scripta illorum aperuit.
et quod suspectus fuerat adinvenerit. Sane
siquidem expediret meliter notavisset ut non
recepisset scripta suspecta vel recepta nobis fide
liter reportasset. et ostendisset causam suspicionis.
proponere coram nobis. Postquam cum non acquieverit
de iudice. contra eum proprio motu concessimus sed de
illo potius quem ipse duxerat eligendum. et
iudices suas nobis petierit litteras destinasset
decipiendo partem contrarientes tibus ipsius fidem non
duximus adhibendam. Sed ut in eo saltem puni
retur. in quo peccaverat contra acta iudicum que
temere violavit. ipsum sic non debitum volu
imus exaudire ne videretur dolus suus ei
patrocinium attulisse. Idem albo cappellano
sancte crucis Bonensis.
Oram dilecto filio G. diacono cardinali quem et hic
nuntio et clerico sancte Agathe adversario tuo
qui cum instrumentis eidem ecclesie sit absque litteris

de tam habitatione ad apostolicam sedem accessisset. sed de
rato cavisset sit suam missionem cautione proponere
curavisti. quod cum quandam particulam ecclesie (...) sancte
in honore beate Agathe ecclesiam construxisset
alterius predecessor noster causam super hoc abbati sancti
Stephani et priori sancti Victoris commisit. qui pro
ecclesia sancte (...). diffinitivam sententiam protulerunt.
Unde capellanus sancte Agathe sententie parere con
tempsit. Cumque super eadem causa coram ferrariensi episcopo
per annum disceptatum fuisset pars ecclesie sancte
Agathe horum instante suppressa magistrum I. bo
nonensem canonicum optinuit eidem episcopo in
causa delegatione adiungi. qui cum causa interesse
non posset. predictus episcopus cum per consequentes litteras man
dabatur. ut si ambo interesse non possent mandatum apostolicum
exequendo causam ipse nichilominus adimpleret predictam
sententiam confirmavit. Et infra. Nuntius vero ecclesie
sancte Agathe inter alia proposuit. quod cum dictus
magister vices suas alii delegasset episcopus admit
tere noluit delegatum. Sed post apostolicum ad nos
interpositam solus in causa cognitione processit. Et infra.
Sed sunt eius responsum. quod ferrariensis solus procedere po
tuit. cum in ultima commissionis litteris
fuisset insertum. quod si ambo interesse non possent
predictus episcopus nichilominus exequi procuraret.
quod non intelligitur ut si per se vel per alios interesse non
posset. Quia id raro vel numquam contingeret. sed
sed si non posset personaliter interesse. Idem ergo causa la
tam a ferrariensi episcopo sententiam confirmavit et ad
versus partem super hoc preceptum duxerit silentium
imponendum. Nos ergo quod ab eo factum est auctoritate
apostolica confirmamus. Idem preposito sancti Cypriani.
Subdiacono nostro.
Cum R. canonicus Ianuensis causam quam inter ipsum
ac P. civem Ianuensem vertitur est optinuit de
legari. et idem civis propter multas et graves ini
micitias civitatis sue intra nequeat presentia
comparere. Cum quidem super dicto R. hoc optineret relinquas
ut exceptis canonicis Ianuensis quos cum sint
eius socii merito habet pars adversa suspectos in civi
tate vel diocesi Ianuensi in qua multi sunt vi
ri prudentes iudices eligat coram quibus quod tenetur
causa autem mandat districte precipias ut causa causam
iuxta rescripti a te optenti tenorem apostolicum fine
debito terminare procuret. Archidiacono Rothomagensi.

i(?) capitulo dno(?) tar(?) qua li(?) ex(?) (...) mete(?) s(...) soliced(?)

Cum contingat quod Lateran. et infra. Insuper requisiti
fuimus cum quis convictus se a suo episcopo post appellationem
ad nos legitime interpositam ut alias inuste
excommunicationis sententia asserit illigatum. et nos iudicibus dam
mandamus ut si est ita iuxta formam ecclesie abso
lutionis illi impendant beneficium. vel eandem
sententiam denuntient esse nullam. archiepiscopus patiatur
sit primo. [illegible] illum antequam voce appellationem emittere et
vel alias iuste hanc sententiam promulgasse. an preterea
hiis non admissis liceat iudicibus excommunicatum ab
solvere vel denuntiare sententiam esse nullam. Ad quod
taliter respondemus quod cum quis contendit se post appellationem ad nos
legitime interpositam excommunicatum fuisse, nolumus
semper in talibus probationes fuit admittende.
antequam ad decernendum super hoc aliquid procedatur.
propriasque inde ac apparebit an absolutione indige
at, contendens vel denuntiandus sit prorsus non la
gatus. In eo vero casu cum excommunicatum quis
se asserit iniuste esse vel nunquam est ei ante quam ab
solutus fuit probatio admittenda. nisi tunc
tamen cum asserit in excommunicationis sententia intollerabilem er
rorem fuisse patenter expressum. ad quod probandum
admittatur. antequam absolutionis gratiam consequatur.
Verum si proponat se simpliciter excommunicatum sine
potius probationes admitti. non est ante solutionem
nisi aliquatenus audiendus. Cum et si per eos
constaret illum iniuste excommunicationis sententiam pro
mulgatam. necessarium esset absolutionem impen
dere humiliter postulanti. et ideo inhibe
re illum credimus iuxta formam ecclesie prius
absolvendum. ut sic demum probationibus
utriusque partis admissis utrum iuste ligatus
fuerit decernatur. Honorius iij. Messanen. et Regino
archiepiscopis.

Cum felicis memorie archiepiscopus Cusentinum dederimus in manda
tis ut Cephaludensem episcopum restitui faceret
ad regimen et alia quibus fuerat spoliatus. quo
restituto plenarie et corporalem ac pacificam
possessionem adepto si episcopus memorato esset de dilapidatio
ne suspectus virum providum et honestum
preficeret coadiutorem eidem sine cuius consilio
in eorum faceret quod ad eorum ministrationem pertin
eret. possessionem quam adversusque invitatem contra ducere
mus aliter providendum. tandem de alienatio
nis generis eorum utrumque aucti. n. dissici

incluens. Porro idem archiepiscopus corporis infir
mitate gravatus commisit tibi negotium vi
ces suas. primo abbati Sancti Spiritus de Panormo
ac demum thesaurario Cusentino. quorum pro
cessus nobis exhibitos de fratrum nostrorum consilio cas
savimus iustitia exigente. quia videlicet
abbas contra mandati nostri tenorem ad inquiren
dum utrum de dilapidatione suspectus esset episcopus
eo non restituto processit. et archiepiscopus ipse cum iam
suo functus esset officio dicto abbati committendo
in integrum vices suas hoc negotium dicto
thesaurario non potuit demandare. Greg.
ix. Florentino et magistro B. canonicis Ambian.
Significantibus G. muliere et I. nato eius nos
noveritis accepisse. quod cum nobis mulier talis
na vidua nitens se pauperem contra eos super terris
et rebus aliis ad iudices litteras impetrasset.
Idem coram eis exceptionem proponere curavit.
quod cum rei veritate suggesto [illegible] impe
trate fuissent cum predicta I. quia nobilis est et dives
pauperem se dixisset. Ideo coram ipsis nisi req
sito prius domino sub cuius iurisdictione ipsi consistunt
et coram quo parati erant eidem exhibere
iustitie complementum. non debebant de iure per
tales litteras convenire. Unde dicti iudices interlo
quendo pronuntiaverunt super easdem litteras proce
dere non debere. et infra. Demum fuit a partibus
in quosdam tanquam in arbitros taliter compromissum
quod si infra terminum in compromisso expressum causam
non deciderent partes ad eorumdem iudicum
redirent examen. Verum arbitris causam infra terminum
negligentibus terminare dicti iudices iuris
dictionem per formam compromissi hoc resumpserunt.
a quibus idem se sentientes gravari. quod super
hiis super quibus absolute fuerant absoluti litiga
re compellantur eosdem ad nostram audientiam ap
pellarunt. Ideoque mandamus quatenus si est ita revocetis
in irritum et cetera. Idem.

Suspicionis causa contra iudicem assignata non ipse
qui forsan provocatus obesse. si arbitri prius
coram quibus est probatio facienda et ad quos omnia
que ad hunc articulum faciunt pertinent nos
cantur possunt ad hoc terminum assignare.
ab ipso quoque iudice cui sic iurisdictio sit et cer
ta fine quibus explicari non potest intelligitur

esse omissa. Item ut conveniant si discordes
fuerint in unam sententiam vel tertium concordem
adducere. cum quo duo vel alter eorum concordo
faciat sub cogendi. ne hac occasione principa
le negotium plus debito prorogetur. Item
abbati Sancte Genovefe.

Pastoralis et G. presbiter per litteras apostolicas conquerentibus
coram te de episcopo Laudunensi. quod consilii
ab eis mutuum promisso loco et tempore non per
solvit. pendente iudicio I. laycus qui
in quantitate quadam eisdem mercatoribus
tenebatur. in se tuam iurisdictionem sicut as
serit voluit prorogare. ut si ista ter
minum constitutum procedat non solverent
quantitatem excommunicationis in personam. et te
dicti in eundem sententiam promulgares. quesi
hac occasione a te latas decernimus non va
lere. cum et si alias iurisdictionem prestet dica
ris. quia in dictum I. nullam iurisdicti
onem habebas. iurisdictionis prorogatio
nulla noscatur extitisse. cum hic delegata iu
risdictio ad alias personas nequeat prorogari.

Cum vicesimum annum peregeris. Item
dari potuisti in etate huiusmodi delegatus.
Ceterum constitutus infra etatem eandem. ni
si partes scienter consentirent in eum qui annum
xviij. transcendisset fieri delegatus ab alio
quam a principe non tenetur. Idem.

Uno delegatorum vel arbitrorum sic proponis
rebus humanis exempto. cuius officium expi
ravit. nisi aliud in delegatione aut in com
promisso fuisset expressum. Idem.

Quamvis apostolica sedes intendit provide ne
gotiis non personis quibus eadem committuntur
. si iudex tamen licet ex officio suo vel de
assensu partium pro eo datur a nobis eis
dem alii delegaverit vices suas. cum
delegatus a principe id concedatur a iu
re. delegatus valebit ipsi. Item quoque
dicendum est cum mandatur episcopo. ut cum
aliquo suorum concanonicorum mandatum apostolicum
exequatur et tunc sine subdelegato ab ipso episcopo
reliquus duo procedere non valebit. Is

cui causa iniungitur ut per se negotium exequatur
potest duo in partes constituat hoc aliis delegare.
potest quod si inquisitores fuerint vel cadiis de prelatis aut
aliis ministris providere mandatum. cum in huius
casibus industriam et fidem persone cui talia commit
tuntur eligere videantur. Ceterum salva legatorum
sedis apostolice auctoritate. nulli cui commissum fuerit predicare
crucem. excommunicare. vel absolvere aliquos.
dispensare cum irregularibus. vel iniungere penitentias
liceat hoc decreto aliis demandare. quia non
de iurisdictione sed certi ministerii potius committi
tur in hac parte.

Alex. iij. universis suffraganeis Cant. ecclesie.

Cum non ignoretis Cant. archiepiscopum non solum
metropolitanum sed et legationis iure preesse. et infra.
Sane licet idem archiepiscopus metropolitico iure
audire non debeat causas de episcopatibus vestris nisi
per appellationem deferantur ad eum. legationis tamen obtentu
universas que per appellationem vel querimoniam pervenerint
ad suam audientiam audire potest et
debet. sicut qui in provincia sua vices nostras ge
rere comprobatur. Cel. iij.

Studuisti querere utrum de causa quam alicui dele
gamus. aliquis qui sit in provincia generalis legatus ante
cognitionem vel post cognoscere valeat vel com
missionis nostre processum quem iudici dele
gato transmittitur taliter impedire. quod cum
mandatum speciale derogetur generali. legatus
commissionem aliis factam specialiter impedire non
potest. et si forma secundum tenorem mandati sententia fuerit
promulgata non potest ipse legatus nisi super
hoc mandatum speciale receperit eam quomodo
libet irritare. ipsam tamen si rationabiliter lata fue
rit confirmare valebit et executioni man
dare. Innoc. iij. I. tituli Sancti Laurentii in Lu
cina presbitero cardinali apostolice sedis legato.

Nisi specialis illa dilectio quam ad personam tu
am habuimus et habemus iustum motum nostri
animi temperaret. penam decentem cognosceres quam
excessisti. quod spretis canonicis sanctionibus et
consuetudine generali motu proprio presumpsis
ti Troianum episcopum de Troiana ecclesia ad Pa
normitanam de facto transferre. Ad eidem

Quod translationem. et infra. Licet in regno Sicilie
gnal' sit tibi commissa legatio. ad ea tn̄ sic
ne spali mandato nr̄o nō debuisti ma
nū extendere que in signū p̄uilegij
singlaris sūt tm̄ summo pontifici reser
uata. et si quedā ex hijs que de spali con
cessiōe sepe fuere indulta legatis. ut
eoꝝ uidelicet absolutio q p̄p sacrilegas
manuū iniectiōes ī clicos īciderint ī cano
nem sñie pmulgate. uideār ex ipo le
gatōis offō iam licet legatis. an eccl̄ias
q̄ uices nr̄as tibi tamq̄ legato cōmisi
mus exequēdas. q̄ panormitanā eccl̄ia
posses subicere messanen. ut illam ist̄i
p̄sulcōs concessō ē p̄uilegio p̄matie. an pu
tas ex eadē cā tibi licē duas ep̄atꝰ uni
re. ul' unū diuidē sin licētia spali.

Idem botōtino ep̄o. et G. cappellān̄ et subdō nr̄o.
Licet tranen. canōici ab initio dissensissēt.
tandē unanimit̄ cōsenseriīt. G. fr̄em ca
sinen abb̄tē ī archiep̄m eligētes. cui' el
ectionē poten. ep̄s tūc legatus eā
minari p̄cepit et infra. Cōstitut' p̄dcī abbis
nob̄ litēas p̄sentauit. q̄ue ē q̄ idē le
gatū q̄rimoniā cōtinentes. q̄ postq̄ elec
tionē examinauerat. et cā ad nr̄e delib
eratōis exam̄ transtulerat. s̄tinrs idē di
rectis electiōe eādem malitiose nimis
examinare p̄sūpsit. et infra. De cōsilio fr̄ū
nr̄oꝝ examinatōnē sc̄dam tamq̄ a non
suo iudice fcām postq̄ negin ad nos
fuerat transslatū examen. censuim' irri
tam et īanem. Item dēa P. et sc̄i leonis
abbatibz. et magro. R. archid tull'.

Cum dil. fil'. R. meten canōicus ītam aut. q̄
cū p̄nestinus ep̄s ap. se. le. eccl̄ia sc̄i
tudonis ciuitatis eiusdem meten archid
ad quē illi' eccl̄e p̄sentatio ptinebat. as
serens q̄ eodem cōsultō cōferri nō po
tuit a legato. canonicū ipm sup eadē
eccl̄ia molestare p̄sumit. Cum g' plur
unis hāt īcessione platus q̄ ī p̄sen
tatione patronꝰ. n p̄iudicē plato si

qui p ap. se. legitimum eo inconsulto eccl̄a cō
fertur. cō. q̄. idem archid ut ab ei' sup h̄
molestatione desistat. ap. re. cogatis.

Item illustri regi francoꝝ.

Nouit ille q̄ nichil ignorat. et infra. Ex parte
tua q̄rimoniā accepim'. q̄ cū tibi lega
tus eēt certa rōne — suspect'. eo q̄
ex fines regni francoꝝ īdci tuā inte͞dic
ti sñiam pmulgauit. et infra. Tue magstati
ne R'. q̄ et si fines Regni francoꝝ exie
rat. nō dū tn̄ fuerat t'minos sue legati
onis egressus. cū nō solū ī regno franc
coꝝ s̄ minnen. lugd. et bisūtine puincijs
īiunctam ē a nob̄ legatiōis sollicitudinē
suscepisset. Idem rege iā'. patriarche ierosol'.

Uolentes. et infra. f. t. legatiōis offīm ī puīcia
tua diutiꝰ cōmittendū. ita tn̄ q̄ si lega
tū ad ptes illas de latē nr̄o cōtigerit desti
nari. execution̄ ipi' offīcij q̄diu legatus
ipe ibi fuit p se. ap. re. oīno dimittas.

Idem. Excōicatus p iniectione manu
um uiolenta eccl̄ie ro. legatū q̄ de ipi'
latere nō mittuntē ex puīciā ē cōmis
sam. ul' ibidem. si hi manuū īiectiōes
illuc cōtingat accedere aliunde. et q̄
eccl̄a suaꝝ p̄textu legatōis ē uendicat
dignitatem. A subditis q̄uis ī sua p
uincia existentes. beneficiū absolutī
onis impetri nō possūt. n de spuilegia
illis et istis ampliꝰ a se. ap. cōcedit. Idem.

Preminu debuit eē uolum' q̄n legatoꝝ ap.
se. statuta edita ī puīcia ē cōmissa du
rēt tamq̄ ppetua. licz eandē postmodum
sīt egressi. Secus aūt si cās duxerīt
aliqbz delegandas. iurisdictio istoꝝ ex
piret. si aū illoꝝ discessū hoꝝ citatio
nō p̄cessit. De officio ordinarij iudic.

Pernitiosam et infra. habeāt g' ep̄i singlari
ter urbiū ī suis dyoc. liberam potesta
tem adulteria et scela inquirere. ulcisci.
et iudicare sc̄dm q̄ canones censēt absq
īpedimento alicui'. et cū op' fuīt publi
cū cōmoueāt auxiliū nō ad p̄iudicandū

set potiꝰ ad ea que deo sūt placita p̄sequ
dum. Exigente ip.

Si sacerdos sciat p certo aliquē eē reū ali
cui' criminis. ul' si cōfessus fuīt et emē
dare noluīt. si iudiciario ordine q̄s
plare possit. nō debet eū nōiatim ar
guere. s; indeterminate sic dixit xp̄s. Vn'
uestrūm me traditur' ē. Sed si ille illat
um ē petierit iustitiā. pōt excōicare
auctorē criminis. licz ī ei cōfessus sit. s;
tn̄ nō nōiatim pōt eū remouē a cōi
one. licz sciat eū eē reum. q̄ nō ut
iudex scit. s; ut dš. si debet eū āmonē
ne se ingerat. Alex. iij'. florent ep̄o.

Cum ab eccl̄iaꝝ platis eccl̄astica sñia in
malefactores aliquos pmulgat'. rata
debet et firma cōsistere. et usq; ad dig
nā satisfactionē inuiolabilit' obseruari.
Q̄uapp. cō. q̄. siqn plebanus sc̄e pan
cratij in clicos ul' laycos parrochianos
suos. interdicti ul' excōicatiōis sñiam rō
nabilit' tulerit. ipām facias īuiolabilit'
obseruari. et eā sine cōgrua satisfactiōe
et absq; eiusdem plebani cōsciā nō re
laxes. Idem cantr. archiepo et ei' suffrag.

Cum nos plerūq; oporteat ordinatiōe
eccl̄iaꝝ differre. p eo q̄ qīnrudo p̄sone
minus ydonee p̄sentātur. aut int' uo
et p̄sentatores alia de cā inde dissensi
onis emergit. et infra. F. u. cō'. q̄. siqn ī ua
cantibz eccl̄ijs ī qbz eccl̄astica p̄sona p̄
sentatiōe; nō h̄t. ul' q̄ p̄sone min'
ydonee p̄sentantē. ul' alia de cā d' uir'
p̄sonas nō potītis īstituere ī eis. ap.
eccl'. p̄uātis yconomos q̄ debeāt fruc
tus pcipe. et eos aut ī utilitatē eccl̄iaꝝ
expendere. aut futuris p̄sōis fidelit'
debeant reseruare. Idem cāt. archiepo.

Ex pte tua. et infra. Qua nos cōsulē uoluis
ti. utrū eoꝝ absolutō teneat. q̄ occl'
tatis excessibz. p qbz excōicati fuerāt.
absolutiōis beneficiū p se. ap. merue
rit obtinere. sñie excōicatiōis cām a

liam p̄tēdentes. et R'. q̄ si tea tibi cōsti
tit. debes eosdem ec. cen. cōpelle. cū litēris
tuis rei ueritatē cōtinentibz ad ap. se.
redire. Si uō id tibi nō cōstitit. et eos su
pectos habueris q̄ cōfessi nō fuerīt ue
ritatem. ipos cōpelle debes exnūc coraz
te. q̄ ueritatē cōfessi fuerit purgatiōe
p̄stare. Celestin'. iij'.

Significauit nob̄. t. f. q̄ q̄dā de parrochi
anis tuis cū p illicita — cōsanguinita
tis et affinitatis copla excōicatiōe notē
tur. ad iudices remotiores ab ap. se. lit
teras impetrāt. p quas cū ab excōicatiōe
fuīnt absoluti. q̄ idē delegati ad locum
ubi testes pduci ualeāt nō accedūt. n
aliquos p eoꝝ receptiōe t̄ansmittūt. ī p
nōiata nephārie cōiūctiōis copla rema
nēt. et eā debitū nō sortit' effectū. et infra. Cū
itaq; p malitia ul' desidia iudicis dele
gati nō debeat q̄s ad remanendū scop
ula cōiūctiōis liquē suffragiū īuenire.
Tāle dam'. t. f. R'. nsum. q̄ quotiēs ea
que p̄dixim' ī tua dyoc. euenire cōtige
rit. licite potes talit' absolutos ī p̄stinā
excōicatiōis sñiam reuocare. ipsosq; tādiu
eadē sñia retinere ligatos. donēc cā ī rece
ptiōe testiū et ī alijs legitimū īcapiat
h're pgressū. Innoc. iij'. auxitanen.
archiepo.

Quanto deuotio religiosoꝝ. et infra. Ad audien
tiam nrā; nouīs puenisse. q̄ monachi. ca
nonici. et alij regulares tue puīcie cum
debēt potiꝰ ī claustro int' regularia cōstitu
ta diuinis obsequijs uigilare. de obediē
tijs, et redditibz quoꝝ curā gesserē pecu
nia cōgregata claustrū abdicētes p cu
rias pncipū et potentiū discurrē nō uēn
tur. et infra. cō'. q̄. quoscūq; tales īueneris
n ad cōmonitiōē tuā resipuerīt. ut pp
rium ī manibz platoꝝ suoꝝ sine difficl
tate resigneēt. cōpuelū ī utilitatē do
m' sc̄dm abbatis cōsiliū et regularē uitā ob
seruēt. si plati eoꝝ pēt tuā cōitionē id

eorq̃ negligent̃ õmiſint. p ſuſpenſiõem
officii ⁊ bn̄ficii. ap. re. ↄpellas. Item ro
thomageñ archiepo ⁊ ei ſuffraganeis.

Ad reprimẽdã maliciã p̃ſidu. pene certe ſt̃
i canõib; ↄſtitute. quas ſic latas a uob̃
intẽdĩ in ſubditos uultus ĩuiolabilit̃ ob
ſuari. ita latas ab aliis debetis ĩuiola
bilit̃ obſuare; ſãq; ↄ. q̃. ſn̄ias quas la
toneñ ep̃s du ↄtra eũ ĩ ſubditos ſuos
canõice ꝓmul gandas. ⁊ nos ip̃i ſer
uetis. ⁊ a uris ſubditis ſuaitis ĩuio
labilit̃ obſuari. Tu uõ fr̃ archiepe eaꝝ
excõicationis ſn̄ia ꝑ appellatõis nõ ſuſpen
datur obiectũ. Siqs excõicat᷒ ab ip̃o de
ĩiuſta tibi ſuẽ excõicatiõe ↄq̃ſtus. ad
ip̃m ei q̃t eccep̃o deferẽs abſoluendũ. ſm
eccẽ formã remittas. q ſi noluit̃ illum
abſoluẽ. tu recepta iuratoria cautiõe.
abſolõnis ei mun᷒ potes exhiberẽ. ita tñ q̃
ſi tibi legitiẽ ↄſtitit eũ ↄ̃ iuſticiã exco
municatũ fuiſſe; ex debito ſ iuramento
p̃cipias. ut ſup eo de quo fuerat exco
municatiõe nodat᷒. eid; ep̃o ſatiſfaciat
ↄpetent̃. q̃d ſi fac̃ ↄtempſit. eũ ĩ excõi
cationis ſn̄iam ap. re. reduc̃ n̄ omittas.

Item rotomeñ archiepo.

Duo ſimul. ⁊ c̃. Con. ⁊. c. Re. q̃ cũ ſit i ca
nonib; diffinitũ. ꝑmates ul̃ patriarchas
nich̃ iuris ꝑceteris hr̃e. n̄ q̃tũ ſacri ca
nones ↄcedunt. ⁊ ꝑſca illis ↄſuetudo ↄtu
lit ab antiquo. ita ut ſm nicenas re
gulas ſua ꝑuilegia ſeruent̃ eccliis. ꝑ̃t q̃
ſi aplica ſedes aliquã eccaꝝ ul̃ rectorem
ip̃i quolibet ſp̃ali ꝑuil̃ decreuit hono
rare. q̃ru cliã tui uoluint ſtaẽ. uirũ
ↄpelli nõ debeat iudiciũ patriarche ſu
bire. n̄ cã p app. ad ei᷒ audientiã ꝑferat̃.
aut ei aliqc ſup hoc a ſe. ap. ſit iniũ
ctum. Item turoneñ archiepo.

Quod ſe. ap. ⁊ c̃. Nos ſiquidẽ ↄſuluiſti ut̃
ſi aliqua ĩfirmitate. ul̃ alia iuſta cã
detentus aliquẽ ſuffraganeoꝝ tuoꝝ ↄſe
crare nõ poſſis alicui coepoꝝ tuoꝝ

uices tuas liceat ↄmitte tibi eẽe. Con. ⁊.
c. Re. q̃ in tali articlõ ↄſtituto. ⁊ tuas
uices ut dictum ẽ tibi ↄmitte licet. ⁊
ↄſecrandus munus debet ab eo ↄſecratiõis
accipe cui eas duris ↄmitendas. dũ
tñ catholicus hr̃. ⁊ ĩ ꝑdictã ei ex ſub
tractiõe g̃re. ſe. ap. nõ obſiſtat.

Item ep̃o elieñ.

Paſtoral̃ officii. ⁊ c̃. Ex pte tua fuit ĩſup
requiſitũ. utrũ ſi aliqua cã fuit ad ãrchi
ep̃m ꝑ app. delata. poſſit eãdẽ iure or
dinarie potãtis ſuffraganei ſui ſubdito
delegare. ul̃ ↄiudicẽ ĩ eũdem. ſi eãm re
miſerit ſuſcepe delegatã. Ad q̃d re. q̃ ar
chiep̃s ip̃m ad ſuſcipiendũ delegatõem
h̃ri ↄpelle nequit ĩuitum. cũ ĩ eũ exceptis
q̃bzdã articlis nullã hr̃at poteſtateꝫ. licꝫ ep̃s
ſuus eidẽ ſit metropolitica lege ſubiect᷒.
⁊ c̃. Preterea poſtulaſti an alicui liceat ſiñ
ſp̃ali mãdato ſe. ap. delegato q reũ ꝑ ↄ
tumaciã manifeſtã excõicatõis uinclo ĩno
dauit. ul̃ petitoreꝫ cã rei ſuãnde ĩ poſſiõne
ĩduxit. relz lniamẽs exemptõs. eidẽ uolẽ
ti iuri parẽ. abſolõnis beneficiũ impti
ri. ⁊ poſſiõneꝫ reſtitue ĩſta ãnũ ſufficiẽ
ti recepta penẽ cautiõe. Ad q̃d dicim᷒
q̃ cũ delegat᷒ q̃tũ ad illud ſit maior or
dinario. ſiñ mãdato ſũmi ꝑõtificis excõi
cat᷒ ab h̃i delegato. nõ pot̃ ꝑ aliũ p̃t q̃
ĩ mortis articlõ abſolutõis g̃ciam obtinẽ.
n̄ forſan delegatus tal̃ extitit. cui ali᷒
ſuccedat ĩ honẽ ac honore. n̄ ꝑ aliũ q̃ ꝑ
ſũmũ pontificem recupare pot̃ poſſiõ
neꝫ ãmiſſam. Verũtñ ne ali᷒ p̃t annũ
uer᷒ efficiat᷒ poſſeſſor. corã ordinario. ul̃
ſi ei᷒ copiam h̃re nequit. corã publicis
⁊ honeſtis ꝑſonis ut q̃ ꝑſcriptiõeꝫ int̃
rũpat annualeꝫ. offerre ac ꝑare q̃
iuri parere pot̃ cautieꝫ. ut ſic poſt
ãnũ recupare poſſiõem ꝑ ſedeꝫ. ap. mẽa
tur. Item archiepo ſenoneñ.

Licꝫ ĩ corrigendis exceſſib; appellatõis ſit
diffugiũ incluſũ. ⁊ ideo pariſieñ ep̃s

a nob̃ receꝑit ĩ mandatis. ut cã cõtra uiros
religioſos. q̃ ⁊ clicos ſeclares ſue iuriſ
dictiõi ſubiectos. q mlta ⁊ g̃uia ↄmittẽ
ꝓponit̃. ĩquirat. ⁊ corrigat app. re. q̃ uid̃
rit corrigenda. ſtatuẽs ad reformatiõẽ
eoꝝ q̃d regl̃e fuit ⁊ honeſtũ. q2 tñ iten
tõis nr̃e n̄ fuit n̄ ẽẽ debuit iuriſdictioni
tue ꝑ mãdatũ ap. derogare aut. ꝑiũdi
cium᷒ declãndũ. q̃ ſi in inq̃ſitioib; ab eo
dem ep̃o nõ tãq̃ delegato ſꝫ tãq̃ ordinario
faciẽdis aliqs caſus emerſerit ĩ quo lici
tũ ſit ad ſedem metropoliticã appellare; ꝑ
ap̃icã ſedẽ mãdati auctoritatẽ tue q̃ mĩ᷒
ad te tãq̃ ad metropolitanũ appellari ua
leat. nolum᷒ aliq̃tenus derogare.

Item ĩ g̃nali ↄcilio.

Inreſragabili ↄſtitutiõe ſancim᷒. ut eccaꝝ
ꝑlati ad corrigendos ſubditoꝝ exceſſus m
axĩe clicoꝝ. ⁊ formandos mores prudẽt̃
ac diligent̃ ĩtendat. ne ſanguis eoꝝ de
ſuis manib; requirat̃. Ut aũ correptõis
⁊ reformatiõis offm̄ libe ualeat exerce
re. decnim᷒ ut executiõeꝫ ip̃oꝝ nulla ↄſuetu
do ul̃ appellatio ualeat ĩpedire. n̄ formã ĩ
talib; exceſſerit obſuandã. exceſſ᷒ tñ canoi
coꝝ cathedraliũ eccẽ q ↄſueuer̃ corrigi ꝑ
capitulm. ꝑ ip̃m ĩ illis eccliis que taleꝫ ac
ten᷒ ↄſuetudinẽ habuer̃. ad cõmoneꝫ etiam
⁊ iuſſioẽ ep̃i corrigant᷒. ĩſra t̃minũ cõpe
tenteꝫ ab ep̃o ꝑfigendũ. Alioqñ extũc ep̃s
deũ hñs p̃ oclis. ip̃os ut aĩaꝝ cura requirit
ꝑ cenſurã ec. corrige nõ poſtponat. Cetm
ſi canõica abſq; manifeſta ⁊ rõnabili cã
marie ĩ ↄtemptũ ep̃i ceſſauerit a diui
nis. ep̃s ſi uoluit nichilomin᷒ celebret in
eccã cathedrali. ⁊ metropolitan᷒ ad q̃relaꝫ
ip̃i᷒ tãq̃ ſup hoc delegat᷒ a nob̃ tales eos ꝑ
cen. ec. cognita ueritate caſtiget. q̃ m
etu pene talia decetõ nõ ꝑſumat. Puid
ant ꝫ itaq; diligent̃ eccaꝝ ꝑlati. ut hoc
ſalutare ſtatutũ ad queſtũ pecunie. ul̃ g̃
uamen aliud nõ ↄuertat. ſꝫ illud ſtudioſe
ac fidelit̃ exeq̃nt̃. ſi canõicã uoluerit eſſu

gere ultionem. q̃in ſup hi᷒ ap. ſe. auctore dño
arctiſſime uigilabit. Item ĩ eodem.

Qm ĩ pleriſq; ꝑtib; int̃ eãdeꝫ ciuitateꝫ atq; di
oceſim ꝑmixti ſũt ꝑ diuſaꝝ linguaꝝ hñtes
ſub una fide uarios rit᷒ ⁊ mores. diſtricte ꝑ̃
cipim᷒ ut põtifices h̃m ciuitatũ ſiue diocesũ
ꝑuidant uiros ydoneos q ſm diuſitateꝫ ritu
um ⁊ linguaꝝ diuina illis offĩa celebrẽt.
⁊ eccãſtica ſacr̃ita miniſtrẽt. ĩſtruendo eos
uͥbo parit̃ ⁊ exemplo. Prohibem᷒ aũ oĩno
ne una eademq; ciuitas ſiue dioc̃. diuſos
pontifices hr̃at. tãq̃ unũ corp᷒ diuſa capi
ta q̃i monſtrũ. Sꝫ ſi ꝑ p̃dictas cãs ur
gens neceſſitas poſtulauit. põtifex loci ca
tholicũ p̃ſuleꝫ natioib; illis ↄferat. ⁊ puidi
deliberatiõe ↄſtituat ſ uicariũ ĩ põtis. q ꝑ
oĩa ſit obediens ⁊ ſubiect᷒. Vñ ſiqs ali᷒ ſe
ĩgeſſerit. ⁊ excõicatõis ſe nouit mucrone
percuſſu. ⁊ ſi n̄ reſipuit. ſit ab oĩ miniſtio ec
clãſtico deponend᷒. adhibito ſi neceſſe fuit
brachio ſeclari ad tantã ĩ ſolentiã repellen
dam. Item in eodem.

Int̃ cetã que ad ſalutem ſpectãt ꝑꝑ̃ ẋani pab
ulũ uͥbi dei ꝑ oĩa marie ẽ noſcit̃ neceſſa
riũ. q2 ſic corp᷒ materiali. ſic aĩa ſpũali ci
bo nutrit̃. eo q̃ nõ ex ſolo pane uiuit hõ.
ſꝫ ex oĩ uͥbo q̃d ꝓcedit ex ore dei. Vñ cũ ſepe
ↄtigat q̃ ep̃i ꝑ occupatiões multiplices. ul̃
ĩualitudies corꝑales. aut hoſtiles incurſus.
ſeu occaſiones alias ne dicam᷒ defectũ ſcie
q̃d ĩ eis reprobandũ ẽ oĩo n̄ decetõ tollandũ.
ꝑ ſe ip̃os ſi nõ ſufficiant miniſtrare ꝑ uͥbũ
dei. marie ꝑ amplas dioc̃ ⁊ diffuſas. g̃na
li ↄſtitutiõe ſancim᷒. ut ep̃i uiros ydone
os ad ſc̃e p̃dicatõis offm̄ ſalubrit̃ exeq̃ndũ
aſſumãt. potentes ĩ ope ⁊ ſmoẽ. q plebes
ẽ ↄmiſſas uice ip̃oꝝ cũ p ſe nequeũt ſolli
cite uiſitẽt. ⁊ eas uͥbo edificẽt parit̃ ⁊ exem
plo. qb; ip̃i cũ indiguerit ↄgrue neceſſa
ria ſubminiſtrẽt. ne ꝑ neceſſarioꝝ defectu ↄ
pellãt̃ deſiſtẽ ab ĩcepto. Vñ ꝑcipim᷒ tã ĩ ca
thedralib; q̃ ĩ aliis ↄuentualib; eccliis uiros
ydoneos ordinari. quos ep̃i poſſit coadiu

tutes et coopatores habeat. non solum in predicationis of
ficio. verum etiam in audiendis confessionibus et peni
tentiis iniungendis. ac ceteris que ad salutem
pertinent animarum. Si quis autem hoc adimplere negle
xerit districte subiacebit ultioni. Honorius
.iii. episcopo Assinati.

Conquerente vonomo monasterii sancti Benedicti
montis Fulinii nobis innotuit. quod cum in iuribus
capitulis non contineatur que in ecclesiis seu cappellis
eidem monasterio debeas habere. a quibusdam earum procur
ationes exigis. quas ad canonicam percipiendam
minime sufficere proponebat. petens ut speci
ficares que tibi de iure in eis competeret in
eisdem. quorum quidem specificatis hoc sine le
gitime contestata. Nos autem inspectis pluribus
et que ab utraque parte fuerunt proposita intellec
tis. decrevimus. ut in ecclesiis seu cappellis
tue diocesis ad monasterium ipsum spectantibus habeas ca
nonicam obedientiam. subiectionem. reverentiam. ces
titutionem. correptionem. institutionem. reformationem.
ac destitutionem ecclesiasticam. iurisdictionem quoque ec
clesiarum. ad eum ecclesiarum de iure spectantium.
penitentias et sacramenta omnia que ab episcopo reci
pienda sunt. collectas. synodum. et synodaticum seu
cathedraticum nomine duos solidos. quartam decimarum
omnium. ac mortuariorum. visitationem quoque an
nuam. ita quod cum ad eas visitandas accesseris.
non amplius procurationis nomine requiras ab eis.
nisi quanti pensatis facultatibus eorundem modera
tione poterint exhibere. nec plus certis capellis
eidem diocesis in procurationibus onerere. etc. Tu autem
huiusmodi iuribus in prefatis ecclesiis contentus existens.
non amplius ab eis exigas preter moderatum auxi
lium quod iuxta formam lateranensis concilii. si manifesta et
rationabilis causa extiterit cum caritate postulandum
sit ab aliis ecclesiis eiusdem diocesis pro necessita
te tuis sustinenda. Idem abbati et conven
tui sancti Remigii remensis.

Ut nostrum etc. Accedentes quidem quod deceres est vene
rabilem archiepiscopum in monasterio vestro visitationis
officium exercentem personas seculares intulit. per quas
possit in claustro dissolutionis materia provenire.
firmiter inhibemus. ut nullas decetero seculares

in capitulum nisi duos vel tres de canonicis ecclesie
sue in decenti habitu aliis quorum expedire vi
deritis religiosis adiunctis secum visitationis tem
pore introducat. Idem episcopo brixiensi et abbati mediolanensi.

Dilectus filius abbas monasterii rothonensis exposuit
quod cum pro eiusdem quas homines vobis permanera
re suarum pro suis excessibus solvere compellunt. ad
suum spectat monasterium ab antiquo. etc. Cumque
J. presbyter plebanus nostri dictis in mandatis. ut au
ditis hinc inde propositis. causam remitteretis ad eum
sufficienter instructam. dictus episcopus processum vestrum
diutius impedivit. constitutione quadam edita que fer
quibusdam ecclesiis quoad leges diocesanam pro
mulgata extitit per eundem. Unde prefatus abbas no
bis humiliter supplicavit. ut cum dictam causam
examinatam a decreto ac emenda ad legem iu
risdictionis pertinere noscantur. nos finem fecerimus
memoratam processu negotii processu ulterius im
pedire. Cum igitur predicta de lege iurisdictionis exi
tat. etc. hac sententia non obstante. procedatis in
negotio iuxta traditam vobis formam.

Gregorius .ix. episcopo Furanensi.

Grave gerimus quod cum in sede vacante de Olbuello
et quasdam alias ecclesias existentes in tua diocesi
cum ad monasterium sancti Anastasii de urbe spec
tantes nullam iurisdictionem habes ordinariam.
aut etiam delegatam. occasione litterarum nostrarum quas
super correctionibus clericorum tibi destinavimus. in eas
interdicti ac in clericos easdem suspensionis sententias
promulgasti. quamquam abbas eiusdem monasterii eas cor
rigere sit paratus. etc. etc. si est ita prudentiam tu
am rogamus per ipsum. que minus provide attemptas
ti. predictas sententias sine difficultate relaxes.

Eis quibus ex officio in certis casibus committitur. Idem.
permittitur illos absolvere qui pro violenta iniectione
manuum incidunt in canonem sententie promulgate.
licet aliis hic absolutionem committere cum viderit
expedire.

Honorius .iii. archiepiscopo et sancti Leonardi abbati salernitano.

Ex litteris vestris accepimus quod cum quedam inter ab
batem et conventum fossenovae ex parte una.
et conventum monasterii cavensis ex altera. super qui
busdam possessionibus monasterii sancti Petri de Amalfia

inclusis. etc. Dicta pars dicti monasterii proposuit
quod habere non poterat advocatum. verum super hoc
officium implorando. tu frater archiepiscope eidem ma
gistrum R. clericum tuum ad exhibendum in causa ipsa
patrocinium providisti. Unde frater S. cavensis
monachus proposuit in preiudicium eidem monas
terii fecisti. eo quod dictus R. clericus et domesticus
tuus erat. etc. Mandamus quatenus hoc non obstante in ne
gotio ipso ratione previa procedatis. Gregorius .ix.

Iudicis officium veniat pro actione proponitur. velut
cum restitutionem in integrum principaliter postulatur.
litis contestationem exposcit. alias autem et aliter
post ingressum cause potest adhuc sine litis contes
tatione haberi recursus. De maioritate
Gregorius Augustinensi Anglorum episcopo. et obedientia

Cum certum etc. Sit honoris ista distinctio. ut
qui prior est major habeatur. quod prelatus cum unitate
consilio et concordia auctoritate deo fiunt ordinatam.

Si quis venerit contra decretum episcopi ab Idem.
ecclesia abiciatur. In libro enim regum legitur. quod non
obedierit principi. morte moriatur. et in concilio
agathensi. quod anathematizetur. Leo papa.

Legitur in litteris tuis quod frater acticius cardinalis
de obedientie sponsione conscripserat. in qua sig
num prodebat iniurie. non enim necessarium fue
rat ut obligaretur scripto quod obedientiam suam
ipso voluntarium adventus officio comprobabat.

Clemens papa.

Omnes principes terre et ceteris hominibus episcopis obedi
re beatus petrus precipiebat. Innocentius
.iii. capitulo Erbipolensi.

Illud dominus in beato petro etc. Cum spiritualia
sint temporalibus digniora. et obedientia melior
sit quam victime. et absolutione magis quam adi
pem arietum offerre. non debuerat hylde
semensis episcopus pro temporali commodo inobedientie no
tam incurrere. et apostolicis iussionibus contraire.

Idem illustri constantinopolitano imperatori.

Solite benignitatis affectu etc. Contra est im
perialis sublimitas quod de verbo sumitur nostris lit
teris interpretare. huic autem tue admonitioni
non causam sed occasionem prebuit. quod legisti bea
tum petrum apostolorum principem sic scripsisse.

Subditi estote omni creature propter deum. sive re
gi tamquam precellenti. sive ducibus tamquam ab eo missis
ad vindictam malefactorum. laudem vero bonorum
etc. Verum si personam loquentis. et eorum ad quos lo
quebatur. ac vim locutionis diligenter attendisses.
scribentis non expressisses talem intellectum et ve
ritatem. Scribebat enim apostolus subditis suis et eos
ad humilitatis meritum provocabat. Nam si per
hoc quod dicitur subditi estote sacerdotibus voluit
ut impone iugum subiectionis et eis prelationis au
ctoritatem auferre. quibus eos subiectos esse mo
nebat. sequeretur ex hoc quod et servus quilibet in sacer
dotes imperium accepisset. cum dicatur omni humane
creature. Quod autem sequitur regi tamquam precellenti.
non negamus quin precellat imperator in temporali
bus illos dumtaxat qui ab eo recipiunt temporalia.
sed pontifex in spiritualibus antecellit. que tanto sunt
temporalibus digniora. quanto anima preferetur corpori. licet
non simpliciter dictum fuerit subditi estote. sed ad
dictum fuerit propter deum. nec pure sit subscriptum
regi precellenti. sed interpositum forsitan non sine
causa tamquam. Quod autem sequitur ad vindictam malefac
torum laudem vero bonorum. intelligendum non est quod
rex vel imperator super bonos et malos gladii ac
ceperit potestatem. sed in eos solum qui utentes
gladio eius sunt iurisdictioni commissi. etc. Poterit
sed autem prerogativam sacerdotii ex eo intelligere
potes quod est dictum non a quolibet. sed a deo. non
regi sed sacerdoti. nec de regia stirpe. sed de sacer
dotali prosapia descendenti. de sacerdotibus
videlicet qui erant in anathoth. Ecce constitui
te super gentes et regna. ut evellas et dissi
pes. edifices et plantes. etc. Preterea nosse de
bueras quod fecit deus duo magna luminaria
in firmamento celi. luminare maius ut preesset
diei. et luminare minus ut preesset nocti. utr
umque magnum. sed alterum maius. Ad firmamentum
igitur celi hoc est universalis ecclesie. fecit deus duo
magna luminaria. id est duas instituit digni
tates. que sunt pontificalis auctoritas. et
regalis potestas. sed illa que preest diei. id est
spiritualibus maior est. que vero carnalibus mi
nor. ut quanta est inter solem et lunam. tanta

inter reges et principes pontifices dignitate conferat.
Hec autem si prudenter attenderet imperatoria celsi
tudo. non faceret aut permitteret constantinopolita
num patriarcham magnum quidem et honorabile
membrum ecclesie inter scabellum pedum suorum in si
nistra parte sedere. cum alii reges et principes ar
chiepiscopis et episcopis suis sic debeant reverenter assur
gere. et eis iuxta se venerabiles sedes assignent.
et infra. Nos autem etsi non incepimus scripturis. potu
issemus tamen rationabiliter increpare. et infra. Nobis enim in ble
ato petro sunt oves christi commisse. dicente domino pa
sce oves meas. non distinguens inter has oves
et alias. ut alienum a suo demonstraret ovili. qui
petrum et successores ipsius magistros non recogno
sceret et pastores. ut illud tamquam notissimum
omittamus quod dominus dixit ad petrum. et in petro dixit
ad successores ipsius. quodcumque ligaveris super terram.
erit ligatum et cetera. nichil excipiens qui dixit quodcumque.
et infra. Verum autem imperatoriam excellentiam ad bonum
et utile per nostras litteras duximus inducendam. utrum
tibi iusta suggessimus et honesta. tua sollers
circumspectio discernat. cum non sit ad utilitatem ecclesie
et terre ierosolimitane. subsidium nos te monuimus
intimasse. Idem episcopo florentino.

Per tuas nobis litteras. et infra. Postulasti per apostolice
sedis oraculum edoceri. utrum quos pro dieci sub
diaconatus a predecessore nostro suscepisti. a debita tibi re
verentia subtraxerunt. Ad quod breviter respondemus. quod
si decens sit ut illis contra quos queritur ut a te inde
alias tibi subditos deferantur. quos benignitas
apostolica collatione ipsius ordinis honoravit. per
eum tamen ab obedientia in qua alias tibi tenentur
minime absolvuntur. Idem constantinopolitano
patriarche. O

Inter quatuor. et infra. Petitis qua tibi et aliis
subiecta postulabas. que prius constantinopoli
tana civitas caperetur. constantinopolitano
patriarche minime respondebant. duplici ratio
ne non duximus admittendam. Iuris namque ratio
postulabat ut eorum prudenticum quibus eedem
ecclesie sunt subiecte. nichil ordinem de episcopis.
cum nec citata sint. nec convicta. nisi per contumaciam
se absentet. et infra. Super obedientia vero quam

Ut tibi faciem impendat ab archiepiscopis et episcopis
regni tui similiter postulasti. fere idem
duximus respondendum. cum et ipsi ante tuam ex
titerint promotionem exempti. qui videlicet
constantinopolitane ecclesie erant inobedientes et rebelles.
et in eorum absentia circa statum ipsorum non debu
imus aliquid immutare. iustitiam tamen non dene
gabimus tibi cum eam duxeris postulandam.

Idem.

Quod super hiis. et infra. Abbates et ceteri sa
cerdotes diocesana tibi lege subiectos qui
ad tuam synodum venire contempnunt. dum tamen
in ipsa synodo non duceris aliquid statuendum quod
canonicis obviet institutis. per censuram ecclesiasticam ad sy
nodum ipsam venire compellas. et debitam tibi
obedientiam et reverentiam exhibere. Idem
sancti stephani et sancti pauli abbatibus bononiensibus.

Cum in ecclesiis sancti victoris et sancte .... de monte. et infra.
Nos igitur ad reformationem earundem ecclesiarum diligen
ti sollicitudine attendentes. universis canoni
cis dedimus in mandatis. ut priori suo tamquam
ad eum pertinet obedirent. Cumque omnes contra ... dun
taxat exceptis se obedire nolle contradicerent res
pondissent. priori contra ... se ... priores in suppliciis
exigentes. licet de obedientia suo priori prestan
da prestitissent corporaliter iuramentum. tamen exhibita
iuramenta immemores suo priori per omnia resistentes.
et cum per contumaciam suam nequissent ad debitam
obedientiam revocari. vos prior eiusdem excommunica
tionis sententiam promulgastis. Cumque prefati cano
nici ad sedem apostolicam accessissent. per scripturas au
tenticas et multorum testimonio prelatorum effec
ti de ipsorum contumacia certiores. recepto sacramento
forma ecclesie ab eis corporaliter iuramento. ipsis fe
cimus beneficium absolutionis impendi. percipi
entes eis sub debito iuramento. ut ad clau
strum suum de quo exierant redeuntes. priori suo
secundum deum devote ac humiliter obedirent. Ideoque
consideratis quod prefatos canonicos ut ad priorem suum o
bedientiam revertantur per censuram ecclesiasticam compellatis.
Et ne de sua possint contumacia gloriari. coga
tis eos si videritis expedire. ut iuramentum
quod de parendo mandatis prioris pro absolu
tionis beneficio impetrando susceptum negaverint

verum hiis prestare parerent. Alioquin eosdem de
sertum consortio penitus excludatis. Honorius iii.
E. presbitero cardinali tituli sancti laurentii in damaso.

His que pertinent ad ecclesiam sancti laurentii in damaso ex par
te una. et capellanos qui subiectos ex altera super servi
tutis aliisque articulis fuerunt proposita diligenter
auditis. sententiando decrevimus. ut eandem
capellanorum presbiteri et clerici cardinalis. qui nunc in ipsa ecclesia
sunt. et qui per tempora fuerint. manuales obedientiam
reverentiam et honorificentiam omnem exhibeant.
et ad ecclesiam ipsam pro servitutis baptismo.
et capitulo celebrationis conveniant quilibet consue
tis. correctiones ipsius cardinalis recipientes humiliter
et excommunicationis. et interdicti vel suspensionis sententias
quas tulerit in eos et ecclesias eorundem inviolabi
liter observantes. Cum vero autem ecclesia cardinali vacabit.
et capellani et clerici memorati eidem ecclesie re
verenter exhibeant omnia supradicta. excepto quod de
correctione excommunicatione et suspensione ipsorum per
bono pacis nostre providentie reservamus. Idem
abbati sancti michaelis ab raderi diocesis.

Dilecta in christo filia abbatissa bragensis. transmis
sa nobis petitione monstravit. quod cum ipsi plerique
canonicos suos et clericos sue iurisdictioni sub
iectos. propter inobedientias et culpas eorum officio
beneficioque suspenderit. ipsi eorum officium ex eo quod ea
dem abbatissa eos excommunicare non potest. suspen
sionem huiusmodi non observant. propter quod ipsorum excessus
remanet incorrecti. Quocirca mandamus quatenus dictos ca
nonicos et clericos ut abbatisse prefate obedien
tiam et reverentiam debitam impendentes. eidem sal
ubria monita et mandata observent. moniti
one premissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellas.
Gregorius ix. patriarche gradensi.

Dilectus filius archidiaconus et capitulum castellani suam ad
nos querimoniam detulerunt. quod cum a castellano
episcopo exigens iuramentum preter formam canonicam
quam certa fastigamen metropolitanus sui
consuevit prestare. ipsi eorum compatientes ex hec ecclesie
sue prudentium gravamen. ad sedem apostolicam appellarunt.
et infra. Cum igitur non deceat alii te fecisse quod ab
alio fieri tibi nolles. mandamus quatenus contentus forma ca
nonica quam nos a coepiscopis nostris nobis immedi

I

ate subiectis recipimus. nullum amplius a castella
no episcopo obtentu alicuius consuetudinis exigas.
pretextu prefati iuramenti. scientes nos eundem episcopum
ab huiusmodi iuramento quo ad alios articulos absol
visse. vel tenuitatem potius non teneri. Idem
priori sancti benedicti et archidiacono regini.

Cum olim capitulum. et infra. Quocirca mandamus quatenus cum conventui
monasterii sancti salvatoris messanensis sit ipso iu
re hac vice eligendi seu postulandi pote
state privatum. decetis ipsis auctoritate nostra liberam facul
tatem eligendi seu postulandi. mandantes
eisdem ut cum ecclesia messanensis vacet ad presens
electionem suam confirmandam. prout de iure fu
erit vel infirmandam. presentent capitulo mes
sanensi. Idem archipresbitero sancte marie maioris
de urbe.

Statuimus ut presbiter primum locum. diaconus secundum. sub
diaconus tertium. et sic de reliquis obtineat ordina
tum etsi postea admiserint. et qui maior est ordi
ne etsi postea sit receptus in portione papien
ti est volumus potiorem. ac minores facere
futura consueta. Idem archiepiscopo colocensi.

Cum inferior potiorem solvere nequeat vel ligare.
sed potior inferiorem liget regulariter et absolu
at. et satis absonum videatur ut filii potestatem
habeant in parentes. mirantes quod cum tu monasterium
de chur constitutum in territorio archiepiscopi tue diocesis.
ecclesiam erexeris cathedralem. archiepiscopus firmien.
in tanta prorupit temeritatis audaciam. ut in
episcopum ibi consecratum et ecclesiam suam utribus exercere
presumat. et infra. mandamus quatenus prefato archiepiscopo a cuius iuris
ditione dictum episcopum indicamus exemptum. districte
hoc studeas inhibere. proviso ut si ex hoc aliqui
divisionis firmiensis iura lediuntur. in diocesi tua
vel ex parte. eidem utentis absque iuris alieni preiu
dicio. recompensationem illi facias congruentem. Idem
lemovicensi archidiacono. et priori sancti ... piet.

Humilis doctrina magistri. et infra. mandamus quatenus prelatis bitu
ricensi provincie in ea presentibus et cathedralium
capitulis eidem. si non et bituricensi capituli su
perficie quam inter bituricensem et burdegalensem
archiepiscopos in ea primatie ducimus faciendi. requ
irentis assensum. Quo habito prudentiam vestram

in hoc ... quali... loca ...

sollempnit' publicetis. Siq' uo ꝯsensu p'la
te uolu'lint. uos supsedentes publicatioi p'
d'ce dist'ictiõis ꝑpiatis eisdem ut p'dilc' si p'
lati siunt ul' si alij p' paciatores ydoneos
u'ro se ꝯspectui representent. p'secuturi cã
nob' uis siq's hic ꝯtendit. ⁊ satisfacturi
p'ca alia si succubuerit i expensis.

De treuga ⁊ pace.

Alex. iij. i ꝯcilio lateranen.

Treuguas a q'rta feria p' occasu sol' usq;
ad secũdã feriã i ortu solis. ⁊ ab aduentu
dñi usq; ad octauũ epyphanie. ⁊ a lxx.
usq; ad octauũ pasche ab oĩbz iuiolabilit'
obs'uari ꝑcipim'. Siqs aũt treuguas frã
ge' p'sũpsit p'ꝯ t'ciam amonitõez si nõ sati
fecit. eps suus excõicatõis sniam dictet
i eũ. ⁊ scriptã epis uicinis anũtiet. quoꝝ
nlls excõicatũ i cõione recipiat. immo i
ꝯceptã sñiam q'sq; ꝯfirmet. Siqs aũt hec uio
lare p'sũpserit ordis sui ꝑiclo subiaceat.
⁊ qm funicls triplex difficile rũpit'. ꝑcip
im' ut epi ad solũ deũ ⁊ ad salutẽ p'p'li hñtes
respectũ oĩ trepidatõe seposita ad pacẽ firmi
t' tenendã. mutuũ sibi ꝯsiliũ ⁊ auxiliũ p'be
ant. nec hoc alicui' amore ul' odio p'termit
tãt. Q'd siqs i hoc ope trepid' iuent' fuit'.
dampnũ ꝓprie dignitatis incurrat. Idem.

Innouamus ut p'b'ri. monachi. ꝯu'si. ꝑegri
ni. mercatores. rustici. euntes ⁊ redeuntes. ⁊
i agri cultura existentes. ⁊ aialia q'bz arãt
⁊ semina portãt ad agrũ. ꝯgrua securita
te letent'.

Ex ꝯcilio affricano.

Antigon' eps dix'. ⁊ c'. Aut inita pacta suam
obtineãt firmitatẽ. aut ꝯuent' si se nõ
cohibuit. eccl'asticã sentiat disciplinã. Uni
u'si dixer' pacta s'uent'. pacta custodiant'.
Ouetens i ꝯuentibz tuis aspe[?] Gregori'.
tat' assens'. ne i dubiũ ueniãt que sc'is
mcoiabitis eas debet p' securitate partiũ
solidare. Idem.

Quali' i stat. ⁊ c'. Studiose agendũ ẽ ut ea q'
p'miserit' ope ꝯpleãt'. Alex. iij. exonien

Et uigornen epis.

Cum p'sem. S. cl'icus pauatur p'rius ⁊ moni
chos de ardha. ⁊ p. cl'icus p' eã que int' eos
⁊ p'dcõm. p. ac s'em ei' cui' uices gerit' se di
cebat sup eccl'a ⁊ cappl'la de l. uertebat' ad
nr'am p'sentiã accessisset. int' se nõ tñ nob'
mediantibz ꝯuenert'. q'd eidẽ. p. p' expensis
quas fecerat tres marce argenti soluerent'.
⁊ idẽ. p. liti cederet. ⁊ a monachoꝝ i festatõe
cessaret. Cũq; ꝯpositõez ipsa[?] aucte' ap'lica pe
tet' ꝯfirmari. nos eã nõ duximus admitten
dã. p' eo q' uidebat' prauitas illicite pactõ
nis sp'em ꝯtinẽ. ⁊ c'. Ille g' nris mediãtiã
ꝯcessis. ⁊ eidẽ litt' p' se ac fr'e suo renũtiãs
auctẽtica i strumenta q' sup hec habebat i nris
manibz resignauit. Q' nos pdci ⁊ monachos
destinantes. mandauim' ut eide. p. ac fr'i
eius i aliquo studeret' beneficio puidere.
de quo maius lucrũ ualeat ap'lica interest
sioe pepe. quã eis debet ex illa pactõe il
licita puenire. Cetem q' p'ior ⁊ f'res acq'e
scere noluer'. ꝯl' q'. moneatis eosdẽ. ut p'
sato. p. ac fr'i ei' ꝯpetens beneficiũ ꝯferant
⁊ assignet. Aliaq; si uob' ꝯstiterit dcõs cl'icos
a p'noiata eccl'a ⁊ cappella absq; ordie iudi
ciario uiolent' eiectos. ip'as eisdẽ restitu
tui faciatis. nõ obstantibz litt'is nr'e ꝯfirma
tõis quas p'dci p'or ⁊ monachi a nob' impe
trasse noscũt'. Idẽ eboracen archiepo.

Accepim' q'd q'dã eccl'e cl'icus sic tali tenore ob
latit. q' p't eoꝝ obitũ alij nolãti succederẽt.
Unũ qm hec iniquũ ẽ ⁊ sacris canõibz inimi
cũ. ⁊ ideo nõ debet aliq'tenus tollari. ꝯl' q' m
successiões tã detestabiles ⁊ iniquas. ap. re.
p'hibeas. ⁊ oĩo frũdas ⁊ i anes ẽe decer
nas. Idem cant'. archiepo. ⁊ ei' suffrag'.

Cum cl'ici uĩe uirtutibus sic accepim' dece
dentibz eccl'aꝝ p'sonis p'uesc'ão ex ip'is eccl'iis
maiores se ilico soluẽ p'misiões. ut faculi ca
dem possit eccl'as adipisci. nos ad tã detesta
bile uitiũ extirpandũ. f. u. ꝯl' q'. p'hibeatis
ex p'te nr'a ne id attẽptare p'sumat. dist'c
te p'hibentes q' si ꝯ p'hibitiõez uĩas uenire p'

sumpserit. ap. re. eos tali adeptos eccl'iis spoli
etis. aliãs p' tante p'sũptiois excessu seueri
tate eccl'astica puniatis eosdem. Innocẽti
. iij. i ꝯcilio gñali.

Regulares cl'ici ⁊ seculares interdũ ciuil' domos
locãt ul' feuda ꝯcedũt. i p'iudiciũ p'aro
chialiũ eccl'aꝝ pacciũ adiciũt. ut ꝯducto
⁊ feudatarij decimas eis soluãt. ⁊ ap't eos
dem eligãt sepulturã. Cum aũt id d' auarĩ
tie radice p'cedit. paccũ hm' penit' reprobam'.
statuentes ut q'cq'd fuit occasiõe hm' pacti p'
ceptũ. eccl'e parrochiali reddat'. Greg. ix.

Pacientes fecis a uob' ut audiuim' p' q'bzdã
sp'ualibz optinendis. cũ i hm' oĩs pactõ at
q; ꝯuentio debeat oĩo cessare. nlla penit
tus sit mentio. Q' d' ⁊ de alijs ẽ dicendũ.
quẽ obs'uatie uergũt i ale detrimtũ. iam
⁊ iur' legitãs sanctiões pactũ turpe ul'
rei turpis aut i possibil' de iure ul' facto
nllam obligationez iduat.

De transactionibus.

Greg. ix. sub. ⁊ dom' abbti.

Sicut ꝯstit. ⁊ c'. post salubres decisiões d' ꝯtrou'
sia uia fcã decernim'. ut oĩa i strumẽta ul'
q'cq'd aliud q'd p'uibz quoquo modo. ul' ex
tp'is p'scriptiõe. se aliter ope de lege aut quo
cũq; p'uilegio scãdaliũ facere possit. sic ua
cuũ. ⁊ oĩ uiritate cassatũ. ⁊ sola pactoꝝ
int' uos nũc habitoꝝ pagina ualidũ ꝑpe
tuũq; robur obtineat. cũ siq'd forte in
ꝯtraria ul' impetta mn' firmitatis i sm ẽ.
sibi ꝯs plenissime notõis exhac nõ aucto
ritate suscipiat. Alex. iij.

Statuim' ut si sup decimis int' uos ⁊ aliq'
p'sonã eccl'asticã assensu epi ul' archiepi sui
ꝯpositio fcã fuit. rata ⁊ i concussa p'sistat.
Idem dulnen epo.

Contingit int'dũ q' lic' abbas ul' p'or aliqui
ꝯuenat' eccl'e cũ eccl'astica ul' seclari p' sup
hijs de q'bz int' eos ꝯtrouisia uertit' corã dele
gato ul' ordinario iudice transigãt. quã ca
p'tlm eandem transactiõez nitit' reuocare.
Unũ q' nos ꝯsule' uoluisti. t. r. q' si abbas
ul' p'ior a capitlo suo de tractabitie lit

Itis habuerint. transactiõez quã fecit si fuit ali
quot annis s'uata. capitlm ⁊ si nõ ꝯsensit
eã ei nõ potit reuocare. Idẽ abbati d' strata
ta. ⁊ p'iori sci eusebij.

Constitut' in p'sentia nr'a. T. cl'icus sua nob'
assertiõe mõstrauit. q' cũ int' ip'm. ⁊ A. cl'i
cũ sup cappella de strata ꝯtrouisia emersis
set. tandẽ p' transactiõez fuit sopita. ⁊ licet
hic inde fide p'stita firmata fuisset. eam
p'stit'. A. s'uare recusat. q' g' hm' transac
tiões sp'em ꝯtinet' symonie. ꝯl' q'. reuoca
ta transactiõe i irritũ. cãm audiatis. ⁊ c'.
Idem carnoten epo.

Decreto nouis q' cũ aliqs ad ex ordinariũ iu
dicẽ litt'is impetratis cũ aduersario suo ꝯ
poit. postmod' i eccl'a de qua agit' ius aliq'd
habitur' si ꝯpositio nõ ẽ iuri ꝯtria nõ est
a loci epo repbanda. set census absq; ep'ali
auctoritate cui p'stit' eccl'e sub hoc p'textu
soluit'. irritã e' q' soluit nõ credat. Idem
eboracen archiepo. ⁊ uigornen epo.

Ex litt'is u'ris accepim' q' cũ olim int' R. ⁊
A. cl'icos sup eccl'a de miss' corã te fr' epe q'
iudex fueras delegat'. aũt. G. q' tũc eidẽ
A. patrocinabat' i eã. ⁊ testis i scrip' fueãt
transactio fcã fuisset. postmodũ idẽ. G. se
mentiẽs cl'icũ cũ nõ dũ eẽt i cl'icũ tonsora
tus. sup eadẽ eccl'a tacito de transactiõe n'ras
litt'as impetrauit. Cum aũ idẽ. G. nõ i stet
aret' se transactiõi interfuisse. ⁊ nõ dũ fuisse
tonsoratũ qñ litt'as ip'as obtinuit. ei sup
p'dcã eccl'a silentiũ duxim' i ponendũ. Idẽ.

Sup eo q'd q'siuisti utrũ de eccl'astico beneficio
i litigiũ deducto possit fi'transactio. tale dã
mus responsũ. q' transigi sup re sacra litigi
osa nõ pot. etenĩ res sacre ut possideant'
aliquo dato ul' retento. siue p'misso sp'em
hñt credim' symonie. ul' si gratis ⁊ amĩ
cabilit' int' se litigantes ꝯpoñãt. sacris ca
noibz nequaq' dicamus obuiare. Idem
abbati de Staffor[?] ⁊ p'iori de Felb[?].

Ueniens ad ap. se. clemẽtiã magr'. W. de St
bu[?]' sua nob' i sinuatiõe mõstrauit. q' int'

nachi maioris monasterii tunc i parrochia scē marie de marco excoluit. et ab eadē ecca colonū eorū oia ecclastica tā necessaria q̄ uolū taria suscepit sacramenta. et tn̄ eide ecce decimas soluere ōdixit. et iħ. Affirmant aūt se posse tueri auctoritatē transactionis interuentu inter priores monachos et quendā sacerdotem memorati. W. predecessorē scē ut de duabz carrucatis terre quas idemanio suo monachi tenent. etiam tn̄ partem decimarū exoluerit. et iħ. os. q. n̄ psent monachi transactionē ꝑscriptā aūc. ap. confirmatam ēē docuerit. cū aliās inter personas scā potius q̄ inter eccias uideatur. ne pacta inter alios acta aliis obēē patiamini. ipos et agricolas de cimatores ex quibuslibet rebz puenientes ex integro. et alia quas illicite detinuerat uir exstimationē uiuz restitue eidez ecce appellatione remota. In. iii. ozmeni epo.

Preterea qn̄ inter laycos et uiros religiosos de presentatiōe alicuius ecce questione subortā contingit. ita q̄ presentationē laycus obtineat. religiosi uo nonā uel maiorez perceptat i ecca i qua prius nullam uel minorez habē ōsueuerat portionē. an hmōi transactio teneat quesiuisti. Cū g̃ ipa pactio symoniaca merito uideatur. Re. q̄ de iure nō tenet. n̄ ex ea religiosi nullū debeat cō modū obtinē. Alexandrinus. iii.

Preterea quero loco qd̄ talis accessit. quam cella ex tunc uoluit a subiectiōe qua matrici domui tenebatur. et iħ. fr̄es illi celle se ōfitentes i tēre ti li domui quedam fuisse subiectos. referebāt questionē olim de hac subiectiōe fuisse motā et transactione sopitam. ea tn̄ ut quodā annuari censū ecce matrici reddendo. cēnt a subiectiōe principali tonn̄ exempti. et iħ. prior ōsequentē p maiori ecca ponebat. q̄ de spūali subiectiōe transigē nō licet. Rn̄m g̃ q̄ ex pdcā fratrū ōfessiōne ī ecce pdcē sn̄ia debeat. pterim cū illa tā factio licz nob̄ de illo q. cella determinate reddē teneba ostare nequeat. iniquitatē ōmisisse puteru. Innocenti. iii. j. cc̄. scē prxedis pbro card.

Ex parte tua. et iħ. pocis ad oponendū interponē partes tuas. et intēdū aliquo seueritati deo herē. ut p statu impū et excedentiū mltitudie puida deliberatione pensatis uideris expedire. exceptis nimirū casibz q. opositiōe seu dispensationis remediū nō admittunt. uelpote ōiugū sacrilm̄. qd̄ cū nō solū apd̄ latinos et grecos set et apd̄ infideles ēxistat. a seuleritate canonica circa illud recedere nō licebit. In hijs uō sup qbz iuris uō inue nit expressum. procedas eqtate seruata. semp ī mitiorē ptē declinādo. sm̄ q̄ personas et cās. loca et tpa uideris expedire.

Ex concilio lateranen. De postulando

Clericis in subdiaconatu et sup. i ordinibz quoqz minoribz si stipendiis ecclasticis sustentēt. corā secłari iudice aduocari i negociis se clarubz si nō presumat. n̄ ppriā cām uel ecce sue fuerit psecuti. aut p miserabilibz forte psonis que pprias cās āministrare nō possūt. Innocē. iii. Compostell archiepo.

Ex parte tua fuit ppositū q̄ qdā canonici regulares nō solum ī ecclasticis. uerū etiā i forensibz causis presumūt aduocatois offim exercere. Cūq; obicit eis q̄ nō debēt ēē forensis uel ecclastici negocij susceptores. uel executores. n̄ forte id monasterij exposcat utilitas. abbate suo hominūs impūnite ad suā pponūt insolentiam excusandā. q̄ capitulm̄ illud p qd̄ pdcā phiberi uident de monachis. nō de regularibz canonicis loquit manifeste. Vn̄ ōst. e. Rn̄. q̄ idem iudiciū de canonicis regularibz qd̄ de monachis ōtra ad suprdcā credim obseruandū. licz de monachis ī canone spālr sit expssū. Gregorius. ix. De procuratoribz

Cum sacerdotis sit nulli nocē. oībz aūt uelle prodē. nō n̄ p se ipo et ecca sua. uel si necessitas immineat. p psonis ōiunctis ac miserabilibz psonis sē ē licitū postulare. et iħ. Clicus aūt q ī eccam a qua beneficiū optinet si pcē neis aduocat uel procurator ēē presumat. tāq̄ ī gratus poē marie si clicus sit eidez ecce bene ficio spoliari

Gregorius maximo salon. epo.

Alexander. iii. et iħ. Scripsisse te quidā nr̄os ōprimis. q̄ pdcās uiros mitē ad eām nō misisse. et idō q cū ipis scā sint sibi se nō debere. si et rō. sibi hoc ante dcm̄ phibuit. ex qua re n̄ presentuū pcatoribz iudicatum ēē credendū. ne de ipis simile dicet. Ora g̃ hec cautiōes nos ēē pmouit istructā psonā cū mandato legali scō et pbroꝝ seu dyaconoꝝ testiūq; subscriptioibz roborato. gestisq; ex more i dicto transmisso ut ego cū ea actū fiūt iu re subsistat. Alexander. iii.

Querelā. A. clici accepimus. et iħ. oz. q. si ostitit uob q̄ uigorniensis eps psenti. A. ī restitutiōne expensaꝝ p nullā alia rōnabili cā ōdēpnauit. n̄ p eo tm̄ q̄ eminio ōstituto ad eius psentiam nō accessit. isirmitate detentus. cū nō possit qa ergo n̄ uelit ī sinibz cāis p curatorē ōstituere. et ipe ad pbandā ifirmitatem suā pbrm et dyaconē destinauit. eū absolui ab eadē sn̄ia minime differatis. Clemens tāus.

Ex insinuatiōe archid tigenen accepimus. q cū inter ipm et magistrum. G. fr̄ quādā pben dā lyxen ecce ōtrouersia mota fuisset. et iħ. licz ab eodē archid procuratori suo duobz clicis psentibz expsse fuisset inhibitū ne cāe ōtronē suscipet. ipe nichominus ī cā pcedēs sn̄iam ōtrā reportauit. Certū qz alter de pre dictis clicis dicit obiisse. oz. q. si p ipm archid et supstitē clicū ueritati ōstitit de pmissis. sn̄ia q̄ cū lata nequaq̄ obstante pdcē pbende possiōne cū fructibz in perceptis si eius restitutioni canonici aliud nō obsistat. auc. nr̄a restitui faciatis eidez. restituti one uō scā. si archid ipe suā istitutionē canonicā pbare poterit. ipm ī cā manere ap. post. decernatis. Innoc. iij. cabulen et cathelon epis.

In nr̄a psentia tullen eps ē ōquestus. q cū ad cām que inter ipm et decanū tullē sup dilapidatiōe. excōicatiōe. piurio. ac quibusdam aliis ūtebat. W. et T. pbros procuratores istituēs. ipos ad se. ap. duxerit destinandos. cū de ipoꝝ fide pēmodū dubi asset. mādatū qd̄ eis dederat ista modicū tēporis spatiū reuocauit. s; ipi licz mādati reuocatorias litteras recepissēt nichominus i ngo pcesserūt. et p procuratoribz se gerentes cū aduersario ingressi iudiciū cū eo ad partis eū archid et collegas suos i eidez pūdiciū nras litteras impetrarūt. et iħ. Cumq; pdcās eps ad pbandū q̄ falsi procuratores fuerāt ab ipi iudicibz inducias postulasset. ipi exceptiōe pposcitam inutilē et suptuacuā reputātes. ad ptionē ipi dilatiōe ōcedē noluert. ppt qd̄ dcs eps ad ap. beneficiū ōuolauit. Set ipez ni chominus licz nō ōtestata et iuris ordie ptermisso testes q̄ eū recipe pnupsēt. ipm a tullen ecca p sn̄iam remouendo. nos uō licet uix fidem adhibere potuerimus q̄ dci iudices uelpote uiri litati puidi et honesti tali pcessissēt. maxime cū i sua relatiōe ad nr̄am psentiam transmiserit. de hmōi exceptiōe nullam fecerit mētionē. qz tn̄ eps p uiros religiosos puidos et honestos de qbz nō ē uerisimile q̄ sue salutis oblitī ac iuramti religiōe ōtenta falsum testimoniū tulerit nob̄ sup hijs que sūt pposita plenam fidem. attendentes q̄ falsi procuratoris exceptio nō solū ante sn̄iam. uerū etiā postea poē obici. uelpote qua pbata. iudiciū nullū. et nullis momenti ōtrouisse reputant. pcessum supdcōꝝ iudicū sn̄alr duxim irritandū. Item brixien epo.

Gue sententiās. et iħ. Con. e. e. Rn̄m. q̄ si uir acuset uxorem de crimie adulterij corā iudice secłari ad penā legitimā infligendam. qz tūc i scriptiōis uinclm̄ debet accipe. seqz ad penam talionis astringē. nō p procuratorē. s; p se ipm psentē oportet psentialr accusare. Si uō uir accusare uelit uxorē d adulterio corā iudice ecclastico ut ab eius cohabitatiōe discedat. qz tē et si forsan oporteat ipm iscribere ut designet i scriptis nomē. loci. et tps. et oia que oplen dūt i lege ciuili. ad talionē tn̄ nō debet se aliquaten obligare. ne forte cū i pbatiōe defecerit. intentiōis sue nō ōsequatur effectum.

sustinere potest si necessitas id postulaverit ut procuratorem accuset. quia licet accusatio et si de crimine fiat. non tamen est criminalis. sed que inter criminales et civiles. quamquam in presentia principaliter personam suam presentaverit procedere. Idem.

Cum pro causa que inter G. et F. cabillonensis ecclesie archidiaconos vertebatur et cetera. usque ibi. Verum usque q. expensas archidiaconus restitui faciatis si legitime se probare poterit de mandato capituli predicta negotia prosequenda. et propter hoc ad sedem apostolicam accessisse.

Idem scolaribus parisiensibus.

Quia in causis que contra vos et per vos movent[ur]. vestra universitas ad agendum et respondendum commode interesse non potest. postulastis a nobis ut procuratorem instituere super hoc de nostra vobis provisione liceret. Licet igitur de iure communi hoc facere valeatis. instituendi tamen procuratorem super hiis auctoritate presentium vobis concedimus facultatem. Honorius .iii. episcopo egitanensi.

Auditis et intellectis que super delegatorum sententiis processibus fuere proposita. processus ipsos et quecumque secuta sunt ex eis vel ob eos nos novimus irrita iudicasse. non obstantibus litteris quas super revocatione mandati procuratoris sui caluberiensis episcopus destinavit. cum ante quam ad illum invenire littere pervenerint fuisset super eisdem processibus hinc inde conclusum. Cum memorati columbriensis episcopi q. procuravit totum negotium ad sedem apostolicam advocari. et presentando mandatum suum procuratori non sine nostro contemptu et suo dispendio revocavit. condempnandum tibi duximus in expensis quas fecisti a tempore quo ad presentiam ipsi revocato ultime pervenerunt. et faciens est usque quo idem episcopus per se vel per procuratorem idoneum se nostro conspectui presentabit. in principali negotio legitime processurus. Idem R. et O. canonico mutinensi.

Petitio vestra nobis exhibita continebat. quod cum mutinensis episcopus in iuvenibus prefecturis vos in vicarios suos et procuratores constituerit generales. vobis volentibus agere contra detemptores bonorum episcopii mutinensis. vel contra aliquos agentibus. Reus frequenter opponit quod facere non potestis. pro eo quod in instrumento vicarie sive procurationis vestre non exprimitur quod episcopus vos constituerit vestros sindicos vel auctores. et cetera. Nos igitur ex tenore ipsius instrumenti liquide cognoscentes quod intentio fuit ipsius episcopi dare vobis agendi et respondendi pro ipso episcopo liberam potestatem. exceptionem huiusmodi penitus reprobamus. Gregorius ix. nobili viro ubaldo civi pisano.

Accedens ad sedem apostolicam et cetera. usque q. R. nobiles mulieres que sub tua potestate tenentur plene restitutas libertati. faciens ipsas ad castrum de massa calibane duci secure per dictum. ut existens ibi libera procuratores libere ordinare valeat. qui suam causam nobis iustitiam prosequantur. Tu igitur super sponsalibus que inter tuam natam et filium eiusdem nobilis contracta proponitur. procuratorem vero necessarium ad presentiam nostram mittas. qui ad agendum et respondendum plenariam habeat potestatem. Item episcopo tarvisino canonico.

Dilectus filius magister L. rector ecclesie de anna transmissa nobis petitione monstravit. quod cum R. presbiter contra ipsum eam studii bononie commorantem super causam ecclesie ad iudices nostras litteras impetrasset. eius auctoritate a iudicibus ipsis eodem rectore citato. procurator ipsius generalis ad omnia ei extitit tanda negata pro eo quod competentem inimum istanquier rectorem ipsum consuluerit utrum debuerit contendere vel cedere q. ... contra denegaverunt. pro eodem nostram audientiam appellavit. mandamus quatenus si est ita. revocato in irritum. et cetera. Item episcopo leodiensi.

Constitutus in presentia nostra. H. prior sagiensis. ... lando. dilecti filii. O. subdiaconi nostri sed cum que inter ipsos super quandam summa pecunie vertitur. concessimus auditores. et cetera. Cum a priore suo ipsi pecuniam in qua debetur et cetera. cum sibi suo conventus nomine deberet contendit. recepto libello per illum cum iam decessit. quandam procuratorem dimittens solum ad agendum. Cumque eius auditor ipse per mandatum procuratorium sufficientem dantem ad defendendum priorem sufficientem non videt. eum ex hoc reputans contumacem. ipsum proposito et in unam marcam sterlingorum

condempnavit. taxatione prohibita in expensis. et cetera. Nos autem fines litibus imponere cupientes. et que ab auditore predicto facta sunt esse decernimus approbantes. et cetera. usque q. prioribus convocatis et cetera. Idem.

Nota

Mandato procuratoris per litteras contestata a domino revocato si hoc ignorante iudice vel adversario factum fuerit. iudicium quod idem quam procurator postmodum est expertus. irritum esse debebit. Idem.

Non iuste videtur processisse qui filiusfamilias in procuratorem admisit. quamvis ad fructuras commoditas constitutum. qui licet simul cum aliis datus fuerit. prius tamen procuratoris officium occupavit. quod si nequisset in procuratoribus diversis temporibus constitutus. quia dato posteriori prioris esset procuratio revocata. Potuit quoque is et debuit a sententia in eo quod lata extitit contra ipsum nostram audientiam appellare. vel si iusta causa excusabat eumdem. saltem domino contestari. ut ad apostolicam beneficium convolaret. licet appellationes proseque non teneretur invitus. Idem.

Consuluisti an constitutus ad impetrandum a communitate aliqua procurator. ab impetrando debeat excludi. pro eo quod maiores et iurati per quos eadem communitas regebatur. tempore quo ei iniunctum fuit procurationis officium erant excommunicationis sententia innodati. et cetera. Respondemus quod si tempore illi illicite procuratores expressi. vel alias eorum auctoritate procuratoris institutio facta fuisset. aut sciens eos esse tales ipsa communitas una cum eis instituisset eundem. non est procurator huiusmodi repellendus.

De sindico.

Gregorius pp. F. filio defensori sicilie.

Sicut studii nostri esse debet a litigiis forensibus monachos summovere. ita necesse est ut nostra provisione quadmodum negotia eorum disponi debeant ordinare. pro qua re tibi precipimus quatenus fausto loquaris debeas. cum si voluerit constituto salario monasterii generaliter debeat negotia commendare. expedit enim praevio et omnino a strepitu causarum fuere dei esse quiete.

Ut de his que metus causa fiunt.

Alexander .iii. tornacensi episcopo. et priori sancte crucis cesaraugustane.

Relatum est ad nostram audientiam. quod cum quidam nobilis et potens. contra uxorem suam suspectam haberet. militum suum et fratrem eius precepto eam ad quandam silvam ducentes. evaginato gladio occidere voluerunt. Sed tandem pietate ducti sub tali conditione pepercerunt eidem. quod in monasterio de colubris habitum susciperet monachalem et cetera. Cum vero missi a viro nobili ut ei velum imponerent quod iuvenis erat et filium habebat parvulum. mutatione vite suspectam habentes. sororium convenerunt eidem. que rem patefaciens. quod mortis timore monasterium intrare proposuit. et inde quamcumque posset exire properans. Sed alter eorum ut viri tirannidi satisfacere videretur. mulieri velum imponere simulavit. tandem viro de medio sublato. predicta mulier monasterio exiens. alium maritum accepit. quod ad insinuationem sororum callaguritani episcopi vicedominus excommunicationis astrinxit. Ideoque dis. .ii. per apostolica scripta. usque q. predictam mulierem et virum recepto iuramento quod nostro mandato debeant stare. ab excommunicationis vinculo ipsos absoluatis. Deinde tam mulierem quam virum. et priorissam. et moniales predicti monasterii ante vestram presentiam convocantes. si legitime probatum fuerit non timore mortis religionem predictam mulierem intrasse. aut quod fecit ratum postmodum habuisse. ipsam ad monasterium redire et habitum depositum resumere. cen. ec. compellatis. Idem vigorensi episcopo.

Abbas sancti eadmundi a quo R. presentium lator patrimonium suum tenere dignoscitur. milites et burgenses ad domum eius sicut accepimus destinavit. qui eum a domo et universa possessione expellerent. nisi ecclesiam suam penitus abiuraret. quod cum idem R. tali modo coactus fecisset. abbas alii concessit ecclesiam supradictam. Unde quod metu et vi fuit de iure debent in irritum revocari. usque q. predictum R. cum integritate restituas universa. Clemens .iii.

Ad aures nostras te significante pervenit. quod electus quidam in plebanum cuiusdam ecclesie ad terrorem laicorum renuntiavit electioni que de ipso fuerat a clericis uno excepto unanimiter ce

lebita. et c. Cum igitur discretioni presentibus innotes
cat q̄ renūtiatio facta ad laycorum timorem. n̄ forte
de iuramento facto. ul' fide interposita sit cōfirma
ta. nō impedit quo minus is qui renūtia
uit ecclie ad cuius regimen prius erat electus
p̄ficiat eidem. Innoc. iij. decano et capitulo
lincolien.

Ad audientiā nostram magister W. de chanell'
significante puenit. q cū eccam de chanell'
canonice fuisset adeptus et aliquādiu pacifice
possedisset. grauissimo tandem regis metu
q eā signauit. iurare coactus. eā in eorum ad
quos pertinebat manibus resignauit. cōpa
tiō que in metuētē cadit fuit carere debet
robore firmitatis. Quoniam q. si eidem ad resi
gnationem nobis cōstitit p talem metum fuisse
se coactum. q potuit et debuit cadere in
cōstantem. nō obstante p̄dicto iuramento
quod nō ad repetendum sed ad resignandum tan
modo tenebatur. p̄fatā ecclām eidem restitu
atis. Idem nidrosien epo.

Sacris ē canonibus et c. Distinguimus autem
utrum is q cōicat excōicatus fuit sit p coac
tionem adtractus. aut p metum inductus. In p
mo casu talem nō credimus excōicatione
teneri. cū magis pati q̄ agere cōuincatur.
In secūdo uō licet metus culpam attenuet.
quia tamen nō eam p̄rsus culpam excludit.
cū p nullo metu debeat qs mor
tale peccatum incurrere excōicationis laberetur
animus ignari. Idem marsilien. et
agathen epis.

Cum dilectus filius et c. Ecclā cōstitit nobis de
uoto emisso et p̄stito iuramento a canoni
cis insularum q regulam cistercien ordinis
obseruaret. ul' p cōfirmationem ipsi ecclie ad ordi
dinem illorum nullatenus impediret. cū utrum
q; p̄rium nō uigat i dispendium salutis
etne. Violētē uero p̄curis apud. non
obstante uiolentia que p̄ponebatur illa
ta. cū neq; mortis metum. neq; cruci
atum corporis cōtineat. et ideo nō debuerat
cadere i cōstantes. nec obstante dolo quo

se p̄ponebit fuisse seductos. cū tal'
dolus nō ei ad circumuentionem p̄torum cister
ciensium q̄ ad fraternitatem eorum debeat redū
dare. cū super restitutione petita silentium
ei ducimus finaliter imponendum. Greg. ix.

Super eo quod aduersarius uir se querebatur a uobis p
uiolentiam spoliatum. arbitramini cōtra
iuste fuisse p̄cessum. cū nō a p̄prio iura
mento probauit singula que amisit. uūm p̄cipue
de uiolentia p testes et de rebus amissis
p ipsius cōstitit sacramentum. potuit iudex
taxatione ab ipso facta p p̄sonarum ac negotiorum q̄
litate uos in estimatione rerum amissarum in
rationes aduersarij declarata cōuenabiliter cōtemp
rare. De in integrum restitutione

Alexander. iij. alesinen epo.

Requisiuit a nobis tua fraternitas. quid agendum sit de
possessionibus laycis sub modico censu cōcessis.
Nouerimus itaque q si eccla ē lesa et manifes
te apparet detrimentum ipsius. cū epis eius cōditio
facta deterior nō liceat. et eccla iure mino
ris semper debeat illesa seruari. q̄ in detrim
mentum ei data cōstiterit. ad ipsius cōuenit ius et
p̄prietatem redire. puidendum ē tamen ne
si forte coloni possessiones illas expen
sis ac labore suo reddiderit meliores
stipendiis et que bona fide fecerit debeat def
raudari. Innoc. iij. sci gregorij et sci georgij
abbatibus.

Cum uenisset ad ap. se. electus et monachi
recontien. p se et monasterio suo. et magister
A. p epo uenoten. eis sci georgij diaco
nū card concessim auditorem. coram quo q
dem magister A. p parte epi p̄posuit. q cū
monasterium reconten sit situm in diocesi uen
oten. et uenoten ecclie subiectum. p̄dece
epis subiectionis possessione usus ē actenus i
cōcusse. Sed cū occasione cuiusdam electionis
q̄ ibidem facta fuerat. p̄tes de com assensu
ad uenotensem epum cum collegis cōmissio
nis litteras impetrasset. duo eorum ad mo
nasterium accesserunt. quorum aduentum in
trusus p̄sentiens. renūtiauit electioni

sibi. et se a monasterio absentauit. Sed iudices
auc. ap. monachis iniunxerunt. ut syndicum
ul' procuratorem eligerent. q in causa monasterij
et cōsulte ageret. et utiliter responderet. districte
tius inhibentes eisdem. ne aliquem elige
rent in abbatem. donec pleni cognoscerent
de iure quod epis se habere in abbatis electio
nem dicebat. cōmonachi uero et procuratorem
ad mandatum iudicum elegissent. quendam
in abbatem cōtra inhibitionem eorum eligere p̄sump
serunt. cuius electionem epis petijt infirm
ari. et se ad possessionem restitui quia eum
monachi spoliarunt. Demum iudices diffini
tiuam sententiam protulerunt. electionem cassantes
eandem. quam sententiam dictus magister petiit cō
firmari. Ad hoc fuit responsum. q licet p p
curatorem ex parte monachorum fuisset p̄posi
tum q monasterium ipsum ad ro. ec. nullo
medio pertineret. dicti tamen iudices contra eum procede
ntes animose ceperunt. et c. Nos igitur inspectis p̄
uilegijs predecessorum nostrorum. leonis. gregorij
ij. et clementis. que monasterium illud indicant
se. ap. pertinere. Intelligentes q monas
terij procurator et si eadem priuilegia coram
p̄dictis iudicibus exhibere omiserit negligenter.
ius tamen nō tamen suum q̄ nostrum fuit protestatus.
uidelicet q monasterium ipsum ad ro. ec.
nullo medio pertinet. ne ipsius negligentia in
dampnum tam nostrum q̄ monasterij redundaret.
ad audiendum monachos restituimus recho
nen. et c. Electionem autem a monachis factam de
cernendo factam pendente cōmissa ex q̄
pendet. nec cōfirmandam duximus nec infi
firmandam. Idem elien et roffen epis.

Auditis et intellectis cause meritis in
questione que uertitur inter vigornien epum et
abbatem de euesham super ecclijs de valle de
euesham quas epis asseruit ad se de cōsuetudine
sana lege spectare abbas autem eas esse ab
eius iurisdictione p̄rsus exemptas. cogno
uimus euidenter ecclesias illas p priuile
gia ro. pō. nō esse ab epali iurisdictione
subtractas. nisi forte uallis de eues

fit ille locus q fuit a duobus regibus suis uidelicet
delicet et offa liberam donatus. et quem bone
memorie p. nr. ce. pp. liberam donauit. sicut i
ipsius priuilegijs cōtinetur. uerum tanto tempore pertinuit
ab abbatibus de euesham pleno iure possesse.
ut uideatur in eis ius epale legitime p̄scrip
sisse. nisi forte p tantum tempus spatium uigorem
eius eccla iterum uacauisset. ut tempore uacati
onis subducto. p̄scriptio minime sit cō
pleta. et c. Licet autem utrinque sit in eā cōclusum.
quia tamen utraque pars necessariam ut asserit p
bationem omisit. Nos attendentes q insuper
eccla fungitur iure minoris. ex quadam p̄sertim
utrāque restituimus contra reliquam approbandi
rationem omissam. ne alterius p sui negli
gentiam grauem iacturam ledatur. Idem priori sce
marie ad curtes. et q. can sce cr. de mercia.

Ex litteris abbatis de caluell' didicimus. q
cum ramulfum. et grimoll' archipresbiter uir. j.
uiri. et q. mulierem ex delegatione nostra
sententiam diuortij protulisset. et ap. interposita
cognitione sententie ipsi abbati et archipresbitero pa
duano duxerimus cōmittendam. quia pars mu
lieris ad peremptorium terminum nō accessit.
abbas ipse cum alio quodam cōmissas uices
suas. allegationibus diligenter inspectis. la
tam a iudicibus p̄dictis sententiam cōfirma
uit. Sed post octo dies pater puelle ac
cedens ad ipsum. intellecto q sententiam protu
lisset. firmauit p̄prio iuramento. q quam
ad eum et filiam eius accederet fraudulenter sub
ipsius abbatis nomine falsas ei litteras p̄senta
uit. quibus mandabatur eidem. ut quia iudex ad
diem quam assignauerat uenire nō poterat
post octo dies a termino cōstituto ipsi se cō
spectui p̄sentaret. et p̄missum appellauit
ad se. ap. et supplicauit. Licet autem de stri
ctu tali p̄petrata p sui iuramentum nō
cōstet ad plenum. in fauorem tamen matrimonij de
benignitate canonica contra fraudem p̄posita
supplicatione mulieris admisimus. et ad
audientiam restituimus eam p matrimonio
postulantem. Idcirco q. q. de eā prioris

applatioe ordine iudiciario cognoscetis cō
firmetis ul' īfirmetis sic iustū fuit etiā
sniam a p'mis iudicib; pmulgatā.

Idem epo et capitlo hostien.

Cum ex litteris. C. pp. predecessoris nri. cū
eclie q ipi tepib; gesta fuerāt quem
ylerden ecce intelleximus q̄ones. p sniā e
ugenij. pp. sup eccliis quibzdā plata se
lesam enormit' et olim et nuc etiā con
querentis. Vn cū idem. C. tpe Anasta
sij. pp. primi successoris eidē eugenij
ī minori adhuc offo ostitut' ī ptib; yspā
nie legatiōis offo fungeretur. ex delega
tioe ipi cognoscere cepit de ōtrouisia m
emorata. cui et Alexander successor ipi
anastasij offo legatiois ī ptib; eisdē de
nuo fungenti cām ōmisit eandem. Idem
quoqz. C. ad apicē sumi pōtificis pro
motus. G. sci angli dyac card. tunc
ap. se. le. dictā ōtrouisiā sub eodē teno
re ōmisit. ut īspectis ylerden ecce pri
uilegijs. auditis et ronib; ptiū. nō
obstāte sniā memorata. diffinitiuā p
ferret sniam. eāqz faceret ōseruari.
Vnde p ipm legatū aut p alios q̄b; sub
eodē tenore eā eadē ōmissa extitit. li
cet testes. pducti ex parte ylerden ec
clie. q̄m recepti fuerint. mandatum
tn aplicū nō extitit adimpletum. Cō
gister. G. canoicus ylerden. postulau
p officiū nrm dcam sniam ī meli' refor
mari. et q̄ eū restituī eccam ylerden.
Nos g' cū fratrib; nris et alijs deliberauim'
diligent'. nō nullis asserentib;. q cū p
dcs. C. pdecessor nr' q̄ dcam sniam iu
sus fuit ylerden ecce restitutiōis ben
eficiū īdulsisse. cū ea nō obstante du
xerit negociū ōmittendū. et nos sup
plicatiōem eidē ecce admittē deberem'.
p'sertim q' snia ro. se. nō negat' posse
ī meli' ōmutari. cū aut subreptiuē
aliqd fuit. aut ipa p ōsideratioē eta
tum et tēpor; seu grauiū necessitatū

dispensatiue ōpquā ordinare decreuit.
et sm uiā ciuilia pncipes et ā res his
iudicatis ī auditorio suo examinari.
et restitutiōnē in integrū exam p'mis
re. psserimus quoqz ex data snie ī re
gistro dei eugenij pp. repte. q' pro ipse
sui pontificat' fuit pmulgata. qn nō
plene de meritis ipi' cause uidebit' in
struct'. illa nrenis rōne pcipue q' p
uilegiū vetitum seede a pte ui' pduc
tum sibiectū fuit falsitati. cū' teno
rem nos ī registro ipi' īuenim' ōscriptum.
tandē ī hec deliberatioe nra resedit.
ut an data sit restitutio. an danda q̄
pmissam sniam ptib; psentib; decernia
tur. quam asseueratioe merita cāz pan
dunt'. Cū uero. G. q. usqz ad festū bti
luce ul' ī psonis ppijs ul' p ydoneos
responsales nro uos ōspectui psentetis.
q' dca snia retardari nō debeat' ostēsuri
si potitis. ul' si forsan exigente iustitiā
fuit retractanda. ul' p uos. ul' p res
ponsalem eundē appareatis sufficiē
ter instructi. ut ī principali iudicio
canoice pcedatur. pcerto sciturī q' cū
p multam locoz distātiā nō possit ad
nos sīn magnis laborib; et expensis
sepi' hri recursus. si ad pfixū t'min
um quē uob' pemptoriū assignam'
ī uicta ōtempseritis adimplē. nos ni
ch'ominus ī ipo negō q̄tū de iure po
terim' pcedemus. Idem.

Sicitata sup diuisis articlis īne bur
gen epm et monastiū onienses. Nos ī
tellectis q' utraqz ps pposuit corā nob'
sup q̄tuor articlis pnotatis. ōinseōro
natū iustitia ōdepnauim' exigente.
snia uō lata pcuratori monasterij ad plun
dam pscriptioem scam cā sup .iiij. ar
ticlis pnotatis. q̄ et sup q̄bzdā decimis
p ecclsiaceā acqsitis. et c. Restitutio in
integrū noie monasterij postulauit. q
uā eidē duxim' īdulgendā. et c. Cū uō

p excogitatā maliciā sic ex psumptioib;
plimus uidebat' effecai snie ī capitul
epi ōtigeret īpediri. ne ue monastiū
p executiōnē snie pp diuisas suspitiōes
īcurret detrimentum. Nos equitate pē
sata uice duxim' puidendū. ut an
oia suspēā snia executiōi mandet'. et c.
Volum' nichominus et mādam' ut ab
ipo epo recipiatis ydoneā cautiōē. q' si
monasteriū ī eā ipa pualuerit. uniuē
sa que medio tpe snie ipi' occasioe per
pit monastio restituat memorato.

Honori' .iij'. archiepo. et capitlo bracaren.

Coram felicis memorie. I. pp. predecessoris
nri lite īnt' archiepm tolletan. et te
strat' archiepe sup pmatia sollepnit'
ōtestata. fuit pemptori' t'minus assi
gnatus. et c. Vn elapso t'mino ōsti
tuto. pt expectatioem nō modicam
ōparuerit. pcuratores uri. s; q' nō
attulerit depoitioes testiū et alia
monimēta. dilatioē cū īstantia pos
tulauit. postq̄ uō uixit icuti fuim' int'
eos sup dilatioē petita. tandem īdul
geri ecce bracaren dilatoem pp istru
ctiōē cause p auxiliū restitutiōis in
integrū postulauit. exhibentes sup
hec ex parte uia spale mandatum.
Nos autem usqz ad octauas pente
costes p restitutiois beneficiū id uob'
duximus īdulgendū. G. reg. ir'.

Constitut' ī psentia nra magr. G. p
se ac frē suo canoīco pren exhibita
nob' petitiōe monstrauit. q' eis ī min
ori ōstitutis etate ac eoz matre c'
successores existūt reb; hiānis ex
empta. quondā. G. pat' eoz quādā
possessiones utriqz ōes q̄bzdā uendi
dit p quādā pecunie quātitate. et hī
uenditio robur firmitatis hēt. e
mancipauit eosdē. et fecit eos ōceē
tui ōsentire. Quare supplicauit ii
ul' uenditioem eandem mādaremus

nūciari nullam. ul' cū adhuc existat ī
fra tps optinendū beneficiū īntegrū
restitutiōis indultum īfra ānum.
et diē a tpe ōcessus tpi' taq' p'mior;
ōpeteret sup alia portione. ius offerē
di emptorib; pciū iur' municipij ponen
ōsuetudinē approbatam. qd attentius ō
misit' eis dignaremur sup utroqz cū
ī hoc nō medicri lesi noscant'. et emptorib;
portiōis eidem ul' eoz successorib; pciū
sit offerre pata p idem beneficiū sub
uenire. ōcirca mandam' q. si pmissa ī
ueneritis ueritate subnixa. ul' uendi
tioē p'dcam que ad pte; et successioem
matrem ipos ōtingentē nullā nūcia
te curetis. si ī ea iuris sollepnitas est
ōmissa. ul' si forsan intuentie et eos
lesos ee ōstiterit tū sup ea q̄ sup resid
ua portione. ducti qd offerut ōuenit
faciendū. auctoritate nra īntegrū res
tituere studeatis. Idem.

Causa restitutiōis ī integrū corā iudica
b; ordinarijs āministratioem hītib;
ul' delegatis ab eis tractari pott. si
niri. siue hoc ipis delegatis spalit' de
mandatū fuit. siue ōmissō eis nego
ōtingat incidere hī q̄onē. delegati
uō ab ordinarijs q admīstratiōe non
hnt s; facultatē tantū iudicandi seu
arbitri [illegible] cā cognoscē nequeūt. n
corā eis mota fuit incidens. In matri
moniali quoqz ciuili ul' criminali
cā. cū maiores iudices exigat. arbit'
nequt assumi. Idem.

Beneficio restitutiōis ī integrū ecce tue
ī alio iudicio denegato. restitutio pē
q̄ ad applatiōē omissam uidet' eidē
ecce posse negari. nī nouis defensioib;
ad hī sit beneficiū admittenda.

De alienatione mutandi iudicij

Ex quadam relatiōe cā facta.
audiuim' q' cū aliq litteras ōmissiōis
a nob' impetrat'. aduersarij ut mādatū

nem eludat. antequam littere ad iudices peruenerint,
uel etiam postquam, periculum creditur ab eis in uocem app-
ellationis prorumpit. et infra. Mandamus quatinus predictam ca-
uillationem et instantiam penitus uolentes, con-
questione si aduersarii eorum pro euacuando manda-
to nostro taliter appellauerint, aut de possessione de
qua controuersia uertitur commutationem fecerint,
uel se maliciose duxerint absentandos, contra
quod in possessione se ingesserit, appellatione remota, compellatis. Et
uos examine iuris equitate procedere. Gre-
gorius. ix. abbati sancti nicolai et decano fur-
nensi morinensis diocesis.

Ex parte scabinorum ypren. fuit propositum. quod in-
laicos ciues loci communibus emergentibus deli-
mentis pro iudicium sectare. quod cum etiam de do-
no uel precio ab aliquibus laycorum ipsorum cedi
fecerit actiones. ut aduersarios ad certas
tantum soluat compellant. et predictam ex hoc commertio
assequantur. et infra. Cum igitur cessiones et emptio-
nes iurium legittime prohibeat sanctiones. ita
quod iacturam cause afficiuntur illos qui potenti-
orum patrocinium tali admiscere presumunt.
et ex eo fit etiam dolose quod ex fonte cupidita-
tis uidentur procedere. mandamus quatinus clericos memo-
ratos a presumptione huiusmodi per censuram ecclesiasticam compescatis.

De arbitris.

Sane. et infra. Si autem ex communi placito eorum inter
quos causa uertitur arbitros elegerint. aut
unus eligatur. aut tres. ut si tres ele-
gerint. aut omnium sequantur sententiam. aut duorum.
Alexander. iij. eboracensi archiepiscopo.

Non sine multa necessitate. A. presbyter nobis proposu-
it. quod cum in ecclesia sancti auffridi per manum R.
archidiaconi de suelle persone ipsius ecclesie cappella-
nus institutus fuisset eodem R. mortuo. et
nepote eius qui in ecclesia tandem successit. eidem
presbyterum cappellanum ibidem iterum ordinauit
et infra. Cum autem idem presbyter eiusdem prouincie oculis
de suo beneficio non posset optinere iusti-
tiam. in sua inopia ulterius sustinere pro eo
lui et eiusdem ipsius. consilio ab eo est sacramentum
extortum. ut arbitrium clericorum duorum eius-
susciperet et seruaret. quia igitur mandamus. Sententiam
presbytero precepit. ut .v. marcas ab eodem
susciperet et toti cederet questioni. Quoniam igitur non
decet aliquatenus tollerari. ut quod perperam
arbitrati sunt debeat inconuulsum relinqui.
mandamus quatinus si cognoueritis prefatos clericos ita neq
arbitratos. dictum presbyterum ab obseruantia
iuramenti auctoritate nostra prorsus absol-
uas. uel si arbitrium ipsum noueris equi-
tati subnixum. ad obseruantiam ipsius utramque
partem appellatione remota compellas. Idem.

Peruenit ad nos. quod cum G. de cal' sororem
G. clerici duxisset uxorem. idem G. fidei in-
positione firmauit. quod quinque solidos sterli-
gorum annuatim daret eidem. unde cum super
eisdem quinque solidis inter ipsos controuersia
mota fuisset. in quatuor compromisere per-
sonas. que taliter arbitrate fuerunt. quod idem
G. decimas quas in parrochia de cal'
prefatus G. habere dignoscitur pro .v. prefatis
solidis perciperet annuatim. Unde quoniam huiusmodi
arbitrium esse posset in posterum preiudicio
suum existere. mandamus quatinus si ita inueneris pre-
fatum. G. diligenter commoneas. et ecclesiasti-
ca districtione compellas. ut plebi decimas
suas ullius omnino dimittat. nec super hoc de
cetero aliquid ulterius uendicare presumat.
Clericum uero moneas ut cum eodem G. ami-
cabiliter studeat conuenire. Innocentius. iij.
cancellario et magistro J. canonico parisiensi.

Dilecti filii abbas et conuentus de scardina
cisterciensis ordinis sua nobis questione mon-
strauit. quod cum inter eos ex una parte. ac
hospitalarios ex altera super usufructu cuius-
dam nemoris quod iacere dicitur in regno francorum
causa fuit compromissum utrimque. que cau-
se meritis intellectis. arbitrium duxit
per diffinitiuam sententiam promulgandum. et infra.
Quamuis autem secundum regulam iuris ciuilis
femine a publicis officiis sint remote.
et alibi dicatur quod licet summe opinionis
existat. si arbitrium in se susceperit. uel
si patrona inter libertos suos susceperit
audientiam ab omni sit iudiciali ca-

mine separande. ut ex earum prolatione nulla
pena adiectus earum contemptores. nullaque pac-
ti exceptio habeatur. quia tamen iuxta consuetudinem
approbatam que pro lege seruatur in partibus galli-
canis femine precellentes in subditos
suos ordinariam iurisdictionem habere noscuntur.
mandamus quatinus hospitalarios ut arbitrium ipsum
prefatum eum eorum fuit presentia et consi-
lio roboratum. sicut prouide latum est et ab u-
traque parte sponte receptum obseruent.
per penam in compromisso statutam appellatione post-
posita compellatis. Idem abbati et conuen-
tui de pytan.

Cum tempore. C. pape predecessoris nostri. et infra. Super
questionibus que inter te et madeburgensem
episcopum et quosdam alios monachos uerte-
bantur. te promisisti arbitrium madeb-
urgensis episcopi seruaturum. et infra. Ora le-
gitime constitit quod fide hinc inde data
compromissum est in archiepiscopum memoratum.
nos arbitrium ab ipso prolatum decreuimus
obseruandum. illis dumtaxat exceptis
capitulis quo contra libertatem ipsius monaste-
rii et duarum cappellarum eidem in arbitrio
fuit expressa. cum et si sponte uolueris. de
iure tamen nequiueris sine licentia romani pontificis
renuntiare priuilegiis uel indulgen-
tiis libertatis que monasterium indicat
ad ius et proprietatem romane ecclesie pertinere.
Idem episcopo sancti andree et episcopo de brechin.

Cum dilecti filii. et infra. Utrum coram arbitris
reconuentionis sit locus postulasti per se-
dem apostolicam explicari. Nos igitur. Respondemus quod licet in iu-
dicio conuenientem reconuenire ualeat
is qui coram iudice conuenitur. coram ar-
bitris tamen reconuenire non potest. cum ar-
bitri iudicare non ualeant nisi de hiis
tantum super quibus in eos extitit compromissum.
Idem rectori et fratribus sancti Bartholomei lucani.

Cum olim super eligendo in hospitali
uestro rectore et fratribus inter uos et priorem
sancti Bartholomei lucani coram iudicibus delega-
tis quod uerteretur. et tandem pars in eos compromit-
tens ipsorum arbitrium se promisit seruaturum.
Super prolato ab ipsis arbitrio utrique
dubitatio est exorta. quam petistis per se-
dem apostolicam declarari. Nos igitur instrumento publico
arbitrium continente diligenter inspecto.
cognouimus quod secundum formam arbitrii prior
sancti Bartholomei lucani tenetur habere consilium cum
familia hospitalis eiusdem. et tractare cum
ea de inueniendo rectore. propter quod dicimus
quod nisi prior super inueniendo rectore trac-
tauerit cum familia hospitalis. et ipsius consi-
lium requisierit non habet potestatem eligendi
rectorem. et si alio modo eum elegerit eius
electio haberi debet irrita et inanis. Verum
habito cum familia super hoc consilio et trac-
tatu. prior libere potest eligere dumtaxat
ydoneum. siue concordet siue discordet fa-
milia cum ipso super inuentione rectoris.
Idem ex concilio generali.

Contingit interdum quod cum actore. et infra. Adhuc
generaliter prohibemus. ne super rebus spiritualibus com-
promittatur in laycum. quia non decet ut lay-
cus in talibus arbitretur. Idem pisano episcopo.

Per tuas litteras intimasti. quod cum super ex-
ecutione arbitrii quod inter hospitalarios
sancti Iohannis et plebanum de piscia super hospi-
talis sancti albertii latum erat a nobis litteras
recepisses. et infra. plebanus proposuit quod ad
causam tractandam procuratori dedit generale man-
datum. non tamen ei mandauit ut sine specia-
li mandato compromittere possit. uel transigere
super eo. Et preterea procurator tamen dictus
de assensu canonicorum suorum fuerat institu-
tus. et ideo dicebat arbitrium non ualere.
prefatum cum procurator fines mandati exce-
serat. et arbitrium fuit per unum clericum
et duos laycos promulgatum. licet ipsi de
assensu ianuensis archiepiscopi cui causa commissa
fuerat arbitrium protulisset. et infra. Super quo
fraternitati tue respondemus. quod si ex parte plebani arbitri-
um receptum fuit tacite. ratum haberi
debet. ac pro hoc iuxta tenorem mandati apostolici
executioni mandari. Si uero receptum non

fuit. refert utrum sub ul' no sub de obs
uando ipm pena statuta. et qdem si pena
fuit apposita. agi pot ad penam. ac si
nlla statuta fuit. si simpliciter fuit q sta
ret' sntie qpmissi. paratus ad uitre po
terit queniri. q iuramento suo se ipm p
scilr' no eciam ptrit obligare. Q' au
a duobz laicis et uno clico uir qs laicuz
nequaq obuiare uidet. cu aut. dci ar
chiepi sentn sit. cui ca de qua uir qpm
issum fuerat delegata. Jd onori' iii. ar
chiepo colonien.

Ex pte tua nris e auribz intimatu. q cu
uacante ppositura scil cubert i colonia. ca
nonia eidem ecce uota sua diuiser i duos
uidelicet. h. de uillaco. et C. de lobardia
et j. Cumq postmodu fecisset sup elec
tione hnr. et ptes ecent i tua psentia ostn
tute. inter demu sup hoc fide pstita qp
miter emanauerit. q cause meritas dilig
enter inspectis ad ferendam diffinitiuam
sniam diem tpis qsentientibz psixisti. Jn
terim uo psato. h. ab una pte electo
sublato de medio supdcis canonicis i hi
bere curasti. ne tua pendente sna p
cederet ad electione aliam faciedam. quo
et quam nichominu. B. colonien canonicu
elegerunt. Die g quo pferri sna debu
it i tua psentia ptibz qstitutis. dcs
B. allegauit q pcedere ulteri' no de
beres. Q uapp tibi eodem a nob hui
ut postulasti. breuite. R. q licz arbi
triuum sit finitu p morte ipi. h. pri
tu de prime electois meritis debuisti
cognoscere. q pcessus fiet ad sectu.
Nam si dcs clicis suspitos i electioe
uis hret. sectuz qstat penit' no ua
lere. Jdem electo abbati sci zenonis
et C. canonico ueronen.

Ex parte nob feltren. et beriuiren electi
petitio otinebat. q cu cam que int
antecessorez suum ex pte una et cuer'
tuisinos ex alia sup districtu et rebz

aliis ducebat' p sniam hostien epi tunc
ap. se. legati fuisse eminata. et j. Tamé
sup qbdam discordiis que hinc ind
uidebant exorte. louicz uenetor tanq
i arbitru cu pte alta qpmisit. et j. Licz
au eidem duci litas nras misimus
ut ad qponendu inte ptes laboraret.
cu tn itentiois ure no fuit imuta
re sniam ipam. ul' sopitis p eas qn
moias suscitare. q'. q. psatis litteris
no obstantibz. qcqd p pnoiatu ducis
arbitriu o ipi legati sniam iuenietis
ee sem. irritu reuocetis. et distric
te inhibentes. ne ulti' i qpmisso pce
dat. eudez ad restitutioez dbitam occasi
one ipi qpmissi d datoz ut ipi arbi
triu frauret. p cen. ec. qpellentes.

Gregori'. iiii'. decano et magro. p. canoi
cie sci petri atrebaten dyoc.

Jnnotuit nob. G. laico querente. q cu
O. laicus ipm sup qdam suma pecuie
cora iudicibz auc. ap. queuissz. tandem
fuit a ptibz in duos arbitros qpmis
sum. sic tn q si illi duo adiuicez dis
cordarent. tciu adderet iudices noiati.
uerutn penes se qpellendi ptes ad obs
uandu arbitriu p dcos arbitros p
mulgandu nichominu potestate. Cumq
tcius arbit a iudicibz pdcis electus
cu alto duoz ipm pci alteri qdepna
set. Jdem ex eo senciens a pdcis iu
dicibz se grauari q ipm ad obsuatioez
hi arbitrij qpellebant. nram audie
tiam appellauit. s3 ipi appllatioe co
tepta excoicatiois tulerut sniam in
eudez. Jdeoq. q'. q. si e ita. cu legali sit
puisione statutu ut qpmissu de in
certa psoa i arbitriu assumpta non
teneat. dcam excoicatiois sniam de
nuncietis nullam ee. Jdem abbatisse
et queutui tornen.

Cum a nob pecie. et j. Ex pte uri fuit
ppositu. q olim inte uos et senonen.

archiepm qone suborta sup eo qd idez
archieps assens monastium urm me
tropolitico e iure subee. pcuratoes
et res alias exigebat a uob. tandé i
R. sci angli dyacon card' tunc ap.
se. le. a ptibz qcordit qpmisso sub
certa pena q arbitrio seu ordia
tioi pdce. ut duoz mediatoz quos
idem sup hoc deputaret pcese paterer.
magr. p. capplanus nr. et J. archid.
senonen mediatores ab eodez sup hoc
deputati. logato ordinando et diffini
endo cam hi eminaret. nos g qd p
dcos mediatores sup hoc actu e aucto
ritate aplica qfirmam'. Jdem.

Compmissum no extendit' i qpmittetis
heredes. si de ipis no caueatur unde.

Jncipit liber secundus deu dicijs.

De quo uult do centurien epo que cu adu
sari' ipi cu petisss ad qcaliu itroduct. in
terogatus an cu uellet expiri. po id p
misso. et alia die R. hoc e no placere.
atqz discessit. placuit ut nlls eude coi
cet. doni satisfactioe pmissa fuit absol
ut. Nam aduiu e exactu an cause eius
exitui nlli pot iure uideri. Ex syno
do eugenij pp.

Decernimus ut laici ecclastica dcare nega n
psumat. et epi. abbes. et archiepi. et alij
eccliz plati d negotiis ecclasticis marie
de illis q spualia nosce inte ce laicoz iu
dicio no disponat. n pp cor pturbatioez
ecclastica diuinitat iustitia exire. Alex
iii'. illustri regi anglie.

Ouito diuina gra. et j. Ca nro iuris pate
nate ita qiuicta e et qnexa spualibz cau
q no n ecclastico iudicio ualeat diffini
ri. dez salernitan archiepo.

At si clici cora seclari iudice qiuicti fue

rit ul' qfessi de crimine no sut pp hoc a
suo epo aliqtenus qdepnadi. sic eni se
tencia a no suo iudice lata no tenet. ita
et fca qfessio coram ipo. Si uo cora epo
de criminibz i iure qfessi sut seu legi
tima pbatioe qiuicti. du m sit talia cri
mina pp que suspendi debeat ul' depoi.
no imerito suspendendi sut a suis ordibz.
ul' ab altaris misterio ppetuo remoue
di. De adulterijs uo et aliis criminibz
que sut minora pot epis cu clicis su
is pt pacti pniam dispensare. set
n debet quelibet depoitu p suis exces
sibz cu suo sit suic' offo ne duplici debe
at ipm qtricide qtere et iudici tradi
seclari. Jdem.

Cetim q i eos qs ab eccla tua qstat pos
sessioes tene isendu. seclares ipaz ex
coicatois seu interdci sna pmulgat. no
id differt' pbidem qdiu pati fuert se
hijs i cua psentia iusticia exibere.
Jdem exon epo. et decano lincon.

Dilecti. f. pos. et clia de gisburgen. q ebo
racen archiepm. ap. se. le. graue qrimo
nia insinuerunt. et j. puidatis atten
ne ita subtilr' sic a multis fi solet c'
moi actio intentet' igratis. s3 simplr
et pure sem ipm et rei ueritatez sm for
mam canonu et scitam patru isitutu i
uestigare curetis. Jd paduan epo.

Jntelleximus. et j. Q ua postulasti an cu bu
triu excoicat' i iudicio stare possit. R'
q queniri pot et debet p aliu i iudi
cio sende. ne uideat' d sua malitia co
modu reportare. Lucius' sigonien arg.

Lici. et j. Cum impator dicat q leges n
dedignant' sacros canones imitari.
i qbz gnalr tradit' ut de di crimine cli
cus debeat cora ecclastico iudice queiri.
no debet i hac pte canoibz ex aliqua q
suetudie pudicium gnari. Clemens. iij.

Cam que uitur int fres dulmen monaste
rij et monachos sci albini. et j. puidas

int' certa ut fres dilm monasterij cu assē. 7
assensu epi sui ingrediant' regim. ne si fra
tres sci albini optineat. eps eidem abbi
monasterij se opponēs litē sopitā ualeat
suscitare. Clemens. iij.

Cum non ab hoie. 7 ī. A nob fuit ex pte tua
qsitum utrū liceat regi ul' alicui seclari
psone iudicare clicos cuiuscūq; ordis. siui
ī furto. siui ī homicidio. ul' ī piurio. seu
qlscūq; aliis crimib; dephensi. Cō. t.
r. Rim. q; clicus ī qcūq; ordie cstitut' ī
furto. ul' homicidio. piurio. seu alio cri
mie fuit dphens. legitie cuent' atq;
cuict'. ab eccastico iudice depond' est.
Q si depoit' icorrigibilis fuit. excoica
ri debet. Dein cutumacia crescente ana
thatis mucrone feriri. pmod' u ōsi ī p
fūdum malor' ueniēs cotēpsit. cū ecca
nō hat ultra qd faciat. ne possit ē ult'
pditio plimoy. p seclarē copido ē potes
tatē. ita q; ei deputet' exiliū. ul' alia pe
na legitiā īferat'. Item.

Quia .v. q uiolent' dicebat' ecclam. p. clici
occupasse deficiet' ē ut accepim'. 7 R. ed
pmodū ē igress'. pcepim' ut fm formā
pori litā int' ipos. R. 7 p. sub eisdē iu
dicib; mediāte rōe fiē int' eiudē. p. 7 p
fatū .v. si uiuēt regim emuniet. In
noē. iij. Sēi. f. gil. 7 sci. gg. abbatib;.

Cum ueisset. 7 ī. Cum sup piuilegijs
se. ap. cū litat'. nolum' de ipis p alios
iudicari. Id plats p fraciā ostitutis.

Nouit ille q nichil ignorat. 7 ī. Non putet ali
qs q; iurisdictiēm illustris regis franco
rū prturbare aut minuere intendam'. cū
ipe iurisdictiem nrām nec uelit nec debeat
impedire. Si cū dns dicat ī eugl'. Si pec
cauit ī te fr' tuus. uade 7 corripe eū īt'
te 7 ipm solū. si te audierit. lucrat' eris
frēm tuū. si te nō audierit. adhibe tecū
unū ul' duos. ut ī ore duor' ul' triū
. t. stet oē ūbū. q; si nō audierit. dic
ecce. Si aūt eccu nō audierit. sit tibi sic

(A)
ethnicus 7 publicanus. 7 Rex anglor' sit
pat' sufficient' ostendere. q; Rex francor'
peccat ī ipm. 7 ipe circa eū ī correptiē
pcessit fm regulam euaglicā. 7 eidē qr
nullo modo pfecit. dic' ecce. qm nos q si
m' ad regim uniuīsal' ecce supna dispoi
tōe uocati. mādatū diuinū possum' nō
exaudire. ut 7 si pcedam' fm formam
ipi'. ni forsitan ipe cora nob ul' legato
nro sufficientē īforuū rōnē ostendat. nō
enī intendim' iudicare de feudo cui ad
ipm spectat iudiciū. ni forte iuri cōi
p spāle piuilegiū ul' cōria cōsuetudiē
aliqd sit detractū. s; decernē d peccō. c'
ad nos ptinet sine dubitatiōe censura.
quā ī quēlibet exercē possum' 7 debe
mus. nō g; ī iniuriosū sibi debet regia
dignitas īputare. si sup hoc ap. iudicio
se comittat. cū ualētinian' īclit' impat'
suffraganeis mediolan' ecce dixisse le
gat'. tales ī pōtificale sede cstitue' peu
rate. cui 7 nos q gubnam' impium
secure nra capita subiciam'. 7 ei' moni
ta cū tāq hoies deliqim' suscipiam'
necessario uelut medicamta curātis.
Nec illd omittam' qd theodosi' statuit
impator. 7 carolus īnouauit. d cui ge
nē rex ipe noscit' descendisse. qcūq; ui
delicet litē hnis. siue petitor fuit. siue
ī initio litis. ul' decursis tpm curricls.
siue cū negim ponat'. siue cū ia cepit p
mi sēia. si iudicium elegerit sacrosce sedis
antistitis illico sine aliq dubitatiōe. 7 si
ps alia refragat' ad epor' iudiciū cum
fmōe litigātiū dirigat'. cū enī nō huā
ne cstitutōi s; diuine potī imitamur.
qr potās nra nō ē ex hoie s; ex deo. nlls
q sit sane mētis ignorat qn ad offiū n
ostrū spectet d qcūq; mortali peccō q
libet corripe xpianū. 7 si correptiē cō
tēpsit. p districtiē ecclasticā cohercere.
Si forsan dicet' q; alr cū regib; et
alr cū alijs ē agendū. cetm scriptū

iuenim' in lege diuina. ita magnū iudica
bis ut paruū. nec erit apud te acceptio
psonar'. 7 ī. Licet aūt hoc modo pcedē ua
leamus sup quolibet criminali peccō.
ut peccores reuocem' a uitio ad uirtu
tem. pcipue tū cū ē pacē peccat' q ē
uinclm caritatis. postremo cū int' reges
ipos reformata fuerint pacis federa. 7
utrimq; pstito iuramto firmata. que
tū fuata usq; ad pfixū tminū non
fuerit. nūqd nō potim' de iuramti
religiōe cognoscere. qd ad iudiciū ec
clie nō ē dubiū ptinere. ut rupta p
acis fedā reformēt. Ne g; uideamur
tanta discordiam sub dissimulatione
fouere. pdcō legato dedim' ī pceptis.
ut ni rex ipe ul' solidam pacē cū p
dcō rege reformet. ul' treuguas ieat
cōpetentes. ul' saltē humilit' patiat'.
ut idē abbas 7 archieps bituricen d
plano cognoscat utrū iusta sit qri
moia quā ē eū ppoit corā ecca rex an
glor'. ul' ei' exceptō sit legitiā quā ē
eū p suas duxit litteras exprimdam. iux
formā s datam a nob pcedē nō omittit.
Item heluen epō.

Pastoral'. 7 ī. Statuim' pterea ut pncipa
les psone nō padiucatos sed p se ip
sos fem ppoant. ni forte adeo fuerint ī
discerete ut eau defect' ē iudicis licen
tia p alios suppleat'. Id nobili uiro
G. de b maria.

Examinata cā que uertebat' int' te ac mili
tes capanicos. 7 ī. Actiōnē quā sup iu
re patronat' eidē ecce ē pfatos mili
tes intēptabas. icongruētē cognium 7
īcepta. qr cū testes īduxis ad phādū.
q; qn pfat' uice dns ecclā eandē tāq
fundatori accepit. tu ius patronatus
ill' ecce possidebas. pfidero nec rei ue
dicatiōē intendere. nec ipi' restitutiōē
poteras postulare. un intentiōē tuā
pnūtiauim' ī hac pte nō tenē. absol

(U)
uentes eosdem milites ab eadem. ita tū q;
si cōgruentē 7 aptam itendē uolueris ac
tionē. sentēce tibi nichomin' teneant'.
Idē eugio 7 fribus milicie templi ī ytalia
cstitutis.

Cum deputati. 7 ī. Accepim' q; qdam tā se
clares q ecclastici iudices illos quos habe
tis in uris domib; pceptores. in cāis
ad psequendam sua iusticia nō admit
tant. tāq liceatū nō sit eis sup litigiosi
negotijs cūra gerere. q pacificis dese
ruerūt studijs inherere. illd allegātes
ī repulsiōem ipor'. q; eor' ipie gnātio
nō ē nota. Qr uniciq; ueneranti gra diui
na uocati. dū laudabilit' exequit' offin sui
ordis. ex habitanti rege' siue noto nato
nis. Neqs g; ī psecutiōe cāar' pceptores eos
dē ab agendo 7 respondendo hi occasione
repellat. aut. psentiū inhibem'. Idē
uercellen epō. 7 abbati de tileto.

Quali 7 qn. 7 ī. Papiatis ex pte tua pla
tis. ut laicis de clicis querentib; plenā
faciat iusticiā exiberi. nō obstantib; ap
pellatōib; frustratorijs quas ī eor' cuam
clica frequent' opponūt. ne p defectu ius
ticie clica trahant' a layeis ad iudiciū se
clare. qd olo fi phibem'. Item.

Cum q int' abbatē 7 cōuētū uidocen. 7 ar
chid cān. sup qbzdā pcuratōib; uite' uob
7 archid psilen. meminim' cōmisisse. 7 ī.
Cū uō cum eidē archid simul pene cā
cōtigat miri fauorabil' pti alti uideret'.
nos te fili decane loco illi' archid subrog
antes. cōs. q. nō obstantib; priorib; lit
teris rōne piua pceditis. Honor. iij.
archid remen. 7 decan dunēnen colon dyoc.

Exibita nob. R. uirdun electi petitō delaū.
q; cū sup fco electōis sue. h. archid. ac q
dā canoicor' uirdun. aduersarior' suor' peti
tores ad nram psentiā accessissēt. pari
sien epō 7 cōiudicib; suis sub certa forma
litas nras direxim' int' alia cōtinentes.
ut uocatis q forēt euocandi sup pdictis

et alijs negotium contingentibus inquireret ueri
tatem. et infra. Cum autem quibusdam idem electus
ex hijs que contra eum agebantur conspiratorem. et qui
dam crimina obiceret, in modum exceptionis abiece
rit se coram officiis plurimum. predicti iudices
intellecta fuerunt quod de hijs et principali
negotio simul inquirerent. nolentes quod non iu
dices sed inquisitores existerent super dictis exce
ptionibus ipsi electi personas admittere. sed p
(...)ciendo iuris ordinem dictis premissis excepti
onibus. et principali parte per se inquirere inten
dentes. et procedentes contra ad receptionem tes
tium. non obstante super eodem negotio contestata.
quod prenominatus electus ad nostram audientiam
appellauit. et infra. Cum uero non in modum inquisiti
onis sed omissionis negotium extiterit delega
tum. mandamus quatenus si ex dictis grauaminibus uel aliquo
ipsorum appellatum extiterit. reuocato in irritum
quicquid post appellationem huiusmodi inueneritis attemptatum. in
causa ipsa iuxta priorum continentiam litterarum ratione p
uia procedatis. Idem cugio. T. canonico bononiensi.
Uenerabilis frater noster archiepiscopus Rauennensis proposuit.
coram nobis. quod cum tensio olim que inter ipsum et co
mitem ceruien. super iurisdictione ciuitatis
ceruie et quibusdam alijs articulis uertitur sic
per subterfugia et cauillationes eorum per trien
nium prorogata. dicti ceruien. asserentes se in
stantiam iudicum per decursum triennij perijs
se. Rursus sub tuo examine recusarunt.
et infra. mandamus quatenus exceptione huiusmodi non obstante. in ne
gotio ipso procedas iuxta traditam tibi formam.
Item episcopo et magistris. T. et B. placentin. dioc. omnino
Significauit nobis olim abbas et conuentus (...)
Suenie sancte marie de florentia quod florentina
potestas per eis non dictante causam de signa super
possessione uel quasi iuris eligendi rectorem ibi
dem quod ad se pertinere dicebat diffinitiuam
sententiam promulgauit. sed postmodum abbatem
et conuentum predictos potestas ipsa coegit con
tra patientes se proueniente uel quasi memoratam
iuris in seculari iudicio sententie. unde nobis in
uenimus ut si esset ita cogentis communitatem
eandem electum ab eisdem monachis admit

te in rectorem. audiuimus postea quod potestas super
proprietate uel quasi dicti iuris duceret proceden
dum. et infra. Unde pars altera inter alia excipienda
proposuit se tunc sententie coram nobis non teneri
de iure. cum episcopus per uidemias existeret sen
atum. Rursus sindico monasterij hec in
altiores proponi. ut uidelicet causa predicta
tempus regiminis electi predicti iudicialiter elaberetur et
infra. mandamus quatenus hec non obstante. in negotio ratione p
uia procedatis. Ex de foro competenti.
Ex concilio calcedon.
Siquis clericus aduersus clericum negotium habeat non de
serat episcopum proprium. sed prius apud ipsum actio
uentiletur. uel consilio eiusdem apud alios quos
utraque pars uoluerit iudicium optineatur.
Ex concilio parisien.
Nullus iudicum neque presbyterum neque diaco
nem. aut clericum ullum. aut iuniores ecclesie
sine permissu pontificis per se distringere aut
condempnare presumat. quod si fecerit. ab ecclesia di
cui iniuriam irrogare dignoscitur tam diu sit seques
tratus quousque reatum suum cognoscens emendet.
Ex concilio affrican.
Sane si episcopi inter quos causa uersatur se duxissent
prouocandum ille primatis de iudice i eius p
uincia est locus. alterius quod contendere.
Greg. bonon. defensori corsice.
Siquis contra clericum causam habuerit. episcopum ipsius adeat.
Quod si ut suspectus fuerit recusatus. executor
ab episcopo deputetur. ut si hoc actor refuge
rit. ab eodem episcopo est deputandus quod partes ex
mutuo consensu iudicis compellat elige.
a quibus quicquid fuerit diffinitum episcopi sollicitu
dine seruata lege modis omnibus compleatur.
Alexander. iij.
Siquis clericus laycum de rebus suis uel ecclesie in
petierit. et laycus res ipsas non esse aut
ecclesie. sed suas proprias asseuerat. non debet
de rigore iuris ad forensem iudicem trahi.
cum actor semper forum rei debeat sequi. licet
in pluribusque partibus aliter de consuetudine habeatur.
Ex tuis missa nobis insinuatione Item.
B. et G. mil. militum esse tue intelleximus

quod cum R. de casul. eos super quadam possessione co
ram tercen. archiepiscopo conuenisset in causam. nobi
lis uir de campis eorum dominus sub debito
fidelitatis eis inhibuit ne de seculari fe
udo in iudicio ecclesiastico responderent. et infra. p
dominum feudi causam iubas terminari. sed si
ipse maliciose distulit. tu ei debitum fi
nem imponas. Idem.
Uerum quoniam de quibusdam feudis aduersus p
positum quod mota fuit. statuimus ut ex
quo episcopus fuit in ecclesia consecratus. de feudis
ipsis suo si ad ecclesiasticam cognitionem pertineat.
alioquin imperiali beneplacito sic iusticiam fa
ciat relinquatur. Lucius. iij.
Cum sit generale ut actor forum rei sequatur.
et infra. Unde quoniam iudices seculares in exhibenda
iustitia personis ecclesiasticis sepe in iudicio
sunt remissi. ad fauorem est ecclesie in de
uenti. ut malefactores suos quod sacrilegi
sunt censendi uenerabilium locorum rec
tores possint sub quo maluerint iudi
ce conuenire. Celestin. iij.
Quod clericus. et infra. mandamus quatenus siquas causas pecuni
arias clerici prefati commorantes habuerint
contra aliquos. uel aliquis contra eos. ipsas iure ca
nonico decidatis. Innocentius iij. Uercellensi episcopo.
Licet ex suscepto. et infra. mandamus quatenus siquis a laycis
Uercellen. litteras super rebus perpetue quod forum se
culare contingit a sede apostolica concesserit impetre
sub apostolica obedientia decernas aut. nisi irritas
et inanes. dum tamen consules et communes de se con
querentibus in iudicio seculari exhibeant iustitie
complementum. liceat tamen ipsis quod sub eis
dem consulibus talis duxerit contendendum
si se in aliquo senserit prauatum. ad tuam
sicut accedens seruatum est uel ad nostram si
maluerit audientiam appellare. tamen hoc
preterm(isso) tempore quo uacante imperio ad iu
dicem secularem recurrere nequiunt. quod a su
perioribus in sua iustitia opprimuntur. Ceterum
uero consules iustitie causa (...) merito fuerit
suspecti recusati. coram arbitris communiter
electis de causa suspitionis agatur. que si

Si
probata fuerit esse iusta. ad te uel ad nos p
iustitia recurratur. sic supra est expressum.
Idem archiepiscopo et thesaurario turon.
Ex tenore litterarum comitis britannie nostris est
auribus intimatum. quod cum causam que inter nobi
lem mulierem. F. et infra. de meduan. super he
reditate sua noscitur agitari nobis commisi
mus terminandam. ipse comes eidem mu
lieri cum tamen ipsa contra partes. I. esset de foro
ipsius. mandauit. ut causam deferret ad
ipsum. permittens eidem quod faceret iustitie
plenitudinem exhiberi. et infra. Nos igitur atten
dentes quod sic sumus uobis in iustitia debi
tores. quod alijs iniuriam facere non debemus.
mandamus quatenus nisi sit talis causa que ad ecclesiasticum
iudicem pertinere noscatur. ei supersedere
curetis. dum tamen per iudicem secularem
suam possit iustitiam optinere. Alioquin
non obstante contradictione comitis causam ipsam ratio
ne preuia terminetis. Idem pisan. archiepiscopo.
Si diligenti. et infra. Sane archiepiscopus asseru
isti te usque ad hec tempora tenuisse.
quod licitum sit clerico renuntiare saltem
in temporalibus iuri suo. et sub laycis iudicem
constituere. presertim si aduersarij uoluntas
accedit. ac tenere uiramicum super hoc inter
positum respondisti. In memoria constitu
tionis qua cauetur. pacto priuatorum iuri
publico minime derogari. Cum igitur in
hoc in lateranensi et carthaginensi concilio statutum
spiritualiter promulgatum ne clerici clericos relicto
suo pontifice ad iudicia publica pertra
hant. alioquin causam perdat. et a communione habeatur
exterius. tamen episcopi quam diacones. seu quilibet clericus
ca in criminali seu ciuili negotio si relicto
ecclesiastico iudicio publicis iudicijs se p
urgare uoluerit. et si pro eis lata fuerit
sententia locum suum amittant. et hoc in crimina
li accusatione. In ciuili uero perdat quod eui
cerit si locum suum et maluerit optinere.
manifeste patet quod non solum inuiti sed
et uoluntarij paciscii non possunt ut secula
ria iudicia subeat. Cum non sit brista

Nota casum quibus sit iudex competens de temeritate super rebus secularibus huiusmodi (...)
Si uacat imperium si negligunt aut dubitatur
Si subest ordinatio. si consuetudo probet
Iudex, concessum fuerit ut sub quo vult se stet.

um hec psăile au renūciare ualeat. ſ3 po
tẽ toti collegio ecclĭastico ſit iniuriosū. cui
puatoꝝ pacto derogare nō pot. ñ iura
mētū licite ſuari potuit qđ ꝯ canoica iſti
tuta illicitis pactioib3 iformat.

Item vercellen̄ epo.

Cvm contingat inedū. 7c. Insup postulas
ti an cum aliq cl̄ici deputati ſuino cap
tuli ualuacori. aut alioꝝ cl̄icoꝝ tue dyoc.
sup excessib3 ipetant ſib agendi corā te
ul' poti coram illis qb3 ſuiunt cl̄icla...
b3 responde. cū illi ꝯ iurisdictiōem hīi uen
dicare contendūt. lic3 illos excōicare non
ualeant ul' alias i cohercē. Sup quo
talr̃. R. q ad te tanq̄ ordinariū debe
at de talib3 conquerentes hīe recursum.
maxime ſi sup hiis ipetāt que i tua
cognoscant dyoc. comisisse. ñ forte hij qb3
derelinquentes ipi deſuiunt ex idulgētia
ul' ꝯsuetudīe ſpāli iurisdictioē hīi ꝯ ua
leat uendicare. Idem.

Postulasti p ſe. ap. edoceri. utrū sacerdos
occām hīis i tua dyoc. 7 residens i eadē.
domiciliū uel patrimonij rōe i alia ibi
relinquens ab eo i cui dyoc. hēt patmōi
um p delicto ibi comisso debeat iudicari.
p̃sertim i cāis que officij ſeu beneficij p
uatiōem exposcūt. Ad qđ dicimꝰ R. q p
epm i cui dyoc. deliqt. sñia i eūdem pote
rit pmulgari. ſ3 ab eo i cui dyoc. bene
ficiū optinet. erit quoq3 ad illū executiō
facienda. Honor. iij. archiepo. decan 7
archid turon.

Ex pte. B. quondā anglie regine fuit p
positum. q cū nobiles uirū. W. detento
rem castri ſoltici rōne dotalicij ad ip̄a3
ptinentis q p eū ul' ei cplices ꝯ iusti
am fuerat ſpoliata. aūc. bo. me. J. pp.
p. nri corā uob' tr̃ss i cām. dcs nobil'
exapiendo pposuit q litte ap. nō uale
bāt. p eo q castrū guarchie ubi ē eidē
miciliū pricipale conſistit i dyoc. redon.
que ult' duas dietas a turoñ ē remo

ta. 7 in replicatiōe fuit ex pte regine q
ſdem nobil' turoñ ſatis potat conueniri.
cū nō ſolum redon. ſ3 ā andegauen̄ dyo
ceſis exiſtat. eo q i ipā a castrū 7 reddit
plures hēt. 7 castrū de quo qđ ītiūr in
eadem dyoc. que a turoñ nequaq̄ ult'
xij. leucas distat. Idem quoq3 adiecit.
q cū dcā regina iuis ſiuū corā dño feu
di pſeq debuisset litt' ap. nō ualebat.
cū nō faciat mētionē q feudi dñs fuit
reqſitus. 7 ipe i exibenda iuſticia exti
terit negligēs ul' remissus. ſubiciens
q heedem litte falsitate expssa fuerit
impetrate. eo qđ ſuggestū fuerāt castrū
illud ad eandē reginā rōne dotalicij p
tinere. cū nec ab initio nec durante
matrimōio a uiro ꝯ fuerat i dotionē
pp nuptias aſſignatū. Ad hoc aū fuit
ex pte ipi' regine responſū. q uidua
ſpoliata i reqſito feudi dño ſpoliatoꝝ
ſeu detentoꝝ rei corā ecclĭastico iudice
potāt conuenire. cui' itest uiduas de
fensare. 7c. Q. q. ſi uob' conſtiterit dictū
nobilem tr̃a 7 manſiōes hīe i andega
uen̄ dyoc. i qua inedū conſueuit comora
ri. 7 ipam dyoc. a turoñ ult' duas nō
distare dietas. 7 i eadē litigioſa3 rē eē.
nō obſtantib3 exceptioīb3 alijs q i peti
torio poti q i poſſeſſorio q regina ꝯ
eūdē nobile3 icēptabat. locū hīe uidē
tur. i nego ipo iux' poꝝ cōtinētiā litte
rau rōne pūia pcedatis. Gregorius
ix. fr̃i. R. canoico ſcē trinitatis.

Conqſtus ē nob' boñ eps q potis 7 de
boñ. tēpales iuriſdictiones que i qbdā
castris 7 uillis dcte boñ. ꝯ cōpetūt ple
no iure. 7 i cui' qſi poſſeſſione fuiſſe ac eē
dignoſcit' p uiolentiā uſurpare pſu
mūt. 7c. Cvm aū ualde ſit iniqui ea
q collata ſūt p remedio peccatoꝝ ueñā
bilib3 eccliis ul' relicta. aut eis acqſi
ta alijs iuſtis modis. alijs uſib3 ap
plicari. pp qđ iuaſores rerū ipaꝝ meī

to tāq̄ ſacrilegi ſūt anathati uſq3 ad ſa
tiſfactionē cōgruā ſupponendi. 7c. Q.
q. ſi tibi conſtiterit de pmiſſis. moītōe pre
miſſa p cenſurā ecclĭasticā ceſſare ipos
ab hīi. 7 ſatiſfacē de pmiſſis dāpnis 7 in
iurijs ap. re. cōpellas. Idē epo ylderm.

Dilecti filij. J. 7 S. 7 A. ciues roman̄ ſua
nob' petitione monſtrarūt. q cū abbi
ſcē genouefe pariſien̄ ſup qdā pecuie
ſūma ꝯ R. pdeceſſorē tuū littas ipe
traſſet. tu ppoī feciſti q oib3 āglicis a
ſe. ap. ē idultum ut ſup cāis pecuī
arijs citr' mare cōueniri nō poſſit. pp
qđ idem abbas i nego nō pceſſit. Vm q2
7 ſi puilegiū fuiſſet tale cōceſſum. nō
pdeēt illis q ſe certo loco ſtinūē ul' ſol
uere aduſarijs pmiſerūt. cū ibi et
ubi domiciliū hīt ualeat cōueniri.
Q. q. eiſdē de pecuia ipa cū uſuris 7
moderatis expenſis 7 cōgrua ſatiſfac
tiōe dāpnoꝝ uſuris oīo ceſſantib3 ſa
tiſfacias ut teneris. Aliaqn̄ eidē nris
dam' litteris i mandatis. ut cōmiſſo ꝯ
nego ppoita ex pte tua indulgentia ñ
obſtante uiri prioris nri mādati teno
re3 ſine diſpendio more pcedat. Idem
trecen̄ abbati.

Significaſti nob' q. H. cl̄icus ad petitōne3
C. mercatoris ſe tue iuriſdictiōi ſubiec̄.
ſi in termino nō elapſo de pecuia mutua
ta nō ſatiſfecit eidē. 7c. Inq. t. t. Rem̄.
q lic3 puatoꝝ cōſenſus eū q iuriſdictiōi
pcē dignoſcit' ſuiī poſſit iudicē cōſtitu
ere. cl̄ica tñ iudice3 nō ſuū. ñ forte ſit
pſona eccl̄ica. a epi dyoceſani uoluītas
accedit. cōſentire nō poſſūt. Idem.

Postulaſti nob' q qdam ſubdit' tuus ad
petitōe3 aduſarij ſui a te legitīe citat'
ad cām. qr̄ pmodū iuriſdictiōi alteri'
eē cepit. cui ītendit iudiciū declina
re. pero prudētie tue dubiū eē nō cre
dim'. q is i pſeā cā uis reuocandi forū
nō hēt. qī ab alio iā puēt. Idem.

Clicus rōne delicti. aut ꝯt'. aut domicilij. ſi
ue rei de qua ꝯ poſſeſſorē cā mouet'. qb3
forū reglarit' qs ſortit'. eps ut ap' ſe.
ap. cōuenē nō fuit. q2 tñ coꝛā ōiū mat'
ē eadem 7 magā rōne cōpelli potuit ut
ibi aduſarijs reſpondēt. ñ p alia iuſta 7
neceſſaria cā ueniſſet. qm ſi tuč allegaſ
ſet uis reuocandi domū ſaluū fuiſſet
eidem. De libelli oblatione.

Ex ocalie apud ſem. me.

Ignarus eps dic. habetis libellū reclama
tiōis ſeu poſtulatiōis. illi ſtinderē ſe ptra
rib3 nllm hīe libellū. Ignar' eps dix. op
ortet uos ſm ecclĭastica3 auctoritatē recla
mationem urā libelli ſerie declarare. eūq3
uris manib3 roboratū ſynodo porrigere.
ut tūc canonice uob' ualeat reſpondere.
7 tūc ipi fr̃es libellū cōſcribētes porrexer'.
nngē tertius.

Significantib3. t. 7 R. fr̃ib3. nr̄o fuit aplatu
declaratum. q cū int' ipos ex pte una. 7 v.
ex altā ſup quadam tr̃a coram iudicib3 d
legatis q̄ſtio fuiſſet i cām. oblato eis libel
lo. ipi cū plures tr̃as hīent. ut tr̃a illa
ſup qua qđ ītelat' oſtenderet eiſdē au
dieb3 poſtularūt. qđ cū ipi facē denega
rēt. ad nram audientiā puocarūt. Q.
circa q. q. ſi ē ita reuocato i ſtatū debitū
ſiqđ pt' app. hīi iueneritis attēptatum
7 ē. Greg. ix. archipbro ciuitatis noue
7 q. canonico elugen̄.

Dilecti filij fr̃es dcte ſcē marie de viſpida ſua
petitiōe mōſtrarūt. q cū por 7 cōuent' ſcē
marie ad cauſas ipos ſup quadā pecuie
ſūma corā po priore ſcē trinitatis vero
nen̄. auc. ap. cōueniſſet. ex pte ipoꝝ fuit
exapiendo ppoitū. q cū dci por 7 cōuent'
nollet exprime i porrecto libello cōuētio
nali qr ꝯ dcā pecuiā debēt'. ſup hoc ſidē
ꝯ minime tenebāt'. 7 qr dcs iudex excep
tiōem admitte hīi denegabat. nō. aud. ap
pellarūt. Ideoq3. Q. q. ſi ē ita. reuocato in
irritū. 7c.

Ut deinceps petitionibus.

Alexander .iij. vulteran. epo. et abbi de spagia.
Ex litteris .et c. Cum in iomis ordo exigat. ut plebanus
et dia maturen. abbas et fribus maturen. mo
nasterij de hijs que adversus eos proponunt
debeat in nra presentia respondere. cum e exhi
bens coram uob ase. ap. delegatis iustitiam
postulet exhibere. m. q. actores plebani et
clericorum proposita. et responsione fecit. mediante p[ri]mi
s[e]a cpellatis eosdem. memoratis abbati et
fribus in continenti coram uob super suis qonib[us]
responde. et uicissim p[ri]emodum iones partium
audientes. causa ul iudicio utriusque ne
gotium eminentis. Celest. iij. recto decani.

Prudentiam .et c. Sane consuluisti nos utrum
cum causa ap. re. committitur. et reus sub eodem
iudice actorem reconvenerit. et actor super reco
ventione appellationis obstaculum interponit. an
sit appellationi sit deferendum. Nos autem ita sen
timus. q[uod] cum actoris et rei eadem sit conditio. et
uno eodemque iure circa appellationis remedi
um debeat utique censeri. sicut desiderat actor
ut ei iuxta rescriptum mandatoris iustitia
fiat. ap. re. eodem modo reconvenienti debet
in sua iustitia responde. Ut de litis con

Greg. ix. abbati sci iohis munieris. testatione
Cum inter epm nouiomen. ex parte una. et ca
pitulum ecclesie sci quintini ex altera. super quibusdam
iuris excommunicationum sententijs. et quibusdam
alijs articulis orta esset materia questionis. et c.
Iudices facis quibusdam positionibus et responsionibus
ad easdem. auditis his que partes voluerunt pro
ponere coram eis. causam eandem ad examen apli
cum remiserunt. procuratoribus partium propter hoc in
nra presentia constitutis. quis positiones et
responsiones huiusmodi inde super pluribus articulis facte
fuerunt coram iudicibus memoratis. quia tamen
litis contestationem non invenimus esse factam cum super
positiones et responsiones ad eas sed per petitiones
in iure propositam et responsionem secutam contes
tatio litis fiat. precessit ipsorum de fratrum
nrorum consilio irritum duximus nuntiandum.

Lxx ut lite non contestata non procedatur ad receptione
Innoc. iij. abbati sci pauli et d. canonicis bon. testium et addi
Ad hoc deo. et c. Cum causa que inter R. et B. uxo- ffinitivam senten
rem eius vertitur. auct. ap. uob commissa fuisset. tiam.
tandem procurator eiusdem R. libello uxoris que
uirum ad separationem thori. et ut dotem recipe
ret de adulterio accusabat. noluit respondere.
donec adversarius eius uenire in ducias postu
lando. quia cum bis inducias sepe petendo uob
illudere uideretur. tandem ad presentiam usque accce
dens. dixit se respondere paratum. Sed die statu
to cum crederetur responsurus libello. resti
tutionem uxoris pro se postulabat. ne fieri
fieret appellando. Unde quia mulier dicebat
se uirum habere suspectum. et idem procurator non
de mulieris impunitate caueret. si uiro se
crederet. premodum conspectum presentarent. uos
testes mulieris recipere studuistis. et c.
Con. ii. t. ki. q[uod] licet ordo iudiciarius in
alijs controversijs sit seruandus. et in matri
monialibus causis non usque quaque seruetur. quia
tamen in presenti negotio non est actum de federe ma
trimonij. sed de crimine adulterij. propter
ad separationem coniugij. non ad coniunctionem in
tendens. quia lite non contestata testes fuerunt
recepti attestationes et publicate. siue
deferendum siue non deferendum appellatum
fuisset. non est ad diffinitivam sententiam procedendum.
dum. poterit tamen prestari. R. propter suam contuma
ciam uel eius procuratoris si sciens non pur
gauit eandem excommunicationis sententia innodari.
Idem ierosolimitano patriarche. et archiepo cassan.
Accedens. et c. Cum iudicium delegatorum p
sententia archiepiscopus tyren. restitutionis benefi
cium postularet. plebanus sci marci de ue
netijs contra quem agebatur. uelut ad obiecta
R. sed ad nram aud. appellauit. et licet se
pe fuisset amonitus ut iuri pareret. quia eius
appellatio non tenebat. noluit tamen respondere.
nec apli coram eis comparere. Ideo ipsi uero
iudices cum plebanus in sua contumacia p
duraret. testes receperunt ab adversa parte
productos. et depositionibus redactis in scriptis
mandauerunt eidem ut ad eos accederet in pos

ul dicta testium obiceret. quod cum facere nol
luisset. excommunicationis in ipsum sententiam
protulerunt. possessionem uero parrochia
lis adiudicantes archiepo memorato.
et cum restituentes in integrum. districte
tenuerunt. ne quis possessionem tirenen. ec
clesie restitutam presumeret perturbare. cum
ergo lix coram eisdem iudicibus non fuerit con
testata. et manifeste pateat litteras
ipsas per ueri suppressionem optentas. cum
manifestum esset duos perorum iudicum
acon. uidelicet et berithen. epos eidem
archiepo tamquam suffraganeos suos me
tropolitano subesse. ac ex hijs plebanus
legitime appellasse constaret. inquirendum est sim
imus legitime appellasset. et iudices ipsi li
cet propter contumaciam excommunicationis forte
potuerint proferre sententiam. non tamen debue
runt super principali negotio diffinitivam
lite non contestata proferre. Quare proce
ssus suas cassauimus. immo cassas de
nuntiauimus. et mandes. uni tyrenen. archi
epo dedimus dedimus in mandatis. ut ecclesie
sci marci instrumenta restituat. et in u
niuersa que occasione huiusmodi sententie per se uel per
alios occupauit. Id epo bursen.

Quam sinceritatis deuotio. et c. Con. et. duxi
mus respondendum. quod si reus lite non contes
tata contumaciter se absentet. talisque sit
causa quod actor possit in possessionem rei induci
per eam. est in eandem cum custodie intrudu
cendus. quod si causa talis fuerit quod idem in pos
sessionem negat intromitti. ut uiri pa
tiatur est procedendum contra contumacem compellendum.
Idem de termino et helemosina abbatibus
aureuil et camocen. duce.
Accedens ad ap. se. nobilis uir N. uice
comes nob exposuit. quod cum sopitum
eps. comitis brittannie proxima linea
sanguinitatis attingat. et archidiaconus eius sit
clericus commensalis quem idem uicecomitem sit
est adversarium principalis. uicecomes quod uxorem
suam et terram publice detinet presumit.

II
Et magister P. de terra uxoris sue cuiusdam existat
nimis fauens eidem. et omnes sub districtu exi
stant comitis memorati. nec si per districtum
ipsius ei pateat accessus ad eos. et ipsi quibus eius
inter ipsum et uxorem suam commissa fuerat
numquam ei uoluerunt in terra inimicorum suorum lo
cum et terminum assignare. ubi sine mortis
periculo accedere non ualebat. et licet litteras ha
habuisset de conducetu sibi misse fuissent.
non debebat se credere suis capitalibus in
imicis. et c. m. q. cum proquores sitis ter-
nobili iam dicte. quam sine. et causa ipsa per uos secu
ri et commode ualeat terminari. cum ad uos
securus pateat accessus. utrisque partibus con
uocatis. si uob constiterit quod ante litem legiti
me contestatam. uel post ap. ex premissis causis
interpositam testes super consanguinitate co
mm. absque culpa contumacie recepti fuis
sent. uos attestationes huiusmodi decernatis ir
ritas et inanes. compellentes dictam nobi
lem ut reuertatur ad uirum suum quem in
sulte dimisit. ita quod postquam ipse uir plena
riam restitutionem habuerit. causam uxoris que
rentem super matrimonio audiatis. et alia
fine canonico terminetis. Idem.

Quoniam frequenter indubium reuocatur a multis.
an lite non contestata testes recipi ualeant.
auctoritate presentium ducimus declarandum regulariter
uerum esse. quod lite non contestata ad recepti
onem testium non est procedendum. nisi forte de
morte testium timeatur. uel absentia diu
turna. In quibus casibus cum cauillum est agendum
ne ueritas occultetur. et probationis copia
fortuitis casibus subtrahatur. Senes et ua
letudinarij et alij testes de quibus ex aliqua
rationabili causa timetur. cum lite non contestata sit
procul dubio admittendi. siue pars conventa
sit contumax. siue sit absens absque mali
tia ut conveniri non possit. Sed si actor non
conuenerit adversarium infra annum ex quo con
uenire potuit. uel saltem receptionem huius
modi testium denuntiauerit illi. attestationes
sic recepte non ualeant. ne forte hoc pre

ret in fraudem. ut processu temporis exceptiones legitime ad repellendum testes. vel alie locum habere non possint. Porro spirituales cause possunt occurrere. in quibus casualiter esset aliud observandum. ut ubi questio si super alicuius electione vel copula maritali questio moveatur. et tunc etenim ne propter moram longam in spiritualibus et temporalibus patiatur ecclesia lesiones. vel viro seu mulieri fornicationis occasio prebeatur. maxime cum propinquitatis gradus opponitur lege divina prohibitus. In hiis casibus si contumax apparuerit is in quem actio fuerit dirigenda. sive quia peremptoria citatione recepta venire contempnit. sive quia maliciose se ipsum occultat. sive quia impedit ne possit ad eum citatio pervenire. testes lite non contestata sunt merito admittendi. et nichilominus si de causa liqueat ad diffinitivam sententiam procedendum. Si vero alter absens fuerit. et agatur de spirituali coniugio inter prelatum et ecclesiam iam contracto. electione iam maxime confirmata. illud in hoc articulo volumus observari. quod super expectatione talium personarum ista certis est canonibus diffinitum. Verum si forsan agatur de spirituali coniugio contrahendo. is qui est in prelatum electus per spatium .iij. mensium expectetur. nisi pensatis negotii circumstantiis per superioris prudentiam magis vel minus fuerit expectandus. Si autem de carnali coniugio sit agendum. tamdiu alterutrius coniugum expectetur. donec de ipsius obitu verisimiliter presumatur. qui cum sine culpa sit absens. ut si captivitate. vel egritudine. aut alio iusto impedimento forsitan teneatur. aut etiam culpa sed non maliciosa voluntate in remotis partibus moram faciat. ut de facili vel in brevi citari non possit. ei quodammodo preiudicari non debet. cum habeat forsitan exceptiones legitimas ad intentionem contrariam eludendam. eo nequaquam obstante quod de lapsu temporis posset opponi. quoniam in coniugio casus multi occurrunt in quibus coniuges sine culpa. sed non sine causa continere coguntur. Sunt et alii casus similiter spirituales. in quibus absque litis contestatione legitime possunt testes

ponitur. ut qui excessivum in questione vel testium publicatio immineat facienda. In aliis vero casibus prudentie est attendendum. utrum contumax actione reali an personali conveniatur. Si reali. mittendus est actor in rei petite possessionem. ut tedio rei sue affectus veniat responsurus. Et si venerit infra annum. iudicio sisti prestita cautione. ac exhibita satisfactione congrua expensarum. possessionem recuperet. Quod si cautionem offerre neglexerit infra annum. actor post annum verus constituitur possessor. super proprietate dumtaxat adverse parti defensione legitima reservata. Verum si super rebus immobilibus quisquam conveniatur qui eas possidet nomine alieno. debet statim in iudicio dominum nominare. certo dierum spatio a iudice finiendo. eoque ad eius notitiam perveniendo. ut ipse veniens vel ydoneum dirigens responsalem actoris intentionem excipiat. Si vero post terminum indultum quod dispositum est noluerit comparere. tamquam lite que ingeritur contestata. ex eo die quo possessor ad iudicium vocatus est ad interrumpendam prescriptionem longi temporis cum dominum possessionis iudex edictis legitimis evocabit. et tunc ipso in eadem voluntate manente negotium summatim examinans. in possessionem ipsarum rerum actorem mittere non tardabit. omni allegatione absentis super principali questione servata. Si autem super actione personali conveniatur. mittendus est actor in possessionem mobilium bonorum ipsius vel immobilium. Si forte mobilia non habeat pro modo debiti declarati. vel in contumacem est ecclesiastica sententia proferenda. ita videlicet quod alterutra pena que magis timeri debere videtur a principio sit contentus. ad ulteriorem nichilominus processurus. si hoc meruerit pertinacia contumacis. Qui veniens infra annum vel post annum etiam audietur. iuxta distinctionem in alio casu superius annotatam.

De iuramento calumpnie.

Honorius. iij.

Inherentes vestigiis predecessorum nostrorum dicentium graviores questiones per summum pontificem terminari. et iam legibus utrumque cautum esse comperimus ut nullus clericus iurare presumat. Alibi vero reperitur scriptum. ut omnes principales persone in primo litis exordio subeant calumpnie iuramentum. propter quod plerisque venit in dubium. utrum clericus iusiurandum prestare debeat. aut alii hoc officium delegare. quia illud constitutionis edictum ut clerici iurare prohibeantur a marcho augusto de constantinopolitane clericis promulgatum fuisse videtur. idcirco ad alios non creditur pertinere. Ut ergo ista dubietas auferatur. per mediocres decisiones filii nostri quondam .h. imperatoris. cuius verba sunt hec. eius itaque interpretationem corroboramus. et divi marciani constitutionem ita interpretari debere decernimus. ut ad omnium ecclesiarum clericos generaliter pertinere iudicetur. Nam cum et imperator iustinianus decreverit ut canones patrum vim legum habere oporteat. et in nullis patrum canonibus reperiatur. ut clerici omnino iurare non audeant. dignum est ut totus clericalis ordo a prestando iuramento calumpnie sit immunis. Preterea statuti principis tenorem talem esse dignoscitur. Nos utique et humane legis intentione servata. decernimus. et imperiali auctoritate irrefragabiliter diffinimus. ut non episcopus. nec presbiter. nec cuiuscumque ordinis clericus. non abbas. non aliquis monachus. vel sanctimonialis in quacumque causa seu controversia criminali seu civili. iusiurandum compellatur qualibet ratione subire. sed aliis ydoneis defensoribus si expedire suis ecclesiis noverint hoc officium liceat delegare. Verum cum hac moderatione. ut episcopus inconsulto romano pontifice. vel quisquis clericus inconsulto prelato suo minime iurare audeat. Omnibus autem episcopis et universo clero ita custodiri debere. constituimus. ut si quis in illam presumpserit veniam sibi deinceps noverit denegari. Idem ordini romane ecclesie. subdiacono et magistro omnium boni.

Litteras .iij. Sane romana ecclesia in hiis casibus in quibus de ecclesiis. decimis. et rebus spiritualibus

tantum agitur. iuramentum calumpnie non dare non recipere consuevit. eo quod tales cause non ex legum districtione. sed ex canonum equitate finem debitum sortiuntur. Canones autem iuramentum calumpnie in hiis causis nullatenus prius indicunt. Unde contentione de causis calumpnie iuramento prestando dimissa ad amiciora discretio vestra procedat. Alexander .iij.

In prestandis causis sacramenti calumpnie non passim preceptum exhiberi. sed causarum principalium personarum qualitate inspecta. quamquam per ipsas principales personas. quam per yconomos qui causam omnino non nesciant in animam iurantis illud prestari mandamus.

Idem de magalonensi et nemausensi episcopis.

Imperator .iij. Accepimus quod ab abbate et fratribus clarevallensibus sicut ab aliis exigatur calumpnie iuramentum. ad quod faciendum eos cogere non debemus. Sed ne vita aliena videantur hac occasione illicite detinere. et ipsi a causa sua decidant. si ex parte ipsorum petitum iuramentum cum res postulaverit non fuerit prestitum. Eisdem preceptum ut in suo monasterio yconomum statuat. qui pro eis petere et exhibere atque iuramentum de calumpnia cum necesse fuerit valeat exhibere. .iij. Tu vero frater nemausensis episcope yconomum ydoneum statuas. qui in tali officio conveniens ipsi monasterio videatur. Lucius .iij. eliensi episcopo et archidiacono norwicensi.

Quoniam quia novis morbis nova convenit antidota preparari. constituimus. quod in causa que inter R. clericum de sancto albano. et J. et R. canonicos london. vertitur ad veritatem eliciendam a personis ecclesiasticis prestari faciatis ab utraque parte calumpnie iuramentum. consuetudine que legi est contraria non obstante. Innocentius .iij. episcopo placentino.

Cum causam que inter R. Ravennatensem archiepiscopum et comitem faventinum super villa luci ac quibusdam aliis vertitur delegatis iudicibus duxerimus committendam. et idem in negotio minime processisset. nos partibus dedimus in mandatis. ut pro ipsa causa nostro se conspectui presentarent.

quorum procuratoribus cum instrumentis de ratio
i nostra presentia constitutis. peticionem ipsius ar
chiepiscopi per procuratorem eius factam exhibe-
re ad eorum partem alteram respondere. ac tandem
positionibus et responsionibus redactis in scriptis.
et lite coram nobis plenissime contestata.
iuramento calumpnie facto ab ipsis pro
curatoribus utrimque prestari. Gregorius. ix.
episcopo balvacensi.

Cum in causa pecuniaria quam inter te et p.
motam esse proponis. non per te sed per syndi
cum vel actorem elegeris litigare. per
illum quem procuratorem esse calumpnie iura
mentum. quod si per te ipsum proponis tamen sed non
tactis evangeliis sed in dicendo testimo
nio a te videtur iuramentum huiusmodi exhibendum.
et infra. pena vero recusantis hoc iuramentum
cum procuratori fuerit. ut actor ab instituta
causa cadat actione. Reus autem habeatur pro confessus.
at pro confesso. De dilationibus.

Alexander. iii. cant. et vigornien. episcopis.
Dilecti filii abbas et monachi de hoc. nobis in
sinuare curaverunt. quod cum causam que vertitur
inter ipsos et moniales de sem. super ecclesia de
alt. decano et archidiacono lincolnien. commissam
terminandam. sed ipsi eiusdem se a iudicibus a
gravari. eo quod ad primam citationem termin
um sed nimis brevem et peremptorium sta
tuerunt. ad nostram audientiam appellarunt.
et infra. Quia vero non spectat ad iuris ordinem
diem peremptorium maxime cum de rebus ecclesias
ticis agitur nisi forte necessitate immi
nente taliter maturare. mandamus quatenus si est ita re
vocato in irritum siquid inveneritis post appellationem
huiusmodi attemptatum. in causa iuxta priorum tenorem.

Celestinus. iii.

Preterea adiecisti quod cum causa tibi a sede apostolica de
legatur et in litteris citatoriis rescriptum
apostolicum inseris. ut eo viso viso delibera
re valeat quod ab alio queritur. et infra. Quia ergo quid
agendum sit in hoc casu desideras edoceri.
taliter respondemus. quod reus ad iudicium legittime convoca
tus. si ex rescripto est commisso plene po

tuit instrui super eo de quo in iudicio con
venitur. inducie deliberatorie non sunt ul
terius indulgende. sed procedendum potius est
ad examen cause. et finem ei debitum in
ponendum. Honorius. iii. episcopo florentino.

Lecte nuper ac petitio archipresbiteri sancti prosperi
et aliquorum de urbe nobis exhibite continebant.
et infra. Idem archipresbiter contra nobiles viros. A. et
G. libellum eorum sue nomine obtulit conti
nentem. quod pensio de possessionibus soluta non
fuerat ipsi ecclesie elapsis iam tribus annis et
ulterius. nobilibus vero ipsis petentibus ut ex
plicaret spatium quod per hanc adiectionem
et ulterius significari volebat. et ipso archipresbitero
exprimente. quod vi. annis fuerat in dicte pensi
onis solutione cessatum. ipsi dicentes
libellum eorum cause huiusmodi expressione mutatum.
longiores ad deliberandum inducias peti
erunt. quas quia denegastis eisdem ad nostram
tram audientiam appellarunt. Nos ergo appellationem huiusmodi
frivolam reputantes. mandamus quatenus ea nequa
quam obstante in negotio ipso procedatis ratione previa pro
cedatis. iuxta priorum continentiam litterarum.

Gregorius. ix. abbati aque vive turonen.
dyoc. et archidiacono turon.

Exposuit nobis bituricen. archiepiscopus. et infra. Bur
degalensi archiepiscopo dedimus in mandatis.
ut super iure primatie quam in eo et provin
cia sua dictus bituricen. se habere proponit ad
festum prime proxime quadragesime quod ei
terminum peremptorium assignavimus. ut per se
aut per procuratorem ydoneum nostro se conspec
tui presentaret. Cumque peremptorium prefatum
vocatus per ecclesie romane subsidio ad nostram pre
sentiam accessisset. dictus bituricen. archie
piscopus apud sedem apostolicam constitutus postulavit in
stanter ut in eodem negotio procedere deberemus.
Idem vero burdegalen. archiepiscopus ad propria
rediens constituit pro se procuratorem in ipso
negotio. quod salvis exceptionibus et opportunitatibus
in respondendo et defendendo. ac aliis omnia
faceret que in propria erat persona facturus.
petente ergo archiepiscopo supradicto ut prefate

parti responderet eidem. ille excipien
do proposuit se ad hoc non teneri. cum pro alia
ma causa. pro publica. scilicet utilitate dictus
burdegalensis vocatus. pro absenti repu
tari debuerat. et revocandi domum pri
vilegium habuisset. non dum etiam super hoc deli
beraverat cum suffraganeis suis et aliis.
quorum consilium tam ardua causa requirit. nec
temporis habuerat in quo ad utrumque negotium
valeret sicut expediret esse paratus. Sed
post aliqua etiam. Respondit quod cum super contentione predicta prius
fuerit evocatus nec intentionis non fuit per
mutandum mandatum per posterius revocare. ipse
temporis quoque spatium habuerat iam pluvium.
ut potuisset si voluisset super eo delibera
re plenius. sicut et fecerat cum quibusdam. et com
mode utrique negotio imminere. et infra. Nos
ergo de consilio fratrum nostrorum. usque ad primum ven
turum festum nativitatis dominice dilatio
nem adhuc duximus indulgendam.

De feriis. Alexander. iii. c. v. o. apostolicae opeDiu.

Omnes dies dominicos a vespera in vesperam cum omni
veneratione decernimus observari. et ab omni il
licito opere abstinere. ut mercatum in eis
minime fiat. nec placitum. nec aliquis
ad mortem vel ad penam iudicetur. nec sacramenta
menta nisi pro pace vel alia necessitate pre
stentur. Alexander. iii.

Quoniam in parte. et infra. licet scriptum sit de ves
pera in vesperam celebrabitis sabbata vestra.
festorum tamen principium et finis iuxta eorum qua
litatem et diversarum regionum consuetudinem
debet attendi. et secundum magnitudinem diei ex
igit prius incipere et tardius terminari. et infra.
Diebus autem dominicis et aliis principalibus fes
tivitatibus. sive inter pascha et penteco
sten generale flectio nequaquam debet fieri.
nisi aliquis ex devotione id velit facere in se
creto. In consecrationibus autem episcoporum et clericorum
ordinationibus consecrans et consecratus tamen si
ecclesie genua possunt. secundum quod consecrationis
modus requirit. Preterea festum sancte tri
nitatis secundum quod diversarum consuetudines re

gionum a quibusdam consuevit in octavis pente
costes. ab aliis in dominica prima ante ad
ventum domini celebratur. Ecclesia siquidem ro
mana in usu non habet ut in aliquo tempore hu
iusmodi celebret specialiter festivitatem. cum singulis
diebus gloria patri et filio et spiritui sancto. et cetera similia
dicantur ad laudem pertinentia trinitatis.

Idem tribur. episcopo.

Licet tam veteris quam novi testamenti pagina. vii.
diem ad humanam quietem specialiter deputaverit.
et tamen cum quidam alios dies magestati altissime
deputatos. nec non natalicia sanctorum mar
tirum ecclesia decreverit observanda. et in his
ab omni opere servili cessandum. et infra. Indulge
mus ut liceat parrochianis tuis di
ebus dominicis et aliis festis. preterquam in maiori
bus anni sollempnitatibus si alecia terre se in
clinaverit eorum captioni ingruente neces
sitate intendere. ita quod post factam captu
ram ecclesiis circumpositis et pauperibus congr
ruam faciat portionem. Clemens. iii.

Capellanus tuus fuit ex parte coram nobis ex parte
tua proposuit. quod cum canonica statuta decla
rent nuptias tribus ebdomadis ante fes
tum nativitatis beati iohannis baptiste
minime celebrari debere. quidam ebdome
das illas absque interpolatione continuandas
intelligunt. alii vero inter festum et illas
volentes facere intervallum illud dicunt ob
reverentiam festivitatis pentecostes
fuisse statutum. que in septimanis ipsis
solet intervenire. quinimmo et sic a tribus diebus
rogationum ante ascensionem domini inchoantes
usque ad octavum diem post pentecosten il
las ebdomadas computantes. illo tamen temporis
spatio celebrari nuptias non permittunt.
earum celebrationem alibi nullatenus inhiben
tes. Quia ergo consilii fuimus que istarum opi
nionum potior videatur nobis et fratribus nostris
apparuit. quod licet ea sit ecclesie romane consuetu
do. ut quocumque tempore matrimonium contrahatur
consensu interveniente legitimo de presen
ti. quod tamen a septuagesima usque ad vii.

dies p̃t penthecoſt. celebrari nuptie nō ſin
untur. ⁊ p̃ea ā tribꝫ uł pluribꝫ ſeptimanis
an̄ feſtiuitatē ſcī iohīs ſint diffā celebran
tur. poſtior ſnīa melior ⁊ ſubtilior uīta
tur ratiōe. ⁊ ſiue ſcḋm canones a ſeptua
geſima uſq; p̃t octauas paſche. ſiue iuxᷓ
ↄſuetudinē ecce uſq; p̃t vij. dies feſti
penthecoſt. q carent octauis nuptie ſint
penitus. ⁊ dnīca que ſeq̄t ⁊ deinceps
poſſit licite celebrari. Gregori. ix.
Conqueſtus ē nob. ⁊c. Cū aīaīs nō pro
gari ſꝫ expediri debeāt ↄnes. debet tm̄
iudicialis ſtrepit⁹ diebꝫ ↄgeſtē feriatꝫ.
q obreuītatem dei noſcāt̄ eē ſtatuti. na
talis. ſ. dnī. ſcī ſtephi. Iohīs euāgliſte.
Innocentū. ſcī ſiluestri. Circūciſiōis.
Epyphanie. vij. diebꝫ dnīce paſſiōis. Re
ſurrectiōis. cū vij. ſeqntibꝫ. Aſcenſiōis.
penthecoſtes. cū duobꝫ q ſubſeqūt̄. Nati
uitatis Iohīs bapt. feſtiuitatū oīm ui
ginis glōſe. Duodecī aplōꝝ. ⁊ p̃cipue
petri ⁊ pauli. Beati laurentij. Dedica
tiōis beati michael. ſolleṗnitatꝫ oīuꝫ
ſcōꝝ. ac diebꝫ dnīcas. ceteriſq; ſolleṗnita
tibꝫ quas ſinguli epī ī ſuis dyoceſibꝫ
cū clero ⁊ p̃p̃ duxerīt ſolleṗnit̄ ueneri
andas. qbꝫ utiq; ſolleṗnibꝫ ferijs ni
ſi neceſſitas urgeat uł pietas ſuadat
uſq; adeo ↄueniet ab hīs abſtineē. ut ↄſē
tientibꝫ ā ptibꝫ. ñ proceſſus hīt̄ teneat
ñ ſnīa quā ↄtīgit diebꝫ hīs p̃mulgari. li
cet diebꝫ feriatis q ḡra uindemiar̄ ł
meſſiū ob neceſſitates hoīū īdulgent̄
p̃cedi ualeat ſi de ptiū p̃ceſſerit uolū
tate. De ordine cognitionum.
Clemens. iij. altino epo.
Intelleximus q̇ cū mulier qdā peteret qn
dam ī uirū. teſtes ad ſue aſſertionem
intentiōis īduxit. ꝑ quos ꝑs uiri ſiut
uirū ↄ p̃iudiciū metuēs. exceptionē
ↄſanguinitatis obiecit. ex qua inten
dit petitionē mulieris elidi. ⁊c. Inq.
⁊c. dixim⁹ r̄ndendū. q cū exceptiōe

pluria p̃ncipal' qd p̃imat. an cognoſcēt
de ipā q ad diffinitiōis articlm̄ p̃cedīt̄.
ↄꝫ fcō. uirū ab impetitōe mulieris p
ut exposcit iō iuris abſoluas. Innoc
iij. epo matiuien.
Cum dil. filꝰ ablius de ferentillo ↄ nobili
bꝫ uiris dnīs ↄ arrone depoſuit q̄ſtionē.
q inanu armata ⁊ cū exactu ad caſtrū
moñſterij uenientes ī p̃dis animalium
⁊ alijs dāpnificare dem cenobiū p̃ſum
ſerunt. de qbꝫ iuſtitiā ſ ſi poſtulabant.
⁊ ei cī ea litis ↄte. fuit ex adūſo r̄nſū.
q p ipī debitū ⁊ uiolentiā caſtrū ſtatī
ti āmiſſant. qd ⁊ p̃genitores eoꝝ te
nuerit. ⁊ ipī poſſederāt ī q̄te. ꝫ p̃
tentꝫ prī⁹ reſtitui q ipī petitōibꝫ reſ
ponderent. p̃ſtum cū teſtes īduxit p
ſentes p quos īntentiōē ſuā p̃bare uo
lebant ī ꝯtinenti. Vn̄ ex pte abbatis
fuit taliṫ replicatū. q ab eo reſtitutio
peti nō poterat q nō fuerat ſpoliator.
p̃ſtim cū dictū caſtrū ad ius ⁊ p̃p̃i
etatē ſui moñſterij p̃tinēt. qd ā pars
adūſa nullatenꝰ denegabat. Vn̄ uerius
dnīs ad quez ab alio res ſua poſſeſſa re
uertit̄ ā p̃t tempora longiora retentiōis
debat ↄmodū optinē. ⁊ iudiciū reſtitu
tōriū ↄ ſpoliatorē tm̄ ↄpetē dignoſca
tur. ⁊c. Nos aū diſtinguēdū eē credim⁹
utrū ſpoliationis qo ab eiſdē nobilibꝫ
ſit obiecta ī modū actionis ad reſtitu
tōnē petendā. an ī forma exceptiōis ad
intentionē adūſarij repellendā. cū ea ī
modū actiōis p̃poſita īntelligāt̄. mutue
petitiōes ſe ſe tāq̄ diuiſe minime ↄtin
gentes. ac p hoc iuxᷓ regulam iuris qua
dr̄ q prior appellat prior agat. q prī⁹
eēt p̃poſita. prī⁹ foret tractanda. qq ī eo
iudiciū ambe deducte iueiſſimq; dēta
te ſimul ēent eadē ſnīa t̄minādē. Sed
qm̄ illa qo fuit ab eiſdem nobilibꝫ tm̄
modū exceptiōis obiecta. intelligēdo p
nūtiauimus. ut ſpoliatiōes eoꝝ ſup ipā

exceptiōe p̃mit⁹ audirent̄. ⁊ ea p̃bata le
gitime abbati reſpondere nō cogerēt̄ ſup
petitionibꝫ memoratis. donec reſtituerē
tur ab ipo. cū ſpoliatori ſpoliat⁹ an̄ reſti
tutionē nō cogit̄ ullateñ r̄ndē. Vn̄
ſpoliatiōe tn̄ ī modū exceptiōis p̃bata.
nō ē p̃p̃ hoc reſtitutiō facienda. q̄admo
dū ſi in modū exceptiōis aliqd crimen
teſti obicit⁹ ut a teſtimōio repellat̄. ſi
ↄ eū crimen ciuilr̄ p̃batū fuit. nō ideo
ei pena īfligat̄ ordinaria. ſet eī duta
xat teſtimōio nō credit̄. qd ea rōne cō
tingit. qr̄ in ipm̄ accuſatio nō p̃ce
dit. teſtes ā quoꝝ teſtimoniū repelli
tur. int̄ infames qī ex falſo teſtimo
nio nō habent̄. Honor⁹. iij. illuſtri
regi francoꝝ.
Quam nō credim⁹ latere prudentiam
tuam nathaliū regine cypri adexami
nm̄ n̄r̄m utpote q ad forū eccaſticū p̃ti
net eē delatā ⁊c. Quia uō an q̄ nathali
um ea ītimata eēt dependentes ex illa
ſucceſſiōis cām incipe nich aliud eēt
q diuiſis p̃ceſſibꝫ negōm īceptare. ⁊ ↄ
fuſiōe q̄dam iudiciꝫ ordinē p̃turbare.
ſi forte ab ipā regina ſup hec ſuīs re
q̄ſit⁹ tm̄ iā dēa ea nathaliū aplico iu
dicio finē acceperit patient̄ expectes.
Gregorius. ix. De plꝫ petitionibꝫ
Sup ſpoliatiōe ↄueīt̄ adūſ⁹ reſtitutiō
nē petentē. nō ē niſi ſup q̄ōne ſpo
liatiōis ſi eū reconueniat audiendus.
cū reſtitutiōis petitio ī hoc p̃uilegi
ata noſcat̄. ut ipam īntentans nō
cogat̄ an̄ reſtitutiōē ſpoliatoribꝫ reſ
pondere. q̄q̄ ab agendo ſpoliatiōe ab
eis ī modū exceptiōis oppoita repella
tur.
Gregorius. ix.
Conſiliū prudentie dicti nō pōt q p̃
cuniā tibi debitā an̄ t̄minū ab adū
ſario repetiſti. punit̄ enī īportuni
tas plus petitiū. ſi ſup petitiōe ſua

durine in iudicio p̃ſiſtendū. ita q q̄
petit amplī⁹ ſin ea adūſario ↄdempnāt̄.
Qui aū plus loco admittē tenet̄. p̃co
q utilitas adimit̄ debitoribꝫ quā h̄ent.
ſi ſtatuto loco ſoluiſſet. Et uō a quo an
plī⁹ petit̄ t̄pe. inducie duplicant̄. nec
litē excipiet ñ expenſe ſoluant̄. Te quoq;
dubitare nō credim⁹ q cū plus petit̄ cauꝫ
aliqd ī gene uł ſubaltnatiōe debet̄. ⁊ rē
ī ſpē uł uniū p̃ſe peti ↄtingit. Re aū
ſi decē ſit debita. ⁊ xx. petit̄. Loco uō cū
qs nō ubi ↄueīt ſoluere. ſet alibi ↄueī
tur. Tempe quo cū aū diē uł ↄditōē
petit̄ qd debet̄. De dceī p̃pinquitatis
Gregori. felici ciuilie. ⁊ pīis.
Suſceptis. ⁊c. Legali p̃uiſiōe decretū eſt
ei monita q̄ p̃ſtitis cām ſub uno eodēq;
iudice debere cognoſci. nec nos ↄ ī audi
tam peti aliqd poſſim⁹ diffinire. et. iij.
Ad ultimū interrogati ſum⁹ ſi iudices de
putati ut de poſſeſſiōe ⁊ p̃prietate cognoſ
cant. ſimilibꝫ ptū ſup petibꝫ partē capientes
ↄ utriq; ↄiunctim audiat allegatiōes. pi
rite ⁊ teſtes admittat. dein prī⁹ audiat
atteſtatiōes de poſſeſſiōe. ⁊ p̃nuntiet ſcḋm te
norē illaꝝ. vtrū liceat hoc agat̄. nos aū
cū hoc ſit ī iure ciuili expſſum. q licite
poſſit fi. Rndm̄. Innoc. iij. epō archiepo ⁊
canonicis firmis.
Cum eccā firmana paſtore uacabit vos ↄ
uenientes ī unū. ⁊ ſicut mos ē īuocati
ſp̃us ſ. grā paſtorē unanimit̄ elegiſti.
petentes ipī electiōē a ſe. ap. ↄfirma
ri. Vn̄ dia ↄuentualiū eccāꝝ ciuitatis
eiuſdē ↄſequent̄ ſuā depoſuē querelā. q
cū ī epōꝝ electiōibꝫ ipī ac p̃deceſſores eoꝝ
ↄſueuerīt īteeſſe. vos eis renitentibꝫ ⁊
excluſis. ad electiōē p̃cedē p̃ſūpſiſtis.
quā ob hoc nō ↄfirmari ſꝫ irritari po
ti⁹ poſtulabant. partibꝫ ḡ apt ſe. ap. ↄ
ſtitutis. ī auditoꝝ p̃ſentia teſtes uti
q; p̃ducti fuet̄. ⁊ eoꝝ depoſitiōibꝫ pub
licatis. ꝑs canonicoꝝ p teſtes a ſe īduc

tos uicitione suã q ad eos tm̃ spectaret
electo sufficient̃ uidebat̃ de placitã. pre
dicto nichomini asserente. q p dectes
titi quos poduxerit. 7 ipi assertioem su
am q electoi potissimũ inite deberent
pleni' pbauisset. p que ostare dice
bat eos electoib; terciũ epõz. q ecce su
trine ultimo 7 imediate psuerant
cũ canõicis cathedralis ecce affuisse. uo
cemq; huisse cũ alijs eligendi. Nos
g' qm dephendimus testes uiros in
pibendis testimonijs uarios extitisse.
atq; aduisus fidez attestatois sue corã
auditorib; uacillasse. 7 q negatiuã
quodammodo astruere satigebant. pbare
uolentes ius electiois ita quo ad uos
spectare q aduisarijs minime ptine
ret. p testes uo ptes aduise fuit suffi
cient' ostensũ q i terciũ epõz electioib;
de qb; pmissũ est dicti psentes affue
rint. 7 uocez habuerint eligendi. pmis
sam electionez fcam eis odicentib; 7 ex
clusis decernim' irritandã. dictos se
pedictos i eã qi possionez quã aĩi conuẽ
siam moti habuerat reducentes. ũm
qm i qone pdcã cogd iuris utriq; ps
i electione habuerat deductũ i iudiciũ
uidebatur. Cũ iure ciuili sit cautũ.
id ueniire i iudiciũ nõ solũ de quo ac
tũ e ut ueniret. s; & nõ uenire de
quo noiatim e actũ ne ueniret. et
fm statuta canõica electiões epõz ad
cathedralium eccãz dicos reglarit' p
tinere noscant'. & aliubi secus optine
at de ouetudie spali. nec ex eo q cli
ci aũdei se int' eligentos suturos
epos pbauerit etio extitisse. ius eli
gendi pp breuitatez tpis usq; ad p
scriptionẽ legitimã nõ pducti s' acq
rere potuerint. 7 actore nõ pbante
q oueniẽ. i si nich psticit obtinebit.
ab eoz i petitioe sup electioib; facie
dis uos ducim' absoluendos. sepedic

tos eccãz dicos sup hoc ppetuũ silẽtiũ
iponentes. **I**dez canonicis bethleez.
Cum sup electiõe bethleemitani ecce int'
R. subdiaconez nrm. 7 P. canõici se
pulchri dnici qo uicet' uteroq; se p
electo gerente. cũ psat' subs a pat'
archa ierosolomitani fuit ofirmatus
tñ q se pbauerat p seclarez potiuã
spoliatum. restituendũ decernimus
iusticia mediante. ũm qm cũ posses
sioiũ q petitoriũ deductũ fuit i iu
dicium. 7 cã restitutois q electiois
qo pleni' agitata. 7 ostiterit nobis
electionez utriq; min' canõicã extiti
sse. cũ iudex de qua re cognouit pnũ
tiare debeat. utrasq; duxim' senten
tialit' irritandas. **P**d epo neuiom.
Pastoralis officij. 7 J. Sane sic intimasti
otingit aliqn ut cũ is q se asserit spo
liatũ suũ trait spoliatorez i cãm. int'
ipa iuris auspicia reqsit' quo malit
expiri iudicio litez ppietatis ingredi
tur. de illata s' uiolentiã nllam faci
ens mtõez. Dum aũ fuit i cã pcessũ.
nouũ iudiciũ sup possessorio nitit'
inchoare. 7 J. Con. t. t. R. q possesso
rio qrez iudicio q de recupanda seu
adipiscenda possessioe ppoint'. aũ q
renũtiatũ sit aut oclusũ i ppieta
tis iudicio pemit' instituto agi po
test ab eo q rez cepit uendicare. cũ
legali sit pursione statutũ. eũ q
fundũ uendicauit ab eo cũ quo int'
dõ uiui potuit expiri. pendente
iudicio interdim posse nichomin' in
teptare. alijs possessorijs iudicijs suo
robore duraturis. que uendicatioe
dnij sui iã pcedut. Si uo renũtiã
tum fuit seu oclusũ. ut iã possit
cã ppietatis diffinitiue sñie calculo
t'minari. ne lites litib; icaulcentur.
7 uia possit fraudib; apiri. cã nõ de
cisa. possessorio nõ est utendũ. nisi

iudex q de cã cognoscat' hoc ipm ex
iusta causa uideit' expedire. puta
cũ ex pspicuis idicijs facile arguit'
iniqtas inuasoris. 7 spoliatõ casu
seu malicia pbandi dominij subtra
xit facultatez. Hijs g' 7 alijs causis
inspectis que otinent eqtatez. aut
iuste mouent animũ iudicantis.
petiti oclusũ fuit posse agi posses
sorio iudicio nõ negamus. **I**dem
epo 7 officiali sci andree.
Cum dilectus. 7 J. ad qrtũ breuiter
R. q cũ sup petitorio 7 possessorio
simul e actũ. utriq; una debet snia
t'minari. Set licz pnũtiatioe sit pos
sessio pmittenda i executioe tñ de
bet ppietas pualere. **I**dem uero
nen epo.
Cumq; int' archid ex una pte. 7 ar
chiphros. 7 canõicos uicentini eccie
ex alta. 7 J. Qm p attestatões nob'o
stitit euident' q ab epis uicẽtinis
archidiacõat' ipe sine reclamatioe
aliqua canõicoz duob; archidiacõi
otinue q aũ ipm extiterat fuerat
assignat'. 7 qi canõici ipi iudices re
cusare minime debuerut. cũ cã p
dictis iudicib; delegata fuisset. o utri
usq; ptis pcuratorũ assensu pdcm
archidiacõatũ eidez p diffinitiuam
sniam adiudicare curauim'. canõicis
uicentinis ppetuum silentiũ iponen
tes. Saluã tñ qone eis ppietatis sup
collatioe archid ipi'. si forte sup hoc o
tendere uoluerit aduisus epm uicen
tinũ. cũ res int' alios acta nõ debat
eis piudiciũ gnare. **H**onori' iij.
In cãm que int' patriarcham gradẽn
ex una pte. 7 abbatez 7 ouentũ mois
terij sci georgij de uenetijs sup sub
iectione ipi' moasterij ex alta uerte
batur. inuenimus p eodez patriarchu
pbatũ. q int' alia abbas qui ueiut

ad eis synodũ. l. solidos uenetoz et p plu
res annos euoluens. 7 J. ad hec cũ de
pmissis. l. solidis quos petijt ad subiec
tiõis iudiciũ a patriarchu sit actum.
p sniam quã sup hoc otrã reportauit
ei nõ aduimim' si alio iure de ipis expi
ri uoluisit potatem. **De restitutione spoliatorum.**
Gregorius ostantino. **spoliato**
Licet multei. 7 J. Conqstus e philangi'
cetus capum eius ab ecce uite hoibus
irrationabilit' occupatũ. q si e ita qq aũ
omes ouentioem posso ei debuerat uio
lent' ablata restitui. tñ q euent' dua
con' ipi' ecce osentiente illo ostituit se
legitime pbaturũ dictũ capũ eidez ecce
iuris ee. ueritatez igit'. 7 si hoc pbatũ
fuit hic dicendũ e ut a sua tone disce
dat. Aliogn res ei ablata reddat'.
Alexander uigornien epo.
Sollicite aures pgere quo tpe. p. renũ
tiauit ecce. 7 si ostitit eũ spoliatum cũ
eidez ecce renũtiauit. o eũ testes alteri'
ptis de iuramto 7 renũtiatioe spontanea
fca aũ q restitut' fuit nõ admittas.
q nõ e uerisimile q sponte iuri suo re
nuntiauit q renũtiat spoliat'. Set tes
tes eidem. p. qb; intendit se pbare q
uiolent' pdicta ecca fuit spoliat' dum
modo ydonei sit recipe nõ postponas.
Accepta oqone. p. clici q ui **I**dem.
olent' fuit ecca spoliatus uob dedim'
i mandatis. ut si hoc ostaret eã sibi
restitui faceretis. Q' cognito respõsũ
e ab aduisario id nõ debere pficere.
eo q spõtanea uolũtate corã eboracen
archiepo ap. se. le. pscriptã eccãz ab
iurauit. 7 J. os. q. si uob ostitit q p
fat'. p. nullo mediante metu uel
ui coact'. s; spõtanee pdcãm eccã cult'
abiurauit. ei sup hoc ppetuũ silenti
um iponatis. **I**dez uigor' epo.
Accepta qrela. t. clici. q h. psõa ecce
de sande. ipm sup eccã sua de peuen.

incebite molestaret. lucori epo et abi filie
archid codimus in mandatis. ut si
uob constaret q psbs. h. alti eccle psp
natum hret. ul iuramto spontaneo
pstato firmauit se memorato. t. sup
eade ei qone decto no moturu ab ei
molestia sup hoc opesceris eunde. et j.
Cum uo uob plenit constitisset eum. h.
no solu alti eccle psbatum hre. sz et
spontanea uolutate eccam de pellerem.
i ppetuu abiurasse. pbitustis eidez
ne dein. t. sup hoc decreto molestaret.
lic et ad nuti eidez. h. postiores litras i
petrauit forma alia otinetes. q no
obstantib; littis a pte alta impetratis
reuocari deberet siqd imutatu eet in
ea postq idem nunti et ad nos arripu
it ueniendi. cu et no itellexim nec
intelligi debuit ut reuocaret q p
uos fcm eet auc. littiay nraz. si si
qd psuptioe ul uiolentia imutatu
e. o. q. siam qua ptulistis an posti
ou littarz receptione occasione ipius
nitatem reuocare cepteris. et si distnatis
ipum aliqd statuistis studeatis id sub
lato ap. ob. reuocare. Si uo pt recep
tioez sequentui littay sna lata fuit.
ea no obstante iux tenorez ipaz. ap
Lpposita pcedatis. Id bufinuen epo.
n littis. et j. Sup illa qone uidelicet
cu qs dicat se de possone uiolenter
electu. et aduisarius dicat eu no fuis
se canoice institutum. Rem pri de
uiolenta electioe q de canoica istitu
tioe agi debere. q pdo e fm rigorem
Iuris e istituendus. Id cuoruen epo
tem cu qs dicat se de possone uiole
ter electum. ul aduisariu clam pos
sessioem itrasse. et aduisari ei eum o
biatar eu a sua itentioe depellat.
no occurrit uob q illi obiectio ad
mitti debeat. ul pricipalis cause ex
ecutio retardari. qm criminalit

Ladiisus eam an restitutione agere n
pt. cu psumat ei cxistere iuriosus.
Item eunt archiepo.
Conquerente uob. R. clico accepim. q
ipm eccia de lesert sine iudicio spoli
asti. Quia uo ia no decet honestatem
tua clicos tue iurisdictois sui mani
festa ca et ronabili suis beneficijs
spoliare. qbi teneris patna puisioe
consulere. o. q. si e ita pdco clico pfa
tam eccam cu reddtib; itegre pcep
tis restituas. et i pace ea possidere
pmittas. restitutioe au fca siqd ad
uersus eu sup pscripta eccia pponere
uolueris cora cuenori epo delegato a
uob pte ul p sufficientez responsa
lem tuu cu eodez. R. ordine iudi
ciario procens expin. Item.
Ex tnsmissa uob. et j. o. q. si uob c
stiterit q pfata mulier pdco militi
legitime desponsata fuit. et ab eo
cognita ipam ei restitui faciatis.
recepta tn sufficienti cautioe. q
illi non debeat aliqd malu iferre.
Si au capitali odio ita mulierez uir
psequi q metu de ipo diffidat alie
pte et honeste mulierz usq ad cle
decisione custodiendai studiose con
mittat. i loco ubi uir ul parentes
ei mulieri nllam possit uiolentia
iferre. Idem. G
Cum uenissz ad nos. c. canicus
sce trinitatis de barde a suo priore
et capitulo destinat. i audientia nra
pposuit. q cu eborace archiepis ec
cliam de. h. occessisz eis. et p scriptu
ppriu ofirmasset. ita q post decessu
c. clici q pfata eccam tunc tenebat
usibz hoz oibz inde pficeret. et iteru
aue. ipi archiepi idez. c. ipis cano
nicis annua solueret pensionem. et j.
Rem. q si pfati canonici de pdicta
eccia auctoritate archiepi uiuente

clico pcepit annuam pensioez. eo mor
tuo. quius auc. eidez archiepi no qficir.
uitiose eu no fuit possonei igressi. cu sic
cautu e. is possidet cui noie possidet.
Idem. c. archid. et j. archipbro turon.
Ex pte. B. mulieris ad nos nouitis
puenisse. q cu. c. miles ea s rimo co
pulasset. et maritali affectioe ptractans
ex ipo filiu suscepit. et filii indicas eade
a se temerite eandez. et de accando sup
consanguinitate in no. remoto app. ob.
ad iudices littis reportauit. Judices
uo restitutione negata. Cu au pri qa
iudicib; mulier citaret p dyocesanu
epm uiru s restitui petijsset et ob hoc
ad nos ppriu nuciu destinasset. demu
cora pfatis iudicib; ostituta. in p se.
m p pcuratorez an ipi cause igressus.
et post. uiru s restitui postulabit. Ju
dices uo restitutioe negata qd fieri
no debuit. i pncipali pcede uoluer.
vn ipa nram audientiaz app. et j. o. q.
si e ita mulieri uiru restitui facia
tis. que pt app. ipi acta sut irri
ta reuocetes. postmodu cam sup ma
trimonio audiatis. et fine canonico t
minetis. Celestin. iij.
Grauis nos qrela. et j. o. q. si uob ostit
terit de pmissis. pdcm archiepm ab
lata pnoiati monastery fratrib; cu integ
ritate restituere. et dampna plenarie re
sarcire. et de illatis iniurys opetente
satisfacere opellatis. puisuri ut no
tm fruct a nouo uiolento possessore
pcepts. s; quos si eis possidere fuiss
licitu possessores ueres pcepisset. co
di faciatis eisdez. Innoc. iij. epo et
capitulo tordon.
Olim eam que inf uos noie tordoneri
ecce. et magrm et fres milicie templi
i lobardia sup domo caluen iterbati
de loceto et decolubo abbatib; memini
m comisisse. et j. Epe tordon. possones

II
quisdam biuliatis sub ea oditioe occessit.
q noie tordeni epi oratoriu ibidez et hos
pitale ostruerent. et tres solidos censu
ales eodeni epo annis singlis exhibet.
a quo et psona que loco pficeret eide
iuestituri paperet. et p se et alijs fratib;
et et successoriby ei obedientia facerent.
epo e loci nichomini diuin retinente.
fres uo magr ad eadez domu aspirans
ipos adeo ctinuerint q pe osciam
uitam se et sua i ei manibus tradideret.
ea tn odictoe apposita. si uob qd faceret
oplaceret. sin quoq assensu se nich
posse face asserebat. et j. Intelligentes
au pdcam domu eide magro tradita
sub oditione fuisse. et q illam iure
suo facere pnidiciu irrogatu. ex eo
q idez magr iustitie uie nb ilceus.
uob ignorantib; possones accepat. p
frum eu statim ex quo id uobis ino
tuit. iam ui duxitis repellendu. et
q idez sua temeritate possones pt co
sciam uram ad quos ipam possones
nouerat ptinere. et quos qone s mo
turos suspicari debuerat e igressus.
pcuratorez uram uro noie ab ipeti
one ipi magri noie domus milicie te
pli que ad faciendaz restitutionez qua
petebat reddidim absolutu. decernete
tos uo magro satisfactionez debitaz
exibere. si defendendo uos uram iesse
dui forsitan excessistis. Idem biru
rieni archid.
Litteras tuas recepim. q cu qdi mam
monialis eu beuniceni archiepo i remo
tis agente itua pntia fecitaret. v.
mulier separi a uiro suo istatissime
postulabat. cu se quarto gdu osa
guinitatis pponebat ee ouicta. et j.
vir au uxorez postulabat s restitui.
que ab eo sua temeritate diuiter. et j.
Rescripto petebas aplico edoceri. u

terū qñ aliqs ɔsanguinitatis grad' obia
tur in quo se. ap. dispensare nō pōt.
ñ ā ɔsueuit. ⁊ plurimēs pmpte sit pa
rate indulgētia sit restitucō an negā
da. ⁊ ͡j. Sane cū circa solonē pponē qō
nis diuise sit siṫe diuisoꝝ. alijs asserē
tibȝ restitutiōe facīedā. alijs ī ɔtrarium
sentientibȝ. nō nullis mediā uiā eli
gentibȝ. ac dicentibȝ eam faciendā ī
eodē qñ penit' denegandam. ꝓmi ꝑ
decretales eplām lucij. pp. iuuari in
dent'. allegantes quasdā uxores dele
gatos q restitutionē iusti ɔ sit: inde
cio ecce uxores diuisat. ⁊ ex ɔsangui
nitatis ſmodū apparebat. spoliatē
ac reperent ɔiuges denegabunt. ⁊
mandamus pri' restitui talē spolia
tam. ⁊ postea de matrimoniali cā cog
sa. hoꝝ aū assertionē ītentius uidet'
pictm īpugnare. sȝ ipi timoꝝ ī ael
tus ianeȝ eē respondet. cū ā tenet
cio restitutiōis obtēpto. q ɔsangui
nitatis hē notitiā. n exigē debiti
net ɔ ɔsciam solue teneat'. qm si se
cus egerit. edificat ad gehennā. sic
ñ ɔsanguinitatis ɔsā sup aū ɔiu
gio q's nō mouet'. Secdi nō subscp
tio p oraclm clemens pp. fulciat' q
cū fiūtis ɔstruā uerū muliere quaȝ
quedā ī uiri petite. q ut eā repel
leret exceptiōe ɔsanguinitatis ob
iecit. pri eēt de īpedimto ɔsangui
nitatis agendū. q̄ sup inimo. fria
pferret'. Sic īqsitō fuit Rndit: q cū
exceptiōe pbata pncipalis qo pim
at'. pri ē cognoscendū de ipa q̄ ad
diffinitōis articlm pceditur. cū ī i
militis cāib; restitutiōē differat' sm
canōicas sanctiōes. ❡ Opinionū aū
ultime uidet' nō īcogruū adaptā.
ut ī gradib; ɔsanguinitatis diui
na lege phibitis restitutiōis adit' p
cludat'. Sȝ ɔstitutōe īedictis humana

restitutō locū hēat cū effectu. cū ī illis
dispēsari nō possit. ⁊ ī istis ualeat di
pensari. sic legit' gregori' ⁊ multi alij
dispensarunt. vn̄ nō peccat q ī hoc ar
ticlo ad mādatū ecce reddit debitū ɔ
iugale. Nos aū de pdcis sniis nul
lā ad psens reprobamus. si aliquaȝ
eoꝝ aliqs pmittā ex nrā respōsiōe
uolum' ɔmendari. ɔprius pscriptum
lucij. pp. mādati ad possessoriū. res
pōsium uō clemētis ad petitoriū re
ferentes. pdo cū mulier q ɔsangui
nitatis habet notitiā. pstum ī gdib;
que lex diuina phibuit nō possit
hī uiro sine mortali pccō carnalit'
ɔmisceri. qm cū qō nō ē ex fide pec
catū ē. ⁊ qcqd fit ɔ ɔsciam edificat
ad gehennā. sīcutiā ī tali casu ad
iudicante restituuis. cū illa ī eō n
debeat ī hoc iudici obedire. sȝ pocius
excōicatiōē humilit' sustinē. sicq diff
icultas occurrit ɔ ɔsciā. q ꝑ
stiam oportet eā reddere debitū. ⁊
ꝑ ɔsciam resistē nō debere. vn̄ ad
genere eoȝ ɔtrar' spdim. ⁊ utriq la
queus pararet. cū uir se carnalit' ɔ
iugi nō posset. n abī matrimonialit'
copulari. ppeā meli' uidet' q cū op
ponit' ɔsanguinitas pstum ī gradi
bȝ diuina lege phibitis. ⁊ plurimēs
offerunt' ī cōtinenti parate ī ceteris q
tem aduidicta ē restitutio. Set et
maiorē cautelā iuramto recepto
q talis obiectio maliciose nō fiat
sola quo admittet carnales. maxie
si fama ɔsentit ē restitutio differē
da. dōn auditis pbatiōib; ⁊ discussis.
cā fine debito terminet'. cū utriq sit
meli' talit' expediri q̄ manē alt' ī pe
riculo. ❡ q si nō habet pbatiōes ī ɔtinē
ti paratas. sȝ dilatiōes expetant
lōgiores. q ɔtrariū ē eā que sine
iudicio ecce sua tm temeritate recess

sit a uiro. ad restitutionē plenariā
ecclāstica debet censura ɔpelli. quē tn̄
ipi thori negato ɔsortium debet hu
militer tollerare. donec pbatiōes offerat
pparatas. ⁊ tūc absolutiōē petita s
formā ecce absoluat'. sȝ aū q̄ fiat illi
mādatum sub debito iuramti. re
ceptis pbatiōib; pcedatur quadmo
dū ē pmissū. Si uō tāta sit uiri se
ueritas ut mulier trepidanti non
possit sufficiens securitas puideri. nō
solū nō debet illi restitui. sȝ ab eo po
tius amoueri. Alioqn sufficienti si fieri
pōt securitate puisa. pfecto uidet'
cuiq aū cause cognitionē restituenda
marito. ❡ Regi uultāñ epō.
Ex pte. ɔ. mulieris fuit ppositū. q cū
eā īfra pubertatis tpe ɔstitutā patru
us suus filio. B. seneñ. ciuis nō dū
vij. annoꝝ matrimōio uoluit copulare
ac eā educta fuit ī domū eiꝰ. ipā
ex quo ad nubiles annos peruenit ca
ū nolens hic q a patruo suo ācta hē
fuerat pcurari. ɔ seneñ. epō nubē
dī alij licentiā postulauit. ⁊ ͡j. Quia g
nō credim' ambigendū qn ipa mu
lier qui uis minor eām possit matri
moniū p procuratorē ītrare. ac pars
alia q mulierē restitutiōē ɔ si postu
labat restitui nequāq debit. ut pote
nullo iuris seu possōnis ɔmodo desti
tuta. cū p solā traditiōē quā nō pre
serit sponsalia. ul' ɔsensus legitim'.
nec fuerit ā subsecuta. nullū int'
eos obligatoriū uinclum sit ɔtrū.
ɔ. q. si ē ita nō obstantib; exceptiōi
b; supdcis. audias que hic inde pti
bus deuenerit pponenda. ⁊ qd canōicū
fuit app. re. decernas. ❡ Idem.
Cum adse. ap. accessisset cumanii epi.
⁊ frm hospital' ierusolomitan. pcur
atores. ⁊ ͡j. Abbi d acon cā que sīc
ecclā de monte cumano int' eos uerte

bat' talit' duxim' committendā. ut audi
ret ɔsā tā ad possessoriū q̄ ad petito
riū iudicatū ptinētia. que utraq
ps duxit pponenda. ⁊ cām ipā fine
debito terminaret. coraī quo procurator
hospital' pdcī ecclām cū possessiōib; ⁊
ptinētijs suis que tenebat eps sibi res
titui postulauit. asserens illa de iure
ad hospitale ierusol' spectare. ⁊ q ipi
diuti possedisse. ad que Rndit procura
tor epi se nec scire nec credere supdcā
ab hospitali possessā. ul' ad illos aliq
tens ptinē que cuman' eps ut pote ī
sua dyocesi ɔstituta rōnabilit' detine
bat. Cū g ad fundamtā ītentiōē suā
ps utraq testes pduxit. des abbas p
curatores epi ɔdempnauit ad restitu
tiōē oīū pdcoꝝ. ⁊ ͡j. Sup aū utriq
ptis pcuratorib; ɔparentib; corā nob
cām ipsam examinauim' diligent'.
⁊ qr eꝫ apte p testes uidebat' ē pba
tum. q tn̄ epi nuntij' cruces hospita
larijs abstulit ī hibendo ipis ne ad su
pdcām ecclām ul' ad hospitale reduct.
⁊ q eps supdca oīa possidebat. unde
procurator hospitalarioꝝ petijt dcām
restitutiōis snīam ɔfirmari. ⁊ ͡j. Nos
prioris acta iudicij recensentes. q n
p dcā testiū ul' ɔfessiōes ptiū. cum
nulle penit' ī iudicio fcē fuerint. ul'
ā instrumēta que allata' de spoliati
one tractabāt. nec p euidentiā fci nob
ɔstare potuit q cuman' eps hospi
talarios spoliauerit. ul' mādauerit
spoliari. ul' spoliatiōē talē ratā ha
buerit. pmittam' ī ɔtrne pdcā uel
dem uiuu loci allatem' habuisse. res
titutiōis snīam a pdco abbe platā. lig
ps aduisa pponeret q psumendū eēt
p snīa iudicas q motū aī sui potuit
ex cāis alijs ɔformare. iusticia exig
ente cassantes. ❡ Idem.
Olim uob' dedisse meminim' ī mādatis.

ut ouetcn̄ epm ad debitā ptis restitu
tōnez zamoren̄ dyoc̄ quā tenebat cū p
ceptis fructibꝫ restitue cogeretis. ꝛc.
vñ qm̄ ī anis ē actio quā ī copia debi
toris exclūdit. cō. q̄. nō pri᷑ epm ad
restitutiōez fructuū ꝯpellatis. q̄ ip̄e
talr̄ fuit restitut᷑. ut restitue pos
sit q̄s pcepit de pⁿuentibꝫ alienis.
Olim int̄ te ꝑ abbatia tua. & q̄dam
ꝛ parisien̄ epm noīe parisien̄ eccl̄e sr̄
possōne iuris parrochial' ī parrochia
de monte ꝯone fuiss; suborta ē. ꝛc.
Nos attendentesq; eo solo q̄ ꝑ eps ꝑ
dicte parrochie timore fr̄e sue ꝑ
aliquot dies abstinuit a diuinis.
nullam ī eos iuris parrochial' posso
nez eidem eps fuit assecut᷑. nec fuit
aliquo modo ꝑbatū. q̄ eo tp̄e quo
fr̄a ip̄e ptulit possonē ī ipis iu
ris parochial' h̄ret. ul' pri᷑ ꝗ habu
isset. restitutiōez ei adiudicaīe neq
uimus. cū ipm̄ nō ꝯstitit spoliatū
Idem in ꝯcilio generali.
Sepe ꝯtingit q̄ spoliatus ꝑ spoliatoēz
ī aliū re t̄slata dū aduersus posses
sorem nō subueni᷑ ꝑ restitutiōis be
neficium spoliato ꝯmodo possōnis
āmisso. ꝑ difficultatē ꝑbationū
ius ꝑpetatis āmittit effectū. vnd̄
nō obstante iuris ciuilis rigore
sancim᷑. ut siqs decet̄o rez tales sci
ent̄ receperit cū spoliatori q̄i succe
dat ī uitiū eo q̄ nō multū intsit q̄
ad piclm̄ aīe ī iuste detinē ac ī uadē
alienū. ꝯ possessorez h̄i spoliato ꝑ res
titutiōis beneficiū succurrat᷑.
Greg' ix᷑. epo spoliatien̄.
Pisanis ac lucanis ciuibꝫ ꝑ grauem
discordiā quādiu int̄ se habuerūt
afflictis ꝯuif ꝛ attritis. ꝛc. ꝑ. sub
dyacono nō dedim᷑ ī mādatis. ut
possōne quā ī qbzdā castris ꝯstat lu
canā eccām h̄uisse. ſ pri᷑ plene ac li
bere sic̄ tp̄ore mote discordie habu
erat restituta. ꝛ sup ea de qua dub
ietas oriebat᷑ sufficienti cautiōe re
cepta. q̄ iuri corā nobꝫ ꝑdc̄i pisani
parerent. ꝑlatas ꝑ occupatiōe castro
ꝝ ipoꝝ ī eos s̄nias relaxaret. ꝛc. Pi
sanis ꝗ̄ asserentibꝫ q̄ ꝑ te statuit q̄
min᷑ tibi iux̄ mandatum nr̄m fiet
restitutio. ꝛ istant̄ ꝑtentibꝫ ut eas
s̄nias ꝑfatus subdyacon᷑ relaxaret.
ip̄e receptis cautiōibꝫ de parendo iusti
tie. coram nobꝫ s̄nias relaxauit easdē.
ꝑ q̄d tu reputās te ꝗuatū ad nr̄am
ꝑsentiam accessisti. ī pugn̄ur ꝑcessū
sui ꝑ supdc̄i. ꝛc. porro duo ī nr̄o ꝯti
nebantur mādato. ut uidelicet pos
sessio quā ꝯstabat lucā eccām habu
isse tp̄e mote discordie. pri᷑ restitue
ret᷑ eidem. ꝛ ut eidem possōnis
restitutio fieret plene ac libere. sic̄ eā
habuerat tp̄e supdc̄o. quoꝝ primū
ad f̄em aliūm ū referebat᷑ admodū.
vñ licꝫ ꝑ ut ꝑs pisanoꝝ dicebat in
fc̄o mandati formā. subd᷑ ip̄e adimple
re neq̄uit. q̄ nō potāt facere tibi
restitui possōnē castroꝝ. ď qua nō
ꝯstabat eidē. nec ꝗ̄ fm̄ q̄d cū ip̄e di
cebas afflictuū pensionū possō po
terat tibi restitui. q̄ ea nō fueras
spoliatus. fuit tn̄ ī modo peccatū.
q̄ debuit facere ut pisani possōnē
pensionū ꝛ afflictuū quā ꝑ eoꝝ cō
fessionē ꝯstabat te ī castris h̄re ꝑ
dc̄is tibi dimitteret plene ac libē.
sic̄ eccā tua illa ī singlo habuerat tē
pore mote discordie. q̄d ꝗ̄dez ēe nō
potāt. n̄ pisani castra ipsa oīo dimit
terēt. q̄ illis detinētibꝫ castra ꝛ mu
nitōēs castroꝝ ī qbꝫ dc̄as pensiones
recipis ꝛ afflict᷑. ea plene ac libe h̄re
nō posses. sic̄ habebas qn̄ ipi castra
eadez minime detinebāt. eo q̄ ꝯtiu
ea detinēt ī eoꝝ potestate relinqt̄

re nō admittē ul' repellē q̄n uelit.
hys ꝗ̄ diligent̄ auditis. ꝑcessum
h̄i de fratrū n. ꝯsilio irritū iudi
camus. ꝑ de dolo ꝛ ꝯtumacia.
Alex. iij. herforden̄ epo.
Ad hec cū ꝯtingat actorez mulotiēs
ī mittendū esse ī possessionez cau
sa rei s̄uande ꝑ absentiā ptis ad
uerse. ꝛ ꝑ ei᷑ dolum siue potentiaꝫ
nō possit rem custodiendā nācisci
ac imminente fine anni reus ne
possōnez āmittat debitā offerat
cautiōez cuimodi sit pena multe
tanta. q̄ iussiōi nō paruit iu
dicis a nobꝫ tua fr̄nitas requisiuit.
ad q̄s dicim᷑ q̄ ī ecclīasticis ꝑsonis
ꝛ negotiis rigor ꝛ districtio iuris
nō req̄rit᷑. sꝫ cū iustitia ꝑ hec nō
piclitatur patienē admitti debet.
cū reus ꝑ cautiōez standi iudicio
se astringat. Idem abbati de re
messe. ꝛ archid' helien̄.
Ex litteris uris accepim᷑. q̄ cū uob
cām que int̄ monachos de orell'.
ꝛ canōicos lincolnien̄. sup ecclīis
ď. v. ꝛ ꝯ. ītut᷑ duxim᷑ ꝯmittedā.
ꝛ canōici citati legitie se ꝯtuma
cit̄ absentauit. uos licꝫ monachi es
sēt ob ꝯtumaciā adu'se ptis ī pos
sessiōez reū petitaꝝ mittedi. ī tu
itu tn̄ religiōis min᷑ agē cū eis
uolentes possōnē sequestrari fece
ris. ut sicut saltez canōici affec
ti tedio stare iudicio cogerentr̄.
tādez monachi eccās s restitui pos
tulātibꝫ. canōici responderūt ac
toritatē ura penit᷑ expirasse.
eo q̄ ad alios iudices litteras ī pet᷑
runt. q̄ prioribꝫ ꝑiudicare uide
bant᷑. vñ qm̄ ī posterioribꝫ litteris nō
fuit fc̄a mētio prioꝝ. nec noīa ꝯ
tinebāt eccāꝝ que prioribꝫ posita
fuerāt. sꝫ indistincte dicebāt᷑ sup q̄
bꝫdam ecclīis. Nos attendentes ma
litiam ꝛ dolum nlli patrocinari debe
re. ꝯ. q̄. fm̄ ꝑscriptam cām fm̄ for
mam litteraꝝ prioꝝ nō obstantibꝫ
posterioribꝫ ēminetis. expensas quas
ꝑ hoc monachi fecisse noscūt᷑ eis aca
nonicis restitui facientes. Idem ebo
racen̄. ꝛ wicton̄. epis. ꝛ abbi herford.
Causam que int̄ f. ꝛ h. filiū agathe
ď natiuitate ipi᷑. A. iuit᷑. uobꝫ fr̄es
epi ꝛ london̄ eli epo ꝯmisim᷑ ēminā
dam. ꝛc. Ceterū si aduisari᷑ suus le
gitīe citatus ad ꝑsentiā uiam acce
dere. ul' ī iudicio uro parere ꝯtēpse
rit. aut ꝗ̄ se absentauit cū de an
glia recessisse dicatur. pcuratorez
eius siquez reliquerit cōmoetis. q̄si
ue uenerit siue nō. aut si pcurato
rez nō dimisit. denūtiatoribꝫ ad do
mū ei᷑ missis. receptis testibꝫ alti᷑
ptis iux̄ dc̄am formā ad ꝑferēdā
s̄niam ꝑcedatis. Vrbanus. iij. de
nouo loco ꝛ de ingerūt prioribꝫ.
Peruenit nobꝫ. ꝛc. Reū q̄ ꝯtumacit᷑ a
ꝑsentia uīa recessit iudicioua cōe
gistis exponē cautiōnez. q̄ corā uobꝫ
iuri paret. Cumq; die ꝑfixa uro se
ꝯspectui ꝑsentasset. ꝑtextu aduocati
quez nō habebat respondē solitam
altiua recusauit. tandez actore. R.
q̄. xl. ānis decimas de qbꝫ erat ꝯ
tentio ꝑcepisse. uarysq; postmod᷑
excusationibꝫ utens ī uicez app. ꝑ
rupit. ꝛ ꝯtumacit̄ iudicio ꝯtēp
to recessit. Ideoq; . ꝯ. q̄. ad ꝯuincēda
ei᷑ malitiā semel ad urā ꝑsentiā ꝯ
uocetis. ꝛ si uenerit siue ꝑpositis
negocio ꝯpetentiꝫ. q̄ si uenire ꝯtēpserit
cām utpote lite q̄ ī gerit᷑ ꝯtestata
diffinitiua s̄nia ēminetis. ul' ꝑsen
ti saltez adiudicetis possōni. s̄nia
ta dū caratꝫ ꝯone ꝯpuetatis absē
ti. Innoc. iij.

Finem litib; capiētes imponi. ne pres
ult' modū ḡuēne laboribꝫ ⁊ expensis.
p̄sertim cū de beneficiys eccl'iasticis litiga
tur que sīn dispendio diu uacare n̄
possūt. p̄senti decreto statuimꝰ. ut p̄q̄
intentioēꝫ suā p's actā fūdauit. si reū
qua forte uoluerit legitiam exceptioēꝫ
opponē quā nolit aut nequat īcōtinē
ti p̄bare. q̄ frequēt ad īpediendū ul'
differendū p̄cessū exceptioēs fīr p ex
cogitatā maliciā opponūt ad soluēdas
actī pro moderatas expensas exeq̄t īiu
dicio faciēdis cū acceptis idoneis fidi
iussorib; īp'batioē defecerit codempnet ⁊
si soluendo nō fuīt alias fm arbitri
um discreti iudicis puniatur. ut
saltem hec timore pēne nō facile q's
ī grauam actī falsas exceptiōes oppōat.

Item penestrin epō ap. se. le. ⁊ dcān burh.

Cvm dilecti fil'. trinit; leodiceñ. electi ad
se. ap. p eo accessisset. Archid. ⁊ h. ca
noicus leodiceñ. noīe suo ⁊ quorūdā
cāoīcor; suor; quor; litteris exhibuē' c'ra
to c̄ eidē electū q̄dā crimina p̄pone
bant. p que nitebant' eū ab electioē
repellere ut īdignū. ⁊ ꝰ. Quāuis
aūt ex eo q' idem elect' a ḡuamie appel
lauerit adirse pres. ⁊ app. nē fuerit
p sufficiētes p̄curatores eū posset ul'
p̄sentib; p̄secuti' nō leuis exorta ei
sēt suspitio c̄ eū. uolentes tñ iuris
ordinē obseruare. ip'i. o'. q̄. ut ad do
minicā qua cantat' ego sū pastor bo
nus. p se. ul' p p̄curatores sufficiē
tes ad p̄sentiā nr̄am accedēt sup p̄
dcīs oīb; responsurꝰ. Aliogn cū assi
gnatem' ei p p̄emptorio t̄minū su
pradcm. sciret q' quātū de iure possi
mus p̄cedemus extūc ī negōo memo
rato. Expectātib; ḡ adusariys ip'm
diu ult' t̄minū diucim' expectandū.
sec ip'e diuei trium simplices nūtiū
excusatiōis litteris afferentes. scribe
bat eni q' nūtiū cui cū a nob'
recederet inuicem uiua uoce ut ci
taret eidē. sero recepat. vn nō pote
rat tū pp t̄mini breuitatē. cū p̄pri
ā discrimina nō se cōspectui p̄sen
tare. Sed c̄ hoc faciebat q' sīc excusa
tores dicebat. sic dirigē potuerat
responsales. Cū eni nō fuisse īuitatū
ut ad eum īp'ria p̄ dū taxat ueniret.
s; ul' ip'e accederet ul' p̄curatorē y
doneū destinaret. p̄terea cū mādā
tur alicui ut ad certū t̄minū se
iudicio repr̄sentet. duo sub hac for
mā dant'. ut ad iudicē ueniat ⁊ ad
dicē ē p̄fixam accedat. vn si uenire
nō possit ad diē sibi assignatū. tene
tur nichilominꝰ se iudici p̄sentare.
Si eni mādatur alicui ut aliq ad cē
tū diē res tales exoluat. nō ideo erit
a mādato absolutꝰ si soluē nequit
die data. īmo ad solutioēꝫ elapso q̄
die solutioīs p̄fixo tenet'. Quapp q̄dēs
elect' nec ueniente nec sufficientes
mittat responsales ad dieꝫ statutū ul'
p' q̄ diutius expectat' n̄ de uicino
ei aduentu spes erat. uepote q̄ p lit
teras uiciq; excusauerat mora
suā. ⁊ calores estiuos ⁊ īsidias p̄tas
sententialiter cū reputauim' ↄtumace.
⁊ ad legitimas ⁊ moderatas expēsas
quas adusariy ei fecerat a tpe citati
onis emisse. quē extunc expectare ī
cepit ip'm curauim' ↄdēpnare.

Ide armachano ⁊ casselen archiep'is.

Cvm olim. D. clicus. c. p̄p. p̄. n. dublis
p̄latoꝝ ybernie litteris p̄sentans se
assereret ī ep'm fuisse roscen electum.
nullusq; appareret q aliqd p̄ponet
c̄ eū. dcs. p̄. n. ei munꝰ fecit ↄsecratio
nis īpendi. p̄emodū F. ⁊ G. monachi
ad eiusdē. p̄. n. p̄sētiā accedētes. utq;
se asseruit a canoicis eccle roscen elec
tū. ⁊ q' p̄dcs. D. p falsas litteris fue
rat ↄsecratꝰ. pp q̄s idē. p̄. n. cām nob'
sub ea forma ↄmisit. ut de forma et
p̄cessu electiōis memorati. D. sollici
te quereretis. ⁊ si eū electū canoice
ↄstaret. ip'm faceretis pacifica pos
sessioē gaudē. Aliogn int' p̄dcos. F.
⁊ G. audiretis cām ⁊ cui' electionē
canoicā ⁊ magis rōnabilr̄ fcām īue
neritis. alt'i cassaretis electioī p̄ferre.
⁊ ꝰ. Cumq; a uob' p̄dcs. D. ↄtio citat' uir
nollet se ↄspectui p̄sentare. p̄cedentes
ī cā tā ex testimonio clerici ⁊ p̄pli roscen
eccle q̄ assertioē regis cur̄tate ⁊ p̄
latoꝝ p̄uincie de p̄dco. F. electionem
fuisse celebratā canoice didicistis. ⁊
eā cur̄astis auctoritate ap'lica ↄfirma
re. p̄sertim cū capitlm roscen eccle dic
tum. D. se nō elegisse ↄstant' assereret.
nec de p̄ti. G. mencionē electioē aliq̄
tēꝰ cogitasse. Intim memoratꝰ. D. ad
ap. se. accedens sup q̄bidā aliis ↄtra
umnib; ⁊ iniuriys c̄ dcm. F. ⁊ quosdā
alios litteras impetrauit. quas idē F.
p̄emodū ex p̄te ura nob' litteras p̄sen
tauit. q̄ q̄lr a uob' ī ↄmissioē p̄dicta
p̄cessū fuerit ↄtinebat. ⁊ ꝰ. Volentes
adhuc misericordit' agē cū absente.
ut ei' malicia uinceretur. dcm. F. ad
uos duxim' remittendū. mādantes
q̄. nō obstante q' eidē. F. fuit elec
tio ↄfirmata. sepdcm. D. si ī ybernia
poterit īueniri. legitime citetis ad eā;
⁊ facultate ē defensionis īdulta in
cā ip'a canoice p̄cedatis. q̄si īuente'
īfra tres m̄ses uob' se ↄspectui ↄtēp
serit p̄sentare ad ↄsecrationē dci. F. oī
occasioē postposita p̄cedatis. Si aūt in
ybernia īuentꝰ nō fuerit īdulto ē
uniꝰ anni spacio ex quo ad nos ⁊ sinū
iibo. fto tū intelligit' p̄uenisse. accep
to itinere ad se. ap. ueniendi. dco. F.
administratioēꝫ roscen eccle ī t'palib; ⁊
sp'ualib; ↄmittatis. quo elapso eū. F.

nō ↄsulueris in ep'm ↄsecrare. Idem.

Veritatis ē ubi uerbo organo dicit' uocis emis
sum. ⁊ ꝰ. Sic canoici cumeñ ī nr̄o au
ditorio retulerē. q'. h. cumeñ ep's eccaꝫ
suā nō solū dilapidando depdidit sic pub
lica p̄dicabat īfamia. s; homicidio. in
cestu. aliysq; criminib; pollutꝰ. ⁊ ꝰ. Sr̄
hys ↄmisimꝰ p̄o cām Tutentin ep'o. ⁊
abbti montis scē marie. ⁊ p̄posito de īsu
la. sed dōq; bursineñ ep'o. ⁊ ip'is abbati ⁊
p̄posito. ⁊ ꝰ. vm cū ep's ip'e p̄rioꝝ iudicū
p̄sentiam adire p ↄtumaciā ↄtēpsisset.
auc. n. fuit p ip'os iudices ab offo bn̄fi
cioq; suspensꝰ. ⁊ ꝰ. Tandē uo corā iudi
cib; canoica citatioē uocatꝰ. p̄sentiā suā
difficile exhibuit. s; friuolā tūc excusati
onē malicia ↄcepta p̄tendēs. expūcti cū
canoicis īiure neglexit. quā de cā nos
d ↄsilio F. n. suspēdēs ep'm ip'm. ul'
poti' suspensioēꝫ a iudicib; fcām auc.
ap. ↄfirmātes. ↄtio sup hys cumañ ep'o.
⁊ abbti scī. A. cām ad suggerndā maliciā
ip'i ep'i ↄmisimꝰ audiendā. q' p̄ub; cita
tis cū nec p se. nec p responsales ydo
neū ↄparuerit. ī eū pp iterārēta excōi
catioīs sniam p̄tulerunt. testes ex p̄te
nr̄a q̄admodū a nob' ī mādatis acceprāt
admittentes. s. abbates. p̄ores. p̄positos.
⁊ alios religiosos uiros p quos quelī
bet articlm criminū p̄dcoꝝ ↄstat fuis
se p̄batū. ⁊ ꝰ. Nos ḡ uidentes ordinem
iudiciariū ī hoc fcō fuisse s'uatū. ↄside
rato p̄terea q' p̄o snīas ī se latas celebrā
re p̄sūpsit. cū mlta p̄larū crimā c̄ eidē
ep'm scripsit. nec uiꝰ p eo defendendo.
ul' aliq̄tenꝰ excusando. ī noīe dn̄i cū ap'lo
omē īobedientiā ulcisci uolētes. licet ab
sentes corpe. p̄sentes tū sp'u uiꝰ ubi
eidē ap'li tradim' sententiā p̄petue de
positiōis ī ip'm. ⁊ eū tā a pontificali q̄
oī offo sacerdotali p̄uantes. sūi spe res
titutiōis aliqua duxim' ↄdēpnandū.
ea nichilominꝰ īirritū reuocantes. que

ciiq; p̃t inhibitōẽ. ap. se. seu ſcām
suſpensiōēm et excōicatiōēm de reb; ec
clīe alienare p̄ſūpſit. Id̄ i g. grilli.
Contingit interdū q̄ cū actori ob contu
maciam adūſe ptis adiudicet̄ cā
rei ſuuāde poſſō. pp̄ rei potentiā ſiū
dolum actor iſtā anniū rei cuſtodie
dam nāciſci nō pot. uł acqſitā am
mittit. et ſic cū ſcdm maiorū aſſertio
nē uer̄ nō efficiet̄ p̄t lapſū anniū
poſſeſſor. reportat cōmodū de mali
cia ſua reus. ſic g̃ cōmittat melio
ris q̄ obediens cōdicōis exiſtat de
canoica equitate ſancimꝰ. ut i caſu
p̄miſſo actor uer̄ elapſo anno effi
ciatur poſſeſſor. Gregori⁹. ix. ar
chiepō burdegaleñ.
Venābił. f. n. et j. volentes finē ipōi
litib; ne imortales exiſtāt. cō. q̄ ad
initiū prime uenture q̄dragēſie
qđ tibi ṫminū peremptoriū duxim̄
aſſignandū. ſup iure p̄macie qđ
bituricen̄ archieps i te ac puīciā
tuā ſe hr̄e ꝓpōit p te. uł p procura
torē ydoneū. ſufficient̄ inſtructū
ad litē. cō. et ad alia oīa pagenda q̄
neccīa deciſionī negotij uidebunt̄
nr̄o te cōſpectui repreſentes. Nos
uō uenerabil. archiepō tarſiugen. et
cēnagiēn. cō. canoico turon̄ dedim̄ i
mandatis. ut ipi ad eiūdē ṫminū
um auc. n. iux̄ p̄miſſam formā
te peremptoriē citare pcurent. et ſi
nō poteris inueniri faciāt ut citatō
nis edictū p ipōs uł alios apud
eccām tuā publice ꝓpōit̄. Ut de eo
q̄ mittit̄ in poſſeſſionem. cauſ
Alexander. iij. priori et fribus de giſeb.
Conſtitutis i p̄ſentia nr̄a. R. canoico
cuiō. et Rinſalib; ꝓpoſiti de behel ſup
poſſōne eccē de lamento. i quā cā rei
ſuuande fueratis inducti. hinc inde co
rā nob̄ fuit aliq̄diu diſputatū.

Tandē ex utriq; ptis aſſertiōē tenu
imus. q̄ ſi uer̄ cā rei ſuuande eū in
eādē eccē poſſōnē inducti fueritis.
infra anniū eū aliā ps ſtandi iuri ſi
p̄ſtitit cautionem. licet uoluntate p̄ſ
tandi habuiſſet. et uos eā parati recꝛ
pe fuiſſetis. Ideoq; decreuimꝰ. ut
amodo poſſōnē p̄dc̄e eccē ſaluo iu
re qđ idem ꝓpoit̄ i petitiō eccē hr̄e
dignoſcit̄ abſq; cōdictiōe q̄libet̄ ha
beatis. ut aūt nr̄e diffinitiōis ſnīa
iuiolabilit̄ obſuet̄. eā aplico duxi
mus patrocinio roborandā.
Clemēs. iij. epō. zamorēn. abbatī ..
Cum ſic accepim⁹. uir. p. ſicliō. et ab
batiſſam et cōuētū ſcē trinitatis ſi
eccā de capich. qđ uenit̄. citari et
de corinch. abbates. ac archid. ele
men. a ſe. ap. del. monialꝭ ipās
rei ſuuande cā i poſſōnē rei petite
miſerit. vñ cū hoc ad ſubdecanū
notitiā puēniſſ. ad archiep. ꝓpōtū
acceſſit. et offerēs ei ſiſtendi iudicio
cautionē. qm̄ abbas de corinthio
pfectus i angliā. et abbꝭ. chatrien.
iuā fuerat uniūſ cāus igreſſus.
poſſōnē iſtā anū ꝑ reſignari eū i
ſtantia poſtulauit. ſꝫ nō potuit
obtinere. et j. dis. u. .ex. q̄ ſi ē rea
ſiſtendi iudicio ab eo cautione re
cepta ei poſſōnē reſtitui faciatis.
nec obſtare uolum⁹ q̄ anus elap
ſus ē ꝓpoit̄. ſi p eū nō ſtetterit q̄
minus infra anniū et poſſōnē recē
pit et dederit cautionē. Innoc. iij.
vrbinati. et ſenegallien. epis.
Cum uenisset ad ap. ſe. abbꝭ ſcī an
gli. et p. galt. ſcām ep; ꝓpoſuit q̄
p̄dc̄s abbꝭ eū ſup q̄dā poſſōne. eccā
j. ap. ſe. le. trat i cām. et j. vñ lega
t̄ ipe cām cōmiſit iudicib;. ſcdm ius
et hūam t̄re cōſuetudinē ṫminādā. q̄ eū
ſcdm ius tm̄ uellet pcede. p̄ſtat. p.

nr̄aꝫ audiētiā appellauit. ſi iudices ri
chomin⁹ pꝛe; aduſam i poſſōnē reꝝ pe
titaꝝ inducendā eā cuſtodie decreuerūt.
ita q; ſi uſq; ad anniū et diē p̄ſtaret
ſiſtendi iudicio cautiōē. et pti alti. xx.
lib̄ ſolueꝛ p expenſis. et reciperet poſſō
nē eādē. Cumq; .G. ap. ſe. le. infra ā
nū fuiſſꝫ eccā illam igreſſus. ipe cau
tiōēm ſtandi iuri optulit corā eo. et
poſſōnē ſ reſtitui poſtulauit. pat ex
penſas ſ reſtituere ſcis i l̄re. que vj.
librarū ſūmā ſic aſſerit̄ nō excedūt. ſꝫ
abbas. xx. librarū ſ reſtitui petijt q̄n
titatē. et j. Nos g̃ ipm̄ .p. cautiōē p̄ſti
ta i poſſōnē eccē dm̄ reducendū. hoc ei
decernentes. ut ſi cōſuetudinē quā alle
gauit laudabilem ēē oſtēderit. ꝙ ex hoc
ſeqt̄ eū racionabilit̄ appellaſſe. ad reſtitu
endas expenſas nullaten⁹ cōpellat̄. cū
ex hoc appareat eū fruſtratorie pcēſſe.
ad reſtitutiōē cogat̄ expenſaꝝ illaꝝ q̄
abbatē oſtēderit pp̄ hoc neceſſarias i lite
feciſſe. Gregorius. ix.
Si aduſari⁹ tuus p̄o citatōis edictū ad re
mota loca ſe tranſferēs. procuratoꝛē legiti
mū nō dimiſit. et denūciatiōe publice
domi ſcā. nō appareat q defendat eūdē;
iure petē potes ut i poſſōnē rerū de
q̄b; q̄o tractat̄ eā cuſtodiende inducaris.
Ut lite pendente nichil innoue
Alex. iij. eboracen̄ archiepō. tur
A memoria nr̄a nō excidit. et j. Stat
uim⁹ q̄ licet plurib̄ appellatōis nr̄e quā
ad petitiōē archiepi cant. t. f. direxi
mus. nullum tibi p̄iudiciū faciat. quo
min⁹ tibi et ſucceſſorib; tuis liberū
ſit q̄admodū uob̄ ē beneficio p̄uile
gioꝝ. ap. ſe. indultū. et tu et p̄deceſ
ſores tui cōſueuiſtis face an uos p to
tā angliam crucē deferre. quouſq;
ſnīa diffinitiua decernat̄ an eccā tua
de iure debeat hoc hr̄e. Clemēs. iij.
Laudabilē. et j. Queſt. q̄n nimi. actu

ſari cōtingit. an ſtatim ſit c̄nale alteru
trū cōmercium ſuſpendendū. et j. ad qđ
ſꝫ R. q̄ cōiugum alteruitrū accuſat̄ ab
ꝓbitam accuſatiōē iure qđ hr̄t i altero
priuari nō poſſit. Innoc. iij. abbati
et cōuentui ſcī Silueſtri.
Eccleſia ſcē. cō. i ura lata cō. j. de atreia q
quaſdā poſſōnes ipi diceba⁹ ꝯ iuſticiā
detinere. mouit ſub iudice q̄oni. et j.
ꝓhibem⁹ ne poſſōnes que ſucceſſerunt
i l̄rā et ius illaꝝ quas ab. j. de atreva
eccē ſcē marie perierat i monaſtiū uirm
ab eodē. j. lite pendēte trāſlatas aliena
re interim p̄ſumatis. ut ſi eccā ſcē. cō.
ꝯuictio litigioſi ꝯtet uł de ꝓprietate
uoluerit experiri. ne ſi obtinuerit i iudi
cio iuanū laborauerit. monaſtio uro mi
nime poſſidente ſiq̄d euicerit ualeat r
hr̄e. Idem.
Eccā ſcē. cō. et j. poſſōnē quia fuerit p̄t
miſſo iuris ordine p̄dcā eccā ſpoliata ſ
reſtitui poſtulabat. et j. Nos q̄ q̄d ab
alijs ſcdm fuit pceſſ. p. n. ad eiuſdē ſuij
idē negotij remittit. irritū decreui
mus et inane. et j. Vñ q̄m p̄ſatā poſſō
nē p̄t reſtitutiōē uob̄ ſcā ab. j. de
atreva. alij locatiōis titulo aſſignaſtis.
nec reſtituere poteratis eccē ſpoliate. lo
co ipi⁹ tantē poſſōnū equalentiū ad
arbitriū bonoꝝ uiroꝝ ipi eccē ſecu
rius aſſigna. quas q̄m alij fuerāt
pignori obligate p uos liberari fecim⁹
a creditorib; q nob̄ inſtrumentū pigno
ris reſignauerunt. Honori. iij. can
cellario et cantori. et A. canōico piſie.
Dilecti fil. magr. A. p̄ſdī eccē de luſe
uilla expoſuit corā nob̄. q̄ cū it̄
p̄deceſſorē ſuū ex pte una. et p̄orē
ac monachos de luſeuilla ex altā ſup
decimis noualiū infra fines ſue par
rochie penit⁹ cōſiſtentiū q̄o emerſiſſꝫ
ea pendente corā iudicib; delegatis
abbas et cōuent⁹ maioris monaſterij

tiuum. qb; subsistit pe et monach suspendi p
se ac menbris suis optinuer a se. ap.
indulgentiam sup perpetue bi decimar.
cui pcetu por et pdicti monach supra
dcis decimis se uendicare attendunt. hec
i indulgentia de dci qone sca mentio
no fuisset. Jdeoq. cons. q. eisdem iudicib;
iniungatis. ut indulgentia no obstante
pdca i nego ipo pcedat iux traditam
sibi forma. De sequestratione possessionis et fructuum.
Lucius. iij. mediolan archiepo.
Ad hoc uenies nos dil et f. Abbs de stregula
nob exposuit q cu. cons. p. tuus sup
ea que inter ipm et monasteriu suu fue
rat agitata optenuiss veronen epo
litteras destinari. et ipe sup eundo p
ossessorio partium p monasteio. parti p
archiepo sniam ptulisset. et peritatore
ipi monasterij qones pernodu de ppie
tate inceptare uolente. archieps iuri
dicionem epi opposuit expirasse. asserens
cum tm possessionis et no ppietatis co
missam fuisse. et qe sup possione prin
tractauerat semel fuit officio suo. sup qo
ne ppietatis deinceps cogscere nonuo
lebat. et j. Sot iudex actore i possione
q fuerat p ipm archiepm adiudi
cata ppt eidem cotumacia mitti decre
uit. a qua tn archieps monasteium
uiolent eiecit. et j. C. pp. p. n. sic su
um incipiat fuit rescriptu. q tam
ea possionis q ppetatis fuerat iudi
ci delegata. cu absolute et indistincte
comissa fuit. et ei cotinentia diuidi n
debet. pluburam quoq; possiones p suo
arbitrio sequestrari pcepit. i iuges
Regin et crian epis. ut de ea possio
nis et ppietatis plenius cognoscentes.
ea debito fine decideret. et possione ei
pci pernodu resignet q optinet de
ppietate triuphu. et j. Jn eu statuq
tinentia cause reductam i quo fuerat
cu pdcs pdecessor. n. cam ppietatis
et possionis Regin et crian comisit.
mandato sequestrationis penit reuocato.
et j. ille au monasterio uidemr i suo iure
decisse. moderatas expensas ex quo eps
veron. ipm i possione induci decreuit.
usq; ad tps satisfactionis oblate ppt hec
feas. sibi restituendas ee censem. et a te
sufficientem pcen standi iudicio cautione.
Honori. iij. peu d bacha decan dedilice.
Dilect fil. R. rector ecce de betuleya sua
nob petitione monstrauit. q cu inter ipsu
ex pte una. et abbatem i queutu d co
cestria ex altera sup eadem eccla cora abba
te de fibiton. et ei collegis qo uteret.
iudices rpe pdcm abbatem et queutu
i possione ipi ecce ca custodie induxer.
q fruct medio tpe pcepts p sue dis
trahit libito uoluntatis. Qcirca cons.
uob. q. si e ita. Faciatis sequestrari fr
uct pdcos siquod de ipis p ipos distr
cti i iuenerit. i statu pstinu reuoca
tis. Gregorius. ix.
Ab eo q a sna puocauit fruct possois
si dissipetur ab ipo possiit lite pender
te ronabilr sequestrari.
Clemens. iij. De confessis.
Cum monasterium. et j. Eos quoq sug
gestione scelus homicidij se pbr ppe
trasse pponit. n alijs modis ueru ee
ostendit. nulli cesem pene subdendos.
q sm utriusq; iuris statuta de se cfesi sup
aliorum csne n eius interrogari no debet.
crimine maie n n fatis excepto i d ita
tu ppio cfitentis pichsa cfesio no
e adiusus quelibet admittenda. sm
eos i fama hi laborare cognouis sin
gulis eis adiunctis trib; socijs sui ordi
nis purgatione i iugas. Innocen
tius. iij. canonicis bethleemit.
Cum sup electione bethleemitani ecce int
p. et R. qo uteret. et j. G. m W. canone
bethleemitani. fuit i iure cfessus. q
p pstando alt electioi csensu quigen

tos sarracenos obligatoes recepat. et me
diatore estitit symoiace puitatis. nos
uitiu hi psequ uolum ut debem. ipm
p diffinitiua sniam duxim ab o bene
ficio et offo ecciastico deponendu. Greg
ix. B. uicaria biterbiensi.
Ex pte abbis et cuentu monasterij sci. cons.
fuit ppositu. q cu inter ipsos ex pte
una. et V. noie uxoris sue ex altera
cora te qo uteret. yconom monasterij
memorati qda p errore sca fuit i iure
cfessus. ex qb; timet sibi piudiciu ge
nerari. Cu g nego no diffinito nemi
ni noceat error sci. cons. q. si de hi pote
rit errore docere. puideas ut nullu
e sup hoc piudiciu generet.
De pbationib;.
Gregorius Tancredo regi Sicilie.
Ex eple iib. et j. Tua excellentia postula
uit ut impitori scriberet. q. pacta i
gazophylacio reqret. que diuoi ie
Justiniani principes et pdecessores
tuos fuer emissa. ut ex hijs colliget
qo tibi fuare deberet. s; ad hoc facien
du uehement obsistit q nulli dicen
du e eu csuetudie te ipm debes docu
menta reqrere imediuq; pferre. Alex
Sic csuetudo laudabil. et j. Sane iij.
Qm apt uos csuetu ee dicam. ut
cu aliqs itentioem sua fidauit istru
mentis aut testib;. ei sacramentu nicho
min deferat. qo si subire noluit fi
des pbationib; no habes. nos cu tue
demu ad hi sit suffragiu recurrendu.
cu alie legitie pbationes defic nos
ci e. tales csuetudines reprobam.
Lucius tertius.
Ex litteris tuis itelleximus te car
celhd osines hre pbendas i nullis
qs singli singlas possidens. et ptex
tu eminior mes uos ordinsia agitari.
eo q dicas eu antiques fines egres
su. premq; tui fundi occupasse. illo i
ctrariu asserente se pro eadem fide possedis
se. xl. annos spatio i genisse. tu au q p
ios qs qere illa possedes asseueras.
q utru icubat petitori uel possessori p
batio csiuisti. Ad qo scire debes. q iu
dicu finiu reguidor tale e. ut i eo utq;
p uices duor hat. uidelicet actoris et
rei. vn hic inde testes pduci possunt
ad cognitionem iudicis istruendam. qb; exa
minatis iudex quos pcelle itellexerit
ad fidem e faciendam admittit. q si abiu
partiu testes sit eque ydonei. possesso
ris pferent. cu pmptiora sit iura ad
absoluendu q ad cdepnandu. pter q i
liberali ca. i qua si utriq; ptis testes eq
les fuint. p libtate sna pferet. na pos
sessori pbationem aliqn dari iuris ma
nifesti e . Cum iure cautu sit. q q
obiecerit pscriptioem longissimi tpis.
qua nemo recte obiat n q possidet et
ea pbauit i ea debeat optinere. Greg
ix. ppo sci cataldi.
Proposuisti q cu ca matrimonij que it
O. de casanoua. et S. mulierem uertit e
fuit de mandato aplico delegata. Cuq;
ptes eent i eua psentia csttute mu
lier pposuit se nec a uiro cogita. nec
potuisse cognosci. qo ea ppio iurame
to. q testimoio. vij. mulier pbauit. q
p aspectu corpis ea ee uirgine asserue
rat. viro p iuramentu suu ctrariu assere
te. Videtur g nob q iuramento puelle
et testimonijs illar. vij. mulier fides
e potis adhibenda. Clemens. iij.
Tertio loco a nob fuit ita qsitu. cu q
dam registrans sigillo capituli qdam istru
mentu cuida amico suo signauit. i quo
fca ei alienatio qrda rem ecce imobi
liu cotinet. quo exhibito i iudicio. pau
rator uniuersitatis illud asseruit d as
sensu quent no fuisse cfectu. et adul
terinu uel furtiuu ee sigillu. Cuq;
fres ad pbendu testimoniu poueris

ser iurari deret. q: questio de hoc inter
fres aliqua erat orta. consiliu tocius
ueniret. et uox fuit unanimis q: nolle
bat alienationes rerum illarum si res domi
integras conseruabant. Sed quia hec
eis pars aduersa probauit. Res. fin. as
sertionem testium eorum iudicandum. Id
Intimauit quidam ut asserens se quandam i
uxorem legitimam accepturum. quam cum
nollet traducere quia inuenimus secundum
morem exhibitis legittime probauerit ipsos in
quarto consanguinitatis gradu se inuicem
attinere. Et requisiuisti a nobis quid agen
dum sit. cum quidam alii plures uelint contra p
dictam probationem intimatis canonicas
sententias et parentibus publicatam nullo eis con
sanguinitatis gradus contingere. Res. q:
standum est probationi priori. Innoc. iii.
archiepiscopo parisien.

Post cessionem. et infra. Cum ergo per litteras iudicum
ordinarii quibus standum est dominus probet omnium
nostri constitit q: W. excitat exerceat
cum officium procurationis assumpsit. ipsum tamquam
procuratorem non duximus admittendum.
Idem abbati et conuentui casinen.

In presentia. G. sancti adriani diaconi card.
G. et B. fratres cum uiro syndico constituto co
ram ipso fecerunt proponi. q: cum quondam A. frater
eorum corderet testam. con- filium suum heredem
dem instituit. et precepit ut si absque libe
ris decederet. ad eos bona deuoluerentur
ipsius. Vnde illa que de bonis ipsius uestrum mo
nasterium detinebat. sibi restitui postula
bant. et petebant uos super hoc a sua mo
lestatione compesci. Vnde syndicus ipse ex
aduerso proposuit. q: predictus con- monasterio
uestro optulit se et sua. Vnde uniuersa que
habuerat erant ad monasterium deuolu
ta. Quia uniuersa que ipsi de bonis eius in
uasant restitui monasterio uestro petebat.
et super ceteris silentium illis imponi. Ad hec
autem pars altera replicauit. q: dictus con- obla
tionis sue tempore fuerat minor annis.

et sic petens quod feruore infirmitatis
fecerat. post conualescentiam reuocauit. et infra.
Vnde cum sine liberis decessisset. ex testo pa
tris ad ipsos erat eius hereditas deuoluta.
Vnde syndicus respondere curauit. q: licet
dictus con- de monasterio fuisset egressus. eidem
postmodum humiliter optulit se et sua. et
q: non contra oblationem suam ueniret iura
mento firmauit. Quare cum constet q:
dictum con- bis monasterio uestro optulit se et
sua. nec ex aduerso probetur q: utriusque
oblationis tempore fuisset minor annis. probatio
nem uiuam hinc exceptionis probationis non
eludit. cum et si prime oblationis tempus fu
it minor. in secunde tamen maior potuit
extitisse. presertim cum ubi uulto minor
annis duobus modis potuerit intelli
gi. cum et q minor est xiiii. an. et q xxv.
dici soleat minor an. secundum nostrum uero tamen
dubium non nocebit. cum infra xxv. an
num teneat donatio iuramento firmata.
Sed et si teneret quod factum fuerat ab eo
A. quia tamen intelligendum non erat sine he
rede decedere q monasterium heredem instituit
et. hoc monasterio non nocebat. et infra. Dil.
fil. h. sancti eustasii card. attendens q: sy
ndicus uir intentionem suam plene fundas
set. et q: nichil sufficiens fuisset ex aduer
so probatum. cum et si ostensum esset per testes
q: con- sue oblationis tempore fuit minor
an. utrum tamen prime uel secunde oblationis
tempore minor fuerit. et quot annis minor
non fuisset expressum. de mandato nostro sen
tentiam protulit et ponens. G. et B. silentium
imponens super hiis que a monasterio pos
tulabant. eos ad restitutionem illorum que de bo
nis dicti con. propria temeritate inuaserant
condempnauit. Nos ergo sententiam aucte
ap. confirmamus. Item.

Licet causam que inter ecclesiam Rauennen. et
domine fauentie super iurisdictione. honore.
ac districtu in uilla sancti p. et castro a
rioli que de iure ad se spectare dicebat

ecclesia proponebat. et infra. porro attestationibus
publicatis. syndicus fauentinorum pro
posuit se uelle in personas testium ex parte
altera productorum quedam obicere ac plu
res. yconomo ecclesie asserente id fieri
non debere. Super quo interloquendo decre
uimus ipsum nullatenus audiendum. cum
infra terminum mensium spatium in nostris lit
teris comprehensum. testes hinc producere non
curauit. Ista quem eminium pars utraque
testes inducere potuit et in personas testi
um. que in negotio principali. Preterea hec idem
obiecit in testes predictos q: corrupti
falsa dixissent. Vnde quia talis exceptio
non soluit an. hoc sententiam post opponi li
cet non nisi crederet fauent. preter exce
ptionem hinc per excogitatam maliciam ad im
pediendum processum negotii obiecisse. Cetera
tamen noluimus a iuris tramite declinare
magis. C. et G. papienses. ut testes
quos super hac exceptione procurator
fauentinorum duceret producendos. infra
mensem recipere ac examinare curarent.
de singulis circumstantiis subtiliter in
quirentes. indulto exinde alterius inter procu
ratori ecclesie suprascripte. Infra quem si uel
let ad reprobationem illorum testes produceret
contra eos. et infra. Quamuis itaque autem pars fauentino
rum testes multos produxerit super negotio p
rincipali. uiueret tamen ex illis. vi. remanserunt.
Cum alii sint inter istum testimonium contradic
ant. et quidam alii sint in eo sui testimo
nii singulares. ad reprobandum uero quosdam
testium ecclesie rauenn. et si ex parte fauenti
norum quidam sint testes inducti. plures tamen
illorum reprobuntur. q: sunt in uice euidentissi
me contradicunt. Quidam uero alii pauci nume
ro quinque non reprobentur expresse. usque adeo
tamen male fame sint et leuis opinionis.
q: eorum dictis nulla uel modica est fides adi
benda. Iidem quoque testes fauentinorum generali
ter repelluntur. q: non probatur illud ad quod p
bandum eorum syndicus se astrinxit. uidelicet

q: corrupti falsa dixissent. quia et si de corrup
tione uideatur aliquid dictum de falsitate penitus
nichil dicitur. et infra. Ex premissis ergo apparet e
uidenter q: ecclesia per testes multo plures q
bus potius lux ueritatis assistit quo ad ap
tiora negotio et uero primiora in suis tes
timoniis expresserunt sufficienter ostendit.
quod a xl. annis et citra cum omni iurisdictione. ho
nore. atque districtu loca supradicta posse
dit. per quod patet q: si commune fauent. a
xl. annis citra sicut eorum testes uidentur de
ponere aliqua fuerit in locis percepit supra
dictis. illa procul dubio sine iusto titu
lo percepit incepit. cum duo insimul eandem
rem et eodem modo in solidum possidere non pos
sint. maxime cum ipsorum fauentinorum. nullum pos
sessionis titulum non ostendat. Ex priuil
Imperatorum. et ro. pon. ecclesie Rauenn. concessis
euidentissime colligatur possessione ipsius
ecclesie in predictis locis iustam fuisse. Cum ergo
constet fauent. ab eo tempore quo se possedis
se probare contendit minus iuste ac sine
titulo aliquo in predictis locis temeritate propria
occupasse. et yconomus eiusdem ecclesie petierit
a uobis cautionem seu inquisitionem super p
missis commune fauent. prohiberi. nos cogno
scentes in hoc casu non esse locum interdicto u
tipossidetis. ut dicere debeam utripossiden
tis ita possidetis. cum probationes ecclesie lon
ge sint potiores. et ideo sit interdicto superior.
commune fauent. sententiam condempnamus super iurisdictio
ne. honore. atque districtu. et aliis ad
hoc generaliter pertinentibus in locis predictis quo
ad possessorium iudicium. quo tamen actum est
perpetuum silentium imponentes. et prohibentes
eidem. ut neque per se neque per alios super
hiis perturbat Rauenn. ecclesiam. aut habi
tatores predictorum locorum aliquatenus moles
tare. Idem.

Per tuas nobis litteras intimasti. q: cum tybur
tinus ciuis quandam per septennium habuisset con
cubinam. nec prolem suscepit iterum ex eadem.
ac ipsa postmodum duxerit ab eo ad ipsum n

pe̅ mītum t̄pīs redyisset filii quē tū
sa ī domū n̄ri pepit. ex eo se asseruit
suscepisse. ⁊ j̇. Quia n̄o mulier illa ð
eo. t. suscepisse. R. ð quo agit̄ p̄u
mit̄ ↄstant̄ asseuit. ⁊ iđ. t. p̄fate
mulieris p̄pue deuot̄ īstantia suū
filiū ip̄m publice recognouit. ⁊ filī
ei nołat̄ cōit̄ fuit ⁊ habit̄ ab ālio;
eiđ mulieris p̄modū iuramto ī ḡ
tiū p̄stito n̄o ē standū. cū nimis ð
gnū sit uiū legitias sanctiōes. ut
qđ sua ↄscię: ucce diluate p̄cestatię
ē ī eiđ casū, p̄p̄io ualeit testimo
nio īfirmare. Vn̄ apparet p ↄseq̄ns
q̄ p̄dc̄. R. sophiā nep̄te; memora
ti. t. cui p̄a facie p̄sumit̄ ↄsobrin̄
n̄e pot̄ hre aliq̄tenus ī uxorē.

Item ī ↄcilio generali.

Quoniā ↄ̄ falsam assertionē iniq iudicis
īnocēs litigator qñ n̄o pot̄ uerā ne
gociationē ↄ̄bare. cū negantis fcm
p̄ reu nāt̄ nulla sit directa p̄batio.
ne falsitas ueritati p̄iudicet. aut
iniqtas p̄ualeat eq̄tati. statuim̄ ut
tā ī ordinario iudicio q̄ ī extraordina
rio iudex semp̄ adhibeat aut publi
cā si pot̄ hre p̄sonā. aut duos uiros
ydoneos q̄ fidelit̄ uniusa iudicii ac
ta ↄscribant. uidelicet citatiōes. di
lationes. recusatiōes. exceptiōes. peti
tiōes. respōsiōes. īterrogatiōes. ↄfessi
ones. testiū depōsitiōes. īstrumentoꝝ p
ductiōes. interlocutiōes. appellationes.
renūtiatiōes. ↄclusiōes. ⁊ cetā que
occurrerit ↄpetenti ordine ↄscriben
da. loca designando. t̄pa ⁊ p̄sonas. ⁊ oīa
sic ↄscripta ptib; tribuant̄. ita q̄ ori
ginalia penes scriptores remaneat.
ut si sup̄ p̄cessu iudicis fuit̄ subor
ta ↄtentio, p hoc possit ueritas decla
rari. Q̄ hoc adhibito moderamine sic ho
nestis ⁊ discretis deferat̄ iudicib;. q̄
p̄ īp̄uidos ⁊ iniquos īnocētū iustitia

n̄o ledat̄. Iudex aūt q̄ ↄstitutiōem istam
neglexit obsuare. si p̄p̄ ei negligentiā
qđ difficultatis emerserit p superiorem
iudicē aīaduersiōe debita castiget̄. nec
p ip̄i p̄suat̄ p̄cessu. n̄ q̄ten̄ ī ea legi
timis ↄstiterit documtis. Honorius
iii. archiep̄o lugdon. ⁊ suffrag. ei.

Ad n̄rām noueris audientiā puenisse. q̄
sacerdotes ⁊ ↄ̄lici dacie legib; regni p
quas negatiua p̄batur teme īnitentes a criminib; que p̄bari testib; fide
dignis possūt legittime ↄ̄ eos repu
tant̄ ī̄nontes. si se sup̄ hiis purgare
ualeat quoquo modo. ⁊ j̇. volētes ḡ
ut hec pestis ↄ̄stia oī iuri penit̄ ex
tirpet̄ a dero. ↄ̄. q̄. ī hīi p̄batiōe nega
tiua. dū tn̄ possit affirmatiua ex ad
uso p̄bari nemine audiatis.

Idē autisiodorē ⁊ lamecan̄. ep̄is.

Cum cām que int̄ colubrien̄ ⁊ egitanien̄ ep̄os sup̄ suaꝝ limitatiōe dyoc.
uert̄ uob duxim̄ ↄmittendā. ↄ̄. q̄. fm̄
diuisiōes que p libros antiquos. ul̄
alio modo meli̇ p̄babit̄ nec n̄o testes.
famā. ⁊ quecūq alia āminiculā ī nego
tio p̄cedatis. Idē ep̄o. ⁊ archid̄ senoñ.

Cum matrimonii q̄ int̄. j. uiuienē. ⁊ c.
puellā fert̄. ↄ̄ se uirginē ⁊ moāchā
p̄fitet̄ nołat̄ agitari. ⁊ j̇. ↄ̄. q̄. eādem
puellā p̄ātis ī ceri ī illo moāsterio qđ
intrauit. ut ibi secure ualeat ↄmora
ri. donec iudiciali s̄nia qđ agi debeat
decernat̄. recepte p̄modū n̄o solū p
batiōes uiri quas īduce uoluit ↄ̄ m
ulieres illas que ad īuestigandū
signa uirginitatis ex p̄te puelle fue
rūt īntroducte. vn̄ ⁊ p̄batiōes alias
hec uirgin̄ ↄtingentes, quas p̄s ut̄
libet duxit̄ p̄ducēdis. ⁊ q̄ ut dicit
canon. Sepe manus fallit̄. ⁊ oculus
obstetricū. uolum̄ ⁊ mandam̄. ut
adhuc honestas matronas ↄ̄ p̄uidas
⁊ prudentes deputare curetis. ad i

qrendū iterum deā puella uirginita
tis priuilegio sit munita. Gregorī
ix̄. decano ↄ̄ellanen̄.

Cum bone memorie. ⁊ j̇. Cum acta origi
nalia dicant̄ ap̄t priores iudices re
mansisse. ↄ̄. q̄. ea cū oī diligentia req
rentes. ip̄a si potueritis īuenire. ⁊ siq̄
p̄tes duxerit legitime p̄ponēda. ī
scriptis redacta. ad n̄rām p̄sentiāre
mittatis. Alioqn cū n̄o reuocet̄ ī du
biū de ↄtestatiōe litis sup̄ statu pic
tauiēn̄ monasterij ⁊ q̄bzdā spoliationi
b; ad q̄ abbates ei̇ fcis a melburgen̄
ep̄o recap̄tatur p̄tiū p̄batiōes ð nouo.
⁊ audientes si p̄tes audire uoluerit ut ð ep̄iētiōe ↄ̄certati. cū qđ sup̄ hoc ī
ueneritis. q̄ eām sufficient̄ īstructā
ad nos remittē p̄curetis.

De testib; ⁊ attestationib;.

Ex ↄcilio matiscen̄.

Placuit sc̄o ↄuentui ut testes n̄o adu
cantur p̄tio. ut q̄siq ydonei ⁊ fid
les ī testimoniū assumantur. ac nullus
testimoniū dicat nisi ieiunus.

Gregorius ioh̄i defensori eunti ī yspaniā.

Intelleximus. ⁊ j̇. Q̄ aūt dicat ep̄o q̄ se
absente ↄ̄ uilissimi sit testes exhibi
ti nulli̇ momenti lege nescendū ē ↄsti
tutiōe nouella que de testib; loquit̄ in
hec u̇ba. n̄ postea obiciat̄ eis q̄ p unā
p̄te gesta sūt oportet ut testimōia
tunc illo āmonito a iudice. aut defe
ndere uenire. ⁊ audire testes. Si uō no
luerit uenire ⁊ ex īeuitabili q̄dā ne
cessitate uenire n̄o possit. tamtamen
hī testimoīa tea ualere. tāq̄ si n̄o ex
una p̄te ↄsisteret. sicut ip̄o p̄sente fca
fuisset. Cecc āmonend̄ ē sepe aduersa
ri ut ad audiendos testes ueniat. qđ
q̄a hic ōmissū ē. necesse ē. ut q̄ ↄ̄ legē
actū ē. n̄o habeat firmitate.

Idē sabino defensori sardinie.

Quoniā aliqua nob de p̄ epyphanium p̄s

biteri sūt facinora nūciata. necesse ē
ut cuncta diligenti p̄scruteris. ⁊ seu
mulieres cū q̄b; peccasse dicit̄. seu aliq̄s
quos de eis scire aliqđ senseris. huc fes
tinos adducē. q̄. efficacia ueritatis īuestigari
re possit que uera sūt aperi. Pascal̄

In oī negotio p̄ncipalis p̄sona   p̄p.
dicēs ueritatem de re ↄ̄ nota. recusanda
ē habenda, p teste. cui adhibito uno
efficaciꝰ duo testes. q̄b; adhibitis duo
b; efficaciꝰ tres. qđ patent̄ ostendit
dn̄s cū dicit̄. Si peccauit ī te fr̄ tuus.
adhibe tecū unū ul̄ duos testes. corri
pe eū int̄ te ⁊ ip̄m solū. q̄ si te non
audierit. Adhibe tecū unū ul̄ duos tes
tes. ut ī ore duoꝝ ul̄ triū testiū stet
oē u̇bū. Item alibi affirmat dicens
Ego sū q̄ testimoniū p̄hibeo de me ip̄o. ⁊
testimoniū p̄hibet de me pat̄. sic̄ ī
lege uīa scriptū ē q̄ duoꝝ hoīu testi
moniū uerū ē. Eugenius.

Quotiēs aliq̄ ↄ̄ cognationē p̄rigitātis se
parari petuntur duob; ul̄ trib; adhibitis
testib; q̄ de eadē ↄsanguinitate sūt. ul̄ [illegible]
ul̄ certe senioribus ⁊ melioribus eiusdem
loci id debet legitime ↄphari. p̄batio aūt
testiū debet fieri duplici iuramto. ut uc
rēt se n̄o p̄uato odio. neq̄ amicitia. ↄ̄
p aliquo ↄmodo qđ habuerit ul̄ habi
turi sūt ad hoc iurandū īducto ēē. ⁊
sic ip̄i dicat̄ rei ueritatē accepisse a ma
ioribus suis ⁊ credē ita ēē. Item pa
en ⁊ fr̄ib; sūe tenuitate.

Insup statuim̄ ut liceat uob ī cā cāc
uite ferre testimoniū. vn̄ [illegible] ul̄ duo
ex nob ad agendū ⁊ respondendū īstitu
ant. quoꝝ testimoniū ī causis ī q̄b; a
tores ul̄ responsales sūt īstituti. n̄o deb
et admitti. Idē R. herefōd ep̄o. ⁊ abbati
ex p̄te. a. p̄bri ad nos ē q̄   ↄ̄ sardei.
rela plata. q̄ cū eccām decul̄ nō cano
nice fuisset adept̄. ⁊ xxx. annis ↄ̄ ampli
pacifice possedisset. miles qđ. h. nołata

cito q laycus eet. ad iudices litteras impe
trauit. q si dcs pbr filius eet illi q primo
i eadem ecca ministrauit. ul' publice hiiet
fornicariam. ipm a p̄dca eccia amouerent. eidem
ca miles p interpositam psonam eu coram p̄dictis
iudicibus traxisset i causam. quosdam laycos in
fames et notabiles ad testimoniu dicitur
produxisse. licet aut pte asserēt illos nō ee
recipiendos. p eo q quidam eorum latrones
et raptores manifesti essent. quidam uō i
causa alia conuicti essent de piurio. tamē hoc
diceret plurimi. iudicibus illis testibus
receptis eidem absenti pr app. p̄sbitero p̄d̄
adiudicauerunt ecciam. qua ne milites
cappellan detinet occupatam. mandamus q si
uob constiterit q dcs pbr nō fuit legitime
p testes ydoneos p̄dca eccia spoliatus. ecce
des iudicium cassata sentia. litteris i contra
tionis si que sunt sup eadem eccia impetra
te nō obstantibus. eccliam eandem pbro resti
tutam faciatis eidem. ipmq nō pmittentes
eam molestari. Si uō reus aliter se ha
bet. causam audiatis. et sine debito termin
etis. Testes aut si quos idem .A. istius asser
tionis testimonium inuocauit morte cu
reris. ut coram uob sup hijs phibuit testi
monium uenerat. Id' exonien. et lingonen epi

Si q testium ualitudinarius et senes sint ul'
debilitate confecti. aut paupertate depressi.
ita q nō possit ad p̄sentiam uram adduci.
ad ipos recipiendos mittatis psonas
ydoneas et discretas. Alex. iij. balnea
censi epo.

Sicut nob e intimatum. quedam accepta peccu
nia de parentela inter uirum et uxorem
cuiusdam iurauit. p que inter ipos diuor
tij sentia pmulgata. postea uō p̄iuratum
nullam inter eos consanguinitatis lineam
asserentes se corruptos dixit phibuisse
testimoniu falsitatis. Sup quo tr. Re. q
si uir et uxor. aut alter eorum ad secunda uo
ta transierit. testibus de piurio et adulterio
uno plibus ue quibus cum dederit peniten

tia indicatur. Si uō ad secunda uota idem
uir et uxor nō migrauerint. diligenter
inquirendi sunt coram quibus corruptio i ecce
sit. et si tales exibeantur p quos possit
p̄dce corruptionis ueritas comprobari. re
cepto eorum testimonio e sentia reuocanda.
Non enim testimoniu p̄dcoꝝ cum piuri
sint e i hoc aliquaten' admittendum.
Idem archeri archiepo.

Veniens ad nos .L. pbr. sentia nob rela
tione monstrauit. q cu obiectum fuit q
i eccia denotauerit. nō habuisset ingressum.
eo pmisissi unicuiq parrochianorum
suorum .v. libras uini remittere. q sacer
dos ibi p tempore fuerant consueuerant p
beneficio dari. unū cum duo apparuit
sint q iurata deposuerunt p̄dcm pbrm
tales fecisse pmissiones. et cum alio illorum
illos pactum fecisse. tu de pbro ptur or
do iuris exigit iudicasti. et nos tuam
sentiam confirmamus. eo q ille q eodem infectus
erat crimine. unū cum testificari nō
posset. nullique de se confesso aduersus alium
i eodem crimine sit credendum. nec unius
testimonium ad condempnationem sufficiat
ut dicitur. Id' abbati sci .L. et pori sci .C.

Cum que et j. dist. ii. c. q. susceptis
attestationibus utriusq. ptis que ab ali
is iudicibus sint recepte causam ipam fi
ne debito terminetis. Idem cantuar
archiepo. Wornen epo.

Cum nutu et j. Non lateat prudentiam
tuam q dicta nō sunt a ferendo testi
mo sup negotio eodem sunt in alia iam ali
quo impediat repellendi. Id' cantuar archiepo.

Sup eo q quesisti utrum sint testes re
pellendi i causa criminali. ul' ciuili quibus
ab aduersa pte crimina opponuntur.
Re. q si de causa nō sint conuicti ul' confessi
criminibus illos diu in ciuili conuincat' in
testimoniu nō debet admitti. Idem
salernitan archiepo.

Decreto laycos i accusatione ul' testimo

nium q clericos i criminali causa nō ee aliquate
nus admittendos. censura sacrorum
canonum manifeste edocet. nisi forte suam
ul' suorum iniuriam psequuntur. nec tamen et ad
testimonium si ad accusationes possunt
admitti. Item i eodem.

In causis ecclesiasticis ul' ciuilibus ultra etiam
productiones nō debent testes produci.
nisi adhibita quadam sollempnitate q
i legibus inuenitur expressa. et sup dictis testi
um cum fuerint publicata. possit publice
disputari. Fe ipposito et canonicis em
buren eccie.

Cum tu fili p̄posite cum quibusdam canonicis
tuis et archiepis ut eetis i p̄sentia mea
constituti. et j. Cum constet testes uiros
iurasse q pr. ap. excommunicationis sentiam
tulit. et archiepi testes similiter iurasse
se. q an ap. nos dicta testium benigne
interpretari uolentes ne piurij reatui
noterent. q utrumq ee potuit. et q pr
piam ap. et an sam lata fuit sentia. de
cetero eandem sentiam nō tenere.
Idem epo placentino.

Fraternitatis tue litteris nos consule uolu
isti utrum recipiendi sit noui testes
sup questione iudicata. i qua testibus re
nunciatum exstet utrimq. et an testibus i
pa cum receptis post causam appellationis
liceat sup questionibus iudicatis aliqd de
nouo pponere. et j. Tibi duximus responden
dum q i appellationis causa noua emergent
emergere capitula sup quibus aliqua pti
um uoluerit nouos testes inducere.
ul' p iam receptos aliqd comprobare eos
credimus posse recipi. sup nouis dum
taxat capitulis receptis prius ab ipis
sm formam recipiendorum testium iura
mentis. Idem exon epo.

Intimauit. R. q W. clericus cappellanum
ei et alios quamplures de testibus suis in
tanto constrinxerit. quo testimonium consi
lium ul' auxilium q ipm nō p̄bere ydei.

Ideoq iniungimus ut si testimonium eorum p
publicatum nō e. nec e abrenuntiatum testi
bus. eos q sunt iuramento astricti. et alios si
necesse fuit i testimonium recipe nō postpo
nas. Idem abbati et fratribus de marturi.

Cum que inter uos et plebanum et clericos
sce marie de martura. omissis iudicialibus
minantur. Cumque utraq ps i eorum eet p
sentia constituta. et testes essent hic inde re
cepti. et eis ab utraq pte renuntiatum.
attestationes et publicate. quedam preuil'
tamen a nob impetratum i medium ptulistis.
et j. Iudicibus ipis mandauimus ut sup alijs
capitulis siqua alia fuerunt ab hijs sup
quibus testes recepti sunt. et eorum attestatio
nes publicate. testes siq ydonei fuerint
producti recipiant. et nullis capitulis noui
et a uob p uiros nuntios i petiuistis que con
tineantur i priuil' uro. ul' i alijs litteris
quas uob induleimus postquam causam ipam
eisdem commisimus p̄dce plebi i hac causa i pedi
mentum p̄stantibus concordia ul' iustitia medi
ante decidat. Causa uō florentinus epus i
timauit quedam capitula eidem priuilegio ee
inserta. que dubia sibi uidentur. illud ad nram
p̄sentiam cum uro nuntio transmittatis.
Idem mozuccen epo.

Personas eccarum. et j. Uim si coram te ul' alio
quolibet negotium uentiletur. nolumus ut ali
q modo consimili laborantes si certum sit
aut legitime sup hoc possit conuinci. si ab
alternitra pte testes producti fuerint in
testimonium admittantur. Id' ex o. lat.

Iudei siue sarraceni. et j. Testimonium
quoq xpianorum aduersus iudeos i omnibus causis
cum illi aduersus xpianos testibus suis utantur
sumat. recipiendum ee censemus. et ana
thate decernimus feriendos. quicumq uoluerint
eos xpianis uoluerint i hac pte pferre.
cum eorum xpianis subiacere oporteat. et ab
eis p sola humanitate foueri.
Idem matheo cardinali.

Sup eo qd a nob tua deuotio postulasti

utrū aūt se iure negante muliere af firmasse. ipsᵉ mater mulieris ⁊ altera mulier possit ad testimoniū recipi. Con. c. t. Rᵉ. qᵉ mater ille uidet incrementū ⁊ hono rem diligere. ū iure supior ē diuitijs. nobilitate. potentia. uel honore. testi moniū eius uidetur ēē suspectū. ⁊ ideo nō ēē aliquatenus admittendū. Sup illa uō qone quā fecisti an mulier ꝯ tūdenda nō sit uiro. p eo qᵉ sola ma ter alterutrū eos ēē ꝯsanguineos ꝯfite tur. Rᵉ. qᵉ si nō ē firmatū matrimoniū int eos. matre asseuerante ipsos ēē ꝯsanguineos. nō debet ꝯtrahi. qᵉ pᵉ sūptio ē nō modica qᵉ se inuicē ꝯsan guinitatis attingant. Si uō matri moniū ē firmatum. nō debet sine pluriū iuramento dissolui. Idem.

Licet uniuersum. ⁊ J. Quia nō ē licitū ali cui uiro. ⁊ multo minᵘˢ clericis ꝟ iunioribus cause sue uni tm̄ qᵘᵃ legitimo testi monio finem īponat. o[illegible]. q. si int uos ⁊ quoscūq uiros emerserit qᵈ īqualiter cū ūiri. ⁊ maxime clici. nō nisi qᵈ du ou uel triū uiros q sit pbate uite ⁊ fidelis ꝯuersationis testimoniū admitta tis. Juxta illᵈ diuinū īole duoꝝ uel triū testiū stat ōē uerbū. qᵉ licet qᵈᵃ cause sit que plures q̄ duo exigāt testes. nulla ē tñ que uni tm̄ testimonio qᵘⁱ legitimo emineat. Idem siluan epo.

Sn litteris. ⁊ J. Quidā nobilis tue ciuitatis qᵐ quādā legitime sibi coplans cū ea īdomo se re p septēniū tenuisset. ꝯsobrinā pa tris ei ant̄ q̄ eā duceret se asseruit cog nuisse. ad qᵈ pbandū testes de sua fa milia tres pduxit. Rᵉ gᵉ ut si res se ita hᵉt p illoꝝ testimonio ipsm̄ ab uxo re nulla ratione diuidi patiaris. ꝟ ī ipsᵉ aliquos audias. ꝟ pbate sint uite ⁊ opinionis. de qbᵉ uerisimile nō sit qᵉ deberet p aliquo deierare. Vrban. iij.

Cvm uenisset ad ap. se. magr̄. ej. exposuit

nobis qᵉ lucī. pp̄. p. n. cām que int ipm̄ ⁊ abbatem de acolan. uertebat' omisit uida cbᵉ, fine debito terminandā. ⁊ J. o[illegible]. q. si fiām illoꝝ noueritis canonice pmulga tam. eā auc. ap. ꝯfirmetis. ꝟ appellatᵒ illa impediat q̄ interpōita dᵉ extra ficē mō tis pdecessoris. n. eā postea egerit ⁊ re pondeᵗ. ⁊ testes pduxerit pducendos. Q̄ones quoq alias sup qbᵉ testes fuē pducti. ⁊ publicate depitiones eoꝝ. uel renūciatū fuit testibᵉ hinc ⁊ inde nullis alijs ab alteruᵗ pte sup eisdē receptis. fm tenorem ipiaꝝ mediante iustitia t̄ minetis. siq uō fuint sup qbᵉ uel testes fuint pducti. uel renūciatū eis dej. audiatis. siq̄ hinc inde ꝯpetēta fu erit. fine illis debitū īponentes.

Clemens tertius.

Seties tui rescripta nob appuit. qᵉ cū nu ꝑ int filios quondam nobiliū tue ciui tatis ꝯiugalis qᵈ trāctet. ⁊ J. pars que matrimoniū accusabat testes pduxit legi timos. q ꝯsanguinitatē int pdc̄os ēē fuisse asserebāt. ī qᵘᵒ gradu duas po nendo psonas. scilicet. ⁊ J. dicētes illos ēē frēm ⁊ sororē. pars aūt opposita. id falsū ēē dicebat. D. scilicet ēē sorores J. ⁊ ad corroborādā assertionē suā tā tes offerens q̄ publicū īstrumentū. Vn qᵉ ps accusantiū testes illos nō ēē recipi endos pponit. tu nō ēē ꝯsuetudinem eccē tue affirmas. ut pᵉ receptos tes tes q ꝯsanguinitatē fm formā cano nū ꝯputant. alij ex opposito admittā tur. psenti pagina Rᵉ. qᵉ si nō ē aliud canonicū qᵈ obsistat. nō obstāte illa ꝯsuetudine utpote iuri ꝯtrā testes reci pe nō omittas. Celestinᵘ. iij.

Pretea cū qs accusat aliquā cognouisse. an sit testes īterogandi de uisu aut sola uicinie fama sufficiat. uel si uita tis testibᵉ sit credendū. q se canalis ꝯ pule ꝯsties ēē fatent. si de uisu nichil

affirmāt. Rndem qᵉ si testimoniū ꝯ ueniens de uisu redditur. uel ē de au ditu. ⁊ psūptione uiolenti fama ꝯsē tiens subministret. ac alia legitima āminicula suffragant. stanū ē uira toꝝ testimonio. ⁊ eiū caute inspect uide ⁊ discere merita cā sui ex argumtis ⁊ qᵈo nibᵉ que tibi apciora ēē ꝯpent. ꝯfirma bit. Innoc. iij. ꝯsultibᵉ ⁊ ipᵉ beneuēt.

Cvm a nob. ⁊ J. Ex cancellā ⁊ curia iu ra sequentes distincti iubemᵘ. ne uni uiros q̄ntocūq fuit auc. tibo credi tur ī cāis. siue sup testamentis siue q buslibet ⁊ alijs ꝯtractibᵘ qs agitetur. nec scriptū eoꝝ nisi testiū āminicu lo fulciatur. eā ꝯtineat firmitatē qᵘ et pollit ⁊ debeat duoꝝ uel triū testiū bonoꝝ uiroꝝ testimonia pualē. salua ī oībᵉ se. ap. auctoritate. Idem tyren epo.

Hoc q[illegible] sine alle[illegible] testiū nō ualet.

De testibᵉ. ⁊ J. co[illegible]. c. Rᵉ. qᵉ si testes in ducti sit ad exceptionē dilatoriā sol ummodo pbandā. eā sup ea tm̄ iurare rit dicere ueritatē. sup pncipali nō debet audiri. ꝟ ergo testimoniū pfe rre. utpote sup quo deponerent nō iurati. Si uō ad pbandā exceptionē pemptoriā ab alterut ptū inducat. reliqua ps sup pncipali negocio eos deponē forte petierit. ⁊ ut exigant sup eo dē negō dicē ueritatē. sacramē to cūe postulauerit obligari. ad id fuit sine dubitatione cogendi. ꝟ forsan sufficiēs pductio testiū sup pncipali iā facta fuit. uel renūciatū testibᵉ. uel depitiones testiū fuerit publicate. Idem lexouien ⁊ abricen epis ⁊ archid de nor.

Constitutᵉ ī psentia nra pcurator ma gistri R. pposuit. qᵉ cū decanᵘ ⁊ capitu lū eliracen. eī cū auc. lat. con. eū p uilegij ppᵘ rōne archid richemūdie canonice ꝯtulisset. magr̄. ho. q archid richemūndie noiatur ipm̄ eo pt ap

pellatioē ad nos interpōitā spoliauit. Cumq pdc̄s. R. ad iudices sup restitu tioē sua omissiois litterās impetrāsset. me moratᵘ. ho. litterās reuocatorias ī petra uit. ⁊ J. Jnt alia postulabat pdc̄s. ho. ut facerent depitiones quoꝝdā testiū aperi. sed pcuratore ptē eius eas nō aperiendas [illegible]. cū nō [illegible] eā fui sent [illegible]. [illegible] que int [illegible] [illegible]. R. [illegible]. ⁊ J. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ꝯtinenda. Jtaq si uob [illegible] [illegible]. ho. testes p se [illegible] [illegible] ⁊ dilecto filio [illegible] [illegible] pduxi se. attestationibᵉ apud eū depositis sit ꝯtentᵘ. Alioqn eis nō obstante qᵉ testes illi corā iudicibᵉ ipis ⁊ te fili archid fuere pducti. p pdc̄o. ho. si pducti fue rit. ad testimoniū admittatis. Cl.

Presentiū auc. statuimᵘ ut siqs pt de positiones testiū publicatas obicē uolu erit ī psonas eoꝝ. ei tunc eandē id liceat cū iuramento firmauit qᵉ ad hoc extra litia nō pcedat. nisi forsan ant̄ publi cationē id fuit protestatᵘ. uel ostendere po tuerit qᵉ pt publicationē didicerit qᵈ obi at ī psonas. Cetm̄ cū qs psonas testiū se uelle pt publicationē depitionū repellē fuit protestatᵘ siqd p ipo dixe rit de facili nō credat. Idem lundon ⁊ alnen epis.

In nra psentia. ⁊ J. Cum gᵉ hinc plures. in uō sit testes nūō pauciores pduc ti. quos nō solū diuisa ꝟ aduersa penitᵘ ī qbᵉdā ꝯstat testimonia reddidisse. qᵉ ē ad multitudinē tm̄ respicē nō oportet. ꝟ ad testiū q̄litatē. ⁊ ad ipoꝝ depōita qbᵉ potᵉ lux ueritatis assistit. a qbᵉ mo tū sui ai ꝯueīt iudicē īformare. ꝯ. q. si testes utriq pducti eiusdē hones tatis ⁊ estimationis extiterit. cū obstet testes monachoꝝ ēē nūō pauciores. p

archidiaconus sententiam proferatis. Si uero testes ex parte monachorum producti preeminentes fuerint que eorum auctoritate aliorum sit merito multitudini preferenda. ab impetitione archidiaconi monachos absoluatis. Item priori sancti Frigdiani lucani et magistro C. canonico pisano.

Cum litteris uestris que depositionibus testium inseruimus nichil esse contra lucanum electum ostensum sufficienter. nisi de auditu tantum et fama. cum super aliis siquidem forte uideantur esse probata. testes sint uel soli uel tales qui non potuerint illa legitime comprobare. Quia uero super matrimonio quod idem electus dicitur contraxisse cum uidua testes non fuere recepti propter appellationem. ob. ne laici uel femine in tali reciperentur articulo contra ipsum testes ut tante interrogationis obiectio non remaneat indiscussa. Mandamus quatinus testes siue laicos siue feminas. et qui constiterit ydoneos qui ad hoc fuerint producti. inducti recipiatis legaliter. et examinetis prudenter. excommunicantes sollempniter si quis eos impedire presumpserit quominus testimonium perhibeat ueritati. Demum attestationibus publicatis si forte constiterit irregularitatem sibi non esse probatam. indicatis ei de electo purgationem canonicam de obiectis per vii. canonicos maioris ecclesie. uel priores ecclesiarum ciuitatis lucane. presbyteros seu diaconos bone fame prestandam. qua recepta prefigatis ei terminum quo consecrandus uobis se conspectui representet. Si uero uel irregularitas fuerit impedimentum probatum. uel in prefixo termino obtentum non prestiterit purgationem indictam. uos eum a purgatione lucane ecclesie amouentes. mandetis ex parte nostra capitulo. ut electionem de alio non differant canonice celebrare. Archipresbiterum autem lucanum et C. sacristam qui contra pontificem electum litteris nobis sub nomine maioris partis capituli destinarunt. cum constet per attestationes productas longe maiorem partem capituli non fuisse consciam his litteris ab officio et beneficio denuntietis esse suspensos.

Item Dunelmensi episcopo. decano et priori sancte Trinitatis eboracensis.

Cum olim archidiaconus meneuensis. aduersus cantuariensem archiepiscopum super statu meneuensis ecclesie proposuerit questionem. Mandamus quatinus si pars aduersa predictum archidiaconum per exceptionem legitimam repellere ualeat ab agendo. partibus si poterit fieri uel procuratoribus earum ad locum securum conuocatis. et licet legitime citata. testes quos archiepiscopus in Anglia et quos archidiaconus duxerit producendos in Anglia recipere procuretis. Verum si archiepiscopus citatus legitime uel per se uel per procuratorem ydoneum noluerit comparere. aut uenire contemptus. testes maxime senes et ualitudinarios quos archidiaconus duxerit producendos sub appellatione. ob. admittatis. et depositiones eorum conscriptas ad sedem curetis apostolicam destinare. statuentes partibus terminum peremptorium. quo per se uel per responsales ydoneos nostro se conspectui representent sententiam recepturi.

Idem priori de Wilel. et ii. decano ecclesie de Wenell.

Ex tenore litterarum accepimus uestrarum. quod cum nobis causam que uertitur inter R. militem et quamdam mulierem commisimus sine debito terminandam. et ii. pars mulieris proposuit quod idem miles prius corporale prestitit iuramentum. quod ipsam duceret in uxorem. et postmodum eam naturali copula cognitam traduxit in domum. quod miles uobis inficiabatur omnino. adiciens quod etsi hec uera essent. eam tamen de iure habere non potuit. eo quod aliam tunc uiuentem prius duxerat in uxorem. quam per testes multos uidetur esse probatum. quod ipse ante festum purificationis beate uirginis. B. mulierem sollempniter acceperit uxorem. et testes quidem mulieris dicerent quod in septimana paschali sequenti de ea ducenda prestiterit iuramentum. postmodum miles ab impetitione ipsius absolui cum instantia postulabat. Verum ex parte mulieris fere per decem menses replicatum quod eo tempore nec non et ante quam testes dicti militis

deposuerunt eum cum alia matrimonium contraxisse. fuerit semper in eboracensi prouincia commoratus. cum testes ipsi dicerent hoc longe extra dictam prouinciam actum esse. determinantes tempus et locum. quod per testes ydoneos erat plene parata. Sed contra fuit ex aduerso responsum. quod cum attestationes iam essent hinc inde sollempniter publicate. locus productioni testium iam non erat. Quia igitur dubitatis utrum post publicationem attestationum super illo articulo debeatis testes admittere. Mandamus quatinus iuxta auctoritatem pape Romani testes mulieris ad probandum illum articulum admittendos.

Idem priori sancti Victoris.

Significauerunt nobis et ii. Cum causa que uertitur inter abbatem et monachos sancti Dyonisii ex una parte. ac abbatissam et moniales de Sorell. ex altera. tam super proprietate quam possessione prioratus de Argentolio iudicibus a nobis commissa fuisset. et moniales super causa proprietatis prius liter ingresse testes produxissent. illa postmodum possessionis iudicium suspenso petitorio inceperunt. ii. Verum in causa possessionis quam moniales petebant. ea ratione quod ille quibus ipse successerunt inde fuerant uiolenter eiecte. testes fuerunt ab utraque parte producti. et usque processum ut publicatio fieri iam deberet. et ii. Mandamus quatinus si uobis constiterit abbatem et monachos contra productionem testium cum iuris sollempnitate super possessorio petiuisse. et propter hoc infra x. dies post interlocutoriam sententiam appellasse. nisi forte iudices contra productionem restituerunt. pro eo quod uoluerunt effrenatam multitudinem testium restringere. Vos ad contrariam productionem adhibita sollempnitate legali admittatis eosdem. ipsos si in possessione deprehenderitis. in expensis legitime condempnantes. et si adeo sit in petitorio iam processum. ut plene possit de proprietate liquere. Vos causam possessionis ad quam de iuris beneficio abbatissa et moniales habu

erunt recursum prius terminetis. in causa proprietatis postmodum processuri. Alioquin terminetis questionem simul utramque.

Item episcopo placentino.

Cum causam que uertitur inter archiepiscopum Rauennatem et ecclesiam fauentinam et ii. Quia uero utrique parti nimis existeret onerosum ut testes produceret coram nobis. Mandamus quatinus recipiatis testes quos utraque pars tam super principali negotio quam iure testium duxerit producendos. ac eos diligenter examinare procures. et de singulis circumstantiis diligenter inquirens. de causis uidelicet loco. tempore. auditu. uisu. scientia. credulitate. fama. et certitudine plene cuncta conscribas. et ii. Testes autem et cetera. Quia si fauentini uel alii eos quos dictus archiepiscopus ad perhibendum testimonium ueritati duxerit producendos presumpserit impedire. ipsos ab huiusmodi presumptione cessare compellas. Volentes autem effrenatam multitudinem testium refrenari. uolumus ut hinc inde quadragenarium numerum testium excedere non permittas. ita uidelicet ut si fauentini testium depositiones ratas habere uoluerint que a ferrariensi episcopo et ab abbate Pomposiano recepte fuerint. testes ipsi computentur in numero prelibato. Alioquin cum attestationes ipse sint clause. ipse testes iterato si necesse fuerit producantur.

Idem I. de nouo fonte et clusensi abbatibus.

Veniens ad apostolicam sedem G. archidiaconus claromontensis humiliter supplicauit. ut sententiam super decanatu ecclesie claromontensis pro eo latam que iam in parte fuerat executioni mandata facerem in totum executioni mandari. Cum autem procuratores capituli claromontensis in nostra presentia proposuerint sententiam illam contra iustitiam et post appellationem ad nos interpositam promulgatam. et ii. et idem archidiaconus ipsos tamquam procuratores admittere noluerit. uel dictus eorum aliquatenus respondere. P. subdiaconus noster se ipsi opposuit ex aduerso. asserens canonice se in decanum claromontensem electum. propter quod dictus archidiaconus in sua petitione non erat aliquatenus audiendus. quia cum

natus ipe nō ad illū set ad se ꝑti ꝑ
tinebat. Cum g̃ sup hijs aliq̄ndiu
disceptassent. interlocuti fuimꝰ ut de
tus. p. si posset incontinenti suam inten
tionem fundaret. Qui cū sup hoc tes
tes et instrumēta pduceret. interloq̄ndo
pnūciauimꝰ q̄ sua interierat ut se
posset oppone archid̄ memorato. lite
g̃ int̃ eos tā sup electōe q̄ sup sñia o
testata. q̄situm fuit ab ipo archidia
cono memorato. utrū attestationes ꝑ
exhibitas i articlō supdco ī hoc pncipali
iudicio uellet admittē. q̄ r̃. q̄ uellet.
dū tn̄ posito obicere tā ī psonis testiū q̄
ī dcā. Qᵒ audito. ps aduersa r̃. q̄ at
testationibꝫ illis ī hoc iudicio uti nolebat.
Cum nō nisi sup articlō icidenti fuissꝫ
lite nō cōtestata recepte. Un̄ sup toto n
egotio alios uolebat testes pduce ul̃
eosdem. pe aū r̃dēte adūsa. q̄ cū teste
illi tā sup sñia q̄ sup electōe duxissꝫ.
et eoꝝ attestationes fuisset ī iudicio
publicate. nō licebat eidē postq̄ testi
ficata didicerat sup eisdē articlis tes
tes pducere. ꝑsēm cū ī hoc iudicio
attestatiōibꝫ illis usus fuissꝫ sub ꝑ
bitatus. Nos g̃ iustitia pnūciauimꝰ
exigente. q̄ testes eēnt sup hoc toto
negotio recipiēdi. quos utraq̄ ps du
ceret pducendos. Cetera. cū. q̄. rece
ptis testibꝫ et partiū rōnibꝫ ītellectis
cām ipam tā sup pncipali q̄ q̄ icıden
ti fine canōico terminetis. Qia uō q̄
ī capitulo agit̃ nō facile possit n̄ p
canonicos ipos pbari. uolumꝰ ut ad
cautelā absoluatis eosdem. ut uēra
ti ad testimoniū libere ualeāt p utraq̄
pte testari. Idē Bisūt archiepo.

Tue q̄stionibꝫ. r̃. monachi uō de sui sti
bijac querens testes ī cās pprijs pdu
cere absq̄ iuramti exhibitione non
possūt. nisi forsan a parte remit
tat̃ adūsa. Idē atrebaten̄ epo. de

dunen. et ursicāpi abbati.

Dilecto filio arien̄ ꝑposito nob̄ ī[no]tuit ex
ponente. q̄ cū cām que int̃ ipm̄ et
commissam fladren̄ sup decimatiōe. vij.
ꝑbendaꝝ sacerdotaliū agitat̃. uob̄ epe
ac abbas et decano atrebaten̄. deca
no duximꝰ omittendā. Idem ꝑpositus
cē̄ dicti cōtestatā ꝑposuit. q̄ testimoni
um decani necessariū ē erat ī cā ꝑdcā.
cū de iure suo nō n̄ p ipm̄ et aliū uni
cū tm̄ testem facere fidē posset. Un̄ pos
tulauit ut ī cā ipa eo pcedēt̃ exclu
so. ul̃ supsedēt̃ negōo quousq̄ sustitu
eretur aliū loco eius. uos aū petitiōem eius
admittē̄ recusastis. Quinmo pt̃ ap.
a ꝑbendaꝝ ipaꝝ decimatiōe suspēdistis
eūdē. Alie g̃ ob testis defectū ei iustū
tia ualeat depire. tu abbas ursicāpi lo
co illius duximꝰ subrogādū. mādamꝰ
q̄. si ē ita. suspēsiōe ꝑposita relaxata.
ī cā iux̃ prioris mādati tenorē rōne
pura pcedatis. Idē iudici sabinen̄.

Significauit nob̄ pb̄r scī nycolai sabin̄
dyoc. q̄ fidantes eidē ecce lesiam eā
eē uolentes. sua. ris ipe se ī ea ni
chil iuris retinē dixerit. Un̄ timēs
ne pcessu tpis pbatiōis copia uale
at depire. pudenti sup hoc eidē pb̄r
postulauit. Cetera. cū. q̄. testes ydone
os quos ipe sup hoc duxerit ꝑsentādos
examines diligent̃. et eoꝝ dicta ī pub
lica redigi facias monimēta. densin
ando fundatoribꝫ āndictis. ul̃ eoꝝ he
dibꝫ. ut receptiōi testiū si uelīt int̃
sīt. et sup dimīti ecce sic fca. osteā fa
cias publicū īstrumētū. Idem epo
et archid̄ vrbeuetan̄.

Cum cām que int̃ yconomū monaste
rij scī martini d̄ monte. r̃. Cū g̃ ab
bas et fr̃es eidē loci pbare intendant
q̄ra ꝑcij uenditionis ipe possōnes fue
re ꝑdce. cū. q̄. recipiatis testes quos
alteruē ps sup hoc duxit pducēdos.

r̃. Si uō ps monasterij ad huc amdm
pbandū q̄ monasteriū eosdē testes pdu
xerit. uos nichilominꝰ eos recipe pcure
tis. qm̄ aliud ē pbasse deceptionis ex
cessū. et aliud pbare q̄ntitatē ualōis.
Litteris miles īsinuare cū . . . de
misit. q̄ cū olim int̃ ipm̄ et C. mulie
rē rauēnatē corā capitlo Rauen̄ ma
trimoniū q̄o uterent̃. eidē lata fuit
sñia diuortij int̃ eos. postea uō dict̃
miles timens de et filijs quos de legi
tima uxore suscepit ex eo post ꝑiud
iciū generari q̄ in scriptis reducta
nō fuit sñia memorata. supplicauit
ut testes q̄ sñie interfuere pducē nec
pt̃ faceremus. Ideoq̄ mandamꝰ. q̄. tes
tes auctis recipē āndictos. depositio
nes ipoꝝ ī scripturā publica redigi
facientes. Idē beluacen̄ epo.

Cum ī tua dyoc. r̃. utrū aū si accusa
tore ydoneo cōparente. p tres ul̃ q̄t
tuor testes inē iā coniunctos paren
tela pbet̃. p depositiōes eoꝝdē potior
testium deriget̃ fidei. xj. ul̃. xij. ꝑ
pinquoꝝ. q antiquiores tempore ac
pmptiores meritis an̄ cētū matri
moniū ītrū iurauerat. distinguēdo
psonas et gradus. a q̄bꝫ directe hij
de quoꝝ copula agitur descenderēt.
an primi. posterioribꝫ ꝑferant̃. nō in
merito queri posset. Quāq̄ aū ad a
liud et ob aliud iurauerint illi q̄ ista.
tn̄ si ī secdō iudicio pores psone iura
te deponerent illa eadē. que pmo dix
erint absq̄ dubio eoꝝ testimonia pua
lerēt. nec hoc possent pterea repelli.
q̄ pres testificata didicerint. cū talis
exceptio locū nō hat̃ ī hoc casu. Idē

Constitutis ī ꝑsentia nr̃a. A. archiepo
et cō. canōico surrentan̄. dū ipe illū
de crimine symoīe deferret. r̃. Ce
tm̄ qm̄ a principio ptestat̃ ē ꝑsat̃
cō. ipi archiepi consanguineos mita

ī pediuntā y suā potentiā ꝑstitisse. q̄
minus pbationū copiā ī nr̃a ꝑsentia
scdā hēret. cū quosdam induxerit ad
iurandū ne aduersus archiepm̄ aliqd
dicerent. minis et terroribꝫ a testimonio
ꝑhibendo arcere nitant̃. Nos ex offō
nrō sup hoc pudere uolentes. Cum
generales sētas excōicatiōis sñiam ī eos
q ī pediuntā aliqd ipi. cō. ꝑstare ꝑsūp
serint ī testibꝫ pducendis. Illos aū q̄s
ut dicetis ē iurasse cōstiterit. q̄ cō archi
epm̄ nichil dicerent. denūciātes iuram
to hī nō teneri. Siq̄s aū de cōsangui
neis archiepi aliquē de testibꝫ pre
sūpserit impedire. q̄ nec similē nō
ē iudex. ut eo iuito talia fierent.
et ob hoc nō caret scrupulo societa
tis occulte. eo q̄ si uoluerit potuerit
ꝑhibere. cū sēm legitimas sanctio
nes unquā se eām ostendat fouē.
et expiri debet iudicis aue. cl[illegible].
q̄ defensiōis copiā subtrahit accusa
rio. eūdē archiepm̄ ab offō pontifica
li suspendatis. et faciatis manē suspē
sum. donec illū feceris a tali ꝑsūp
tione cessare. Idē magdeburgen̄ ar
chiepō. et ꝑposito sebergen̄.

Constitutis ī ꝑsentia nr̃a procuratore
A. sororis nobil̃ uiri marchionis
misuen̄. et nūcio illustris pncipis
boemioꝝ. r̃. pragen̄ epis ad petiti
onē cuiudā pricipis ipa uolente ad
ipm̄ accedere. ut suas corā epo p
poneret actiōes. sed a satellitibꝫ eidē
pbibita. q̄ ei his ul̃ ē pibuerunt
ingressū. pt̃ ap. ad nos interpositū
diuortij sententiā pmulgauit. a
quā ipa fecit ad nrām ꝑsentiā puo
cari. r̃. cō. q̄. ptibꝫ ad locū ydone
um cōuocatis. recipiatis testes q̄s
ul̃ nobilis ipa ul̃ testes quos pri ī
duxit. ul̃ alios si uoluit īducē nō
uerentur. cū nō renūciauit testibꝫ

producendis. Idem in concilio generali.

Licet ex quadam necessitate preter communem formam olim fuerit institutum in consanguinitatis et affinitatis gradibus, ut valeret testimonium de auditu, cum propter hominum brevem vitam testes de visu deponere non valerent usque ad gradum septimum computando; quia tamen pluribus exemplis et certis experimentis didicimus ex hoc multa pericula contra legitima coniugia provenisse, statuimus ne super hoc recipiantur testes de cetero de auditu, cum iam quartum gradum prohibitio non excedat, nisi forte persone graves extiterint, quibus sit fides merito adhibenda, et ante litem motam testificata didicerint ab antiquioribus quidem suis, non utique uno, cum non sufficeret ille si viveret, sed a duobus ad minus, nec ab infamibus et suspectis, sed a fide dignis et omni exceptione maioribus, cum satis videatur absurdum illos admitti quorum repellerentur auctores. Nec tamen si unus a pluribus, vel infames ab hominibus bone fame acceperint quod testantur, tanquam plures et idonei testes debent admitti, cum secundum ordinem solitum iudiciorum non sufficiat unius testis assertio, et si presidali polleat dignitate, et actus legitimi sint infamibus interdicti. Testes autem huiusmodi proprio iuramento firmantes quod ad ferendum testimonium in causa ipsa odio, amore, timore, vel commodo non procedant, personas expressis nominibus, vel demonstratione, vel circumlocutione sufficienti designent, et ab utroque latere singulos gradus clara computatione distinguant, et in suo includant iuramento se accepisse a suis maioribus que deponunt, et credere ita esse. Sed neque tales sufficiant, nisi iurati deponant se vidisse personas, vel saltem in uno predictorum graduum constitutas pro consanguineis se habere. Tolerabilius est enim aliquos contra statuta hominum dimittere copulatos, quam coniunctos legitime contra statuta Domini separare.

Honorius III preposito [?] Firmanensis diocesis.

Per tuas nobis litteras intimasti, quod cum causa que vertitur super quadam ecclesia super canonicos sancti Petri ex parte una, et G. Symonis ex altera tibi fuisset ab apostolica sede commissa, dictus G. tribus mensibus elapsis post publicationem testium, testes suos reintegrari postulat iterato. Et infra: [?] illum non esse super hiis de cetero audiendum, nisi forsan apertius per illos interrogari super certis articulis et predictis capitulis postulasset, idque maliciose vel negligenter fuerit pretermissum.

Idem Vallisoleti et [?] abbatibus Palentine [et] Sagobricensis diocesis.

Licet dilectus filius magister I. [?] Sancte Crucis presbyter cardinalis quem procuratoribus Burgensis episcopi et [?] Sancte Marie de Castro forti dedimus auditorem, eos quos procuratores ipsi producere voluerunt audierit diligenter; quia tamen procurator dicti episcopi contra personas testium productorum in causa principali adhuc se velle dicere proponebat. Et infra: Mandamus quatinus recipiatis testes quos contra personas productorum super principali negotio partes duxerint producendos; quod si rursus pars altera vel utraque voluerit reprobare contra illas producendos admittere procuretis, ita quod ulterius non liceat partibus ad reprobationem testium aspirare, ne si producendo contrarios vel [?], et sic deinceps partibus licentia tribuatur, negotium diutius prolongari contingat. Idem preposito et magistro G. et R. Laudunensi canonicis.

Presentata nobis Suessionensis archidiaconi petitio continebat, quod cum inter quondam R. predecessorem suum ex parte una, et capitulum sancti P. Suessionensis ex altera, super iurisdictione quam idem archidiaconus se in dicta ecclesia habere proponebat, haberetur questio, tandem cancellarium Parisiensem et magistros R. [?] et P. Britonem dictos super hoc arbitros elegerunt; qui cum suscepto arbitrio adeo in negotio processissent, quod productis testibus et depositionibus publicatis, exceptionibusque allegationibus utrorumque, et actis omnibus redactis in scriptis, sigillorum suorum impressione signatis, arbitrium proferre deberent, unus ipsorum viam fuit universe carnis ingressus, et alius in archiepiscopum Ebroduni assumptus, et distat pluribus dietas et amplius ab eisdem. Unde cum predictus R. solo minime arbitrari valente, videatur arbitrium expirasse. Et infra: Mandamus quatinus eum iure [?] acta fine debito terminetis, obtinente capitulo restituta, ut vel recipiantur depositiones eorum que super sit productorum testium contra eos, vel eis respondentes consentiat, ut iidem testes admittantur, iterum salvo iure quod in utroque casu eidem capitulo competit, eam in presentem statum quo in idem [?]. Idem Parisiensi episcopo.

Ex parte nobis A. presbytero supplicante, ut cum ipse ordinem fratrum minorum cum professionis intrasset, auctorem ad plenandum que idem presbyter professionem fecisset, quosdam ordinis sui testes induxerit, qui deposuerunt super hoc contradicente predicto presbytero non iurati. Et infra: Mandamus quatinus nullius testimonio quantumcumque religiosus existat, nisi iuratus deposuerit, in alterius preiudicium debet credi.

Idem Consoranensi et Tricoriensi episcopis.

Venerabili fratre nostro episcopo et capitulo Consoranensi ac universis abbatibus Cisterciensis in generali capitulo congregatis. Et infra: Mandamus quatinus testes quos abbas et monachi sancti Martini Cisterciensis ordinis super vita et miraculis pie memorie O. abbatis monasterii supradicti duxerint producendos, examinare singillatim curetis, cum ea diligentia que solet et debet in receptionibus testium adhiberi.

Gregorius nonus.

Cum clamor validus contra Cheristernum archiepiscopum super symonia et aliis criminibus ascendisset, [?] et [?] episcopis dedimus in mandatis, ut super hiis inquirerent diligenter. Et infra: Unde quia apertis attestationibus .l. et G. super symonia deposite ita constitit, quod ex dictis eorum non potest veritas declarari, mandamus quatinus examinantes eos iterum diligenter, et dicta eorum quam aliorum quos receperitis testificata sub sigillis vestris nobis fideliter referatis. Idem.

Testimonium eius cui ab adversa parte crimen opponitur merito reprobatur, in criminali sive in civili, si in ipso crimine perseveraverat, si vero sit emendatus de crimine, et cui non conveniat infamia, non est in causa civili vel [?] de crimine civiliter agitur, per [?] pro tempore [?] repellendus. In criminali autem si in alio iudicio instituta accusatione contra ipsum de crimine convictus extiterit vel confessus, vel nec per exceptionem eiusdem conveniat, aut gravata sit eius opinio pro eo quod quis fuit tali modo repulsus, quamvis in hoc casu non excluderetur in causa civili, potest a testimonio licet egerit penitentiam removeri. Idem.

Licet etiam producentes non debent testes in causa producta, nisi prestito ab eo qui hoc postulabat iuramento quod neque per se, neque per alium testificata subtraxerit vel fuerit perscrutatus, super dolum aut artem aliquam contra productiones exposcat, sed quos desiderat de novo producere prius habere nequiverit. Idem.

Non debet quis in criminalibus vel forsitan in exceptis ad testificandum admitti, pendente accusatione de crimine contra ipsum, cum accusati, nisi prius se probaverint innocentes, ab accusatione ac susceptione ordinum repellantur.

De testibus cogendis.

Alexander III Parisiensi episcopo. non.

Causam matrimonii que inter H. mulierem et filium R. vertitur committimus iudicibus terminandam. Idemque. Mandamus quatinus testes ab alterutra parte in sue assertionis testimonium invocatos, ne veritas occultetur, diligenter moneas et inducas. Si autem odio, vel gratia, vel timore se subtrahant, eos ad testimonium veritatis ferendum coram iudicibus presentis vel

nūtio quē adhoc misint, eccīastica distric
tione cōpellatis. Idem p̄toris ponte.

Cum ū cā que uert̄ inō p̄nestini epm. ⁊ sub
lacen abbatem sit testimonii uirtū neces
sariū. cōmi. q. p̄hibent testimonium ueritati
ti. aplico uos cōspectui p̄sentetis. Si
uō nō ueneritis. sciatis uos ab offō et
bn̄ficio ecclīastico ap. auc. suspensos. ⁊
si nec sic ueneritis excōicationis ⁊ de
positionis sniām poteritis formidare.

Idem ianuen epō.

Cum ex. ij. Con. c. t. Re. q si fcm ē notori
um. nō eget depositionib; testiū decla
ri. cū talia phatiōes ul ordinez iudici
arium nō requirant. Vn̄ si nō ē notori
um. ⁊ ille q cōuenit fcm negauit. te
stes q inēficere fōs monendi sunt ⁊ non
cogendi ad ferendum testimonium ueritati
ti. ñ forte timore aduise p̄tis cōstricti
iudici eos a ferendo testimonio reuoca
ri. licz adhoc passim possit ď iure hu
mani rigore cōpelli. Idem.

Peruenit ad audientiā nr̄am. q cū. h.
scī Laurentij corā te fuissz de symonie
⁊ adulterij crimine accusat². quēdā
q ē eū ducend' erat i testimonium iu
ramento astrinxit. ut nō deponēt cō
ipm. ⁊ȝ. Nos g̃ attendentes q nemo
debet aduisario istrumenta quoz appel
latiōe testes cōtinent² subtrahē. ⁊ tā
ille q surripit istrumenta. q̃ q aduisario
parti aduocationis seu defensionis copi
am subtrahit nūq̃ ostendit a se lites
fouen. ⁊ expiri debet ise iudicis aue
dicsam. Rm' ad detegendū tāte fraud'
⁊ calliditatis cōmetiū. ipm testem me
rito cōpellendū. Clemens. iij. segobien
eim q sup cōsanguinitate. ⁊ epō.
cogend' sit testis p̄hibere testimonium
ueritati. nō dubitat a nob' cū id tam
iuris scriptū approbet. q̃ cōsuetudo
actib; utentium approbata. Si ipm
cōtinēt odio. ul g̃ra ueritatez supp̄me.

aut timore. Idem.

Peruenit ad nos q cū a lauca enormis
⁊ irrolabilis iniuria clico militis astanti
bȝ ⁊ uidentib' īferent². ⁊ iniuriantes in
eum tracti negat se tm̄ facin' cōmisisse.
⁊ cū lesus coz testimonio q p̄sentes ex
titerāt hoc p̄bare desideret. illi noluit
ueritati testimonium p̄hibere. ⁊ ȝ. cō. ⁊.
c. Re. q̃bȝ q de rebȝ ecclīasticis testifica
ri recusant. si alr̄ ueritas nequierit eli
ci. ad illud sunt p cen. ecclīasticā cōpellēdi
tecū si testes publica cā. Idem.

Tua auctas nūciauit synodales sup
cā inmuȝ corā te ul' tuo capitlo semel
testimonium reddiderit. nō debet cōpelli
ut i p̄sentia alicui' delegati iudicis
sup eadem cā iterato p̄hibeat iuramentū.
dū m alr̄ fiat fides iudici delegato. ñ
forte articulus noue cōnis emergat.
Qui nō testes publica iure possunt
p̄ īfamiā a p̄stando testimonio remo
ueri. Si cā postq̄ i cā recepti fuiūt cō
tigerit cōuisse quoz testimonia siq̄n nō
studiose scr i p̄ferendo errauerit ⁊ se
iacturam contraxerit. repbari nō debet.
Secus aū erit si corruptiō sue īposue
rit intuallū. Honori'. iij. pori scī fri
diani. ⁊ magro G. canōico pisano.

Ex p̄ hris. ⁊ ȝ. Cetm uolum' ⁊ mādam'
ut sup īqsitionis articlis tā de fami
electi q̄ litteris ē eū sub noīe longe
maioris ⁊ sanioris p̄tis capitli desti
natis. cogatis testes q noīati fuiūt
p̄hibere testimonium ueritati. Idem
archiepō mediolan.

Cum ē magrm. R. sup eo q dr̄ a se. ap.
falsas litteras impetrasse. ac eis p se
seu p p̄curatorez usū fuisse tibi dux
erimus scripta nr̄a. postulasti p se.
ap. oraclm edoceri. utrū sup p̄sito iu
tio falsitatis. testes cōpellere debeas
noīatos. Nos g̃ Rm' q testes p̄dci si se
g̃ra. timore. ul' odio subtraxerit. p ce.

ec. deleris. ap. re. cōpellere ueritati testi
monium p̄hibere. Honori'. iij. abbati scī
eugenij. ⁊ magro. B. canōico senonen.
dilectoz filioz Wallatrian capitli ex p̄
te una. ⁊ epī vulteranen ex altā p̄cura
torib; ī nr̄a p̄sentia cōstitutis. ⁊ ȝ. Tes
tes q fuiūt noīati p̄t q̃ sup crimib;
si se g̃ra. ul' odio. ul' timore subtraxerit.
p cen. ec. cogatis ueritati testimoni
um p̄hibere. Idē epō boni. ⁊ magro. B.

Venerabil' frat n. archieps Rauennen.
p̄posuit. q ciues ceruien. cū. cō. ⁊ ȝ.
quondā dicas ecce Rauen. qdā pre
sūpserūt cōiurationez facē ē eū. nidi
omni' ī detrimentū ei' dantes eis qdaȝ
pecunie q̃titatez. ad hec celando se ast
tringentes uinclo iuramenti. Vn̄ hu
mili' supplicauit. ut cū cām sup hiȝ
q̃bzdam articlis uob' duxerim' cōmit
tendā. ⁊ ipe intentiōez suā p̄bare nō
possit ñ testimonio ciuiū p̄dcoz. p
inde ne p testiū defectu pereat sua
iusticia digremur. Ideoq;. cō. q̃. mo.
p̄missa p cen. ec. ap. re. cogatis illos.
quos uideritis cōpellendos. ut ab īm
iuramento absoluat quos idez archieps
duxerit ad testimonium p̄ducendos.
eos nichominr' si se g̃ra. odio. ul' tim
ore subtraxerit. districtiōe sibi cōpellē
tes ad p̄hibendū testimonium ueri
tati. De fide instrumentoz.

Si scripturā autēticā nō uidem'. ad exē
plaria nich facere possum'. lex. iij.

Scriptura uō autentica si testes īscrip
ti decesserit. ñ forte p manū publicaȝ
fcā fuiūt ita q appareat publica.
aut autenticū sigillū habuerint
p qd possit p̄bari. nō uidenē nobis
alicui' firmitatis robur hrē. Idez.

Ex litteris uris recepim'. q cū cām q̄
uīt magrm. J. ⁊ R. sup cappella de
ambitoria uiuitur ď mandato sunt de
p̄tis terminandā. p̄fat'. R. litteraz

ē copiam si postulauit. q cū eas argui
ēt falsitatis. q. i narratiōe fcā abrase
fuit. ubi scriptū ē iuxta parrochialia.
⁊ ȝ. Dicim' q p abrasionez illaz iudica
ri false nō possunt. nec ā hm suspecte.
presertim cū ⁊ p̄iuil' i possōnib; abra
dant². ⁊ litte i narratione fcā si erratū
ē possit ī cunctanē abradi. Idem elo
racen archiepō.

Accepim' litteras quas abbas scī aug. cō
cant' archiepm transmisit. ⁊ ȝ. Cum
p̄uilegia nō īspecta nō ualeant redar
gui falsitatis. ⁊ difficile sit ⁊ p̄iclo
sum ea ap̄t. se. ap. exiberi. p̄cepim'.
ut ul' exibeant² eidez archiepō ī claust²
p̄dcoz fratrū. ul' ī alio loco cōgruo ⁊
securo. usq; ad natiuitatez p̄ximam
scī iohis baptiste. Si uō nec uenerit
nec sufficientez responsalez miserit. ei p
petuū silentiū ī pōnatis. ipā ulteri' ar
guendi. Interī aū nolum' illa p̄uile
gia uacillare. s; p̄cepim' sniām q cōz
obtentu sup statu monasterij lata ē
iuiolabilr̄ obsuari. ⁊ ȝ. Iubem' ut ar
chiepm īspectiōe p̄uilegioz. ex. nuō
honū facias ē cōtentū. Cel'. iij. abbti

Contingit inedū ut diatis ⁊ scī faciūdi.
q qui cū aliquo lites hntes. cōgnitu
ni p̄uilegiū uim aduise parti pleni'
exibere. Vn̄ accidit q occasiōe unius
capitli sup quo cōtentu initu plurima
litigia suscitant². ⁊ ȝ. Con. u. c. Rm'.
ut cōnciaīq; sup exibendo p̄uilegio ul'
indulgentia. seu istrumento fuitis re
quisiti p̄sente iudice. aut aliqb; p̄ru
dentib; uiris deputatis ab ipo. au
diente p̄te cōtra tīnm' tecerit². Ita q
si sup uno tm̄ capitlo q̄ fuīt. illud
solum rescribat². ⁊ aduise p̄ti copia ei'
fiat. Innoč. iij. mediolan archiepō.

Ne dilectos fil'. abbate scā dām ď sco
ruta. ⁊ B. p̄curatorē tuū sup subscrip
tis articlis diu fuit ī nr̄o auditorio

litigatum. Petebat siquidem abbas nomine monasterii sui a praefato praeposito nomine Mediolanensis ecclesiae restitui monasterio memorato portum scutule cum honore, districtu et iurisdictione loci praefati, dicens ad monasterium haec omnia pertinere. Hoc ipsum dicens de hominibus qui habitabant in curte Bimeni in Gorgalia, et teneri res monasterii in quadam alia, de quibus monasterium optinuerat in iudicio possessorio per sententiam episcopi Veronensis. Haec omnia petebat cum omnibus fructibus inde perceptis, salvo in omnibus iure addendi vel minuendi, satagens comprobare omnia quae praemissa sunt ad suum monasterium pertinere. Primo per privilegium Luictuardi comitis quondam episcopi cianen., qui monasterium ipsum fundaverat, et ei quae praemissa sunt donaverat universa. Secundo per instrumentum sive aspectum quondam Mediolanensis archiepiscopi, quam ex delegatione Lodoyci imperatoris tulit super his pro monasterio contra A. praefati Luictuardi nepotem, qui super his monasterium molestabat. Tertio per privilegia Romanorum Imperatorum, et praesertim Henrici, qui praemissa omnia monasterio confirmabat vel de novo conferebat. Quarto per instrumenta locationum quas fecerant diversis personis abbates monasterii memorati. Testes quoque produxerat per quos nitebatur probare quod monasterium a XL annis et ultra, et a L annis et supra possederat supradicta, et quod fama publica erat ea omnia praefato monasterio a dicto Luictuardo donata fuisse. Sed contra privilegium donationis a praeposito multa fuerunt obiecta. Primo quia ibi maxime apparebat scriptura facta consuta, videlicet in annotatione donationis, ubi potuisset falsitas facilius deprehendi. Secundo quia cum charta vetustissima videretur, recentior apparebat scriptura, tanquam non illo tempore facta fuisset. Tertio quia falsum sigillum vitiose videbatur appositum, eo quod a media parte sigilli apparebat quaedam ima-

go, non cum mitra in capite, sed cum pileo, non induta pontificalibus, sed regalibus indumentis, tenens in manu non baculum pastorale, sed quasi sceptrum regale, cuius facies non apparebat integra, sed dimidia, tanquam in alia medietate respiceret aliam mediam, quae tamen tota vacua remanebat, sed quaedam imago videbatur ex ea fuisse deleta, quia cera in ea parte nec in colore nec in planitie reliquae parti similiter apparebat. Unde non episcopi sed imperatoris videbatur esse sigillum, quod in una medietate caesaris imaginem exprimebat, et in altera medietate praesumebatur vel filii vel coniugis imaginem habuisse. Nam etiam in ipso sigillo nullae aliae litterae apparebant, nisi quae nomen proprium cum hac adiectione Dei gratia designabant. Sed cum proprium nomen ipsius episcopi fuit Luictuardus, in nomine proprio quod exprimebat sigillum deletae erant duae litterae: secunda, quae fuerat inter L et C, et sexta, quae fuerat inter R et V. Itaque si secunda O et sexta fuisset I, procul dubio non Luictardus sed Lotharius legeretur. Quod etiam coniectura probat, quia secundum dispositionem aliarum litterarum inter L et C non erat spatium nisi quod potuisset unam litteram continere, cum secundum integritatem huius nominis Luictardus inter L et C duae litterae fuerint. Praeterea inter R et V tam modicum erat spatium, ut in eo non haberet locum D, quae maius occupat spatium, sed haec littera I, quae minimum occupat, videretur forsitan fuisse. Rursum cum cera sigilli ab interiori parte vetustissima esset, cera quae posita erat ab exteriori parte quasi ad conservationem sigilli recens erat et mollis, quod cum diligentius investigatum fuisset, certo certius compertum est quod sub vetusto sigillo charta fuerat perforata, et per glutinum novae cerae quae posita fuerat exterius quasi ad conservationem sigilli vitiose ipsi

fuit chartae subiunctum. Eadem falsitatis speciem praetendit suspiciosam videlicet appositionem sigilli. Cetera fere privilegia Romanorum Imperatorum praeter privilegium Henrici vel falsa reperta sunt vel falsata. Sed Henrici privilegium ad fidem astruendam non videbatur sufficere, quia nec erat publica manu confectum, nec sigillum habebat authenticum, eo quod erat ex media fere parte consumptum, nec plus de proprio nomine nisi ultima medietas, videlicet icus, nec de ceteris litteris nisi haec adiectio Dei gratia continebatur. Ita quod ex litteris ipsis non magis poterat comprobari fuisse sigillum Henrici quam Lodoyci. Instrumentum quoque sententiae multis modis inveniebatur suspectum, tum quia quaedam in ipso apparebat litura, tum quia subscriptio notarii videbatur manus alterius fuisse quam subscriptio instrumenti, cum tamen notarius in subscriptione profiteretur se instrumentum manu propria conscripsisse. Littera quoque recentior videbatur quam charta, et aqua videbatur infecta, ut antiquius appareret. In omnibus etiam imperialibus privilegiis quae posteriora fuerunt, nulla est habita mentio de illa sententia, quamvis in eorum aliquibus mentio facta fuerat Luictuardi, qui dicebatur donationem fecisse. Porro si legitimum esset instrumentum sententiae, per illam tamen sententiam nullum Mediolanensi archiepiscopatui nocumentum aliquod irrogatur, cum inter alias personas et in alio iudicio recepta fuissent. Ceterum memorati Henrici privilegium quod non solum confirmationis sed et donationis videbatur fuisse, unde rerum dominium donatarum intelligi forte poterat monasterio acquisitum, quamvis ex forma petitionis quae in ipso privilegio declaratur confirmatorium videretur. Ut tamen intelligatur eodem modo quo magis possit valere, distinguendum videbatur, ut idem Henricus alia donaverit et alia confirmaverit, cum eadem legitime nequivisset confirmari pariter et donari, confirmari tanquam prius habita et possessa, donari tanquam tunc

donata et concessa. Ac per hoc illa non poterunt intelligi per privilegium illud donata, sed confirmata, cum iuxta sanctiones legitimas quod meum est ex alia causa meum fieri non possit, nisi desierit esse meum. Et infra. Cum ergo privilegium Henrici confirmatorium tantum exstiterit, saltem quoad illa quae deducta sunt in iudicium, si principale non tenuit, nec accessorium quod ex eo vel ob id dignoscitur esse secutum. Et infra. Per instrumenta vero locationis non est utique probata proprietas nec ad plenum possessio, cum ad probationem vel proprietatis sive ad defensionem non sufficiat facta locatio. Et infra. Cum autem super his fuisset diutius litigatum, quia legitime probata non fuerant quae petebantur ad monasterium pertinere, ab impetitione ipsius praepositum tuum nomine tuo et Mediolanensis ecclesiae sententialiter duximus absolvendum, quoniam cum obscura sint iura partium, consuetum est contra eum qui petitor est iudicari.

Idem Cantuariensi archiepiscopo.

Quod super his. Et infra. Quaesivisti quid agere debeas circa cruce signatos, qui dicentes se ab apostolica sede redire, super absolutione sua literas cardinalium sigillatas reportant, cum eis super impedimentis expositis non fuisset de levi credendum. Ad quod tibi respondemus quod sicut in talibus litteras indulgemus illis qui personas et facultates eorum plenius noverunt, hoc modo scribimus, ut super impedimentis expositis inquisita diligenti veritate statuant circa illos quod animarum saluti et succursui Terrae Sanctae magis noverint expedire, providentes ne quod in fraudem voti fallaciae confingatur. Unde si tales per suppressionem veritatis litteras non solum cardinalium sed etiam nostras, non solum dubias, sed etiam certas constiterit impetrasse, carere volumus impetratis, et eis non obstantibus ad voti executionem compelli.

Idem Eliensi episcopo.

Pastoralis. Et infra. Auctoritate praesentium duximus statuendum, ut cum aliqua decretalis de qua iudex merito dubitat allegatur, si eadem iuri communi sit consona, secundum eam non metuat iudicare, cum non tam ipse quam iuris communis auc-

procedere iubeatur. vim si iuri com̄ sit dis
sona. s̄m ipsum n̄o iudicet. s̄ scriptore
c̄sulat sup ea. Idem ep̄o sc̄i andree
et abbati de bruch.

Cum dilect̄ .f̄. ad s̄am q̄oneȝ duxim̄
r̄ndendū. q̄ lit̄aliter p̄s pōt instru
m̄ta q̄ post publicationeȝ attestatio
nū. usq; ad diffinitiue s̄nie calculū
exhibere. an q̄ sit i ca c̄clusū. Sup t̄tio
uō articlo respondem̄. q̄ si obiectio
illi patrie c̄tinet approbata. ut istr̄
m̄tis illi regis fides adhibeatur. uos
ea secure poteritis admitte. p̄sertim
cū sup̄dc̄s rex tāte fuit honestatis. q̄
ipsi instrumēta maxime auctoritatis
sūt i partib; scoticanis. Idem. p.
c. uiterbien.

Cum ides heremita a te. c. xxx. libris
sen. ex cā mutui corā decano i ioh̄e ā
iudicib; uiterbien petiisset. et tu ex ad
uso p̄ponens q̄ cū idē i. c. et l. xxx. lib;
tibi p̄ p̄tio dom̄ quā eidē uendideras
teneret. c. xxx. lib ex illis debebat n̄o
i merito c̄pensare. tādē cū sup hoc et
q̄bzdā aliis articlis int̄ uos fuisset
aliq̄ndiu litigatū. iudicesq; attestati
onib; publicatis. te finalit̄ c̄dempna
runt. ut eidē p̄dc̄e dom̄ possōnē uacu
am tādem a creditorib; liberatā. t̄s.
Cū g̃ ab hac s̄nia ad n̄ram duxeris
audientiā appellandū. et nos tā tibi
q̄ p̄dc̄o .J. c. subd. et cappellanū n̄rm
dederim̄ auditoreȝ. corā quo ex pte
tua fuit p̄positū sup̄dc̄e dom̄ uenditio
neȝ n̄o purā s̄ c̄ditionaleȝ poc̄ extitis
se. ac n̄ illatēn̄ te teneri ad tradi c̄dē
ipi .iiij. nichominus testib; ad hoc p̄bā
dū iductis. q̄ et si nouū ēēt capitulm
pendebat tn̄ ex ueteri q̄ uiuēti depo
suerūt se interfuisse c̄tractui int̄ te. i p̄
dem .J. sup eadē domo celebrato. p̄ qua
c. lxxx. librar̄ p̄tiū tibi fuerat c̄stitu
tū. tali uidelicet adiecta c̄ditiōe. ut

tu domū ipam i uicares libere uita
tua. et p̄t obitum tuū. c. et R. ciuib;
eidem idn̄s nepotib; remaneret. cui c̄
ditiōis intuitu domū ipam eidem
.J. p̄ minori p̄tio uendidisti. cū a G.
moranti p̄ ipa centū libris potuisses
hr̄e. annis uō mēsis. i diei quo uen
ditio fc̄a fuit. ijdē testes se dixerūt
minime recordari. dc̄s uō .J. uenditi
oneȝ n̄o c̄ditionaleȝ s; purā p̄posuit
extitisse. et ad hoc p̄bandū publicum
exhibens instrumētū. t̄s. Tabellioneȝ uō
q̄ c̄fecerat instrumētū. et unū ex teste
b; i instrumēto subscriptis ad id p̄o
bandū induxit. t̄s. pterea cū dubita
tio fuisset exorta utrū debeteret p̄bātō
p̄ualere. p̄ tua fuit ex pte p̄positū.
q̄ et si eandē uim obtineat instrum̄
tor̄ fides. et depositiōes testiū i litterib;
redactis. n̄o tn̄ c̄sulit instrumētū
tanta debet ēē momenti. ut trū
ul' pliū ydoneor̄ testiū depositionib;
p̄feratur. t̄s. ad hoc aūt idē .J. exadūso
r̄ndit. q̄ cū intentioneȝ suā p̄ ia dictū
fundauit instrumētū. ac tn̄ i modū
exceptiōis uenditiōeȝ ipam n̄o pure
s̄ c̄ditionalit̄ celebratā p̄poās. n̄ ptes
ad hoc a te inductos d̄ celet fuerit ipe
fc̄a fides. et ideo n̄o appareat q̄ sup il
la uenditione deposuit. quā c̄stat p̄
dictū instrumētū determinato t̄pe c̄tractā
fuisse. Iн̄ pterito uidebat̄ testes ad i
tentioneȝ c̄trā eludendā. uim responsiōe
istam p̄ponebas inualidā. qm̄ cū utraq;
p̄s a nob̄ interrogata fuisset. et i iure c̄
fessa. q̄ unica tn̄ uenditio sup domo
c̄cta fuit. et ex depositiōib; testiū liq̄
at uenditioneȝ c̄ditionaleȝ fuisse. ex
utriq; c̄fessiōe colligit̄ eidē dom̄ uen
ditioneȝ c̄ditionaleȝ extitisse. n̄o purā.
n̄o obstante q̄ ipa interrogatio fc̄a fuit
p̄q̄ a ptib; extitit i cā c̄clusū. cū ui
dēt q̄ usq; ad platōeȝ s̄nie debet uiri

uisa rimari. possit interrogare de fc̄o q̄ui
ens aliqd dubitationis occurrerit. t̄s.
de c̄sil'. f. n. p̄nūtiauim̄ uenditiōeȝ
p̄dc̄e dom̄ fuisse c̄ditionalit̄ celebratā.
et te n̄ illatēn̄ obligatū ad traditioneȝ
ipi̅. sup hoc memorato ioh̄i silentiū
i ponentes. s̄niam uō iudicū p̄dc̄or̄ q̄
alias iuste p̄nūtiasse noscūt̄. cū hui
exceptio coram ipis n̄ p̄bata fuit s̄
obiecta. quo ad dc̄m capitlm infirma
mus. eā quo ad alios articlos c̄fir
mantes. Honor. iii.

Ex pte i r̄e lr̄e filie. B. quōdā anglo
r̄ regine fuit p̄positū. t̄s. corā resc̄p
tum aplicū p̄ eo q̄ i hac dictiōe spo
liauit h̄ figura. o. deerat asserebatur
uitiosum. c̄s. q̄. hoc n̄o obstante i ne
gotio ipo p̄ iura r̄one p̄cedis. Ex regist
iii. p̄ou s. barth. et decan de artib;
expetiuus uicari' eccle de lundon.
Richemūdie nob̄ exposuit. q̄ cū prior
et c̄uent̄ de lod's eū sup decimis corā
iudicib; auctoritate. ap. c̄uenissent.
et dc̄s. G. sup illib; corā ipis renūciis
set eosdē. q̄ dcī iudices copiā quor̄
dā instrumētor̄ c̄uī que habebat pars
altera. et p̄ que intentiōeȝ suā sup p̄
ncipali fundare s̄ n̄o faciebat eidem
hoc cū instantia postulanti. n̄ram au
dientiā appellauit. Ideoq; c̄s. q̄. reuoca
to i statū debitū. et c̄. Idem.

Inpitrari ei pōt q̄ c̄tras int̄ se scrip
turas i iudicio p̄tulit. fidē s̄ adiui
cē derogantes. cū i ipi fuit potesta
te quā uoluerat n̄o p̄ferre. Idem.

Si cautō quā a te indebite p̄ponis exposi
tam indeterminate loquatur. aduisari'
tuus tenet̄ ostendere debitū qd c̄tine
tur i eā. s; si cām p̄ quā tn̄ scriptu
ra p̄cesserit exp̄sseris i eadē. c̄fessiōni
tue statur. nisi p̄bauis te id indebite
p̄misisse. Idem. J. tabellioni.

Cum. p. tabellio morte p̄uent̄ quedā

n̄o p̄fecerit instrumēta que i nota re
dacta fuerāt ab eodē. ad petitionem
eor̄ ad quos ptinet. auc. ordinarij
iudicis poteris ea fidelit̄ i puplicam
formā redigere. habitura p̄ hoc p̄petu
am firmitateȝ. Idem.

Instrumēta si p̄ uetustateȝ. ul' aliam
iustā cām exemplari petant̄. et corā
ordinario iudice. ul' delegato ab eo sp̄a
lit̄ p̄sentent̄. q̄ si ea diligent̄ inspec
ta. et i nulla sui parte uitiata reppe
rit. p̄ publicā p̄sōam illa p̄scribat ex
emplari. eandē auctoritateȝ p̄ hoc cū
originalib; habitura. De p̄sūmp
Salomon in parabolis. tionibus.

Sicut nouus ē q̄ mittit lanceas et
sagittas i mortem. ita uir q̄ fraud
ulent̄ nocet amico suo. et cū fuit de
p̄hensus. dicit ludēs feci. Idem.

Afferte m̄ gladiū. Cūq; attulissent
an. diuidite i fantem uiuū. et date
dimidiā ptem uni. et dimidiā pteȝ
alteri. Dixit aūt mulier cui' fili' erat
uiuus ad regem. c̄mota sūt c̄pe
uiscera eius sup filio suo. obsecro do
mine date illi i fanteȝ uiuū. et n̄o oc
cidatur. Ec̄ contra illa dicebat. s̄ m̄ nec
tibi sit. s; diuidat̄. R̄ndit rex i ait.
Date huic i fanteȝ uiuū. et n̄o occi
dat̄. hec ē eni mat̄ eius.

Geronimus sup parabolis.

Ex studijs suis intelligit̄ puer quē
cūq; eni studere uirtutib; cū modes
tia otmētie. aut dictōi sapientiū ob
s̄uantie mādatoȝ dei maxime sim
plicitati et humilitati uideris hui̅
munda et recta opa intellige.

Bonifatius. iij. ep̄is gallie.

Nullus dubitat q̄ ita iudiciū nocēs
subterfugit. q̄admodū ut absolua
tur q̄ ē innocens querit. c̄stituitur
eni de oib; q̄sq; se subt̄fugere iudi
cium dilationib; putat.

Gregorius in omelia.

Nonne benediciam' nos q samaritanus
es tu et demonium habes. Redit ihus.
ego demonium n͞o habeo. Duo q̄ppe illa
ei fuerāt. unū negauit. alterū tacen
do acessit. Item martini epo.

Mandata celestia efficacius gerim'. si nūq̄
tā fratrib; onera patiaim. p tū supaic
tas eode facile te uices se. ap. mist͞er
te aderuim'. quas n͞o loco tribuimus
sec p̄sone. q ex tīnacta in te uita di
diam' qd de subsequenti tua ouūsatiōe
p̄sumam'. Item.

Quosdam. et c. Africa n͞o quali. mortali
tatib; et languorib; uastet'. quido inci
niores estis. credo q subtili cogitastis.
Item uictonen epo.

Quanto. et c. Latere te i uicino n͞o potuit.
qd ad nos i longinquo puenit.
Ieronimus sup osee.

Sentium eis multiplices leges mixe. ex
aites pruis et neglectis apparet q has
neglexerit. Alex. iij. clerici casin.

Quia uerisimile n͞o ē q h. p̄sbitū eccle
R. cappellano accesserit. et ab eo eidē ecc͞ie
accepit uicariā. prudens ne sup hoc te
cipias plurie. nisi cōis loci fama id
hēat. ul' tales p̄sone appareāt de qb; ue
risimile n͞o sit q debeant decipere. q
nia sepe otingat q testes corrupti fa
cile iducant' ad falsū testimoniū pfe
rendū. Item ianuari archiepo.

Illud q; nob' īnotuit q cū q̄dā lībā mu
lier p. x. ānos et ult'. cuidā suo cohabi
tausset sciente. et ab eo carnalit' fuit cogita
uē ipm asseruit suū n͞o ēē maritū. vm̄
uir uendicans eā i uxorē. ostendit p
ublicū istrūm. i quo se se ouuges no
minat. et p qd ipm ei donationē pp nu
ptias fecisse oparet. ōmulier uō istrum
tū illud asserens uitiosū. ut d͞ns suo
scandaret plures testes pdux. q ille
ab amicis ei sepe rogatus ut eā desp̄o

saret. n desp̄osasse n desp̄osaturū se ipis
firmit' asserebat. Vir aū n͞o n pdco in
strumto et qbidā testib; q uiderāt eā
anulos deferentē. ipsam n͞o pbauit ux
orē. s mulier de more illar. mulier q
pannos uendūt se anulos detulisse dice
bat. vm̄ q i hi dubietate fama uicini
ie magis debet attendi. si fama loci ha
beat q uir ipsam i lecto et i mensa sic
uxorē tenuerit. cū inih. sic maris et
femine ouūctio i diuidua uite osue
tudinē retinens. cogenda ē mulier
ut eidē uiro affectu sruiat ouugali.
p̄stum si p̄scriptū istrumtū ab eodē
oditū fuit q offim suū fidelit' adīpleu.
Item.

Litteris tue f. receptis nob' i
notuit. q cū. p. ab a. muliere quā
uxorē acceptat peteret separi. accusato
res matrimonij pduxerit testes fir
mit' asserentes. q p̄eq̄ mulier cū pdco
uiro ōtraxerat matrimoniū. osangui
neū uiri eidem. solū cū sola. nudū
cū nuda i eodē lecto iacentē ea ut
credebat intentiōe. ut eā cognosceret
carnalit' uidere mistis secretis locis et
latebris ad hoc ōmodis et horis elec
tis. et c. Con. t. t. Re. q ex hi uiolen
ta et certa suspitiōe fornicatiōis pot
sñia diuortij pmulgari. ita qdē ut
uir licentiā hēat more illa ducē
di aliā. muliere sine spe ouugij rema
nente. Clemens. iij.

Tertio loco qonis huī nodū tua frat
tas petijt explicari. an iuuenis sp̄o
sam i quā p uba de p̄senti ōsensit
debeat uxorē hēre. ad quoy matrio
niū īpediendū neptis ipī sponse p̄si
liens se a iuuene carnalit' cognitā
pponebat. a qua pducti testes dixer'.
se p certo credē q illa dei iuuenis
extitit ocubinā adicientes q eos tā
simul uiderāt p plana et nemora. ui
as et iuia pluries ouagantes. et tes

timoniū iuuenis se sup hoc recepisse dice
bāt ad maiorē aū certitudinē. q mini'
sufficient' credidim' ēē pbatū qd eadem
mulier asserebat. tā ipī q iuuenis iu
ramto astricti seorsū ōfessi sūt q se i
uicē carnalit' n͞o cognouerūt. licē uniuers
nollet ab ea quā desp̄osauerat separi.
Nos aū que dcā sūt intelligentes. p̄s
tim cū hoc n͞o dicat' occultū. s; q pot
erit a plib; manifestū. osulti ēē credi
mus ut matrimoniale n͞o uīgeantur.
s; solutis sp̄osalib; separent'. Innoc.
iij. niuernen epo. et archid' bruncen.

Litteris uris recepim' ōtinētes. q cū cā
que uertebat' īnt' altisiodoren epm et q̄s
dā brugen de caritate quos idē eps
de heresi īpetebat. uob' et abbati callon
a se. ap. delegata fuiss;. utraq; ps uos
duos sub certa pena ē arbitros statu
erit. delegata uob' potestate nichilomi
nus residua. vō. aū lator p̄sentium
uni' ex illis heresim suā fuerat publica
uoce ōfessus. et de fr̄e suo heresim re
cognouerat. q eodē secū laborabat er
rore. et c. Nos uō pdcm uō. suspectū d
heresi uehemēt' habuim'. tū q qd aū
dixerat. postea se dixisse negauit. tū
q ul' mendaciū prius dix' i fratrē
asserendo illū hereticū ul' purum.
postea ōmisit i deū purgando illū
de heresi. quor utrumq; reddit il
lū ualde suspectū. q̄q̄ uerisimile
uideatur. q eo tempore tāq̄ uē pe
nitens ab heresi reuertebatur ad
fidē. tā graue mendaciū n͞o dixisset.
p̄stim i fratrem tāq̄ karissimū non
asseruisset hereticū. n fuisset accen
sus zelo fidei orthodoxe. vn p̄sumit'
q postea purgauit illū de heresi ē
pretio deceatur. Mercura. ōn. q. cū pp
suspitionē solam q̄uis uehementē.
nolumus illū de tā graui crimine o
dempnari. talē et tantā securitatem

recipiatis ab ipo p̄t iuratoriā cautio
nem. q timore pene tempal' debeat
cohercere. discretā ei penitentiā īiu
gentes. ex qua ualeat apparere ut
rū i tenebris anbulet ul' in luce. ut
rū ue sit uere penitens an ficte oue
sus. et si eū hoc modo uerū catholicū
īueneritis. n͞o sinatis ipm īdebite
molestari. Alioqn eū tāq̄ hereticum
odempnetis. Idē oenadien epo. et
abbati de tiuor.

Cum i iuuentute sua qnqueclien eps
adeo se maturū honestū et pudicū exi
buerit. ut ab ec. ro. meruerit pallio
decorari. n͞o ē de leui credendū q p̄eq̄
ad senilē puenit etatem turpit' ab
iecerit iugū dūi fetores libidinis an
plexando. cū labes hī que n͞o nūq̄ in
iuuentute ōbitur. i senectute freq̄n
tius expletur. Cuius p̄tea de facili
crederet q uir p̄dcs scīa litterarū p
prie salutis oblitus ad eā p̄uisionis
ignorantiā ouuteret'. ut cū ppria nep
te abhoīnabilē ppetreret īcestū. cū
ei sm̄ s̄nas hereticorū nāle sed' uīt ta
les p̄soās nichi pmittat seu crimi
nis suspicari. licē g rex ūgarie eū
dē epm nob' p nūtios et litteras de
tali crimie detulisset. postulās ut ma
lū hī pniciosū exemplo de ungarica
ecc͞ia tolleremus. q tā ei suggestio n͞o
de caritatis radice pcedere uidetur.
noluim' aures nr̄as q̄ malignis de
lationib; īclinare. s; ut plenius sp̄s
si ēēt ex deo laurien epo dedim' ī mā
datis. ut prudent' et caute accepisi
dagaret utrū p̄stitū epm crederet
tali labe respsū. Quū postmodū res
cripserit. q eū uirū honeste ouer
sationis ēē credebāt. p̄sonā ille' multi
pliat' omendātes. Idem archid' et
p̄posito mediolan.

Quondam archid' mediolan dedim' i man

datus. ut. G. Solarem a presbytero sancti victoris
in clericum eidem ecclesie recipi faceret et institui. et infra.
Sed presbiter memoratus archiepiscopus declinans exa
men. asseruit quod nequaquam sufficiebant
duobus clericis facultates ecclesie memorate.
adiciens quod predictus G. non erat ydoneus
ad illius ecclesie beneficium optinendum. et infra.
Causam vobis duximus committendam. ita ut
ex illa clausula. scilicet si personam sufficientem ydoneam
que in rescripto reperitur inserta eidem sco
lari probandi se ydoneum nulla necessi
tas imponatur. cum prima facie presumatur ydo
neus. nisi aliud in contrarium ostendatis.

Gregorius. ix. De iureiurando.

Ex administrationis. et infra. omnes qui creditoribus ad
iuramenta super usuris sibi solvendis pre
stita relaxanda ecclesiastica districtione co
gantur. Ex registro gregorii.

Pervenit ad nos laudicensem episcopum ab arn
ulfo comite rebus suis expoliatum. et iu
rare compulsum quod non repeteret sic ablata.
Cognita igitur contumelia valde doluimus. as
serentes ipsum episcopum nullis iuramenti vin
culis super hoc posse constringi. que tamen ab
solvimus. quia nefandissima cautione iu
ravit. Idem Regi francorum.

Pervenit ad nos. et infra. Non est perditum aut
promissum infringere quod illud in melius commu
tare. nec tu ei etiam si promissum tuum iuramen
to vel fidei obligatione interposita condi
tione firmasses aliquatenus teneris. si con
stat eum conditioni minime paruisse.

Idem petro subdiacono.

Ego eps. h. ab hac hora inantea fidelis ero
sancto petro. sancteque romane ecclesie. dominoque meo
papae. C. eiusque successoribus canonice intrantibus.
nec ero in consilio nec in facto ut vitam
perdant. aut membrum. aut capiantur mala
captione. consilium quod michi aut per se.
aut per litteras. aut per nuntium manifes
tabunt. ad eorum dampnum nulli pandam. pa
patum ro. ecclesie et regulas sanctorum patrum
adiutor ero. ad defendendum et retinendum

salvo ordine meo. contra omnes homines. vocatus
ad synodum veniam. nisi prepeditus ero canoni
ca prepeditione. legatum apostolice sedis quem
certum esse cognovero. in eundo et redeun
do honorifice tractabo. et in suis necessita
tibus adiuvabo. apostolorum limina singulis
annis per me aut per certum nuntium vi
sitabo. nisi eorum absolvar licentia. sic
deus me adiuvet et hec sancta evangelia.

Urbanus papa.

Nullus episcopus clericos suos in fide qui eccle
sticarum rerum commissa fuit dispensatio
sine iurare compellat. Alexander. iij. Augustensi episcopo.

Debitores ad solvendas usuras in quibus se
obligaverint cogi non debent. Si vero
ipsarum solutione iuraverint. cogendi sunt
domino reddere iuramentum. et cum usure so
lute fuerint. creditores ad eas restitu
endas sunt ecclesiastica severitate si ne
cesse fuerit compellendi. Idem rothomagensi
archiepiscopo et eius suffraganeis.

Ad nostram noveritis audientiam pervenisse quod
cum. p. quibusdam hominibus certam summam pecunie
mutuasset. quasdam ab eis possessiones et
redditus recepit in pignore. ipsos iura
menti religione astringens. quod super illis
donec solveret pecuniam. nullam ei gravamen
inferrent. licet autem de possessionibus illis
et redditibus non dum sortem deductis ex
pensis receperit. tamen fecit archiepiscope eum
propter hoc excommunicationis vinculo astringens
ti. et infra. Ideoque mandamus quatenus recepta a predicto. p.
sufficienti cautione quod vestro debeat pare
re mandato. absolvatis eundem. deinde
debitores eius qui predictas possessiones et reddi
tus contra iuramentum subtraxisse dicuntur. si ita
est. ec. cen. cogatis. ut hec restituant. nec
ei molestias inferant. donec ei pecunia per
solvatur. Cum autem ei pecuniam sicut iurave
rint persolverint. vos ipsum ad restituen
dum quicquid deductis expensis ultra sortem
recepisse constiterit inducere studeatis. et si
commonitus non fecerit. in eadem excommunicationis

sententiam reducas eundem. Idem senonensi ar
chiepiscopo.

Si vero aliquis quemquam gravi
ussimo metu sub religione iuramenti fi
lium iuris restituere coegerit. ipsumque sine re
tinuerit. quia nos consulere voluisti. an alte
rum. an neutrum eum habere debeat. tibi re
spondemus. quod non est tutum quelibet
contra iuramentum suum venire. nisi tale
sit quod servatum vergat in interitum salutis
eterne. nec nos alienum dare volumus ma
teriam veniendi contra proprium iuramentum. ne a
doctores periurii videamur. Unde aliquando in
ro. ec. a pluribus predecessoribus nostris statutum
esse recolitur. quod clerici qui coacti ministe
rium ecclesie abiuraverint de iuramento ab
solutionis beneficium meruerunt. et ad cohe
rcendam iniquitatem eorum qui ecclesiasticos vi
ros ad prestandum illud compulerint permis
sa sunt in eadem ecclesia ministrare. Idem
cardinensi episcopo.

Ex rescripto quod nobis presentavit innotu
it abbatem ceruten. cum. p. super summa
ma. viij. . solidorum taliter convenisse.
et infra. Super hoc predictus abbas quosdam ex
monachis obsides dedit. qui de observan
da conventione iuraverunt. ut si ipsi de
ficerent. alii monachi loco eorum in obsta
gio ponerentur. Insuper si fidem dicti
monachi non servarent. abbas dedit ei
dem. W. et eius uxori fideiussores. qui
similiter fidem prestitisse dicuntur. Ideoque. om.
quatenus abbatem et monachos. quatenus. W. et uxori
eius commonere curetis. ut sicut iuravit
eandem conventionem faciat adimpleri. ali
oquin abbatem et monachos interdicatis esse
et infra prefati. W. et uxoris eiusdem usque
ad dignam satisfactionem inhibeatis di
vina officia celebrari. Idem lundoniensi
et wigorniensi episcopis.

Querelam. R. canonici linconiensis accepimus.
quod cum. W. clericus ei duos bisantios nomine
ecclesie de stata se annuatim soluturum inter
posito sacramento firmasset. per biennium ab

illius pensionis solutione cessavit. Unde quia
non morentur ecclesias regere qui sunt crimine
periurii irretiti. om. quatenus si vobis constiterit me
moratum. W. contra iuramentum suum non necessita
te sed voluntate ab eiusdem pensionis solutio
ne cessasse. ipsum a predicta ecclesia removen
tes. eam prefato. R. restituere minime
differatis. Lucius. iij. norwicensi episcopo.

Tua nos duxit fraternitas consulendos. cum standi in sta
tu ramento cum clericos religiosi iurisiuran
di constringunt ad maiorem solito pensionem
prestandam. vel prestandum aliquod beneficium per
solitam pensionem. Cum autem institutus ab episcopo
iuravit quod antiquam pensionem et solitam non
augebit. Tue igitur fraternitati breviter respondemus. quod cum
posterius iuramentum tione et la. . aut. iu
ret. pro prudicet quod de cupiditate pos
sit. Ceterum iustum est ut clerici per periurio
quod vetare non possunt. ab ecclesiis perpetuo
excludantur. Urbanus. iij. archiepiscopo pisano.

Cum contingat. et infra. Con. t. t. respondemus. quod in episcopos
qui suum transgressi sunt iuramentum est tanto
gravius iudicandum. quanto maiori preminet
dignitate. et eorum exemplo facilius alii pro
terunt ad similia provocari. Illi vero qui
iurat non loqui patri vel matri. sorori vel
fratri. aut eis humanitatis subsidium
exhibere. absolvendi sunt ab illius observan
tia iuramenti. cum illicitum sit et contrarium vo
nu. iniuncta tamen eis penitentia competenti
de hoc quod male iuraverit. Idem.

Sicut ex litteris tue discretionis cognovimus. R. prior
monasterii tui iracundie calore succen
sus iuramento firmavit quod in claustro eius
monasterii quo se vinculo professionis astrin
xerit. non erit ulterius cum G. monacho mo
raturus. et infra. Respondemus quod non licuit monacho sub
predicto temerarium iuramentum facere. maxime
cum fidem professionis frangeret. et stabilita
tis sue propositum evacuaret. Ideoque curam
cum tua sollicitudo providerit. quod talis ei
penitentia iniungatur. ut alii quilibet exem
plo eius deterriti simile aliquid pertimescant.

ipse uos in claustro qd̃ licite abiurauerit potuit cũ stabilitate ꝓpria suã peni tentiã exequatur. Clemens. iii.

Verũ in ea q̃one que quo loco ꝓponitur an a sacramenti uinclo absoluant. q̃ illos in uita ꝑ uita ⁊ reb; seruandis fecerunt nich aliud arbitramur. q̃ q̃s ãntecesso res nri ro. põ. arbitrata fuisse noscũt q̃ tales a iuramenti nexib; absoluerunt. Certum ut agatur consultius. auferat ma teria deierandi. nõ eis ita expresse dicat. ut iuramenta nõ seruet. sz si nõ ea at tenderit. nõ ob hoc sunt tanq̃ ꝑ morta li crimine puniendi. Innoc. iii. h. l. ⁊ co. ciuib; ueneciis.

Veniens ad p̃sentiã nrãm. a. nob ꝓpo suit. q̃ olim cũ. co. mauricii alienatio nem a ferendo certauit. ꝓp qd̃ cũ gra ues inimicitias incurrisset. qdam q̃ par tis utriq; amatores extiterat sugges serunt. p̃dco. a. ut in satisfactiõez iniuri az uiro iuraret obedire mandato. Cuiq; idem nõ credens se tale qd commisisse. ꝓp qd̃ ei aliqd̃ graue deberet inponi. iura mentũ illud sub tali conditiõe p̃stitisset. ipi sub iuramento debito p̃cepistis. ut nunq̃ curiã ducis intraret. n̄ cũ oẽs ꝑ edictũ ipi gnalr̃ ad curiã uocarentur. ⁊ in. uiii q. i. idem. a. q dci ducis ẽ consili arius. ⁊ in curte suo multis ecclis q̃z ẽ aduocatus ex pmisso tenet adeo ne quaq̃ taliter iurasset. si mandatũ illud sibi cõtrũ p̃sciuisset. nouitis nos patri arche gradensi mandasse. ut si manda tum predicti iurando licite facere re pugnet. ipm auctoritate nrã denũti et nõ seruandũ. Id magistro apollini.

Breui subiciat̃ et q̃one utrũ ille q̃ iura uit alicui ede seruare. ac ꝑ posse defende iuramento tenet. si necessitate iminẽte sup hoc sub iuramenti debito requisitus duxerit appellandũ. pueri iurant in cur rat. Rñm q̃ in hoc articulo appellante a

periurio talis appellatio nõ excusat. im mo nisi difficultas existat ꝓp quã re quisitus nõ possit ede subuenire. cul pã piurii poterit incurrere. Id illustri re gi arragon.

Quanto p̃sonam tuã. ⁊c. Eidam consiliarii tui. immo potius deceptores tuũ ani mũ induxerunt ut iurares inrequisito assensu ꝓp usq; ad certũ t̃ps patris tui conseruare monetam. que tñ circa mortẽ ei fuerat legittimo pondere defraudata. Cum aũ sit adeo diminuta ⁊ mune ris ualoris effecta q̃ graue ꝓp hoc scan dalum in ꝓp generetur. tu qd̃ excetus indiscrete arripiens reuocare. ac necessi tati ꝓp satisfacere ab obseruatione iura menti p̃dicti postulasti suppliciter a nob absolui. sup quo diligens idaga tor potuisset facile inueniri. q̃ nõ tã erat absolutio necessaria q̃ interpretatio igrẽ ta. qñ cũ iurasti tũ scelicet. monetaz aut falsam aut legitimã ẽe crede bas. si falsam. iuramentũ fuisset illici tum ⁊ nullatenus obseruandũ. ⁊ ꝓ eo ẽet tibi penitentia iniungenda. cum iuramentũ nõ ut ẽet iniquitatis uinclm fuit institutũ. Si uõ legittimã ẽe cre debas. licitũ iuramentũ fuerat. ⁊ usq; quaq; seruandũ. ⁊ ut irreprehensibilit̃ obseruetur consiliũ ⁊ co. q̃. reprobata mo neta que a legittimo pondere fuerat de fraudata. alia sub noĩe patris tui moneta cudatur. quã ad legittimũ pondus reducas. scdm eũ statũ quez t̃pe patris tui habuerit meliorez. ita q̃ antiqua moneta que ab illo statu falsata nõ fuerat cũ ea pariter expen datur. ꝑ qd̃ ⁊ dispendiũ uitari pote rit. ⁊ iuramentũ seruari. Verũtñ si mo netã ipam in p̃stitione iuramenti credebis a legittimo pondere diminutã. ⁊ tua sup hec conscientia te remordet. tuiz humilr̃ confitere reatũ ⁊ satisfactiõez

iniũgam tibi ꝓ illicito iuramento stu deas adimplere. Idem consulib; ⁊ ꝓp

Venientes ad ap. se. consu s̃ ferdon.

les uros sup hiis que ad nos de uob sepi referunt ⁊ comonẽ curauimus ⁊ aliq̃ntulũ asꝑe conuenire. Cum ẽ appellationib; interpetas ad se. ap. te neamini humilr̃ ⁊ deuote deferre. cũ ⁊ leges ⁊ seclares ꝑ sũam binstia uim ap. nõ denegẽt aggrauatis. uos s̃nas ap. suspensas executiõi mãda tis. Vñ ydem consules nob exponere curauerunt. q̃ cũ aliq̃ uiri uocanẽ ad offim consulat̃ firmat ꝓprio sacra mento. sup inuicius ⁊ plenarius scdm iure ciuitatis consuetudinez iudicab unt. ⁊ in. xxuiii. dies que iudicaue rint exequentur. vñ saluo hi iura mento uos nõ posse sup hiis appel lationib; deferre dicebant. q̃z uõ ii maii uitages scdm leges q̃ ciuiles uel scdm consuetudinez ciuitatis iure iudicare curauerint. ⁊ ideo sic iudi ces õ leges. sic ⁊ consules uel õ consue tudinez possent subditos aggraua re. co. q̃. appellantib; ad nos iure potius deferimus. cũ p̃dictũ iuramen tum uos excusare non possit. in q̃ debet intelligi iuris exceptus excep tum. Cum ẽ postq̃. s. lator p̃sen tium ad se. ap. a sua. G. iudicis appellauit. sñam ipam duxeritis executioni mandandã. in possẽnem rei de q̃b; qd̃ intebatur appellantis aduersarium inducentes. uolumus ⁊ mãdamus. q̃. possẽnez ipam restitu atis eidem. Aliequin nouerit nos epo nucerino mandasse. ut uos ad id ecclastica cen. compellat.

Item pisano archiepo.

Ad nrãm noueris audientiam puenisse. q̃ cũ. G. ⁊ I. petro usuras nõ mo dicas persoluisset. iuramento firmaue

rũt q̃ nec ꝑ se. nec ꝑ aliũ p̃dcãs usu ras repeterent. uel apd̃ ecclesiasticũ iudicẽ seu ⁊ seclarez sup huis deponerẽt q̃o nez. Cumq; creditor cõdiderit testamen tum. suus p̃cepit heredib;. ut oĩb; q̃ plurent se dedisse usuras eidem. ipas eis restituere curaret. vñ cum p̃dci. I. ⁊ G. usuras repetere nõ audeant ꝓp hm̃i iuramentũ ⁊ heredes p̃dci ꝑ. eis neglegant satisfacere de usuris. co. q̃. sub pena excoĩcationis publice in eccã ꝓpoi facias. uel ꝓpõas. ut q̃ si hoc nouerit ueritatez. procedat ad testimoniũ pferendũ. ⁊ si ꝑ dcã testi um uel alia documenta tibi constiterit de p̃dcis. heredes illi ut usuras quas a p̃dcis pater eorz accepit restituant uniuersas ex. cen. compellas. Item ne apolitano archiepo.

Ad nrãm noueris audientiam puenisse. q̃ a te qui ꝑ extorsionez tale fuit p̃s titum iuramentũ. q̃ in oĩ ca debetis ordinez iudiciarum obseruare. vñ q̃m scdm traditioẽs canoicas manifesta ac cusatioẽ nõ indiget. nec in eis ẽ ordo iudiciarius obseruandus. q̃ debet in ali is obseruari. ita tu qui sub pmisso te nore iuramta habeas in mente ut ꝓp ea ueniens õ canonicas sanctiones. Aliequi nõ iuramentũ sz piuriũ pou estitisse. nec aliqua ratioẽ seruan dũ. Hoc iuramentũ tuũ benignius interpretari uolentes. ita q̃ condonet ca nonicas institutas. f. t. auctoritate p̃ sentiũ intimam. q̃ in manifestis ex notoriis tenore pmissi iuramenti non credimus te teneri seruare subtilita tez ordis iudiciarii quã in hiis non seruari ꝑ oĩa ipa iuris rõ postulat ⁊ requirit. vñ tu debes subtilit̃ inuenta de ordine iudicior ꝓcedẽ. ut in pmis sis nõ ꝑ oĩa ordo iudiciarius obseruetur. q̃q̃ ⁊ scdm approbatum intellectum rec

Nota quod in manifestis quis sub; non teneri seruare ordinem iudiciarium set denominate …

Hoc notandum est …

te poſſit intelligi q̄d iuraſti. ut ī oīb;
cauſis ordinē iudiciarium obſuares. in
illis videlicet ī qb; ē ordo iudiciarius obſ
uandus. ſic ḡ faciens ⁊ iuramenti tenorem
ſuabis ⁊ iſtituta canōica nō om
mittes. Idem iudici turolitan.

Ea te credimus diſcretiōe uigere. ut intel
ligas p te ipm q̄ onus nō remittit̄ ſ;
augetur. cū cuiq̄ā īprudēter ſoluit̄ quod
aly ex debito ē pſtandū. Sane cū archi
epus turritan a te noīe nr̄o iuramenti fide
litatis ſicut a nob̄ mādatū acceperat exegiſ
ſet. illud exhibere ī eī manib; diſtuliſti.
aſſerēs q̄ piſano archiepo ſalua. ap. ſe. ho
noīe hm̄ pſtiteras iuramentū. Cum ḡ nob̄
⁊ eccl̄e. ro. fidelitatē facere tenearis. ſi p̄
ſtitum iuramentū ei q̄d ac nob̄ tāq̄ debi
tum ē pſtandū. ōnū reputes illō illici
tū iudicab ⁊ illicito nō obſtante. q̄d li
cite īmo ex debito petit̄ exhibebis. ul̄ ſi
pſtitum pſtando ōtrā nō exiſtit. illud
ſine difficultate pſtab. Id piſan epo.

Uenientes. ul' illis eris auctib; īſinuauit. q̄ p
offenſa q̄ā filie tue alys mulieribus ir
rogauerant. q̄ ex mandato patris pſta
tit iuramentū. que tale ilī ſub debito iu
ramenti dedere mandatum. q̄ ſi q̄n filie
aut uxor illi aliq̄d ſcm ul̄ tabiē ōtumelioſū
mulierib; illis obicerent. idē ⁊ filios
exheredaret ⁊ a ſe pp̄riam remoueret
uxorem. Cēterum m̄. q̄. cū licitū fuit iu
ramentū. ſ; mandatū illicitū pdcis mulie
rib; ut reuocet̄ mandatū illud iniūgas.
Alioqn cū ad mandati obſuatione illi
deuinctus nō teneat. Idem archiepo
Tua nos duxit f. ōſulendos. Cū richeri
q̄d tibi ſup hoc ſit faciendū. q̄ B. ⁊ A.
uxor eius adiuicē iurauerit ſe nūq
mutuo petituros. ide; uō nc repetit
illam īſtant. ea ōtrario affirmante. q̄ pri
ſe facit ſarracenā q̄ā ad eū rediret. Nos
ḡ f. t. reſpondentes. q̄ q̄. utrūq; ad cōti
nentiā ſuandam moneas ⁊ īducas.

quā ſi pmittere uoluerit ⁊ ſuare. utrū
q; dimittas ſin alio ōmorari. Alioqn ſi
uir noluit ōtinere. tu illā ut reuertat̄
ad ipm. ⁊ tāq̄ uxor cū uiro moret̄ p ex
ōicatōis ſniām. ap. re. ōpellas. cū ſc̄m
mētum hm̄ fuit iuramentū. ⁊ adulteri
um ſit utriq; ōmiſſū. Idem tarraconē archiepo.

Quemadmodū ſi uir ini q̄
lici iuraſſet q̄n ōtrat cū illa q̄ eam ſep
p legitima teneret uxore. p fornicati
one q̄ā mulier aīna ōtraxiſſ; nō poſ
ſet illam dimittē. ſ; p fornicatione
quā poſtea ppetraret. eā dimittere
poſſet nō obſtante hm̄ ſacramento. qm ī
eo talis erat ſubītelligenda ōdicō. ſi
uidelicet illa ī legē ōiugy nō pecca
ret. ita ſi q̄s iurauerit ſe ducturū ſi
aliquā ī uxorē. nō pot ei fornicatiōē
opponere pcedentē ſ; ſubſequentem.
ut illā nō ducat ī coniugem. q̄ ī illo iu
ramento talis debet ōdicō ſubītelligi
ſi uidelicet illa ōtra legem deſpōſatiōis
nō uenerit. Alioqn ſi poſt hm̄ iuramentū
publice meretrix fieret teneret eā duce
ī uxorem. q̄d ē penitus abſurdum. Nā
ſi poſt ōtractum ōiugū uir pp fornicati
onē licite poſt uxorē a ſua cohabita
tiōe dimittē. longe fortius añ ōiugi
um celebratū. pp eandē cā ſuſpenſus
licite poſt in ſuam cohabitatiōnē nō
admittere ſponſam. q̄ turpius cēcitur
q̄ nō admittatur hoſpes. nō obſtante
ī alterutro caſu uinclo iuramenti. q̄d
ōdem pp ſubītelligendā ōdicōnē eſt
tale ut is q̄ iurauit ad utrūq; ſine
tranſgreſſione ſe poſſit habere. q̄ ſi
poſt hm̄ iuramentū mulier fieret nō ſolū
lepſa. ſ; ⁊ paralitica. ul̄ odiēs ul̄ na
ſum amitteret. ſeu q̄q̄ā ei turpius
eueniret. nūqd uir teneret eā ducē
ī uxorē. pfecto ductā nō poſſet dimit
tere. ſ; nūqd nō ductā admittē teneret.
Quis incidū ōcū nō diiudicat q̄d ipe

dit ōtendā. Illud aūt iuramentū ē penitus du
bio temerariū. ſi uir iuret uxori q̄ eā
ſup nullo crimine accuſabit. q̄ ſi mu
lier fieret īfidelis ⁊ nollet cohabitare
uiro abſq; ōtumelia creatoris. ul̄ illū
pertraheret ad īfidelitatis errorē. tūc ōſtanter
deberet illā impetē apd iudicem
ſuum. ut cā ī penit̄ reſipiſceret. ōīno
dimittēt ſcdm canonicas ſanctiōēs. q̄
ſi expſſe iuraſſet q̄ eam ſup adulterio
nō īpeteret. eēt ne ſuandū hm̄ iuramē
tum. cū ſcriptura teſtet̄ patronus ē
turpitudis q̄ celat crimen uxoris.
⁊ ſcdm regulam euangelii ſi poſt ⁊ ſecdo cō
repta reſipiſcere nollet. dicendū eēt
eccl̄e. ut tāq̄ hereticā ⁊ publicana de
uitet iurarēt. ne p hoc illa pderet ex
peccandi facultas pp īpunitatē pecc̄i.
ſet nūqd uir nō pot dimittere uxo
rē peccantē nō ſolū ſepties. ſet ⁊ uſq;
ſeptuagies ſepties ſcdm euangelicā ue
ritatem. tuti' ḡ uidetur ī hoc caſu ut
pp iuriſiurandi religiōē uir accuſa
re deſiſtat uxorem ad diuortiū cele
brandum. q̄q̄ eā teneat̄ ut poſſit ad
penitentiam ppagendam. Idem ab
bati ⁊ capitulo caſtellonis.

Et ſi xps pcepit ſcdm euangelicā veri
tatē. ſit ſermo ur ē. eſt. nō. non. ut
affirmatō ul̄ negatō ſic̄ pcedit ex ore.
ita pcedit ex corde. q̄ tñ hoīū exere
ſcente malicia ſimplici aſſertioni ul̄
negatiōi uix creditur. ideirco prudēt̄
aduīcē q̄d amplius ē. a malo eſt. malo
q̄dē nō tā culpe q̄ pene. nec exhiben
tiū ſet exigentiū iuramentū. Nā incre
dulitas hm̄ magis ē pena q̄ culpa. Uñ
nō dixit malū. ſ; dixit a malo. licet enim
iuramentū phibuiſſe dñs uideat̄. nuſ
quā tñ p creatorē. ſ; p creaturā iura
re phibuit. ne p hm̄ iuramentū exhibeat̄
tur ad creaturā honorificentia crea
toris. q̄r cū ī euangelio pmiſiſſet di

co uob̄ nolite iurare oīo. ſtatim ſubiūc
xit neq; p celum. q̄ thronus dei eſt.
neq; p t'rā. q̄ ſcabellū pedū ei. ne; p ie
ruſolimam q̄ ciuitas ē regis magni.
ne; p caput meū. q̄ nō potes unū ca
pillū facē albū. aut nigrū. Quis nō
ſit p creaturā iurandū. Sī tñ iuret̄ p
creaturam. ſuandū ē q̄dē dū tñ ſit
licitū q̄d iuratur. q̄ teſte ueritate q̄
iurat ī celo. iurat ī throno dei. ⁊ ī eo
q̄ ſedet ſup eū. Jacobus quoq; nō ſim
pliciter phibet iuramentū. ſ; uoluntatem
iurandi. Cum ait an oīa frēs mī no
lite iurare. qm ad iurandū nō debet
quēq̄ā ſpōtanea uolūtas īducē. ſet
neceſſitas trahere īportuna. ⁊ tunc
poſt ſine culpa iurare. dū tñ illos tres
comites hīt iuramentū. de q̄b; pphā ait.
⁊ iurabūt. uiuit dñs ī ueritate. ⁊ iu
dicio. ⁊ iuſticia. Quod aūt iacob; ſubdit
ne; p celū. ne; p t'rā. neq; q̄dcūq; aliud
iuramentū iurauerat p qualibet crea
turā q̄dcūq; ſit illud. Alioqn nō dixiſ
ſet aplus hoīes p maiorē ſuū iurāt.
⁊ oīs ōtrouſie eoꝝ ad ōfirmatiōē finis
ē iuramentū. ī quo patent̄ oſtendit p
quē ſit iurandū. cū ait hoīes p ma
iorē ſuū iurāt. i. p dm̄. ⁊ cur ſit iu
randū. ut uidelicet oīs ōtrouſie fi
nis ſit iuramentū. Angelus quoq; quē
uidit ī apocalipſi. iohēs ſtantē ſup
mare ⁊ ſup t'ram leuauit manū ſuā
ad celū. ⁊ iurauit p uiuentē ī ſecla
ſeclo;. xps ⁊ nō plus dixiſſe legit̄ ī
euangelio. q̄ ē. eſt. nō. non. cū ſepiſſi
me dixit. amē dico uob̄ nemo pphā ac
ceptus ē ī patria ſua. ōſequēt̄ adiūcē.
ī ueritate dico uob̄. q̄ mlte uidue erāt
ī dieb; helie ī iſrl'. Aplus quoq; iurab
at cū diceret. teſtis ē michi dñs. ⁊ tum
cordie maior p gl'am ueſtram frēs. q̄
greca exemplaria manifeſtiſſimā eē
iurationē oſtendūt. Si enī p ſe ma

lum est iurare. perfecto dominus non iurasset.
Cum tamen in ueteri testamento legatur. quod iurauit
dominus et non penitebit eum. Et rursus. iu
rauit dominus de ueritate. Immo et precipitur
in ueteri testamento. Redde deo iuramenta tua.
quedam etenim prohibentur quia per se mala sunt.
ut furtum. adulterium. et hec que non sunt
aliquatenus facienda. Quedam uero prohiben
tur ex causa. quia per se mala sunt. sed quia sequi
tur frequenter. et mixta ex hiis mala
fecerint. et uinum per se malum non est et tamen
prohibet apostolus dicens. Nolite inebriari
uino in quo est luxuria. quia ex frequenti et
inmoderata uini potatione luxuria ge
neratur. Sic et iuramentum quod per se ma
lum non est. cum sit confirmatio ueritatis.
sed tamen prohibetur ex causa quia ex frequenti
et incauta iuratione periurium sepe contin
git. sicut in ecclesiastico legitur. Vir multum
iurans replebitur iniquitate. et non disce
det a domo eius plaga. quemadmodum
ergo paulus indulserit propter necessitatem
discipulo suo timotheo. ut uteretur mo
dico uino propter stomachum et frequentes in
firmitates. Sic perfecto cum necessitas
exigit per te uera licita et honesta potes
secure iurare. quia cessante causa cessat
effectus. licet ergo debeatis esse uiri perfec
ti ut contra potestis iuramenta uin
clum euitetis. Volentes tamen indempni
tati uestri monasterij prouidere. ne propter defec
tum testium sua iura sustineat lesionem.
presentium uobis pagina indulgemus. quatinus uos
et monasterium uestrum ciuili positus in causis
eidem deficientibus aliis testibus per uos pro
hibere testimonium ueritati.
Idem episcopo amelien.
Sicut nobis est auribus intimatum. ecclesia tuder
tina uacante. ipsi canonici et episcopus cum
eis dum esset in minoribus ordinibus constitu
tus. iuramenta quedam in corpori iuris eccle
sie fecerunt. quorum de pontifices electione
tractatur alios breue. et cetera. per iuramentum incauta
in poni facerum episcopo penitentiam congruentem.
quia non iuramenta set potius periuria sunt di
cenda. que contra utilitatem ecclesiasticam attemp
tantur. Mandamus quatinus ab ipsis canonicis in quos super
premissis diligentius ueritatem. et si inuene
ritis esse uera que in corpori episcopalis iuris re
periretis tale attemptatum. in statum debitum
appellatione remota reducatis. Item.
Cum contingat interdum quod constante matri
monio mulieres alienationibus super rebus
dotalibus et donationibus propter nuptias consenti
ant. ne contra ulterius ueniant proprio sacramen
to firmando. ac soluto processu temporis ma
trimonio euenire nitantur. Utrum eis hoc
liceat a nobis et cetera requisiuit. Nos autem
et cetera respondemus. quod et si mulieres consensus in talibus
non uideatur obligatoria secundum legitimas
sanctiones. ne tamen tali preuentu uiam contin
gat periuriis aperiri. mulieres ipse seruare
re debent huiusmodi iuramenta. si sine ui et do
lo prestita sint. cum in alterius preiudicium non
redundent. nec obseruata uergat in dis
pendium salutis eterne. Item.
Sicut. et cetera. Si constiterit quod potestas. h. iniuste
libellum mouit contra. I. ipsum. h. inducere
studeatis. ut uniuersa per huiusmodi uiolentiam
occupata restituat conquerenti. eum a presti
to contra iuramento penitus absoluentes. quod
si acquiescere noluerit. ipsum ad hoc sic pre
missa ueritate ... exigitis per
sententiam excommunicationis et etiam eius interdicti
sine supponentes. Iuramentum autem quod. I. se
asserit prestitisse. si de assensu utriusque
factum est eum non ligat quod prestitit. cum ille
cui prestitum fuerat seruare neglexit quod
promisit. Item in concilio generali.
Quamuis de iure diuino quosdam layci usur
pare nitantur. cum uiros ecclesiasticos nichil
temporale optineant ab eis ad prestan
dum contra fidelitatis iuramenta compellunt.
cum uero secundum apostolum seruus suo domino stat
aut cadit. sacri auctoritate concilii prohibemus.
ne tales clerici personis secularibus prestare

cogantur huiusmodi iuramentum. Innocentius iij. a.
et f. canonicis antiochiensibus.
Petitio uestra nobis exhibita continebat. quod ecclesia
antiochena uacante. princeps antioche
nus timens conspirationes aliquas fieri contra
eum. a uobis iuramentum extorsit. quod contra ip
sum decreto non esset. et cetera. In perpetratione con
grua declamamus uos iuramento huiusmodi non te
neri. quin pro iuribus ac honoribus ipsius ecclesie
ac in spiritualibus iuris legitime defendendis
contra ipsum principem stare libere ualeatis. cohi
bendo uos a machinatione qua uitaret per quam
idem princeps deberet lesionem persone uel
sui amissionem incurrere principatus. Idem ar
chidiacono et magistro G. canonico tullen.
Ex litteris uestris accepimus. quod super causa usurarum
inter uos per G. d. et. ab ap. se. commissam
potuit per testes ab ipso G. producte produce
re de sortis ueritate liquere. licet de
obligatione sortis per legatos contraxisset. Unde ex
pedire uideretis quod exigatur de dicen
da ueritate a partibus iuramentum. cum
ex fama quam notorium habeatur prefi
tum esse. ex quadam uero presumi titulo pignoris
ris obligatam fortem et amplius percepisse.
Sic ergo ex huiusmodi iuramento defectu iustitia
occultata suppleatur ueritate. Mandamus quatinus partes
ad prestandum huiusmodi iuramentum per censuram ecclesiasticam com
pellatis. appellatione remota. Idem colocen. archi
episcopo et eius suffraganeis.
Intellecto iam dudum quod karissimus in christo fi
lius noster ungarie rex illustris aliena
tiones quasdam fecerit in preiudicium
regni sui et contra regis honorem nos ei
dem regi direximus scripta nostra. ut
alienationes predictas non obstante iura
mento siquod fecerit de non reuocandis
easdem studeat reuocare. quia cum tenea
tur et in coronatione sua iurauerit iura
regni sui et honorem corone illibata ser
uare. Illicitum perfecto fuit si prestitit de
non reuocandis alienationibus huiusmodi iuramen
tum. et periculum penitus non seruandum.
Gregorius. ix. episcopo cordinanen.
Mulieri que in iure prestito iuramento asseu
erat uirum talem in ipsam per uerba de presen
ti matrimonialiter consensisse. probationes
alias non habenti. uiro ab eius impetitione
per sententiam absoluto. nec debes licentiam
dare cum alio matrimonium contrahendi.
ne auctor periurij uidearis. sed hoc eidem
esset prohibendum. ne forte si falsum iura
uit. matrimonium contingit legitimum ipse
contra. sed sic coniuge est potius relinquendum. Idem.
Clericus qui iurauit se statuta in ecclesia sua
edita seruaturum. communites per idem iura
mentum statutum quod postmodum subsecutum
est fideliter obseruare. uel transgredi non debe
at quod promisit. non tenetur ad illius obseruan
tiam ex debito prestiti iuramenti. Idem.
Iuramentum a te parti delatum. in Iudicio.
iusta de causa non potuit recusare. quia
quod in iudicio a parte parti defertur recu
sari possit licite ac referri. nec liceat
conuento ad iudice famosam referre huiusmodi iusiu
randum. Sane si actor in probatione defece
rit. reus debet et si nichil prestiterit opti
nere. presumptione non faciente pro illo. reo
referri potest ad ostendendam suam innocentiam
iurandum. nam uidex inspectis personarum et
cause circumstantiis. illud actori uide
rit deferendum. De exceptioni
Celestinus. iij. bus.
Deniquem quod iudex personas testium. et cetera. Sic
rimina testibus obiciuntur de quibus non fu
erat accusatur accusata. sed tamen per exceptiones
opponuntur. probatio illorum criminum exi
benda est ante quam causa per sententiam terminetur. cum
sic canonica institutio declarat testes ab
que ulla infamia. uel suspicione. uel mani
festa macula inferendo testimonio requi
rantur. Quod si sola crimina de quibus
alio tempore conuicti. uel confessi fuerint testibus
obiciantur a testimonio repelli possint.
quod sic stephanus papa et alij pontifices in
uita ro. testantur non est credendum contra

alios coram conferibus. n. pri. placuerint
si inocentes. Ceterum si de criminib;
ad solam exceptionem obiectis testes co
uicti fuerint. siue confessi. penam ordin
arii inflictam no deberent. cu accusato i
ipsos fm iuris ordinem no procedat.
Sufficiat q si a phibendo testimonio re
pellantur. presertim ubi crimen quod
obicitur eum de qua agitur contingere
no uidetur. Innocentius III. archid. richem
et prti tua a nob fuit qsitum unde.
Sicutum. utrum is q. excoicato i lectio
ne et orone sciente comunicat. excoi
catum ipsum a sua possit accusatione re
pellere. uel ille comunione lii repli
care quem cu. illos q sq. t. e. scl. q ipsa ab
accusatione illi poterit remouere.
cu pmus. i. comone fideliu n sit exclusus.
Secundus uo tn a sacrilegis [illegible]
participatione remouetur. Idem laurentio
[illegible] prsbr [illegible]
q. laicali facultate. [illegible] de q
noticia p. C. presbitero [illegible]
tus pacifica possone gaudet. cu ex
ceptionem illam q presbit la. i alia
eccia beneficium possidet et n possit op
ponere quod constat uaria beneficia
idonee eccliis optinere. Idem epo eiten.
Astoral. ut. Cum p dilatorias excep
tiones maliciose lis nunq calumniatur
tio pr[illegible]. Inq. et respondendo decer
nimus. ut infra certum tps a iudice
assignandum. oes dilatorie proponantur.
ita q. si post eas aliquas uoluerit
opponere quas no fuerit protesta
te. nullatenus audiantur. n forte
aliqua de nouo emerserit ut si
ul' is q. uoluerit eas opponere fidem faciat
iuramento se post modum ad illius no
titia puenisse. Idem.
Cum int priorem et conuentum de arigen
tono ex pte una. et nobilem uirum S.
de vialle dyoc piratieu ex altera. sup

capitulis. et aliis coram uob ex delegati
one nra questio uerteret. procuratore
ipi nobilis uirum uolente declinare
iudicium. eo q duos ex uob habe
bat suspectos. procurator monasterii
allegauit pti eidem nobili cum
esset iunctus excomunicationis astrictus
exceptionis hii beneficium interdictum.
et i. Inquisitioni tue duximus respon
dendum. q. pro nobili legitima hii de
fensio i iudicio refutatur. et maxime
iudicis recusatio. cu periculosum sit co
ram suspecto iudice litigare. ac sup
partis iudicib; se. ap. de certa scia
no committit. uni i talib; no ex coicatio
[illegible] attendit. ut ex equitas iudicamus.
cu no debeat claudicare iudicium. ac
satis uideatur absurdum. si actore in
pugnante reo defensionis copia de
negetur. qr sic condepnandus [illegible]
[illegible] absoluendus. porro cu exo
municato quin i cam absolutionis exig
tit. no sit iusta denegandi sna. n
iure dicta debeat eidem appellationis re
medium. si q iniustam condepnaret. qua
tione iuno eadem que negocio ipi aliale
gentia subtrahant suffragia. no uide
mus. Ceterum no sic i reconuentione
sentimus. ne qd i defensionis remedi
um sustinet. ad impugnationis mate
riam extendat. Idem maldens. [illegible]
Cum uenerabil F. n. i. Sabinen epa
coram dilectis filiis nris. R. tt. sce
anastasie presbr. et p. sce lucie diacon
cardinalib; quos G. et R. procuratori
uero concessim auditores. ecclam sci
viti cu suis possessionib; et ptinen
tiis petisset. asserens eandem ad se
i spiritualib; et temporalib; ptinere. idem non
dum epi intentione fundata proposi
tione [illegible] q. et si decima ecclia dudum fue
rit ecce sabinen. ea tn no poterit
epus uendicare. quam ex pmutationis

cam farfen. [illegible] monasterium obtinebat.
et ad hoc probandum quoddam exhibens instru
mentum i quo continetur pmutatio facta uide
batur. q theodosius epus cu suorum sacer
dotum assensu predictam ecclam sci uiti
p quibusdam ecclesiis et reb; aliis i sabinen
sium dyoc monasterio concedendam. ad hoc
epus proposuit memoratus intentionem
suam p hii responsionem esse fundatam. cu enim
ps una respondet se dcam ecclam ex p
mutatione facta p sabinen epum obtinere.
ostenditur consequens uidebatur se cre
dere q dca eccia tpe pmutationis pti
nuit ad ecclam sabinen. cu inter eccam
beneficiorum opponitur. n cu aliquo q
eu dno. uel cu eo q habebat loco dni
legitime ualeat celebrari. et i. porro
memoratus epus ad probandum q ea dca
eccla ad se i temporalib; ptinebit. quos
dam testes induxit p quos nitebatur
ostendere q. eu dcam ecclam q mo
lendina. [illegible]. et alia [illegible] ei sabin
epi diutius possederunt. de illis p sue
uoluntatis arbitrio disponendo. et i.
Intelleximus supradictum epum intentio
nem suam minime fundauisse p ter
minis depositiones. uel pcurrentes suspen
siones. qr exceptionem obiciens de
intentione ptis aduerse no intelli
gitur fuisse confessus. uel p instrum
tum ex aduerso exhibitum. cu ideo theodo
sius epus a quo pmutatio facta pro
ponitur no dicatur epus sabinen. qq i
tam scripto quo procurator uetusto
appositum fuit sabinen p uitium fal
sitatis. licet aut nimis excesserit
q rescriptum illud instrumentum falsa
uit. qr tn delictum psone i capitulum
ecce redundare no debeat. ac no so
lum an sntam. uum etiam post eam excep
tio falsitatis. Cu falsum instrumentum
prestitu lata sna usq ad. xx. annorum
spatium ualeat retractari. ueita

te opera. nolumus ut p id monasterio ullo
preiudicium generetur. Cu a uo nob
constat supradictam ecclam sci uiti con
tentam esse i dyoc sabinen. epale ius i
omnib; epo adiudicauimus i eadem.
illis dumtaxat exceptis. que p au
tentica scriptura noscuntur ei esse sub
tracta. cu p priuilegium uel prescriptionem
legitimam uel alium probatur excep
ta. Vm qr dcs epus q eandem ecclam
uendicabat muniri se prescriptione
legitima no ostendit. quia probauit
epus sabinen hoi eidem ecclie aliquando
tpe possedisse. uos ab impetitione eiusdem
dem epi que ad temporalia eidem eccle
sie duximus absoluendos. [illegible]
[illegible] abbatum sci viti et sci quarti
in laoditien.

Olim et i. Sup ex pte. v. fuit [illegible]
tum. qr littere processus int [illegible]
tem archiepo presentatus. [illegible] exceptio
de proposuit. q auctoritate ipsarum litterarum
minime tenebatur. qr ultra duas di
etas extra suam dyoc trahebatur i eam.
et qr dictus archiepus hanc exceptionem
admittere recusabat. uocem ad nos
appellationis emisit. et i. porro procura
tor ptis aduerse. sic. q idem. v. ultra
duas dietas extra suam dyocesim mi
nime trahebatur. cu ipse archiepis
[illegible] i tali loco staret q recipere
ad illo no erat ultra q permissum e p con
stitutionem concilii generalis. et i. [illegible]
n. o. q. si procurator tr. v. [illegible] re
tenuit exceptionem quam coram archiepo
proposuit predco. uidelicet i eam trahi
ultra duas dietas contra constitutionem generalem.
nos appellationem dci. v. legitimam esse
nentes negocio supsedere curatis.
Idem archid. [illegible] et officiali.
et i. canonico [illegible].
Dilecti filii. S. ac P. et G. cancia sce
[illegible] nob petitione monstrauit

nit. q' eu .o. canonicus eidem ecce ip
sos coram delegatis a nob' eruss' i eam.
sup eo q' se opponit electioni a qb3 dī
canonicus ḡ. ācen. fec̄ de ipo ī p'ore3
eccē supdce. ydem pposuerut q' dictus
o. nō debebat audiri. eo q' excoīcat'
erat. ⁊ piury crimine irretit'. Cūq3
dcs .o. pfatis .g. ac p. puriu. ⁊ ē.
excoīcationē ī modū replicationis ob
iecit. eou exceptionē elidere nitentē.
peurerai eou pposuit. q' ei sup hec p
batio recipi non debebat. q2 ⁊ si obiec
tum pfatis canonicis piuriū pbare
tur. nō eēnt pp hoc a defensiōe sue
eccē repellendi. Adiecit ē q' ō excoīca
tioē3 dco .o. ī modū exceptiōis obiec
tam excoīcatio supdci .ē. ⁊. replica
ri nō poterit. q2 exceptio ipi .o. opp
sita. pbata. eunde3 repelleret ab ag
endo. replicatio nō sepedictū ⁊. neq3
quā a defendendo repelleret. Si ē pbaret
⁊ J. Ipi nō iudices interlocuti fuerut
q' prius pbatioēs recipet sup repli
catione pmissa. pp qd ad nrām fuit
audientiam appellatum. Olcarci. o.
ō. si ves tea se h't. reuocato i irritū
⁊ ē. Gregori. ix. io. ⁊ o. canōico pes.
Aplice sedi. ⁊ J. Sane uob' apt. se. ap.
ostituis. quedā suspensiōis ⁊ amo
tionis a beneficys sne fuer' ī modū
exceptionis obiecte quas licet ppē
retis uos posse nllas eē p teste3 vōs
neos ⁊ instruīta pbare. ne tn̄ ordi
natioēs ppēri eccē pp quā venerat
hm obiectionis obstaclō ɔtingeret re
tardari. snas ipas relaxauimus ad ca
utelā. Item lincolnien̄ decano.
Dilecte in xpo filie priorisse ⁊ ɔuent'
de cāpessera nob' significare curar
unt. q' cū int' ipas ex una pte. et
porē ⁊ ɔuentū de bruerellera ex alta
sup qbzdā decimis ⁊ reb3 alys p q
b3 ɔueniebant' ab illis corā abbate

scī benedicti ⁊ ei' colleg. ɔ. gns qd tūc
tec' auctoritate aplica ⁊ ipe ad nos
ex sufficienti ḡuamine appellassent.
ac nūtiū suū ad appellationē3 misē
psequendam. pfata iudices postmo
dum tulēr' excoīcatiōis snām ī eosdē.
ħris ǵ litteris sup appellatione pfata
nō fcā mētiōe de excoīcatiōe. ⁊ p eu
dem nūciū ad priores de anglie ⁊ suos
iudices impetratis. ps adusa ex eo
appellasse pponens. q' ipi iudices ex
ceptioē3 excoīcatiōis pte ō ipas ab
eo ppositam admitte denegarunt. ad
priores de grenimie ⁊ suos ɔiudices
ntās sup hoc litteras īpetrauit. co
ram quib3 ex pte ipau fuit excipiendo
ppositū. q' cū pt' appellationē legitimā
dca sna lata fuit. ⁊ cuilibet excoīcato
defensiones auxiliū ɔpete ɔgnoscat'.
memorati iudices exceptionē ptis ɔ
rie sic nec debebāt' admittere nolu
erūt. Si cū dcs de grenimie ⁊ ɔiudi
ces sui tales exceptionē3 nō recipet
easdem. ipe enī ad nrām audientiā
appellauit. Olcarci. o. q. si ē ita. re
uocato ī statum debitū quod pt' app.
hī īuenerīs attēptatū. ī eodē nego
cio pdictis mandati nri ad pfatū
priorem de grenemie ⁊ ɔiudices suos
directi tenore3 pata rōne pcedas.
Item abbati scī saluatoris papien̄ ⁊
vercellen̄ pposito.
Significauerūt nob' capitulū derconat. q'
cū p ī sūi archipbrū elegisset. me
diolanen̄ archiepo pñtatū ē electio
ne3 renuens ɔfirmare. cepit dicū ī
archipbrū īstitui eccē supdcē. Cū r'
ipis ad se. ap. appellātib3 pposito scī
stephani eām sup hys diximur com
misisse. q electionē ipou ɔfirmans
⁊ pñūtians ius eligendi ad ipm ca
pitlm ptinere. ptem adūsam ab ī
petitioē eou absoluit. a qua sna ptr

tes ad se. ap. appellantes. cām ipam
uob' optinuere ɔmitti. si a pte altā
exceptioē excoīcationis opposita ō ca
pitlm memoratum uos minus pude
attendentes. q' pretextu excoīcatiōis
opposite a psecutioē appellationis nō
debeat qs excludi. cū oēs legitimā defē
sio excoīcato ī iudicio refuget. ptea ad
usm nō eē cogendū ad respondendū
eisdē3 pceram decreuistis. pp qd dcm
capitlm nrām audientiā appellauit.
⁊ J. o. q. si ē ita. exceptioē hī nō obstā
te. ī eodē3 nego pcedatis. Idem.
Exceptionē3 excoīcationis īdulatorijs p
ponendis seu scienē ɔmittens ī qua
libet pte litis oppone minime phi
bec'. qd ē ī hac exceptioē spāli obseruā
dum. ne qs ī pitlm aie sue excoīca
to ɔicente cogatur. q si eā om̄ısit. ū
actor laboribz ⁊ sūptibz fatiget'. ī ex
pensis ē legitimis ɔdepnand'. Excoī
cat' aū publice ⁊ si hī exceptio non
opponitur. nichominꝰ ē offō iudicis
repellendus. Idem.
Aduersario tuo p iudicem absoluto. q
uiā tpe mote litis rem petitā ab ipo
sine dolo desierit possidere. si eā m p
ossideat tibi petenti dominio rei iudica
te exceptio nō obsistit. Idem.
Venabilem frēm nrm archiepm nazb
onen. q a iudicib3 ex sufficienti ḡua
mine ad ap. se. appellans ad uos sr
appellatioē sua nrās litteras reportauit.
⁊ si ex causis alys tpe impetrati res
cripti iuncto fuit excoīcatiōis ainc
tus. de qua ibi mentio nō habetur
ad psequēdā p easdē litteras app. pre
dcām decernimus admittendum. q
nich excoīcato appellare pcēt. si nō
possīt appellatioē3 pseq. ⁊ sup ea litterās
impetrare. Lī de pscriptiōib3.
Ex concilio africano.
Placuit ut si qsquā aliquē3 locū ad ca

tholicam unitatē ɔuerit. si eū p triēni
um nemine repetente tenuit. ulteri'
ab eo nō repetatur. Si m p ipm p ipm
triennū fuit eps q posset repetere ⁊
tacuit. Si aū nō fuit. nō pudicetur
matrici eccē. sed liceat cū locus accipit
epm ex ipo die īfra triēnium repetere.
Jt' si fuit eps ad catholicam fidem ex do
nati pte ɔuersus. nō ei pudicet psum
tum tps. sz ex quo dioc ɔuersus ē hīt p
triēnium potestatē3 reqrendi locū q ad
ipam cathedrā ptinebit. Ex registro
gregorii vasilie patricie.
Nichil poest. ⁊ J. sed nichil ex scandalo. nich ex se
rali strepitu uobcum nos uelle de cau
sis pauperū diffinire. uob' scripsisse me
minimus. sz illud scire uos credim'.
taciturnitatē atq3 patientiā nrām fu
turis pt' me pontificib3 ī reb3 paupum
pudicium nō facturum. Gregorii'.
Eou patrū sanctioēs statuentes ɔfirma
uerit. ⁊ nos irrefragabilr' ɔfirmamus.
ut oēs possessioēs ad singlas parrocias nrō
⁊ futuri ptinentes. a qb3 p. xxx. anos
possesse sūt qete ⁊ sincere. absq3 synodi
li reclamatione pperio teneantur.
Alexander. iij. Salernitani archiepo.
De quarta. decime. ⁊ oblatiōis defuncto
dicis ab ī peticioē epi ɔdragenaria pscrip
tioē cpās se posse tueri uidet'. ū forte ī
terim pastoral' sedes caruisse pastore. q
uia ex uetere eccē sue debuisset. Nā ro
mana eccā tricēnalem pscriptioē3 ɔ eā3
nō admittit. Idem.
Vigilanti studio cauendū ē ne malefidi
possessores simus ī pdys alienis. qm
nllā diuturna antiquior possessio iuuat ali
que3 malefidei possessorē3. nisi resipuerit
postqm se aliena nouit possidere. cū bo
nefidei possessor dici nō possit. Ephesi
nus enī legis latore solū pp uitandam
miseriā seqntionē ⁊ longi tpis errō
rem ⁊ ɔfusionē prium tricennali ut'

qdragenali pscriptioni uigorem legis
iposuit. nob enim cum in rebus cognitas q̄ la
tentibus placuit nō hic uigorem.

Item mauriẏen epo.
Ad aures nras peruenit duas eccas li
tigasse sup decimis quas una eaꝝ
i alteri parrochia annis. xl. posse
dit. ⁊ j. t. f. psentib; innotescat q
de iure melior ē condicio possidentis.
qr qdragenal pscriptio omem ptē
actionem excludit. Id pameri epo.

Cum que inter regimen archid. ⁊ nobi
lem uiri. G. sup decimis itur. ⁊ j.
Ideoq. ms. q. cam ipam debito fine
decidas. nō obstante pscriptione te
poris. ul' concessione ecclesiastice seclaris
ue psone si decz. G. eam opponere
uoluerit. qr cum laycus detinere decim
as nō possit. eas nulla ualeat pscri
bere ratione. Idem.

Illud aūt scire te uolum ⁊ tenere.
q adulsus eccas minores pscripti
ones q̄ xl. annoꝝ. ro. ec. nō admi
ttit. licz quam canones oplet ex
cēualem. ⁊ ecca se pot adusus ecām
qdragenaria epis pscriptioē tuerio
re illa quā i ocuisse qdraginta annis
noscit possedisse. vnde si de pscripti
one interruptioē inter partes fuit
mota qo. ab utraq; pte testes reci
pi debent. ⁊ si pbata fuit interrup
tio. pscriptio non tenebit. Idem.

Ora indicante abbate. C. opimus
inter eū ⁊ abbatem sce lucie excecā
de finib; qone. agri mesales diffin
itioē illam pspecimus finiendā. Orta
mur ģ ut ad locū de qb; ē contentio
accedentes. eā uia faciatis psentia
terminari. xl. tñ annoꝝ pscriptioē
utriq; pti suata. Lucii. iij.
Ex transmissa ogne abbatis ⁊ mona
choꝝ de balen. accepim'. q cum ecca
de camerion ad ius coꝝ ptineat.

Et loies de sabin ⁊ de vinchon eccā
s parrochiam sit ipi ecce. clia
q pdcas habuer eccas minitati
omne ius parrochiale pt ius fun
dandi matrici ecce subtraxerit.
⁊ j. ms. n. ms. q. decimas. oblationes.
cū aliis obuentionib; memorate
matrici ecce pscriptioē postulantes
tpe nō currente. restitui faciatis.

Innoc. iij. abbati de cerreto.
Accedentes ad psentiā decessoře. n.
ppōte sci macarii. ⁊ a. canonicus
sci stephani syndici ⁊ pcuratores
ppositi ⁊ clici mediolanen. de or
dinariis maioris eccle gruere sunt
conquesti. q cum ipi legatos ⁊ nūcii
os. ap. se. deuote recipiat ⁊ pcu
ret. dicti ordinarii pcurare ipos
renuunt. ⁊ pcurantib; ad expensas
subsidium impari. ⁊ j. volentes aūt
ut qd oib; iminet ab oib; oplet.
ms. q. n dcā ordinarii p spāle puil
legiū ap. se. a pstandis pcuratio
nib; ostenderit se immunes. i silō
gissimo tpe pcurationis obsequiū n
impenderint. cum intalib; pscrip
tio ē locū nequeat uendicare. ipos
ad pcurationes sacientā ordie debito
subeundaz. ... teneri decernas.

Idez costan. ⁊ de sco cenato pontib;.
Cum nō liceat a capite membri recede.
nō sufficiam admirari. q sic refe
rente bracaren archiepo nob ē i
timatū. licz ecce uire i ipi sit dyoc
constitute. uos tñ obedire ē tamq̄ epo
urō contumacit recusatis ⁊ j. Ideoq;
ms. q. pfato archiepo ⁊ ecce bracca
ren. obedientā ⁊ reuerentiā debitaz
sic alii clici sue dyoc. faciatis ipen
datis. pscriptioē tpis nō obstante.

Idez nobili uiro macrafellon.
Ad audientiā aplāt' nri puenit. ⁊ j.
Hypponebatur ex pte tua aliq. pp.

pdecessores tuis tibi i castro palatioli
concessisse singlis annis xl. sol. den
papien. quos. ro. ec. ibi consueuit
recipe annuatim. Insup omestioēs.
banna. placita. forisfacta. ⁊ oīa iu
ra que ibi. ap. se. habebat. Set ea
tibi nulla rone deberi castellan' eius
dem castri ostantissime asserebat.
Ad qd pbandū iducebas pti. pp. p
uilegium. ⁊ librū ro. ec. censuale.
l; ad intelunis pbare p testes q dic
ebant se uidisse pscriptū censum
nūtiis pontificis tuam a. l. annis
a ista fuisse solutū. s; inter aliā
fuit ex aduerso responsū. qr nec p
uil. nec liber censual' tibi aliqd co
modi afferebat. cum puil' usus nō
fuerit spatio. xxx. annoꝝ ⁊ liber
censual' suspect existeret. qr nō fue
rat i camera nrā repertus. ac seri
mari alio modo scripsissi dca testi
um q̄ extisset. nos g magis auc
toritate puil'. q̄ depositiones test
tium attendentes. considerantes ⁊ li
brū censualez quez suspectū habu
imus. licz nō i nrā s; i cardinal'
sci adriani camera fit iuent. qr
eū qn camerari fuerat de camea
beati petri suscepit. nec credētes
ipm serimarium. cum iurat' sit offi
ciū suū fidelr exeq. aliud scripsis
se q̄ testib; dicetur. respicientes
insup q ē longe ualidi ipm negim
tangere principalr ro. ec. ō quaz
nō nisi centenaria pscriptio cur
rit i solutioē pscripti census.
⁊ aliorz petitoꝝ contēpnatū ... nos
m pte aduisam. iniungen ... tan
tes eidez ut tibi nō tamq̄ tibi. set
tamq̄ ec. ro. cui auctoritate debes p
cipe. cui ⁊ pp pdca beneficia uas
sallus ex istis sui difficultate psō
luat. Id helien. ⁊ W. abbatib;.

Cum nob. ⁊ j. licz tam legali q̄ canoi
ca diffinitione statutum. ut ō ro. ec.
q gaudet puil' spāli. nō n centena
ria pscriptio locum ē ualeat uen
dicare. tpa tñ intercedentium scismatū
que pm iuris ordinez cursū pscrip
tionis impediuit nolum' aliquatenus
coputari. s; diligenti consideratioē ad
hibita de ipa supputatioē adduci.

Idez helien. ⁊ rofen epis.
Auditis ⁊ intellectis meritis cause
que uertit inter vingorien epm ⁊ ab
batem de eueschām sup eccliis in
ualle de eueschām. quas eps asserit
ad se dyocesana lege spectare. ab
bas aūt eas ēe ab eius iurisdictioē
penitus exemptas. ⁊ j. vnde tanto tpe
pbant p testes abbatib; de euescha
pleno iure possesse ut uideant in
eas epale ius legitime pscripsisse ⁊
j. Quocirca. ms. q. inspectis puil'.
ethe. ⁊ os. regū. que abbs sup liber
tate pmissa asserit se habere. si p il
la constiterit q uallis de eueschām
sit ille locus quē clemēs p. n. liber
tati donauit. absoluatis abbatez ab
ipetitioē epi sup eccliis memoratis.
adiudicantes illas abbati pleno iu
re subiectas. epo sup illis silentiū
iponatis. q si abbas in hac pbatione
defecerit. audiatis pbatioēs sup tpe
quo ista. xl. annos. se. epal' uaca
uit. ⁊ si p tantū tpis uacasse constite
rit. ut illo subducto nō sit qdrage
naria oplecta pscriptio. ues i illis
eccliis ius epale adiudicetis epo.
Ac sup illo ppetuū silentiū i ponatis
abbati. Si aūt exceptioēz hñ epis n
pbauerit. qr tñ interruptioēz pbauit
⁊ circa pcessiones pentecostales in
villa ⁊ ecca de meotona. ⁊ receptioēs
ac pcurationez archid. nec nō solu
tionez denarioꝝ sci petri i ualle de

euescham. et circa ecclesiam quoque eius matricem.
matrinoialium. et capellani suspensione
in predicta uilla de mortona. et iisdem cap
pellanis in predicta uilla de euescham. uos fra
tribus uris episcopale adiudicetis eidem ecclesie.
Si uero circa suspensionem et interdictum hii ista
xl. annos interruptio facta fuerit. in eis
et silentium imponentes. que abbas pre
scripsisse probatur. Idem parisiensi episcopo.
Cum ex officii sui debito senonensis prouinci
am uisitaret archiepiscopus senonensis. per pari
siensem diocesim transitum habens faciens ad abba
tis sancti maglorii. pontis de cistres et quorun
dam aliorum ecclesias eiusdem diocesis. necesse
habuerit declinare. a quibus cum procuratio
nem sibi debitam postulasset. ipsi eam i
prouinciae negauerunt ad sue defensionem
negationis hoc solum allegantes. quod
non meminerit se procurationem hii prede
cessoribus eidem archiepiscopi exoluisse. nec ab
eis aliquando fuisse petitam. et infra. Illos sibi per
missam allegationem eorum nullam penitus
reputantes. cum sibi procurationem que ratione
uisitationis debetur prescribi nequit.
quemadmodum nec ipsa uisitatione. ipsam per
aliquo modo prescribi. et si aliter eum pre
scribere possit utramque. et infra. Mandamus quatenus
in iis receptores antiqua metropolitana consue
tudine tribuit archiepiscopus memoratus usque
ad satisfactionem condignam faciatis obser
uari. quia secundum apostolum qui spiritualia seminat.
non est magnum si metat carnalia. cum
nemo cogatur suis stipendiis militare
re. si quod enim aliud quam quod supra fuit
allegatum contra intentionem archiepiscopi obi
cere uoluerint et probare. nos eis facie
mus iustitiam exhiberi. Idem pisanis.
Si diligenti. et infra. Cum [...] archiepiscopus
iudicem calaritan ad nos et predeces
sores beati petri principis sibi tota sar
dinia nullo prorsus mediante. ubi
non licuit per te uel ecclesiam tuam a martin
one masse iudice calaritano fidelita

tis exigere iuramentum. et infra. Illos quod que
nuntii tuus proponere uoluit plenius ac
cipientes. non intelligimus de. uel eccam
tuam super hec aliquo iure fulnissam.
cum auc. sedis apostolicae non ostendas. per quam a
iudicibus calaritanis tu et antecessores
tui fidelitatis exigeretis iuramenta.
nec prescriptione aliqua munitus. cum
secundum confessionem tuam non eccam pisana uel
tu fuisti in quasi possessione iuris exigendi
hii iuramentum. quod per sedem apostolicam ab ipsis iu
dicibus receptum fuisse fateris. per quod con
stat ecclesiam romanam semper in quasi possessione fuisse.
cum per eam nuncios tuos et antecessorum tuorum ex
actum fuerit et prestitum iuramentum. et is ei
possidere dicitur cuius nomine possidetur. Si
uero dicatur quod nomine tuo et antecessorum tu
orum et non nomine romane ecclesie fuerit iura
mentum exactum. posset inferri quod iuramen
tum prestitum contra conseruandis iure et honore
sedis apostolicae fuerit uiolatum. unde licite retine
ri non posset quod contra iuramentum hii fuerit scienter
obtentum. quia secundum hoc locum prescriptio habere
non posset. cum in prescriptione rerum ecclesiastica
rum bona fides et iustus titulus exigatur.
et si locum potuisset habere prescriptio. non
credimus centenariam prescriptionem que
sola currit aduersus romanam ecclesiam posse probari.
Idem episcopo lucano.
Cum olim frater episcopus cum abbate et monachis
sancti saluatoris de sexto super plebe sa
nametani. et adiacentibus capellis ipsi
in nostra presentia litigando contentiones in
eis et alia ad ius episcopale pertinentia uen
dicares. ad fundandam intentionem tuam
ius commune principaliter allegabis. cum
[...]. diocesis uniuersa spiritualia in
terris predictis locis que fuit in tua diocesi
instituta. ad te tanquam ad dyocesanum episcopum
pertinere arbitrium. predicta super hoc priuile
gium a pistoriensi episcopo archipresbytero ac
primicerio lucanis allegans. ad elu
dendam autem intentionem tuam abbas gregorii VII.

pape priuilegium exhibuit. quod predictum arbitrium
multo uidebatur tempore processisse. per quod etiam
manifestum quod plebes et capelle predicte ui
debantur libertati donate. et infra. Aliorum quoque
romanorum pontificum abbas priuilegiis utebatur.
post arbitrium promulgatum contra concedere uide
batur. et infra. Cum predicti abbas sufficienter
ostenderit monasterium suum super restitu
tionibus. destitutionibus et ordinationibus
plebani. et clericorum. baptismo. penitentia in
iunctionibus culpis. sepultura. decimarum
perceptione. ac diuinis officiis celebran
dis tam in plebe quam in capellis predictis. interdic
tis excommunicando. atque interdicendo. et etiam ab
soluendo legitima prescriptione munitum.
abbatem ipsum ab impetitione tua super illi
dictis articulis duximus absoluendum.
super illis tibi perpetuum silentium imponen
do. super aliis omnibus que ad ius episcopale
spectare noscuntur uel tenorem arbitrii
eundem abbatem quo ad plebem et cappel
las predictas. sententialiter condempnantes. Idem.
Veniens ad presentiam nostram. abbas sancti quirini
de pinonia. et infra. Petiit a nobis primodum
idem abbas ut de spurmiensi episcopus non impe
diat uel faciat impediri. quo minus
omnes qui in mangeri parrochia uel ciuitate
consistunt de omnibus que possident decimas
sibi soluant. sicut in priuilegio pascalis pape predecessoris nostri et
sancti regis stephani continetur. predictus uero
episcopus postulauit. ut decimas simagiensis
ciuitatis inter suae diocesis terminos constitutas.
quas detinet idem abbas sibi restitui fa
ceremus. si aliquo iure speciali se ipsas
possidere monstraret. et infra. Crisma uero
olim sanctum. consecrationes altarium. seu ba
silicarum. ordinationes clericorum qui ad sacros
ordines promouendi fuerint. eliam ecclesiarum
uel capellarum ipsi monasterio quod est in spi
miensi diocesi constitutum. a uespiniensi episcopo
postulabunt. si quidem catholicus fuerit. et
gratiam sedis apostolicae habuerit. et gratis sine prau
itate aliqua uoluerit exhibere. alioquin

ab alio quem maluerit presule catholico su
scipient ea liberam habeant facultatem. sicut in
priuilegio eiusdem pascalis et alexandri papae predecessorum nostrorum. pres
mus continetur. non obstante priuilegio clementis
pape nostri. per quod priuilegio successorum papae non exstat de
rogatum. cum de ipsis nullam fecerit mentio
nem. presertim cum ipse clemens priuilegio illud concessit
saluis institutionibus non solum romanae ecclesiae. sed ipsius
et legatorum. sed obstante potius prescriptionis quam
idem abbas in suum subsidium opponebat.
quia si consummata erat quando ab alexandro papa pri
uilegium impetrauit ueri prescriptionis ren
unciasse uidetur. presertim cum coram nobis pri
uilegio illo sit usus. quod sue intentioni contra
ad huic articulum contradicit. Si uero non du
fuerit consummata erat prescriptio. sed erat in pre
scribendo post impetratum hii priuilegium bonam
fidem non habuit. et ideo secundum canones
non prescripsit. Idem in concilio generali.
Quoniam omne quod non est ex fide peccatum est. sy
nodali iudicio diffinimus. ut nulla ualeat
at absque bona fide prescriptio tam canonica.
quam ciuilis. cum generaliter sit omni constitutioni atque
consuetudini derogandum. que absque mor
tali peccato non potest obseruari. unde oportet
ut qui prescribit. in nulla temporis parte rei habeat
conscientiam alienae. De sententia
Gregorius nonus. et re iudicata.
Sententia contra leges canones siue placita.
licet non sit appellatione suspensa. non potest
tamen subsistere ipso iure. Idem.
Iurgantium controuersias celeri sententia ter
minare. et equitati conuenit et rigori. Idem.
Non potest quequam a sacerdotali gradu. nisi
iustis ex causis eorum sacerdotum sententia sub
mouere. Leo papa.
Ea que iusticie cassatuum mate iuste et rationa
biliter fuerint diffinita. nostra quoque sententia ro
borentur. Alexander III. eboracensi archiepiscopo.
Directo notitiae quod si sententiam a nobis latam per
primus per aliquem executioni mandari. et
fraus interuenerit. non est facultas exe
cutori de toto negotio cognoscendi. sed

deferri q̄ones que inciderint ad se. ap. o
prætext. Item nouarien̄ ep̄o.
Cum aliquis ē adiudicata possessio. non
sufficit eis dari pignora. nisi corpali
possessione letentur. Idem eid. et W. arch.
Lator p̄sentium sua nob̄ insinuatione
monstrauit. q̄ cū quandā mulierē
legitime desponsasset. et cū alius eā
copula subsecuta. int̄ eos scandalū
ē suboṙtum. cui occasione debitū ei sub
traxit. Consanguinei u° mulieris
hoc molestū habentes. q̄ones moue
runt eidem. p̄ponentes q̄ mulierē ī
uitā et renitentem. nec etatis apte
matrimonio existente duxisset uxo
rem. et q̄m idem uirū cupiebat agē
dissolutam. demū utriusque studio īteruē
niente. fuerit minus rōnabilit̄ sepa
rati. lsolentes q̄ matrimoniū canonica s̄cta
leuitate q̄dā dissolui. q̄. q̄. si uob̄ con
stiterit eos p iudiciū ecce n° fuisse
legitime sepatos. occasione q̄ deceptam.
ipsos faciatis sicut uirū et uxorem similit
p̄manere. Item.
Cum cā que uertit̄ int̄ uos et G. et A.
laycos sup domo q̄dam eis ab archi
p̄b̄ro u̅r̅o interdicta. ad examen. I. ap.
se. legati delata fuisset p̄t ap. ad
nos interposita et receptas inductas q̄m
istā eminū tibi fil'. t. ad eā p̄sequē
dam p̄sertū iter n° arripueras q̄ te
s̄niam p̄ferentis. memoratus. G. et A. p
texitam domū p̄m veronen̄. ciuita
tis q̄suetudinē adiudicare curauit.
demū cū eā fuisset ad nos p ap. dela
ta. brixien̄ ep̄s delegat̄ a nob̄ s̄niam
q̄ uos s̄c̄da forma canonū s̄m eādē
q̄suetudinē sic p̄fat' legat' fecerat
p̄mulgauit. nos aūt q̄siderantes q̄ li
cet usus uel q̄suetudinis nō minima
sit auctoritas. nūq̄ tn̄ ueritati aut
legi p̄iudicat. p̄scripta s̄niā reuo
cam'. et uos ab impetitione absoluentes

illoꝝ. uob̄ et ecc̄e ur̄e domū adiudica
uimus sepedictā. Idem eboracen̄ archi
ep̄o.
Int̄ cetās. et I. Item cū aliqua causa ap. re. omittit̄ et s̄nia fertur in
iqua. eam euacuari oportet. nec ei
debet stari. si iniq̄tatem q̄tineat mani
festam. Clemens. iij.
Tenor litterāꝝ tuāꝝ ostendit. q̄ cū int̄
R. et o'. mulierem q̄d matrimoniū trac
taretur. a theatino ep̄o q̄missā fuiss.
idem eidem. R. mulie absente ab īpe
titione ipsi' absoluit. Certū eadem mu
lier a nob̄ ad te litterās impetrauit.
ut de cā cognosceres. et eā fine debito
t̄minares. et I. Dictus u°. R. a te
uocatus ad eam. t̄mitate p̄text'
nō affuit. eo q̄ nocte sequenti aliā
s̄ copulare p̄sumpsit. Teu excōicationis
s̄niam p̄mulgasti. a qua postmodū
absolutus ad te ueniens. ostendet lit
teris ep̄i memorati. q̄b; cū ab īniqua
te ipsi' absolutū fuisse patebat. q̄ q̄
mulier suos testes offert ad p̄bandū.
q̄ idem. R. eā desponsationis anulo pub
lice subarrasset. tu q̄d sup hijs agē
debeas postulas edoceri. Ideoq̄ īq̄sitioni
t. t. R'. q̄ nō obstante illicita absolu
tione quā ep̄s fecit. ī cā p̄cedas. eidem
R. sub pena excōicationis arti' inter
dicens. ne ad eā quā supduxit accedat. pu
q̄ fuit cā decisa. Idem.
Consanguinei. C. latricis p̄sentiū sic
tuis litteris intimasti. q̄parentate int̄
ipsam et uirū suū legitime p̄bauer̄.
ita q̄ int̄ eos s̄niā diuortij p̄tulisti.
p̄dca u°. C. cū sit tibi postmodū q̄fes
sa q̄ ei q̄mat' īueritate an s̄niam nō
fuisset. s; post sepatione q̄ p̄titatem
cū eo h̄rit et tandem ad s̄as nuptias q̄
uolauit. et I. f. t. R'. q̄ p sola q̄fessio
nem mulieris nō ē recedendū a s̄niā p
iudiciū ecce rōnabilit̄ p̄mulgata. ni
legitime ī q̄triū p̄baret. Innoc. iij.

archid. et sacriste magalon̄.
Cum olim magalon̄ ep̄s. p. d' castro no
uo ad uacantē archid. eiusdem ecc̄e no
minasset. p̄posito ut nullus ibi nisi p̄u
uocē q̄cessa q̄ duplici instituet̄ p ap. ī
p̄posita inhibente. ep̄s dictū. p. d' arch
dyaconatu p anulū īuestiuit. p̄posit
u° aliū ad eundem archid. nolare p̄sump
sit. C. p̄. n'r q̄d s̄cm fuerat ab utraq̄
p̄te cassauit. p̄nuntians q̄ aliquib; s̄cri
b̄t. ut tā ep̄m. q̄ p̄sonas ad ordinā
dū q̄cordēt archidyaconū moneretur.
et coꝝ forte monitis nō ad̄misse. hec ip
si exeq nō distulerint. p̄t hec u° dictus
p. n. G. q̄ nō dū ad dyaconat' erat p
mot' effin. p̄t q̄sciam p̄uatōis ep̄i. ip
se. ap. sic morantes. ip̄m archid. q̄
p̄nūtiatione suā extulit. sic credimus
circumuenientes q̄ iherinas uestigijs
p. n. dicemū s̄niam re. se. cū aliqd
sibi subreptū posse īmeli' q̄mutari.
q̄d de p̄dco. G. s̄cm ē. nō obstante do
natione quā ab eodem ep̄o ī elusione dona
tionis. ap. nup dr̄ recepisse. irritam
reuocam'. et ei licet absenti cū de subrep
tione liq̄do q̄stet. sup̄dco archid. p̄petu
um silentiū īponentes. p̄cipiendo q̄.
q̄. sepedictū archid. plene cū iurib; q
p̄tentes fuerit ī ecc̄a. interueniente q
cordia. ordinare curetis. Idem abbati
et q̄uentui s̄ci genon. ueron.
Cum int̄ uos p ecc̄a ur̄a. et archip̄b̄rū
et clericos s̄ci pauli sup subiectione eidem
ecc̄e q̄d uertet̄. ex p̄te ur̄a fuit p̄po
situ. q̄ dc̄a ecc̄a monasterio ur̄o pleno
iure debet ē subiecta. uidelicet ī in
stitutione. destitutione. īuestitura archip̄s
biteri. et eiusdem fidelitate. ip̄i et s̄ctīu
obedientia. correptione. representatione
ad ordines. q̄solatione. susceptione crism
atis. letanijs. et alijs similib; p que ple
na subiectio declarat̄. ad q̄d p̄bandū instru
mtū publicū q̄cessionis. B. quondā ueron

nen̄ ep̄i p̄ars ur̄a in mediū p̄ducebat. quā
accessionē successor ei'. t. ratā habuit. et
etiā q̄firmauit. sup hijs quoq; tā ro.
po. q̄ patriarchaꝝ aqleg. p̄uilegia et q̄
firmationes induxit. quoꝝ un' de subiec
tione plenaria ī p̄uile. suo euidentē ex
p̄ssit. q̄ testimonio. R. quondā veron̄
ep̄i q̄ eidem ecc̄e archip̄b̄r ēstitut. s̄cm fu
erat et q̄pletū. et ī eo a p̄ore s̄ci zenonis
mandauit sua uice subscribi. ab aduerso
ī parte ur̄a q̄ int̄ quondā abbatē eiusdē
monasterij. et S. archip̄b̄rū et s̄res eius p
cedente q̄e de fidelitate et obedientia ma
nuali q̄trouersia fuit exorta. ad q̄ duo
illi se astringat teneri negabat̄. et sup
hijs testes p̄ducti fuer̄. tandē p̄fat'. t.
veron̄ ep̄s quedā archid. sequens a q
ītem fuerat iudicatū. q̄ uel archip̄b̄r
dimitteret eccām. aut abbati obedientiā
repmitteret. s̄nialit̄ diffiniuit. cui s̄nia
cum nulla fuit appellatione suspensa.
ī rem ēnsijt iudicatā. et I. Quatuis for
te dicto instrumento q̄cessionis nō sit pli
mū īntendū. nec q̄firmationib; uel p̄
uile. que de ip̄o cām et originē accepe
runt. attendentes tn̄ q̄ quāuis ad liti
gantes ip̄os ius ex s̄nia s̄cm sit. p̄q
ī re ēnsijt iudicatam. et si q̄ uis liti
gatoris lata fuisset. tn̄ q̄ ius q̄stitutu
onis expsse lata nō fuit. uetate gs
toꝝ s̄monib; p̄ualente. que p̄sum
untur rite p ora celebrata. diffinim'
ut archip̄b̄r s̄ci pauli q p t̄pe fuit.
fidelitatem et obedientiā p̄stet abbati
s̄ci zenonis. Idem canonicis nouariū.
Cam que int̄ uos et A. clericū sup p̄be
da nouarien̄ ecc̄e uertebat̄ laudensi
ep̄o de q̄sensu partiū q̄misim' t̄mi
nandā. q̄ p uob̄ q̄ dictū A. diffiniti
uā s̄niam p̄mulgauit. a qua fuit
ad n'ram audientiā appellatū. et I. lic;
ex p̄te ip̄i'. A. fuisset p̄positū q̄ q̄t̄
formā mādati n'ri dictus ep̄s s̄niā p̄mul'

gauit. sic p attestationes nitebatur pbare.
qr tn iudicas animus non semper ad unam
plurimos spem iclinatur. et ipsa sña ni
ch continebat iniquum. et eidem iudici de
cons prius assensu fuerat ca commissa. q
ut sñam ferret per examinationem cau
se uel per fuerat iquisitum. sñam ipam
auctoritate duximus confirmare. Idem ostan
uiensi ad consultationem. et ii. Ex tua epistola.

Quod postulasti utrum appellationi sit cita
deferendum. q purgationem indictam per
sñam. et ad ipsius receptionem terminum
competentem. puta. xv. dies uel amplius
sine contradictione recipiens. et ad diem uenire
consequenter appellat. cum non exprimens
appellandi. nec sit locus nisi suscipiende
purgationi. et executione sñie. a cuius platione
et purgatione tunc uel decendium dicitur
effluxisse. taliter duximus respondendum.
quod cum per decem dies spatium sña tantum
remanet non fuerit iudicate. q ad prouo
cationis subsidium infra id tempus non re
currerit. appellandi est aditum denega
uit. cum per hoc uidetur per interpretationem
iuris lata sñie paruisse. presertim ubi
ca redditur appellandi. Sed nec execu
tionem ipsius sñie ideo conuenit retardari.
licet ad hoc agendum quadrimestre tem
pus regulariter sit statutum. quia id arta
ri potest non numquam a sedente in medio et a
prorogari. et q ab illo sponte recepit
terminum breuiorem. imputare sibi potest uide
licet. cum ex hoc uideatur amplius be
neficium contempsisse. et ideo talis non
audietur appellans. nisi forte adiustis cum
modus executionis canonicus excedi
tur. Item decano cancellario. et c. cano
nico londonien.

Sicut nobis intimastis cum causa que uertitur
inter B. subd. et h. pbrum super. v. fratum
ta modiis uertebatur. ipi subd. per an
nos singulos exoluendis uobis commissa
fuisset. et restitutionem sibi fieri postularet

subd supradictus. aduersarius se non tene
ri respondit. cum alia uice super hoc conuen
tus fuisset. et sententialiter absolutus. cum
ostendere uoluit duorum testimonio.
ex quorum depositione constitit. quod magister A.
auctoritate epi lauren. ipsum absoluit
ab impetitione subd memorati. unde q
testimonium ipsorum qui non rite fuerit p
latum. cum de causis que iudicem mo
uere solent ad sñam pferendam nichil di
xerit quod tenendum sit. sc. duxistis
ap. consulendum. Cum autem in plerisque locis
in quibus copia prudentium habetur id moris
existat. quod omnia que iudicem mouere po
terant non exprimant in sententiis pfe
rendis. uobis r. respondemus. quod cum ex depositi
onibus testium pdictorum constiterit sñam a
iudice suo platam pro auctoritate
iudiciariam psumi debet omnia legitime
precessisse. Item austorien epo et ab
bati sci ysidori legionen.

Cum super controuersia que inter auricen epum
et monasterium celle noue super statu ip
sius uertebatur per epm diuerse sententie
late fuissent. tandem conuentum epi p
eas conuentum eorum lesa grauiter quere
batur. ad quam pponebat monasterium
ptinere. et i. Cum ex parte monasterii nichil
rationabile ppositum fuerit et ostensum. qre
sña p epm promulgata debuit retracta
ri. eam quantum ad monasterium duxi
mus confirmandam. et i. et q. significat
ap. p eccam conuentum. rationabilis inter
positam. et ad eam pfessionem nitetur et in
fra tempus legitimum destinatum fuisse
executio sñie differetur. nec circa pos
sessionem conuentum eorum determinatum i
curritur. Alioquin sicut ius postulat exe
cutioni absque conuentum eccie piudicio
demandetur. cum que pmissa sunt non
piudicat quo minus sententia consequatur
ualeat idem. cum res inter alios acta
non noceat regulariter aliis iuxta constitu

Noct q iudex debet
uidentur [illegible]

tiones canonicas et ciuiles. Idem

Cum bertoldus miles curtem suam. p. mi
litti pignori obligasset. eodem. p. subla
to de medio. A. nepos eius q successit
eidem. uacante eccia eidem loci asserens
quod ius patronatus cum uniuersitate
transisset in eundem. D. clericum eidem loci a
chid. ad supradictam ecciam psentauit.
q de consensu epi ipsum instituit in eandem.
in possessionem cum contradicentes corpalem. pos
tea uero B. dns fundi. c. sacerdotem
memorato epo psentauit. sed ipsum eps
non admisit. Cum autem dns. c. aduersus me
moratum. D. super pdicta eccia deposuit que
stionem. Remen ar archieps ap. se. le.
iudicibus negotium delegauit. ad quem cum
attestationes utriusque receptas per pres
postmodum remisisset. et pfato. D. cum
suis attestationibus accedente. dictus
c. nec per se. nec per responsalem ydone
um comparere curauit. ipse attestati
onibus apertis clerici memorati. ipsum
ab impetitione sepedicti. c. finaliter reddidit
absolutum. eod. c. impendens silentium su
per eccia memorata. postmodum autem idem
pbr ad archiepi psentiam infra breue
tempus accedens iniustam eam absentie alle
gauit. archieps uero agenensi elec
to. et altesilue. et cuidebni abbatibus de
dit litteras in mandatis. ut si iustam
absentie causam ille ostenderet coram
eis pdictam sñam nullius decernerent
esse ualoris. et eam sine debito termina
rent. alioquin sñam facerent obseruari.
Unde dco electo et pfatis abbatibus com
mittentibus aliis uices suas. ipi sub
delegati testes super pdicto articulo
receperunt. a quibus dictus clericus uocem
ad nos ap. emisit. et i. Licet autem iustam
causam absentie minus sufficienter pbr
pbauisset. nec tamen piudicaret opinio
ueritati. R. dyacon cardinalem eis con
cessimus auditorem. q cum nobis omnia

fideliter retulisset. ex tenore sñie epm in
uenimus continentem. tamen quod contineba
tur in illa quod per attestationes ipsius clerici fu
erat sufficienter pbatum. quod pfatus. A.
in possessionem iuris patronatus extiterat.
cum eidem ad pdictam ecciam psentauit.
cum tamen per attestationes illas nichil aliud
ostensum fuisset. nisi quod per quodam uice quod de
illa eccia consueuit exiberi patronis pro
dictus. p. et A. annuatim dco soli accepit.
tamen quia in eadem sña dicitur. quod dns. c. in pbatione
defecit. cum per attestationes suas appare
at. ipsum suam intentionem sufficienter pbasse.
tamen quia causam non recepit sufficientem iste
tam. cum uero tamen pres attestationes re
cepit. que parum faciebant ad causam. unde
sñam ipsam duximus irritandam. me
morato. c. adiudicantes ecciam supradictam.
cum per attestationes nobis constitit eundem
ipsum a uero patrono fuisse ad sepedic
tam ecciam psentatum. Idem.

In causis que iudicio summi. po. deciduntur
tur. et ordo iuris. et rigor equitatis est ob
seruandus. cum in consimilibus causis ceteri
teneantur similiter iudicare. nisi forte cum
aliquo est necessitate uel ratione et utilitatis in
specta. dispensatiue duxerimus statuendum.
Idem conuentui sci leodij.

Inter monasterium sci Adonay rothomagen.
et uestrum super modo eligendi abbatem in
monasterio uestro fuit questio agitata. et i. Cum
constiterit nobis primam commissionem non fuis
se per ultimam reuocatam. tamen quia cause sus
pectionis in iure ppositae friuole uide
bantur. quas etiam tamquam dylatorias ante litem
ingressum opponere debuisset. quibus coram de
legatis eisdem subeundo iudicium renun
tiasse uidentur. tamen quia de priuilegiis. sc. ap.
et processu negotii coram primis iudici
bus nichil in secundis litteris dicebatur. quod
si fuissent expressa optinere minime po
tuissent. non obstante sña que per mona
sterio sci. A. dicebatur fuisse plata. q

tn uob ostensa no fuer: cu et si per testes iudicib; fuiss ostensa. ea per habitagrem[?] ruu stetuissent. aliaqn ea obicientib; imputer. cu sub pretu nonoru istrum toru testes no debeant ullatenus. factu prior iudicu ratu et firmu habemus. et eoru snam ofirmantes, electo a no bis munus benedictionis salua iure dyoc. citrauimus exhib. Id epo. dec. et cancellario parisiensi.

Suborta int epm mediolan. et mona terium ?eilugen. sup ipi monasterij subiectione materia qonis. et pntib partium litigantib; coram nob. quia p confessiones partis aduerse ostitit eude epm qsi possone, obedientie i eodem monasterio habuisse. ipm restituendu decreuimus ad eandem. Vnu quia puil' sanctor. pp. p. n. libertate monasterij p lenaria exprimebat. decano suession. et suis oiudicib; dedim' i mandatis. ut epo i qsi possone obedientie resti tuto. n q puil' ronabile aliqd ob iecerit et phuer. sup subiectione monasterij et impone silentiu no aurat. rent. et ji. Iudicib; aut cam allenuc tam remittentib;. quia cognouimus efficaciores epi rones. subiectionem eidem adiudicauimus monasterij in emerat. ut ibidem hec tanq diocesanus eps potestatem. ita tn ut nllm pp hoc. ap. se. piudiciu generetur. quoniam si noluit sui iusticia pse quat. sh mini si p?ta ?oc priuil. alex fuit i iudicio psentatu. et ipse tu ler sniam q illo. ipi intelligatur re probasse. Si uo no fuit exhibitu. preter tu priuil. de nouo repti. pdca non debet sna retractari. Id sce q.... i carign. et uall' secrete abbatib;.

Cum .I. et A. canonici sci dyonisij Re men. ex pte quorunda canonicoru eiusdem ecce nro aplatu reseraruit:

L

q abbas eoru sup dilapidatione. piu rio. symonia. et quibzda alijs erat in ultipli ifamat. nos cathelano epo. et eius collegis dedim' in mandantis. ut ad eccam psonaliter accedentes. tam i capite q i membris corrigerent corrigenda. et statuerent que statuenda uiderent. et ji. Iudices aut abbatis et canonicoru iuramta recipien tes. abbatem ab administratione ipi' ecce p sententiam remouerunt. et ex receptiones membroru dilata qua tn no poterant expedire. a qua sna cu pcurator pdce ad nram audientia appellauit. oppositu. ut eadem snam re probandam. tu quia iudices lite no gtes. i ipo negio pcesserunt. tu quia iu ramta ospiratoru q ipm recipientes. depositionib; cora ptib; minime publicantes. nec ostensis easdem ad snam pcedere psumpserunt. et ji. Cetra uo de ospirationis articlo nob no po tuit fieri plena fides. cu q. si uero constiterit q illi ospiratores fuint qui gestit a iudicib; iuramta recepta qd abbas pbare uoluit cora eis et eoru dca iudices fecerit ptinui. cu p alios ea pbata no erat. sua in ptu lerunt. uos interuantes pcessu eoru i negio uul' pdcam forma ospensa i priorib; litteris pdictis. Si uo ospi ratores fuisse nequierit pbare. ul' si de hoc ostaret. appuret tn illos nich sup hijs deposuisse. p qbz fu it idem abbas amot. ul' q si aliq sup hijs deposuerint. ea tn p aliorum dca fuerint sufficienter ostensa. pcessum ipoꝝ iudicu ofirmetis. quia licet aduisus abbatem ospiratores non debuerint admitti. iuramta tn ipoꝝ de ueritate dicendi sup statu ipius domus recipi potuerunt. ut p ipoꝝ dca sup alijs fides posset haberi que

abbatem minime ?tangebant. pserum cu tunc pbatu no eet eos ospiratores fuisse. Id. h. de castro ?arcil.

Cum te a B. iuuray actione guento. eo q dicens equi tuu no ee minoris prey q capilles illi. iudices q sup hoc cognoscebant. te i. x. sol. odepnasent. tu timens ne ipoꝝ sna deno taret ifamia. beneficiu restitutionis ad famam. a se. ap. ploraseti. Nos aut ost. derantes q nlla fuit ul' minima fa cta iniuria. uolum' te p pdcam snam ifamia no notari. Idem.

Ad pbandu quia pcurator dne. a. et ji. Vos aut iterum cognoscatis de ofir matione sna que lata e a iudicib; delegatis d electione custodis. ut ea uc de iure fuit faciendu. ofirma re ul' infirmare curetis. ita ut si p eo q unus ex delegatis iudici b; q eandem snam ptulerunt excoi catione uidlo eet publice inodat. qn sna lata fuit. sic p metropolita nu litteras pbibetur. an ex alia uita ea eandem snam ofitterit ifirmadi. et ipa cassata de ipi' electione custodis itm cognoscatis. G. regi. x.

Quamuis reglariter alijs no nocean res int alios iudicata. ea tn q cuz si primu de ea re actio ul' defensio opetebat. subsistit sequentes agere. ac illi a q passus e eu a quo cam huit expui potie e piudiciu gna tum. Idem.

Quobz iudicib; ut accepim' diuisas snas pferentib;. si ex iurisdictione ordinaria pcesserunt. tenet p reo no p actore sna. n i ea fauorabili puta matrimonio. libertate. dote. seu testamento p ipo fuit pmulga ta. Si uo delegata potestate utriqz pendet sna ex arbitrio delegantis. q si ex opmisso. neutr debet hre

firmitatem. L[?]

uigorem. De appellationibus re cusationibus et relationibus.

Alex. ux. exon. epo. et decan lundonen.

Dilecti filij prior et clici de gliebri querimonia transmiserunt. q eboracen ar chieps. ap. se. le. eundem priorem post ap suspendit. suas eccas interdixit et ca nonicos. si eidem tanq priori obedirent. excoicatos denuntiauit. et ji. Sup qbz oibz rei ueritate p ydoneas psonas et fama loci sollicite iqsita inueneritis eccaru ocessiones fcas. nisi prior et can onici malitiose ostulerint eas. qua ad se ptinet ?tentu reuocetis easdem. Idem archiepo remen.

Vnt ecca. et ji. Sup eo q abbas sci apoli naris i claustro a te appellatione inte posuit gnalem. sup oibz ea que aduisus eu posset moueri. ipm exini reddir guimus. nec ibi. ap. duxim' admit tenda. Idem abbati sci petri.

Ad nram. et ji. Qua uo remediu ap. no ideo e iuentu. ut aliquis a religionis et ordinis obseruantia exorbitanti debeat i sua nequitia patrocinium exhibere. q. q. si qn qlibet subditoru tuoru ad re mediu apo. ouolauit. no ideo mini eu iux tenore mandati qd i pdca re gla otinetur. et istitutione ordinis corriges et castiges. Id norwicen epo.

Personas eccaru. et ji. Si aliqs ad nram audientiam appellauit. et appllationi sue pfixu terminu pfixit. tu ei diem ifra quem ap. se. ouenient adire possit assignes. ad qua si uenire otempserit tu illu extunc iudicio tuo sup hijs que i qone itentur sine odictione aliqua stare ?pellas. Si aut qsiqua ap. sue p figat terminu opetentem. si tn eam ad diem ap. fuit psecut'. ipm nichomi nus extunc sententie tue sic de alio diximus. ap. re. pare ostringas.

Idem Rauennen archiepo.

Cum sit romana. et infra. Consultationi tue duxi
mus respondendum. quod si ante sententiam uel pos
tea fuerit appellatum. hiis appellationibus inius
te indulgere. aut ex necessaria et euidenti
causa biennium. nisi forte iudex a quo
appellatum fuerit secundum locorum distantiam et per
sonarum et negotii qualitatem restricto tempore
fuerit moderatus. Item quod si reus qui appella
uerit. causam appellationis non fuerit prosecutus. tene
bit sententia. si post sententiam appellauerit. a causa
sua cecidisse uidetur. nec amplius super
eodem negotio audietur appellans. Si
uero a grauamine et ante litem ingressam fuerit
appellatum. hic audietur appellans. quoniam
sacri canones et leges iudicium passim ap
pellare permittunt. nec solet hic dici appe
llationes. set prouocationes ad causam. Si autem
ante sententiam quis appellauerit. cogetur illi stare
iudicio ad quem noscitur appellasse. preterea
si raptor sit uel uiolentus detentor alie
ne rei qui appellat. hic appellatio secundum iudi
cio apud ecclesiasticas personas solet audi
ri. nisi forte manifestus raptor uel for
nicator existat. sic ille qui assumpte aliquando
fuerit amplius excusauerit. Idem eidem.

Ad hec si in una causa quis appellauerit. et pende
te appellatione aliquid crimen committat. uel prius con
misisse dicatur. uel in eum accusetur. an con
ueniat de alia re super qua non sit appella
tum. et illa preferri contingat ad audientiam
iudicis a quo in alio iudicio appellauerit.
eum potest si uoluerit tamquam suspectum uitare.
Alioquin debebit ei stare iudicio. maxime
si suus ordinarius iudex existat. Idem.

Si duobus coram suo iudice litigantibus. alter
ad nostram. alter ad sui iudicis audientiam
super eodem negotio appellauerit. et ille qui ad
sui iudicis appellauit ad diem appellati
onis ueniens. se ad eum appellasse proponit.
eo absente qui aduersarius eius ad audientiam
ro. pontificis appellauit. si legittime citatus nec
uenit neque responsalem misit. aut se
alias parere contempnit. tenebit excommunica

tionis sententia lata per contumaciam promulgata.
nisi iudex cognouerit eum ad audientiam
ro. pontificis appellasse. Idem.

Quod queritis si a ciuili iudice ante iudicium
uel post. ad nostram audientiam fuerit appella
tum. an sit hec appellatio teneat. tenet
quidem clericis qui sunt iure ecclesiasticali iurisdictioni
subiecti. laicis uero et si de consuetudine ecclesie
teneat. pro iuris rigore credimus non te
nere. Idem plebano ecclesie sancti nazarii de
albari.

Ex ratione. et infra. Verum si appellationem biennio elap
so interpositam a sententia quam uos prolata prosecuti
non estis. dum inter prosecutionem ipsius per propo
tentiam nos constituit diminuisse. nolumus quod
iustitie uie debeat preiudicium generare.
Idem uigorniensi episcopo.

Meminimus. et infra. Certum enim aliquam causam contin
gat tibi appellatione remota committi. et aduersa pars
post citationes iter arripuit ad sedem apostolicam ue
niendi. non minus poteris in negotio iuxta iu
ris formam procedere. quod si ante citationem
iter arripuerint. non est aliquatenus procede
dum. Idem.

Super eo quod sollicitudo tua quesiuit. pru
dentie tue duximus respondendum. quod si de
aliqua exceptione quod oriatur. et eum in ap
pellationem fieri contingat. eidem erit mei
to exceptioni supersedendum. et si principa
lis causa fine illa terminari non poterit.
ei nichilominus supersedeat. Si autem
aduersa pars de falsa suggestione in appellatione pro
rupit. non est sententia super hoc differenda.

De appellationibus pro causis mi nimis Idem.
nimis interpositis uolumus te tenere.
quod eas pro quantitate leui causa fiat. non
minus quam si pro maioribus fieret. defe
rendum. Idem.

Super eo autem. et infra. Sacri canones et ante litem
et post litem contestatam. et in platione sententie.
et post. singulis facultatem tribuunt
appellandi. leges autem seculares appellationem nisi in
casibus ante sententiam non admittunt. In

causis quoque ecclesiasticis ubi appellationis remedium
tollitur. siue appellatio. siue recusatio non
est aliquatenus deferendum. Si autem infra te
pus legis decidendi committitur. exit tamen
unius tempus. cum iudices confiterentur litteras
recepisse. Idem.

Peruenit ad nos quod cum clerici se conquerunt ab
aliquibus uulneratos uel alias esse lesos.
qui impetunt. appellationem sedi appellatur. et infra. f. t.
cum quod si eorum excessus publicus non sit
et notorius. eos censeris compellas. ut infra con
uenientem tempus appellationem interpositam prosequantur.
Si uero publicus est et nocturnus depo
pulator. appellationem obtentu. non permittas
quin eos excommunicatos denunties. in posterum
eos sic excommunicatos arte euitari. donec
passis iniuria satisfaciant. et cum litteris
tuis apostolicam sedem conspectui representent.
Idem archiepiscopo callectani.

Consuluit nos. t. f. et infra. Consultationi
t. ducimus respondendum. quod si aliquid quod
manifestum sit et notorium uxorem
alterius retinet. aut in clericum manus
uiolentas iniecit appellauerit eorum appellationi
non est aliquatenus deferendum. set cum
multa dicantur notoria que non sunt. pru
dere debes ne quod dubium est pro notorio
uideatis habere. Illos autem qui appellant
a presentia tua cogere debes infra tempus con
uenientem appellationem interpositam prosequi. aut iu
dicio tuo apostolica sede parere. Idem.

Suggestum est auribus nostris. quod cum oppositi ad
presidium appellationis sedi recurrunt. et appellatione facta
iter arripuerit aduersariorum. eorum appellationem interpo
sitam cognoscentes. nec ad presentiam
nostram accedunt. nec responsalem tras
mittunt. Cum autem scribitur illos nostras
litteras reportasse. in uoce appellationem prorum
punt. et iter ad nos arripuit ueniendi.
ut sic eorum sollicitudines a quibus impetitur
eludant. t. f. t. Remittimus ut si quos depre
henderis hoc ex fraude uel malitia
facere. appellationem eis non deferas. neque ob id

causam tibi commissam terminare postponas. quod
decretalem epistolam qua milites muniri
uidentur. non ad deprimendam aliquam iustitiam.
set remouendum grauamen nos fecisse cog
noscas. Idem eboracensi archiepiscopo.

Ad presentiam nostram. R. presbitero ueniente.
episcopo tusculanensi. et p. sancte susanne cardinalibus
tibi et ipsius causam commisimus audiendam. quod ad
obiectionem tuam licet R. presbiter non esset ex
communicatus de iure. de facto tamen eum fecerat absol
ui. Ideoque et quod predictum presbiterum pro eo quod post
excommunicationem post appellationem factam diuina
celebrauerit irregularem ingeres. set ad eum
statum reducas omnia in quo erat tempore
appellationis emisse. Idem cant. archiepiscopo.

Cum teneamur. et infra. Quia uero nos consulere uolu
isti utrum si eorum possessio qui ad audientiam
nostram appellarunt turbata fuerit. ubi
eam liceat reformare. eo de quo appellatio
est interposita premisso. Prudentie tue
respondemus. quod si exinde ad te querela peruenerit.
id ordine iudiciario tibi licebit.
Idem episcopo et archidiacono bononiensi.

Consuluit. et infra. Con. u. t. R. quod signa
liter quis appellationem interponet ab omni gra
uamine quod sibi posset contingere. hic ap
tenere non debet. Si uero ab aliquo iudi
ce super certo grauamine quod in una causa sibi pos
set inferri. quamquam generalis appellatio sit interposita.
appellationi tamen eius ab eodem iudice est deferen
dum. Idem cremonensi episcopo.

Cum pridem coram nobis tuas petitiones admit
teremus. J. dilectus cardinalis olim apostolice sedis legatus pro
posuit. quod cum ad eius uocationem contemptis
eos accedere. in ipsum tua excommunicationis
sententiam promulgauit. et infra. Cumque. Il. can
onicus sancti Jacobi firmiter assereret
quod in legatione regis esses. et ideo non po
tuisses ad uocationem predicti cardinalis accedere.
cardinalis econtra asseruit. quod non in legatione re
gis set in salamantina ecclesia te fuisse nu
ntius inuenisse. et infra. Nos uero attendentes
quod te non decuit contempnere obtentu appellationis.

ad uocationem uenire legati. Suscipimus
quam uel in persona propria. uel per ydoneos
nuntios. ap. te conspectui representes. indo
centia tua si poteris ostensurus.

Idem cant. archiepo.

Ad hec. et. preterea de hys qui iuramentum pre
stant quod esse stabunt iudicio. et postea ap
pellant. id tua sollicitudo prudenter uit
eos facias obseruare quod iurant. uel infra
xl. dies post app. interpositam iter arripe ad
ipsum prosequendam compellas. Id canoc. epo.
Questioni qua facis utrum app. illi sit de
ferendum. qui sine mora est proscripto uitiam
to absolui meretur. eatenus quod ei mandetur
aliquid. uel mandato recepto cum subterfu
gium appellauit. Ratio. quia appellationis que
in iuramento ei debeat derogare. non est in
aliquo deferendum. sed statim et in eadem
reducendo sententiam. que donec mandatum
susceperit. et susceptum pro posse fuerit pro
secutus. debet firmiter obseruari.

Idem vigornien. epo.

Preterea de hys qui ad ap. sedis app. et postea
sententia contemnentes. se diu conuenirent. app.
tuentur. dubium respondendum. quia eos ap.
non debet in sua iniquitate tueri. quomi
nus eorum excessus censura canonica
puniatur. Idem gradensi patriarche. et
sancti vitalis pbro card.

Constitutus in presentia nostra abbate sancti fe
licis. et pbro. R. proposuisti que de elec
tione tercelli esse est suborta. et j. Idem cap.
er. q. si archid. post app. et denuntiatio
nem excommunicationis ad nominationem se pendere
. c. processit. et primicerii cum canonicis et
plebanis cum assensu dicti episcopi. uel maioris
et sanioris partis. primiciatum. j. in eptm et
pastorem elegerint. non obstante app. pre
ti archid. si ipse app. prius facte non detu
lit. electionem de prefato. I. factam auctori
tate ap. confirmetis. Idem eboracen.
archiepo.

Proposuit nob. ex. tuus dicens. quod sepe con

tingit. ut cum aliquis super aliqua causa appel
lat. in alyis causis in quibus non est app. respon
dere recuset. Super quo g. r. t. Re. quod
licet pro illa app. non minus teneat in alys
super quibus app. non est respondere. iudex tamen ad
appellatur. quod illi omnino suspectus est. eum
non debet ad respondendum super alys com
pellere. nisi adeo grauis et manifesto per cri
mine. quod ipso actu merito sit damp
nandus. Item cant. archiepo.

Quia fronte nos consulere ualeas non uide
mus. cum dicturis ordines uiuis pue
tere. Causam enim non in ecclesia sine est canonicum
et honestum non etiam in prelatione. non in came
ra etiam. sed in camera regis que debitam
iuris et pontificalis officij dignitatem.
eorum electiones dicitis confirmare. et j.
Sane si quis pro contumacia uel alia qua
libet causa interdicto uel excommunicatione tene
atur astrictus. et offerat se ad iustitiam de
hys pro quibus excipitur. iudex eum ne in
excommunicatione decedat. absoluere poterit.
et si pars aduersa ne absoluatur ap. ob.
interposuit. ab ipso tamen ante absolutionem suf
ficienti cautione recepta. quod uel in presen
tia po. ro. ad eius audientiam appellatur
se maluerit aduersarius. uel coram iudice
cui causam delegauit iuris pareat eq
tati. De hys autem qui contra se iurisdictiona
bile uel excommunicationis uel interdicti suppo
sitos. illud idem dicimus. et si quis quolibet
modo preualuerit sententiam ad se. ap. dif
ferret appellandi. Id in concilio lat.

Reprehensibilis. et j. presenti decreto statu
imus. ut nec prelati nisi canonica commoni
tione premissa. suspensionis uel excommunica
tionis sententiam proferant in subiectos. nisi for
te talis sit culpa que ipso suo genere
suspensionis uel excommunicationis penam inducat.
nec subiecti contra disciplinam ecclesiasticam in
uocent app. prorumpat. Si uero quisquam pro sui
necessitate crediderit appellandum. competens
ei ad prosequendam app. terminus prefigatur.

ista que si facere prosequi neglexerit. tunc
epis libere sua auctoritate utatur. Si
autem in quocumque negotio aliquis appellauit.
et eo qui appellatus fuit ueniente. qui
appellauerat uenire neglexerit. si
quid proprium habuerit. competentem illi recom
pensationem faciat expensarum. ut hoc
saltem timore deterritus. In grauamen alterius
non facile quis appellet. Precipue uero hec
in religiosis uolumus obseruari. ne
religiosi cum pro aliquo excessu fuerint
corrigendi. contra regulam prelati sui et
capituli sui disciplinam appellare pre
sumant. sed humiliter ac deuote susci
piant quod pro salute sua fuerit eisdem
iniunctum. Idem.

Ad hec. et j. Cum a te super aliqua causa fuerit
appellatum. fas tibi sit appellantes appellati
one cessante compellere. ut uel app. interposi
tam prosequantur. uel coram te iuris parere
equitati. aut si alteri partium te suspec
tum habuit. te existente iudice eligant.
qui prorsus inter eos ualeat dirimere quod
petunt. Idem epo salesburien.

Peruenit ad nos quod cum W. ecclesie tue canoni
cus ut in ea residentiam faceret monuissetis
in app. prorupit. et j. Cum autem frustrato
rie dilationis causa uideatur dictus cano
nicus appellasse. quod. q. cum studiose mo
neas. ut in eadem ecclesia residentiam faciat.
uel infra terminum appellationis sententiam pro
secuturus iter ad nos arripiat ueniendi.
Interim uero aliquam honestam personam in ui
ces eius in ecclesia prebendata committas. et eidem
de beneficiis illius assignes. unde possit
congrue sustentari. quod si prefatus W. alte
rum istorum adimplere neglexerit. tu pre
benda sua priues eundem. et eam alii perso
ne ydonee concedas. Idem.

Consuluit nos. et fraternitas utrum sit ap
pellationibus deferendum. a Rege siculorum
pro iudeis oppositis ut mancipia retine
ant xana. et j. Non quaerere ut pro hoc ap

pellationibus ab obseruatione decreti debeas
abstinere. Id eboracen. archiepo.

Ad hec sic asseris. et j. Rursum quod iudex sibi con
stituit appellantem antequam partes essent citate.
uel delegatio causae peruenisset ad ipsum qui ap
pellationi imposito obstaculum nuntium ad
se. ap. destinasse. Sic debet appellationi
deferre. sed si post citationem fuerit destina
tus. satis potest exequi quod mandatur. Idem.

De priore. et j. Cum si prefatis canonicis
priorem per enormitates suas manifestas
que ipsum notabilem reddunt ad se. ap. ap
pellauerint. et tempore tali appellationi deferre con
tempsit eum cum litteris tuis ueritate con
tinentibus de tanto excessu satisfacturum
ad se. ap. uenire compellas. Idem.

Vta nos. et j. Ut abbates qui de aliqua in
famia publica publice respondent aut con
uicti. et deinde in communi capitulo commoniti prelati
oni cedere noluerint. appellandi non ha
beant facultatem. Idem.

Ad aures nostras. et j. Appellanti. ad prosecu
tionem terminus appellationis congruus pre
figatur. infra quem si appellationem non fuerit
prosecutus. extunc compellatur stare iudi
cio delegati. Idem abulen. epo.

Ad audientiam nostram nouimus peruenisse. quod cum
zamoren. epus. G. pbrm ecclesie sancti jacobi sa
moren. multipliciter molestaret. tandem idem
pbr se et ecclesiam nostre protectioni subiecit. et
j. Licet autem predictus pbr ex simplicitate fecerit
uerbum appellationis non expresserit. quia tamen pro
quod se et sua nostre protectioni subiecerat. non
debuit sine cause cognitione aliqua sua con
demnari. quod. q. si ita tibi constiterit sententiam
quam prefatus epus in eundem pbrm tulit. de
nunties non tenere. Idem archiepo tar
raconen.

Accepta questione canonicorum pampilonen. et j.
Non debet ad eos causa remitti. nisi partes
consenserint a quibus noscitur appellatum.

Lucius. iij. licionen. epo.

Postremo fraternitati tue litteris presentibus in

Non graualet ... se prius ...

Non liberum est suscipere se necesse est estimare

cernamus. q si cũ aliciu suo delegata q
consanguineus sit illi q litt̃as impetiuit.
aut in eodem negocio aduocati officio functus
sit. ul' ex alia iusta causa suspect' hr̃i dele
gatus nõ in merito potit recusari. Quia
ap. re. fuit ei negim delegatũ.

Ad hoc qm̃ subintrãdo aliq constituti appella
nt. et deinde illud s'uare contẽp'nunt. qd in
hoc casu s'uandũ sit consulẽ uoluisti. Illo
uiis g. q sic p'te app. execucãn nõ possint.
sic uidem nequeunt cu añ appellationem ex
ceptiõe suspitionis declinare. Clemens. iij.

Cum in ecc'i. iij. accepim' q q̃dã clici d' gra
lis occasiõe iudicij tui qd uelle obs'uare
se iactat. lincolnien epi iudicis ordina
rij sui cũ rõnabili cognitiõe euitãt. uñ
cõ. q. sicut contigit aliquẽ de clicis a p̃
facto epõ ad tuã audientiã appellare. nõ
añ app. admittas q̃ ubi constiterit cũ ul'
a g'uamine ul' iniusta cõtẽptiõe porrectã.
alioqn ipm ad p̃dcĩ epi audientiã remit
tes. app. re. ei iudicio pariturũ. Idem.

Ut nob tue littẽ demonstrarũt. cũ in
tua p̃sentia cã cuidã matrimonij tract
retur. in qua p̃s uiri consanguinitatis ui
clm opponebat. et p̃s mulieris ad se ap.
appellasset. nec app. suã p̃fixo termino fu
erat p̃secuta. postmodũ ea renũciãte ap
pellatiõi quã fecerat. tu in cãe cognitiõe
procedẽs. de pueru testimoniã recepisti.
uñ q mulieris pars tm̃ app. postulas
edoceri utrũ ad calcũ finẽ procedere uale
as. R' m' g' q licet ui' decreti lateranẽ
concilij. post termino p̃sequẽte app. sta
tuto. appellans suã app. nõ fuit p̃secu
tus. auctoritate tua libere possis uti.
tm̃ q tm̃ app. cũ p'm uira ei licuerit
in cadẽ cã appellare secũ. a iurisdictiõe
tua se fecit exemptã. p'cium aũ hic ad
seperationẽ matrimonij q̃e iure fauorabi
intentio uiri procedit. Clemens. iij.

Peruenit ad nos. Item.
p̃rucã regist'i suimus siqs uider ita p
tulerit s'niam. ñ semp'nio infra. xx. dies

satisfecerĩs. te excõicatũ ul' suspensum.
aut interdictum eẽ cognoscas. Ille in quẽ
fertur s'nia medio tpr̃e appellans ad dies
statutũ minime satisfecerit. utrũ ille
s'nia tali ligetur. aut interpositiõe app. tutus
existat. uidetur aũ nob q hm̃i s'nia app. ob.
debeat impedire. Item.

Secũdo requis cũ plib3 articlis in una comis
sione positis. in uno tm̃ contingat app. et
p'se uetari. utrũ app. teneat si sup ali
is fuerit appellatũ. Jn quo. t. R. q cũ
s'm beatũ Gregoriũ uerba intẽ'pretanda
debuauit. et hec sit nr̃a interptio ut
de oib3 articlis q in comissiõe ponitur
iustitia suũ consequatur effectũ. in oib3 app.
intelligetur interdici. sicut enim intest.
utrũ debeatur primo an secũdo. medio
an in fine. cũ fuerit utriusq3 iuris argu
menta nos docent ea q̃ in principio ad me
diũ et ad finẽ. Jlla uõ q̃ in medio. ad finẽ
atq3 principiũ referri sepe contingat. Cer
tio postulas edoceri. iij. Consultatiõi
t. t. R. q cũ aliqs iudicẽ se p'ponit
hr̃e suspectũ. suspitionis cãm corã eo
dẽ allegare tenetur. si p'cess ut in aliquos
nõ ualde remotos conueniat p eũdem
iudices debet eligi. corã qb3 si cã suspi
tionis illa terminũ competentem p'bata nõ
fuerit. tũc demũ auctoritate sua iudex
uteret. q si corã ipis cã suspitionis p'bata
fuit. causẽ cognitiõi supersedere tenebit
recusatus. Jpa naq3 iõ dictat. q suspe
ti et inimici iudices eẽ nõ debẽt. Item.

An sit deferendũ appellatiõi illi quã adu'sari
de expoliatiõe ad nos legitime interpositam
de facto patuis est in continenti p'bare. nos
duxisti p tuos nũtios consulendos. R'n.
q cũ in eo puniendus sit in quo deliqd. q
appellatiõi deferre neglex'. sec reddet be
neficio appellatiõis indignũ. Innocẽti
. iij. illustri Regi francor.

Mouit ille q uicõ ignorat. xij. p'tea uẽ
dcã s'niam card nõ edidit. s3 potĩ publi

ix

Nota q appel
latio nõ tenor
[illegible] p'se
[illegible] illã. sec die
[illegible] et mãdãt

caũt. nec fuit dictator ipi. sec ueri exe
cutor. uñ cũ s'm ius ab executorib3 appel
lari nõ possit. ñ forsan modũ excedẽt
exequendo. Nos ei in litt'is sup hoc directi
ad ipm appellatiõi cuiuslibet obstaculũ in
hibere. appellatiõi ab eo interposite nõ fue
rit deferendũ. De suspitiõe aũ obiec
ta licet cũ tibi merito nõ fuisse suspectũ
credam'. nõ tn̄ et si fuisset p appellatiõẽ
interpositam ab eo desistere debuisti. ad qd
nõ p'prio motu. sec nr̃o potius p'cepto
p'cessit. Item.

Sepe contingit q cũ ad nr̃am audientiã
appellat'. p defectũ alti' p'tis. neq3 p se.
neq3 p responsales ydoneũ app. interpo
sitã p'sequentis. ul' forsitan ex malitia
subsequentis responsales mãdatũ p'cu
ratoriũ occultãtis. lites que de facili po
terãt terminari. remanẽt indecise. cũ
frequẽt iuris qd uocat'. cũ apt nos
p'batiões necessarie nõ existunt. et it'
dũ ẽ sci qd de leui possẽ p'tib3 p'sentib3
terminari. Unde licet lateranẽ concilũ fuit
constitutũ. ut si in quocũq3 negocio aliqs
appellauit. et eo q appellatus fuit ueni
entẽ. q appellauit ueñire neglexerit.
competentes illi faciat recompensationẽ
expensarũ. ut hoc saltẽ timore deter
ritus. in g'uamen alteri' nõ facile q'sap
pellet. q̃a tn̄ p hoc q̃stiones nichominus
p'rogant'. p'senti decreto statuimus.
ut si hm̃i app. ul' a iudice recepta. ul'
a p'te fuit approbata p' terminũ app.
p'fixũ. eiusdem peremptorij uires obtine
at. ita uidelicet ut cetue in absentẽ
p'inde p'cedat ac si peremptorie uocat'
in iudiciũ extitisset. q si forsitan tempo
re p'secutio maliciose recepta ul' ap
p'bata nõ fuit. cũ constitit legitime p'uo
catũ. nichominus eũ uigore uolumus
obtinere. saluis constitutiõib3 de p'uoca
tiõib3 p' s'niam p'mulgatis. qb3 app.
suas p'seq nõ curãtib3. p' terminũ app.

p'sequende p'fixum. rata maneat s'nia que
fuerat appellatiõe suspensa. Excep aũ d' cita
tione peremptoria posset absente p'poni. ad
istas app. hm̃i ualeat allegari. Siqs aũt
terminũ app. p'ueniens citari uenerit lit
teras impetrauit. et cauere impetratis.
et penã contumacie nõ euadet. Hec aũ in
litib3 siue iudicijs excẽdis uolumus
obs'uari. Ides vlmonienien. epo.

Constitit in p'sentia nr̃a archid' clarêmon
ten nob exposuit. q claremonteñ decana
tu uacante. cpal canonici uota sua in epm
transtulerũt. et epõ cũ quibzdã aliis exp'
sse consentientib3 in eundẽ archid. ei contulit
decanatũ. xj. canonicis p'tẽ appellantib3 ne
qs assumeret p'tẽ assensũ oñi in decimũ. cuy
electiõi. xxv. tũ p'se. cũ ipo medio consenti
rẽt. Cumq3 sci marcelli p'b'r card. tũc ap.
se. legatus p partes illas t'nsitũ faceret.
nõ ut appellatiõi interposite derogaret. sec
ut instructã t'nsmitteret ad nos cãm. sci
illedij. et sci Andree abbatib3 examinatiõẽ
delegauit ipi. et mãdauit eisdem ut p'e
d'dictẽ electiõi decani citaret ad ipm. d'
dictũ sue cãm in n'ra p'sentia ostensuri.
xj. Jntellecto g' p assertiõẽ card. q sub ea
forma fuerat appellatũ. ne sine assensu oi
um p'cederet in electiõe decani. et q appellã
tes infra annũ app. nõ fuerat p'secuti. nec
erat p qd eis eẽt bienniũ indulgendũ.
cũ sic bis infra ipsũ legitimũ simplicẽ nũ
tiũ ad se. ap. destinauerit. sic potuissent
saltẽ semel p'curatorẽ ydoneũ destinasse.
ne tã peremptorias exceptiões ex eoru p'e
p'positas. uideam' sub silentio p'terire. cõ.
q. si uob constiterit archid. fco epi ei quo ui
tetur sponte renũciasse. ul' p'dem epm
p'cessisse ad electiõẽ ipi' p'emissis p'dcĩs sm̃
qb3 ne p'cedẽt in illa t'nslatiõẽ uetarũ ex
qua initur p'posite ẽẽ fcm̃. ei sup decanatu
silentiũ imponatis. Alioqn non ĩctẽs siue
electiõe talr fcãm d' alio. et qd fuit se
cutũ ex ipa. denũtietis irritũ et inane.

x

Idem cancellario meten.
Constitutis in presentia nostra decano sancti saluatoris et cantore meten. et G. cuiusdam episcopi
significauit quod sancti saluatoris uacante preposi
tura die electionis prefixo per patrem et fratrem
suum in uirtute obedientie ac sub ane
mate canonicos admonuit ut secundum deum et
iuris formam suam unum eligerent de duo
bus in quos partes uidebantur declinare exten
disse quem esse magis utilem et ydoneum
reputaret. Decanus autem cum duobus dia
conibus et subdiaconibus tribus dein can
tore in propositum nouauit. Cantor uero ipse
qui prelati officio fungere. et custos cum scolastico
et magistro B. sacerdotibus leuitis dia
conibus et subdiaconibus quinque te concordi
electione elegerunt. cui electionem tamquam a ma
iori et saniori parte capituli factam cum
de persone tue honestate constaret. predictus
episcopus confirmauit. et cum tibi uellet donum
et inuestituram porrigere ut est moris. de
canus ad sedem apostolicam appellauit. Qui te diu
tius inportunia allegans. proponendo te in
partibus illis cum perituris inpotentie in quibus
prepositure possessiones exsistunt. addens quod
alia tibi obiecit in presentia nostra. que se
in presentia iudicis suspecta noluit exp
licare. Illos quod qui constituit euidenter illam
appellationem etiam que fuit expressa non
abiles non fuisse. alia autem tunc non expressa
sit. et si dixerit idem decanus quod alia uel
let obicere coram nobis. decreuimus tue confir
mationis effectum non debere per ea que sunt pro
posita inpediri. Cum quod tamen a te non inmerito
exceptionem ad inpediendum electionis et con
firmationis effectum. sed in modum denun
tiationis uel accusationis duxerit proponendum
postquam ipsi prepositure possessione fueris asse
cutus. proponendi licentiam non negamus.
Idem uigornien. episcopo.
Ex parte tua. et cetera presenti pagina uerum quod
cum exsecutur honeste quod ad presentiam de
legatorum iudicum non potest secure uenire

¶ Nota quod in ap
pellatione
debet exprimi
quod quo ap
pellatur.

Exerit. tu uel tui quotiens ad illos iudices uoc
uocari contigerit. ad quorum presentiam nobis pre
dictum est te. libere potius appellare. Quod si
in litteris commissionis appellatione fuit remedium inter
dictum. ut iudices nobis assignent locum ydo
neum et securum. Idem episcopo et decano et preposito
de herforden.
Insinuauit nobis magister hospitalis eboracen.
et cetera preterea capitulum eboracen. actor. quar
dam litteram in qua sigillo continetur sigil
lum capituli ad citationes tamen. cum aliud
sigillum capitulum illud nosceret habere. que
dam continebat actoris. Sed licet idem
magister allegauerit quod occasione litterarum il
larum actor non debet admitti. et insuper
adiunxisset quod auctoritate litterarum qua
rundam a nobis ad alios iudices obtentis
prius conuenit non debuit per litteras posteri
ores in quibus nulla fiebat mentio de prioribus
conueniri. Judices tamen exceptionem hanc ad
mittere noluerunt. propter quod uoce ad nos appellationis
emisit. Cum circa. et cetera. quatenus si uobis constiterit ob
dictas causas uel eorum aliquam ad nostram audien
tiam fuisse appellatum. reuocato in irritum
quicquid post appellationem inueneritis esse factum.
partes et cetera. J. de Ouagio. I. archidiacono et Guil
lelmo normanno canonicis furnen.
Significantibus. T. et I. fratribus. nostro fuit
apostolatui declaratum. quod cum inter ipsos ex
una parte. et V. ex altera coram iudicibus
delegatis questio uerteretur. ipsi cum pluries
uias haberent. ut terra illa super qua questio uerte
batur ostenderetur eisdem. a iudicibus postu
larunt. quod cum ipsi facere denegarent. ad
nostram audientiam prouocarunt. Circa
et cetera quatenus si est ita. reuocato in irritum quod inuenitis
factum post appellationem. hinc nouerint attemptatum.
et cetera. Ex abricen. episcopo. et decano de more
mollis abbatibus.
Ex conquestione prioris et canonicorum sancte bar
bare nobis innotuit. quod cum inter ipsos ex
una parte. et V. camerarium de rigam
ex altera. super quodam manerio coram iu

¶ Nota quod litterarum
est appellandum. si
aliquis citatur ut
eat ad locum non
sibi securum et
periculosum. hic
etiam non exprimitur
est appellatio in
litteris exsecutio
nis.

¶ Nota quod prio
res littere poste
rioribus non facta
mentione si de prio
ribus mentio
non fiet.

¶ Nota quod prima
non sequitur sed ubi
in littera exprimi
tur contingere
uas fuerit

dice ordinario quod licet et idem camerarius
ad nostram audientiam appellauit. appellatorem
comminationi non porrigens debet uidere quod commis
sius incidit sui. pro eo quod quod diatis
communalibus suis dictum camerarium eadem
causa fuerat aduocate. hinc commination appellatione
prebere. ut ad festum purificationis uir
go esset ab appellatione prosecutionem retinsa. licet no
bis non potuerit legere in ponere. ut eam te
neremus contra dictum comminationem expedire.
Cum igitur secundum legitimas sanctiones lix que
in consistorio principis spatium differri. absque ali
quo more dispendio permanere. donec ip
sa fuerat terminata. et a prioribus dimini
tur more. Iterum autem dictum camerarium
prosequens nuntium coram. et ipse usque ad
comminationem legitimum expectato. impetra
tis litteris recessit. cum non frans et do
lus non debet alicui patrocinari. et quod
si est ita. partibus conuocatis audiatis causam.
et cetera. Idem wigorn. et clarit. episcopis.
Bone memorie. G. de camera prosecutione ecclesie
de sano uita uniuersitate canonicis ingressa ab
bas sancti augustini cantuarien. eidem
ecclesiam quam dicit se asserit pertinere. pro posset
monachos. post per se ipsum possessionem ingre
sus. ad nos pluries uoce appellationis emiserit.
ne quis eum super possessione ipsius ecclesie presumeret
molestare. Cuiusque aliquandiu pro
tam ecclesiam pacifice possedisset. quod la
pso cantuarien. diocese. dictum abbatem et mo
nachos de possessione ipsius ecclesie prouide
tia eiecit et cetera prouisor uero archidiaconus.
proposuit expulsis. quod destituta persona ecclesie
archiepiscopus tamen dat ei custodiam in
manu archidiaconi contra prescripsit. tamen de iure com.
quod de generali consuetudine. tamen in illa ecclesia que
in antiquis uniuersitate eiusdem diocesis. hoc iure
semper usi fuere. postea presentatus. G. nomine
archidiaconi ecclesiam possedit eandem. ut pote
que ei unam peruentionem. et v. solidos nomine
census annis singulis exsolueret. et cetera premis
sis quod diligenter inspectis. predictus ab

¶ Nota quod fraus
et dolus alicui
patrocinari non
debet.

II

bate et monachos in eum statum in quo tempore ap
pellationis fuere. ex uerisimilibus coniecturis
libus causis ad nos legitime in posterum fuisse
noscuntur. permittatis per interualla sal
uo iure. reducendos decreuimus. ac fruc
tus medii temporis censuram partem assign
dos eisdem. Idem sancti aug. et sancti gg. abbatibus.
Dilecti filii. I. et H. priores et monachos carum
arien. ecclesie nostri retulerunt. quod cum per
quem inter dictos priorem et monachos et cetera
uarien. archiepiscopum super capella de lame
dis uerteretur. ab eis ad sedem apostolicam nuntiauerunt.
idem archiepiscopus post et acceptum in eos ex
communicationis sententiam promulgauit. Cum autem
plus sit ad sedem apostolicam nuntiis conuenire quam illos
et ipse propter decimam causam ad eos etiam uenien
tibus indigeat ad sedem apostolicam prouocauit.
et cetera quatenus si est ita. dictos I. et H. denuntietis
excommunicationis istius non teneri.
Idem episcopo helien.
Pastoralis officii diligentia et cetera. Quesiuit
ex tua qua inhibetur appellatio interp
to frustratoria tamen inhibita uidetur.
Nos quidem attendentes quod per appellationem
frustratoriam et si non firmus in iuncta ne
gotii non debeat inpediri. Respondemus quod quili
bet prouocatio intelligitur remouere quis
a iure non intelligitur expresse. Sed si ap
pellans fuit in causa causa frustratoria. quam
tamen per superiorem potest emendari. Verum quod
multorum quos ad nos per appellationem legitimam
a iudicibus suis quoque ad aliquem certum arti
culum eximimus potestate. consuluisti
nos utrum frequenter excommunicatus sententia in eo
dem. an denuntiare ipsum ab ea tamquam mi
nus rationabiliter promulgata. in eo casu in quo
ad sedem apostolicam uires optinuisset causa
ante prouocare. eo quod post appellationem interpositam
excommunicatus uidetur iurisdictio detrac
tasse. ipse denuntiare possit eundem. uel a
ad tempus ecclesiasticis beneficiis eiciat spolia
re. Nos itaque. Respondemus quod cum executionem
excommunicationis secum trahat. et excommunicat per

¶ Nota quod ex
communicatus
non tenetur
alicui respondere
coram alio
nisi romana
sede prouocauerit
tenetur ad eam

nitudinem ampli' nō liceē. ipm excō
catū denūtiare pot. ut ab alijs uitet.
ꝛ illi puente' cāctica metō subtrahāt.
cui erē cōīo denegat. | ꝺ pisien. epo.

Sollicitudini pastoral' offici. ꝛc. Sane cū
sic recepim'. duobȝ corā tuo epo litigan
tibȝ. alt' eoꝝ ad se. ap. appellasset. ꝛ eps
appellāntē reputās ɔtumacē. ipm excō
catiōis uinclo īnodauit. q corā metro
politano epo ſ petiit iusticiā exhiberi.
asserēs q post app. ad nos legittiē inē
positam ipm excōicauerit. ꝛ peteret se
ad eum statum quo fuerat app. tempe
a metropolitani reduci. ꝛ denūtiari ui
delicet absolutū. adiciēs et q appellatō
ni nō renūtiauit obiecte. ꝛc. ꝑsequo
lebat eandē. ꝛc. Nos g' ꝺsultōi tue. c.
R'. q sic metropolitan' de app. ad nos
interposita cognoscē oīo nō ualet. sic n̄
de hijs que pt app. fuerit īnouata.
dū m̄ de alijs cognita eo nō possit. n̄ de ap
pellante parte postmodū cognoscat. ul'
de hijs que app. cām cōtingē dignoscūt.
In quo casu si metropolitan' ad cognos
cendū ptes suas interponē forte ꝑlip
ꝑūt. eps posset ad app. beneficiū ɔuola
re. ꝛ illam ad offm ei' q de app. cognitur'
ē ptinet prudentē corrigē que ɔ ipsū ī
uenerit attēptata. Si uō notoriū existe
ret q mādatū epi īdiscretū fuerat
ul' iniustū cui nō tenebat' subdit' obedi
re. ac ꝑsecutiā ei liqueat euident'
subditū legittiē puocasse. pot archieps
auctoritate metropolitica declare sub
ditū inīmunē ex̄titisse anathatis mu
crone pcussū. Eo m aū excōicat' q appel
lauit iux' ꝑscriptā formā corā archiepo
deposit' ɔ epm qōnē. metropolitan' ad co
gnoscendū de cā pot interponē ptes su
as; cū ille appellatōis ꝑsecutioī renū
ciasse tacite uideatur. Set si ubo ul'
scripto app. se uelle ꝑseq ptestet. nō ē tāq
ꝺdicta petens ꝛ ꝺ ɔtrūs audiendus.

Idem epo ꝛ cantori trecen.

Dilectis filijs decano altisiodoren. ac ma
gro. R. altisiodoren. epi ꝓcuratore ī
nrā ꝑsentia ɔstitutis. Idem magr ꝓpo
suit. q cū dcs eps ꝑbrm domus dei ĩ
qua dispōtione pleniarii optinē dig
scitur detineri fecē īuinclis mācipa
tū. ꝑ eo q bona quedam domus eiusdem
que furtiue subtraxerat ꝛ restitue dene
gabat. ꝑ qd et ab eodē epo fuerat excō
municatōis uinclo īnodat'. ꝛ supdcs
decanus epm monuisset ut ei restitu
eret ul' saltē recredēt ꝑbrm memora
tū. quē ad iurisdictiōē suā spectare
firmit' asserebat. eps metuēs ne deca
nus aliqd ī suū ꝑiudiciū attēptaret.
se ac suos. statū eccē ac ciuitatis ꝓtec
tiōī metropolitani supponēs. ad au
dientiā appellauit. unde decan' ꝑt mo
dicū eps uidelm h' ꝓmulgauit. ut
epo ī ciuitate ꝑsente a diuinis ī alti
siodoren eccā cessaret. postmodū uō cū
die app. ꝑfixo ɔparuisset ptes coram
officiali curie senonen. decan' allegans
q appellatōi ab epo īterposite ideo nō du
xerat deferendū. qm ꝑbr supdcs adhuc
ī uinclis tenebat' ad nos uoce app. emi
sit. Officialis aū u[illegible] irritū id
dictū a decano ꝑt app. epi ꝓmulga
tum. ꝛc. Qa uō [illegible] eps eiusdē mo
dos expressit ꝑm quos decanus ꝑtitus
fuit sup captiōe [illegible] ɔtulē.
ad metropolitanā [illegible] appellatōs. deca
nus nō potuit ꝑt hoc ferre snīam ī.
terdicti. ꝛ ideo snīam ipā ab eo post
app. legittiē ꝓmulgatā. irritā decē
nimus ꝛ inanē. nō obstante q de
canus ad exectōnē ꝛ ilia qd narrā
do ꝓposuit. q prius eps appellasset se
tentiā tulerat. cū effectum ad eps
ditā suspendendū. cū itēm appellatō
ne interposita pcede nō debuerit ad
snīam exequendā. officialis pcessit q
ꝑt app. hā snīam iudicū irritā ꝛ inanē
decreuerit temerariū iudicantes. cū ap
pellatio ad nos interposita nich' debuit
innouari. ptea licet excōicatōis snīa ī
decanū ꝑ epm ꝓmulgata rite lata
ꝑma facie uideret. cū ꝑ dictū officia
lē eēt ꝓhibitū ne suāret ī eccā me
dictū. ꝛ decan' ne celebraret ī eccā ꝓ
hibendo uideret diuinū offm ꝑturbare.
qa tn̄ ꝑ appellatōem ad nos legi
time interpositam ex pte decani cui et
officialis duxerat deferendū. aplos ɔ
cedendo nō solū ꝑncipale negm. sꝫ ac
cessoria et ad nrām referebant' exam.
eādē snīam ꝑt app. hā ꝓmulgatā de
cernimus uiribȝ caruisse. Vm licet ar
chieps ꝑt app. ꝑdcām de qua ē ꝑ
officialis litteras īnouerat decanū de
cetu denūtiauit euitandū. senonen
sm canonicos q sanior dicti ɔsilio con
municauerit eidē. ut app. ad nos inter
posite magis q decreto memorati ab archie
piscopo fecē deferret. inculpabiles iudi
camus. | ꝺ mediolan archiepo.

Vt nrm pcedat de uirtute dei iudiciū.
ꝛc. Judicibȝ dedim' in mandatis. ut
si ꝑt secdm mandatū ꝑ qd toti' cogni
tionē negotij ad nrm iudiciū reuo
cauimus traditōē sigilli dcē. h. ante
cognoscerēt de fcām. eā decernerēt ir
ritā ꝛ inanem. īhibentes illi ne quo
libet modo eo uti ꝑsumeret. cā plus
sit ro. pō. ad se aliqd euocare nego
tiū. q̄ quēquā ad eū sup aliquo ne
gotio puocare. | Idē abbati scī feli
cis. ꝛ G. canonico bononien.

Oblate nob' uir litte ɔtinebat. q cū q
dā iudices qbȝ cā que int' sambri.
ꝛ Ruuiormen. plebes uertebatur sue
tat ab ap. se. cōmissa ꝑ plebe sambri
snīa ꝓtulisset. ꝛ a pcuratore plebis
ꝺ ruuiore. ad nos fuit sup eo app
pellatū. nec delatū app. fuisset. nec

II

ad ꝑsecutiōē ipi' t'min' a iudicibȝ assi
gnatus ptibȝ. plebanus de sambri ſr
obsuatiōē ꝑdīe snīe sic rōnabilit' lata
erat. nras ad uos litteras. ꝛ alia pars
alias omissiōis litteris a nob' sup cām
anda eidem postmodū ad alios iudi
ces īpetrauit. nlla ī posteriorib; litteris
de priorib; habita mentiōē. Vn̄ idubi
tatiōē reuocato an posteriores iudices.
ul' uos de illa debeatis cognoscē. nos
sup hoc ɔsulere uoluistis. ꝛc. Licȝ g'
appellanti legittime a snīa idulgeat'
āmis a lege. aut ex iusta cā biennū
ad app. interpositam. qꝛ tn̄ hi t'minus
pot restringi nō solū a puocante. uum
et a iudice a cui' snīa puocatur. cū ideo
sit ɔstitutū nō ut t'mini ipe pueni
ri nō possit. sed ne ualeat prorogari.
credim' distinguendū ī quo casu litte'
impetretur. Et qdē qn̄ certus t'min'
ab appellante ul' iudice app. ꝑfigitur
ꝑsequende. si eo tacito appellatus litte
ras impetrauit. hi littere tāq tacita
ueritate subrepte. obtinē nō debent
aliquā firmitatē. Si uō nō sit aliqs
t'minus a iudice ul' ab appellante ꝑ
fixus. ꝑs appellata īfra t'minū ɔstitu
tum a lege. dū tn̄ nimiū nō ꝑcur
rat ut appellantē ī ɔmissiōē ipetran
di supplantet ɔmissiōis litteras poterit
impetrare. quaꝝ auctoritate ī app. cā
legittime pceditur. ita q si appellans
noluit ī eām appellatiōis ꝑcedere. op
ortebit eū agere sub iudice sic opte
to. n̄ possit eū legittiē recusare. Qd
si agere noluit appellat'. pot in dilo
minus ꝑseq cām ipam. maxie si sen
tiat ꝺ ex dilatiōē immine grauam. ¶ Su
perior quoqȝ iudex si uideat ex dilatiōē
piclm immine. pot ꝛ debet neutro ꝑ
sequente app. occurrē ut piclm euitet
tur. puta si a snīa lata sup ɔfirmati
one alicui' electi fuit puocatū. ꝛ utrąꝫ

pro velle suo ad annuum presentationes appellatione differre. possit utrique. immo debet superior iudex ad quem fuerit appellatum eminum providere medelam. ne gregi dominico diu desit cura pastoris. Ex hiis igitur constitutionem nostram nolentes esse responsuri, que per posteriores non derogantur prioribus legitime impetratis, per quas ad confirmandam sententiam vel infirmandam, precisa post tempore procedi. Idem.

Per tuas litteras requisiti, utrum si post latam sententiam, vel saltem post depositiones testium publicatas fuerit ad sedem apostolicam appellatum, hii qui super hoc delegantur a nobis, si alia parte citata se voluerit comparere presentare, causam sibi delegatam iudicialiter possint calculo terminare. Nos igitur consultationi tue taliter respondemus: quod cum lis fuerit super eodem negotio coram prioribus iudicibus legitime contestata, poterunt iudices delegati eo qui convenitur se per contumaciam absentante, cum esse de meritis cause liquebit, commissum sibi negotium diffinire.

Idem in concilio generali.

Ut debitus honor iudicibus deferatur, et litigatoribus consulatur super laboribus et expensis, statuimus ut siquis coram idoneo iudice convenerit adversarium, ille ante sententiam ad superiorem iudicem absque rationabili causa non provocet, sed coram illo suam iustitiam prosequatur, non obstante si dicat quod ad superiorem iudicem nuntium destinaverit, aut litteras impetraverit ab eodem, priusquam delegato fuerint assignate. Cum autem ex rationabili causa putaverit appellandum, coram eodem iudice causa probabili appellationis exposita tali, videlicet que si foret probata, deberet legitima reputari, superior de appellatione cognoscat, et si minus rationabiliter eum appellasse constiterit, illum ad inferiorem remittat, et in expensis alteri parti condempnet. Alioquin ipse procedat, salvis constitutionibus de maioribus causis ad sedem apostolicam referendis.

Idem in eodem.

Cum cessante causa cesset effectus, statuimus ut sive iudex ordinarius sive delegatus aliquid comminando vel interloquendo protulerit, quo executioni mandato alter litigantium gravaretur, et sano usus consilio ab huiusmodi interlocutionis vel comminationis effectu destiterit, libere in cause cognitione procedet, non obstante si a tali comminatione vel interlocutione fuerit appellatum, dummodo non fuerit ex alia legitima causa suspectus, ne processus negotii frivolis occasionibus retardetur. Idem in eodem.

Cum speciali sit prohibitione provisum, ne quis in aliquem excommunicationis sententiam nisi competenti commonitione premissa promulgare presumat, volentes etiam providere ne forte commonitus frustratorie recusationis vel appellationis obtentu monentis possit declinare examen, statuimus ut si allegaverit se iudicem habere suspectum, coram eodem causam iuste suspicionis assignet, et ipse cum adversario suo, vel si forte adversarium non habet, cum eo arbitros communiter eligat, aut si communiter convenire non possunt, absque malitia unum, et ille alium eligat, qui de suspicione causa cognoscant; et si nequiverint in unam concordare sententiam, advocent tertium, ut quod duo ex ipsis decreverint, robur optineat firmitatis. Sciantque se ad id fideliter exequendum ex iniuncto a nobis in virtute obedientie sub obtestatione divini iudicii districte precepto teneri. Causa vero suspicionis legitima coram ipsis infra competentem terminum non probata, sua iurisdictione iudex utatur. At ipsa probata legitime, de recusatoris assensu personam ydoneam committat negotium recusati vel ad superiorem transmittat, ut in eo ipse procedat secundum quod fuerit procedendum. Porro commonito ad appellationis obstaculum convolante, si eius excessus evidentia rei vel ipsius confessione, vel alio modo legitimo fuerit manifestus, cum appellationis remedium non sit ad defensionem iniquitatis, sed ad presidium innocentie institutum, non est provocatio huiusmodi deferendum. Excessu quoque dubio existente, ne frivole appellationis diffugio appellans iudicis processum impediat, coram eodem probabilem causam appellationis exponat, talem videlicet que si foret probata deberet legitima reputari. Et tunc si habuerit adversarium, infra eminum secundum locorum distantiam et temporis qualitatem et naturam negotii ab eodem iudice temperandum, appellationem prosequatur; quam si prosequi non curaverit, extunc ipse iudex appellatione non obstante procedat. Nullo autem adversario comparente, cum iudex ex suo procedat officio, appellationis causa coram superiore probata, superior sue iurisdictionis officium exequatur. Sed si appellans in eius probatione defecerit, ad eum a quo ipsum maliciose appellasse constiterit remittatur. Ceterum has duas constitutiones premissas nolumus etiam ad regulares extendi, qui suas observantias specialiter habent. Honorius .iii. decano et cancellario lingonien.

Cum causam que inter abbatem et fratres de valle sancti Johannis ex parte una, et priorem et canonicos de novo loco ex altera, super ecclesia de elise vertitur, R. sancti angeli diacono cardinali commiserimus audiendam, et J. procurator predictorum prioris et canonicorum proposuit, quod cum coram subdelegatis iudicum delegatorum inducias ad proponendum exceptiones dilatorias petiisset, quod advocatus ipsi dictus errore fecit, quod ecclesia de novo loco ecclesiam de qua agitur quod per xl. annos et amplius pacifice possederat, licet ipse eadem die advocati errorem corrigeret ipsam responsionem, que sue petitioni contraria videbatur, ne per eam aliquod posset sibi preiudicium generare, pro eo quod ante litis contestationem fuit exceptiones dilatorie proponende coram eisdem iudicibus revocaverit. Judices tamen prefati

responsionem erroneam advocati litem contestatam credentes, partes alterius probationes receperunt, et J. quod si predicti prior et canonici legitime probaverint quod per procuratorem ipsorum eadem die advocati responsio extiterit revocata, quod sic per consequens lis contestata non fuit, vel quod delegati testes receptos a subdelegatis subdelegatorum suorum approbaverint, cum non delegatus a principe causam alii valeat delegare, quod quod ab ipsis pro parte appellatione eorum factum est, dum in hac appellatione ipsa expressa fuerit, nitimur irritum et inane. Decano, thesaurario, et p. preceptori canonico camoracen.

Dilecto filio G. cappellano nostro, E. presbitero et J. capituli salamantini procuratoribus a nobis auditore concesso, procurator capituli proposuit coram eo, quod cum decanus presbiter super receptione sua in salamantina ecclesia executorias a nobis ad archidyaconum civitatensem et collegas eius litteras impetrasset, coram eis fuit ex parte capituli allegatum, quod cum in ipsa sit ecclesia certus numerus canonicorum iuramento firmatus, de quo in litteris ad eos directis mentio non fiebat, per eas non debebat contra ipsos procedere, et ne aliud facerent fuit ad nostram audientiam appellatum. Et J. econtrario et super confessione predicti presbiteri coram auditore predicto constitit salamantinam ecclesiam habere certum canonicorum numerum iuramento firmatum, et huiusmodi exceptiones coram executoribus fuisse propositas, propter quod appellatum extitit ab eisdem. Cum tamen non constet quod propter exceptiones huiusmodi non admissas aliave legitima fuerit appellatione, quod si vobis constiterit prelatam exceptionem de certo canonicorum numero iuramento firmatam, vel alias legitimas exceptiones fuisse propositas coram ipsis executoribus, nec admissas, ac ideo partem capituli appellasse, ipsorum executorum processum denuntietis irritum et inane. Decano sancti andree archidiacono et magistro J. canonico

Remittimus.

Pruesiao militi. ac fri .G. monacho mais
terrisie oparie. G. sci adriani diac car
dinales, accessimus auditorem. tenus p
sententia cu tes maiorus no nisi ad impe
trandum et obtinendum patronum fuisse
institutum. supplicauit humiliter idem mi
les. ut si ipsos tamq contumaces perdere
deberemus. et c. Q. q. si nob constiterit dictos
abbatem et conuentum appellatione sue tem
pus presisse. cu ad prosequendam eadem
sufficientes patronos no misit. memo
rato milite ipsum prouenit prosequente.
ipsos ad restituendas expensas a tpe ap
pellationis factas eidem militi condempnetis.
Idem epo ouitin. et p. canonico tusilan.

Sua nob. R. tutor filiorum quondam .B.
ciuis tusilan. petitione monstrauit. q
cu inter ipsum ex parte una. et R. p se ac
v. tutorem quondam filij .B. ex altera. sup
quadam pecunie summa coram iudice tusilan
qo ueteret. idem diffinitiuam sententiam p eo
dem .R. promulgauit. que hijs fuit p iu
dices delegatos a se. ap. confirmata. et c.
Sed ps alia que semel et iterum appella
uerat. tercio ad nos uoce. app. emittens.
petito et ei college cognitores ipse sine a no
bis optinuit delegari. et c. Cumque .R.
sce marie in cosmedin diaco. card. sup
app. tercio ad nos emissam utrique pti a
nob datus auditor intellexit fuisse illos
no potuisse de iure tercio appellare. nos
pdco .p. et ei college dedimus in manda
tis. ut in negocio ipso nequaquam procederent atte
ptarent. **I**dem gragio .G. archid. et offi
ciali lemouicen.

Dilecti filij prior et conuentus de lacu rubeo
cisterciensis ordinis nob petitione monstrarunt. et c. Ex
pte dicorum prioris et conuentus fuit excipi
endo propositum. q cu omisso diocesano
epo fuisset ad archiepm appellatum. ad
quem gradatim fuerat appellandum. in
ea ipi procedere no debebat. Sed q offi
cialis archiepi hmi exceptione admittere

denegabat. ipi ad nram audientiam
appellarunt. et c. Quocirca .q. q. si nobis ps
hmi app. latas. in eos denuntietis penitus
no tenere. **G**regorius .ix. magro scolarum
h. et .G. de capal canonicis sci andoma
ri coruinen. dyoc.

Ex pte dne .G. de colestia nob fuit ob
lata querela. q nobilis mulier dna de
belebron sup quibusdam terris ipsam nomine fi
liorum suorum coram iudicibus auctoritate
nra trahisset in causam. eadem in iudicium ipsorum
citari fecit presentia. q cu res de quibus
in iudicio agebatur. et predicti filij ei sub
potestate ac tutela ipsius minime perma
nerent. et cu ia ad facta uocata existisset. sup
hijs et no tenebatur ipsorum nomine quorum
tutrix ee desierat respondere. Sed q dicti
iudices hac exceptione neglecta. nichi
minus ad hoc compellebant eandem. propterea se
nesse grauari. ad nram audientiam appel
lauit. Ideoque .q. q. si est ita. reuocato
in irritum quicquid post app. hmi inuenerit
attemptatum. audiatis hinc unde proposita
et c. **I**d magro et fratribus domus mozneti
Temitath. et c. preterea hospitalarius et
mantibus. et no fca eis copia de inquisitione
processit. ad nos relatione transmissa nos
curauit ee grauatos. cu iuris legitimas
sanctiones quotiens relaturum se uidere
quilibet pollicetur. illos litigatoribus apostolica
acta conciliationis exemplum edere te
neatur. **I**dem archiepo. archid. et G. ca
nonico turonen.

Significante aurilianen. epo nos nouit
tes accepisse. q cu decanus et capitulum
magduen. ipsum sup eo qd dicebant
alibi q in talis decani et capituli diocesi
canonicos canones uenire no debere. coram
iudicibus auctoritate. ap. conuenisset.
petentibus tandem decano et capitulo no
minatis. iudicis officium implorando. ut
cu idem eps pt cetationes canonicos in talis
aliis uenire fecisset. qd p eum fieri fuer

rat in statum pristinum reuocaret. p pte
ipsius fuit propositum. q cu lis pristinum non
fuisset sup eodem negocio contestata. locum
implorandi hmi no habebat. adiciens
q de consensu partium coram dictis iudici
bus ad litigandum sup ipso negocio certus
dies statutus fuisset. et quantum ad illam diem
solutum fuisset iudicium eorundem preueni
re tempus. ac audire parte aduersam in tali
imploratione sine consensu partium no debebant
Sed q sup hijs no audiebatur eundem. nram
audientiam appellauit. et licet petitiones
sine illa ante ad hmi app. misit. prese
quendam. q tn dcs procurator ut cre
ditur circumueniret. ac inhibitiones ipse
epi nullas sup hoc ad quosdam iudices
certa ratione suspectos litteras imperta
uit. dcs eps uti noluit litteris sic ob
tentis. petens no obstante lapsu anni
ad prosecutionem app. admitti. Ideoque .q.
q. si de hmi inhibitione et premissis causis ap
pellatum ul causam aliam constiterit. reuocato
in irritum. et c. **I**dem.

Interposita appellatione ex causa probabili non
sufficit appellanti probare q ex ea hmi p
uocauit. si ea no docat ee ueram. ni
si hoc se offerens probaturum. no fuisset
admissus. **E**idem quoque permittetur
si no recipiatur appellatio ei a iudice. si
aduersario approbetur. sup prosecutione
appellationis p procuratorem ad impetrandum
et conducendum constitutum litteras impetrare.
licet ps alia p se ul p procuratorem ydo
neum iudicium sup hoc apud se. ap. iure
pe sit parata. **I**ste denique q uice ap
pellationis emisit. cui no dum est alij
cognitio demandata. ad petitionem eiusdem
ad eum a quo prouocauit de iure re
mittitur. contradictione ptis alterius no obstan
te. illegitimus expensis aduersario quas
eu pp hoc fecisse constiterit condempnandus.
Sane pito aliquo plures grauami
ni pp qd diuertat appellandum. et pre

aduersa se contumaciter absentante. potest
sup hoc lite no contestata procedi. licet no
dum litis contestatio facta fuerit. in ipso appel
lationis articulo. ul negocio principali. q
cu in hoc casu iniquitas prioris iudicis
principaliter arguatur. no est rigor iuris ex
quo seq posset cause prolixitas reprehen
dus. **I**dem.

Inquisitionem tue .t. Rem. q quotiens clausu
lam p quam tollitur appellatio. remedium
in medio ponit litterarum. si sunt plura ne
gocia sese minime contingentia. p
missa tn complectitur. si forte in fine lit
terarum posita clausula teneret. **I**dem.

Una sna pluribus condempnatis. si unus
solus ad app. beneficium conuolauit. alii
uictoria in re cum ceteris suffragatur.
si cum uno uiuet. eadem negotium in
eadem causa defensionis existat. **I**dem
iustitias met quo minus appellaueris
te excusat. ad appellationis refugium
beneficium conuolasse. dum in certa tps
quo licite prouocatur a iudice coram
iudice a quo appellasse nolueris.
ul si hre ipsius copiam nequiuisti. in p
sentia bonorum uirorum contestatione sup
hoc proposita. causas appellationis deberes
exprimendas. **E**i albanen. epo.

Conquerente .j. pbro. *R. d. p protectio urbis*
tellerum. et c. Licet pbr idem res suas
et eccle sue in protectione nra no posue
rit cum ad nos accessit. tn cu hij q
accedunt ad presentiam nram cum rebus
eorum debeant ee sub aplica protectione
securi. .q. q. quicquid eidem pbro post iter
arreptum ad nos ueniendi subtrac
tum est. ul ablatum sine restitui faciatis.
Ilevanten. ul. exonien. epo. *R. Deufir*
iqs rei litigiose *matone ualidi ammiti*
confirmationem impetrauit ab ap. se. no
minus iudex pot de ea cognoscere.
et eam sine debito terminare. sz si no re
tine pacifice possidebit. cu inde conte

manibus operuit nos et licitum iudici de
cetero postea eiusdem decreverit. aut eam diffi
nire absque apostolice sedis mandato. Idem.
De confirmationibus autem Romanorum pontificum volumus te
tenere. quod contra illas nisi novum apostolice sedis
mandatum. aut certum sit quod sint per falsi
suggestionem elicite nos et aliquem iudi
candum. Celestinus iii.

Bone memorie A. canonicus vir proposuit se
tentiam a delegatis iudicibus prolatam fuisse.
et .ij. dicit quod ille contra quem sententia lata fu
erat ab illa sententia appellavit. Iudices tamen
inhibitionis sententiam executori mandaverunt.
Ceterum appellans venire ad apostolicam sedem accep
to litteris de retractando sententiam impetra
vit. Addicit autem ipsum contra sententiam (?)
confirmationis promulgare (?) sine rescrip
tum fuerat adeptus. in quo nulla de facta
appellationis mentio habebatur. Itaque requisita
que contra litteris prejudicium erat. Respondemus
quod posteriores debent prioribus prejudicia
um generare. Unde si dicatur nulla lit
teras veritati et iustitie prejudicantibus.
vel sub alia forma ubi dum tamen nul
di fierent de litteris confirmationis ex predic
tis (?) quod prime iam data sunt debeat habe
re vigorem. donec de sequela sententia plenam
cognitionem habeat. Innocentius iij. de
cano Patherburgensi.

Cum dilecte in Christo filie abbatissa et soro
res ecclesie de Gandersheim sua cuperent pri
vilegia innovari. pro vitandi discrimina.
ni episcopis et abbatibus (?) ut inspice
rent diligenter. et tenorem ipsorum fideliter
transcribentes sub sigillis suis nobis re
mitterent diximus iniungendum. et cum illos
autem tam legato qui sub sigillo proprio ea
nostro fecit conspectui presentari. quod inspe
toribus ipsis fidem debitam adhibentes.
licet non videremus quare non deberent
eadem privilegia innovari. quia tamen ex ma
ioris ecclesie et j. sed certis canonicis propositum
erat. Videlicet quod eodem in possessione sub

iectionis ipsius monasterii per centum annos et am
plius extitisse privilegia ipsa tunc non du
ximus innovanda. Unde iudicibus dedimus
in mandatis. ut ad locum ydoneum acce
dentes. citantes qui fuerint evocandi. et
quererent super hiis diligentius veritatem
a quibus per Hildesemensem ecclesie ad sedem apostolicam
appellavit. Nuper autem iterato predicta pe
tivit abbatissa. quod deberemus privilegia
sue ecclesie renovare. Ex adverso vero fu
it postulatum. ut eam ipsam dissensiones
tus vires committere dignaremur. qui
testes recipere quos contra privilegia mona
sterii ad probandum prescriptionem legiti
mam induceret. prosequentes. et attenden
tes quod iure sit civili statutum. ut quis
presenti testium formidaret. ne veritas
occultetur. in perpetuandi copia fortuitis
casibus subtrahatur. et licet non contestata
testes valitudinarii. et alij de quibus ex
aliqua verisimile est timetur. ad testimo
nium admittantur. eiusdem equitatis similitu
dine provocati. predicta privilegia quia iam
nimia vetustate consumpta. cum fuerint
non in pergameno sed in papiro conscripta.
duximus innovanda. nolentes quod ex in
novatione hic novum ius monasterio acqui
ratur. sed antiquum si quod habet per innovationem
privilegii conservetur. et a nobis prestatum mo
nasterium ad ius et proprietatem apostolice sedis per
privilegium predecessoris nostri pertinere
monstratur. ne ius ecclesie Ro. remaneat
indefensum. eidem abbatisse precatam
eis ipsi duximus statuendam. ut cum ad
versus ecclesiam Ro. possessio et vita non
nisi centenaria currat prescriptio. ipsa
super hoc et alijs vice nostra perveniret quia
coram te fuerint iudicio prosequenda. Vo
lentes igitur quod de statu eiusdem monasterii du
bitari dubitetur. Mandamus quatenus locum tutum et comod
eligens recipies testes quos ad probandum
prescriptionem Hildesemensis ecclesie vel ad inter

ruptionem ostendendam cenobium duxerit
producendos. et si legitimam prescriptionem
probaverit vel intenderit. vel probata fuerit in
terruptio ex adverso. subiectionem ipsius mona
sterii adiudices episcopo memorato. cum alter
ipsum in sua diocese constitutum. privilegia que ipsi
monasterio innovari fecimus convincentes.
Alioquin eidem super hoc perpetuum imponens
silentium. monasterium prenuncies perpetua li
bertate gaudere. Idem episcopo et preposito vite
duren (?) Iustam audientiam preposito nemausensi et
clericis significantibus proveniret. quod quidam canonici
nemausenses. circa a nobis litteras confirmati
onis super administrationibus suis obtinere labo
rant. religionis sue conditione suppressa. Cum
igitur regularibus personis non consueverit apostolica
sedes aliquas sine prelatis confirmare. Mandamus quatenus con
firmationes quas ab ipsis canonicas esse re
gulares exprimeret veritatis talis impetra
tas. denunciantis veritatis et tacent. Idem.

Porrecta nobis ex parte tua petitio conti
nebat. quod plures ex religiosis qui prioratibus
vel alijs administrationibus presunt a nobis super
ipsis quoad vixerint possidendis confirma
tionis litteras se asserunt impetrasse. et cum eos
de cancellaria nostra non credimus has litteras
emanasse. Mandamus quatenus illos qui tales litteras exhi
buerint in quibus prioratus vel administratio
nes eisdem religiosis confirmantur eisdem. pu
nias tamquam falsarios (?) auctores. Et cum non
eis non sit interpretatio religiosis ipsorum. illas ta
quam tacita veritate subreptas denuncies
non valere. Idem nobili viro comiti de Vienna.

Examinata causa que vertitur inter te et milites
campanos super terra sancti angeli prependimus
arbitrium quod vicecomes Sabinensis dicebatur
tur super eodem negotio promulgasse. contra
formam iuris et compromissi fuisse dictatum.
Unde non obstante confirmatione. Clementis pape pre
decessoris nostri. quod confirmaverat illud sic prout de la
tum fuerat et ab utraque parte receptum. de
cernimus ipsum irritum et inane. Honorius
iij. illustri regi baronibus. militibus
et alijs hominibus Cypri.

Venerabilis frater noster archiepiscopus Tolosanus et suffra
ganei eius transmissa nobis petitione monstra
runt. quod inter ipsos et vos super quibusdam decimis
mediante Albanensi episcopo tunc legato amica
bilis compositio intervenit expresse. adiecto quod
quicumque eam ante apostolicam confirmationem contingeret
stare deberet executionem mandari. Unde licet
sit per nos confirmata. et ad maiorem rei evi
dentiam litteris confirmationis tenor compositio
nis insertus. ipsam tamen renuistis observare.
occasionem frivolam pretendentes. videlicet ex eo
quod in litteris vobis confirmationis verbum certe
dicitur. cum quia clausula consueta salvis
sit sua firmitate. prout dicta est. in eisdem lit
teris continetur. Mandamus quatenus si premissis veritas
suffragatur. compositionem eandem adimplere cure
tis. Idem universis abbatibus. et prelatis. ac con
ventibus et clericis constantinopolitane diocesis. constitutis.

Sua nobis patriarcha constantinopolitanus. conquestione
monstravit. quod cum quidam vestrum sumpserit oc
casionem ex eo quod j. presbiter cardinalis tunc legatus quibus
dam alijs ecclesijs et clericis in spiritualibus et tem
poralibus concessit. monasteria eorumdem ipsi pa
triarche obedire recusant. et ei de iuri
bus patriarchalibus respondere. in sue presum
ptionis adiutorium inducentes confirmatio
nis collationum super hijs a sede apostolica impetra
tas. Cum igitur nolumus iura que diocesa
nis debentur per collationes seu confirmationes
predictas imminui sive ledi. Mandamus quatenus occasione
huiusmodi non obstante. ipsi reverentiam et obedientiam
exhibere curetis. eique de iustitijs suis in
tegre respondere.

Incipit liber iij de vita et ho
nestate clericorum.

Ut laici secus altare quando sacra misteria ce
lebrantur. stare vel sedere inter clericos non pre
sumant. sed pars illa que cancellis ab alta
re dividitur. tantum psallentibus pateat

clericis. Ad orandum vero et communicandum laycis et feminis, sicut mos est, pateat sancta sedes.
Ex concilio Pictavensi.
Clerici arma portantes et usurarii excommunicentur. Ex concilio Matiscon.
Ut siquis presbyter qui plebem regit clericum habeat qui secum cantet et epistolam et lectionem legat, et qui possit scolas tenere, et admoneat suos parrochianos ut filios suos ad fidem discendam mittant ad ecclesiam, quos ipse cum omni castitate erudiat. Gregorius.
Si quis ex clericis comam relaxaverit, anathema sit. Ex concilio Cartaginensi.
Clericus neque comam nutriat neque barbam. Ex concilio Triburiensi.
Clericus si tonsura dimissa uxorem acceperit, quidem sit sine gradu. Si in ministerio apparentibus tenditur(?), uxorem permittatur habere et tamen tondeatur, nec tamen suam uxorem dimittere audeat. Alex. iii. Cant. archiepiscopo.
Clericis. Et infra. Clerici qui comam nutriunt etiam inviti a suis archidiaconis tondeantur.
Idem in concilio Lateranensi.
Monasteria sanctimonialium si quisquam clericus sine manifesta et rationabili causa frequentare presumpserit, per episcopum arceatur, et si non destiterit, ab officio ecclesiastico reddatur immunis. Si laycus ex consuetudine subditur(?), a cetu fidelium sit ante penitus alienus. Gregorius viii.
Quoniam ut scriptura [...] Statuimus ut [...] clericalibus ecclesie vestre atque presbiteris expensis diligenter inspectis, certum in eis valeatis ponere numerum clericorum, et statuere ut boni conversantes in ecclesia in una domo vescantur atque sub uno tecto dormiant et quiescant. Siqui vero contradictores extiterint, liceat vobis eos per suspensionem officii et beneficii aut si iuveniri(?) alia pena si opus fuerit ad hanc observationem eos appellatione compellere non obstante. Indulgentes et ut si quisquam eorum qui simul vivunt per manus in ecclesie tunc(?) a canone meruerit sit alienus, remedium(?) et penitentiam imponendi potestatem plenariam habeatis. Innoc. iii.

Cum ab omni specie mala precipiat apostolus abstinere. Et infra. Sane ad audientiam apostolatus nostri pervenit quod cum ex delegatione nostra causas susceperitis pertractandas, more secularium super decimalitatis vel pro alia per diversas terras consuetudines fecerit(?) expensas victualium cum litigantibus receptis pignoribus pro salariis venientes(?), non attendentes quod ad hoc vobis et aliis clericis sunt ecclesiastica reddita deputata, ut ex ipsis honeste vivere debeatis. Et infra. Ideoque mandamus quatenus ab huiusmodi exactionibus de cetero abstinentes, vigores iudiciarium gratis studeatis litigantibus impertiri, non obstante quod in Francia(?) a quibusdam presumitur qui exigatur nomine assessorum, cum nec iustum iudicium vendere liceat, et venales sententie ipsis a secularibus legibus reprobentur.
Idem Lucionensi episcopo et eius qui cum ipso sunt fratribus.
Quod ecclesiam suam nova semper prole fecundat. Et infra. Ille quidem dispar in nobis observantia fuit et dissimilis habitus apud eos quibus unum evangelium predicatis scandalum suscitet. Mandamus quatenus eo non obstante quod vestri monachi sunt et canonici regulares, vel et regularem vitam sub alia districtione professi, quod pertinet in unum regulare propositum et honestum habitum quantum ad hoc spectet officium conformetis. Idem.
Cum decorem domus dei. Et infra. Interdum ludi fiunt in ecclesiis theatrales, et non solum ad ludibriorum spectacula introducuntur in eas monstra larvarum, verum etiam in aliquibus festivitatibus diaconi, presbiteri ac subdiaconi insanie sue ludibria exercere presumunt. Et infra. Fraternitati vestre mandamus quatenus ne per huiusmodi turpitudinem ecclesie inquinetur honestas, prelibatam consuetudinem vel potius corruptelam curetis a vestris ecclesiis extirpare. Idem in generali.
Ut clericorum mores et actus in melius reformentur, continenter et caste vivere studeant universi, presertim in sacris ordinibus constituti, ab omni libidinis vitio precaventes, maxime illo propter quod venit ira dei in filios diffidentie,

quatinus in conspectu dei omnipotentis puro corde ac mundo corpore valeant ministrare. Ne vero facilitas venie incentivum tribuat delinquendi, statuimus ut qui deprehensi fuerint incontinentie vitio laborare, prout magis aut minus peccaverint, puniantur secundum canonicas sanctiones, quas efficacius et districtius precipimus observari, ut quos divinus timor a malo non revocat, temporalis saltem pena cohibeat a peccato. Siquis igitur hac de causa suspensus presumpserit celebrare divina, non solum ecclesiasticis beneficiis spolietur, verum etiam pro duplici culpa perpetuo deponatur. Prelati vero qui tales presumpserint in suis iniquitatibus sustinere, maxime obtentu pecunie vel alterius commodi temporalis, pari subiaceant ultioni. Qui autem secundum regionis sue morem non abdicarunt copulam coniugalem, si lapsi fuerint gravius puniantur, cum legitimo matrimonio possint uti. Idem in eodem.
A crapula et ebrietate omnes clerici diligenter abstineant. Unde vinum sibi temperent et se vino, nec ad bibendum quispiam incitetur, cum ebrietas et mentis inducat exilium et libidinis provocet incentivum. Unde illum abusum penitus decernimus abolendum, quo in quibusdam partibus ad potus equales suo modo se obligant potatores, et ille iudicio talium plus laudatur qui plures inebriat et calices fecundiores exhaurit. Siquis autem super hiis se culpabilem exhibuerit, nisi a superiore commonitus satisfecerit, ab officio vel beneficio suspendatur. Idem in eodem.
Clerici officia vel commercia secularia non exerceant, maxime inhonesta, mimis, ioculatoribus et histrionibus non intendant, et tabernas prorsus evitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. Ad aleas et taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis intersint. Coronam et tonsuram habeant congruentem, et se in officiis ecclesiasticis et aliis bonis studiis exerceant diligenter. Clausa deferant desuper indumenta, nimia brevitate vel longitudine non notanda,

pannis rubeis aut viridibus, necnon et manicis consuticiis, aut sotularibus rostratis, frenis, sellis, pectoralibus, calcaribus deauratis, aut aliam superfluitatem gerentibus non utantur. Cappas manicatas ad divinum officium intra ecclesiam non gerant, sed nec alibi qui sunt in sacerdotio et personatibus constituti, nisi iusta causa timoris exegerit habitum transformari. Fibulas omnino non ferant, neque corrigias auri vel argenti ornatum habentes, sed nec anulos nisi quibus competit ex officio dignitatis. Pontifices autem in publico et in ecclesia superindumentis lineis omnes utantur, nisi monachi fuerint, quos oportet ferre habitum monachalem. Pallis diffibulatis non utantur in publico, sed vel post collum vel ante pectus hinc inde connexis.
Honor. iii. Abrincen. episcopo.
Ex litteris prudentie tue intelleximus quod quidam clerici sue potius secularibus negotiationibus quam officiis divinis intendunt, et gaudere volentes privilegio clericali, nituntur statutis patrie quibus quotiens expedit se laycis se tuentur in negotiationum suarum contractibus subiacere. Et infra. Si tales tertio a te moniti ab hiis non resipuerint, sed pretermissis divinis officiis negotiationibus institerint supradictis, cum sic privilegium abiciant clericale, tu quomodo dum hiis se implicant de suis facultatibus statutis et consuetudinibus patrie pariter subiaceant, non defendas eosdem.
De cohabitatione clericorum et mulierum.
Ex concilio Maguntino.
Inhibendum est ut nullus sacerdos feminas de quibus suspitio potest esse retineat, sed neque illas quas canones concedunt, matrem, amitam et sororem, quia instigante dyabolo in illis scelus perpetratum reperitur, aut etiam impedisse eas eaudem. Sed siqua de hiis necessitate huius presbiteri habeant in villa aut in vico domum longe a sua consistente, et ibi eis que sint necessaria subministret. Prohibendum quoque est ut nulla femina ad altare presumat accedere, aut presbitero ministrare, aut infra cancellos stare sive sedere.

Ex decreto Eugenii pp.

Si quis sacerdotum . i. pbr. dyacon. subdyaconus de quacumque femina crimine fornicationis suspectus pe pma . secdam . et tertiam monitionem inveniatur confabulari . et aliquo modo conversari cum ea . excommunicationi subdatur . femina vero canonice iudicetur.

Alex. iii. Salernitano archiepo.

Clericos in sacris ordinibus constitutos qui publice detinent concubinas . ad eas abiurandas volumus a tua fraternitate compelli . ne in eandem fornicationem instinctu fraudis dyabolice redeuntes . priorum reatum reiterant . Unde ipsos per suspensionem et interdicti sententiam debes arcius cogere . ut mulieres ipsas a se ita removeant . quod de illis sinistra suspicio non possit haberi . et sic eos ad ipsas redire . vel alias accipere forte presumpserint . et aliques eorum debes excommunicationis perpetuam sententiam excommunicationis proferre . ut alii eorum exemplo a similibus arceantur . Idem Cantuarien. archiepo . et eius suffraganeis.

Sicut ad extirpanda . et infra . Si vero clericos vestre iurisdictionis qui in subdiaconatu et supra fornicarias habuerint . studiose monere curetis . ut a se illas removeant . eas ulterius minime admissuri . Si autem acquiescere contempserint . eos ab ecclesiasticis beneficiis usque ad satisfactionem congruam suspendatis . et si eas suspensi presumpserint retinere . et ipsos ab eisdem beneficiis perpetuo removere curetis.

Idem Eboracen. archiepo.

Super eo vero quod asseris a . presbiterum fornicariam detinere . et propter hoc ab officio suo suspensum . et infra . porro si litteras a nobis optinuerit que facti seriem non contineant . nolumus quod illas proferat. Idem Lundonen. epo.

Si autem clerici tue iurisdictionis sive in sacris ordinibus sive inferioribus constituti fornicarias detinent . nisi eas ad sententiam vel tertiam commonitionem a se dimiserint . easdem decreto contemptum . liceat tibi eos ecclesiis vel comparationibus . app. postposita spoliare . officio ipsis

Innoc. iii.

Vestri dux devoto imperdit . et infra . Ita ubi dicit nullus audiat missam sacerdotis quem scit concubinam indubitanter habere . alibi vero legitur non posse aliquos quantumcumque pollutus divina polluere sacramenta que purgatoria cunctarum contagionum existunt . qualiscumque sacerdos sit que sancta sunt coinquinari non possunt . Sumitur et ab omni sacerdote misteria . quia omnia in christi fide purgantur . Decernimus aliud est crimen notorium . aliud occultum . Notorium distinguimus de quo presbiter canonice condempnatur . occultum . quod ab ecclesia tollerantur . Item aliud est quod crimen notorium non dissimuletur public. vel de ipso est canonice condempnatur . Aliud est pene occultum quod ab ecclesia tolleratur . Item aliud est a celebritate officiis abstinet . ut peccandi licentia ceteris auferatur . et ipsi ad penitentie fructum trahantur . atque aliud si talium in fornicatore sacerdotum misteria respuatur . Sine dubitatione itaque teneatis . quod a clericis et plebis fornicariis quamdiu tollerantur nec habere opus evidentiam licite divina misteria audiantur . et alia recipiat ecclesiastica sacramenta.

Innoc. iii. Cremonen. epo.

Tua nos duxit fraternitas consulendos si de clericis publice concubinas habentibus quod quasi a re in venirunt se esse concubinarios diffitentur . nec apparet contra eos legitimus accusator . credendum sit testimonio bonorum virorum . inter quos vivunt dignoscitur . Nos quod consultationi rescribimus quod si crimen eorum ita publicum est ut merito debeat appellari notorium . in eo casu nec testis nec accusator est necessarius . cum huiusmodi crimen nulla possit tergiversatione celari . Si non publicum est non ex evidentia sit ex fama . in eo casu ad condempnationem eorum sola testimonia non sufficiunt . cum non sit testimoniis sed testibus iudicandum . Sed si de clericis illis talis habeatur suspicio ut ex ea scandalum generetur in populo . licet contra ipsos non apparuerit accusator . eis tamen est canonica

purgatio indicenda . quam si prestare noluerint vel defecerint in prestanda . eos canonica debebis animadversione punire.

Idem Pistorien. epo.

Ad nostram tua fraternitas requisivit . et infra . Cum clericos quoque non permittas mulierculas habitare . nisi forte de illis personis existant in quibus naturale fedus nichil permittit seu criminis suspicari. Gregorius . xx.

Investigandum est de clericis in fornicatione prolapsis si eorum sit officium prius quam penituerint audiendum . Unde et si quemlibet pro mortali peccato quo ad se ipsum constet esse suspensum . non debet tamen in officiis evitari . quia quantum ad alios in tali casu positos suspensus non est . nisi peccatum eius sit notorium per sententiam seu confessionem factam in iure aut evidentiam rei que tergiversatione aliqua celari non possit.

Ut de clericis coniugatis. Alex. iii. tit.

Siqui clericorum infra subdyaconatum acceperint uxores . ipsos ad relinquenda beneficia ecclesiastica . et retinendas uxores districte eos compellatis . Sed si in subdiaconatu et aliis superioribus ordinibus uxores accepisse noscuntur . eos uxores dimittere et penitentiam agere de commisso per suspensionis et excommunicationis sententiam compellere procuretis. Idem Herforden. epo.

Sane et infra . Prudentie attentius ne decipies clericos coniugatos ad ecclesiastica beneficia . vel sacros ordines . aut administrationes ecclesiasticas admittatur . nisi forte castitatem vovent perpetuam . qui virginem et unicam habuisset uxorem. Idem Verulan. epo.

Quod a te et infra . Unde clerici infra subdyaconatus ordinem constituti qui continentiam servare non valentes uxores acceperint . ecclesiasticis beneficiis canonice debere spoliari . id volumus te tenere . quod cum simul contemplationi et carnali libidini deservire nequeant . et ecclesiasticas obsequiis vacare non valeant ob immunditiam suam ecclesiasticas in agitacionibus indigni fecundis ecclesiasticis

procul dubio beneficiis . Sane si coniuges quibus articulati fuerant de possessionibus aut aliis bonis aliqua contulisse nosceretur eis ab eadem ecclesiarum ministerio fulgent et beneficia sequestrata . ad ipsos recta via debent absque contradictione redire. Idem.

Quod a te . et infra . Unde clerici infra subdiaconatus ordinem constituti

Sane sacerdotes qui nuptias contrahunt . que non nuptie sed contubernia sunt potius nuncupanda . post longam penitentiam et vitam laudabilem continentes officio suo restitui poterunt . et ex indulgentia sui episcopi eius executionem habere. Innoc. iii. Florentin. epo.

Iniuris fallacie . et infra . Accepimus autem quod quidam clerici tue diocesis qui matrimonium contraxerunt . ecclesiastica beneficia detinere contendunt in quorum gulosa cythara cum psalterio male concordat . Cum enim qui uxor cogitet quomodo placere possit uxori . et ideo que dei sunt minus valeat cogitare . cum qui divisus in duo plenam sui non habeat potestatem . ut ecclesia cui stipendium recipit plenius famuletur. Mandamus quatenus clericos beneficiis ecclesiasticis que in tua diocesi sunt adepti . privatos apostolica auctoritate per sententiam cum rerum ecclesiasticarum subtractione de cetero per tales . nisi forte iam talibus sciens contulerit ecclesiastica beneficia . quibus eos non per te sed per superiorem decernimus spoliandos. Idem Acherontino archiepo.

Cum olim ad nostram audientiam pervenisset quod canonici Anglonen. cantore Acheronen. eligerunt in pastorem . et infra . Licet tibi de forma electionis canonice ac ydoneitate persone in aliis constitisset . movit te tamen quod cum pater eius grecus fuerit . et iuxta ritum grecorum uxorem duxerit in minoribus ordinibus constitutus . cantorem ipsum ex uxore legitima in sacerdotio suscepisset . illos quoque attendentes quod orientalis ecclesie votum continentie non admisit . quod orientales in minoribus ordinibus constituti . et in superioribus utuntur matrimonio iam contracto . mandamus quatenus nisi pro eo quod inter lati

nor greci hi qui sancte regionis consuetudine
pugnet. si aliud non obsistat. ad confirmati
onem et conservationem eiusdem. sine dubitatione
procedas. Idem epo pictavien.
Iohes nobis conquerendo monstravit. quod cum
cum quadam iamdudum uxorem duxit legitimam pro
eo quod prius in acolitum fuerat ordinatus compelle
ris ut tonsuram deferat clericalem. et quia
inter ipsum et uxorem suam posset scandalum ge
nerari. cum de consuetudine terre tue dici
uxoratis non cogantur invita portare tonsuram.
cum igitur idem in tonsoratus privilegio non pot
clericali gaudere. precipimus quatenus ipsum super tonsura
tione tu non molestes. dum tamen nullum perpe
at beneficium ecclesiasticum cui de iure tenetur
clericale deferre tonsuram. quia cum oporteat
eum secularibus negotiis immisceri. tonsura
ipsius secularia exercentis videretur perfecta in
misterii nostri vituperium redundare. Idem.
Eboracen. archiepo. Eos qui sunt publice uxo
rati. non admittatis decetero ad ecclesiasticas
dignitates. dimissis ab eis quas non pos
sunt sine pravo exemplo et gravi scandalo re
tinere. Honorius. iii. b.
Ex parte tua fuit propositum quod nonnulli licentia
tue habitu et tonsura clericali relictis.
publice ducunt uxores. Et ut coniectas
iusticias et debitas obsequis te defraudent.
tonsuram resumunt abiectam. Et quidam etiam
accepta prima tonsura similiter contrahunt. et ea
dem tonsuram deferunt. ut eadem pretextu
excusari valeant a predictis. Cum igitur red
denda sint que sunt cesaris cesari. et que
sunt dei deo. equanimiter duximus tolleran
dum. si a talibus iusticias debitas vel ab ali
is uxoratis exigas et fructus consueta. Idem.
Ut consultationi tue breviter satisfiat. R. mi
les tue diocesis qui olim in minori constitu
tus etate. tonsuram tamen et coronam clericalem
assumpsit. non est cogendus deferre habitum
clericalem. .xv. De clericis non residentibus
Ex concilio lateranensi. in ecclesia vel prebenda
Non liceat epo de civitate sua extra ad

aliud. manifesta est enim causa propter quam facere hoc ac
ceptat. Cum nullus sit conveniens epus qui ad mi
norem de maiori civitate transeat.
Leo. iii.
Ex gestis. in synodo anastasii presbiteri card.
tt. beati marcelli ab omnibus canonice est deposit quo
quod parrochiam suam per annos v. contra canonum in
stituta deseruit. et in aliis usque hodie de
moratur. Ex concilio lateranensi.
Quia nonnulli modum avaritie non ponen
tes. diversas dignitates ecclesiasticas. et plu
res ecclesias parrochiales contra sacrorum canonum
instituta nituntur accipere. ut cum unum of
ficium vix implere sufficiant stipendia si
bi vendicant plurimorum. ne id decetero fiat
districtius inhibemus. Cum igitur ecclesia vel ecclesiasti
cum ministerium committi debuerit. talis ad hoc
persona queratur. qui residere in loco. et curam eius per
se ipsum valeat exercere. Quod si aliter actum
fuerit. et qui receperit quod contra sacros canones
receperit amittat. et qui dederit largiendi
potestate privetur. Alexander. iii.
abocen. archiepo.
Relatum est nobis quod cum in lateranensi concilio sit
statutum. ut persone tali ecclesia vel benefi
cium ecclesiasticum conferatur. que residere in loco
et curam eius valeat per se exercere. non
nulli ad ecclesias presentati hoc se posse affir
mant. sed effectum contempnunt. Et Cum igitur ulla
accipienda sit cum effectu. tales si presen
tati fuerint non admitti. et admissi po
terunt amoveri. nisi forte de licentia pre
latorum suorum vel studio litterarum. vel pro aliis
honestis causis augeant eos abesse. nec
patrocinari debet eis ap. diffugium. si
contra tamen intentiones decreti fuerit celebratum.
Paternitati tue. Et pretera. Idem.
clericum alterius diocesis. absque commendaticiis
litteris sui epi non debes recipere nisi pro
eo receptus ab ap. sede mandatum. Idem.
Conquerente nobis. R. presbitero accepimus. quod cum
clericus ab eo per ecclesiam suam de qua tamen
necessaria vix potest accipere annuatim.

xx. solidos extorquere conatur. asserens beneficium illud
in eadem ecclesia sibi fuisse collatum. Et f. t. precipimus quatenus
si tibi constiterit quod predictus C. hac occasione benefi
cia sibi sufficientia. vel quod eidem ecclesie non deservi
at. sibi super prescripto beneficio silentium sub
lato impedimento ap. imponas. Idem.
Exoten. Et Statuimus ne canonicas cum
institutio tuo fuerit quamquam debeat sub
trahi vel auferri. quod de canonicis tibi bri
situm debet. nisi forte sint vicenalia que
consueverunt absentibus exhiberi. Clemens. iii.
Ex parte vestra nobis fuit explanatum frequentati.
quod ecclesie vestre decimus qui in partibus ga
licanis sibi petiit habitationem elegit.
vel per v. annorum spatium. ecclesia vestra ipsius pre
sentia habere nequivit. Cum igitur nolumus
ut eadem ecclesia debitum officio defraudetur.
precipimus quatenus scribatis eidem quod sine contradictione officii
ut decimus debeat exercere. quod si venire
tis venire noluerit. eligendi alium qui
per eorum ecclesie valeat et preesse. nobis et ecce
accedimus liberam facultatem. Innoc. iii.
Capitulo Ragusin.
Quia archiepiscopus vester temeritate propria re
cessit ab ecclesia Ragusina. nec iam ulterius quod
eum expectatus redierit. per litteras mas
es vocatus. Et dis. ii. c. quia forsitan
iam redierit. vos per infirmam a receptione pre
sentium personam nobis ydoneam in archiepiscopum
eligatis. Idem constantinopol. patriarche.
Nec. iiii. utilia. Et De clericis qui ecclesias vel
prebendas sibi concessas sine utilia et necessaria
causa deserunt. tuo presertim non accedente
consensu. hoc tibi duximus respondendum. quod
postquam congruo tempore fuerint expectati. si
redierint ad illas. possunt eis iuste pri
vari. dum tamen non sint certes impedimento de
tenti. Idem archiepo patracen.
Ex tue dilectionis. Et In ecclesiis tuorum qui se
fraudulenter absentant. nec ad ipsos
valet citatio pervenire. tunc citationis
edictum facias publicari. Et si nec sic
curaverint obedire. et ultra vi. menses

deservierint ecclesiis. eis debent merito spoliari.
Contra eos qui predicti. ut ipsos per suspensionis et
excommunicationis sententiam ad tuam obedientiam venire
compellas. quod si nec sic illorum malitia poterit
emolliri. etc. B. tt. sce susanne pbr. card. ap.
sedis. legatus a spiritualium administratione remo
veat. et quibus presunt ecclesiis de personis provideris
faciat prudentem in eos degradationis
sententiam non promulget. ut tunc eis mixtio
die si expediat facile agi possit.
Idem altissiodoren. epo.
Ut fraternitatis discretio postulavit. Et Ce
stituti prosperam ut cum in medium canonicis qui
studiorum gratia est indulgentiam. ut in absentia
sua percipiant fructus prebendarum suarum. ac
cepta licentia se ad villas transferunt vel
castella. in quibus nullum est vel minus competens
exercitium studiorum. utrum prebendarum fructus
tus sint talibus conferendi. Ad quod breviter
R. eis qui hic fraudes committunt. cum fraus
et dolus nemini debeant patrocinium im
partiri. prefatam indulgentiam competere non de
bere. Honorius. iii. preposito et valen.
Ex parte tua fuit propositum. quod tempore quo accepi
et prepositurem de val. postulasti de facienda resi
dentia iuramentum. Et postulationi et c. Respondemus quod
si te non absentando in fraudem prepositure
tue vitam fideliter prosequaris. cum ex hoc cen
seri debeas residens periurium non incurris.
Idem capitulo meten.
Cum dilectus filius magister. Oddo. Et q. non obs
tante constitutione quam contra absentes canonicos
inter vos dicimus emanasse. fructus prebende eidem
sunt assignetis eidem in nostro servitio commoran
ti. Cum familiares nostri qui circa nos se fami
liares exhibent universos. minori non debeant
prerogativa gaudere. quam vestri singuli quorum
negotia pro ipsos sepius promovetur.
Idem melden. epo.
Ad audientiam nostram pervenit. quod cum in melden ecclesia
quedam sit constitutio vallata iuramento. et auctoritate
sedis ap. confirmata. ut canonici qui non resident
in eadem. suarum percipiant fructibus prebendarum.

illis exceptis quos infirmitas excusaret.
siue in apostolice sedis presidio contigerit detineri. et infra.
decernimus quod duo ex canonicis ecclesie memo
rate in eius seruitio existentes. suam fructus
integre percipiant prebendarum. cum absentes di
ci non debeant sed presentes qui certum pro eius
et ipsius ecclesie seruitio commorantur. Gregorius
.ix. patriarche antiochie. apostolice sedis legato.
Cum adhuc sint ecclesiastica beneficia deputata
ta. et infra. Sane nobis innotuit quod ecclesia antio
chena multis ex prelatis et absentibus est
fere destituta ministris. vnde quia. non ob
stantibus apostolicas indulgentiis. et predecesso
rum tuorum licentia absentes canonicos ec
clesie eiusdem reuoces ad residendum in ecclesia su
pradicta. et si non uenerint. tu de ipsorum bene
ficiis dum absentes fuerint ipsi ecclesie fa
cias que grauiter defuerit in utilitate eiusdem
quod ex predictis beneficiis supplicuerit conuer
tendo. Idem.
Clericos in ecclesiis tue iurisdictionis beneficia
que residentiam exigunt assecutos. si ad
alterius diocesis. absque licentia tua migrationem
fecerint transferre. liceat tibi si moniti non
redierint eosdem beneficiis nisi excusationem
habent rationabilem. attendentes spoliare.
De prebendis et dignitatibus. Rubrica.
Ex concilio pictauiensi.
Vt nullus de clericis siue de presbiteris ecclesiastica bona
siue iure consanguinitatis requirat hereditaria.
In eodem tempore cancerum.
Non liceat ulli episcopo ordinare clericos. et nul
las eis alimonias prebere. sed duorum alte
rum eligat. uel non faciat clericos. uel sufferat.
ferat. dec illis unde uiuere possint.
Gregorius antemio subdiacono.
Ratio nulla permittit. ut quod pro communi utilita
te datum esse cognoscitur. priuatis quibusdam usibus
applicetur. Alexander .iii. in concilio lateranensi.
Episcopus si aliquem sine certo titulo de quo necessaria
saria uite percipiat in dyaconem uel presbiterum
ordinauerit. tam diu ei necessaria subminis
tret. donec in aliqua ecclesia ei conuenientia sti
pendia militie clericalis assignet. nisi talis
ordinatus de sua uel paterna hereditate sub
sidium uite possit habere. Idem in eodem.
Quia in tantum quorundam processit ambitio. ut non
tantum duas uel tres sed plures ecclesias pro
hibeantur habere. cum nec duabus possint debitam
prouisionem impendere. per fratres et coepiscopos nostros
hoc emendari precipimus. et de multitudine
canonicorum tunica. que dissolutionis materiam
riam et euagationis inducit. cuilibet con
tinet prelinuatim in aliquam ecclesiis deseruire
ualeant indigentiam subleuari. Idem.
Cum teneamur et infra. Si mandatum nostrum pro
aliquo pauperem receperis quod aliud benefi
cium habet de quo commode ualeat susten
tari. si forte in literis ipsius de hoc men
tio habetur. aut si non potes et sine scanda
lo prouidere. aequanimiter sustinemus.
si pro eo mandatum nostrum non duxeris exe
quendum. Idem.
Referente .I. presbitero accepimus. quod cum duas
haberet ecclesias. archidiaconus tuus ipsum altera
spoliauit. et cuidam presbitero. C. nomine assig
nauit eandem. predictus autem .I. se sentiens se in hac
parte grauari. ad metropolitanum uide
licet Remensem. archiepiscopum appellauit.
Cumque de mandato eiusdem archiepiscopi in pos
sessionem ecclesie restitui fuisset. prefatus archidiaconus
eundem .I. eo quod ad presentiam suam uocatus
uenire contempsit. uicedo excommunicationis as
trinxit. Mos autem ipsum a sententia qua tene
batur facientes absolui. mandamus quatinus prescrip
to .I. predictis ecclesiis unam quam uoluerit re
licta. alteram prefato .C. si ordinarie non habet
non differas assignare. alioquin ipsum
alteri presbitero uacante beneficio ecclesiastico
careant reuerentiae assignes. Idem.
Maioribus ecclesie beneficiis in sua integritate
manentibus. indecens nimis uidetur ut
minorum clericorum prebende patiantur secti
onem. Idcirco ut sicut in magnis. ita quoque
in minimis membris suis firmam ecclesia habeat
unitatem. diuisionem prebendarum aut digni
tatum permutationem fieri prohibemus.
Idem cantuariensi archiepiscopo.
Relatum est et infra. Quoniam igitur dignum est ut potius
magister .I. in ecclesia tua canonicus est institutus.
et a te uoluntate concessus de conferenda sibi pri
ma prebenda cum in ecclesia ipsa uacaret ut
deberet prebende integritate gaudere.
mandamus quatinus si idem .I. in ecclesia tua est canonicus institutus.
tutus. et in choro. capitulo. et aliis quorum
que est usus potestatem sicut canonicus habet
ei prebendam si qua nunc uacat. uel cum ibi pri
me uacauerit. secundum permissionem tuam con
cedere liberaliter et assignes. quia non est congru
um ut prebenda careat qui in canonicum no
scitur esse receptus. Idem canonicis regu
laribus et monachis eboracensis dyocesis.
Auaritie que est ydolorum seruitus. et infra. Intelle
ximus quod in ecclesiis uestris quibus certas per
sonas consueuistis percipere. portiones uel an
tiquos redditus minorastis. quos non
nulli clerici earum ipsarum olim habuisse no
scuntur. Ideoque mandamus quatinus si quas portiones.
uel antiquos redditus clericorum sine consensu
archiepiscopi uestri minuistis uel parrochias
diuidere presumpsistis. ad integritatem
pristinam reuocetis. Idem preposito et capi
tulo insulensi.
Significatum est quod cuidam sacerdoti prebendam
unam in ecclesia uestra cum uoluntate dedistis.
ita quod missam de sancta maria nisi corporis in
firmitate grauatus debeat cotidie cele
brare. et eandem ullam non nisi communi uestro pro
sita quae capituli consensu possit dimittere.
uel cuiusque prebende illi anniuersarium delegare.
re. Quia fuisse instituti eatenus confir
mamus. ut fidem sacerdos nisi infirmi
tate corporis fuerit impeditus. assidue de
beat obsequium suum impendere ecclesie me
morate. et quanto frequentius poterit salua hone
state sua et debita deuotione missarum sol
lempnia celebrare. nec tamen liceat hoc illi
subtrahere. sine eorum uoluntatis. siue se
ad alia ecclesiam transferendo. Idem.

III

De monachis qui uicinos parrochialium eccle
siarum ut hospitalitatem tenere non possunt.
eam prudentia habes. quod ad presentationem mo
nachorum nullum recipias. nisi tantum ei de prouen
tibus ecclesie sufficienter assignatum. unde uiuere competenter
possit et exsoluere. et congruam satisfactionem
habere. Idem salernitano archiepiscopo.
Ad hec licet et infra. Illud tamen omnino ut
nullus clericus in una uel diuersis ecclesiis plures
dignitates uel personatus obtineat. cum sin
gula officia in ecclesiis assiduitatem exigant
personarum. Idem bituricensi episcopo.
Preterea de G. qui in tua et tolosana ecclesia est ar
chidiaconus institutus. et in utraque ecclesia regularis pro
fessus. mandamus quatinus eidem alterum quem maluerit ar
chidiaconatum facias esse concessum.
Idem ianuensi archiepiscopo.
Cvm non ignores quod una ecclesia unius debeat
esse sacerdotis et infra. Cum igitur nuntius tuus quem
duabus ecclesiis locum habere consideret. et quam
clerici alterius ecclesie ad presentiam nostram accesse
rint quam eum. Nos attendentes nec esse conue
niens ut idem presbiter locum in duabus ecclesiis
habeat. mandamus quatinus ipsum beneficio quod habet faciatis ma
nere contentum. Et si forte archipresbiter et clerici
ipsius ecclesie eum consenserint. eius mitte dilecti
tibus cum ipsorum scandalis non debet ipsum ec
clesia querere uel habere. Innocentius .iii. cenoma
nensi episcopo.
Cvm secundum apostolum qui altario seruit uiuere de
beat de altari. et qui ad onus eligitur. repel
li non debeat a mercede. patet a simi
li ut clericus uiuere debeat de patrimo
nio suo. cuius obsequio deputatur. ut
ipsi nomen non persuadet. quia a cleros quod
est sors uel hereditas clericus appellatur. quod
in sui ordinatione uel assumitur in heredi
tate domini. ut asserat in ueritate in ipso. ui
uere possit psallere cum propheta. dominus pars
hereditatis mee. Dignum est ut ecclesiis sti
pendiis sustententur in quibus et per quas diui
nis obsequiis ascribuntur. Licet autem predecesso
res nostri ordinatores eorum qui sine certo titulo

pmouen' i iuiurias ordinatam tentaret uoluistis et tanes. Nos tamen benignius agere cupientes, tam diu ordinatores uel successores eorum prouideri uolumus ordinatis, donec per eos ecclesiastica beneficia consequantur. Inde est quod cum G. la cor. presentium lator a P. [illegible] fuerit [illegible]. nullo presentato promot'. cf. q. si eum hiis quibus examinationem ipsius duximus committendam. te tacito legitime ut per te ipsum ydoneum responsalem [illegible]. et tam super ydoneitate persone ipsius super quantitate ac qualitate beneficij proponere tibi liceat que rationabiliter duxeris proponendum ydoneum esse repererint. tandiu ei uite necessaria congrue subministres. donec per te in camoren. ecclesia uel alia sibi competens ecclesiasticum beneficium assequatur. [illegible] per certo. quod si per examinatores illos fuerit repertus ydoneus. et tu ei uite necessaria [illegible] neglexeris prouidere. cum hoc nobis per litteras illorum innotuerit. ad id exequendum te per cen. ec. compellemus.

Idem archiepiscopo [illegible].

Inter cetera. et cetera. facta resignatione a W. quondam canonico laudun. de prebenda eiusdem ecclesie quam per commutationem prebendarum .h. tunc [illegible] nien. episcopus canonico auctoritate apostolica assignari debebant. eug. p. per laudun. episcopum de prebenda fuit eadem inuestitus. super quo tu inter magistrum ipsum et dictum .h. controuersia suborta fuisset. p. c. pp. f. n. [illegible] fuerunt et cetera. Supradicto episcopo dedimus in preceptis. ut donec idem magister in eadem ecclesia fuerit prebendale beneficium assecutus. nulli alij prebendam assignare presumat. quod si forte presumpserit. id irritum decernimus et inane. Decet enim ut qui prebendam de qua de iure non poterat assignauit. eam quam de iure potest assignet. ne prebendam illi fraudulenter [illegible] fuerit assignasse.

Idem episcopo [illegible].

Cum iam dudum et cetera. [illegible] ab. R. [illegible] canonico .j. de [illegible] quandam obiecte fuerit [illegible] in dignitatibus que in prebendarum [illegible] et [illegible] uirum eiusdem ecclesie [illegible] et lat. statuta eccl. ad optinendum [illegible] se ingerit. et quod die [illegible] nis sue [illegible] confirmationem presumpsit [illegible]. sic et post confirmationem cassatur. et cetera. si [illegible] plures alias dignitates atque prebendas. aut aliquod aliud promissorum quod ad cassationem eius sufficiat [illegible] esse [illegible]. ei super ea [illegible] inpartias. ab [illegible] dinien. [illegible] absoluentes. cum nulla [illegible] collectur. que si deducta fuissent in iudicium. exigente iustitia non debeat tolleratur.

Idem archiepiscopo et [illegible] senon.

Olect' fil. c. canonicus lingonien. proposuit. quod cum de mandato. C. pp. p. n. lingonien. episcopus quandam prebendam assignauit eidem in ecclesia lingonien. quam capitulum ipsum ad eadem tempore [illegible] et cetera. [illegible] Remen. archiepiscopi tunc episcopi [illegible]. ap. se. le. et auct. ipsi tal' inter eum et episcopum et canonicos lingonien. [illegible] compositio. quod ipso [illegible] recepto in canonicum. et concesso stallo in choro. et participatione qualibet diuinarum uel fructu prebende [illegible] non deberet. in loco proximo uacaturo. et cetera. Cum ergo dictus .c. in canonicum receptus canonicos non [illegible] et uacaturam expectare prebendam lat. [illegible] non sit dubium [illegible]. [illegible] eidem legatis illicito [illegible]. quod est [illegible] approbatur. quia uidetur indignum ut receptus in canonicum prebende beneficio defraudetur. c. q. dictos episcopum et canonicos ut ei prebendam cum se facultas obtulerit. non differant assignare. ap. [illegible] compellatis. fructus eidem prebende cotidianas que fuit in ecclesia memorata sine diminutione [illegible] assignari.

Idem episcopo [illegible].

Ueniens [illegible] et cetera. Cum sepe contingat quod ad unam prebendam duo clerici [illegible] petentium eligantur. Nos attendentes quod si duo unam prebendam tenerent.

illud esset contra consuetudinem [illegible]. quod prebendarum inhibet sectionem. et si unus illorum ipsam optineret prebendam. sub expectatione alius contra lat. statuta concilij remaneret. Inq. c. e. [illegible] quod talis electio de rigore iuris penitus est cassanda.

Idem.

Nisi essent uiri prouidi et honesti. tam [illegible] ordinatione fecerunt. qualis circa [illegible] ordinato in ecclesia uestra super negotio [illegible] ordinatione ualde suspecta [illegible] exempli [illegible]. Quod ergo pro [illegible] diuinam ordinatum est circa unum de duobus electis ut ipse habeat potestatem hoc ex iurisdictione delegata secundum iustitiam uidetur esse statutum. Quod autem ordinatum est circa reliquum. ut ipse .xx. lib. de redditibus capituli. et .xl. de prouentibus [illegible] percipiat annuatim. hoc secundum prudentiam intelligitur esse preceptum ex arbitraria potestate. et eum in delegatos fuisse compromissum. quia autem [illegible] commissam. se pro bono pacis et utilitatis hoc ordinasse fatentur. Quia ergo hec ordinatio ab ordine recepta. postmodum licite prior et capitulum de prouentibus suis pro causis [illegible] non [illegible] ex perceptione partium sed ex iussione iudicum [illegible] exibere. Nos eam ad hec adhibito moderamine tolleramus. ut ad [illegible] .xl. lib. non dignitas prioratus [illegible] maneat onerata. ne forte circa prouentus aliqua uideatur facta [illegible]. [illegible] ipso priore defuncto. successor ipsi ad [illegible] .xl. lib. minime teneatur.

Idem [illegible] episcopo et abbati [illegible].

Pro illorum [illegible] et cetera. Burdegalen. archiepiscopo mandauimus ut magistro .p. in aliqua ecclesiarum suarum ubi ei expedire cognoscit. competens beneficium faceret assignari. et [illegible] ec. dis. compescere. Quia uero decano et capitulo xancton. auctoritate nostra mandauit. ut eum admitterent in canonicum et fratrem. Cumque idem reluctarentur canonici. ac indulgentia de quadragesimo canonicorum numero opponerent. quia archiepiscopus cognouit illos in delusionem mandati nostri in indulgentia concessa eis [illegible] abutentes. predictum magistrum de prebenda et canonia xancton. ecclesie inuestiuit. et dictores [illegible] excommunicationis astringere. et cetera. Quia uero quod per predictum archiepiscopum de memorato magistro auctoritate nostra prouide factum est firmitates [illegible] uolumus. et cetera. si uobis constiterit predictos canonicos indulgentia qua habent de certo canonicorum numero non fuisse [illegible] et aliquem [illegible] numerum in canonicum auctoritate [illegible] recepisse. cum legem nobis imponere non debeat quam ipsi negligunt obseruare. latam in ipsos excommunicationis sententiam a predicto archiepiscopo tam diu [illegible] sub ap. [illegible] obseruari. donec sepedictum magistrum recipiant in canonicum. et ei que ad canonicatum pertinent cum stallo chori et loco capituli ei studeant assignare.

Idem bisitrin. archiepiscopo.

Uiris quibusdam [illegible] qui clericos in minoribus ordinibus constitutos de patrimonialibus bonis habites unde possint congrue sustentari. et si non dum fuerit ecclesiasticum beneficium assecuti. dummodo aliud canonicum non obsistat. ad superiores poterunt ordines promouere.

Idem episcopo [illegible].

Accedens ad ap. se. et cetera. Inq. c. e. [illegible] quod clericus absens per alium uel alius magister pro ipso potest de beneficio ecclesiastico inuestiri.

Idem [illegible] episcopo.

Dilecto filio .p. sancte prudentiane presbitero cardinali cancellario trecen. et R. procuratori tuo audientiam concesso. idem cancellarius proposuit coram eo. quod cum [illegible] archiepiscopus tunc ap. se. le. intendentis prouidere C. nepoti suo in trecen. ecclesia prebendam quam ibi [illegible] libere resignauit. dedit legatus predictum C. et eidem cancellarium in trecen. canonicum [illegible]. et [illegible] capitulum trecen. stallum in choro. et locum in capitulo. et idem archiepiscopus super prebende fructus diuidendos [illegible] assignauit. donec idem

C. esset prebendale stipendium assecuturus
tertium. xj. Cum receptus esset per venerabilem generalis
predecessoris vestri Augustani patribus inter agen
tis premodum approbavit. Verum quoque cum
cellarius lectionem et evangelium in ebdomada sua
legisse dignoscitur. et cum decanus quam episcopi electionem
et aliorum negotiorum tractatibus sicut canonicus interesse
instituit. et dormitorium quidem per capitulum memo
ratum optinuit. quod non nisi canonicis con
sueverat assignari. Tu quoque cum ad eandem
tem accessisses eciam confectus. cum canoni
cis aliis ad osculum recepisti. cum tunc non nisi
canonicus ad osculum admittatur. et ei de stipendiis
non modicum per biennium contulit propter quod petimus
ut ab eo super hec molestationem indebitam decernas
penitus digressus. et circumspectio vestra nullus ipsum positis
te ex adverso. quod ad unicum spirituale ius quod
vacabit vindice. simul duos canonicos in
stituere predicto legato non licuit. cum illam si duo
unicam prebendam haberent. id esse contra consti
tutionem quod prebendarum inhibet sectionem. Si
non duobus receptus uni tantum prebendam dixerint
sub expectatione alterius de Lat. Con. alterum remanentem
preterea habet in ecclesia in qua non est certus numerus
prebendarum. nulla tamen prebenda vacante in cano
nicum quis possit assumi. cum intelligatur ad
quando ius eligendi quod ex electorum assensu de
novo creatur. et cum electo in canonicum nascatur.
et desinat cum defuncto. In ecclesia etiam que certum
natum habet numerum prebendarum. uno defuncti
duo iure vacantes. duo simul eligi non
possunt ad illud. eo quod hic spirituale ius dun
taxat ... communicari nequeat inter eos. quamvis tamen
dum hi ad quos spectat electio de consensu
sui augmentare valeant numerum prebendarum.
quando ius spirituale de novo creando. nisi forte
statutum aliquod obviaret. quod esset iura
mento firmatum. vel cum sedis apostolice confir
matio accessisset. hic clausula prohibitiva
adiecta. ut si contra id fieret non valeret.
propter quod institutionem predictam nullam fuisse decernimus
rite peractam. cum tamen eciam esset sic
prebendarum numerus quem capitulum vel legatus au

gmentare minime decrevit. vel ius aliquod
de novo creavit. Unde dictum cancellarium ad
restitutionem eorum quos ratione predicte institutionis
tenebat. sententia diffinitiva condempnandum. et super
prebenda ipsum vel ei prestare silentium imponentes.
ita quod pro hoc predicto C. nullum preiudicium ge
neretur. cum res inter alios acta regulariter ali
is non obsistat. Idem.

Vacante quadam prebenda in ecclesia tua duas ex
ea confecistis. ad illa de assensu capituli
tui duos canonicos assumpsisti. quorum al
tero viam universe carnis ingresso. prebendam
quam defunctus habuerat quidam clericus nomine
Ypolitus habet apostolice sedis auctoritate assecutus. Unde
cum idem I. te super integritate prebende pos
tulaverit nostras litteras impetravit. et alius idem ius
adversus te se habere proponit quod facere debeas
requisitus. Super quo sic duximus respondendum.
quod cum contra statuta ecclesie sectionemque inhibentes
prebendarum. teneantur utrique de hiis que va
care contigerit integre prebende. non tantum
bili eius de vacante supradicta prebenda due fu
erint confirmate. ac tunc sit utrique provisum.
quod per utramque sit utrique provisum in bene
ficio competenti. Idem Vercellensi episcopo.

Dilectus filius C. clericus nobis proposuit conquerendo.
quod cum pro eo ad Novariense capitulum manda
tum apostolicum misissemus ut eum in canoni
cum reciperet et conferret prebendam si qua
tunc vacabat eidem conferentes ei. Sed
tandem quamvis sit tibi constiterit quod in Novariensi ecclesia
prebenda vacaret tempore quo eidem ecclesie ca
nonici nostras litteras receperunt. cum ea aliis
in elusionem mandati nostri duxerint conferendam.
eidem clerico si non habet competens beneficium
ecclesiasticum in canonicum recipi facias et fra
tres de redditibus ecclesie annuatim assignari
provideant. donec ei sit in beneficio prebendali
provisum. Idem in concilio generali.

De multa providentia fuit in Lateranensi concilio prohibi
tum. ut nullus diversas dignitates ecclesiasticas
et plures ecclesias parrochiales reciperet contra sacro
rum canonum instituta. alioquin recipiens sic re

ceptum amitteret. et largiendi potestate conferens
privaretur. Quia vero propter presumptiones et
quorundam cupiditates nullus actenus aut
raro de predicto statuto fructus provenit. nos
evidentius et expressius occurrere cupientes. pre
senti decreto statuimus. ut quicumque rece
perit aliquod beneficium curam habens animarum annexam.
si prius tale beneficium habebat. eo sit
ipso iure privatus. et si forte illud retinere
contenderit. et alio spolietur. Is quoque ad
quem prioris spectat donatio. illud post re
ceptionem alterius libere conferat cui me
rito viderit conferendum. et si ultra tres men
ses conferre distulerit. non solum ad alium
secundum Lateranense concilium statutum eiusdem collatio devol
vatur. verum etiam de suis cogatur proventibus
utilitati ecclesie cuius illud est beneficium assigna
re quantum a tempore vacationis ipsius constiterit
esse perceptum. Hoc idem in personatibus decer
nimus observandum. addentes ut in eadem
ecclesia nullus plures dignitates aut personatus
habere presumat. et si curam habeant animarum.
Circa sublimes tamen et litteratas personas que
maioribus sunt beneficiis honorande. cum
ratio postulaverit per sedem apostolicam poterit dispen
sari. Idem in eodem.

Grave nimis est et absurdum quod quidam ecclesiarum
prelati cum possint viros idoneos ad ecclesi
astica beneficia promovere. assumere non verentur
indignos. quibus nec morum honestas.
nec litterarum scientia suffragatur. carnalitatis se
quentes affectum. non iudicium rationis. Unde
quanta ecclesiis dampna proveniant. nemo sa
ne mentis ignorat. Volentes igitur huic
morbo mederi. precipimus ut pretermissis indi
gnis. idoneos assumant. qui deo et ecclesie va
leant gratum impendere famulatum. fiatque
de hoc in provinciali concilio diligens inquisitio
annuatim. ita ut si post primam et secundam
correptionem fuerit repertus culpabilis a bene
ficiis conferendis per ipsum concilium suspendatur.
instituta in eodem concilio persona provida et ho
nesta que suspensi suppleat defectum in bene

ficiis conferendis. et hoc ipsum circa capitula que
in hiis deliquerint observetur. Metropolitani
vero defectum superioris iudicio relinquatur ex parte
concilii nuntiandum. Ut autem hec salubris pro
visio pleniorem consequatur effectum. huius suspen
sionis sententia preter Romani pontificis auctoritatem
aut proprii patriarche minime relaxe
tur. ut in hoc quoque quatuor principales
sedes specialiter honorentur. Idem in eodem.

Extirpande consuetudinis vitium in quibusdam
partibus inolevit. quod scilicet parrochiali
um patroni ecclesiarum et alie quedam persone
proventus ipsarum sibi penitus vendicantes. presbiteris
earundem servitiis deputatis relinquunt adeo
exiguam portionem. ut ex ea nequeant
congrue sustentari. Nam pro certo didicimus in quibusdam
regionibus quod parrochiales presbiteri pro sua
sustentatione non optinent nisi quartam quarte
id est sextamdecimam decimarum. Unde fit ut in
hiis regionibus pene nullus inveniatur sa
cerdos parrochialis qui vel modicam habeat scien
tiam litterarum. Cum igitur os bovis ligari non de
beat triturantis. sed qui altario servit vi
vere debeat de altari. Statuimus ut consue
tudine qualibet episcopi vel patroni seu cuius
libet alterius non obstante. portio presbiteris
ipsis sufficiens assignetur. Qui vero parrochi
alem habet ecclesiam. non per vicarium sed per se
ipsum deserviat in ordine quem ipsius ecclesie cu
ra requirit. nisi forte dignitati vel prebende pa
rrochialis ecclesia sit annexa. In quo casu con
cedimus ut qui talem habet prebendam vel digni
tatem. cum oporteat eum in maiori deservi
re. in ipsa parrochiali ecclesia idoneum et per
petuum habeat vicarium canonice institutum.
qui ut predictum est congruentem habeat de ipsius ecclesie
proventibus portionem. alioquin illa se sciat
auctoritate huius decreti privatum. libere alii conferenda
qui velit et possit quod dictum est adimplere. Illud
autem penitus interdicimus. ne quis in fraudem de
proventibus ecclesie que curam habere debet proprii
sacerdotis. pensionem alii quasi pro beneficio con
ferre presumat. Idem in eodem.

Non

In lat. cõcilio nosc̃ statutũ ꝓhibitũ ne q
libet regulares ecclas seu decimas sine epoꝝ
consensu de manu layca p̃sumat̃ accipe.
nec excõicatos ul' noĩatim interdc̃os admi
ttat̃ aliquatenus ad diuina. illos aũt
id facientes t̃ tenentes. transgressores dc̃e
cõstitutionis ad arbitriũ suoꝝ puniri. statuentes
insup̃ ĩmunius q̃ ĩ ecclijs q̃ ad ipos pleno
iure nõ ptinent. iuxta eiusdẽ concilij statuta
epis instituendos ꝑsbros repñtent. ut
illis de plebis cura respondeant. ipis uõ
p rebus tẽporalib; ratione exhibeãt competentẽ.
Institutos uõ remouere nõ audeant epis
inconsultis. (Sane adicimus ut illos rep
sentare p̃curent quos uel consuetas uoces
reddere. uel cõmendat ꝓbabile testimonium
p̃latorum [illegible] alex. iij. abbi ꝫ fratri s. ḡgonen.
Licet nobis innotuerit scriptura tua ut ma
gro. R. [illegible] ĩ sacra pagina
c̃plere studere. ꝓuentus suos ecclesiasticos
facieretis integre ministrari. illos tñ ut coti
dianas distributiones que tm̃ residentib;
ĩ ecclijs t̃ hijs q̃ intersũt horis canonicis
exhiberi. eã tribui faciatis.
Idem respñsum epo.
Exposuisti nobis q; ecclẽ tue canonici diminu
ta ipoꝝ ꝓuisione a regẽ capellis gn̄alis. cũ
eis nõ sufficiant extitit ad eoꝝ sustentatio
nẽ concessi capelle. sic nũ fieri ꝯsueuit.
de redditib; ꝓbendarum suarum nequeant sustẽ
tari. ut si eiusdẽ necessitas ul' utilitas
exigat. ꝓbendas ecclẽ tue poteris de cap
pellis ĩ ꝑpetuũ annectendis eiusdẽ sicut di
scretioni tue expedire uidebitur augm̃
tare. resuata cõgrua cappellaꝝ ꝑbris po
rtione. In epo. pau. t̃ archid. de her.
Dilecti filij. G. clericus nobis ꝓposuit q; cũ de
cano et capitulo andegauen̄ p̃ces direxeri
mus t̃ p̃cepta. ut ipm̃ secũ facultas
se offerret ĩ canonicũ recipet̃ institute.
uob sup hoc executorib; datis. q; deca
ni t̃ capituli ꝓcurator excipiendo ꝓposuit
litteras nõ ualere. p eo q; tẽp mro nõ fie

bat q; p̃fatus decanus ex donatione regis p
bendaꝝ eidem ecclẽ collationẽ habet. uos ma
dati nri executores nõ ex interloquendo duxi
stis. t̃ sic dũ ꝓbende q̃ medio tẽpore uacaue
runt alijs sunt collate. [illegible] q̃. occasione
hui quã reputam' friuolã nõ obstante
mandati nri execu. ꝓcederetis.
[illegible] argentino epo.
Sup indinata ordinatione. [illegible] et ĩ acolli
sit ĩ ecclijs idonei reputandi q; pueri
possunt t̃ uideri in t̃pibus. [illegible] p̃
pueri t̃ beneficiati q; nõ possunt ĩ eadem
ecclĩa desuire. set nõ debent idonei re
putari. [illegible] archiepo t̃ magro. R. uicon.
Cum olim quẽ tue aurelian. archiepm.
t̃ j. de blesis canonicũ sce crucis sup tẽp
tione ꝓbende ipi' canonici uertebatur uobis
duxerim' committenda. [illegible]
q; nõ obstat uñ ĩ tenoris. ut p tẽp
tione ꝓbende super canonici. ꝓbenda d
nouo aliqua sanderet. Idem.
Venerabilis frater nr̃ portuen̄ eps suppli
cauit. ut cũ q̃dã ꝓbenda q̃ ĩ argentina
ecclĩa tedius uacauerat. q; dc̃tio erat
ad sedẽ ap. deuoluta. J. clico cõtulerit
qui ĩ illis ptib; legationis offõ fungebatur.
sua collatione benignio ꝯsequeret̃ effec
tu. Vm̃ procurator argentineñ capituli
ꝓposuit ex aduerso q; idẽ capitulum hoc au
dito. ꝯsuetudinẽ allegans antiquã ĩ uiola
biliter obseruatã. iuxta quã nullum ẽ nobilẽ.
liberũ. t̃ ab utroq; parente illustrem.
honeste ꝯuersationis. ac eminentis sciẽ ĩ ipm̃
ꝯsortiũ hactenus admiserant. uõ g̃ hoc
fieret. maxime cũ nulla ꝓbenda uacaret.
antequã monitorias ul' executorias litteras
recepissent. ad sedẽ ap. appellauit. [illegible]
illos g' attendentes q; nõ genus. set uir
tutũ nobilitas. uitaq; honestas gratũ deo
faciunt t̃ ydoneũ seruitorẽ. ad cui' regi
men nõ multos ẽm carnẽ nobiles poten
tesq; elegit. set ignobiles ac paupes.
eo q; nõ ẽ p̃sonaꝝ acceptor apt ipm̃.

et usq; ad culmina dignitatũ. ne dũ ad
ꝓbendas uiri eminentis sciẽ ualeat
reperiri. exceptiones hui nõ duxim'
admittendas. [illegible] q̃. si
nobis ꝯstiterit p̃dcãm ꝓbendã uacasse. an
q̃ ipsam dc̃o. J. eps cõtulit memorat'.
ipm̃ ad eã recipi faciatis. Idem.
Cum olim p̃ori sce crucis dederim' ĩ
mandatis. ut. J. dyacon̄ ĩ aliqua ecclã
ciuitatis. ul' dyoc. lucan̄. auc. ap. p
uideret. ut p̃fatũ. v. ecclẽ sci petri
de uico rectore. auc. hui iustis ẽ dsig
re. ĩ qua rector ab eisdẽ ecclẽ clicis eli
git ꝯsueuit. excõicatõis sñiam in eos
meritis ꝓferens ĩ rebelles. Cũ g' ma
datũ hui se ad talia nõ extendat. nec
ad rectorã ul' dignitatẽ nrã fuerat
intentio. cũ p simplici beneficio iussio
nrã manat. [illegible] q̃. cũ ꝯtrouersie hui. q̃
excõicatõis sñiam ꝓp hoc latã de
nũties nõ tenere. Tito.
R̃ de clico egritudine ul' debili
tate corꝑis laborante. [illegible] epo urbeuetan̄.
Cum ꝑcussio corꝑalis. [illegible] fraternitate tua
hortamur. q̃. latoris p̃sentiũ ad p̃ci
pienda q̃ ꝯsueta sunt ab ecclã tua eg
ritudo sua nõ debeat ĩpedire. q2 si
alij eius exẽplo deterri. forte nõ
posset q; militaret ecclẽ tue eoꝝ. set
ẽm eius ordinẽ quetiq; et si sanus
eẽt potuit militari de ecclẽ exigui
tate que ecclẽ potest accidere. sñitas re
p̃beat egritudini. Aug. ep.
Cum aut' duos digitos cũ medietate
pollicis a p̃done abscisos significasti mis
sam nõ p̃mittim' celebrare. q; nec se
cure ꝓp debilitatẽ. nec sine scandalo
ꝓp deformitatẽ mẽbri hoc fieri posse
ꝯsidimus. [illegible] aũ ceteris officijs sacer
dotalib; fungi minime ꝓhibemus.
Idem. ius.
De rectorib; ecclĩaꝝ lepe macula usq; adeo
ĩfectis. q; altari seruire nõ possunt. nec

sine magno scandalo eoꝝ q; sani sunt ecclas ĩ
gredi. hoc uolum' te tenẽ. q; eis dandus ẽ
coadiutor q; curã hẽat aĩaꝝ. t̃ de facultati
b; ecclẽ ad sustentationẽ suã ꝯgruã reci
piat portionẽ. Clemẽs. iij.
Tua nos duxit fraternitas ꝯsulendũ. [illegible] de
sacerdote q; diuino iudicio lepre morbo re
sꝑsus ĩ parrochiali ecclĩa p̃lationis officio
fungitur. dicim' q; p scandalo t̃ abhominatio
nẽ ꝓp ab administratione offĩ debeat remo
ueri. ita q; iuxta facultates ecclẽ ẽ neces
saria q̃dm uixerit ministrent. Innoc.
iij. arelaten̄ archiepo.
Ex parte tua fuit ꝓpositũ. q; eñt auraicen̄.
eps graui t̃ ĩcurabili morbo fere p quã
driennũ laborauit. ita q; pastorale offĩ
nõ pot ullatenus exeq. princeps tũ illi.
ac ciues ciuitatis eidem aĩe postulant
ĩ cessante. ut ipis cũ sis metropolitan'
eoꝝ studeas ꝓuidere. cui sit cũ ipm̃ ad ces
sionẽ ꝯpellere. nõ possis nec debeas ullo modo.
nec afflicto sit addenda afflictio. immo po
ti' ipi' miserie miserendũ. eo q; ipẽ bonitus
extitit. t̃ ecclĩam ẽ ꝯmissam salubriter gu
bernauit. illos uolentes tũ epo q; ecclẽ p
uideri. [illegible] q̃. illi coadiutorẽ assũeres ui
rũ ꝓuidũ t̃ honestũ. p quẽ tã epo q; ec
utiliter ꝯsulat̃. Innoc. iij. epo aurisano.
Consultationib; [illegible] archid' tuũ que morbo
paralitico laborantẽ offĩn lingue amisis
se ꝯstitisse. coadiutor ẽ merito adhibend'.
Ex. [illegible] arelaten̄. R̃ de institutionib;
Non aplius suscipiat̃ ĩ monasterio monacho
ꝝ aut clicoꝝ. seu ĩ puellaꝝ. q̃ quot se
regere de bonis ecclẽ absq; penuria possit̃.
in ecclĩa uiñ cẽrti numẽ canonicoꝝ. Ite. urg.
sic nobis innotuit cõtẽ [illegible]
[illegible] Cum layci nõ debeant ĩ canonicoꝝ nũo
ꝯputari. nec uos debeatis differre quo
minus statutũ numerũ de alijs clicoꝝ
ꝑsonis ydoneis suppleatis. tales ad supple
dũ numẽ tuere curetis. p quos deo ĩ di
uinis officijs p ecclĩastice ordines ꝯgrue s

Nota

fruat. Alex. iij. cantuariensi archiepo. et eius suffraganeis.

Ex frequentib; querelis didicimus in partib; uris consuetudinem prauam amplius tepo tempib; inualuisse. q; clerici ecclesiastica beneficia sine assensu epi dyoc. ul' offi cialis suor. q̃ hoc de iure possunt recepisse. minus q̃ deceat cogitan tes. qm̃ id sacris patrum institutionib; est alienum. et ecclesiasticae honestati contrarium. unde cum tu fr̃ archiepe ex officio tibi comissu sis ei iniquam consuetudinem de prouincia tua uelis sic debes inducere extirpa re. eos illos q; ecclesiastica beneficia scienter detinent q̃ in eos q; decreto occupare presumpserint excommunicationis sententia percellas. illos tamq; eadem sententia teneant innodatos. ut eos ap. auct. confirmatos. cum quidem clericos ipsos q; sententiam suam incurre rint nisi congrue satisfecerint absolue minime presumatis. Clemens. iij. capitulo constantinopolitan.

Auctoritate. sed. ap. et j. Statuimus ut nullus in ecclesiis uris ulli q̃ facul tates eorum sustineant uob' continuant in uictis. Innoc. iij. p. et marcelli. et sce susanne card. ap. se. le.

Ad decorem. et j. Sic nris auribus est suggestum. constantinopol' patriarcha aliorum na tionum clericos spernens. uenetos tm in constantinopolitan. ecclesiis satagit colloca re. nec attendens q; in ea gente constat ius tran quam accepisse et do. si sanctarum dei iure con uenit hereditario possiderem. Mandam. constit. q. uenetos eundem ut suos licitos et ali os idoneos uniusq; origine duxerit in prebendis ecclesiis et maiora dignitate non post ponat. alioquin indignum se reddet ut uos aliorum clericos uacantes ad ei' obedientiam compellatis. nec dissimulare poteris qn hoc nris auribus intimetis. ut ex hoc ipso an uerum sit qd sup hoc uenetis dicti promisisse. concipere ualeam. Idem

Lucien. epo. et archid. norwicen.

Cum uenisset ad ap. se. archid' richemundie p prauitatem archiepi sui propositum. q; in stitutio prebendarum et custodia ecclesiarum uacantium ad eum iudicem sua spectat ea de iure com q̃ de consuetudine generali. unde qdam predecessores ipsi' quondam archid. richemundie eas instituisset q̃ custodia predictis commiserint. et j. Ind' alia non archid. ipse se. q; archi epus ea institutiones q̃ custodias non predicti archid'. q; tunc erat. sed procurio d' eboracen sis capituli archidiaconatum realis concessio ne donauit. Cum aut archid. ipse in continua possessione eas earum q̃ aliarum libertatum multorum archiepor. et archidyaconor. tem poribus extitisset. et archieps sine contradictione quibet gessisset. ipm eidem pt concessionem asseruit. q; ipm concessat institutionibus et custodias uacantium ecclesiarum exceptis.

Ipse uo tamen non se negauit expresse eum non dum archid esse possessione adeptum. ul' impediret petit fructum ei' ul' differ ret. Ri. q; non solum de illo sed de oib; red ditib; suis facere qd sibi placet. et j. Nos g' intellecta fuimus archidiaconatum esse in plena libertatum eiusdem archidyaconatus possessione tuendum. donec probatum legitime fue rit ex adiuso. libertates ipsas archidiaco nis ab archiepis predicti fuisse concessas. cum in hoc casu eam an q̃ pt. et in ipsi' concessione archieps eas retinere potuit licite eius sine. ul' donec legitime probatum fuit eas dem libertates archidyacon. abiurasse. Set in hoc casu si concessio illa fuit realis archiepo nichil iuris ul' uiolentis accedet. mandamus ul' ad petitionem eboracen ecclesie. ul' p nos ipsos sup hoc archidya conatum consulemus. Si uo alterutrum ipsorum fuit legitime probatum. archidyaconatum sup libertatib; ipsis. si neutrum. archiepo silentium imponatis. Idem epo trecen. et archidiacono parisien.

Cum ad nram et j. Illud aut uos nolum'

ignorare. q; p̃ex. I. fuit abbas effectus. custodiam de iure non potuit optinere. q2 cum ratione abbatie ad ipm pertineat do natio uel custodie q̃ aliarum dignitatum ac et prebendarum in eccia pteuen. custodia ipsa tempore non potuit ante tempus. cum inter da tes et accipientem debeat esse distinctio psonarum. sed n ab alio. cum iuris conferen di alius non habet. De concessione prebende eccle non uacantis.

Celestinus. iij. ad romanos.

Qui uiuorum sacerdotum loco ponitur. hoc ipso sunt ab ecclesie communione pellendi. q; se passi sunt successores uiuis sacerdo tibus adhiberi. Ex concilio lat.

Nulla ecclesiastica ministeria. seu etiam beneficia. ul' ecclesie tribuantur alicui. seu promittantur antequam uacent. ne desiderare qs mor tem proximi uideatur. in cuius locum et benefici um se crediderit successurum. Cum enim in ipsis et legibus gentilium inueniatur inhi bitum. turpe est et diuini plenum animad uersione iudicium. si locum in ecclesia dei futu re successionis expectatio habeat. qd ipsi etiam gentiles condempnare curauerunt. Cum uo pre bendas ecclesiasticas seu quelibet officia in aliqua eccia uacare contigerit. non diu maneant in suspenso. sed infra sex menses psonis q̃ digne administrare ualeant conferantur. Si aut epus ubi ad eum spectat conferre distulerit. p capitulum ordinetur. Qz si ad capitulum pertinuerit. et infra prescriptum ter minum hoc non fecerit. epus sm deum hoc cum religiosorum locorum uirorum consilio exeq tur. Vl' si forte omnes neglexerint. metro politanus de ipsis sm deum absq; illorum contradic tione disponat. Alex. iij. eboracen archiepo.

Relatum est auribus nris et j. Consulendum tue e. R. qd cum in lat. con. promissiones factae de ecclesiis non uacantib; sint cassate. precepto app. eorum q̃ de his promissionib; interueniunt com mitti non debet. qm ecclesie cum uacauerint de psonis ydoneis ordinentur. Innoc. iij.

III

preposito et capitulo cameracen.

Proposuit nob. T. pbr. q; cum. C. pp. p recep tione tpi' conferre et assignatione prebende ad donationem uram spectantis in eccia uram proxi mo uacaturae mandauit nob' aplicam destinasset. decano remonensi. exequtione concessa. decan' ipse nos contumaces inueniens. ipm de prebe nda pro uacatura in eccia ura q̃ ad decanum et capitulum pertinet. auct. ap. inuestiuit. et j. Sed cum in prebenda que ad donationem uram spectabat in eccia cameracen. uacasset. eam alii assignastis. et j. Inde aut pdicti pre ne qd ab eodem decano sm formam man dati nobis ht. collatione prebende ferem auo bis petit irritauit. et eidem ipsi p a nullum inuestiuit. Licet aut intentionis nre non sit inuestituras de uacaturis scdm q̃ canonum statuta mais hre. q sm ple nitudinem potestatis de iure possum' sup ius dispensare. attendentes eum q; idem pbr non de uacatura sed de uacante p pre cessore nrm fuerat inuestitus. in potes que pt collatione concessionis a nob' fieri intelligebit uacare. constit. q. amoto ab ea prebenda quolibet detentore. eam ipsi cum ple nitudine iuris canonici assignetis.

Idem ep. sce. m. in via latina dyacono card. apostolice sedis legato.

Quia diuersitatem corporum diuersitas sepe sequi tur animorum. et j. Conquestus est certa eboracen. archieps. q; cum ad eum in eboracen. eccia et aliis ecclesiis suis collatio pertineat prebendarum tempore suspensionis sue. et postmodum etiam qdam pt ei' auctoritatem se intruser in ipsis. et j. Mandamus q. eos q; prebendis ul' dignitates eboracen. ecce. ul' alias ad collationem ei' spectantes pt auctoritate acceperint ipse. ad eas resignandas monitio ne premissa p excommunicationis sententiam et sub tractione aliorum beneficiorum non obstante confir matione a se. ap. obtenta sup forma eccie q̃ confirmabit beneficia et prebendas. sicut iuste ac pacifice possident. ap. re. compel

las. n fuerit aliq ea ul' ex spali mandato
apost. ul' auct. lat. conc. ab eboracen capi
tulo sit adepta. licet tn ut ipse suspensio
nis i ey. missibz nllaten cpuenit. cu illa
lat. conc. o negligentes collatores tm fue
rit pmulgata. 7 te si uoluisset no tm ua
luit archieps ipse i conferendis pbendis
tm ppria potestate. a qua 7 si fuit sua
culpa suspensus. no tn ad ipsm capitlm
ex illa culpa pbendar erat p dacio de
uoluta. epo 7 canonicis lausanen ser.
ad illu dacio ptinebat. q pt el custo
diam 7 negligente potuit pbendas da
re. ipse a quo ad ap. se. accessit 7 ipse
illa pmisit. ul' recessit ab illa ifra vj.
menses nllaten cpuenit. Demeritte au epe
no a tpe uacationis pbendar. set noti
tie pori ipe uolum opatum. Idem
basilien. 7 bellicen. epis. 7 abbati s. e. o.
Cum nris olim litteris auribz intimatu. q
pposituram ecce lausanen. tanto tpe uaca
sset ut sm statuta lat. co. ad nos esset
el donatio deuoluta. epo 7 canonicis lau
sanen. mandauim. ut pposituram ipam
thesaurario lausan. conferret. gbda sup
hoc executoribz deputatis. ij. vm psta
ti epe 7 canonici litteris nris receptis p
dictam pposituram no uacare dixer. qa
licet ille q ppositus fuerat i epm fuisset
assumpt. ad ipam tn ppositura pt consti
cutione sua denuo fuerat ab ipe el
ectus. 7 eam sic ana possidebat. q dei
executores dicebat. conuicti ee iuri ipam
pposituram de iure uacare. auc. ap. pdi
to thesaurario assignarut. ij. Audito
g sup hoc dictus a nob de mandato nro
decreuit. ut q a memoratis executo
ribz fcm fuerat optepta littar nra
eo q p falsi suggestione 7 ueri suppsi
tione fuerat impetrate. cu ppositu
ra illa no uacaret de fco. q talis posto
plus he fci quiris. hret irritu 7 inane.
Nos u fnam eidem ratam hntes. ol. q n

Ex pdcs eps fuisset ostendert. q ul' ex indul
gentia se. ap. spali. ul' ex alia iusta ca
7 necessaria e pt ofectionem sua ppositu
ra ocessa fuit memorata. ipm ad resig
nationem ipi si sponte noluit opellatis. de
inde lausanen capitlm ad ofterenda ea
thesaurario supdco diligenti inducere
pcuretis. Id magro. h. archid richemundi.
Post electionem 7 ofirmationem epi elien. ua
cante archid richemundie quem tenuerat
eboracen archieps eu tibi ppria liberali
tate concessit. dans eboracen. capitulo
i mandatis. ut te i archidiaconu reci
pe pcurarent. cu noluerit mandato
parere. qr pdecesso nr int alia que
decano 7 capitlo eboracen suo priuil.
noscit indulsisse. institutiones canonicor
seu psonar liberam ee decreuit. ut
uidelicet ydonea 7 honesta psona cu
archieps uacantem i eccia eboracen p
benda ul' dignitate ducerit ofirmanda.
sm antiqua ipi eccie osuetudinem psen
taret decano 7 capitlo supdcis. ij. Si
qs o osuetudinem hi i eccia ipa esset p
aliquem introducer. n p pso. nec p ea
nobis hret. q si archieps ifra terminu
lat. co. sm forma pscripta psona
ydonea no oferret. licet decano et
capitlo auc. ap. ius eade oaly statuta
oferre. Cu g i litteris archiepi direc
tis capitlo 7 decano mtio nllatenus
hret. p cui manu debebas i capitlo
inuestiri. el mandato extitit ondictum.
ei. ij. hr g institutione p pmissas rones
a capitlo repulsu. ipi intelligentes ar
chidiaconatu donatione nri auc. lat. co.
q indulta e priuilegy deuolutu. R. de
sco eidem iudo illu unanimit oculer.
inuestientes eunde de ipo. 7 solle pnte in
stallantes. postmu uo tpis pstat archieps
pt resignationem 7 abiurationem a te fcam
7 receptam ab ipo. eide R. archidiaco
natu ipm ta uone pme q sede ocessioniis

e assignatu p. R. ap. pecijt ofirmari.
ij. Cum ofstet nob archidiaconatu pdcm
tibi p eboracen. archiepm fuisse prime
fuisse ocessu. 7 q institutione fca p ipm sm
iuris ordinem minime reputata. archidy
aconat no uacijs no potuit nec debuit
talitu reo transferri. memorato R. q hre
tuisset resignam i archidiaconatu alter
pori se osensisse. sup eo duxim silentiu in
ponedu. finalr decernetes. ut institutio
fca p archiepm de te plenar effectu. ex
inde si sup renuntiatione ul' abiuratione. ul'
aliquo pmissor aliqs q uelit 7 ualeat
aduisus te gequa duxerit ppositu. ordi
ne potest iudiciario expiri.
Idem. C. canonico terdon.
Cum sup qone terdon. pbende. ij. Cum
au ostet ut i canonicu eccie terdon fuisse
receptu. licet receptionem tua fcam ost
lat. concilii ps adisse ppositu. qr tn pbaru
no extitit. nec ipi canonici uidebant ubi
hoc opponere posse de iure. q se fatentr
te i statuta pfata ocily recepisse. man
do decernim ut tibi q cito se facultas op
tulit pbendale bnficiu idoneum. eccia co
ferat. cu ex quo recept es i canonicu. no
debeas carere pbenda. Idem epo 7 ma
gro. p. canonico yldesinen.
litteris uris accepim. q cu p. d. clico uob
scripsimus. ut cu d pbenda uacante sci
Wiscardi bercomenen. qua dicebat ad dona
tionem nram fuisse iux lat. statuta. eccl.
deuolutam curaretis auc. ap. inuestire.
ij. De sco fuit ppositu cora nob. q. h.
ppositus quida simplex canonicus eiden
eccie d ipa i maiorem eccie canonicu e elec
tus. Et p simodu dau spato deuolutu.
i ipa eccia sci Wiscardi i ppositu e assup
tus. potes pbenda inchoatim detinens
qua dispsi ante habebat. Set ppositus
allegabat eq. q erat ex osuetudine
generali. q ii i eadm eccia plures pbedas
hret. 7 eu archieps breuen. ppositi de

ppositura i plena synodo inuestiret. cu ppo
situra q pbenda illa ei d canonicor ofirm. ul'
assensu. ij. Vn cu nob dubiu uidet utru
cu aliqs d una pbenda eligit ad alia. sta
tim pot uacare dicatur an p sniam debe
at adiudicari eide. an pp ofirmationem
hi q sup e expssa pbenda illa dici debeat
no uacare. nos consule uoluistis. Cu g sic
una pbenda illa 7 si no de fco. de iure tn
uacare dicat. ol. q. dictu ppositu ut illa
sine difficultate resignet ap. re. cogatis.
qua cu de fco uacauerit. clico memorato
conferre curetis. Id epo 7 archipbro. psp.
Ex pte ppis asten. eccie nris e auribz intimatu.
q cu qda pbende i ipa p. iiij. an
nos 7 aplius uacauisse. asten epe quosda
ibi instituit. credes e hoc ex co. lat. li
cere. Institui au sacetes no ee firma i
stitutione hi. ad mediolan archiepm re
currerit. q eos i canonicos asten eccie or
dinabat. 7 i corpale possone pbendar i
dux. capitlo eiusde eccie pbende consen
su. tribz tn exceptis q se institutioi hi op
pone curauer. ij. Tande utraq pte co
cordit e confessa. q i pdca eccia no erat
distincte pbende. nec canonicor numeru
certe cert. Nos g intellexim euidente
statutu lat. co. d bnficijs ult. vj. mses ua
cantibz locu i hoc capitlo nllaten habuisse.
Et si forte asten eccia canonicor pateret
defectu. uni institutio p archiepm ul' epm
sca occasione eccie memorati. cane debe
at robore firmitatis. cu a no toti capi
tulu tribz exceptis pdcor receptioe assen
tiat. nec ab aliqs tribz rationabile aliqd o
ipos obiectu e 7 ostensu. ol. q. si asten.
eccie suppetit facultates. sm osuetudi
ne actea obsuata. pdcos clicos pcano
nicos faciatis hri. Id epo 7 capitulo
laudinen.
Constitut i psentia nra. h. eccie ure cano
nicus humilr intimauit. q tu frat epe
potestate ipi dedisti sacerdotale oferendi

prebendam que primo esset in vestra ecclesia vacatura. et venerabilis
frater archiepiscopus vester apostolice sedis legatus vobis filii capi
tulum auctoritate nostra precepit. ut cum prebenda ipsa
vacaret. personam illam cui vellet conferret. Ideo. h. O
sine interpositione alterius persone respectus
ad ipsam. et infra. Quocirca. etc. quatinus. personam illam que
memoratur. h. sacerdotalem prebendam cum conti
gerit illam vacare. duxerit canonice confe
rendam sine contradictione qualibet admittatis. et in
uitem faciatis eique prebendam tamen contra formam con
cessionis eius offerre. alicui nec plurimas
et infra. Cum nec concessiones tales sint ad consequen
tiam trahende. si possent tamen constitutionem canoni
ce sanctionis. per quam prohibentur ecclesiastica be
neficia concedi. sive promitti antequam vacaverint.
nolumus quod hanc occasionem mandatum quod contra
continet personale. formam adimplere vide
tibi concedatur. Idem.

Dilecti filii magistri. W. canonicus vester suggesse
runt. quod episcopo vestro viam universe carnis ingre
sso. archiepiscopus sede vacante asserens quod per
negligentiam vestram ad ipsum esset eligendi
auctoritas devoluta. episcopum vestrum ele
git eidem. Nos igitur attendentes quod canon
lateranensis concilii ab alexandro papa contra negligentes editus
ad archiepiscopatum vel episcopatum non solet extendi.
sed ad personatus alios et minora ecclesiastica
beneficia coarctari. electionem huiusmodi iustitia
cassavimus exigente. Idem priori conventui et
subpriori sancte fidei.

Ex tenore litterarum vestrarum accepimus. quod cum causa
que inter .I. clericum ex una parte et abbatem et con
ventum ex altera super parrochiali ecclesia ventilatur.
et infra. Quoniam clericus post lateranense concilium. ecclesiam quan
dam monachorum extitit contra ...stitutionem quam
ipsa ecclesiam ad donationem suam spectantem
ei assignarent. et infra. Nos igitur attendentes quod
permissio predicta non tenet. utpote contra statu
tum lateranensis concilii attemptata. etc. quatinus memorato
clerico super hoc silentium imponentes. ab impetitio
ne ipsius dictos abbatem et monachos absolvatis.
cedens ad sedem apostolicam R. clericus suus. Idem.

Nobis insinuatione monstravit. quod cum promissus

vos promiseritis eidem ecclesiastico beneficio cum
possetis. sicut per litteras videbitur inspectas
legendo apparebat. et infra. Nos autem considerantes
quod aliud est prelatum promittere beneficium collatio
nem cum poterit. aliud cum vacabit. cum in multis
casibus se facultas offerre possit. in quibus col
latio non esset in expectatione vacature bene
ficii differenda. etc. quatinus. memorato R. cum
poteritis ecclesiasticum beneficium assignetis. etc. Idem.

Cum ..lasti per sedem apostolicam reddeceri. ut cum decanus
simul et archiepiscopum vestrum decano prebendam
esse vestre pertinere. vestram prebende vaca
tis decano penes archiepiscopum ipsum rema
nente. si cum infra semestre episcopus neglexe
ris ordinare. ad quod teneris. Respondemus quod sicut
iure archiepiscopus infra tempus prescriptum circa
hoc negligentiam contraxeris. sicut nec ab il
lo ad vos. ita nec a vobis ad illum potest
tas devolvitur conferendi. secundum formam statuti
lateranensis concilii. ad dispositionem transire debebit. in forte
archiepiscopus non ut prelatus sed ut ca
nonicus vobiscum ius habeat conferendi. et in hoc
casu cum dolose impediendi dolus ei suffra
gari non deberet. Idem conventui. vii. episcopo pictaviensi.
et cancellario carnotensi.

Cum dilecta in christo filia comitissa flandrensis.
fecerit promissiones de non vacantibus beneficiis
ecclesiarum in quibus ius optinet patronatus.
et donationes eorum posuerit in manibus aliquis.
etc. quatinus id irritum decernentes. inhibeatis
eidem ne decetero talia attemptare pre
sumat. Prebendas vacantes nemini
Innocentius. iii. priori et conventui glastoniensis. In nomine

Novit ille qui scrutator est cordium. quod licet
c. s. in. ecclesiam vestram exegerit cathedra
lem. ipsam a vobis esse uniendo. ut
idem esset episcopus utriusque. quod tamen hec unio as
seretur a vobis esse gravem prejudicium igitur
ne prejudicium glastoniensis ecclesie redunda
ret. cum per ipsam dissolveretur religio. formi
daretur helemosina. et hospitalitas tol
leretur. Nos ad relevandum eorum vestre statum
tum cepimus intendere diligenter. et infra. Vos autem

post obitum Barthonensis episcopi humiliter postulastis. ut
quoniam tempus advenerat quo sine scandalo ecclesie vestre
ruina posset relevari. Cum et Barthonensis
ecclesia idipsum pariter postularet. rex quoque
cum regni magnatibus. et quidam episcopi cum mul
tis abbatibus reposcerent illud idem unionem
penitus dissolvimus. monasterium vestrum reducen
tes in statum antiquum sub abbatis regi
mine gubernandum. Attendentes igitur quod
episcopali sede vacante non debet aliquid in
novari. cum non sit quod episcopale ius tueatur.
maxime ne plus causisse personam quam
ecclesie videremur. siquidem eo vivente concessi
mus. post obitum eius subito mutaremus
petitionem vestram nequivimus exaudire. auctoritate
presentium indulgentes. ut cum Barthoniensis ecclesia
de presule fuerit ordinata. vos vestrum apostolice
sedis apostolice prosequendi facultatem liberam ha
beatis. Interim autem sub cura prioris
idem monasterium gubernetur. Honorius
iii. episcopis calvinensi et Orgesiensi. I. et W. cano
nicis suessionensis.

Illa devotionis sinceritas. et infra. Ecclesiam sancti Le
veri de qua quogerim. B. diaconus noster frater
precedente. prebende nomine de mandato nostro
capuanus archiepiscopus investivit. eidem vivum
confirmandum. non obstante concessione per ca
pitulum facta alii. seu confirmatione nostra si que
in forma communi apparuerit obtempta. Cum
nusquam inveniatur cautum in iure quod capitu
lum vacante sede fungatur vice episcopi in colla
tionibus prebendarum. nec in eodem casu possit de
ei potius prebendarum conferendi ad capitu
lum per superioris negligentiam devoluta.
cum non fuerit ibi superior quo eas posset de
facto vel de iure conferre. Idem episcopo Burgensi.

Constitutus coram. I. s. n. procurator ecclesie
sancte Marie de castro sorii. et burgensium episcopo
predecessore tuo. dicens prioratum petebat
ab eodem episcopo restitutionem super libertatem
libere eligendi sibi prelatum. Nos igitur depre
hendens tenuisse quod vacante burgensi ecclesia et
carente legitimo defensore fuerat recep

ta divinum replicandum. Ne de his que fiunt
ex gratia apostolice valeant. a prelatis cum consensu
Scriptura esse confirmata donatio et venditio. vel capituli
mutatio rei ecclesiastice absque collaudatione
et subscriptione clericorum. Alexander iii. Nor
wicensi episcopo.

Commenderatur. et infra. Consultationi tue taliter respondemus.
quod concessio decime ab abbatissa preter fratrum si
dictam factam et non consentiente facta est. robur fir
mitatis debet habere. Unde si ignorante conven
tu aut contradicente decimam. h. predicto prius
concessit. et non post multum temporis de assensu ha
buerint eandem decimam dedit eidem. secunda con
cessio debet prejudicare priori.
Idem Vigorniensi episcopo.

Cum nos iam pridem. et infra. Certum est de rigore
iuris concessionem illam non tenere. quam cla
mantem capellis per predecessorem tuum constat
factam fuisse. nisi eam capitulum postmodum hab
uisset. Idem Ierosolimitano patriarche.

Novit tue discretionis prudentia qualiter
tu et fratres tui unum corpus sitis. ita quod
tu caput et illi membra esse probantur. Unde decet
te minime omissis fratrum aliorum consilio
in ecclesie tue negotiis uti. cum id non sit du
bium et honestati tue et sanctorum patrum institu
tionibus obviare. Innotuit siquidem auribus
nostris quod tu sine consilio fratrum tuorum. alie
nes abbatias. et alias ecclesiasticas possessiones
distrahis et destruis. et infra. Ideoque id auctoritate
apostolica prohibemus. et infra. Nos enim tales distrac
tiones et destitutiones carere decernimus
robore firmitatis. Idem eidem.

Quanto. et infra. Fraternitati tue etc. quatinus in concessionibus et confir
mationibus et aliis ecclesie tue negotiis fratres
tuos requiras. et cum eorum consilio vel saniori
partis eadem peragas et pertractes. et que statu
enda fuerint statuas. errata corrigas.
et evellenda dissipes et evellas. Absti
neas quoque fratrum novum instrumentis non fa
cias. quia talia munimenta irrita sunt et
falsa. et tu crimen committere falsi poteris merito
formidare. Celestinus. iii.

Na novit. et i. Cum in pluribus tua saepe contingat
quod ad ecclesias in quibus collegia ius repraesentandi
habere noscuntur, eorum abbates aut per se aut
per litteras personas idoneas episcopo dioecesano
praesentent, et eis praesentatis et receptis aliquando
ante et aliquando post maior dissentiat. Resp.
quod in praesentationibus praelatorum intelligi debet
quod fiat de collegio suorum assensu. Si non,
non optinet firmitatem. Unde si constiterit con
ventum vel maiorem et saniorem partem non
assensisse consensum, institutiones huiusmodi convenit
irritari, nisi ex antiqua et approbata con
suetudine vel concessa libertate aliquorum prae
latorum commissum sit collegii non debere in ecclesiarum
seu beneficiorum collationibus requiri consensum.
Innocentius iii. archipresbytero et magistro scolarum
Bituricensi.

Cum ap. se. et i. Sane sicut accepimus cum ex
una parte capitulum sancti Stephani et ex altera mo
nachi de Precio super decima quadam in urbem
compromisissent arbitrum, dicti monachi pro
ponebant donationem ipsi decimae cuiusdam a quodam
milite factam et Bituricensi archiepiscopi dioecesani
accedente consensu confirmatam fuisse. sequitur
auctoritate Ieronimi monitos evitare qui scri
bens ad Damasum ait: Si aliquando tenentur a
laicis male detenta quae divini iuris esse no
scuntur et in usus conversa monachorum episcopo loci
praesente consensu constituere eis esse firmitatem
de subiecta ecclesia. Econtra pars allegabat
adversa consensum episcopi sine cleri consensu minus
sufficere auctoritate Leonis papae dicentis: Nec episcopus
de rebus ecclesiae quicquam donare vel commutare
vel vendere audeat, nisi forte aliquid horum
faciat ut meliora prospiciat, et cum totius
cleri consensu atque tractatu id eligat quod non
sit ecclesiae profuturum. Quia vero nos consulere
voluistis utrum cum decima teneatur a lay
cis si constiterit esse ad confirmandam donationem
consensus episcopi sine cleri consensu sufficiat
et cetera. Resp. quod monendi sunt laici qui decimam de
tinent ut eam restituant ecclesiae ad quam spec
tat. Quod si forte donari nequiverit et eam cum

L

dyocesani consensu alicui ecclesiae assignaverit, praesertim re
ligioso conventui ostabit ipsi donatio perpetua
firmitate subnixa. Auctoritates enim prae
missae licet diversae sint, non sunt tamen adversae.
Cum aliud sit alienare quod ab ecclesia possidetur,
et aliud quod detinetur a layco ad usum
ecclesiasticum revocare. In alienatione quoque
iuxta Leonis papae decretum consensus episcopi sine
consensu clericorum non sufficeret. In revocatione
autem iuxta Ieronimi sententiam sufficit con
sensus episcopi cum per utrumque utilitati ecclesiae
consulatur. Item in Lateranensi concilio est inhibitum ne
quilibet religiosa persona ecclesias et decimas de ma
nibus laycorum sine consensu episcoporum recipiant.
Per quod contrario sensu intelligi quod sufficiat con
sensus episcopi ut licitum sit episcopis ecclesias decimas
de manu recipere laycorum. Hoc autem de illis
decimis intelligimus quae laicis in feudum
perpetuo sunt concessae. Idem Meten. archid.

Nuper et i. Alienatum est utrum episcopo vel elec
to cum solo archidiacono praeter assensum maioris par
tis ecclesiae cum ab ipsis eligatur episcopus et archid.
assumatur de ipsa, coenobiis vel ecclesiis
conventualibus ad quas ius pertinet pa
tronatus liceat conferre perpetuo vacantes
ecclesias baptismales. et i. Aliter quam communis te
nuit ex epistola Leonis papae colligitur evidenter
in qua legitur: ne quis episcopus de rebus ecclesiae quic
quam donare vel permutare vel vendere
audeat, nisi forte aliquid horum faciat ut
meliora prospiciat et totius cleri tractatu
atque consensu id eligat quod non sit dubium
ecclesiae profuturum. Item in canone episcoporum videtur vel
commutatio rei ecclesiasticae etc. absque convi
ventia et subscriptione clericorum. Pro hoc est
novis soluta secundo loco proposita quaestione
cum concessiones ecclesiarum perpetuas ad alienati
ones non sit dubium esse pertinere. Idem
episcopo Helien.

Pastoralis officii diligentia. et i. praeterea
consuluisti. Cum ante Dionisii fuerit pa
rochie limitate qua singularum parochi
arum proventus in usus ecclesiae caderent neces

sarios et stipendia ministrorum, si episcopo liceat
sine auctoritate summi pontificis vel salvo absque
capituli sui voluntate viris religiosis
conferre? Convenientes alicuius parrochialis
ecclesiae sustentatione vicarii reservata a Lat.
concilio statuta prohibeatur ecclesiis nova impo
ni vel augeri veteres pensiones. Postulas
edoceri an episcopus valeat religiosis consen
tiente patrono totam ecclesiam vel de no
vo conferre aliquam portionem. Ad quod bre
viter respondemus quod salva constitutione canonica de
concedenda piis locis quinquagesima porti
one, neque primam neque secundam facere per
episcopus non decet licentia Ro. pon. praeter sui capi
tuli voluntatem. Honorius iii. archiepiscopo
Senonensi et eius suffraganeis.

Te si membra corporis. et i. Provincie Senonen.
capitula cathedralium ecclesiarum ad nos quae
moniam transmiserunt quod archiepiscopus Senonen.
et suffraganei eius procuratores nuper ad con
cilium provinciale convenientes ad tractandum eorum
admittere noluerunt. et i. Visum fuit nobis ex
ipsis nimis ut capitula ipsa ad huiusmodi concilia
debeant invitari et eorum nuncii ad tractandum
admitti, maxime super illis quae ipsa capi
tula contingere dignoscuntur. Rubrica De his quae

Fiunt a maiori parte capituli. Patres
ex concilio Lateranensi. De capitulis.

Cum in cunctis ecclesiis quod a pluribus sanioribus
fratribus visum fuerit incunctanter debeat observa
ri. Grave nimis est et reprehensione dig
num quod per quasdam ecclesias pauci quidam
non tam de ratione quam de propria voluntate ordi
nationem ecclesiasticam procedere non permittunt.
Quocirca praesenti decreto statuimus ut
nisi a paucioribus et inferioribus aliquid ratio
nabile obiectum fuerit et ostensum, apostolicae de. super
valeat semper et suum sequatur effectum quod
a maiori et saniori capituli parte fuerit con
stitutum. Nisi consuetudinem nostram impediat. Si
forte aliquid ad consuendam ecclesiae suae consuetu
dinem se iuramento dicat astrictum, non est
iuramentum sed potius periurium dicendum.

quae contra utilitatem ecclesiasticam et sanctorum patrum
venirent instituta. Sigque autem huiusmodi consuetu
dines quae nec ratione iuvantur nec sacris
congruunt institutis iurare praesumpserit donec
nec digna egerit poenitentiam a perceptione
sit dominici corporis alienus.
Clemens iii. Claromontensi episcopo.

Cessavit. et i. Super eo quod ecclesiam quandam ex ca
nonicis et minimis quam pensio esse debeat
non reddere vel clericis aliquibus aut parrochi
anis delinquere sine tuo et aliorum canonicorum
assensu intendis supponi. et i. f. t. t. Respondemus
quod in eadem in ecclesia aliqua per aliquem vel per
aliquos de canonicis tuis sine tuo et alio
rum fratrum assensu positam observare non de
bes nec quasi subsistere ut ab aliis observe
tur. et i. Sed si quis in his deliquerit, ecclesiastice
subiaceat coercitioni. Cum pecca suos
actores tenere debeat. Si vero fuerit ulterius
prebenda, quod delictum fuit in excedente
reperiatur. Innocentius iii. Augustensi preposito.

Ex parte sedentis. et i. Accedentibus ad praesentiam
nostram T. ac B. Augusten. canonicis ex
parte quae inter nos super praepositura Augus
ten. ecclesiae intelluit ex parte ipsius B. fuit pro
positum quod pater eiusdem A. C. B. nostro
cano et capitulo Augusten. litteras oportu
nitate destinari ut illa spiritus men
sis viri eiusdem eligerent et assumerent
in praepositum Augusten. et insignum investi
ture anulo aureo destinato et quiddam
mandati apostolicis executoribus obtinuisset. Ca
pitulum memoratum cum audisset quod E. quon
dam eorum praepositus in episcopum Brixien. electus
confirmatus fuisset, licet dictas litteras suscepisset
in receptum tamen eorum assignato primitivo
termino infra quem ipsi deberent super man
dato apostolico respondere. H. virum Augusten. deca
num in praepositum elegerunt. et i. Quia vero legitime
constitit quod praefatus B. de praepositura non
sive aliquatenus investitus et si mandatum
fuit ut de ea investiretur de qua est in
vestitus fuisset, investituram eius per sententiam nostram

tu fuit ratione cassata. que non sit cassata fuisset. pro hoc quod dicto .H. reverentiam exhibuit que debetur preposito viro suo ab renuntiasse videretur. Nos attendentes quod non potuisse de iure apparet. ut per appellationem ob id interpositam contra ordinationem etc. impediret. Intelligentes etiam te a maiori parte tam dignitate quam numero eorum quos eligendi ius contingit habere electum fuisse canonice in prepositum. electionem tuam. auctoritate apostolica confirmamus. prefato .B. silentium imponentes super prepositura. Idem.

Ex parte tua nobis fuit frater archiepiscope intimatum. quod ad restaurationem fabrice tuo [illegible] magen. ecclesie tractatum contra [illegible] de postulamus ut quilibet canonicorum certam partem aliquam fructuum reddituum portionem. cum pro [illegible] necessarie deputaret. et infra. Mandamus ut siquidem tuus fuerit archiepiscope et maioris et sanioris partis capituli statutum super hoc duxeris [illegible]. optineat firmitatem. plimo. **l. ut ecclesiastica beneficia sine diminutione** [illegible] Mediolanensi archiepiscopo. **conferantur.**

Ut nostrum posceret de vultu dei iudicium et infra. preterea proposuit. quod cum nullus debeat sine accusatore dampnari. nec aliquid contra negantem illud sit actum in foro iudicis. depositiones testium non poterant tibi preiudicium generare. Quamvis hec allegatio personam tuam tangere videbatur. dignum duximus cum commisisse. et questionis ordinem plenius explicare. ne quis quemadmodum debet suspicetur. quod nos in hoc negotio propter [illegible] processerimus. presertim cum ad id alligandum debere de potestatis plenitudine. Cum enim fuerit explicati quod actore non probante reus qui convenitur et si nichil prestiterit debet absolvi. videri poterit quod nos tibi qui conveniebaris a nobis maliciose vel temere contra proportiones super tribus articulis prenominatis proposuimus. videlicet ut ostenderes quod predictam cancellariam persone ydonee modo canonico. et tempore competenti donasses. postquam donatio fuisset occulta. et ideo sua probatione non careret. et elapso iam anno nullus omnino cancellarius appareret. non immerito credebamus quod per lateranense statuta esset ad nos ecclesie tempore cancellarie donatio devoluta. et ideo potuissemus eam sine culpa conferre. quamvis si locum dei teneamus in terris. non tamen de occultis possimus divinare. Cum autem contra illud quod petimus factum in iure presumebatur pro nobis. presertim cum rescribendo pa[s]sus esses quod cancellariam alicui non contulerit. facultatem tibi per te probandi concessimus. non fuit gravamen. sed gratia. nec ex malitia sed ex benignitate processit. Cum de modo canonico fidem nobis fieri mandavimus. cum cum presertim mandato quod sepe nobis pluries remansit et tandem probasti per testes. quod recentes tibi presentibus officium concessas memorarent. ex quo non immerito quod talem concessionem fuerimus suspicati. et ideo nos qui non tantum ex plenitudine potestatis. sed ex officii debito possimus et debeamus de subditorum excessibus ad correptionem inquirere veritatem. te magistro eum et confessione presente. inquisitionem commisimus faciendam. Omnibus igitur diligenter auditis. visum fuit primo quod optimus fuisse culpabilem circa inventarii respondendi. quod non solum nolles sed nec aliquid debuisses extra formam contra respondere. Circa carnalitatem animi. quia non affectu carnali. sed discretione videris debuisse eorum facultatem ostendere beneficium in personam magis ydoneam dispensare. et circa honestatem facti. quia non licuit ex pacto vel conventione quacumque sub modo vel tenore prescripto concedere nudum officium. et tibi retinere proventus. Cum in lateranensi concilio sit prohibitum ne quis conferendo ecclesiasticum beneficium proventus suis usibus retinere presumat. Et alibi cautum reperiatur in canone. quod ecclesiastica beneficia debent sine diminutione conferri. Unde credimus distinguendum.

utrum qui dat spirituale beneficium proventus ipsius ante donationem perceperat. illa si proventus ante donationem non suscepit ipse sed alius. et ex donatione conseguitur ut ipse proventus perciperet. non est dubium incidere symoniacam pravitatem. Si vero ante donationem percepit ipse proventus. credimus distinguendum. utrum ante donationem constituat. ut ipsi proventus retineantur ad tempus per causa iusta et necessaria. an conveniat cum eo qui accepit beneficium. seu cum moderatore quecumque. ut etiam illo concesso. retineat ipse proventus. Primum enim rationabile credimus esse licitum. Secundum autem dicimus non licere. ne viam aperiamus hiis qui pravitate sua satagunt palliare. Ex concilio Ludon. **ut decime**

Non licet episcopo vel abbati terram unius ecclesie vertere ad aliam. quamvis ambe in eius sint potestate. tamen si commutare voluerit terras earum. cum consensu earum faciat. **de rebus ecclesie alienandis vel non.**

Ex .ix. toll.

Cum res ecclesie petunt a regibus et horrende cupiditatis impulsu egentium substantiam rapiunt. irrita habentes que optinent. et a communione ecclesie cuius facultates auferre cupiunt. excludantur. Ex .ix. toll.

Consensus totius capituli diffinivit sacerdotes. qui autem ecclesie sue relinquunt. autem nichil habentes aliqua predia vel familias ecclesiis suis acquirunt. licet illis aliquos de familia eiusdem ecclesie manumittere. iuxta rei collate modum. ita tamen. que antiqui canones decreverunt. ita ut cum peculio et potestate sua sub patrocinio ecclesie maneant. utilitates diversas secundum iuxta quod potuerint prosequentes. Ex eodem.

Episcopi qui nichil ex proprio ecclesie Christi conferunt. libertos ex familiis ecclesie ad condempnationem suam facere non presumant. Impium enim est ut qui res suas ecclesie non attulerunt. dampnum inferant. Tales igitur libertos successor episcopus absque aliqua oppositione ad ius revocabit ecclesie. Ex .ix. apud silvanum.

Nulli liceat alienare rem mobilem ecclesie. sive agrum. sive rusticum. mancipium. neque specialiter ypothece titulo obligare. Alienationis verbum continet conductionem. donationem. venditionem. permutationem. et emphiteosim perpetuum contractum. Unde omnes sacerdotes ab huiusmodi alienatione abstineant. penas timentes quas leonina constitutio comminatur. Symach. pp.

Si quis presbiterorum. dyaconorum. seu defensorum alienati predii ecclesie subscripsit. quo iure domini animas perdiderit anathemate feriatur. non solum et alienator. et qui accepit. clericum restitutionem esse presumpserit. Qui si minore anime sue cura remedium oblatum neglexerit. per penam sibi hoc ascriptam confectum exitum documentum. ut tibi ab initio contractus nullas habuerit vacuum. sed et liceat quibuscumque ecclesiasticis personis voce contradictionis offerre. et ut cum fructibus possit alienata reposcere ecclesiastica auctoritate fulcitus. Alex. iii. Vigorn. episcopo.

Ad aures. et infra. Illas etiam que de silvis extirpate sunt et arabiles facte. eis hereditario iure poteris concedere sub annuo censu tenendas. a quibus suo vel parentum suorum labore contigerit extirpatas. nisi forte tunc possit aliis ad maiorem ecclesie utilitatem cum eodem labore et onere conferri. Clemens. iii. Vulteran. episcopo.

Ut super aliqua. et infra. Sane consulta a nobis si possessiones seu redditus regalium decimationum. et aliunde ex certis locis provenientes. quos predecessor tuus quondam dicte clausite extremum. ad manus suas tenuit. et in proprium usum excepto. non aliis infeudavit. de mensa sint archiepiscopi intelligendi. et de eis cum ex sacramento fidelitatis tenearis. ad pre. se. nichil alienare. contractus alienationis cuilibet possis intervenire. Tue igitur [illegible] consultationi intelligatur de mensa sua non. ut non alienentur consultius extimamus. possessiones vero que ecclesie tue minus sint utiles pro aliis utilioribus. de fratrum tuorum vel sanioris partis

consilio et assensu alienandi seu commutandi liberam concedimus facultatem.

Idem exon. episcopo.

Ad audientiam nostram noveris pervenisse quod quidam de canonicis exon. ecclesie quandam prebendam eiusdem consultis aliis fratribus in dampnum eius et successorum eius locaverunt. Ideoque etc. quatenus si verum est quod asseritur locationes illas legitime revocare procures. ita quod si eidem prebende non aliter revocari poterit. eos quos noveris huiusmodi locationum auctores ad susceptam inde pecuniam conductoribus refundendam appellatione remota compellas.

Innoc. iii. archiepiscopo in ducatus regalis.

Possessiones ad mensam tuam vel capituli pertinentes. alienare non debes. aut ecclesiis in quibus monachi ministrare consueverint clericis vel laicis assignare.

Idem episcopo cenomanen. et preposito ultrien.

Ad nostram noveris audientiam pervenisse quod cum cisterciensis monasterium deprehensum esset onere maximo debitorum. abbas et conventus eiusdem villam quandam necessitate cogente ... laico concesserunt in feudum. tali conditione apposita. quod cum eadem certam librarum persolverent pro quibus eadem existeret obligata. quod nunc dilatione effectui mancipare ... humiliter supplicarunt. ut predictum feudum faceremus ad utilitatem monasterii revocari. preterea cum idem laicus post annos decem pervenerit ultra summam prescriptam ... et per multos preter modum annos percepit et fructus etc. Circa quod quatenus si predictum monasterium propter hoc inveneritis enormiter dispendium incurrisse. dictum laicum ut pecuniam qua pro exoneratione feudi. seu etiam pro utilitate ipsius monasterii expendisse noscatur ab eisdem abbate et conventu recepta. cum de fructibus perceptis sufficienter debeat pro labore. predictum feudum eidem monasterio dimittat libere et quiete. appellatione postposita compellatis.

Idem in agg.

Cum laicis quamvis religiosis disponendi rebus ecclesie nulla sit attributa potestas. quos subsequendi manet necessitas non auctoritas imperandi. dolemus in quibusdam eorum sic refrigescere caritatem. quod inmunitatem ecclesiastice libertatis quam non tantum sancti patres sed principes seculares multis privilegiis munierunt. non formidant suis constitutionibus vel potius destitutionibus impugnare. non solum de alienatione feudorum ac aliarum possessionum ecclesiarum et usurpatione iurisdictionum. sed et de mortuariis. necnon et aliis que iuri spirituali annexa videntur illicite presumendo. volentes igitur super his indempnitati ecclesiarum consulere ac tantis gravaminibus providere. constitutiones et venditiones huiusmodi feudorum. seu aliarum bonorum ecclesiasticorum sine presumptas occasione constitutionis laice potestatis. cum non constitutio sed destitutio vel destructio dici possit. necnon usurpatio iurisdictionum. sacri approbatione concilii decernimus non tenere. presumptoribus per censuram ecclesiasticam compellendis.

Gregorius. ix.

Precarium revocandi conceditur quamdiu patiens qui concessit. solvitur quoque obitu eius cui concessum est. non etiam concedentis. aut cum ipsum alienari contingerit aliam hoc revocare valeat. quia per quietationem licet non liceat rem alienam invito domino possidere. Ex concilio apud beluacen. Ut de precario.

Prescriptione de quinquennio in quinquennium hominum auctoritate et antiquam consuetudinem removerit. Ex concilio cartaginen.

De precariis irrationabiliter factis a rectoribus ecclesiarum se suosque successores pena gravi obligantibus ut facta ipsorum dissolvere quis non audeat nequaquam. precipimus ut nemo successor debeat cessione antecessoris seu pena aliqua obligatus. si sine providentia sit concessum. ut si antecessor eius res ecclesie irrationabiliter distribuit. ab eo ad ius eiusdem ecclesie revocetur.

Precario presentes quam quidem de ecclesiarum possessionibus fieri solet. non sunt pro voluntate concedentium revocande. De commodato

Gregorius. ix.

Cum gratia sui tantum quis commodatum accepit. de levissima quoque culpa teneri. licet casus fortuitus non accidit culpa sua. vel interveniente pactum. seu in mora fuisset. de non debet imputari. Contra eum quoque recte commodatum non agitur. in parte usum expleturus cuius gratia res fuerat commodata. cum non decipi nos oporteat beneficio sed iuvari. De deposito.

Alexander. iii. ludonen. episcopo.

Gravis illa querimonia usque ad nos super deposito tuo tibi a clerico denegando pervenit. etc. Cum enim non constet pecuniam tuam quam ille vir belial fuerat in ecclesie utilitates convertisse. non debent de iure canonici eiusdem ecclesie pro scelere et temporale ... viventi ... ut tibi eandem reddant pecuniam persone non ecclesie commendatam. Clericum suadentes ... in illum sive contra dirigas actionem. eo quod ut audivimus loculos fregit. et ea que tibi subrepta sunt asportavit. Iam et iudicibus dedimus in mandatis. ut illum iniquum subventionibus ad tempus perpetuum si opportunitatis videris allegatum. ut eandem pecuniam reddere compellatur. etc. Si autem cum eis amicabiliter poteris de redditu ... pacisci. noveris id nobis acceptum.

Gregorius. ix.

Bona fides admittere presumitur. si rebus tuis salvis existentibus. depositas amisisti. de culpa quoque teneris. si te ipsum deposito obtulisti. vel si aliquid pro custodia recepisti. pacto vero. culpa. vel mora precedentibus. casus etiam fortuitus imputatur. Sane depositori licuit pro voluntate sua depositum revocare. et quod compensationi vel deductioni locus non fuit. ut quod contractus quod bona fide oritur. ad presidia minime referatur. licet compensatio admittatur in aliis. si certa ex qua postulatur sit liquida. ita quod facilem exitum credatur habere. De emptione et venditione.

Ex concilio apud aliquem.

Placuit ut presbyteri plebes suas admoneant. ut ipsi hospitales sint. et non cari vendant transeuntibus quam in mercato vendere possint. alioquin ad presbyterum transeuntes hec referent. ut illius iussu cum humanitate eis vendant. Ex concilio magatino.

Ut mensure et pondera iusta fiant. etc. Et quicumque iniustas mensuras et iniusta pondera ... mutare presumpserit. xxx. dies in pane et aqua peniteat.

Alexander. iii. atrebaten. episcopo.

Cum dilecti filii. baluacen. canonici quandam abbatem et fratres ... loci proponerent. quod silvam que nigra vallis dicitur a quibusdam ... et capitulo. x. libris. et xl. marchis tunc valentem comparasset. tam ipsum morinen. episcopo. et decanum remen. commisimus terminandam. adicientes quod si constiterit ... negotium procedere non differret. etc. Tandem decanus ... auctoritate processit. et cum ei constitisset quod predicti fratres silvam minus dimidia iusti pretii comparassent. venditionem non tenere. et silvam baluacensi ecclesie adiudicavit. canonicos in possessione induxit. etc. Quia vero in arbitrio emptoris est si velit supplere iustum pretium. aut venditionem rescindere. cum res minus dimidia iusti pretii comparatur. silvam ipsi ecclesie ... possessione ... monachis esse reddendam. salva ratione canonicos super deceptione pretii. vel consensu capituli in venditione non habita. et alia causa rationabili quam canonici contra monachos duxerint proponendam.

Cel. iii.

Pervenit ad nos quod p. miles. a. uxori sue quandam domum in dotem propter nuptias assignavit. a. mulier ipsa expresse dante consensu. b. mulieri vendidit pro certa pecunie quantitate. etc. Prenominato vero milite iam universe carnis ingresso. vehementer hoc ... presumit. allegans dictam domum tamquam dotem propter nuptias sibi concessam alienari non potuisse. licet eius consensus ipsi noscatur accessisse. prefata vero b. ex eo nititur se tueri. quod

xxx. annis constante illorum matrimonio.
domum ipsam bona fide tenuerit ac possederit et
quod infra eius usum uiri et uxoris ille parati
est conuersum. ac sic uidetur tempore uiri esse per
facta mulieri consulere potuisset et uiri
familiaritatibus consideret. Quia igitur super hys
nos consulere curauisti. Rescribimus predicti episcopi
si uera sunt que premissum prescriptis occa
sionibus super ipsa domo non debere ulterius
fatigari.

Ad nostram noueris audientiam peruenisse quod cum
R. layeus ab. G. mutuum recipere uolu
isset. creditor non per candem quam usurarum
occasione possit in posterum conueniri. domos
et oliuas recepit ab eodem titulo emptionis.
Cum tamen nec usuram agere. quod pa
ter ex eo quod creditor debitori promisit.
ut quandocumque a septembre usque ad nouem
brem daret. xl. unc. tarenorum. que uix
dimidiam iusti pretii contingebant. domos eas
restitueret et oliuas. Quia igitur fraus et do
lus alicui patrocinari non debent. mandamus quatinus
si res ita se habet memorato uenditori con
ferre in fraudem canonis promulgati quam usu
rarios non obstante. predictum G. ad resti
tuendas domos et oliuas et ad que debe
bit decimo iure deuolui. cum debitor
sit uita uiuisse causis egressus per pe
nam in late. contra que usurarios promulgatam
app. re. compellas. Idem episcopo et archidiacono viterbii.

Cum ea que inter iconomum et magistrum sci
quarterii de monte ex parte una. ac ciue
viterbien. super accusatione ex altera uolu
tur fructus aliquantum uentilata. contulisset
nobis in uenditione ulterius dimi
diam iusti pretii fuisse deceptum. sanando
decreuimus ut predicti ciues aut recepto
possessiones restituerent memoratas. aut
supplerent quantum constaret legitime uen
ditionis tempore iusto precio defuisse.

Gregorius nonus.
Si uenditori per instrumentum quod se iudicaui
promisit ut rem uenditam ei defenderet

nunciatur. uel contumacie affuit episcopo sine
promulgatae. seu per uiuentia sententia lata fu
it. de cuius inuicem sacerdotes legitimas a
gere non ualebit. vj. celebrato et cetera

Clemens. iij. Dilecto.
Ex rescripto litterarum carissimi episcopi theotu
ie. quod cum auctoritate bone memorie sine legatio
nis tenuisset et j. constitutionem factum ab
episcopo portuen. ap. se. le. et a predecessoribus tuis
postmodum confirmatam. uidelicet ut
nullus magistrorum siue scolarium super condu
cendis alicui hospitiis in lectiones uel per
uideantur habitationem audeat hospitem
quiescere. nisi prius constituerit tempus conductionis elap
sum. uel in alium in hoc suum fauorem pre
terit et consensum. Cum idem portuen. sub
excommunicatione hoc prohibuisset et alie sub po
na anathematis id decreuisset obseruandum.
et inter eos decreuimus et alie. ap. confir
mamus. statuentes ut a te frater episcope. et
tuo quolibet successore hoc in singulis
annis coram audientia magistrorum atque scola
rium recitetur. Honorius. iij. abbati et con
uentui sancti petri de prato lexouien.
Vestra nobis relatio declarauit. quod cum ad fir
mam fructus uestros dare consueuistis decima
rum et j. diocesanorum episcoporum statuto contrario
non obstante. uestras decimas preter il
lis libere locare potestis. cum quibus exce
ptis contradicere potentes sine meliorem
tamen quod sint locato ad feudum uel alienam
tione non uidentur cedendi. Greg. ix.
Propter sterilitatem afficiente magno in
commodo conductores uineo rei sine culpa
coloni. seu casu fortuito contingente co
lonus ecce tunc per uera est pensionis re
missio facienda. nisi cum ubertate pre
dentis uel sequentis annis ualeat sterili
tas compensari. Cum tu in aliquo do
mum inhabitare uel reficere poteris. si ne
cessitas que tunc non imminebat locatoris
tempore id exposcat. remissa est pro residuo
tempore pensionis. quia in rationabili remouetur

si prius fuit ibi iusticia. uel cum canonem p
bienium non soluerit. si satisfactione
celeri non preuenit. Idem.

Potuit emphyteota eam permittere regi
tu. etiam nunciato quod ab aliis offer
ret si nolle sed emere dixit. uel a denun
tiatione tempore duorum mensium spatium sit
elapsum. meliorationes et ius suum ope
ris aliis uendere quod ab eo capere hic mini
me prohibetur. Emphiteota quoque secus
presumendo uel cessando in soluere canonis
per biennium. nisi celeri satisfactione post
modum sibi consulere studuisset. iuste po
terit expelli. non obstante quod et in ea
none soluere non exhibet citationem. cum
in hoc casu dies statuta pro domino interpellet.

De rerum permutatione
Ex concilio apostolico sic.
Si princeps uoluerit rem inmobilem scelo lo
cis prestare et accipere ab eis aliam inmobi
lem eo quod inter de com uoluntate permuta
tionem contrahere liceat eis hoc facere si ra
tionabiliter id exposcent. et rem quam presti
terit maiori sit uel equalis. pragma
tica sanctione super hoc promulgata.
Ex concilio belnacen.
Vt commutationes rerum ecclesiasticarum que
ab antecessore constitute facte sunt. ab eo
qui successor est credente. Ex conc. apt.
Mancipia ecclesiastica in aliud filium.
libertatem non queant commutari. uide
licet ut mancipia quod pro ecclesia hoc
tabent. terre seruitute permaneant.
et ecclesiasticus homo quod commutacionem fruatur per
pua libertate. Non enim semel deo conse
cratum est. ad humanes usus transferri
non decet. Ex eodem.
Iustum uidetur et ipsum ut mancipia que
fideles deo et sanctis eius pro anime sue reme
dio consecrauerint. cuiuscumque muneris man
cipium uel commutationis commercio uelint
seruitutem sociarum redigere. cum canoni
ca auctoritate seruos ecclesie permittat distra

hi fugitiuos. et ideo ecclesiarum rectores sunt
inope cauere. ne elemosina uniuscuiusque
alterius precium fiat. et est absurdum ut ab
ecclesiastica dignitate seruus decedens huma
ne sit obnoxius seruituti.
Vrbanus. iij.
Quaesitum est ex parte tua si commutationes si
ualeant prebendarum. cum commutationes dig
natum in tenuerim. sicut eo. tenda. et j.
Generaliter teneas. quod commutationes
prebendarum de iure fieri non possunt. pre
sertim pactione premissa. que circa spiritua
lia uel connexa spiritualibus labem continet
symonie. Si autem episcopus causam inspexerit ne
cessariam. licite poterit de uno loco ad
alium transferre personas. ut que uni loco
minus sunt utiles. alibi se ualeant
utiliter exercere. Clemens. iij.
Ad questiones soluendas et j. Intelleximus ex
litteris tuis quod due ecclesie parochiales esse
sunt in tua dyocesi. constitute. quarum una
parochiales eorum hic. cum possessionibus ma
gis alteri quo uicinitatem illius cum eas con
siderantibus permutare. cum illarum altera
respectu meliorum possessionum plus habu
erit. et ideo postulet aduersus eam iustam
pecunie numerationem. ut sic ab equali
tate permutationis ualeat peruenire. uero
possit id hace fieri existit dubitatum.
et j. Respondemus. quod cum de dictis parrochiali
bus ecclesiis possit causam commutationis celebrari.
et in permutatione postea non pro se non sic in
hibitum si altera ratione possessionum alteri pre
ponderet pecuniam posse refundi. de ipsius
possessionibus adiunctis pro uisum fuerit
expedire refusa certa pecunie quantitate.
potest contractus permutationis iniri. sic tamen
quod non nequaquam contractus misceantur.
Innoc. iij. senonen. archiepo.
Cum olim magister. S. et B. archidiaconi
tui et prepositum adinuicem permutassent
et j. licet predictus magister ab ipso sponte sue
de permutatione confessus. idem tamen. B. cum in

// . p) . de rerum permutatione

feualibus omnino, proponens quod ipse prepositura sua
ordinate qualibet resignauit. et post resig-
nationem predicti cognati, archidiaconatui suo
uite abdicauit. et cum nobis constaret quod
ipse B. suum presentem commutationem consensu
predicti aut magis sua publice fateretur re-
atum errorem. et huius prepositura, et illum archi-
diaconatu auctoritate apostolica spoliare. super hoc
diffinitiua contra eos sententiam proferentes.

Idem archiepiscopo et preposito sancti Andree colon.
Cum uniuersis. et infra. Intelleximus G. canoni-
co referente, quod cum ipse et L. clericus de prou-
incie prebendam suam inter se decreuerit cepis-
set. quam uoluntate utriusque iniuncte credebant
eidem idem L. prebendam eidem G. canonico suo
consanguineo assignatam. prebendam suam ei
sic permisit noluit resignare. et infra. Cum
igitur decipientes et non decipientibus uenia sub
ueniatur. licet ipse de iure per se non possit
ecclesiastica beneficia permutare. ut tamen si
placuerit uenia tribuatur. mandamus quatenus si constite-
rit predictum G. taliter fuisse deceptum. am-
moto a prebenda sua consanguineo ipsius
L. uel quolibet alio illicito detentore. ei
restitui faciatis eidem. Gregorius .ix. d.
decano et simigieri abbatibus.

Exhibita nobis abbatis et conuentus sancti Quintini de
pannonia petitio continebat. quod cum super ea
que inter ipsos ex una parte et prepositum alte-
rum ex altera. super quibusdam decimationibus contro-
uersia ad L. cappellanum nostrum tunc in Ungaria
moram contrahente nostris litteris impetrasset.
ipse ac cognitis. in quos utraque causa in
arbitros extitit compromissum. arbitrantes
fuerunt quod si dictus prepositus optineret decem mi-
lia salinarum a rege Ungarie concedenda
dicto monasterio memorato. ipsi ab eisdem
decimationum petitione cessarent. et infra. Man-
damus. quatenus si uobis constiterit de premissis. cum per
mutatio de spiritualibus ad temporalia compleret. predictum
dictum arbitrium. et quod secutum est ab eo.
uel ob id irritum decernatis. De feu-
dis.

Innocentius iii. marien. episcopo.

Insinuatione presentium declarauimus. quod cum Gagetam
quam de feudo ecclesie tue ab antiquo dignoscitur re-
cepisse. a te potest libere retineri. Sicut
non oportet conferre. ita inducere ut-
gaudet sicut illos percipis in secunde mittere
computandos. idem. et. presentium quo ec-
clesie tue pro feudo ipso tenetur. inte-
rim sit contentus. Idem archiepiscopo mediol.

Ex parte tua nobis est exponitur reseratum. quod sepe
dubitasti utrum cum contingat uassallum
tuum decedere. ad te feudum ipsius redeat.
feudum eius alii liceat tibi dare. quamuis in
uassallo teneatur absque non infeudare
de nouo. et postea. consulto. Ad hec si uassal-
lum tuum feudum alienare contingat. an
ipsius filium uel consanguineum. contra eidem
feudi de ipso ualeas inuestire. Alia quoque
dubitatio continebat. ut cum feuda alie-
nata reperis que per te facile recuperare
non potes. utrum posses alicui layco con-
cedere illud concedere. que et illud recuperet. et in
feudum per eundem recognoscat. et infra. In po-
steriori casu feudum decedentis libere sic uideris
expedire concedas. et in feodo filium uel
consanguineum alienatas inuestias. immo
alienatum feudum et potes licenter concedere.
per que ipsum ecclesia ualeret rehabere.

De pignoribus et aliis cautionibus.

Ex concilio remensi.

Nullus presbyter presumat calicem. uel patenam.
uel uestimentum sacerdotalem. aut librum ec-
clesiasticum tabernario uel negotiatori. aut
cuilibet layco. uel femine in uadium da-
re. nisi iustissima necessitate urgente.

Gregorius .ii. sancto. defensori.

Latorem presentium. et infra. Lex habet ut bona liberi
pro debito non teneantur. et si res defue-
rint que possint pro debito addici.

Alexander .iii. exon. episcopo.

Ex presentium latoris insinuatione accepimus.
quod sacerdos ecclesie de offerenda calicem argenteum.
et medietatem unius breuiarii eiusdem ecclesie pro
sua necessitate pignori obligauit et ea

morte preuentus minime recollegit. unde
quoniam indignum est ut eidem ecclesie res sue prop-
tum que sacris ministeriis deputate sunt
taliter debeant deperire. mandamus quatenus si uerum est quod as-
serit filium eius qui ex successione ipsius patrimo-
nii iure dicitur optinere moneas et compellas.
ut ea recolligat et restituat ecclesie me-
morate. Innocentius iii. G. sublacensi. mo. et
B. canonico pisano.

Illo uos credimus scientie dono uigere. et infra. Sa-
ne intimasti nobis quod eadem que uertitur inter
A. et B. filios T. de costa ex una parte. et
G. filiam. C. et heredes ipsius ex altera super quas-
dam terris postea patris per xxiii. libras
pignori obligatis uobis duximus commit-
tenda. et infra. Ex parte predicti C. et heredum
eius fuit propositum terras quas idem A. et B.
repetebant ab eis non esse pignori obli-
gatas sed pure uenditas. sic instru-
mento confecto exinde continetur. predicti uero A.
pro se et fratre suo firmiter asserebant. terras
non esse pure uenditas sed pignori ob-
ligatas. cum uenditori taliter fuit. condic-
ta conditio. ut si a tempore contractus usque ad
duos proximos annos predicto A. emptori de-
placeret. T. pater A. aberi usque ad an-
num .xxvi. libras perceptis fructibus con-
putatis in ipsis dare teneretur. unde quod
ambigitis utrum pura sit et absoluta
uenditio. an potius contractus pignoris debe-
at iudicari. Respondemus quod qualiscumque fue-
rit intentio contrahentium. et quod forma con-
uenditio non appareat conditionalis sed
pura. quamuis possit per conditionem resol-
ui. ex duobus tamen que in pacto fuerunt expres-
sa. uidelicet quod fructus percepta debe-
rent in soluenda pecunia numerari. et
quod ultra summam receptam lx. solidi debu-
erant persolui. de ipsa emptore presumitur
uehementer. presertim cum usuras consue-
uerit exercere. Idem episcopo aquinati.

Ex litteris tue fraternitatis accepimus. quod cum
que uertitur inter R. et A. mulierem tibi

duximus committendam. et infra. Quidem plurium
quod pro facinore a marito predicte mulieris com-
misso eo fugam petente. cum frater mariti pre-
fatus uidelicet R. quam ipsa mulier ue-
nit iniuste a regio iusticiario captus fu-
erit. et de ipsius mandato omnium bonorum deli-
quentis facta distractio et soluta pecunia
mercatori quam a marito mulieris uulne-
ratus fuerit. et rebus propriis spoliatus. sed qui-
dam possessiones illi penes eundem R. remanse-
runt. quas idem de mandato curie tenen-
tur. soluta per eos pecunia mercatori predicto.
quam emptor aliquis pro possessionum uenditas non
extabat. pars uero mulieris extimationem
dotis instanter petebat ei restitui. uel ipsas pos-
sessiones que mariti fuerant ex officio delega-
tionis tradi. et infra. mandamus quatenus si tibi constiterit ex hiis
que in presentia tua fuere proposita et probata
quod mulier dicte uiro dedisse in dotem. et pre-
dictum R. de bonis fratris aliqua possidere. Cum
mulieribus fauore multum in recuperandis
dotibus debeatur. et cautum sit iure quod pro
maleficium uiri mulier remanere non de-
beat indotata. cum est bona uiri mulieri pro
dote tacite obligata cum suo onere tran-
seunt ad quemlibet possessorem. R. predictum in
eadem mulieri ad restitutionem dotis eatenus
compellas. quatenus de bonis fratris sui presuma-
tur possidere. Idem R. de monte farrino.

Cum G. ciuis anagnin. super quibusdam pos-
sessionibus quas quondam pater tuus A. de Sa-
ul. pro certa quantitate pecunie obligauit.
et ipse creditores heredes predicti G. pignora
uendere. monuisset in nostra presentia quaestionem le-
gitime. proponentes quod ex eorum prouentibus tantum
fuerat tam ab eodem G. tam ab aliis qui eas
tenuerant a tempore quo fuerant obligate per-
ceptum. quod sortem potuerint adequari.
Nos igitur attendentes quod in talibus perceptio fruc-
tuum in solutionem sortis accedit. cum per in cano-
nicis sanctiones fructus restitui et in sortem
debeant computari. Considerantes et quod posses-
siones predicte iam extenuasset pecie totum onus.

3 et debitu anullassent. ipas tibi restitu
endas ee decreuimus. et te p nuntiu
nrm in possone induci facias copulet. Id.
Significante R. ciue pisan. nob innotuit
q cu domu G. pisan. ciui. p cc. l. li
bris pignori obligasset. ac pmisisset p
ceto iuramento q nisi domu ipam sta
tuto termino termino recolligeret. credi
tor ulteri sup ea minime molesta
ret. ipsu statutu tpis p certu et fidele
nuntiu p ut ei uidebat creditori pe
cunia mutuata remisit. qua ide nu
tius fidelr agens. nec ei inuentu fuerat
no psoluit. et pmodu ide R. ab in
pacione destitit. ide G. satisface no po
tuit ut debebat. et j. Cum g pactu
legis omissorie sit in pignoribz reprobatu.
et pdcs R. quantu eo fuit iuramenta debi
tum adimpleuit. cu p eu que certu
nuntium ee sperabat pecuniam remisit
termino constituto. et in captiuitate dete
tus satisfacere no potuit creditori.
m. q. si e ita. pdictu creditore ut so
te dictus perceptis ex eib; pignoris computa
tis in ea. illum pfato R. cu pepotta di
latione resignet. pacto tali ul iuram
to nequaqua obstante. ecclastica censu
ra cogatis. Gregorius. ix.
Cum quer J. mulierem uxore roggeri q
ad usufructu filio suo successisse in
bonis. quou pprietas ad. pmuliere
G uxore dignoscit ptine. m. q. ca ad
cautione ydoneam exibenda q u
tat et fruat salua reu substa in mobi
libz rebz q usu no consumunt ad arbi
triu boni uiri. pecuniam uo siqua ha
buit ul habebit ac estimationem
rerum q consumit usu. et in hereditate
fuer inuenta in morte sua dce m. l
ei heredibz restituat p cc. ecclasticam
compellatis. De fideiussoribz
Ex concilio cantuarien.
Clericis fideiussoribz fieri inhibeat.

Lyrel. iij. elien. epo. et archid nouiuen.
Peruenit ad nos ex pqone et. clici. q cum
ipse p. E. et f. clicos mercatoribz bononi
en. fideiussisset illis pdcam pecunia no
soluentibz. coact e satisface d eade cu
g dispendiu pat ut pmisit mercu
isset. bononien epo dedim in mandatis.
ut sup debitis illis instructa questi
ape creditores compellat. et eou instrup
ta suo sigillo signata. nob mitte no
pepsit. m. tam dis. ii. q ex confessione
pdcou clicou ul al legitime uob re tra
se hre constiterit. memoratus eosdem
merato T. pecuniam qua p eis soluit
restituant. ipm conseruet idempnem. Aut
qn de redditibz eou pscripta debita sa
tis exolui. et dapna e que pp hec p
tulit resarciri. aut pdcis reddit
s assignetis. eadm sin molestia det
nendos. donec ipa dapna resarcita
fuerint. et debita sin diminutione solu
ta. pfatos uo clicos si religioe fidei
et iuramenti sui ee uiolasse constiterit.
ab offo et bnficio suspendatis.
Idem cantuarien. archiepo.
Constitut in pntia nra. magr G. sua
nob assertione monstrauit q p cancella
rio tuo epe lat. eo. i qda summa pecu
nie intercessit. qua qm usq: in debito
n no psoluit. se asserit plurimas
a creditoribz bononien molestias p
tulisse. et debitu augmentatu. Ideoq
m. q. si legitime tibi d hi asserto coste
terit. pfatu debitore ut eu a pdca
intercessione sin dilatione prsus absoluat
ecclastica dis. compellas. pfertim queq;
aut. dilig m. ut si debitu ul accessi
sioes ille negauerit. consuetudie que
e legi cia no obstante. iuramentu ca
lupnie subire cogat. Preterea qa dissi
cile foret intercessori suos testes in an
glia duce iudicib; bononien satisfac
tione ydonea a cancellario ipo accepta

Nota q non dz ex officio suo dapni

q ad testes audiendos uadat ul mit
tat infra terminu competente. littis tuis
significes ut eos uice tua recipiat
et examinet diligent. et depositiones
eou tibi mittentes inclusas. signifi
cet quanta fides instrumentis possit ul
testibz adhiberi. Innoc. iij. in c. g.
Quod qbzda religiosis a se. ap. e phibi
tu uolum et mandam ad uniuersos
extendi ne qs uidelicet religios
absq: maioris ptis capituli. et abbis
sui licentia p aliquo fideiubeat. ul
ab aliquo pecunia mutua accipiat
ult summa cois puidentia constituta.
Alioqn no teneat conuent p hijs ali
quaten respondere. n forte in utilitate
ipi domus manifeste constiterit re
dundasse. et q contra illud statutu uei
re psupserit. grauiori discipline
subdat. Gregorius. ix.
Si cui p quo se fideiussisse obligauit. si
diu in debito soluere cessauit. aut
dissipare bona sua cepit. seu sup hec
compnat fuerit. uide potest conuei
re ut se a fideiussione debeat libare.
De solutionibus
Alex. iij. decano et c. morin.
Ad hec in aplice. et j. Sic filii debita pa
tris psoluere tenet. ita plat sui pde
cessoris p ecce necessitate contra.
Gregorius. ix. uniuersis ecclarum platis.
Si quando. et j. firmiter inhibem ne qs p
sumat ecclam s consultam palieni g
uare debitis. aut litteris alieni seu
sigilla concede qbz posset ecce obligari.
decernentes si secus fuit attemptatu ad
solutione taliu debitou ecclas no te
neri. Qui qs aut cont pntia decreto uei
re psupserit. ab administratione tepa
liu et spualiu nouerit se suspensu.
De decan. et J. canonico tulen.
Ordinis clicus proposuit. q cu p. clicis
D. laycus et qda alij ipm coram officiali

archid. remon. sup qbzda debitis conue
nissent. ide in eu recognoscente in. debi
ta. sed pp reu inopia soluere no ualente.
excoicationis snian pmulgauit. et j. m. q.
si constiterit q pdcs. O. totu ul ptem
no possit solue debita supdca. snia ip
sam sin difficultate qualibet relaxe
tis. recepta pri ab ipo ydonea cautio
ne. ut si ad fortuna pinguiore puene
rit. debita pdca psoluat. Idem.
Ex cqqueret debita pecuniam se solui
sse. pbare tenet q debitor. sic soluta.
n est aduisari solutionem efficiat expn e
uitur. cu ei differenti onus incube
pbandi. q debita recepisset.
Gregorius ix. ptrio gallou. De donationibz
Prudentes. et j. hanc e quidam nobilitatis
legem ponit. ut debere se q ppe trib
uit estimet. et n in beneficijs creuerit
suis. nichil se pstitisse putet.
Alex. iij. parisien. epo.
Fraternitate tua credim no latere. q cu
epis et quilibet platus ecclarum reu sit
peuratur. no dnq condicione ecce melio
rare poss. facere uo deteriore no debet.
Accepimus au q pdecessor tuus quasdo
nationes in rebz epatu fecit deterimentum
ecce suis canonicis tristibus. Vn qm dona
tiones hmodi de iure no tenent. indulgem
ut tibi liceat donatioes ca a clicis qa lay
cis legitime reuocare. Id. W. gracen. epo.
Cetm si abbate donatione cu priore et qbz
dam de conuentu. ul solu abbate facere con
gerit. et postea conuent reclamauit. dete
rei contractus. et illa tre consuetudo q est pacri
canonibz no obuiet. e eu deligenti atte
dendi. et sm hoc e donu irrita ul irritu
iudicandu. De abbate sca alberti.
Consultationibz. et j. Donationes uo ul conces
siones eccliar sique fiat priuatis psonis
tituilibz illis q ipas ecclas possidet. nulli
debet ee momenti. si religiosis fiat locis.
ab epo ul auctoritate uiri debet hri.

Nota ult posse nit

tea ut p̄sone que ia dc̄is eccl̄s possidet.
sine ip̄o℞ assensu ulta sua eis nō debet
spoliari. Innoc. iij. ep̄o florenten̄.
Per tuas litteras p̄pone curauisti. q̄ cū q̄
dam nobiles florentin̄e ep̄e fesmatis opi
capiū florentinū i domo sua recepiuet.
idē ep̄c fedam fesmatis rēpestate de
madato alex. pp. iij. medios ēre īde
uduī gessisse eosdem. et successor ip̄i. put
ē maius d̄ certo feudo p̄stare nobiles in
uestiuit. unū cū ip̄i assignata tū m̄e
sitatem fecisset. nō ū duos medios īue
nerit. feudū integra cū īstitia postu
lantes. sup quo dubitas eo q̄ nō sit
ī possone ip̄i ne de nouo uideatis il
lud oferre. et j. Nos g̃ attendentes q̄
erat ī actionibꝫ suis fraude nō debet
aliquā adhibere. Rem. q̄ feudū ip̄m
restitue poteris integrū. cū etiā illa q̄
tuor medios ip̄is fuit assignata.
Idē. B. grebuggen̄. et G. builburg abbib.
vm dilecti filij abbas et monachi d̄ melli
os p̄posuerit coram nob. q̄ nobilis uir ala
nus q̄sdā decimas a patre ip̄i eccl̄e ecclē ī
helymosinā assignatas. uiolent̄ redi
gere cupiat ī forestam. et j. O. q̄. ad se
tenerā p ip̄o monastio p̄ferendā ap. p̄t.
perdatis. cū ex tenore īstrumti euidē
ter appareat q̄ hec fuit mēs et inten
cio dc̄atoris. ut clausula d̄ foresta q̄
finē porte īstrumti. nō ad supiore dōa
tiōes que tā libera q̄ pura fuit. ut ī
munis eēt a uexatōe et ōsuetudinē
secliari. sed ad usu eccl̄e cocessione que
penssidem ōdecimatione h̄t tpēa. uin
saniū refern debeat ītellectū. q̄ ī ōe
tibꝫ plena. decistatis plenior. ībn̄t
ay̆s quoq̄ uenissima ē tēpīatā adhi
benda. Idem ep̄o helien̄.
Pastorales officij. et j. Tua nos duxit discre
to osulendos. si ep̄s ōsentiente patrono
uiris religiosis aliquā eccl̄am cōcedendo
hac utat simplicitate uborū. uob cōcedi
m̄ illā eccl̄am. utrū eo ip̄o uideat ī decu
usu fuisse cōcessa. uł ius tm̄ in patrona
tus. Nos aū ī q̄stiōi tue duxim̄. R̄ndē
dū. q̄ si ep̄s eccl̄am illis ōferat d̄ ōsensu
patroni. p̄fecto patroni q̄d suū ē cōcede
uidetur. ius uidelicet patronat̄. ep̄s
q̄d suo iure optinet ī eadē. ut si fuit
tunc eidē eccl̄e aliqua tempiat̄ portio
ī eoru usus illa portio oūtat. q̄ si ex ip̄i
p̄uētibꝫ ullam debeat personē hr̄e.
cō puent̄ p̄ē cathedratici. ī eoru usus
credim̄ onuertendos. sed ut dc̄tū ē p̄i fit
legitima. ōsensus ē sui capituli requiren
dus. Id̄ floren̄. et fesulan̄ ep̄is.
nr̄ dil. filios hospitalarios sc̄i sepul
chri. ac fr̄es hospital̄ sc̄i alluci sup eode
hospitali q̄one suborta. cū hij sc̄ē hos
pitalarij sup possessiōe q̄d semel et ite
rū excusse cū dissimulibꝫ ī tēpcante
ōna siām reportassent. deniq̄ ad peti
torū recurrentes. p̄pone curauerunt.
q̄ cū. G. quodā rector et fr̄es. ac pat
ni eiusdē hospital̄ habito cōi tractatu
deliberassent hospitale ip̄m hospitalarijs
supponē supdc̄is. qm̄ r̄st ī hoc uicos
suas tribꝫ paratoribꝫ. cōē tamuitas.
ut q̄d p ip̄os fiet. acceptaret. et uu
cū eisdem tali tractatu. ut ad ip̄m
hospitale aliq̄ mitterent. q eoru noīe
acciperet assignatōne ip̄i. cū aū illuc
duos d̄ suis fr̄ibꝫ trāsmisissent. ip̄i dona
tione et assignatōem hospital̄ tā a
magistro q̄ a supdc̄is patronibꝫ. et alijs
eiūs domus fr̄ibꝫ acceperunt. et j. peti
tor aū p̄tis alteri ex aduso redit.
q̄ p̄dcā donatio debebat nō īmerito
reuocari. q̄ī mtas ex fr̄ibꝫ ōsil
tis a p̄dc̄o rectore et patronibꝫ fr̄ibꝫ
excōicatis. et puenis de re litigiosa ī
feudū plebani de pisia. q sup eodē
hospitali mouerat q̄one. fuerat cele
brata. et j. attendentes g̃ q̄ fr̄es et p̄ie
m sc̄i alluci p se immo ō se turpitudi

nē allegabat. uidelicet puiui et excōi
catione et fraude nō uitiq̄ ō ip̄os. sub
ip̄is omissam. et intelligentes donatōne ab
ip̄is hospitalarijs fcām purā ac simpli
cē extitisse. q̄a nō decepcionibꝫ set decep
tis iura subueniunt. unī p ea que su
p̄i sūt p̄posita. se ō fcām p̄pciū legittiē
defendere nō ualebat. hospitale p̄dic
tū cū ptinētijs suis hospitalarijs sc̄i
sepulchri adiudicare curauim̄. ita q̄
p hac ī siām dyocesano ep̄o. et plebano
d̄ pisia nllm p̄iudiciū generetur. Cum
uos ītē alios acta nō debeat alijs p̄iu
diciū generare. Id̄ ep̄o sc̄i andree.
Aplice sedis oraclo. et j. Inq̄sitiōi t. r.
Rem. q̄ licet sit ī canōe diffinitū.
ut siqs ep̄o℞ ī p̄rochia sua monaste
riū ōstruē uoluerit. et de rebꝫ eccl̄e cui
p̄sidet ip̄m dotare. nō ampli' ideo q̄
q̄nq̄gesimā. eccl̄e uō quā monasticis
regulis īformare uł p̄sitas magnifi
care uoluerit sepulturis. nō ampli' q̄
centesimā ptē ecclus eccl̄e cui p̄est debe
at elargiri. q̄ tm̄ ī eodem canone cō
sequenter adiungit. ut hec tēpantia q̄
tate eq̄tas obseruet. q̄ cui tribuit ō
petent subsidiū oferat. et cui tollit dāp
na grauia nō īfligat. ea cōsē cautela
puata. ut una tm̄ q̄ placuit. ex
hijs duabꝫ remuneratōnibꝫ assumat.
hoc semp ē obseruādū. q̄ unus ep̄s uł alij
nō solū nō debet ampli. set nec tantū
nec mīn' cū graui eccl̄e sue detrim
to ōferre. siue simul et semel id fa
cē uelit. siue pluries successiue. eis
dem uł diuersis eccl̄ijs ōferendo. unī cū
graue detrimentū siue de possōnibꝫ
siue d̄ puentibꝫ ad ep̄ale m̄sa uł
cathedrāle eccl̄am ptinētibꝫ īqualiter
p̄tacē ōferterit eō collatiū. poterit le
gittiē reuocari. ñ p̄scripcōe uł alia
exceptiōe legittia hī actio excludatur.
ita et si p̄a facie p̄suat̄ q̄ collatō q̄n
quagesime uł centesime ptis g̃ue nō
īferat detrimentū. q̄ tn̄ nō solū sed se
pe etiā. que si semel id faciat. exuari
is circumstantijs dep̄hendi pōt ī eodē ual
de dampnosum. q̄d q̄dē magis pōt ex os
tensiōe fct. q̄ expssiōe alicuius stantis co
gnosci. nec q̄nquagesima nec centesi
ma semel aut successiue debet cū g̃
ui eccl̄e dāpno oferri. Si uō ītantū ha
buerit ep̄s ut sine dāpno eccl̄e sue po
ssit ampli' q̄ q̄nq̄gesima uł centesima ptē
necessitati alterius eccl̄e subuenire. q̄uis
p se nō debeat summa excedē a canōe p̄
finita. p quā ī aliute largiri ualentibꝫ
ē occasiū. de supioris tn̄ auc. pōt et
ī maiori summa ī ope eccl̄e alterius sub
uenire. puidere. G. reg. ix.
ropt eā ygritudinē ī que liberalitas ē
collata. donatoris ē de rigore iuris ea
potuit reuocare. si forte ī ip̄m ī ipias
manus ītecit. aut ō atroces īiurias seu
graue rei sue dāpnū. uł uite p̄iclm
īferre p̄sumpsit. q̄d tn̄ ad donatoris ōhoc
tacuit nō extendit successores.
De peculio cler.
Ex concilio arelaten̄.
Inuestigandū ē si nich patrimonij hn̄s
p̄br q̄n p̄uect' ē ad ecclastica ordinē.
postea emerit p̄dia cui iuris sit. qm̄
eccl̄e ad quā nich hn̄s p̄uect' ē eē de
bet iux̄ canonicā auctoritatē. Ex eod.
Pr cū dyocesim tenet d̄ hijs q̄ supeme
rit ad ip̄i' eccl̄e nomē scripturā faciat.
aut ab eius ordinatōe discedat.
Ex epla pij pape.
t uniusq̄sq; p̄br res quas pt dies cō
secratōis acq̄siuit. p̄pue eccl̄e reliquat.
Ex concilio nanen̄.
In q̄rendū ē si aliqs p̄bro℞ d̄ reddentibꝫ eccl̄e
uł oblatōibꝫ. uł uotis fideliū alieno no
mine res p̄parauit. q̄ sic nec suo. ita ñ
alieno noīe p̄br fraude facē d̄ rebꝫ eccl̄a
sticis debet. qm̄ hoc sacrilegiū ē. et parem

minis iure fuerit, quod sacris oblationibus asportabitur et fundabitur. Ex conc. Tolet.

Siqui sane clericorum agella vel vineolas in terra ecclesiae de suo fecisse probabitur sustentandae vitae causa usque ad diem obitus sui possideat. Verum post suum decessum ecclesiae restituatur, nec testamentario aut successionis iure cuiquam heredum vel proheredum relinquatur, nisi forsan cui episcopus pro servitiis ac respectu ecclesiae largiri voluerit. [illegible]

Greg. ante subd. [illegible] voluntatibus

[N]ovitiam ad nos relatione pervenit, quod I. [illegible] civitatis episcopus condito testamento [illegible] cuius subditus fuit, nepotem suum heredem instituit [illegible] horamur ut sollicite hec discutias et quod ipsum habuisse patuerit, a qualibet persona detinentem nullatenus patiaris. Nam hoc solum quod eum ante episcopatus ordinem proprium habuisse constiterit. Ea quae vero ecclesiae ante episcopatus conversationem habuisse cognoveris, vel in episcopatus ordine positum episcopum acquisisse, in eius ecclesiae dominio restitue. Idem.

Quia ingredientibus etc. Sabina abbatissa questa est S. quondam abbatissam monasterii sui postquam regendi suscepit officium condito testamento legata quaedam reliquisse, dicens eam usque in diem obitus sui non induisse habitum monachalem, sed in vestibus [illegible] loci illius plurimi remansisse et illa quae ante ipsam fuit abbatissa, et hoc pene ex consuetudine licuisse etc. Necessarium quidem visum est postquam abbatissa ordinata est et in monasterio per annos plurimos usque ad obitum suum vestes [illegible] tacite ad culpam forte episcopi pertinet qui ea sic esse permisit, non tamen potuisse praeiudicium monasterio irrogare. Si res ipsius eidem loco ex quo illuc ingressa et abbatissa constituta est de iure competere. Idem.

[N]os quidem etc. Pervenit ad nos S. de hac luce migrans supprema voluntate ex legato monasterium praecepisse fundari, cui desiderium a T. religiosa femina cui heredem praeliberatur. Quam obrem te hortamur ut eam moneas quatenus [illegible] monasterium quod iussit debeat ordinare et cetera secundum voluntatem defuncti sine altercatione construere. Quod si forsitan per diuturnitatem temporis sive clero quo constitutum fuerat, seu si ibi non potest et alibi placet ordinare, tamen implere neglexerit, [illegible] per te [illegible] et omnia per te loco ipsi sine diminutione qualibet assignentur. Dicit enim secundum piissimas leges dilatores deficientium pias utilitates [illegible] studiose adimplere. Idem P. subdiacono etc. Cognovimus R. referente quod moriens uxori reliquerit [illegible] argenti iusto pretio vendidit et sibi eam dari liberam [illegible] monasteriis reliquisset; ergo voluntatem eius penitus volumus compleri. Idem T. episcopo.

[D]ilectus noster R. [illegible] quidam P. pater suus aliqua certe iure sepulturae fuere [illegible] alteri reliquisse, et secundum leges saeculi hoc habemus ut heres ad solvendum cogatur si alterius vel etiam rem legaverit alienam. Sed quia lege Dei non autem lege saeculi huius valde mihi videtur iniustum ut res tibi legatae quae cuidam ecclesiae esse probentur a te teneantur, quae aliena restituere debuisti. Ex conc. Maguntino.

Si heredes iussa testatoris non compleverint, ab episcopo loci illius omnis res quae eis relicta est canonice interdicatur cum fructibus et ceteris emolumentis, ut vota defuncti adimpleantur. Ex conc. Lat.

Cum in officiis caritatis primo loco illi teneamur obnoxii, a quibus beneficium nos cognoscimus recepisse, ecce quidam ecclesiastici cum ab ecclesiis suis multa beneficia perceperint, bona per eos acquisita in alios transferre presumunt. Hoc igitur quia antiquis canonibus constat inhibitum, nos delinquentium excessum providere volentes, sive intestati decesserint sive aliis conferre voluerint, penes ecclesias eadem bona praecipimus remanere. [illegible]

Ad hoc presentibus innotescat quod etsi de mobilibus quae per ecclesiam sunt adepti de iure testari non possint, viventes tamen et sui compotes moderate aliqua valeant de bonis ipsis non forma testamenti, sed helemosine [illegible] in extrema egritudine constituti. Idem Vigil. episcopo.

Quia nos etc. Consultationi tuae respondemus quod clericus de bonis quae paterne successionis vel cognationis titulo aut de artificio sunt adepti, seu dono consanguineorum aut amicorum, non habito respectu ad ecclesiam pervenerint, ad usus liberum disponere valeat. De his tamen quae [illegible] intuitu ecclesiae perceperit, nullam de iure potestatem condendi testamentum. Idem Ostiensi episcopo.

Cum esses in nostra presentia constitutus, proposuisti tale quondam consuetudinem in tuo episcopatu obtinere, quod testamenta quae fiunt in ultima voluntate penitus rescinduntur, nisi cum subscriptione vii aut v testium fiant secundum quod leges humanae decernunt. Quia vero a divina lege et sanctorum patrum institutis et a generali ecclesiae consuetudine id esse noscitur alienum, cum scriptum sit in ore duorum vel trium testium stet omne verbum, scriptam consuetudinem reprobamus et testamenta quae parochiani tui coram presbytero suo tribus vel duabus personis idoneis in extrema fecerint voluntate, firma decernimus permanere, sub interminatione anathematis prohibentes ne quis huiusmodi rescindere audeat testamenta. Idem iudicibus Velletren.

Relatum est quod cum ad vestrum examen super relictis ecclesiae causa deducatur, vos nisi vii vel v idonei testes interfuerint, inde postponitis iudicare etc. Quod cum aliqua causa talis ad vestrum fuerit examen deducta, eam non secundum leges, sed secundum decretorum statuta tractetis, tribus aut duobus testibus legitimis requisitis, quoniam scriptum est in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Idem electo et capitulo Castellan.

Relatum est auribus nostris quod, quia statutum est in Lateranensi concilio ut bona per ecclesiam acquisita ad ecclesias clericorum obitu devolvantur, dubitatis an hoc sit de immobilibus tantum vel de mobilibus sentiendum etc. Respondemus quod generaliter bona quaelibet per ecclesiam acquisita eius debere iuxta Lateranense concilium post acquirentis obitum remanere, nomine autem ecclesiae non episcopus vel successor clerici morientis, [illegible] sed omnis congregatio intelligitur quae tunc [illegible] canonica distributione [illegible] et curam habet. Ubi autem in loco deficit multitudo, rector est ordinandus; is ea bona sic aliis ipsius ecclesiae cum Dei timore disponat. Licet autem mobilia per ecclesiam acquisita de iure in alios per morientes arbitrio transferri non possint, consuetudo tamen est non improbanda, ut de his pauperibus et religiosis locis, et illis qui viventi fuerint sive consanguinei sive alii aliqua iuxta servitii meritum conferantur. Cetera quae ex hereditate vel artificio aut doctrina pervenerint distribuantur pro arbitrio decedentis.

Quia vero non nulli in [illegible] ecclesiis necessaria possident, dividantur quae habuerint pro estimatione congrua inter ipsas. Innocentius iii.

Cum tibi de benignitate etc. In secunda questione dicimus quod quae extrema voluntate

i alteri dispositione omisit. non uidetur decedere intestatus. Idem. c. de. sci lau rentij i luana pbro card.

Offitij. r. j. Secūdo qsiuisti cū qs i testo re linqt epō ppriā portionē. τ alia mlta monasterijs ul' ecclijs. utrū ex illis epc legitimā posse petere portionē. r. j. Con. t. t. Rx. q si portiones illā cū cadi tione legauit epō ut ēēt, ea sola qtent tus. τ eā acceperat ide. q p hīc ali is renūtiasse uidet. de ceteris nō po terit exigere portionē. q ß cū ipa absolute reliqt. portionē q debi tam poterit nichominus uendicare de ceteris. Si uō gstiterit q i fraudē mo dici gstituit mortuariū. ut i ceteris epc portionē debita fraudaret. q fra us τ dolus alicui patrocinari nō de bet. epc portionē ex illis poterit ex igere a canone gstitutā. saluis indul gentijs. ro. pon. que qbida regulari bus sūt concesse. Idem.

Reqsita de hijs que testatores pia sua le gat i ultima uoluntate qualr sit iter epm τ eccam diuidenda. τ qdes regu lanē uerū ē q epē debeat d hijs fm diursas gsuetudines tertia ul' quar ta portionē hre. Set gsiderandū ē diligenter. utrū testator leget hoc m. relinquo illd epō. an relinquo illd ecce. ul' relinquo illd epo τ ecce. an relinq istud epo. τ illud ecce. In primo casu di stinguendū ē. utrū relinqt epō ab extraneo an a ppinquo. Si ab extraneo. ge neralr uerū ē qd plumitur ēē relictū ecclesie. nō psone. unū cathedralr eccā canonica d illo pōt petere portionē. qadmodū epō gpetere sua portio si aliqd ecce relinquatur. q hoc uerū ē n. testator exprimit q uelit ēē tm illd epi. τ nō ecce. i quo casu suanda est dispositio testatoris. Secus aū si expr

mat q uelit ēē illd tm ecce. nō epi. q suata dispositio testatoris nō pōt gnalē gstitutionē canonis uitiare. nec ē grriū qd i canone legit. uidelicet q po tifices qbz ab extraneis aliqd dimittit. aut cū donatū ecce restitutum. q hoc ille q donat p redēptione aīe sue nō p q modo sacerdotis pbāt offerre. nō qi suū ppriū ß qd dimissū ecce inter facul tates ecce computabit. qm hoc ē uerū cū testator ita specialiter legat illd epō. qd nō exprimit utrū uelit ad epm tm nō ad eccam ptinē. Si uō relinquat istud epo a ppinquo. plumit ēē relic tū. nō i eccam ecce set psone. n sorte grriū pbet. τ de illo nich pōt ecca pete uita ei. Q si relinquat ecce τ ecce. d illo canonica inter ipos ē diuisio facienda. Si uō istud epo τ illd ecce relinquat. siue equalia siue inequalia sit relicta. deducenda sūt ad diuisionē canonicam inter epm τ eccam cathedralē. n ab uo lūt de testatoris dispositione gtēti. Q pp ultime uolūtatis fauorē salua decrē ē obsuare. ii neqz fraus neqz dolus inter uenerit. n qsqua nimiū defraudaret debita portione. Secus aū ē si aliqd le get epō τ aliqua cappellis. ul' monaste rijs. aut alijs pijs locis. Nam i hoc casu q legatur epō ei ē pprium cum ecca cathedrali. qadmodū si cuilibet alij legarent. τ de hijs que illis le gantur portionē canonicā nichomi nus optinebit. qm nō ē tanta gmu nio inter epm τ cappellas. ul' monaste ria. seu alia pia loca qnta ē inter epm et eccam cathedralē cui ē spali nugio copulatur. unū que acqrit eps. nō illis set sibi tm acqrit. Illd aūt ge neralr obsuandū circa eū q pōt ppria possidere. platos ul' admnistra tores ecce nō hnte. Q si ei aliqd spe

cialr relinquatur. nō soli a ppinquo tum et ab extraneo intelligitur ēē relic tum. nō intuitu ecce set psone. n p batio grriū apparet. τ ideo de illo nec eps nec eccā pōt intuitu ei ali qd uendicare. τ hoc intelligitur ēē ue rū cū fraus minime puatur. que si detecta fuit. patrocinari nō debet. Idem epō tusculaneñ.

Ranuti de clara duas hns filias alte rocham uidelicet τ adiectā. matrez insup clarā. τ uxorē noie adelasiam i extremis positus gdidit testm. Altroche filie puberi ulteri docē qua ei dederat domū τ queda alia i eodē testo relin quens. adiecte uō impuberi reliqt oia bo na sua. adiciens ut altrocha τ soboles quā gestabat i utero. eidē impuberi succederent si absqz liberis moreretur. gsto tuo itaqz testatore. tutores impuberis et cū dōbz bonis relictis eidē a patre ntre lobardo ciuitati p. noie uendidere q filiū ex eo susceptū. eidē sin liberis ē defuncta. cui bona idem p. mariti eius supstites aliqnto tpe possedit i pace. Q cū alia mulier matrimonium ghes filios susceptos ex adē. die clausit ext mū. postmodū inter altrocham τ filiū ei ex una pte. τ filios eidem p. τ Rayne rium tutorē eorū ex altera sup pdcis bonis eorūdē adiecte suscitata materia qo nis. coepit coram. G. iudice tuscano ad diuersa litigare. cūq uo altrocha τ filius ei bona qda Ranutij tā ex ea fideigmissi ul' substitutione q debita peteret. Tutor filiorū pdci p ex aduso dicebat. q obs tabat illis annalis pscriptio usucapio p docet. ac longi tpis silentiū diuturnū. Insup allegabat q de bonis illis tā tertie clare matris testatoris. tertia adelasie uxoris eiusdem. q quartā p trebellianū noie ipi adiecte erant an oia deducede

dicebat. nō uidet supdictū Raynerium tutorio noie pupillorū i restitutione bonorū Ranu tij gdēpnauit. tertia clare pmo deducta. quā adiecte τ uiro suo donauerat. d qua i substitutione Ranutij qua fecit Ranu tius nō uidet aliquatenus cogitasse. de ducta quoqz tertia adelasie. quā ipa p. uendiderat supdco. pcepit et idē iudex τ de hijs rebz illas tertias deducendas de qbz deduci poterat fm tuscaneñ. gsue tudinē ciuitatis. deduci pterea qrtā p trebellianū idē iudex innuit. Cū enā qlibet extraneus restitutionē gruat eād duce potuisset. set utraqz ps ab illa sniā puocauit. τ j. Cū aū coram. G. dyaco card auditore a nob gcesso fuisset diutius litigatum. ipē de mandato nro snia supdci iudicis i eo q dicat tertiā clare. τ tertiā adelasie inequalr deducendas. p nūciauit iniusta. τ ab ea legitime puocatū. diffiniens sic illas tertias deducendas. ut legitima portio iure nature debita alte che. illi saluā fiat i utraqz. ad cui restitu tionē dictū Raynerium cōdēpnauit. In eo uō q qrtā p trebellianū idē iudex cēsuit ut retinenda. sniam gfirmauit eiusdem. ita uidelicet q fruct de bonis ipis a tpe litis gtestate pcepta a. p. pdco τ filijs. ei pt mortē adiecte gputent i ea. q sufficerint ad quartā. τ fruct ei eo noie. alia deductio nulla fiat. alioqn illi qrta de fructuū pceptorū gputatione retineat. Qa uō pat adiecte sp'm illegitimam nō potuit agnouare. legitimā ipsā ui delicet ei ptis q debebat ab testato d ducendā censuit τ etiā detinendā. ita q deductio fiat tm de hijs rebz d qbz fm tuscaneñ gsuetudinē ciuitatis fieri co sueuit. In eo aū q pnūciat iudex cōdēp nauit Raynerium noie pupillorū ad re siduū restitutionē altroche. ac ei filio fa ciendā. ipī sniam gfirmauit. τ nos gfirmād.

firmam ratam habentes, ipsam auctoritate apostolica confirmamus. Gregorius IX. episcopo Novariensi.

Tua nobis fraternitas intimavit, quod cum nulli eorum religiosi qui dicuntur saccati et laici pecuniam et alia bona quae per manus eorum ex testamentis decedentium debent in certas partes expendi, non distribuant, sed aliis usibus applicare [illegible]. Cum igitur in omnibus piis voluntatibus sit per locorum episcopos providendum, ut secundum defuncti voluntatem universa procedant, licet etiam a testatoribus id exigeretur interdictum, fraternitati tuae mandamus, quatenus executores testamentorum huiusmodi, ut bona ipsa fideliter et plenarie in usus praedictos expendant, monitione praemissa compellas. Idem.

Raynaldus Peponis filius heres ab ipso institutus hoc modo, ut patruus suus hereditatem retineret, si absque filiis masculis moreretur, cum eius Pepone mortuo [illegible] super quibusdam bonis hereditatis eiusdem in tres arbitros compromisit, quorum duobus mortuo reliquo, prout ex forma compromissi poterant procedentes, taliter arbitrati sunt, quod nec ipse haberet licentiam transferendi quocumque modo in alium res praedictas nisi in eorum filios masculos ex ipsis legitime descendentes, et quod contra hoc fieret non valeret. Porro dictus R. prolem non habens condidit testamentum, in quo medietatem partis suae de rebus praedictis quibusdam avunculis, aliam vero medietatem et reliqua bona paterna uni ex patruis suis et eius filiis legavit, adiciens ut bona in quibus ex testamento vel ab intestato dicti heredes R. possent succedere, si venirent contra legatum dictis avunculis suis debitum, ad ipsos pro decimis portionibus devenirent. Demum eodem R. naturae debitum persolvente, ac uno ex patruis hereditatem adeunte praedictam, cum dicti avunculi adversus eundem patruum ac filios eius coram iudice civili Urbevetano movissent quaestionem, petendo pro rata contra ipsos exigi legatum praedictum, et restitui eis, si contra ipsum illi venirent, quaecumque occasione testamenti eiusdem R. ad ipsos pervenerant vel poterant pervenisse, praefatus iudex ab illorum impetitione super legato ipsos absolvens, ad restitutionem aliorum bonorum similiter condemnavit eosdem. A cuius sententia cum ambae partes ad nostram audientiam appellassent, petente utraque parte dicti iudicis sententiam infirmari quae contra se fuerat promulgata, et quae pro se faciebat executioni mandari, dilectus filius O. sancti Nicolai in carcere Tulliano diaconus cardinalis, lite coram se legitime contestata, quae idem R. habebat in bonis quondam Peponis patris sui in certa parte debita iure naturae in quo gravari nequibat, nec non quartam Trebellianicam, quia quilibet eorum restitutionem fideicommissi adducere poterat, propter quod in rebus praedictis avunculis legatis partes easdem habuit R. praefatus, easque potuit in ultima voluntate legare, ac per hoc legatum tenuit usque ad tertiam et quartam praefatas, licet ipsas non expresserit in legando, pronuntiavit, non obstante praemisso arbitrio, quod nec legatum tenere non poterat impedire, iudicem ipsum in eo quod super hoc dictum patruum et eorum absolvit, quod confessus est pro medietate possidere praedicta, perperam iudicasse, condemnavitque ipsum ad restitutionem medietatis tertiae et quartae partis ipsius legati pro rata quae dictos avunculos contingit, et in residuo praefati iudicis sententiam confirmavit. Ceterum in eo quod idem iudex dictum patruum et eius filios totaliter in aliis in secundo articulo petitis fuerat condemnarat, male ipsum pronuntiasse decrevit, quia filii eius contra voluntatem testatoris non inveniuntur aliquid commisisse, cum nec de praemissis reperti fuerint possidere. Unde in portione quam pater habebat in bonis illis tertiae et quartae praedictarum, quas R. habuit in bonis eorum, in quibus ei institutio et legatio ac adiectio poenae tenebatur, pro rata eosdem avunculos contingente, dictum praedicto legato confirmavit sententiam iudicis supradicti, eodem patruo et filiis eius in residuo absolutis, et salvo nihilominus eis ex iure institutionis beneficio legis Falcidiae in restitutione praefati legati, si ipsa [illegible] legitimum voluntati parentis testatoris. Cum inveniantur fecisse, et contra voluntatem testatoris lex Falcidia inducatur, nos cardinalis ipsius sententiam ratam habentes, eam auctoritate apostolica confirmamus. Idem.

Iohannes laicus et P. clericus executores ultimae voluntatis O. clerici sanctae crucis quaedam venerabilibus et piis locis de bonis suis in ultima voluntate legavit. Mandamus itaque sufficienter executoribus providere, ut mandatum susceptum per districtionem cogi debent testatoris explere ultimam voluntatem.

De his quae ornamentis vel pro certis operis seu fabrica, luminaribus, anniversario, septimo, xx., xxx., sive aliis ad perpetuum divinum cultum legantur ecclesiis vel religiosis piis locis, canonica portio, dum tamen in fraudem non fiat, ut ea episcopus seu parochialis ecclesia debeat defraudari, deduci non debet.

De successionibus ab intestato.

x. q. [illegible] Alexander [illegible].

Et hoc inde inventum est de episcopis presbyteris. Si clericus est, per hereditatem vel alio modo de cuiuscumque persona aliquid acquisierit, donare ei liceat cui voluerit dum vivit. Si autem antequam obierit quod hoc praestiterit alteri, [illegible] omnia [illegible] et tunc ei tradatur. Ex concilio Triburiensi.

Secundo concilio allatum est quod quidam laici presbyteris agant contra presbyteros suos, ita ut de morte eorum presbyterorum sibi partes vindicent, sed contra presbyteros fratres dicunt. Itaque ne hoc ulterius fiat, sed sint liberi sicut sunt ad suscipiendum gradum et agendum divinum officium, ita nil ab eis praeter divinum officium exigatur. Peculium vero ipsorum dividatur in quattuor partes, quarum una episcopo, altera ecclesiae, tertia pauperibus, quarta parentibus assignetur. Et si non sint vicini parentes, episcopus eam recipiat et in usus ecclesiae diligenter distribuat. Et si quis contra hoc praesumpserit, anathematizetur. Innocentius III. episcopo Num.

Cum dilectus filius abbas de Brixia pro causa quam adversus episcopum eundem habebat [illegible] ex peccatis, abbas proposuit ante dictum quod archipresbyter de Alerio ad participationem omnium monasterio de Brixia obtulit se et sua [illegible]. Sufficienter intelleximus esse probatum, quod dictus archipresbyter agens in extremis velut ultimam exprimens voluntatem, asseruit se et sua monasterio contulisse. Unde cum requisitus esset ut conderet testamentum, respondit se non posse testari, quia se et sua contulit monasterio memorato. Et licet unus testis solus diceret se vidisse quod se et sua obtulit monasterio, quia tamen alii testes dixerunt se audivisse ipsum in abbatis praesentia quod dictum est confitentem, non tamen sufficienter probantes, sed qui vehementer animum inclinantes assertionem abbatis plenius adiuvabant. Ea vero pars episcopi asserebat se velle probare quod dictus archipresbyter in extremis laborans eadem frenetica alienatione erat amente. Unde non valuit quod expressit. Nos autem ipsum taliter sub hac forma duximus committendum, quod nisi praefatus episcopus legitime probaverit dictum archipresbyterum sanae mentis compotem non fuisse, cum ultimam voluntatem expressit, super impetitione monasterii perpetuum silentium imponatur, et compellatur restituere monasterio quaecumque de bonis ipsius archipresbyteri vel etiam monasterii occupavit. Si vero legitime probaverit archipresbyterum quae super ultima voluntate praemissa sunt alienata mente dixisse, ad faciendam ei nomine parochialis ecclesiae cui ipse administrationem gessit, duximus restitutionem bonorum quae ipsius archipresbyteri fuerant monasterium condemnet, cum idem archipresbyter ab intestato decesserit, ipsique monasterio super

Nota. Nota. Nota.

Nota non videtur loqui [illegible] observare lege.

impetrare episcopus silentium imposuit. 27

De sepulturis. Leo iii.

Nos instituta maiorum patrum sequentes statuimus unumquemque in maiorum suorum sepulchris iacere, ut patriarcha exitus docet. Nulli tamen negamus propriam eligere sepulturam, et etiam alienam. Dominus enim et magister alienam elegit ut propheta. Si quidem dignus est operarius mercede sua, etiam post suum iudicium illi eccle(siae) dare censemus, in qua celesti pabulo refectus consuevit, ut iuxta apostolum sit consolationum socius, ut fuerat passionum. Et sic demum ubicumque libitum fuerit eligat sepulturam. Aliter ne fiat auctoritate domini nostri Gregorii papae prohibitum locutum est dicens: Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui. Sub anathematis vinculo detestamur et odimus.

Leo papa omnibus fidelibus. Precipimus, quia relatum est auribus nostris, et infra: quicumque autem in monasterio conversari voluerit sive in morte sive in vita, cum rerum et possessionum quas pro salute animae suae decreverit disponere, medietatem ecclesiae ad quam dignoscitur pertinere relinquat. Innocentius iii. Ianuensi archiepiscopo.

Fraternitatem tuam non credimus ignorasse, mortuorum sepulchra et cimiteria apud illas ecclesias et monasteria ex antiquo esse disposita, in quibus religiosorum fratrum conventus sunt constituti, et orationes atque missarum sollempnia tam pro vivis quam pro defunctis frequentius celebrentur. Unde temporum decursu exercere voluerit quam apud has ecclesias sepeliri desiderat minime contradicendum est. Quia vero relictis antiquis ecclesiis et patrum aliorumque parentum suorum sepulchris contra consuetudinem patrum veterisque testamenti, quos cum patribus suis sepultos esse noscitur, ad nova et minus religiosa loca se transferre irrationabile et contra antiquam consuetudinem facere videntur. Unde si P. de Castello contra antiquam et rationabilem consuetudinem aliquid de corpore suo sepeliendum mandavit, hoc non prejudicare de-

-bet. Nec iuribus debet carere. Et infra: Constituta ergo. Et infra: quod corpus ipsius monachi sancti Stephani reddi facias, et cum suis patribus sepeliri.

Alex. iii. Splenensi episcopo.

De his qui in infirmitate vel sanitate cum bonis suis ad religiosa loca se transferunt, nichil tibi vel ecclesiis a quibus receperunt salutis pabula relinquentes, hoc tue volumus prudentie innotescere, quod si in egritudine ipsa ad religionem transierunt, dum in de egritudine illa decedunt, de bonis suis ipsis ecclesiis a quibus assumpti fuerint canonica debet portio exsolvi. Si vero ad religiosa loca se in sanitate transtulerint, de hiis que locis ipsis contulerunt, exigi non possunt aliquid prescriptis ecclesiis impertiri, quia liberum est eis tunc bona sua non solum religiosis sed etiam quibuslibet privatis conferre personis. Idem.

Ex parte canonicorum Dulpigenensium nobis est intimatum, quod prior de Insula quendam parrochianum suum post appellationem ad nos factam in sua ecclesia sepeliuit. Et infra: Et infra: Prefatum priorem compellas ut memoratis canonicis predicti parrochiani corpus restituat, aut cum eis amicabiliter conveniat eisdem. Idem decano et magistro P. Uticensi.

Cum liberum sit et infra: Ad audientiam nostram pervenit ex questione abbatis in ecclesia sancti Victoris Laudunensis, quod cum presbyter quidam corpus cuiusdam mulieris que ut in ultima voluntate disposuit ad eandem ecclesiam sepeliendum deferret, monachi sancti Laurentii Laudunensis corpus ipsius violenter recipere et in ecclesia sua sepelire minime dubitarunt. Et infra: Et infra: Si ita esse inveneritis, prefatos monachos compellatis ut ossa prefate mulieris et beneficia que occasione sepulture ipsius recepisse noscuntur memoratis fratribus cum integritate restituant, et de cetero similia non presumant. Lucius iii.

De uxore vero utrum quemadmodum vir libere debeat sepulturam, nobis videtur quod

nulla super hoc inter virum et mulierem sit facienda distinctio, sed utrique in casu isto equalem esse credimus facultatem, cum electio ista ad eum post statum pertineat in quo mulier soluta est a lege viri. Verum autem pater quod magis voluerit minores filios valeat sepelire non invenimus a sanctis patribus diffinitum, et propterea terre consuetudinem decrevimus relinquendum. Idem preposito et capellano Fanensi.

Cum super quadam capitulo, et infra: presentium auctoritate statuimus ut si aliquem parrochianorum vestrorum alibi contigerit eligere sepulturam, de testamento ipsius quartam vobis portionem relinquat. Clemens iii.

Certificari voluisti a nobis quomodo illa clausula que in privilegiis solet apponi salva iustitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur intelligi debeat et exponi. Cum autem super articulo diversa antecessorum nostrorum manaverint instituta, Leone videlicet tertiam illam quibusdam etiam partem, quibusdam mediam, et Urbano quartam fore censentibus, nos talem proferimus in hac varietate responsum, ut sicut beatus Ieronimus in quibus unaquaeque provincia in suo sensu habundet secundum rationabiles consuetudines regionis illi illa iustitia circa medietatem vel tertiam aut quartam pro locorum diversitatibus attendatur.

Innocentius iii. episcopo Claruntensi et abbati Mauriniensi.

In nostra presentia constitutis procuratore rectoris Ferrandi et procuratore hospitalariorum Claruntensis diocesis, idem prior proposuit quod predicti hospitalarii quosdam parrochianos suos, quorum duo extra terminum annos legitimos, ad sepulturam ecclesiasticam receperunt. Econtra procurator proposuit memoratus quod tam ex privilegio quam ex indulgentia speciali licet hospitalariis omnes passim preter excommunicatos et interdictos ad ecclesiasticam sepulturam recipere, qui apud illos elegerint sepeliri, fideique communi in ultima voluntate relicta possint licenter accipere, soluta tamen tantum quarta parrochiali ecclesie de his pro-

-dita mortuo assumuntur. Preterea quia de equis et armis que in dulceta sunt illis in subsidium terre sancte, de quibus quartam deducere non tenentur. Nos talem super hiis duximus sententiam proferendam, quod predicti hospitalarii decreto non recipiant parrochianos ecclesie supradicte ad ecclesiasticam sepulturam, nisi apud illos elegerint sepeliri, et tunc parrochialis ecclesia de oblationibus, lectis et aliis que defunctus pro anima sua in ultima dispositione reliquit, preter quam de equis et armis recipiat quartam partem, et hospitalarii residuum habeant, nisi dolo vel fraude eorum defunctus inductus fuerit ad dispositionem huiusmodi faciendam. Nichilominus ipsis hospitalariis iniungentes, ut de quadraginta vero milibus solidorum prior satisfaciat memorato, cum constet eos a parrochianis eius illos solidos recepisse, nisi sit sufficienter ostensum quod eorum oblati vel conversi fuerunt, eisdem preterea duximus iniungendum, quod si probaverit quod quidam parrochiani prioris qui fuerunt defuncti in campis existentes apud ipsos elegerint sepulturam, universa que ipsi inde receperunt priori restituant memorato. Alioquin tantum quartam partem restituere teneantur. Pro illis vero quos constat infra annos legitimos decessisse, que sepulture eorum gratia receperunt restituant universa. Idem archiepiscopo Turonensi.

Ex parte pastorum, et infra: nobis fuit intimatum, quod cum nobilis vir dominus de Insula postquam incendias easdem quas sollicitaverat sepe diutius post, et ipsa gravantibus quod eum rapere intendebant super quendam pontem occurrerent, eadem fugiens manus illorum in rapinam de ponte cadens, fuit casu submersa. Et infra: Et infra: Cum illa non sponte precipitavit se de ponte, sed sicut supra est expressum casu occiderit, corpus eius tradi facias ecclesiastice sepulture, presertim cum ex honesta eam fugisse noscatur, et cum ea dicebatur vivens communicandum sit ea defuncte. Idem Ydrontinensi episcopo.

Sacris est canonibus institutum, quibus non communicavimus vivis, non communicemus defunctis, et ut careant ecclesiastica sepultura qui pri-

ab ecclesiastica unitate precisa. nec in articulo mortis reconciliata fuerit. Unde si contingat in eodem quod vel excommunicatorum corpora per violentiam aliquorum vel alio casu in cimiterio ecclesiastico tumulentur. si ab aliorum corporibus discerni poterunt. exhumari debent. et procul ab ecclesiastica sepultura iactari. quod si discerni non poterunt expedire non credimus. ut cum excommunicatorum ossibus corpora exhumentur fidelium. cum hec non obsit iustis sepultura nulla vel vilis. impiis tamen celebris vel speciosa non prodest.

Honorius III. episcopo magalonensi.

Abolende consuetudinis pravitas apud montem pessulanum ut dicitur inolevit. ut decedentibus non prius permittatur effodi sepultura. quam pretium terre in qua sepeliendi sunt certum pecunie exsolvatur. etc. Mandamus quatenus cum loci diocesanus existas. inhibeas districte nequaquam quod premittitur exigere de cetero. Gregorius IX. episcopo con.

Parrochiano tuo qui excommunicatus pro manifestis excessibus. scilicet homicidio. incendio. violenta manuum iniectione in personas ecclesiasticas ecclesiarum violatione vel incestu fuit diu aggravatus in extremis iuxta formam ecclesie presbiterum absolutus. non debet cimiterium et alia ecclesie suffragia denegari. sed ei heredes et propinqui ad quos bona pervenerint ipsius. ut pro eodem satisfaciant. cum. etc. fuerint compellendi.

De parrochiis et alienis parrochianis

Ex concilio africano. iiii.

Si episcopi ex donatistis ad catholicam unitatem conversis equaliter inter se dividant eas que sic fuerint invente in diversis partes fuerint. i. ut alia loca ad illum. alia ad alium pertineant. ita vero ille dividat qui amplius temporis in episcopatu habet. et minor eligat. quod si forte unus fuit locus ad eum pertineat quem plebs elegerit. Sed si antiquum catholicum suum voluerint et illi suum. qui ex donatistis conversi sunt plurimorum et voluntas pauciorum preferatur. Si autem partes equales fuerint. maioris temporis episcopo deputetur. Si autem ita plurima loca invenerint in quibus ambe partes fuerint ut non possint equaliter dividi velut si impari numero fuerint distributis locis que parem habent numerum. quod autem locus remanserit hoc inter eos veniet quod dictum est. cum de uno loco superius tractaretur. Ex concilio namnetensi.

Ut dominicis vel festivis diebus presbiteri antequam missam celebrent plebem interrogent si alterius parrochianus in ecclesia sit. qui proprio contempto presbitero missam ibi velit audire. quem si invenerint. statim ab ecclesia abiciant. A. Adrianus papa.

Nullus episcopus alterius parrochianum iudicare presumat. quia sicut eum ordinare non potuit. nec iudicare potest.

Urbanus iii.

Super eo vero quod apud vos dubitatur an quod de finibus et limitibus questionibus coheret non prescribendis statutum per canones esse dignoscitur. sicut in parrochiis et limitibus sic in prediatibus admittendum. Re. quod bene videtur in utroque servandum. si fines legitima prescriptione. vel aliis indubitata fide constiterit ecclesiastica ordinatione statutos. Clemens iii.

Significavit nobis acconensis episcopus. quod cum post recuperationem acconensis civitatis ad habitandum in ea se quamplurimi contulissent. quamquam post generalem occupationem terre sancte in aliis civitatibus regni ierosolimitani. elegerint mansionem. et cetera. Mandamus quatenus prelatos ut in nullam in diocesi acconensi habitantes iurisdictionem usurpent. nec ab eis temporalia exigant. quibus spiritualia non administrant. districtione qua convenit compellatis. ita quod si de agris in eorum parrochia constitutis fructus perceperit. et in ultramarinis partibus tempore perceptionis decimas persolvit. deinceps eas cum integritate persolvat. Dominus non acconensi diocesano suo cogente de ceteris reddende.

De decimis primitiis et oblationibus

Ieronimus super ezechielem.

Decima pars omnium frugum levitis tri-

buitur. quod debebatur ex lege. Rursus ex ipsis decimis levite hoc est inferioris ministerii gradus decimas dabant sacerdotibus. Erant quoque et alie decime quas unusquisque de populo israel et in sua ... separabat. ut comederet eas cum veniret in templum in urbe ierusalem. et in vestibulo templi sacerdotes et levitas ad convivium invitaret. Erant autem et alie decime quas pauperibus reddebant.

De vero primitiis quas de frugibus offerebant non erat speciali nomine definitum. sed offerentium arbitrio derelictum. traditionem accepimus hebreorum non lege preceptam. sed arbitrio magistrorum inolitam. quod qui plurimum. xl. partem dabat sacerdotibus. qui minimum. lx. inter xl. et lx. licebat quodcumque voluissent offerre. Sed quod in pentateuco dubium derelictum est. propheta hic diffinit propter sacerdotum malitiam. ne amplius a populo exigatur in primitiis offerendis. Paschalis papa ii.

Novum genus exactionis est ut clerici a clericis decimas exigant. cum nusquam in lege domini hoc legamus. Non enim levite a levitis decimas accepisse leguntur. illi profecto clerici qui a clericis spiritualium ministeriorum labores acceperunt decimas eis debent. Adrianus. suessionensi episcopo.

Ex multiplici questione .v. presbiteri accepimus. quod cum inter abbatem de brusta de consensu totius conventus et presbiterum predictum talis intercessit conventio cum scripto monachorum in tenorem roborato. quod monachi dicto presbitero certe sunt de blado et universis leguminibus quamdiu viveret decimas persolverent. exceptis minutis decimis quas idem presbiter querens clamavit. dictus abbas a nobis privilegium optinuit. ut de laboribus quas propriis manibus aut sumptibus excolunt. nulli decimas persolvere tenerentur. etc. Unde quia non fuit intentionis per privilegium nostrum conventioni derogare predicte. Mandamus quatenus abbatem et monachos ut eandem conventionem non obstante dicto privilegio. in eo ipsum contineat in eo. inviolabiliter teneant et observent. vel eam sicut fecerunt pacifice conveniant. appellatione remota compellans.

Idem thome cantuariensi archiepiscopo.

Commissum nobis etc. Pervenit ad nos quod monachi de colle sancte marie in cuius parrochia commorantur decimas ex integro non persolvunt. Ea propter mandamus quatenus eos ut decimas de terris cultis in quibus olim domus constructe fuerunt presbitero ecclesie cum sua integritate persolvant. que prius in eadem ecclesia morantes debebant persolvere. compellas. etc. Sed et de pascuis olim decime solvebantur. terra nunc de eisdem ad frugum fertilitatem translatis volunt decimas sibi diminutas persolvi. Alexander iii. cantuariensi archiepiscopo et eius suffraganeis.

Pervenit ad nos etc. Mandamus quatenus parrochianos vestros moneatis curetis. et si opus fuerit sub excommunicationis districtione compellere. ut de proventibus molendinorum. piscariarum. feni. et lana decimas ecclesiis quibus debentur cum integritate persolvant. Idem wigorniensi episcopo.

Nuntius. etc. Mandamus quatenus parrochianos tuos de apibus et earum fructu decimas reddere ecclesiastica districtione compellas. Idem exoniensi episcopo.

Cum homines de cornubia de frugibus novem partibus sibi retentis decimam ecclesiis quarum parrochiani sunt sine diminutione solvere teneantur. et antequam id faciant servientibus et mercenariis suis de frugibus non decimatis debita totius anni pro fructu suo impendunt. nec demum de residuo decimam persolvunt. Mandamus quatenus eos cogatis. ut decimas statim fructibus collectis persolvant. atque de subtractis et retentis dignam satisfactionem exhibere procurent. Idem monachis de nentilo.

Dilecti filii abbas et fratres sancte crucis sua nobis questione monstrarunt. quod predia unde decimas in magna parte sustentantur

constitueris habere, a prelibatis laycis commutetis et recepistis ad firmam. Unde quoniam hujusmodi fratres ex hoc gravatos esse intelleximus, nec fuit intentionis nostre nec antecessorum nostrorum ut de possessionibus quas conducitis decimas non solvatis. Mandamus quatenus de prediis quas conducitis in parrochiis suis de quibus consueverunt decima plenarie percipere, solvatis eisdem, vel cum ipsis amicabiliter componatis. Idem abbatibus et fratribus cisterciensis ordinis.

Suggestum est ex parte nostra quod abbas et fratres monasterii de usineri decimas a vobis auferre nituntur. Et infra. Discretioni vestre mandamus quatenus cum predicto abbate et fratribus componatis super ipsis decimis. Illa quoniam pro cisterciensi ordini non privilegium de decimis dederat. ita esse tante abbatie unum ordinem quod quoniam nichil potentius debitum scandalum susciperet. Sed nec tamen augmentate sunt ac possessionibus ditate, quod nulla inde ecclesia de vobis apte nos querelam proponatur. Idem rothomagensi archiepiscopo.

Ex parte tua nostris ad nos pervenit auribus quod albi monachi et nigri et quidam alii religiosi et clerici in jurisdictione tua de redditibus decimarum occasione privilegiorum que sedes apostolica indulsit ecclesias spoliare presumunt. Sane noluimus te latere quod predecessores nostri fere omnibus religiosis decimas laborum suorum concesserunt. sed predecessor noster Adrianus fratribus cisterciensis ordinis, templariis et hospitalariis decimas laborum suorum quos propriis manibus vel sumptibus colunt indulsit. Ceteris non nisi de novalibus suis que propriis manibus vel sumptibus excolunt. Et de nutrimentis animalium suorum. Et de ortis suis decimas non persolvant. Quoniam sumus super hiis imitati. quod hiis quibus hoc indultum est ac occasione de aliis rebus decimas ecclesie non possunt subtrahere. vel de aliquo ultra vendicare. Idem.

Licet de benignitate sedis apostolice sit vobis indultum ut de laboribus quos propriis manibus vel sumptibus colitis nemini decimas solvere teneamini, per hoc tamen non est vobis licitum decimas de terris vestris subtrahere quas aliis traditis excolendas. Idem.

Ad audientiam nostram. Et infra. Illud privilegium apostolicum prima quidem inspectione pretendere cisterciensibus indulgentiam ne de laboribus quos propriis manibus aut sumptibus excolunt aliquis ab eis decimas exigat. asserunt quod pro laboribus novalia intelligi debent. Et infra. Quoniam non permittatis hoc fieri. Illa sit intelligenda tantum de novalibus. ut pro verbo de laboribus de novalibus poneremus.

Idem bristeniensi episcopo.

Cum a nobis sollicitudo tua requirit quid decimis novalium tue diocesis tibi sit statuendum. Respondemus ut si terre que arabiles sunt infra certam alicuius ecclesie parrochiam fuerint. decimas earum tua pro tertia eidem ecclesie facias assignari. Alioquin in tuis sunt discretione adeo tibi data. aliis ecclesiis deputare. vel ad opus tuum poteris retinere.

Idem remensi archiepiscopo.

Parrochianos. Et infra. Cum decime non ab homine sed ab ipso deo sint institute. qui debitum exigere possunt. Idem abrincensi episcopo.

Ad hec donationem decime quas abbas sancti stephani de monasterio cuidam laycis concessit per successionem tenendam. quoniam seculari dei jure hereditario possideri non debent. viribus carere decernimus. Et laycum si decimam ipsam ipsi ecclesie libere resignaverit. vinculo excommunicationis astringas.

Idem meraliensi episcopo.

De terris quas inde colunt tue prudentie mandamus ut eos ad decimas persolvendas. vel possessiones penitus reddendas. cum sedis districtione compellas. ne forte occasione illa ecclesie valeant suo jure fraudari. Idem.

Quamvis sit grave nimis. et divini derogativum quadam usione videatur habere. quod layci quidam quod sacerdotum est in ecclesiasticis rebus usurpare. majorem tamen incurrit formidinem quod sententie sint erroneis dicitur in ipso clero aliquotiens convenire. dum quidam ecclesie spoliatas decimas et earum dispositionem ejus indul

gentes et eas decima molis expellunt. quod predicatione eorum ad viam vite fuerant revocandi. Et infra. Statuimus ut siquis aliquis laycos in seculo remanentium. ecclesiarum. decimas. vel oblationes concesserit. a statu suo sit arbor. que inutiliter terram occupat succidatur. et donec emendet dolore sue mente nimie puniatur. Idem.

Cum sint homines in parrochia unius ecclesie sic assistis quod terras in alia parrochia excolunt. tua discretio nos consuluit. cui ecclesie de terris illis decimas persolvere debeant. Et infra. Sane non est nobis facile super hoc certum dare responsum. cum ancianitatis eorum parrochiarum sit divisio. non in hiis dubitatis ad consuetudinem recurrendum ducimus. et si illa ecclesie in uno sit vel in diversis temporibus consistere. quod difficile nimis videtur ut una ecclesia tempore alterius recipiat decimas. cum ex hoc episcopum fraudes committendi non inmerito videntur. e. x. 9. lat.

Prohibemus ne layci decimas cum animarum suarum periculo detinentes in alios laycos possint aliquo modo transferre. Si quis vero receperit et ecclesie non reddiderit. christiana sepultura privetur. Lucius III. strigoniensi archiepiscopo.

Ad apostolice sedis regimen. Et infra. Intelleximus quidem quod consuetudo in ungaria tolerata. ut militum de prediis pleraque de parrochia unius episcopi in dyocesi alterius transferantur. in qua licet pro multa tempora mora tenuerit. usque tamen eorum casus cum propriam reliquerat. quos cum parrochiani sint sacri decimationibus requirit. Ideo et cetera. De consulendis cui potius decime sint reddende. Noveris itaque quod equum est ut ille ecclesie decimas personales reddat ad eas. in qua ecclesiastica percipiunt sacramenta. Decimas vero messium ut fructuum arborum si coluerit in alia parrochia quam in ea in qua habitat. quoniam a diversis diversa consuetudo tenetur, tu eligas in hoc casu quod pro consuetudine dictum deus obtentum ibidem noveris observatum. Clemens III.

Ex parte canonicorum ecclesie tue nobis est querela proposita. quod quidam agri cultores eum simul vel diversis temporibus anni in eodem ortu ut agro diversa semina seminant. non in de utriusque illorum seminum fructibus decimas illi persolvere. Et infra. Mandamus quatenus si rem noveris taliter se habere. agricultores illos ut de omnibus prediorum fructibus decimas absque diminutione persolvant ecclesiastica censura compellas. Celestinus III.

Non est in potestate hominum cum plantant arbores. vel aliqua semina terre mandant. Et infra. Revera sic sancti patres in suis tradiderunt scripturis. de vino. grano. fructibus arborum. pecoribus. ortis. negotiatione. militia. de venatione. et de omnibus bonis decime sunt ministris ecclesie tribuende. ita ut qui de hiis eas solvere neglexerint. ecclesiastica debeant districtione compelli. Et infra. volumus et districte precipimus. quatenus deductis de bonis predictis expensis. decimas ecclesiis ad quas pertinent cum integritate debita persolvatis. Idem.

Ex transmissa querela rectoris ecclesie de .ll. intelleximus. Et infra. Quia fidelis homo de omnibus que licite potest acquirere. decimas erogare tenetur. Mandamus quatenus homines militie ad solutionem decimarum de hiis que de molendinis adveniunt predictis sine diminutione aliqua compellatis.

Innocentius III. paderbornensi episcopo.

A nobis tua fraternitas requisivit. Et infra. Cum quilibet decimas solvere teneatur nisi a prestatione ipsarum specialiter specialis sit exemptus. Fraternitati tue respondemus. quod a donantibus et recipientibus possessiones ad fideles de fructibus quos susceperunt decime sunt solvende. nisi ab eis ostendatur quod ab hiis sint immunes. Idem Vercellensi episcopo.

Tua. Et infra. Porro cum nulla sit de spiritualibus laycis concedendi vel disponendi facultas. imperialis concessio quantacumque fiat generaliter nemini possit a solutione decimarum eximere. que divina constitutione debentur. nec optione decimationis antiquas lucri infeudum decime sunt concesse. sunt decime novalium usurpande. cum in talibus non sit extendenda licentia sed potius restringenda. Idem eidem.

Tua nobis fraternitas demandavit quod quidam layci decimas ecclesiis in terras tuis perversis machinationibus

subtrahere moliuntur. Quia enim ex eis sunt
qui expensas que fiunt in agricultura de integro fru-
ctus deducendas, et de residuo impendendam
decimam asseverant. Alii vero de portione fruc-
tuum quam a colonis accipiunt partem decime
separantes eam capellis suis aut aliis cleri-
cis aut etiam pauperibus conferunt, vel in usus
alios pro sua voluntate convertunt. Nonnulli
etiam verentes clericorum tamquam abhominabilem detesta-
tes, decimas eis ob hoc subtrahere non
verentur. Et infra. Cum igitur ad dominum a quo cuncta bo-
na procedunt assertores huiusmodi debitum respectum
habentes ius ecclesiasticum non diminuere crede-
bantur, nec decimas que tributa sunt egentium
animarum presumerent detinere. Cum enim deus cuius
est terra et plenitudo eius orbis terrarum et universi qui habitant in ea.
decretalis observatio esse non debeat quod dominus tem-
poralis eius statutum de terris quas exhibet ali-
is excolendas, non quidem deductis sumptibus au-
ferunt seposito. ne ecclesia cum integritate per-
solvant. Alienus profecto videtur et iniquum. si de
decime quas deus in signum universalis do-
minii sibi reddi precepit. suas esse decimas et
primitias asseverant, optime premissa. vel ex
augmentata magis fraude diminui valeant
cum deo debita sit solutio decimarum. Et item
ad eas aliis exhibendas quibus eas ipse pro suo
cultu concessit. laici si moniti noluerint,
ecclesiastica sunt districtione cogendi. Et eam de-
cimas omnes proventibus decime sint reddende
sicut colonus de parte fructuum que sibi remanet
ratione culture. sic et dominus de portione quam
percipit ratione terre. decimam reddere sine dimi-
nutione tenetur. Parentum vero neque
clericorum neque eas alii quibus ex mandato divi-
no debent pro suo arbitrio erogare. cum
nulli sit licitum aliena cuiusquam concedere sine domini
voluntate. Et infra. Clericum igitur pati nolumus ut
ecclesiarum et clericorum iura presumptione qualibet
minuantur. 16. q. 7. Quicumque ratione predicta. ante
qui predictorum decimas ecclesiis et aliis tunc dictae
exhibere tenentur. ad eas cum integritate red-
dendas. ap. re. compellas. Idem abbati

sancte columbe senon.

Ex parte tua et infra. Cum tibi quod maius est sit con-
cessum. ut videlicet decimas de laboribus
eius patriarcharum terrarum cum integritate
percipias. de novalibus eas exigere sati-
potes. quia ubi maius conceditur. minus con-
cessum esse videtur. Idem elien. epo.

Pastoralis officii. Et infra. Explicite postulasti
instrui quod possit de molendinis et pisca-
riis necessarias expensas deducere pri-
usquam solvat decimas ex eisdem. sicut est in nego-
tiatione concessum. Ad quod Re. quod licet certarum
acquisitas vel factas de pecunia decimata
cum ipse venduntur credamus deducendas ex-
pensas. et de residuo que de lucro decimas
persolvendas. ut si vendatur ager, domus,
vinea, olivarum, molendinum, grex, aut
quelibet merces. expensas tamen que fiunt
pro fructibus percipiendis ex illis de quibus
fructus proveniunt non credimus deducen-
das quia sic fierent decimate. quam salua de-
cima fructus efficiuntur eorum qui faciunt ipsas
expensas. Cetera autem ipsorum alienare
non posse credimus. A cum onere decimarum.
nec pro restaurando detrimento quarumlibet
rerum ex quibus decime persolvuntur. credimus
deducendas expensas de proventibus decima-
dis. quia penes dominum res permanet resta-
urate. ut si per aliquam ruinam dirimatur domus, fue-
rit deteriorata vinea, portio mercis depe-
reat. vel totus olivarum destruatur. Idem

Cum contingat in eadem terra dyocese. Et infra. Cum
in quibusdam parrochiis ad quarundam ecclesiarum vel
personarum ecclesiasticarum ab antiquo pertineat per-
ceptio decimarum. et de novo fiunt nova-
lia in eisdem. queris a nobis ad quam huiusmodi nova-
lium decima capiat pertinere. 16. q. 1.
c. Re. quod cum perceptio decimarum ad par-
rochiales ecclesias de iure communi pertineat.
decime novalium que fiunt in parrochiis
earundem. ad ipsas proculdubio pertinere nos-
cuntur. nisi ab hiis qui alias percipiunt decimas
eas rationabiliter ostendatur per quam appa-

reat ad eos novalium decimas pertinere.
Idem baiocen. epo.

Cum in tua dyocesi quedam monasteria et conventu-
ales esse in multis parrochiis maiores decimas
percipiant et minutas. de quibusdam fructibus
antiquitus perceptis non fuerint decime per-
solute. Et infra. Re. quod si fructus predicti de illa
terra provenerint de qua monasteria vel conventu-
ales esse aliquos percipiebant nomine decimarum
proveniens, eis proculdubio decime fructuum
debentur eorum. cum ipsis ab antiquo terra illa
fuerit decimalis. et non debeat una eademque
ecclesia diviso iure censeri. Alioquin parro-
chialibus ecclesiis persolvantur ad quas de iure
communi spectat perceptio decimarum.
Idem vesprimien. epo.

Ordinis vestri fratres ierosolimitanis hospitalis
sancti stephani te proponente tenentes presentia quo-
rum quod ipsi decimas de laboribus rusticorum
suorum vesprimien. ecclesie debitas non permittunt
sibi persolvi. Et infra. Comparentibus igitur te et ipsis
fratribus in nostra presentia coram nobis. G. presbytero cardinali
tibi et eis concessimus auditorem. coram quo decimas
terrarum que per rusticos hospitalis in vesprimien.
dyocesi excoluntur. et de aliis et novalibus
ecclesie que per ipsos hospitalarios detinentur in
vestre tua de iure communi fundatam petisti. Pro
parte autem hospitalis in predictis decimis et ecclesiis
prescriptione allegata. proposuit se non tibi
teneri super hiis respondere. quod cum per audi-
torem ad nostram audientiam pervenisset. manda-
vimus quod idem procurator prescriptionis titulum quem
allegaverat probaret. qui regis ungari-
e ac regine privilegia exhibuit. continentia
quod sancti stephani ad quem dicte ecclesie cum eisdem de-
cimis pertinebant. intuitu elemosinarum
hospitali donationis titulo concesserunt. confirmati-
one C. pp. predecessoris nostri scriptum exhibens. per quod pro-
bare volebat concessionem predictam plenum
habere vigorem. Et infra. Certum ex parte tua fuit
propositum quod in decimis et ecclesiis a rege et re-
gina donatis prescriptionem non poterant oppo-
nere predicti adversarii. quia nec a donatione ipsorum tem-

pus potest. sed a confirmatione predicta tamen effluxe-
rit tempus. quod possit prescriptio confirmari. et
sic donationis regis ac regine tituli allegati
nullus fuit. cum sacrilegii crimen incurrat qui aut
ecclesias vel ecclesiasticum aliquid de manu susceperit
laycali. Et infra. Nos igitur cum donatores predicti conferre
non potuerint aliis que ipsi de iure non pote-
rant possidere. et per confirmationem predecessoris nostri dicti clemen-
tis super ecclesia sancti stephani hospitali cum decimis
et aliis pertinentiis a se facta nichil auctoritatis
apparet iuri episcopali nullatenus derogatum. sen-
tentialiter prohibemus ne fratres hospitalis pre-
sumant ulterius impedire. quominus decimas per-
cipias memoratas. et pacifice possideas
universas. Idem in concilio generali.

In aliquibus regionibus quedam permixte sunt gen-
tes. que secundum suos ritus decimas de more
non solvunt. quamvis censeantur nomine christiano. hiis
non nulli domini predia ea tribuunt excolen-
da. ut decimas defraudantes ecclesias maio-
res inde redditus exequantur. Volentes igitur super
hiis ecclesiarum indempnitatibus providere. statuimus
ut ipsi domini talibus personis et taliter sua predia
excolenda committant. quod absque contradictione
ecclesiis decimas cum integritate persolvant.
et ad id si necesse fuerit per cen. ec. compellantur.
Ille quippe decime necessario sunt solvende
que debentur ex lege divina. vel loci consue-
tudine approbata. Idem in eodem.

Cum non sit in homine quod semen serit. iuxta verbum
quod michi illud apostoli. neque qui plantat. neque
qui rigat. sed qui incrementum dat deus. ipsum quod de
mortificato semine plurimum fructum affert.
nimis avare quidam in decimis defraudare
nituntur. censos et tributa que interdum inde-
cimata preterunt de frugibus primitus de-
ducentes. Cum autem in signum universalis
domini quasi quodam titulo specialis sibi dominus decimas
reservavit. nos et ecclesiarum dispendiis et anima-
rum periculis obviare volentes. statuimus ut
in prerogativa dominii generalis exactionem tribu-
torum et censuum precedat solutio decimarum.
vel saltem hii ad quos census vel tributa in-

decimata puenerit. qm nos cu onere
suo transe. Eapp cen. ecc. decimare co
gant ecclias qb de iure tenentur.
Idem i eodem.
Nup abbes cist. ordis i gnali concilio cgre
gati ad coicationem nris puide statue
rut. ne decetero fres ipi ordis emat pos
sessioes d qb decime debeant ecclijs. n
forte p monasterijs nouit fundadis.
et si tales possones eis fuerint pia fideli
um deuotione collate. aut empte p
monasterijs de nouo fundandis gmit
tant alijs excolende. a qb ecclijs deci
me psoluat. ne occasione priuil. suor
ecce ultim pgrauet. Decernim ut de
alienis tris et amodo acqrendis. et si eas
proprijs manib aut sumptib excoluit. de
cimas psoluat ecclijs. qb rone pdiora an
tea soluebant. nisi cu ipis ecclijs alr du
xerit gponendu. et hoc ipm ad alios regu
lares q gaudet cu silib priuil. extendi.
volum et qs. ut eccian plati pmptiores
et efficaciores existant ad exibendu eis d
suis malefactorib iustitie oplemtu.
eor q priuil. diligenti et pfecti studeat
obsuare. Gregorius. ix.
Inédicam uniuisis psonis eccliasticis. ut
decimas debitas a laicis ad alienas ec
clias ptinetes i pignus recipe ab eisd
laicis no psumat. ~~De regularib~~
~~et transeuntib ad relig~~ Ex concilio mag.
Nullus tondeat nisi legitima etate et spon
tanea uoluntate. e ex eode.
Qui ante annos legitimos tonsurat e
sin gsensu parentu suor. si parentes ip
sius infra annu no reclamauerit ad pin
cipe aut prauu epm. ul ad ministerium
eam. i clericatu pmaneat. Si uo post an
nos legitimos p eum clericus fcs e. et si
ipe nec parentes ei infra anu ad me
moratas psonas reclamauerit. i clericatu
pmaneat. sic is de quo dictu est supe
rius. e Ex concilio tollet.

Ut laici qse fingut htiu et noie monachos.
et no sunt. corrigant. ut ul monachi sint.
ul uere clici. e ex concilio aurelian.
Vidua si sponte uelu gtinet. quis n sa
cru s iposuit. et i eccla int uelatas obla
tioes deo optulerit. uelit nolit scimonia
le habitu ulteri debet hre. lic sacm
to firmare uelit eo tenere uelam s i
psuisse ut depone posset
Gregorius alexe frideri.
Iohes fere. i. pfenti iuisiue. gs. ut i
monachu d monaso i monasteriu teme
migrare liceat. nec cor aliqne peccu
liare gequa hre. s; si hoc psupsit mo
nasterio quo ab certo gnsat e et sub
abbatis sui regla opetenti cohertioe
reddat. ex registro regis.
Quia insulis dura e gustatio monachor.
pueros i eor monasterijs an. xviij. a
nni suscipi pbibemus. Alex. iij. ar
chiepis. et alijs eccian platis p gallia
constitutis.
Non e uob dubiu. i. viuilstrati ure qs.
q. monachos ul ouersos cistien. ordinis
pt pfessione sin licetia abbatu suor
p epas uros recipi nllaten pmittati.
et siqui ex eis sin licetia abbatu suor
d monasto exire psupserint. et moniti ce
lerit no redierit. eos regrede gpellatis.
Idem gragro. e. Cistit canie.
Ad nram noticia audiencia puenisse. q he
remite de monte solis quosda pueros
seduxerunt itantis. q gda suasionib eor
assensu parentes statum religionis htu
i ipsor monasterijs susceperit. quor uni
.T. noie statum penitruit q htu in
duisset. i. Clara. qs. q. si gstiterit
q pfatus. t. an gsumatioes qrtidece
mi ani suscepitu htu deposuit. aut
si pt. xiiij. annu htu ipm sin pfessi
one suscepit. et infra triduu deposuit.
eu ab impetitioe pdcor heremitar denun
es absolutu. et ea qua postq exiuit ui

xerit duce in more libe posse traducere. si alia
ca ronabil no obsistat. d elien. epo.
Sup eo q nobis consultum fuit de clicis q religionis
habitu susceperut. et an pfessione ad priore
sunt statu reuisi. Rnm. q si austeritate re
ligionis ad qua migrasse noscunt fuare no
lueriit. ad minorem religionem sunt cogendi
transire. nec apls i ecclijs seclaribz debet as
sumi. ne d nouu qd dno fecer uenire pre
tur. Vnn si an suscepitu hi habitu i posit
ta pbatione recede uoluerit. sm reglam be
ati Bndicti no uidemr pbibeni ad priore
statu redire. que uidet fecisse ut i ead
ueste qua uenerit reuertat.
Idem ambianen. epo.
Sane d canonico q i eccla ariomacen pfessi
one fecerat et fugerit ab eade. i mona
chu a quoda abbe recepto. id tue f. si
gnamus. q si locus i quo nc pmanet
maioris religionis q eccla arucen existat:
ipm i eode loco cu pura gsciena pmane
pmittas. Alioqn eu ad priore eccam re
dire opelles. Idem baluacen epo.
Significatu e nob. i. qs. q. si incenitus q eos.
no stulus a parentib oblatus. et infra. xiiij. a
nu sui uoti penitens a religione recessit.
ab illo uoto pfessionis qd fecit denuties ab
solutu. Si au a parentib fuit oblatus.
seu. xiiij. anu opleuit cu religiones re
uit. siue pt. xiiij. anu pfessioes a sep
statum intra huit. eu ad eade ul ad altare
ligioes transire gpellas. Clemes. iij.
Cum uire. i. Vteru ei q discretionis anos a
parentib monastio tradita htu religiois in
duens bndictioes accepit. et exiens penitus
se eunda multi coplauit. ad monasteriu
redire cogat. o. t. t. Rel. q. cu iue g. toll.
cessita monachu aut patria deuota aut
ppa pfessio faciat. quod hoc fuit allega
tu tenebit. reuitendi ad sedem aditu pe
nit uidelicet non e illa ur monastice pfes
sionis a se posse iugu excute. cu ea no
fter euidenter gdixisse. cu bndictioes accepit.

qm no n i etate discretionis recepit q uelat
psum si racabitatoe sequta. et si ea qui gdi
xisse ostitit: qd an gestu fuerat roborat. n
oblige q pos. n. leone. pp. gstitutioe p gnu
sensu fumit ut puelle que coacte pare
tu impio uirginitatis htu susceperint.
ipm posset sin puaricatioe desere. eu d ea
possit itellige q i etate nubili nescit ir
ostricta. tuc enim q2 liberu hz arbitriu
i electioe gsortu seq parentu no cogit uo
luntate. Item.
Peruenit nob ex pte tua peticoni gtine
bat. q. J. canonicus acherstun infirmitate
grauat. uotu ut fieret monach se asserit
emisisse. vn metuens ne uoto decedet n
gpleto. iunctis manib, tuis se reddidit i
monachu et i fratrem. i. Jng. t. t. Rel. q. cu
monachu faciat no lex ser. pfessio regla
ris. ex quo a gsuetudine ugrii emittit et reci
pit ab abbate. tal ut fiat monach et red
dat dna q pmisit eet unq gpellend.
Cum sim. i. Sane nrat c lemis. iij.
aurib e relatu. q eu. B. miles secu filio
suo discretionis anos nllaten attigere. ad
qdda monastiu ex bonis suis i gtulisset. de
tu filiu suu fecit htu suscipe monachale.
i. dis. t. t. Rel. q si dcs puer ad anos dis
cretionis puenerit. et htu retine noluit
monachale. si ad i ex istud nequit. nec e
ullaten gpellend. q nuc liberu sibi e ire
dimitte htu. et bona patna que ipi ex
successioe puenerit postulare. Innoc.
. iij. epo tangilen.
Sic tenor litterar. i. o. u. t. Rel. q licz ista
duo inter se repugnatia uideant. ut gsg
filicet ex sit pote et de pfenti uita des
peret. si tn eo tpre quo. p. sacerdos latre
pfentiu poit eu mte asserit dnt fuit
htum monachali. eu alienat no sentiret.
ac p hec no ualeit gsentire. eu denunties ab
obfuatioe monastice ordinis absolutu. nisi
postq mus fuit fcs e opos. spotanea uolunta
te pfessioe fecerit monachale.

Idem pisano archiepiscopo.

[L]icet ap. se. c. ij. Cum monachum sit ante unum annum probationis regularis constitutio immediate. c. ij. Contra omnibus causis. t. Rl. quia licet tempus probationis a sanctis patribus sit indultum. ut solum servatorem cuiuslibet secularis monasterii. ut ille aspiciat ordinis. et illius mores illi valeat experiri. quia utrumque diligenter est observandum. postea cum ab utroque de religione ita notitia non habeatur. si eam ante tempus probationis regularis perficiat. is qui vita desiderat habitum recipiat et professionem emittat. absolute per se vel per alium professionem recepta monasticam. et monachalem habitum acceperit. utique renuntiare videtur ei quod per se noscitur introductum. Ideoque obligatur per professionem emissam penitus et accepta ad observantiam regularem. tunc monachus est censendus. Contra nulla fieri prohibet quin sua sortiatur optatum firmitatem. prohibendum est abbatibus ne passim quocumque tempore probationis quemlibet ad professionem recipiant. et si contra formam prescriptam quemlibet indiscrete receperint. animadversione sunt debita corrigendi. cum in subsidium fragilitatis humane spatium probationis sit regularibus constitutum. Id acconi episcopo.

Sicut nobis fuit propositum. quidam clericus in egritudine nimia laboravit. qui de morte securus et recuperanda sanitate desperans. habitum canonicum regularium petiit et accepit. sed sanitatem adeptam transiit. nec vestis suus tunc cessavit invidentibus et instantibus episcopo et canonicis nachatum. extra a quibus habitum suscepit regularem. c. ij. f. t. c. Rl. qui si regularem habitum se postulante suscepit. et ad observantiam religionis canonice sua se professione ligavit. ad resumendum habitum ecclesiastica est districtione cogendus. cum quo tanto tempore extra canonicam manserit. cum hoc non ex excusatione eius. sed in maiorem transgressionis augmentum merito valeat allegari. Id priori et conventui demolien.

Licet quidam monachis et canonicis. si non hospitalariis et templariis a se. ap. sit indultum. ne postquam aliquis professus fuerit apud eos absque licentia possit ipsis invitis arctioris religionis obtentu transire. ut unusquisque secundum apostolum in ea vocatione permaneat in qua dignoscitur esse vocatus. Cum tamen ubi spiritus dei est ibi libertas. et qui spiritu dei aguntur non sunt sub lege. quia lex non est imposita iusto. ea ratione videtur hoc illis esse concessum. ne quis ex temeritate vel levitate in vacuum vel invitum sui ordinis sub pretextu maioris religionis ad alium ordinem transvolaret. Sed ambitus clerici frequenter est communis. non quod esset ei transeundi licentia denegetur. qui eam cum humilitate et puritate duxerit postulandum. ut non fiat scilicet ne ad frugem melioris vite valeat transire. Talis ergo postquam a prelato suo transeundi licentiam postulaverit. vel ex lege privata que publice legi preiudicat. absolute libere potest tanquam vite propositum adimplere. non obstante previa conscientia contradicente prelati. quia privilegium meretur amittere qui concessa sibi abutitur potestate. cum et ro. pon. qui suprema obtinet in ecclesia potestate archiepiscopis et episcopis cedendi licentiam ex iustis causis petentibus sine difficultate concedat. Contra noverint universi quibus hoc privilegium est concessum ad concedendi transeundi licentiam taliter postulantibus de iure teneri. quia sic subditus a prelato cum humilitate et puritate debet transeundi licentiam postulare. ne donum devotionis contemnere videatur. Sic profecto prelatus sine difficultate et puritate quolibet subditos debet transeundi licentiam indulgere. ne videatur impedire propositum divinitus inspiratum. Si vero probabiliter dubitetur. utrum quis velit arctiorem ordinem an laxiorem ex causa ad ex temeritate transire. superioris est iudicium requirendum. ne forte angelus sathane in lucis angelum se transformet. Illa semper regula inviolabiliter observata. ne illis absque licentia ro. pon. propriam quacumque occasione deserere specialiter. cum sit maius bonum minus bono postponere. inter omnes utilitas spiritualis utilitati preferenda. et hoc causa recte spiritualis doctrina

silentio. sollicitudo contemplationis. et labor gravior. Ad quod utique distinguendum unigenitus dei filius dominus ihesus christus non de rachele secundum carnem natus est. sed de lia. nec legitur eum in domo sua excepisse mariam sed martham. unde qui pro ecclesia preest pariter et prodest. non debet eodem modo postulare licentiam. ante non obtinere. Cum g. R. monachus ad fratres cisterciensis ordinis confugisset. non ut ordini vestro aliquatenus derogaret. sed ut arctiorem vitam duceret arctiore. ex. q. super eo quod de corde puro et conscientia bona et fide non ficta fecisse dignoscitur. eum nullatenus molestetis. quia caritas est fons operis. cui non communicat alienus. De sponso et decano secularibus muten. coloccensi diocese.

Veniens ad ap. se. G. mulier supplici nobis assertione monstravit. quod cum .m. cum .e. in facie ecclesie contraxisset et diutius cohabitasset eidem. orta est dissensio inter eos. Demum quod diu tempore aliquo non reperitur aliter utique corporaliter prestitit iuramentum. habet vir ipse divortium eam assignans. quod quandam ipsi mulieri amicam cognovisset antequam eam duceret in uxorem. quod licet asserens quod plenius non fuit sed hoc ecclesie fecit fides. Cum autem postmodum ad sua vota convolasset utique. secundo viro uia universe carnis ingresso. prefate supersti tc. dicta mulier se fecit in arto loco ad penitentiam agendam recludi. postulans ut ei dignaremur impendere consilium salutare. vos igitur attendentes quod illud fuit illicitum iuramentum. c. q. prestitum vi vel metu. p. cogentes. ut ea qua super inducta. ceteri exclusa. prestitam recipiat mulierem. audientia postmodum siquid fuerit questionis. Si vero g. m. nichil fuerit ostensum. et vir seculo derelicto maluerit ad regularem vitam migrare. vos ei super hoc licentiam tribuatis. ut et illa possit in suo proposito permanere. Id abbati de affligen. et magistro. p. et G. canonico tigen.

Consulti sumus frequenter a multis. utrum aliquis monasterium est ingressus. habitum sumendo noviciorum. si ante professionem emissam infra tempus probationis exire voluerit. licite possit absque apostasie nota vel noxa. Et utrum cum debita morum correctione ad seculum remeare. licet autem super hoc senserint diversi diversa. Nos tamen eandem distinguendum. utrum is qui sumpsit habitum proposuerit absolute vitam mutare. ut sub habitu regulari deponeret deo devotus famularetur. an conditionaliter experiri observantiam regularem. ut tunc demum si ei placuisset profiteretur ordinis disciplinam. aut si forte non placuisset. moribus emendatis ad statum pristinum reverteretur. In primo casu debet ut regularem vivat ad laxiorem regulam saltem perveniret. In secundo potest ad seculum non tamen ut vivat secularis remeare. Ut quod qualiter ex intentione plenius cognoscatur. propositum suum in principio protestetur. Idem.

Postulasti. c. ij. Tertio quesivisti utrum ille qui in annis minoribus constitutus noviciorum habitum suscepit. et infra annum postmodum non facta professione ad seculum fuit reversus. a quo episcopus suis hoc scienter ad sacros ordines fuit promotus. si illum tamen debeat in illis ecclesiis ministrare. in quibus sunt clerici episcopo constituti. sicque f. t. t. Rl. quia propter hoc non sunt ab ipsis ecclesiis amovendi. sed in eas possunt libere ministrare. Honorius iij. episcopo veneten.

Ex parte tua fuit propositum quod nonnulli sunt qui licet pluribus annis gestaverint habitum monachalem. professionem tamen in monasterio non fecerint. unde cum super eo quod hinc propter [illegible] et aliter irregulariter vivunt. a te vel ab aliis arguantur. non erubescunt se dicere ad castitatem proprii et continentiam. et alias regulares observantias non teneri. cum etiam non facti sunt monachi. sed professio regularis. c. ij. Ideoque f. t. c. q. quoslibet tibi diocesana lege subiectos qui predicto modo tenendi ibi in his ingredi non venerint. ut postquam per annum gestaverint habitum monachalem. et regulam secundum formam ordinis profiteantur et servent. ec. cen. c.

compellas. Gregorius IX.

Statuimus novitios in probatione positos ante susceptum religionis habitum quem professis tribui consuevit, vel ante professionem emissam ad priorem statum redire posse libere infra annum, nisi evidenter appareat quod tales absolute voluerint vitam mutare et in religione Domino perpetuo famulari, cum quilibet renuntiare valeat ei quod pro se noscitur introductum. Nichilominus statuentes ad omnem ambiguitatem penitus amovendam, quod in quibuslibet locis religiosis novitii in habitu non distinguantur ab habitu professorum, professis exceptis benedictis vestibus que professoribus concedantur, ut novitii a professis habitu discernantur. Idem.

Ne religiosi occasione vagandi habitus salutis proprie detrimentum incurrant, et sanguis eorum de prelatorum manibus requiratur, statuimus ut presidentes capitulis celebrandis secundum statuta concilii generalis, seu patres abbates vel priores fugitivos et eiectos de ordine suo requirant sollicite annuatim. Qui si in monasteriis suis recipi possunt secundum ordinem regularem, abbates seu priores eorum moneant per censuram ecclesiasticam ad receptionem eorum salva ordinis disciplina. Quod si hoc regularis ordo non patitur, auctoritate nostra provideant ut apud eadem monasteria in locis competentibus, si absque gravi scandalo fieri potest, alioquin in aliis religiosis domibus eiusdem ordinis ad agendam ibi penitentiam talibus vite necessaria ministrentur. Si vero hii fugitivos vel eiectos inobedientes invenerint, eos excommunicent et tamdiu faciant ab eorum prelatis excommunicatos publice nuntiari, donec ad mandatum eorum humiliter revertantur.

De conversione coniugatorum.

Urbanus papa.

Preterea uterum laycus uxoratus qui plenitudine sacerdotibus et monachis confitente episcopo de licentia et permissione uxoris monasterium ingressus professionem fecerit, uxore in seculari habitu permanente, non transeunte ad religionem, aut perpetuam continentiam vovente, ab episcopo suo postea ad claustrum revocari uxoris, an illa compellenda sit continentiam observare. Dicimus quod si uxor ad religionem transire aut perpetuo castitatem servare promiserit, vir potest et debet de monasterio revocari. Idem Salernitano archiepiscopo.

Verum post consensum legitimum de presenti licitum est alteri altero etiam repugnante eligere monasterium, sicut sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt, dummodo commixtio carnalis non intervenerit inter eos; et alteri remanenti si commonitus continentiam servare noluerit licitum est ad secunda vota transire, quia cum non fuissent una caro simul effecti, satis potest unus ad Deum transire et alter in seculo remanere.

Idem archiepiscopo Pisano.

Quidam intravit monasterium vivente uxore, qua ipsum repetente coactus est ad eam redire. Ea mortua, queris an ipse cogatur redire ad monasterium, an aliam possit ducere in uxorem. Questioni tue taliter respondemus, quod votum non tenuit; unde ratione voti ad monasterium non tenetur redire. Ultimo vero non potest uxorem accipere; promisit enim se non exigere debitum, quod in sua erat potestate, et ideo quo ad hoc votum tenuit; non reddere autem non erat in eius sed in mulieris potestate. Unde apostolus: vir non habet potestatem sui corporis sed mulier.

Idem Exonien. episcopo.

Cum sis preditus scientia litterarum, ignorare non debes sanctorum patrum constitutionem esse contrariam, ut vir uxore sua aut uxor viro eius non assentiente religionis habitum debeat ad religionem transire. Et infra. Inde est quod auctoritate apostolica prohibemus, ne in episcopatu tuo virum aut mulierem nisi utroque ad religionem migrantium transire permittas. Unde si uxor tua ita senex est et sterilis quod sine suspitione possit esse in seculo, dissimulare poteris ut ea in seculo remanente et castitatem promittente ad religionem transeat vir eiusdem. Idem [illegible] et Colocensi archiepiscopis.

Coniugatus et c. Nullus coniugatus est ad sacros ordines promovendus nisi ab uxore continentiam profitente fuerit absolutus. Idem [illegible]. Si coniugatus accesserit ordinari, uxoris voluntas prius requirenda est. Et infra. Auctoritate apostolica prohibemus ne uxoratum presumas in episcopum ordinare, nisi uxor prius professa continentiam sacrum sub velamen acceperit et religiosa veste utatur. Idem Brixien. episcopo.

Ex publico instrumento nobis innotuit quod cum [illegible] episcopus causam matrimonii que inter I. virum et G. mulierem vertebatur suscepisset examinandam, iudiciali sententia terminavit matrimonium approbavit, et eandem mulierem precepit ut ad virum rediens exhiberet ei coniugalem affectum. Quod cum renueret, fuit vinculo excommunicationis astricta. Ceterum quia licet a prefato viro desponsata fuerit, adhuc tamen sicut asserit a viro est incognita, mandamus quatenus si prefatus vir ipsam carnaliter non cognovit et eadem ad religionem transire voluit, recepta ab ea sufficienti cautione quod vel ad religionem transire vel ad virum suum redire infra duorum mensium spatium debeat, ipsam sententia qua tenebatur absolvas; ita quod si ad religionem transire voluerit, utrique restituat alteri quod ab eo noscitur accepisse. Et infra. Sane quod Dominus in evangelio dicit non licere viro nisi ob causam fornicationis uxorem suam dimittere, intelligendum est secundum interpretationem sacri eloquii de hiis quorum matrimonium carnali est copula consummatum, sine qua consummari non potest. Idem [illegible].

Uxoratus sine licentia uxoris inter vos nullatenus recipiatur, que turpitudine opinionis ita existat, quod nulla meritis suspicio habeatur eam ad secunda vota velle migrare, vel quod continentem debeat vivere. Quod si talis extiterit, marito eius in consortio vestro recepto, ipsa publice in conspectu ecclesie continentiam professa, in domo propria cum filiis suis et familia poterit remanere. Si autem talis fuerit que suspicione non careat, voto continentie celebrato a seculari habitu se censuerit removeat, et in loco religioso in Deo serviat perpetuo

III

commoretur. Nullus vero mulierem aliquam tonsurare vel ad habitandum secum presumat assumere. Urbanus III priori sancte crucis.

Ex parte abbatis sancti Petri ad audientiam nostram pervenit quod cum B. in infirmitate positus consentiente uxore votum vovisset castitatis et monachalem habitum suscepisset, pristine redditus valitudini uxorem repetivit, et alia ea defuncta de terre copulavit. Quia vero licet predictus B. uxore sua remanente in seculo de iure ad religionem nequiverit transire, ea tamen sublata de medio votum sue salutis prudentie non potuit violare, mandamus quatenus si verum est quod asseritur, predictum B. per excommunicationem compellas ut muliere dimissa ad suum monasterium redeat, sub regulari habitu Domino devotus futurus. Clemens III.

Consuluit nos G. sacerdos utrum vir ad religionem transiens et in ea per annum et amplius moram faciens, uxore sua postquam ad domum transierat regularem de presenti vita sublata, secularem habitum resumere valeat et aliam ducere in uxorem, vel si duxerit eam licite retinere. Consultationi tue taliter respondemus, quod predictus vir nec habitum quem assumpsit abicere, nec aliquam sibi in matrimonio copulare, quod si contraxerit matrimonium ipsum decernimus dirimendum. Celestinus III.

Carissimus et infra. Quod queritur: si remanentibus uxore regis fuerit graviter infirmitate depressa continentiam vovisse, et utrum ei ad episcopus potuisse consentire, maxime si non idem vir continentiam voverit perpetuam, eadem viro cohabitare faciatis, et utrique invicem maritali affectione tractare. [illegible] nobis. Et infra. Sollicitudo. Idem.

Ita consuluit utrum mulier que credens mortuum maritum habitum religionis assumpsit, et eo reverso educta est de monasterio, post obitum viri sui ad regularem observantiam compellenda. Super quo respondemus quod licet votum eius usque quaque non tenuerit, ea tamen fuit obligatione quatenus se poterat obligare, promisit enim tendendo magis certum se non exacturam carnis debitum quod erat in potestate ipsius. Redire vero ad seculum in-

ei potiate nō erat. s; i potestate mariti. et
ideo q̄ tñ ad ipm̄ tenuit uotū qđ pr̄ ui
ri obitū tene nō desijt. cū ad eū eūdem
a quo potiat efficax hr̄e pncipiū puent
se noscat. Consulti itaq; dn̄s. et ei ꝯgru
enti ad salutē. ut ad monasteriū redeat
ubi borā ducā diernace ꝓfessionē fecit. et
hitū religionis accepit. Si uō ad hoc i
duci nō poterit. ipm̄ inuitū credimus
nō cogendū. Innoc. iij. pisan archiepo.
Cap. sc. et j. Cū aūt uir et uxor una caro
sit p carnalē copulā effecta. una p̄s ꝯ
uti posit ad dnm̄. et alta i seclo remane.
pfecto uō nō ē alr ꝯiugiū recipiendū
ad obseruātiā reglarē. n̄ reliquus ppe
tuā ꝯtinentiā repmittat. si et uitā debz
mutare. n̄ forte sit ei etas. ut sine
suspitione ꝯtinentie ualeat i seclo rema
nere. Id lugdonen̄. archiepo.

Ex parte tua ē itimatū. q cū qdā mulier
uelū uiduitatis corā duob; abbatib; su
scepisset. bndictione sollēpne cū cele
bratione misse ac letania sic debuit ac
cedente. qdā nobil' ꝓponebat se prius
mulierē ipam mediātib; instrumētis
p uba de p̄senti arta i ꝯposita despō
sasse. et j. Ad illa se i illū ꝯsensisse ꝯfes
sa dix. q audierat eū lep̄ ēe pcussū.
et ob hoc ei fuerat abominata ꝯplexus.
et j. Nos aūt. i q. t. t. b. q et si posset
nō i ꝯsulte uideri. q ex q. mun. et le
gitas ꝓsonas p uba d p̄senti ꝯtrc̄e illis
uiuentib; i nullo posit cām dissolui. ut
uiuente reliquo. alr ad s̄a uota trans
migret. et si uir fidelitatē inē quos ē ita
tū ꝯiugiū fiet heretic. et nollet pma
nere cū alio sin ꝯtumelia creatoris.
n̄ forte secus fieret ex relaxe diuina q
supat omem legē tñ a quoda sōs legere
ēe fcm̄ illos aūt uidētes a pdecessorib; nr̄i
uestigijs delinare. q; r̄nder ꝯsulti aū
q. mun. ēēt p carnalē copulā ꝯsūmatū.
licet alti ꝯiugū reliq ꝯsulto ad religio

ne transire. ita q; reliquus extūc legitime
poterit alti copulari. hec ipm̄ tibi ꝯsuli
mus obseruadū i articulo pnotato. qūis
falsa sit ca p qua ad susceptionē ueli p
dcā mulier ē inducta. cū sin̄ q̄libet ta
li cā ad ipm̄ religionis obtentu face po
tuisset. porro licet p̄dcā mulier uide
atur i ueli susceptione religionis hitū;
assumpsisse. si tñ uelit i domo ꝓpria re
manē q ꝓpositū castitatis i seclo seruā
tiū. nichominꝰ ꝯsuatudo ē matrimo
niū ea ꝯcetū. n̄ uoto se ꝯstrinxerit ad
obseruātiā reglarē. i q cāu ꝯpelli pot
ad obseruātiā ut relicto seclo religio
nis ꝓpositū exequatur. Id Ruden̄ epo.
Constituit i p̄sentia nr̄a. h. sua nob qo̧
ne monstrauit. q i acolitat' ordie ꝯ
stitutꝰ. qdā puella noie R. i faciee ec
clie dux̄ uxorē. q̄a cū carnalē cogno
uisset. orta discordia i' eū et ꝯsangui
neos puelle. ipa fuit cuidā alij. V.
noie copulata. et ta memoratū h. usq;
ad sacerdotij gradū ordināt. Cum aūt
cū sua ꝯsciā remordet. hitū ordinis
cist'. assumpsit. et j. Itaq; ꝯ'. q. si res
ita se hr̄e p̄dcām mulierē ut a p̄dco
V. recedit cū q adulterīū ē ꝯiuncta.
nec p̄dcm̄ monachū ipetat q mīr
reglare ordinē ualeat adimple. p cen.
ec. cogē nō obmittas. Id epō pisan
et abbati de borakard pictauen̄ dyoc.

Uenies ad p̄sentiā nr̄am. L. nob intima
uit. q cū olim i eade monasteriū ꝓpo
situ excepisset. plib; sacerdotib; p̄senti
b; a p̄r uxore sua i ꝯtrc̄e. ut sup hoc
sua ipetraret assensū. et j. Ipa demū
ta ipr q mltoꝝ astantiū p̄ob; fletib;
q deuicta. caput ei altari supposuit
matris sua. q ea p̄sente tonsorat' ibi
dem monasteriū abijt. et i statuto pba
tionis tpe ꝓfessionē fecit sollēpne mo
nachalē. Illa uō i seclo remanēs i hoēs
tos amatores admisit. et j. Cōcta. ꝯ'.

q. si ē ita p̄dcm̄ j. monasterio qđ itrauit
ꝓseuerare libere pmittas. lic; ē i hoc
uideat nō modicū deliqsse. qđ capiō se
asseruit. q n̄ mulier eadē ꝯsentiret.
tñ ē q toti mūdo se iutilē redderet. et
cū pbros exorauit ne p̄dcā mulier
exponeret q eadē relinquē seclm̄ ꝓpō
teret. si forte licentia caret uiro. ex
quo tñ eadē caput uiri altari sponte
supposuit. et postmodū nō ꝯtinuit.
sup reuocatione ipi nō ē aliquatenus
audienda. cū ipi i tercio exceptione
posset ꝯmisse fornicationis elidi. maxie
cū an q fuit fornicata ipm̄ nō dīu
rerit repetendū. Idem.

Accedens ad p̄sentiā nr̄ā. j. mulier ꝓpo
suit. q cū. V. uir ei eā ē i matrimo
nio copulasset. uolēs tñ idē uir hitū
assume monachalē. postulabat humi
lit ab eadem. ut ea pro ꝓposito satis
ret ipi. que p̄ multa uba et alia ꝯtra
uiria q dictus uir ꝯferebat eidē se ip
sa asserens dimissurū. ꝯnuit uotis ei.
Cūq; idē uir i domo denade cistien.
ordis religionis hitū assumpsisset. mu
lier i domo monialiū nullo ē religionis
hitu assumpto. ul uoto ꝯuersationis emis
so pmāsit. procesu uō tpis cū idē uir
ad seclm̄ rediens. et religionis hitū reli
quisset. eadē mulier se i stantē ab eo pe
tijt reassumi. et j. Cōcta. dis. u. ꝯ'. q.
si res ita se hr̄e. dictū uirū ut ea reci
piat. eiq; affectū exibeat ꝯiugalem.
ap. re. cogatis. Honor'. iij. epō et decan.
et thesaurario lingonien̄.

Significauit nob. A. mulier. q cū ipa F.
uiro suo corā decano sc̄a ꝯtrā uicear
chiepi senon̄. i hac pte fugiente. lice
tā ꝯcessit religionē itrandi. ꝯtinentie
tñ uoto eidē i iuncto. et recepta fide ab
ipa q ppetuo ꝯtinet. Ide decanꝰ pr̄ scēz
ꝓfessionē a uiro p̄dco i monasteriū i quo
hitū assumpsat monachalē. asserunt ipm̄

debere religionē itrare. qq; id p° nō ex
pssissꝫ eidē. et hec exp̄ssio illi licentiā nō de
disset. et j. Cōcta. ꝯ'. q. si ē ita et ē talis
etatis d' qua suspitio hri nō possit. ipm̄;
uoti ꝯtinentie obseruatione. itrare monaste
riū ꝯpelli nē pmittatis iuitā. Greg. ix.

Quidam i dno. et j. Mulieres uō que re
licte i maritali thoro lapsi crimine ce
ciderint. si mariti earū ac diligent ꝯ
moniti eas ad frugē melioris uite ꝯ
uslas noluerint recipe p̄ dm̄. i claust'
cū religiosis mulierib; studeas collo
care. ut ꝓpriā pniaȝ ibi agant. Idem
j. moniali monasterij de plosa.

Ordū. C. layco ꝯ te qua suā uxorē ēē di
cebat orta materia q̄onis. R. scī martī i
cosmidin dyac. card. dedimus auditorē.
corā quo dcs. C. adquiendo ꝓponens. q'
debite requisitus eidē cui uxorē eius pt
ꝯsensū de p̄senti et carnis copula ꝯfirmatā
matrimonialr adherere. ꝯ de restitui pos
tulauit. Ad qđ fuit responsū. q ipē p
aīe sue remedio. pura et spōtanea uo
luntate p̄sentib; duob; sacerdotib; reli
giosis. et adhibitis. V. testib; fide dignis.
cū uiri qđ i te habuerat renunciauit
ēo. resignando illud i manib; alti ex sa
cerdotib; sup̄dcis. q i p̄sona eccie resigna
tionē h̄i recipe paruauit. et q idē. C.
se castitatē suaturū pmisit. pauꝑibz
hospital' de p̄ce obsequio se deuouit. et
uictus uoto sollēpni eā et singla sup
dca. et tribuens ei licentiā ad monasteriū
transeundi. te ista uice simile pmittere.
ac tribuere illi licentiā. et ius quodlibet
resignare. sic hec oīa dicebāt p publi
cū instrumētū ēē pbata. man. B. arc
tini notarij ꝯfectū. Uni p̄noiatꝰ C. p
posuit. q cū i strumētū p̄dcm̄ inuisd.
illd i p̄a p̄sona qđ p̄' erat i iecta ꝯtris plu
rib;. i uno alr q i alio fuit ab ipō formā
tū. et cū uix' tibi fuisset sic uba et ube
ra i decelauit. nō dñ colore ꝯtradic gesse

te. ipsum quidam deceptione allegeruntur presen
tes eidem quod in hospitali predictos albis ad libitum
posset uti. ac proprium retinere. Prohibito. B. si
nichominus prauitate. quod non solum ardores
sed et appetitum libidinis extinguere tenedeat.
Propter quod quidam in hac parte fecisse dignoscitur. uerum
seducitur patrem collusionis sub spe promissio
nis. ac sub ea conditione uel modo si posset con
tinentiam obseruare asseruit a se feminam. set
ad illa redeundum est. quod cum tabellio in eius
presentia illorum conficit uel in persona. dummodo non mu
tet sua uoluntas. nichil in esse uidetur. In
super quibus aliquid esse memoratum est. dicta
fuisset. pro quo ad hec se opportet inductum
eo tamen tempore quo talia sunt fieret. preterea si
placet. ac uoluntate pro amore dei et reme
dio anime sue salutem ad uotum. et ad alia
suppeditat noscitur pertinere. Propter quod a conuersione
claustri minime debet discedere. Nichilominus mutata
re. cum se illius creditus esse appareat. ut sint sus
pitione incontinentie prouideat et seculo re
manere. Nos itaque fratri N. consilio te ab
experientie dei. c. finali duximus absoluendum.
preterea ille super hoc silentium imponitur. I. d.

Mulier que fidem suscepit postea nolente uiro
quod ab infidelitate recitetur. Propter quia fuerit
ab eo iudicio esse separata. ad religionem li
bere conuolare. De conuersione infidelium.

Clemens. III. Laudabilem et infra. Interrogasti de sarracenis qui
dum in captiuitate essent. quasdam christianarum
uxores earundem in die et machinationibus oc
ciderunt. utrum qui postea per ipsas ad fidem
christianam conuersi sunt eas de iure possint accipe
re in uxores. uel si duxerint coniugium remane
re eandem. hec tribuuntur. quod regula generaliter
asserentes quod si in morte ipsorum maliciose
fuerint machinate. licet ad studio ad fi
dem accesserint. non eis adherere debent. nec
sunt si adheserint et tollerandi. cum tale con
iugium tali uicio esse operare non ualeret.
Ad hec sarraceni sunt quidam in bello christianos
interfecisse notantur. et christiani sunt sarracenos.

postea uero sarraceni ad fidem conuersi. uxores
eorum quos in belli certamine occiderunt
sibi matrimoniali copulatione. et id ipsum christi
ani de sarracenis mulieribus quibus ad
fidem fecisse noscuntur. que postquam de pos
modo conuenerunt uiciatam. prouinciali ista
ter expostulat. In hiis igitur respondeo. quod cum ta
les non perpetrauerint uirorum dicitur de
functorum. minime. inter hi presentes licite possunt
esse. et tali copulati diuortium nequiunt
postulare. Gregorius. IX. argentino episcopo.

Ex litteris tuis accepimus. quod quidam de iuday
ce ciuitatis tue ad christum uerum lu
men adductus. uxore sua in iudaysmo
relicta. in iudicio postulauit instanter ut
eorum filius conuertus assignaretur eidem ad
fidem catholica quam ipse susceperat profi
tendum. ad quod illa respondit. quod cum puer
adhuc in etatis existat. propter quod magis ma
tris indiget solacio quam paterno. sequitur ante
partum onerosius. dolorosius in partu.
ac post partum laboriosius fuisse noscatur.
ac ex hoc legittima auctoritate maris in fe
mine magis matrimonium quam patrimo
nium nuncupatur. dictus puer aput eam
debet conuenienter remanere. et infra. Cum autem
filius in patris potestate consistat cuius sequitur
familiam et non matris. et etate tali
quod non debeat remanere apud illas propter
nas de quibus possit esse suspecta. quod saluti
uel uite non esset inde. Ille et puerum post matri
nium apud patrem non suspectum ali debe
at et morari. maxime puerum si cum remanserit
non contigerit apud ipsam. posset ipsum ad
ducere ad infidelitatis errorem. in fauorem
maxime christiane fidei. respondeo. patri eidem debe
ri filium assignari. De uoto et uoti
redemptione.

Alexander. III. exonien. episcopo.

De peregrinatione uestra an elemosinis pos
sint redemi. uel pro necessitate in aliud com
mutari. respondeo. quod ab eo qui presidet pendet ar
bitrio. ut si consideret diligenter qualitate personarum
et causam commutationis. s. an ex infirmitate

seu abstinentia diuitiarum. aut alia causa pro
babili peregrinatio. aut redemptatio me
lior fuerit. et deo magis accepta. et secundum hec
debet circa dispensare. Idem norwicensi episcopo.

Uenientes ad nos. R. nuntius accepimus.
quod in puerili etate potius ierusalem dum
posuit proficisci. audiuimus quoque quod sepul
chrum dominicum promiserat uisitare. fidem
dedit. et sua recepit ab eo. quod sibi in uia
fideles persequi existerent. et infra. Nos autem ipsum a
uoto quod in etate tenera facilitate potius
quam ex arbitrio discretionis promisit absol
uimus. ita tamen quod de uoto elemosinis re
dimat. et iuxta consilium tuum toto uite sue
tempore uni pauperi quamdiu in adhuc fuerit
tes sufficienter debeat prouidere. Idem ma
gistro. A. de nardeforde.

Litterarum tua. et infra. Cum ex quadam infirmi
tate nimio fuisset mortis pauore per
territus. hec illa prouisum. nec diu hic mo
raturus. proponens et animo quod religionis habitum
esse aliquid susceptiurus. et infra. Tibi respondemus.
quod sed plus non est in uoto processum. transgressore
iudicari non poterit si non impleuit quod de
uouit. Idem.

Scripturae. et infra. Reus uoti aliquatenus non
habetur. quod temporale obsequium et in perpetuum non
sorte religionis obseruantia commutare. In
nocentius. III. strigonien. archiepiscopo.

Non est uoti dicendus transgressor. qui quod uolu
it. aut se ad portum distulit adimplere. Sane
significauit nobis rex ungarie. quod cum in regni
turbatione consilium et auxilium tuum sibi sese
rit actenus profuisse. ualitati eius non modo
dicunt derogantes si ierusalem sic ex uo
to teneris uiagio proficiscaris in pacato. et infra.
Sedeque. et cetera. quod non prius iter arripias ierusalem
adeundi. quod regnum ipsum fuerit tranquillitati
pristine restitutum. uel super hoc receperis
ab apostolica sede mandatum. Idem andree duci.

Licet uniuersis liberum sit arbitrium in uo
uendo. usque adeo tamen solutio necessaria est.
ut per uotum sint salutis proprie dispendio

alicui non liceat resilire. Accepimus itaque
quod dum rex ungarie pater tuus agens in ex
tremis. uotum quod uouerat domino ierosolimi
tanum prouinciam in forti manu. corde humili
uisitare. sub terminatione maledictionis
paterne commisit tue fidei exequendum. et tu
assumpto crucis signaculo te adimpleturum sine di
latione aliqua promisisti. et infra. Quod quamquam prospicias ce
teris solicitudinibus usque ad festum exaltatio
nis sancte crucis debitum accepte crucis absolutus
propositum iter arripias et humiliter prosequaris.
ne si onus tibi a patre iniunctum et a te sponte
susceptum occasione qualibet distuleris patris
te reddas successione indignum. et hereditatis
emolumentis priueris. cui recusatus honera
supportare. sciturus excommunicationis anathematis te uin
culo subiacere. et iure quod tibi si deus rex sine pro
le decesserit in regno ungarie competebat or
dine geniture priuandum. et regnum ipsum ad
minorem fratrem tuum apostolica prouisione deuoluendum.
Idem trecen. episcopo.

Magne deuotionis. et infra. Cum tracensem ecclesiam ad liber
tatem ecclesiasticam gratularemur. non probabilem quod per cam
panie comitem in ultramarinis partibus constitu
tum eidem esse possis credens possit esse facili
subuenire ad ipsum proposuisti accedere. ac in
signum peregrinationis et deuotionis tue ori
entalis crucis domini assumpsisti. et infra. Quamuis
uis audita morte ipsius intentione tua as
pirans est frustrata. noluisti tamen sine consilio
apostolice sedis ad propria remeare. sed ingressus ur
bem intentionis tue propositum ac statum trecensis
ecclesie nobis humiliter exposuisti. et infra. Nos quidem curia
papue duximus in hac negotio attendendam quod
liceat secundum equitatem. quod deceat secundum honesta
tem. et quid expediat secundum utilitatem. Sane non
uidebatur quod nostre liceat ut uictores. cum uox
clamaret prophetica. Uenite et reddite domino
deo uestro. ut primum ad consilium secundum ad impe
rium referentur. Set nec decens uidebatur
cum sit scriptum in euangelio. Nemo mittens
manum ad aratrum aspiciens retro aptus est
regno dei. preterea non uidebatur expedire

cum de absolutione tua scandalum posset laicorum mentibus generari. Dicebatur enim quod de clericorum exemplo crederent se ad voti observantiam non teneri. Quod enim agitur a praelatis facile trahitur a subditis in exemplum. Iuxta quod Dominus inquit ad Moysen in Levitico: Si sacerdos qui est unctus peccaverit, faciet delinquere populum. Verum aetas in te senectutis defectus atque circumstantiae quibus iuxta labores et dolores suos tolerare posses in contrarium allegabantur, et ecclesia tua suspensa cum videretur pastoralis sollicitudinis et legatus sine cuius assensu forsitan votum peregrinationis emittere non debueras. Item ipsum est votum quod ex sui forma simplex et honestum erat ex parte voventis minus licitum videbatur. Cum enim iuxta canonica instituta clericus absque sui episcopi licentia peregrinari non debeat, et episcopus non minus immo potius sedi apostolicae sit astrictus, videri merito poterat quod absque generali vel speciali licentia votum peregrinationis quo te tam diu absentares emittere non deberes. Item. Cum igitur in lege veteri in qua non minus praeceptum domini obligabat quam votum hodie obliget, interdum primogenita quae domino mandabantur offerri quandoque domino redderentur, ut primogenita Levitarum, quandoque redimerentur, ut aliarum tribuum, quaedam commutabantur in aliud, sicut primogenitum asini quod ove commutabatur, ex hoc attendentes quod votum commutari possit in opus aliud pietatis, non curantes quod os loquentium iniqua loquatur, dum tamen non recedamus a tramite veritatis, de illius auctoritate securi qui cum audisset a discipulis: Nonne scis quod Pharisaei audito hoc verbo scandalizati sunt? respondit: Sinite illos, caeci enim sunt et duces caecorum, et pro te et familia tua licentiam concedimus votum peregrinationis taliter commutare: expensas quas facturus eras eundo, morando et redeundo facturus, alicui religioso committas, in necessarios usus terrae illius sine diminutione qualibet differendas. Item labore et laboribus tempestates sollicitatus instando vigiliis, devotionis orationibus et ieiuniis fortius te exerceas. Ad hanc indulgentiam tibi faciendam specialiter nos induxit quod cum liberalitate tua decens esset per dictum comitem assignandam pro papiae votum peregrinationis emiseris, eo sublato de medio, quod cessante causa facile cessare potuit et effectus.

Idem Cantuariensi archiepiscopo.

Quod super his. Item. Quaesivisti de his qui pro succursu terrae sanctae signo crucis assumpto propter infirmitatem vel paupertatem vel aliam iustam causam votum non possunt utiliter adimplere, cum sit distinctione receptis in mandatis, ut eos qui signum crucis assumptum abiecerint ad resumptionem ipsius et executionem voti compellas. Nos igitur taliter respondemus quod debiles et inopes magis illuc defectum quam ad profectum accedunt, cum isti pugnare non possint et illi mendicare cogantur, nisi forte sint nobiles et magnates qui suis secum expensis bellatores adducant, vel artifices et agricolae qui de laboribus suis possint acquirere necessaria et terrae sanctae subsidium ministrare, quibus non nihil aliud propter brevitatem possessionum et paucitatem christianorum ibi fuit opportunum. Unde credimus distinguendum inter illos qui temporalem et eos qui perpetuam impedimenti causam videntur habere, quod primis est indulgenda dilatio, his autem redemptio indulgenda, ac rerum facultatibus pensatis quas possident aut quas facturi erant expensas profecti, pretium competens pro labore in subsidium terrae sanctae transmittant, exequendum per alios quod per se nequeunt adimplere. ¶ Rursus inter alios qui pro defensione terrae sanctae votum peregrinationis emittunt et eos quibus pro satisfactione suorum criminum iter peregrinationis iniungitur credimus distinguendum, quia circa primos plus terrae sanctae succursus, et circa secundos plus labor itineris secundum intentionem voventis vel poenitentis debet attendi. Unde si quis hoc modo voverit et invalidus ad pugnandum quamvis habilis ad eundum, melius est redimere votum quam expensas consumere. Quod et de poenitente qui propter debilitatem non potest iter iniunctae peregrinationis implere, sane valet intelligi, non autem de illo qui quamvis sit impotens ad bellandum, potens tamen est ad eundum. Item. ¶ De mulieribus autem credimus hoc observandum, ut quae remanere noluerint viros suos sequantur. Ceterae vero nisi forte divites sint, quae secum in suis expensis possint ducere bellatores, votum redimant quod voverunt.

Idem eidem.

Ex multa tuae sollicitudinis prudentia. Item. Ex consultatione quam ad requisitionem tuam super negotio crucesignatorum olim edidimus, una tibi est ad alias quaestiones, et utrum quod in eadem dicitur vis constituat generale, ut passim praelatis quibuslibet illos secundum formam expressam absolvere liceat, qui eorum sunt iurisdictioni commissi, sollicite requisisti. Ad hoc igitur respondemus quod in consultatione nostra vis continetur, et licet ad quales ad quos tamen spectet eius executio nullatenus explicetur, illis autem solummodo vis hoc exequendum intelligitur qui super hoc mandatum ab ecclesia romana receperint speciale. Sicut igitur illi est intelligendum quod consequenter talis requisiverit, de quibus religiosis intelligendum hoc esset, utrum scilicet religiosi voverent illi qui tamen religionis habitum susceperint, quorum plures professione sunt ignari, an ei qui sunt dignitate praelati. Sic religionem debet aliis praeeminere, illa ad neutros illorum executio utrumque spectat nisi per sedem apostolicam eis specialiter delegetur. ¶ Secundo quaesivisti utrum quod dicitur super his voventium qui est inutilis ad pugnandum, quamvis habilis sit ad eundum, melius est ut redimat votum quam consumat expensas, generaliter accipi debeat, ut nobiles et magnates qui sunt consilio instructi et multos secum possint ducere bellatores, an minores tantum verbum hoc comprehendat. Unde si ad superiora oculum tuae considerationis extendas, quoniam ita invenies in serie consultationis nostrae solutum, ubi dicitur quod debiles et inopes magis in defectum terrae sanctae quam ad eius profectum accedunt, et etiam quivis possit dici minus, quod non sunt inutiles ad pugnandum, qui et si per se pugnare non possunt, nihilominus tamen consilio adhuc valent pugnantibus et per se defectum per alios relevare. Item. Quod autem super poenitentibus mulieribus quae remanere noluerint, et de aliis intelligendum esse qui se ad peregrinationis propositum vel licet voto minime astrinxerint. Item. In eodem quoque necessitate propter terram ne terrae sanctae impediatur subsidium, viri praeter uxorum assensum huius peregrinationis profiteri votum licite valeant et quod voverint libere adimplere. Ut autem consentiat sive attendi commode de. De clericis vero diximus respondendum quod cum clericis officium eos reddat inhabiles ad pugnandum, nisi autem consilio fuerint vel officio praedicationis instructi, aut magnates sint officio deputati, aut usque adeo divites fuerint et potentes ut in expensis suis aliquos secum ducere valeant bellatores, magis ab eis expedit redemptionem accipere quam ad votum illos cogere persequendum, si necessitas exigat vel utilitas persuadeat. Hoc autem de voventibus dicimus, non de his quibus labor peregrinationis in poenitentiam est iniunctus.

Idem.

Per tuas nobis litteras intimasti, quod in Constantinopolitana ecclesia ... regulare votum solemniter emisisse et postea promisisse in manibus praelati eiusdem ecclesiae ... postquam a sede apostolica redisses, votum quod emiseras impleturum. Cumque tamen ipso ... non curasses quod voveras adimplere, eadem ecclesia votum transgressionem vocatum fuisse ad regimen ecclesiae Gebennensis. Item. Nos igitur de communi consilio, ut si tuam sanare desideras conscientiam, regimini resignes ecclesiae memoratae ac reddas altissimo vota tua, quod si capitulum eiusdem ecclesiae Gebennensis te secundum canonicos duxerit eligendum, electionem potius recipere de te factam.

... Havelbergensi et ... episcopis.

Postulastis an vobis professis ordinem regularem, quorum alter cruce signatus est et reliquus eius susceptionem desiderat, aliquatenus liceat vicesima proventuum ecclesiarum vestrarum deputata succursu terrae sanctae vobiscum deferre. Item. Dicimus ... respondemus quod si ecclesiae vestrae per absentiam vestram enormiter non laedantur, et vos utiles fueritis terrae sanctae illuc pariter et exemplo, quod constat vestrae discretionis relinquendum, dimissis procuratoribus idoneis in ecclesiis vestris, proficiscimini et tenemini votum pe-

continentiam adimplere. et sic post triennium uxoris transire ualeat ad uitam et se subsidio deputare. **De statu monachorum et canonicorum regularium.**

Gregorius nonus archiepiscopo neapolitano. Theodosius et c. Aliam monasterio nec tu nec episcopi tui per diligentiam disciplinae aliquas molestias inferatis. aut sigillum illud per diuisionem ab ... accedere. uolumus uenerabilem cum monachis ibi pro uictualibus debeat prestare quod a fidelibus ualeat offerri congregare. et c. ... Monachi non pro uoto recipiantur in monasterio. nec peculium permittatur habere. nec singuli per uillas et oppida per quascumque parochiales ponantur ecclesias. sed in maiori conuentu aut cum aliquibus fratribus maneant. nec soli inter seculares homines spiritualium hostium conflictum expectent. salomone dicente. Ve soli. quia si ceciderit non est qui subleuet eum. Si quis autem exactus pro sua receptione aliquid dederit. ad sacros ordines non ascendat. is uero qui acceperit. officii suspensione mulctetur. Qui autem peculium habuerit. nisi ab abbate fuerit ei pro iniuncta administratione permissum. a communione remoueatur altaris. et qui in extremis cum peculio inuentus fuerit. et digne non penituerit. nec oblatio pro eo fiat. nec inter fratres recipiat sepulturam. quod et de uniuersis religiosis precipimus obseruari. Abbas autem qui diligenter ista non curauerit. officii sui iacturam se nouerit incursurum. Prioratus quoque seu obedientie pretio [illegible] nulli tradantur. alioquin dantes et recipientes a ministerio fiant ecclesiastico alieni. Priores autem cum in ecclesiis conuentualibus per electionem capitulorum suorum canonice fuerint instituti. nisi pro manifesta causa et rationabili non mutentur. uidelicet si fuerint dilapidatores. si incontinenter uixerint. aut tale aliquid egerint. pro quo amouendi merito uideantur. aut etiam si pro necessitate maioris officii de consilio fratrum fuerint transferendi.

Alexander iii. abbatibus et c. ordinis. Peruenit ad nos quod hec sunt pluracio et c. dolentes dicimus. quod et si non ab omnibus. neque in omnibus a plerisque tamen et pluribus ab illa sancta institutione discedant. dictum ut aliqui ex uobis preter constitutionem ordinis uestre regulam. uillas. ecclesias. et decimas possideant. fidelitates et hominia sumere. ... et tributarias tenere. et c.

Quocirca prelibati monachis exhortamur. quod domus ille que a prima sui origine in ipso ordine fuit fundate. constantius eminus sunt gerere. et c. Si enim religiosus originalibus ordinis institutis ad communia noluerint aliorum monasteriorum iura diuertere. oportebit nos communia iure censere. quod dignum est ut quae simile cum aliis uitam susceperunt. similem cum aliis sententiam in legibus disciplinae. Certum domus illa que de aliis instituciones se ad unum ordinem transtulerit. uiri seculares se satagunt conformare. relictis possessionibus. uel eis commutatis quas institutio uestra non recipit. sic se in omnibus religiosis uite conapietur ut quemadmodum gaudent se in sinceritate ordinis et habitus ... paupertate assumptos. sic etiam in paupertate secularium rerum se letentur uitae instructionibus conformatos.

Clemens iii. Super quodam canonico regulari qui in articulo mortis agens licet a priore suo conuentus proprium quod contra regulam latenter habuerit noluerit resignare. et sic diem clausit extremum. et fuit inter alios fratres traditus sepulture. et c. Ita. et c. Respondemus quod ille canonicus non tam fuerit iam ecclesiastica sepultura priuandus. uerum etiam si sine maximo scandalo poterit fieri. de ipsa penitus dignus est eicienda. hoc autem cum forte contigerit in similibus agendum.

Innocentius iii. plebano sancti germani. Quod dei timore postpositus sed ex fructibus tuis colligere euidenter. cum opera que facis testimonium perhibeant ueritati. Sane quondam deliberasti ad frugem melioris uite transire et fecisti plebanum resignationem. coram fratribus sancti uictoris bonorum promissione de tua conuersatione fecisti. neque professionem sollempnem emisisti. neque habitum religionis assumpsisti. sed parrochiam plebis eiusdem attendentes te laudabiliter prefuisse a florentino episcopo impetrauit. ut ministrare deberes. hoc est per presbyterum cardinalem apostolice sedis legatum propositum admisisse. quia dum

parrochiam a nobis uice tamen supplicante postularis. presertim cum de licentia prioris sancti uictoris nescias accessisse id fecisse. licet autem in clausura conclauo et monachis caueatur. ne singuli per uillas et oppida. per quascumque parochiales ponantur ecclesias et c. Quia tamen illud de canonicis regularibus specialiter non cauetur. qui et si a sanctorum monachorum consortio non putentur seiuncti. regule tamen inseruiunt laxiori. et parrochias canonici in monachis possunt ad earum parrochialium regimen in plebes ordinari. ex quo debent predicationis officium quod presbyterorum est exercere. sic tamen duximus postulantes. ut excessus plebanis officium si commode fieri poterit inter canonicos regulare tecum habeas ad cautelam. cum in his qui dei sunt et regularis obseruantie tam communio quam solatio perfruaris.

Idem abbati et conuentui sublacensi.

Cum ad monasterium sublacense et c. firmiter inhibuimus ne quis decetero monachorum litteris commissis uteretur. et c. Prohibemus quod districte in uirtute obedientie. sub obtestatione diuini iudicii ne quis monachorum proprium aliquo modo possideat. sed si quis aliquid habet proprii. totum incontinenti resignet. Si uero post hoc proprietatis aliquid fuerit deprehensus habere. regulari monitione premissa. de monasterio expellatur. nec recipiatur ulterius. nisi penitentiam secundum monasticam disciplinam. quod si proprietas apud quemquam inuenta fuerit in morte. ipsa cum eo in signum perditionis extra monasterium in sterquilinio subterretur. secundum quod beatus gregorius narrat in dyalogo se fecisse. Unde si quid cuiquam aliquid fuerit specialiter destinatum. non presumat illud accipere. sed abbati uel priori. aut cellerario assignetur. In oratorio uero. refectorio. et dormitorio continuum semper silentium obseruetur. In claustro quoque certis horis et locis secundum antiquam consuetudinem monasterii laudabiliter obseruabit.

Et in refectorio nullus eorum carnes uescatur. nisi quibusdam sollempnitatibus sicut aliquando fieri consueuerit. quando comedat cum abbate paucis inductis. ut extra refectorium edat carnes. eum in illis diebus propter regularis disciplina sic fuit

diebus obseruanda. sed si extra refectorium in infirmario esum carnium credat esse licere. quod quidem ex indulgentia possit abbas uiuendum aliquos fratrum nec hos. nec illos prout necessitas postulauerit aduocare. ipsorum secum in camera melius et plenius exhibere. porro debiles et infirmi quam minutione indigent uel aliqua medicina. non secum in camera. sed omnes in infirmario que necessaria sunt tam in carnibus quam in aliis recipiant competenter. quod si quis eorum debilis fuerit aut delicatus. ut non possit communibus cibis esse contentus. sic ei prouideatur sine scandalo aliorum. ut si abbas uel prior uoluerit in refectorio tantum sibi specialem cibum aliquem competentem non autem illum secum sed ante se faciat apportari. de quo ille ipse faciat prout tantum pro substentatione nature. Tales autem ad agendum officia monasterii deputentur. qui fideles sint et discreti. nec alicui committatur aliqua obedientia pretio possidenda. tanquam in sua sit uita locetur. sed cum oportuerit amoueri. sine contradictione qualibet reuocetur.

Prior autem preceptis post abbatem potens sit in opere et sermone. ut exemplo uite. et uerbo doctrine fratres suos et instruere possit in bono. et a malo reuocare. zelum religionis habens secundum scientiam ut delinquentes corripiat et castiget. obedientes foueat et confortet. Abbas uero cui omnes in omnibus reuerenter obediant. quanto frequentius poterit sit cum fratribus in conuentu. uigilem curam et diligentem sollicitudinem gerens de omnibus. ut de officio sibi commisso dignam deo possit reddere rationem. quod si prelatum ordinis fuerit aut contemptor. seu negligens aut remissus. procul dubio se nouerit non solum ab officio deponendum. sed etiam alio modo secundum regulam castigandum. cum offensa non solum propria uerum etiam aliena de suis manibus requiratur. Nec existimet abbas quod super habenda proprietate possit cum aliquo monacho dispensare. quia abdicatio proprietatis sicut et custodia castitatis adeo est annexa regule monachali. ut contra eam nec summus pontifex possit licentiam indulgere.

Idem in concilio generali. In singulis regnis siue prouinciis fiat de tri

cinnio in triennium, salvo iure dioecesanorum pontificum, commune capitulum abbatum atque priorum abbates proprios non habentium, qui non consueverunt tale capitulum celebrare. Ad quod universi conveniant, praepeditionem canonicam non habentes, apud unum de monasteriis ad hoc aptum, hoc adhibito moderamine, ut nullus eorum plus quam sex evectiones et octo personas adducat. Advocent autem caritative in huius novitatis primordiis duos Cisterciensis ordinis abbates vicinos ad praestandum sibi consilium et auxilium opportunum, cum sint in huiusmodi capitulis celebrandis ex longa consuetudine plenius informati. Qui absque contradictione duos sibi de ipsis associent, quos viderint expedire. Ac ipsi quatuor praesint capitulo universo, ita quod ex hoc nullus eorum auctoritatem praelationis assumat. Unde cum expedierit, provida possit deliberatione mutari. Huiusmodi vero capitulum aliquot certis diebus continue iuxta morem Cisterciensis ordinis celebretur. In quo diligens habeatur tractatus de reformatione ordinis et observatione regulari. Et quod statutum fuerit, illis quatuor approbantibus, ab omnibus inviolabiliter observetur, omni excusatione, contradictione et appellatione remotis. Proviso nichilominus, ubi sequenti termino debeat capitulum celebrari. Et qui convenerint, vitam ducant communem, et faciant proportionaliter simul omnes communes expensas. Ita quod si non omnes potuerint in eisdem, saltem plures simul in diversis domibus commorentur. Ordinentur etiam in eodem capitulo religiosae ac circumspectae personae, quae singulas abbatias eiusdem regni sive provinciae non solum monachorum, sed etiam monialium secundum formam sibi praefixam vice nostra studeant visitare, corrigentes et reformantes quae correctionis et reformationis officio viderint indigere. Ita quod si rectorem loci cognoverint ab administratione penitus amovendum, denuntient episcopo proprio, ut illum amovere procuret. Quod si non fecerit, ipsi visitatores hoc referant ad apostolicae sedis examen. Hoc ipsum regulares canonicos secundum ordinem suum volumus et praecipimus observare. Si vero in hac novitate quicquam difficultatis emerserit, quod per praedictas personas nequeat expediri,

ad apostolicae sedis iudicium absque scandalo referatur, ceteris irrefragabiliter observatis, quae concordi fuerint deliberatione provisa. Porro dioecesani episcopi monasteria sibi subiecta ita studeant reformare, ut cum ad ea praedicti visitatores accesserint, plus in illis inveniant quod commendatione sit dignum, quam quod correptione, attentissime praecaventes, ne per eos dicta monasteria indebitis oneribus aggraventur, quia sicut volumus superiorum iura servari, ita inferiorum nolumus iniurias sustinere. Ad hoc districte praecipimus tam dioecesanis episcopis quam personis quae praeerunt capitulis celebrandis, ut per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, compellant advocatos, patronos, vicedominos, rectores et consules, magnates et milites, seu quoslibet alios, ne monasteria praesumant offendere in personis aut rebus. Et si forsan offenderint, eos ad satisfaciendum compellere non omittant, ut liberius et quietius Deo valeant famulari.

Honorius iii. abbatibus et monachis Cluniacensibus. Ea quae pro religionis honestate. Et infra.

Porro cum visitatores secundum statutum generalis concilii ordinati a generali abbatum capitulo processerint ad visitationis officium exequendum, de statu monachorum et observantiis regularibus diligenter inquirant, et tam in spiritualibus quam temporalibus corrigant et reforment quae viderint corrigenda. Ita tamen quod monachos delinquentes per abbatem loci corrigi faciant, eisque iniungi poenitentiam salutarem, iuxta sancti Benedicti regulam et apostolica instituta, non secundum normam pravae consuetudinis, quae quasi pro lege in quibusdam ecclesiis invaluit. Ipsi tamen visitatores monachos quos contradictores invenerint et rebelles, iuxta modum culpae iuxta vim regularem censuram percellant, absque personarum delectu, non parcendo rebellibus, ob suam pertinaciam vel potentiam amicorum, quia ovis morbida eiciatur ab ovili, ne inficiat oves sanas. Si vero abbates in corrigendis iuxta visitatorum mandatum et regularia instituta se ipsos suis monachis inventi fuerint negligentes, proclament et corripiant, et tam

puniant per se et capitulum generale, quod poena ipsorum sit aliis in exemplum. Quod si abbas non excepti fuerint a visitatoribus nimis negligentes et remissi inventi, id loci dioecesano denuntient suo monasterio, et per illum certi et fideles et prudentes coadiutores usque ad capitulum generale. Si autem dilapidatores inventi fuerint vel aliter merito amovendi, per dioecesanum, postquam hoc ei a visitatoribus denuntiatum fuerit, amoveantur absque iudiciorum strepitu a regimine abbatiae. Ac monasterio provideatur in administratore idoneo, quousque provisum canonice fuerit. Donec ipsi monasterio fuerit de abbate provisum. Quod si forsan episcopus hoc adimplere noluerit vel neglexerit, visitatores vel praesidentes capitulo generali defectum episcopi apostolicae sedi non differant intimare. Hoc idem circa exemptas abbatias fieri praecipimus, ut per visitatores vel praesidentes capitulo generali, depositione ipsorum sedi apostolicae reservata, cum ut alterutra amovendi videbuntur, interim per visitatores vel in capitulo praesidentes ab administratione suspensio administrator monasterio deputetur. Illorum autem excessus et alia quae inventa fuerint intimanda capitulo praesidentes nobis denuntient per fideles nuntios et prudentes, quibus de communi contributione abbatiarum iuxta cuiuslibet facultatem sufficientes ministrentur expensae. Decernimus autem visitatores per quaerant priorum visitatorum vestigia diligenter, et eorum negligentias et excessus referant se conferre capitulo generali, ut iuxta culpam publice debitam poenam portent. Idem et de abbatibus praesidentibus generali capitulo praecipimus observari. Praecipimus quoque ut in nullis monasteriis ad perpetuas recipiant abbates et monachi decretos clericos saeculares. Nec hi qui iam recepti sunt locum vel vocem in capitulo, dormitorio vel refectorio, seu claustro sibi vendicare contendant. Seu monachorum cetibus temporaliter se miscere praesumant. Sed beneficiis sibi concessis contenti quiete vivant honeste. Oportet enim obsequia in monasteriis studiose impendentes. Nullus ubique in spiritualibus aut temporalibus exigat in ipsis monasteriis vel usurpet. Ea quoque talium a visitatoribus inventa fuerint communi

provisione in non exemptis, et per visitatores vel praesidentes generali capitulo in exemptis buccellas provenire censeat. Hoc autem omnia in monasteriis quae non habent abbates proprios, sed priores, nec non in monasteriis monialium quo ad articulos abbatissis et monialibus congruentes praecipimus observari.

De religiosis domibus ut episcopo sint subiecte.

Gregorius Victori archiepiscopo Neapolitano.

Nulle autem ad basilicam quae dedicanda est debet dioecesanus civitatis episcopus antequam fundatores baptizaverint idonee, et ad cuius consignationem sub annua donatione contulerint. Non enim extraneus aut locus hoc quaerentibus distribuitur. Sed ille ad consecrationem vocetur, cui per huiusmodi quae subscriptionem constat debere pertinere.

Idem Acceptio abbati.

Quia monasterium quod in fundo Maciano situm est, civilitate faciente dicitur desolatum, illud tuo monasterio cum omnibus rebus suis vel quae ei competunt adiacentibus perpetuo uniendum. Et infra. Ipsum autem monasterium sic tuae nos ordinationi commisisse cognoscas, ut tamen iurisdictionem illic non episcopus sortiatur, in cuius civitatis monasterium ipsum est situm, sed in cuius dioecesi habetur. Ista sic huius loci ordinatione disposuimus, ut tamen iura sua singulis episcopis inviolata serventur. Ex decretis Aug. pp.

De xenodochiis et aliis similibus locis per sollicitudinem episcoporum in quorum dioecesi existunt ad easdem utilitates quibus constituta sunt ordinentur.

Urbanus iii. Armenien. episcopo.

Ad haec. Et infra. Inquisitioni tuae taliter respondemus, quod si locus ad hospitalitatis usum et pauperum provisionem fuerit sicut monasterium ante pontificem destinatus, cum sit religiosus, non debet mundanis usibus deputari. Circa vestibus et ligneis vasis et aliis utensilibus ad cultum religionis per pontificem deputatis antiqua consuetudo indubitanter observatur, et venerabilium patrum edocet sanctio.

Innoc. iii. Constantinopolitano patriarche.

Inter cetera. Et infra. Quamdiu monasteria per regulares poterunt remanere ordinata, non sunt ad saeculares clericos transferenda. Sed et si regulares defuerint, propter eorum defectum in eis saeculares clerici poterunt ordinari.

Idem abbati et fratribus

excipere ferretur.

Continetur in presentia nostra episcopus Albanensis in ecclesia quod pauli dicitur in qua ius patronatus monasterio vestro recognoscebatur a nobis ius episcopale petebat: quoniam sita erat in diocesi Albanensi et ita de iure suo ei tenebatur in episcopalibus respondere. Ex parte vero yconomi vestri propositum fuit ex adverso quod etsi ecclesia sita esset in diocesi Albanensi, ei tamen non tenebatur in aliquo respondere. Cum dominicus levita nunc episcopus qui fuerat episcopus Albanensis universas ecclesias ad vestrum monasterium pertinentes in diocesi eius sitas et quod iuris tam in monasterio vestro quam in eas habebat, in emphiteosim sub annua .viii. denariorum usualium pensione monasterio vestro concesserit, ita videlicet ut liceret abbati et fratribus a quocumque vellet episcopo cum ordinatione clericorum et consecratione altarium in ipso monasterio et predictis ecclesiis optinere. In quibus etiam nobis etiam monetarum ex indulgentia et C. pp. p. nostri quod ab eo factum fuerat confirmavit. Unde et si ecclesia ipsa fuisset aliquando Albanensi subiecta, monasterium tamen vestrum tamquam legitima se poterat prescriptione tueri, cum per xl. annos ipsam pacifice possedisset. Cetera yconomus episcopi concessionem episcopi levitarum tenere dicebat utpote continentem symoniacam pravitatem. Cum enim monetarum monasteriis cessisset et tamen in ordinationibus clericorum et altarium consecrationibus indulsisset eis plenariam libertatem, non est dubium quin cum spiritualia hec existant, cum ipso quod super huiusmodi recompensationem certe pensionis acceperit, commisit vitium symonie. Unde concessio huiusmodi nullius esse debet firmitatis. Confirmatio autem sedis apostolice fuerat per subreptionem optenta cum tacita de pensione nulla mentio habeatur. Et infra. Cum autem non insolitum sit nec novum ut cum episcopis concessis pro piis locis aliquid de iure suo in eis non pensionis illos quibus cum libertatis privilegium vel prerogativam aliquam aliquibus ecclesiis indulgeant, grata acceptione censum aliquem dictarum et litteris nostris ad successorum memoriam nostrorum census ex primam intentione duximus: ut prefatis yconomo monasterii vestri yconomo eiusdem episcopi super ecclesie nomine in solutione pensionis predicte in eius casu quam contingit predictam ecclesiam et revertatur

tione subtracte a xl. annis per mediam eandem perdis sententiam suam deputavimus. Et eidem yconomo vestro ab impetitione yconomi eiusdem episcopi super alis reddimus absolutum, imposito illi silentio in perpetuum. Idem abbati et conventui farfen.

Cum venerabilis frater noster .I. sabinensis episcopus ecclesiam sancti Angeli de castro cum suis pertinentiis et possessionibus petivisset. Asserens eam tam in spiritualibus quam in temporalibus ad se pertinere, allegavit autem contra ius eius quod ecclesia ipsa sita sit in diocesi Sabinensi, sub ipso debebat consistere potius, in quibus quoque ad se dictam ecclesiam pertinere nitebatur ostendere per publicum instrumentum in quo continetur expresse .I. sabinensem episcopum .h. farfensi abbati et duabus personis post ipsum dictam ecclesiam cum suis pertinentiis locavisse pro annua .iiii. solidorum papiensium pensione. Sed pars vestra proposuit instrumento predicto nullam fidem posse adhiberi propter superinductam scripturam et rasuram in loco suspecto factam, videlicet annorum ipsius recensere. Et infra. Quia igitur nobis constitit ecclesiam supradictam constitutam in diocesi Sabinensi episcopale ius in omnibus spiritualibus eidem episcopo adiudicavimus in eadem, illis tamen exceptis que per auctentica scripta ei dignoscuntur esse subtracta. Et infra. Quia non instrumentum predictum per quod episcopus intendebat ecclesiam quoad temporalia vendicare, ad faciendam super hoc fidem invalidum esse cognovimus, utpote per predicta de iure suspectum, vos ab impetitione ipsius quoad temporalia eiusdem ecclesie duximus absolvendos. Idem.

Cum dilecti filii et infra. Quia etsi non poterat in tua presentia contendere, cum nuntii monasterii se procurantes vel rationabiliter litteras non haberent, ea ipsa duximus examinanda mandantes quatinus si constiterit abbatem ad sedem apostolicam quod episcopus in eum suspensionis vel excommunicationis et in monasterium interdicti sententias tulisset legitime appellasse, vel monasterium a iurisdictione episcopi eiusdem exemptum, eo non obstante quod abbas ab eo denuntiatus est, fratrum suorum assensum et obedientiam requirere, cum ferens et dolus ei patrocinari non debeant, videatis illas sententias non tenere. Quod si abbas in exceptionibus prehabitis defecerit, nec legitima se potuerit prescriptione tueri, licet probet se aut predecessores

suos appellasse, nichominus monasterium iudicetis aquensi ecclesie subiacere. In cuius diocesi est fundatum. Sed mulier eo comprobante appellationis deficiente, si vobis constiterit de exemptione vel legitima prescriptione, tam abbatem quam monasterium ab impetitione episcopi absolvatis. Idem in galeno generali.

Ne nimia religionum diversitas gravem in ecclesia dei confusionem inducat, firmiter prohibemus ne quis de cetero novam religionem inveniat, sed quicumque ad religionem converti voluerit, unam de approbatis assumat. Similiter qui voluerit religiosam domum de novo fundare, regulam et institutionem accipiat de approbatis. Illud etiam prohibemus ne quis in diversis monasteriis locum monachi habere presumat, nec unus abbas pluribus monasteriis presideat. De capellis monachorum et aliorum religiosorum.

Urbanus .iii.

In ecclesiis ubi monachi habuerint presbyteros per monachos non regatur, sed cappellanus qui populum regat ab episcopo per consilium monachorum instituatur, ita ut eius solo episcopi arbitrio tam ordinatio eius quam depositio et totius vite pendeat conversatio. Innocentius .iii. archipresbitero et aliis sancte cecilie.

Cum dilecti filii .m. syndicus ecclesie vestre ab yconomo sancti Laurentii de prisanula in servitiis baptismatis, capitulo et aliis subiectionem postulans possidere et petitorium intentabat. Cum enim ecclesia sancti Laurentii sit in parrochia vestra fundata, debet de iure communi ecclesie vestre in predictis subiacere, quia nec privilegium exemptionis habet nec prescriptionem per se poterat allegare. Cum illa ecclesia sancte cecilie prescripsisset, sicut per testes dicebat legitime approbatum. Preterea cum coram .C. pp. p. nostro super predictis intendit inter vos et predictam ecclesiam questio verteretur. .m. presbiter eiusdem ecclesie fuit sponte confessus quod ecclesie sancte cecilie servitium et baptisma debebat. Cuique per vestros testes qui se illum diversis temporibus ad capitulum vocasse, ipsumque venisse non vocatum asseverabant in medium produxisset eius venire parati, predictus presbiter se vocatum ivisse ad capitulum est confessus. Unde pro nostra ecclesia vestra capi

tulo quod se congesta fuerat spoliatam. Salvo iure proprietatis et ecclesie sancti Laurentii revestiri cum eam. Sic in eis litteris continetur. Propter hoc quod spectat quo ad servitium et baptisma, et possessionem quoad capitulum nunc noluit syndicus complere. Ad hec yconomus sancti Laurentii ex adverso respondit quod ecclesia ipsa nullo medio ad romanam ecclesiam pertinebat, cum et monasterium monialium fuerat, et generaliter fuerit in urbe ut nullum monasterium nullo sit subiectum. In congruum videbatur ut regulares secularibus supponantur. Preterea usque hodie nos in ea institutiones et destitutiones liberam exercemus. Et infra. Nos igitur auditis propositis yconomum sancti Laurentii syndico vestro in baptismo et servitio condempnavimus. Verum propter hoc ecclesie romane nullum preiudicium generetur, si quod forte ius suum duxerit prosequendum rationabiliter. Institutione autem et capitulo yconomum ipsum ab impetitione syndici vestri penitus absolvimus, syndico vestro super hoc perpetuum silentium imponentes.

Honorius .iii. episcopo veneto.

Ex parte tua fuit propositum. Et infra. Abbas et conventus ravatiensis veneto diocesis occasione litterarum a sede apostolica sicut dicitur obtentarum, ut in singulis ipsorum prioratibus singuli monachi commorentur, si pluribus facultates non suppetunt eorundem. Cum autem id obviet lateranensi concilio, quo nulla mentione in litteris antedictis facta sit obviam, quod huiusmodi litteras ab apostolica sede non credimus emanasse, quod si per occupationes forsitan emanaverint nolumus per hoc derogari generali concilio supradicto. Idem burdegalensi archiepiscopo.

Ad audientiam nostram pervenit quod non nulli monachi lege cum diocesano subiecti in quibusdam prioratibus habitantes solitarii contra statutum generalis concilii. Quare ipsorum abbates seu priores ut vel ipsos ad claustrum revocent, facientes in ipsis ecclesiis deservire per clericos seculares, vel alios monachos eisdem associent, cum quibus vitam possint ducere regularem. Monitione premissa per censuram ecclesiasticam compellas. De iure patronatus.

Ex galeno medeomatricensi.

Preclarum est ut nobis visum est quod ecclesia inter heredes patroni dividi non debeat. Et si simultates inter eos surrexerint, propter quas sacerdos suus est officio canonice fungi non possit, si alter puderit

non potest presentetur ab episcopo ut nullorum ibi missarum sollempnia celebretur. donec ad gratiam redeat. et eam sacerdotem canonice habet qui libere sui ministerium valeat exercere. Ex concilio triburiensi.

Veruntamen ecclesiam et cetera. Si contigat per ecclesiam discidere parentes. ut eam nolint sub uno presbytero permanere. episcopus si aliter non potest ipsam conside. tollat inde reliquias atque eiusdem ecclesie claudit hostium. ut sacrum ministerium nullus in ea celebret antequam unum eligant presbyterum. qui sacerdos sit ydoneus pateret.

Ex concilio Literanensi.

Quoniam in quibusdam locis fundatores ecclesiarum aut heredes eorum potestate in qua eos ecclesia hucusque sustinuit abutuntur. et cum una ecclesia unius debeat esse rectoris. pro sua differentia plurimos representant. presenti decreto statuimus. ut si forte in plures partes fundatorum se vota diviserit. ille preficiatur ecclesie. qui maioribus iuvatur meritis et plurimorum eligitur plurimumque assensu. Si autem hoc sine scandalo esse nequiverit. ordinet antistes ecclesiam. sicut melius eam secundum deum viderit ordinandam. et id ipsum faciat quando de iure patronatus quaestio emerserit aliquas. et cum competenti tempore questio non fuerit diffinita. Ex eodem.

Preterea quia in tantum quorundam laycorum processit audacia. ut episcoporum auctoritate neglecta. clericos instituant in ecclesiis et removeant cum voluerint. possessiones quoque atque alia ecclesiastica bona pro sua voluntate (plerumque) distribuant. ipsos anathemate decernimus feriendos. Clericus autem qui ecclesiam per laycos sine proprii episcopi auctoritate receperit. communione privetur. et si pertinaciter a ministerio ecclesiastico ordine deponatur. Alexander episcopus eboracensi archiepiscopo.

Quod autem consulis si clericus ydoneus ad vacantem ecclesiam presentatus non fuerit ab episcopo diocesano admissus. et postmodum alius ydoneus presentatus et institutus ab episcopo possessionem tenuerit corporalem. an priori clerico ecclesiam petente debeat posterior removeri. vel posterior priori preferri. dubium non est quin in casu isto melior sit conditio possidentis. quamvis antequam presentatus per diocesanum episcopum approbetur. tamen non est quod a patrono fuerit inchoatum. decretio tue prudentie. Rursus quia si laycus clericas vel collegiis de ecclesiis vel decimis in suum concesserunt in hec illa vel filia. concessum vel dedit ecclesiam. et presentem cartam firmavit. si consensus episcopi non accessit. nichil agi videtur. quia per non dato habetur quod ab illo datur qui de iure non potest donare. Idem exoniensi episcopo.

Quia vero clerici quidam advocationes ecclesiarum comparant vel quocumque modo possunt acquirunt. ut post modum eorum filii vel nepotes. ad easdem ecclesias presententur. precipimus ut id arceas et inhibere procures eosdem advocationibus taliter acquisitis appellatione postposita spoliando. Idem herfordensi episcopo.

Ex litteris J. salesberiensis episcopi accepimus quod defuncta persona ecclesie de launceton. G. miles qui villam in qua est ecclesia sita monialibus de wintonia ad firmam tenebat. ad eandem vacantem W. clericum predicto episcopo presentavit. Postmodum abbatissa predicta monasterii alium presentavit eidem ad ecclesiam supradictam. qui nolentem presentatum ab ea recipere apud cantuariensem archiepiscopum contra eundem episcopum deposuit questionem. et infra. quia si vobis constiterit quod predicto militi prescripta villa fuerit non excepto iure patronatus ad firmam concessa. vel antequam de iure patronatus inter abbatissam et militem controversia esset suborta. prefatus W. in prescripta ecclesia per episcopum ad presentationem militis institutus fuisset. eidem eam sicut alii ydoneo adiudicetis ecclesiam. ita quod si abbatissa obtineat ad visum militis ille de temporalibus debeat respondere. Idem vidoniensi episcopo.

Illud preterea non dicimus. quod si laycus episcopo inconsulto ecclesiam non vacantem concedit religiose domui. et postea cum vacaverit ad presentationem eidem layci clericus ibi fuerit per diocesanum episcopum institutus. prior concessio factam institutionem communis habeatur rata et firma. nec possit aliquatenus impedire. cum illa concessio de iure nullius possit esse momenti. cum quia dicte non vacante facta est. tum quia laycus sine auctoritate episcopi nemini potest ecclesias dare. licet religioso loco patronus ius conferendi libere habeat facultatem. Si vero ius patronatus ecclesie vacante religioso loco contulit. et aliquis sine

presentatione fratrum eiusdem loci fuerit in ipsa ecclesia institutus. eadem secundum rigorem iuris est in statuto irritanda. Idem de eodem.

Preterea noviter quoniam. et infra. Absurdum videtur omnino ut ad singulas patronorum secundum humanam conditionem mutationes ecclesiarum ordinationes mutentur. et investiduras ecclesiarum ab advocatis vel aliis presumatur. Idem eboracensi archiepiscopo.

Cum layci episcopis nescientibus aut non consentientibus ecclesiis clericos concedant quibus habent ius patronatus. et postea pro sua voluntate alios ad easdem episcopis representant. et illi ad eorum presentationem in easdem ecclesias ab episcopis instituuntur. eorum debet institutio stare. qui auctoritate sui episcopi instituti concessio precedente que nulla est omnino evacuata. Non enim licet laycos clericos in ecclesiis proprietate propria ordinare. Idem abbatibus. prioribus. et clericis per archiepiscopatum eboracensem constitutis.

Cura pastoralis. et infra. et cetera. quoniam ex donatione laycorum sine auctoritate diocesani episcopi et consensus adstitit. nullus iura aliquas de ecclesiis vendicare presumat. vel retinere taliter acquisitas. sine legitima fuerit prescriptione munitus. aut diocesani episcopi huiusmodi postea consensus. Cum enim layci non possint in aliquas sine ius quod habent conferre. huiusmodi concessiones irritas esse censemus. Idem lugoniensi episcopo.

Si vero ordinato alicui ecclesie ad tuam institutionem spectat. et per controversiam laycorum de iure patronatus inter se disceptantium prorogatur. sicut tibi sit. appellatione remota. in eadem personam ydoneam instituere. ita quod representetur ab eo qui ius evicerit postea patronatus. Idem hospitalariis.

Cum tacite reliquitis. et infra. prohibemus ne cum diocesanorum episcoporum assensu acquisitum. vel quo alio modo ius patronatus in ecclesiis parrochialibus acquisitas episcopis ius parrochiale minuere presumatis. Idem.

Ex insinuatione G. clerici accepimus. quod cum frater eius ei ius patronatus quod in quibusdam ecclesiis habebat liberaliter contulisset. eas quidem sibi ipsas sensa occupavit et detinet occupatas. et infra. et cetera. sicut ita eas detemptores ut easdem predicto clerico restituant per eum libere ordinandas. monitione premissa compellas. Idem exoniensi episcopo.

Consuluit nos. et infra. Cum salarium dei iure hereditario retineri non possit. non decet aliquatenus sustineri ut clerici ecclesias a parentibus suis fundatas propria auctoritate detineant. aut layci filiis vel aliquibus aliis concedant easdem. Idem.

De iure vero patronatus. et infra. et cetera. si R. illud comparavit. est ignorans fuit vendi ius patronatus quod est spirituali annexum. concessum illi iterum esse decernas. Idem.

Nullus laycus decimas aut ecclesiam. aut quod ecclesiastici iuris est sine concessione sui pontificis monasteriis vel canonicis offerat. et si quis episcopus in plebeius vel avaritie eam confirmare voluerit. Ro. po. mittatur. et quod offerendum est tunc ex hostia offeratur. Idem.

Significasti. et infra. Si episcopi per predecessores sua presentationes personarum ad ecclesias a patronis earum pro ecclesiis de commisso adeptis fuerint persone ydonee quas ad eas vacantes presentaverint sunt admittende. Idem abbati sancti Alberti.

Consultationibus. et infra. Si aliquis clericus ab ordinario iudice in ecclesia fuerit institutus ad presentationem illius qui eidem credebatur esse patronus. et postea ius patronatus alius evicerit in iudicio. institutus non debet ab ipsa pro hoc removeri. si tempore presentationis fuerit ille qui eum presentavit ius patronatus ecclesie possidebat. cum ex hoc eius qui de iure debet habere nullum in posterum preiudicium generetur. Si vero non possidebat sed eum credebatur esse patronus cum non esset. poterit ab ea ecclesia removeri. Idem eboracensi archiepiscopo.

Suggestum est quod cum ecclesie quedam de assensu domini Rogeri quondam eboracensis archiepiscopi ecclesie beati Petri eboracensis concesse. assignate sint et prebende. canonici de novoburgo concessiones illas irritare nituntur. occasione dotationis quam se asserunt prius factam. Unde licet in donationibus ecclesiarum requirendus sit et spectandus patronorum consensus.

q; tñ eccīe n̄ auctoritas interuenerit pontifica lis. canonice concedi nō potuit. sīgitur q̄ p' er concessio si cū assensu patroni. et auct. dyocesani facta ē. aut ei assensus fuit postea subsecutus. potiori concessioni p̄fert̄. alioquin illa debet p̄ferri cuius posterius facta fuit. q̄ cō sensu dn̄i fundi et epī auct. fulcit̄. Idem archiepis et epis p̄ angliā constitutis.

Perlatum ē q̄ nō nulli ecclīe laycē recognitores nō requisito epī auctoritate beneficia eccīastica ꝯferunt in parrochijs uacantibus. quī et hi psone nō terrent p hostium s; aliunde ascendunt. ac p hoc et dignitate pastoris nomine ul' p̄rogatiua gaudent. q̄ q̄. eos si commoniti p̄dca minime resignauerint. n̄ capitli concessione munita fuerit. ab officio reddatis et beneficio alienos. et Adhec quī quidā layci eccās possessionibus spoliant. ut sic uiros ecclīasticos faciant coram seculari iudice litigare. uob' iniungimus ut id publice sub comminatione aterni anathematis p̄hibere. Siquis aūt p̄hibitionis nr̄e contemptor extiterit. eū excommunicationi subdatis. Idem.

Cum nō decet. et J. Illas aūt ecc̄as de q̄bus p̄ uicatu contouersia fuit. si infra .vj. mēses postq̄ uacauerint nō fuit terminata. liceat tibi sit de p̄sona ydonea ordinare. Lucius. iij.

Preterea quī aduocati eccīar. uis aduocationis. dō tionis. ul' cuiuscūq; titulo aliusq; p sua uoluntate secularibus i alios transfare p̄sumunt. fodrū. albergarias. regalia. et similia tanq̄ a p̄prijs rusticis ab ecclījs extorquentes. p̄senti decreto statuimus eos siue aduocati. siue patroni. ul' uice dn̄i. siue custodes ul' guardias habentes. seu quocūq; alio nomine censeant a grauaminibus eccīar cessare. nichiq; ī ipis p̄t antiquos et moderatos redditus a locorum epis institutos exigant. aut si aliud exegerint. excommunicationi subdantur. Contra quī hi quos sup̄ eccīas' faciāt ī futurū. uim aliquā de eccīas' nō hr̄e. Ide nouiom. epo.

Cum aūt aduocat' clicū ydoneū epo p̄sentauerit. et postmodū postulauit eo nō restituto aliū eque ydoneū ī eadē eccīa admitti. q's eor alterū p̄ferre iudicio epī credim' relinquendū. si laycus fuit cui ius compe tit p̄sentandi. Vn̄ si collegiū ul' eccīastica p̄ p̄sentatione hēre. q̄ por ē tp̄e iure po tior ēe uidet'. Clemis .iij.

Nobis fuit. et J. Jnq̄ .t. tale dam' r̄nsū. q̄ si q's eccīam cū assensu dioc. construxerit. ex eo ius patronat' acquirit. Eccīam ī conuentuali eccīa nō electos p̄lati succede. s; ut sit honestī patroni postulat' assensus. n̄ alii de sua iurisdicc̄e optineat. ut p̄res suas imponere debeat electos eccīa unde. secus tn̄ ē ī capella ī qua unus p̄b' a patronis eligit'. et p institutione hinda' loci epo p̄ sentat'. Ceps fundatice quoq; honor p̄rō fiōis fundatori fuat'. et si ad inopia uigat ab eccīa illi modeste succurratur. sic ē ī sacris canonib; institutū. Innoc. iij. Rothomag. archiepō.

Per nr̄as postulasti litteras edoceri. utrū clericus ad uacantē eccīam ī qua ius optinet patronat' se ipm̄ si ē ydoneus ualeat p̄ sentare. Cū g' nullus se ingerere debeat eccīasticis platiōis officijs. R̄ndem' q̄ nullus se pōt ad p̄fatū alicui' eccīe p̄sentare. quātūcūq; ydoneus sit et quibuscūq; studijs et meritis adiuuet'. Id ꝯuenen epo.

Cum p discordias laycor. et J. P. et e ꝯ. q. si de iure patronat' q̄d emerserit int' aliq's. et eccīa oportet infra .iiij. mēses nō fuit diffinitū. extūc eccīa ipam de p̄ nō differas ydonea ordinare. ita q̄ illi ex hoc nō debeat ī posterū p̄iudiciū generari q̄ ius euicerit patronat'. Id archid. et cancell' altisiodoren.

Cum dil'. fil'. et J. Com hostien epo tunc ap. se. le. archid. ānocen uacaūte. ut eccīa quā ī archid. suo p̄o uacare ꝯtigerit. dilecto suo fuaret. ī qibus ut aliam ꝯferret eidē. d qua ab. clico disposuerat

p̄uisere. et eccīa de borauill' ibi uacasset. Jdē archid' ī m̄ uirtu eiusde legati ad ipm̄ G. subd. p̄sentauit. cui sto abeūte legato cassato. ipē p̄fato G. concessit eccīam sic uacantē. et J. Vacāte uō quadā p̄benda in eccīa sci quintini ānocen. dyoc. epc̄ decam eccīam ad p̄sentatōnē dcī archid. h. a. dicto p̄bendā uō p̄fato G. assignare curauit. Vn̄ ipē .h. supplicabit eidē q̄ eccīam ꝯfirmari. uerpote quā ad p̄sentatōē archid' uere patroni se dicebat adeptū. et J. illos g' attendentes q̄ et si p̄fat' archid. memoratū G. tanq̄ laycus ad illā eccīam p̄sentasset. q̄ tn̄ p dyoc. admissus nō fuit. s; dcūs .h. ab eodē archid' p̄sentat'. et a dyoc. epo institut'. iux statutū Alex. pp. nō primi ser scōs ius ē asseruit ī eccīa memorata. et si archid. p̄fatū G. tanq̄ clicus p̄ sentauit. quī ī eo q̄ tanq̄ clicus fuit subeunte iurisdicōe legati. Vn̄ p̄t q̄ ī iudicio legati dictioē. ille eccīe ē decreuerint p̄ iudicī. ad eā tanq̄ clicus nō potuit quē pīa p̄sentare. p̄sentatione ipsi' minus canonice factum decernim'. et eā nō obstante concessione eccīe eīe factum d p̄notato .h. p̄uilegiauim' canonicā eē euisse. adiudicantes eidē p̄fatā eccīam cū fructib; medio tp̄e p̄ceptis ex ea plene ac pacifice possidendā. p̄dco G. sup hoc ppetuū silentiū ī ponentes. d clien. epo.

Pastoral' officij. et J. postulasti edoceri. an clicus ad aliquā eccīam a patrono layco p̄sentat'. si dyoc. epc̄ ipm̄ nō decreuit admittendū. ex hoc p̄sentatiōe aliquid iuris assequat' ī illa. et si forte idē ad se. ap. appellauit. et pt app. ab ipo repulsū ide patronus aliū curauit p̄sentare. ac sm̄ institutē epc̄ p̄sentatū. uū ab ipi eccīa debeat amoueri. Illos g' alex. pp. uestigijs inherētes. q̄ inē p̄ ...ōes a clicos et layco patronis distinguēs. tē p̄sentatos. a layco ꝯditionē possiden tis cēsuit meliorē. dū q̄ institutio p̄sentati scōs loco a layco patrono robur optineat firmitatis. Vn̄ ꝯstitutum ut epc̄ q̄ p̄sentauit ydoneū maliciōse recusauit admittē. ad p̄uidendū eidē ī ꝯpetenti beneficio ꝯpellat'. q̄ p̄mitte' ī eo ī quo ipm̄ nō ē dubiū deliqsse. Id attreben epo.

Postulasti p se. ap. edoceri. ut cū rectores parrochialiū eccīar. quādam replenterint ad suar eccīar titulos ordinādos. utrū electio talium ad ipos rectores p̄tineat. ul' et ad patronos. et si ī hijs patronor nō ē reqrendus assensus. utrū ius illis saluū maneat eligendi. ut cū ipe eccīe uacare ꝯtigerit. intitulari hi nō sit aliis p̄ferendi. Ad q̄d tibi. R̄. q̄ p intitulatōnē hi nullm̄ patronis p̄iudiciū generat'. qn possit alios ad illas eccīas cū uacauerint p̄sentare. n̄ d patronor p̄stite assensu. Greg. ix. eboracen. archiepo.

Transmisse ad nos tue littere continebant. q̄ cū capitlm eboracen eccīam de gauesto uacantē ī qua ius optinet patronat' R. clico contulissent. ipē p̄sentandū L. clicū ad eādē eccīam p̄sentau'. p̄t app. ab eod .R. ad se. ap. interiectā. et J. Co. t. t. R. q̄ cū ex iure uirtus patronat' nō collatio s; p̄sentatio p̄tineat ad patronū. p̄ sentatū si ei aliquid nō obsistat canonicū instituē ī ipa eccīa poteris uecpote persone.

De censib; exactionib; et p̄curationib;.

Ex ꝯ. apt' Warmacīa.

Sancitū ē ut unicuiq; eccīe unus mansus integer absq; ullo seruicio tribuat'. et p̄b' in eis ꝯstituti nō de decimis. nec de oblationibus fidelium. nō d domibus. nec de atrijs. ul' de ortis iuxta eccīam positis. nec d p̄dco manso aliquod seruiciū faciāt p̄t eccīasticū. et si aliquid habuerint ampli' inde senioribus debitū seruiciū impendant. Augustinus sup epla ad romanos.

Omnis aīa sup̄iorib; potestatib; subdita

sit. et infra. et uos subditi ee debetis. Ideo enim
tributa pstatis qr hec e pturio subiecti
onis. Gregori stephano cantor.
Mercentes. et infra. Asseruit pdcs abbs pbrm ma
se nouas mutuo osuetudines uelle ipo
nere. et infra. et q. si ab initio hoc no fuit i
tabellis eptibz. aliqd nouu no pmitta
tis ipon. Idem constantien epo.
Cum multu et infra. Dix quoq pdcs canus q
ad collectas inter alios parte gpellat. qd
fieri no pmittas. qr quu cetas sua g
uat. inhumanu e nimis i collecta alu
gere. cu deberat ex collectis si oet ne
cessitas muster. Pascal. ii. comitisse matr
Peruenit ad nos et infra. Ingq et c. R. q e
sue ignorantie n diuinis n humanis legi
bz tueat. oportet qppe ut oe census ad
qd et qn psolui debeat pstatur.
Ex concilio lateranen.
Cum apostolus se ac suos pprijs manibz de
creuerit exhibendos ut locu pdicadi au
ferret pseudo aplis. et illis gly pdica
bat no existeret onerosus. grue ni
mis ee dignoscit q qda platorum teri i
peruratorbz fuos existat. ut iedu ecca
sticu ornamta subdita expone gpella
tur. et logi cpis nucuu breui hora co
sumat. Quarta statuim q archiepi
parrochias uisitates p diusitate puin
ciau et facultatibz eccau. xl. uel. l. euen
tionu nium. epi au. xx. uel. xxx. cardi
nales xxv. nusq excedat. Archid uo v.
aut vij. decani ostituti sub ipis duobz
equis ocepta exstatr. n et canibz uenato
rijs pficiscat. sec ea pcedat. ut no q
sua sut sed q ihu xpi quere uideantur nec
sumptuosas epul as qrat. sz cu gratiar
actione recipiat qd honeste ac opetet
illis fuit ministratu. Prohibem et ne
subditos suos tallijs et exactoibz epi g
uare pstumant. sustinem au p multis ne
cessitatibz q aliquoties supueniunt ut
si manifesta et ronabilis ca extiterit. cu
caritate moderatu ab eis ualeat auxili
u postulare. Cu enim dicat aplus no de
bet filij thesaurizare parentibz. s; parentes
filijs. gnaleu longe a paterna pietate
uidetur si ppositi subditis suis graues esse
terunt. quos i cunctis necessitatibz pastoris
debent more fouere. Archidyaconi uo si
ue decani nullas exactiones siue tallias
i pbros seu clericos exercere pstumant.
Sane qd de pdco nuo euectionu pm tol
lerantia dictu e. i illis locis poterit obser
uari. i qbz ampliores sut reddituis et ecca
stice facultates. In pauperibz au locis
tantam uolum tenere mensura. ut ex ac
cessu maiorum minores merito no dole
ant se grauari. n sub tali indulgentia
illi q paucioribz equis uti solebant. aditi
nus plur sit credant ptate i dulcem.
Ex eodem.
Prohibemus insup ne abbatibz. epis. uel
alijs platis noua census i ponat eccijs.
nec ueteres augmentent. nec prte redditu
um suis usibz appropriare psumant.
s; libertate qua a maiores gsuare desi
derat. minoribz suis bona uolumtate gs
uent. Siqs uo aliter fecerit. irritu qd ege
rit habeatur. Alex. iij. Warmacen. epo.
Peruenit q epo ignorante aut. sua pstone
annua de eccijs quida illustres solue
rit sine recepint. eis defitientis i recepto
ne pstiones no sut augeri audiendi.
si pontifices aut alteri qde uite id
facere poterit auctoritate et assensu su
b ho intellisse ostuerit. No e simplices
sacerdotes uel clerica possint eccias qbz p
sunt aut. sui pspti pt decessu suu of
fere censuales. Idem cantuarien epo.
Ecclesijs quas de nouo epi d manibz lay
corum eripiunt. pt cathedraticu et iusta
ota q alijs eccijs i ponunt. exactione
prohibem i ponit. Idem.
Innotuit nobis. et infra. licet qsquis alicubi no
uas pedagiorum exactiones. sin auctoritate

te et consensu regu et pricipu statuere aliq
modo psumat. Siqs aut q hec fecerit et om
onitus no destiterit don satisfaciat condi
carecat xpiana. Idem cant. archiepo.
et ei suffraganeis.
Cum clerici. et infra. Adh qr clerici quadam religi
osis collusione sta. at auctoritate dyoc.
epi eccias quas tenet eis gstituerunt cen
suales. ut pt decessu eoru ecce p rep
sentatione eorude religiosoru ad filios
uel nepotes clericoru ipoum posset transferri.
Precipim ut siq inuenta fuerit talia sue
eas a pscriptis eccijs no differatis. ap.
pt remouere. Idem.
Ea q d auaritia. et infra. Cu au pp bemi per
uisitatione denariorum collecta p archid
uros feceritis eccias uel parrochias no g
ueris. q si secus psupseris. id qd uid
mini hre auferetur a uob. Alex. iij.
Ignorante uob et. rectori ecce d silegis.
q cu a monachis d claustrig. ad regim
ipi ecce fuisset elect. de soluendo eis annuo
censu triu marcharu quas pdecessor ei
soluerat pstitit sacmtu. pcmodu eps
dyoc. ne ipm censu monachis soluet ni
si pri gstaret q epali aut. fuiss i posit
i preiudicium ordinis inhibuit. et infra. Quaa. et. q.
si pstatu canone aut. pstitis et no de
nouo i positu fuisse gstiterit. epo sepe
as ut phibitione sua dilatione relaxet. Si
no census sic d nouo i posit. sui aut. epi
sem fuit sui no. eosde monachos ut cli
cu a iuramto absoluat ap. re. gpellas.
Idem rauenen archiepo.
Ex parte. et infra. Sane cu inter te et monasteria
bonon sup peruratoibz quas ab eis exi
geres gtrouersia uerteret. et infra. Abbs sa p
cuit oiu alioru peruratorum sic ex litteris qs
portauit apparuit sup hoc diutius litiga
uit. et infra. Tu peruratoes ipius i alijs mo
nasterijs tue puintie asserens tibi sini q
dictoe pstari. eas pdecessoribz tuis i mo
nasterijs bonon exhibitas p testes ydo
neos pbauisti. Inde utiq uidem i tenco
ne tua iure com. et pd. tuoru gsuetudi
ne adiuuari. Ea pp monasteria supdicta gdep
nauim ad peruratione pm facultates
eoru tibi tuisq successoribz exhibenda.
Clemens. iij.
Cirtanus admodum. et infra. Contingit pbos eccie
clias uacante et. gtingere. no ali quest
ad ipsaru regimen ualent uacare. si aut
nouu censu eccijs illis i ponit aut ue
tere q gstitutionem gnalis lat. augmentent
ad ipe solutione iniciendum pbrm iura
toria uel fideiussoria cautione cogentes. et infra.
Dis. u. et. q. quecuq gstiterit q gstitutio
ne pdcam sup eccijs uel earu censu aliqe
gtraueniens hi attemptari. irritum uero
cantes. pbros quoq sup hijs iuramta
illicita pstitisse nouerimus. gtra sacros
sanctos i posita statuta absolui. eos q
decreto q forma canonu sup hijs nemo
psupserit omnino pnitentes.
Innoc. iij. abbati et conuentui belleuille.
Uaneo curaui. et infra. Accepim q ab ipso do
mus ure pmordio de fundatoris uolu
tate possit. uo fratribz sc ynena peura
tioi una annis singulis liberaliter exhibe
tis. cu nichil teneatis ab eis. pp qd hi peu
rato ipis debent exhiberi. vm tue pp fra
tru et puentu paucitate uel pouinio
no gsuabat. sec ne item excatuit nus
eorum q ad peruratione uix gsuto ma
che sufficiente. que p una fieri gsueuit.
et infra. Indulgem g ne ulte pam mensura i
peruratione ipa fieres ulte pdcas fratribz obli
gati. s; expensis q gsueuet sufficit sine
gteri. n facultates eoru ecce i toto ex
creuerint. q sin gtraris fe aplicato fratru
nuo ad soluendu debitu peruratione pos
sit extendi. gtinenas expedeas. Idem
preposi et clero mediolanen.
Cum instantia uim conduana. et infra. postu. u.
t. R. q cu ee ecce legatus et utriqe. se.
ap. peruratoes i pendere teneatur ab eau

pstacioe nullam hui voluimus excusatam. ni
forte p spale privilegium sedis ap. quod non
credimus sit exempta. et si largissimo tpre
procurationis obsequium non impenderit. cui tali
bus presceptis locus est negare noluerit.
que nos a prudentie pastoralis sollicitudine
nec circa ea etiam nunquam dno cessam. Sta
tute i hujus exigendis cui modum et or
dinem volumus voluimus observari. ut nul
la eccia vel prelatus se redebere personaliter
rationabiliter conqueratur. Si vero circa collecta le
gatorum et nunciorum nrorum expensas diver
sis faciendas. quod vobis diximus i habendum. ex
hoc nobis et nris ullum prejudicium volumus
generari quo minus possit a quocumque in alio
casu procurationes que debetur postulare. i
quod si exegerit ultra sua gravat fuit facul
tate. que ab aliis restituatur. nisi tamen nris
i necessariis exhibendis pareat. quicumque fu
erit requisitus. ita quod i statuende nichil preter
interpretetur. nec p easdem minimas par
rochias obsequium si voluerint accipere compel
latur. Qui vero contumaciter eas duxerit re
sistendum. dis. fuit et compellendus. i. De
zamoren. et salamantin. epis.

Ex parte compostell. archiepi fuit propositum
cum hii quo vota beati jacobi gravius prosol
verint. ad ecclesiam suam fuit institutum cum qua
vectione emitur et venditur ipsius persol
veritur accessus et persolvatur. quod quia longis tem
poribus ab eorum solutione cessaverint. ne quod
dam institutum exhibet prudentissima et ignota
et j. Cum igitur non consistet ad quam institutum an
cessores eorum predicta vota persolverint ex
tum distinguendum. utrum habitatores
regionis ipsius quo ea oriatur persolverunt
ad unam eadem mensuram persolverint an ad
varias et diversas. In primo enim casu ad ea
dem et illi solvere sunt cogendi. In secundo ve
lentes solvere ad minorem. non sunt cogen
di ut ad maiorem persolvat. quin etiam hi
vota gravia fuerint ab initio benignius
sunt a viris ecclesiasticis exigenda. ne causa

exactores videatur lucris temporalibus inhiare.
Idem cesaraugust. epo.

Cum olim. et j. Qua nobis frater tua fuit quod
ecclesie de lima. et debes i tua fuerit diocesi con
stitute. non solum p alea unum dr p hoc ipsum
quod i instrumentis compositionis continetur ex
presse. ut abbas sancti Johis placentini. tamen de quarta
decimarum quam de certis ecclesiis eidem debe
at rendere. abbates ipsum ad integram solu
tionem quarte cum decimarum nullis fatis deduc
tionibus. et ad prestationem procurationum et ali
orum episcopalium iurium i predictis ecclesiis compellere
intendimus. licet enim ex forma sedecim compositionis
deductiones et aliquae faciende. quod tamen
postmodum idem abbas nititur approbavit.
sed studuit multipliciter impugnare. ex eo non
debuit beneficium consequi. cui renuntiasse ea
cre videbatur. Absonum erat pro ea ut ne
garet illam ecclesiam i tua diocesi constitutam.
super qua ditionem predecessoris ostendebat
i iure nostro fuisse concessa. p que jus
episcopale petebat exempe. i De spoletan. epo.

Olim causam quam adivisse clericos plebis tirpini.
super synodatico proponebat adversum epo et
collegiis suis commissimus terminandam. coram quibus
ex parte tua fuit propositum. quod cum ipsi clerici
predecessoribus tuis tres i festo nativitatis.
et tres i festo resurrectionis dominice p synoda
tico solverint denarios papien. ne autem tres
lucenses p singulis denariis papien persol
vebant. cum tamen denar. papien. valeat
sex lucenses. unum petebas eos ad papien.
solutionem compelli. cum et si tu lucenses primo
anno receperis. semper tamen primodum ius tuum
salvus protestatus. et j. Cum igitur constet quod papi
ensis olim p synodatico solvebatur. quod ex
eo i fugiter quod lucen. soluta sint post
modum p eosdem. cum ex dictis testium et con
fessione adversariis aliter patet non revoca
ta postmodum appareat evidenter. quod ex pre
L. p. tunc p synodatico papiensis fuit mo
neta soluta. et a tpe dei. L. non ii xxxvij.
annorum ad plus tempus effluxerit. et sic legi

time comprobarit quod tres lucen. que p uno papi
en. post mortem ipsius L. solvebatur. v. vel. vij. va
lebat ex illis que hodie sunt i usu. intelligen
tes ex hoc quod p monete declinationem accid
rit. et usque ad tempus tuum lucen. dati fue
rint p synodatico. sic erat i usu procuratio
ne. adicte partes nomine clericorum predicte plebis ti
ad solutionem denar. papien. vel extimati
onem eorum p synodatico p diffinitivam sententiam
condempnamus. i De pon. S. stephani.

Cum venerabilis frater noster faventinus. eps. et j. Cognovi
mus quod prefatus eps procurationes quas ab eadem
ecclesia tam ipse quam predecessores sui recipere consue
verant ecclesie prefate remisit. et statuit quod ali
ud ei futurum non imponeret set ecclesie sue an
nuatim tres libras certo pensionis nomine re
servavit. Qua igitur visitationis annexa est procuratio.
et eps tanquam epalis iurisdictionis quam habet
ea teneatur eam correptionis causa visitare p
facto. nec intelligatur quod novum i ponit quod ab
ipsa fundatione de ea fuerat iure impositum.
Decernimus quod idem eps cum ad ipsam eandem
causa correptionis accesserit. moderatam ab ea p
curationem bis i anno accipiat. set nichil aliud
preter pensionem et procurationes prescriptas ab ea
dem ecclesia exigere vel extorquere presumat.
Idem compostell. archiepo.

Super eo quod fraternitas tua nos consulere voluit. utrum
quod fere tota provincia compostell. de novo est
ad iurisdictionem ecclesie tue conversa. alie ei provi
cia vel pte provincie visitata absque debeat
consuetudine. si non et procurationibus providere et
duximus respondendum. quod illud observari tenetur
quod i maius provinciis observatur. i De eo. gr.

Procurationes que ratione visitationis debentur epis.
vel archidiaconis. vel quibuslibet aliis. aut ab ap. se.
legatis. aut nunciis absque manifesta et
necessaria causa nullatenus exigantur. ni quam plus
officium visitationis impendunt. et tunc evectionum et
personarum mediocritatem observent i lat. con. diffini
tam. hoc adhibito moderamine circa legatos et
nuncios. ut cum oportuerit eos apud aliquem
locum morari facere necessario. ne locus ille

pro ipsis nimium aggravetur. procurationes recipi
ant moderatas ab aliis ecclesiis vel personis que
non dum fuerint de suis procurationibus aggravate.
ita quod numerus procurationum numerum dierum quibus huiusmo
di fecerint non excedat. et cum aliqua non suffe
cerit p se ipsam. due vel plures coniungantur in
unam. porro visitatores officium exercentes non que
rant que sua sunt. sed que ihesu xpi. predicationi et
exortationi. correptioni et reformationi vacando.
ut fructum referant qui non perit. Qui autem con
tra hoc venire temptaverit. et quod acceperit reddat.
et ecclesie quam taliter aggravaverit tantundem impendat.
Honorius iij. de simonien. et de vesphat abbatibus.

Venerabili fratre nro cenomanen. epo accepimus con
querente. quod cum ea que inter ipsum ex una parte et
abbates et conventum de cultura ex altera super p
curationibus quas ab eis petit idem eps nosci
tur agitari. vobis fuit ab ap. se. commissa.
dei abbas et conventus ex eo frustrari intentio
cidem epi moliuntur. quod eorum monasterium i cenoma
nen. villa situm est dignoscatur. et ipsi procurati
one aliquam non solverunt. et j. dis. ii. quod. q. n
aliud rationabile ostenderint. vos eos ad exhiben
dum eam sicut ius dictaverit compellatis. gr. reg. iiii.

Cum nuper archiepus beneventan. provinciam visi
taret. et j. mandamus. quatinus cum eundem archiepm
sive aut. propria sive nra beneventana p
vinciam contigerit visitare. procurationes ratione
visitationis debitas iuxta facultates ecclesiarum
vestrarum exhibeatis eidem. Alioquin sententiam quam ipse
rite tulerit i rebelles. ratam habebimus. et faci
emus auctore dno inviolabiliter observari.
Idem.

Cum canonicis maioris ecclesie quandam summam pe
cunie p persone ecclesie tue debitam aliquot an
nis persolveris. et idem summam illam ex integro de
meliori moneta exigant quam solveri. damus nris
litteris i mandatis. ut canonicos illos solutione
prioris petitie vel si non sit i usu extimatione
eius personis antique. faciant manere contentos.
Idem.

Auctoritate presentium inhibemus. ne quis p conse
crationibus que i ecclesiis vris habentis i

idu aliq ueru celebrare pauiatas que we in
stitutis debent a uob exigi ul' exigere psu
mati.

De consecratione eccl' ul' altaris

Alexander. iij. 11.

Ad hec si altare motu fuit aut lapis ille so
lummodo suppositus q sigillu' continet. consecrari au
t diminutus debet denuo consecrari. ppt hoc uo
nequaq' reiterare sua consecrationes eccl'a consue
uit. licet ad qda canones trahere uideat.

Innoc. iij. carnoten. epo.

Tua f. n. inq. t. t. br'. q i dyoc. tua licet
tibi eccl'ys dedicationes impende ta deb' dura
q pu. Id. rodulan. epo.

Quod i dubys. n. Altare uo i quo tabula cu
consecrationis benedictione pontificali ministerio adhib
tur si mota fuit ul' enormit' fracta de
bet uo i merito consecrari. nc negam qn olim
no consecratu consecratio possit olo gantsen.

Id. de compostell' archiepo.

Proposuisti q uenientib' ad eccl'a beati iacobi
ex diu'sis regionib' peregrinis. t uolentib' aliys
ab aliys p contentiones t rixas altaris d'nocte
custodia uendicare. homicidia contingunt
ferdu. t aliqn uulnera inferunt. n. f. t. br
br'. q manente eccl'a t altari. ipa reconciliari
poterit p aqua cu uino t cinere benedic
tam. Idem.

Cum sis. n. sloui's g q plura i una eccl'a
altaria. t plures epos sunt portis consecrat. Id.

Ligneis edificijs eccl'e uire casu constriptis. pari
etib' en illesis ac mensa principalis altaris in
sua extremitate modicu passa fractura. t
i. inq'sitori. t. duxim' Rndendu. q cu pari
etes i sua integritate pmasint. t tabula
altaris mota ul' enormit' lesa no fuit ob
eccl'a predictam. nec eccl'a nec altare debet
denuo consecrari. Idem senen. epo.

Consuluisti. n. Cimiteriu excommunicatoru corpa se
pelirij contigit. reconciliandu eccl'e aspsione aque sol
lepniter benedic. sic i dedicationib' eccl'aru fieri
consueuit. Honor. iij. Rege ungarie.

Cum sic ex relatione capelli oradien nob' i no
tuit eccl'aru fundus eccl'a consecrari. Et no sic

ecc'a n de dote puisu ei fuit consecranda. cole
bale ad dotanda p'dicta eccl'a apud manus
munificentie tue debes. quod ad hoc est et
debito forte teneris. Greg. ix. petion
ensi epo.

Aqua p epm benedicta eccl'am posse reconciliari
p aliu epm no negam'. p sacerdotes simp
plices hoc si' recetia phibentes. no obstante
consuetudine pratice beata reti. q dicenda e
poc' corruptela. qz lic3 eps omettere uide
at que uirtutuel ordinis consistit. que ordis
tn' epalis sunt no pot' i'ferioris gradus
clicis demandare. qd au' in adduct' epis se
reconciliatione fieri e tracta' p coste misti
ordie tollamus. Idem eidem.

Si eccl'a no consecrata cruentu fuit semine
aut sanguis effusione polluta. aqua pro
exorcizata lauet. ne diuine laudis or
gana suspendant. E cu' gen'i fieri potest
consecranda.

De celebratione missarum et sacr. eucharistie et diuinis officiis

Ex. c. agathen.

Presb'r matutinali offo completo. pensu suu uitas
sicut uidelicet. pma. iij. vj. ix. vesp'aq p
soluat. ita tn' ut horis competentib' uel pos
sibilitate aut a se. aut a sodalib'. pria
completa. dem pacis horis. t i'firmis ui
sitatis. si uoluit' eccl'e ad op' ruraale ex
iuuus. ut tem' necessitatib' peregrinoru t
hospitu. siue diu'soru commeantiu i'firmo
ru atq defunctoru succurrere possit. usq ad
statuta hora p tempis q'litate. pph'a dice
te. Septies i die laude dixi tibi. q' sep
tenariu nu'us a nob' i'pleter. si matutinu p'.
tre. sexte. none. vespe. completoru tempe in
structus offm psallam'. Nam de noctur
nis t uigilys idem ipe pph'a ait. Media
nocte surgebam. t c. g' hys t'pib' laudes
creatori nro sup iudicia iustitie referam'.
Ex galia tribureń.

Quida lycoru hnt consuetudinem ut p singlos
dies audiant euangeliu. In principio erat
u'bu. t missas peculiares hoc e d' sca tri
nitate. t d' sco michaele. t ideo sanctu

e i eade' concilio ut uel hec no fiant. n suo
tpe. t n aliqs uelit pp reuerentia sce tri
nitatis p alia deuotione audire. t similu
esse ut d' misse clicne. te eade' die mis
sas audiat p salute uiuoru t eta defunc
toru. Innoc. iij. vigornien. epo.

Consuluisti. n. Quim' q excepto die natiui
tatis dnice. n ca necessitatis suadeat. suf
ficit sacerdoti semel i die una missa solu
modo celebrare. Id. archiepo bracharen.

Consiliu nrm. n. Requisisti utru i dieb' p
festis iqb' ad honore sci spc. beate uirgi
nis. t sce crucis missa celebrare contigit.
ymnus angelicus. symbolu. ac pphatio ppa
debeat decantari. n. inq. t. t. br'. q apud
nos i dieb' pfestis cu missaru sollepnia i
honore beate uirginis celebrat'. nc ymn'
angelicus. neq symbolu decantat'. hc in
missa pphatio decantet'. ut i ei commemoratio
ne t sollepnitate diffa attendat'. vn te
deu laudam' regulari dimittit' q cadit i
laudib' natiuitatis. Id. de elias sci petri
magalonen.

Ex pte tua. n. postu. n. t. br'. q sep sace
dos uinu pfundere debet postq totu ac
cepit eucharistie sacramentu. n eadem
die alia missa debeat celebrare. ne forte
uinu pfusionis acceperit. celebratiori alia
impediret. Idem. Q. quida archiepo lugd.

Cum marthe. n. Quesiuisti qd forme
uboru qua ipe xps expssit. cu i corp' et
sanguine suu pane transubstantiauit. t uinu
istud i canone misse quo eccl'a utit' gna
lis adiecerit q nlls euangelistaru legit' ex
pressisse. cu cui i euangelio sic legit' accipi
ens calice gras agens benedixit. t dedit disci
plis suis dicens bibite ex hoc oms. hic e e
sanguis mis noui testamenti q p uob' t
multis effundet' i remissione pec. i canone
misse forma ista uidelicet misterium fidei
ubis ipis interposit' inuenit'. vn cu no eua
gelista xpm hoc dixisse testet' inuenis q
aliqs asseuerare temptauit cu aliqd plu

dixisse q euangelistaru aliqs asseruer. vnu sicde
ma ipi canonis i'spicies diligenter. pt' hoc d'
quo tua fraternitas requisiuit. alia duo uideli
cet eleuatis oculis i celu. t eterni testi poteris
i ipo canone reperire que i textu euangeli
co no legunt'. Sane multa tn' de ubis q de
factis dnicis inuenim' ab euangelistis obmissa.
que apli ul' suppleuisse ubo ul' facto expssisse
se legunt'. paulus eni i actib' aploru sic
ait. meminisse uos oportet ubi dni ihu
q' d'. beati e magis dare q accipe. hoc nlls
.iiij. euangelistaru descripsit. nlls t corr expr
sit q paulus d' xpo ad corinthios scribens ait.
visus e plus q quingentis frib' simul. dein
uisus e iacobo. nouissime au' tanq abortiuo
uisus e t michi. Ipi et euangeliste inter se
mutuo suppleuisse legunt'. que ab corr aliq
ul' aliqb' sunt obmissa. vn cu tres euangelis
te posuerint hoc e corp' meu. solus lucas
adiecit qd p uob' tradet'. t cu mathis t ma
cus dicat p multis lucas dicit p uob'. ma
theus au' i remissionem peccatoru adiecit.
Ceteru ea q adduntur i canone misse posuit ex
aliys locis euangelij compleri. Johes au' susci
tatione lazari describens ihm xpm sursum
oculos leuasse asserit t dixisse. pat' gras ago
tibi qm audisti me. n. Si tue g' i cenam
oculos leuauit ad patrem. cu ad corp' exanu
me lazari reuocabat. pbabile e ui
det' q et oculos leuauit ad patre i celu.
cu pane t uinu i corp' t sanguine ppriu
commutauit. Ceteru sic supi' e expssu cu i
textu euangelico noui testi pane inuenit i'poni
tur q eternu. sla uet' testin qd vitoru aut
uitulorum fuit sanguine dedicatu tempalia p
mittebat. Nouu au' qd e xpi sanguine conse
cratu pmittit eterna. Ideo testm illud fuit ue
tus t transitoriu. hoc au' nouu t eternu. ul'
ut nouu alia ronne uu nouu t ultimu
e describit. in eternu. i. pepetuu' conpletur.
Nouissimu eteni i hois testamentu i'mobile p
seuerat. q testatoris obitu confirmat'. uix
qd apls testm i morte asserit confirmatu.

Alioqui non valet dum vivit qui testatus est. Porro
non solum scriptura sed et promissio dicitur testa-
mentum. unde quod apostolus ipse scribit. ideo novi
testamenti mediator est ut repromissionem
accipiant qui vocati sunt hereditatis eterne.
Sic ergo intelligi debet quod in ipso canone re-
peritur. hic est enim sanguis meus novi et eter-
ni testamenti. nove ac eterne promissionis
salutem confirmatorum. sicut dominus repromittit qui
manducat inquit carnem meam et sanguinem
meum bibit. habet vitam eternam. Ex eo autem
verbo de quo movit tua fraternitas questionem videlicet
misterium fidei munimentum erroris quidam
trahere putaverunt. dicentes in sacramento al-
taris non esse corporis Christi et sanguinis veri-
tatem. sed per ymaginem tantum speciem et figuram.
pro eo quod scriptura interdum commemorat id quod in al-
tari suscipitur esse sacramentum et misterium et
exemplum. sed tales ex eo laqueum erroris in-
currunt. quia nec auctoritates scripture conve-
nienter intelligunt. nec sacramenta dei suscipi-
unt reverenter. Si enim quia figura est sacramentum al-
taris. ideo veritas esse negatur. ergo neque mors
neque resurrectio que cum figura sunt veritas est
credenda. figuram mortis et resurrectionis Christi
similitudinem et ymaginem esse apostolus manifes-
tat. Christus inquit mortuus est propter delicta nostra
et resurrexit propter iustificationem nostram. apostolus
etiam princeps Petrus epistola sua scribit.
Christus passus est pro nobis nobis relinquens exem-
plum ut sequamini vestigia eius. Sic ergo tam
mors Christi quam eius resurrectio est exemplum.
ut et nos peccato mortui iustitie in vi-
vamus. que si non fuit veritas quia fuit exem-
plum. ergo nec mortuus vere fuit Christus. nec vere
a mortuis resurrexit. sed absit a fidelium
cordibus error iste. cum prophetia de Christo teste-
tur. quod vere languores nostros ipse tulit et do-
lores nostros ipse portavit. dicitur tamen misteri-
um fidei quoniam aliud creditur quam cernitur. et ali-
ud cernitur quam creditur. Cernitur species panis
et vini. Creditur veritas carnis et sanguinis
Christi. ac virtus unitatis et caritatis. et

I. Distinguendum est tamen subtiliter inter tria que sunt
in hoc sacramento discreta. videlicet formam
visibilem. veritatem corporis. et virtutem spiri-
tualem. forma est panis et vini. veritas carnis et
sanguinis. virtus unitatis et caritatis.
Primum est sacramentum et non res. secundum est sacra-
mentum et res. tertium est res et non sacramentum. Sed
primum est sacramentum gemine rei. secundum
sacramentum unius. et alterius res existit. tertium
est res gemini sacramenti. Credimus ergo quod for-
mam verborum sicut invenitur in canone et a Christo
apostoli. et ab ipsis eorum acceperunt successores.
Quesivisti etiam utrum aqua cum vino in san-
guinem convertatur. super hoc autem opiniones
apud scolasticos variantur. Aliquibus enim vi-
detur quod cum de latere Christi duo precipue efflu-
xerint sacramenta. redemptionis in sanguine. rege-
nerationis in aqua. in illa duo vinum et aqua
que commiscentur in calice divina virtute
mutentur. ut in hoc sacramento plene sit et
veritas et figura. Alii vero tenent quod aqua
cum vino transsubstantiatur in sanguinem cum in
vinum transeat mixta vino. licet physica
contrarium asseverent. quod aqua a vino per arti-
ficium possit afferri separari. preterea potest
dici quod aqua non transit in sanguinem. sed
remanet prioris vini accidentibus cir-
cumfusa. ita quod vini saporem assumit. quod
tamen conciat. quia non per talias conversiones
aliud vinum mutetur in calice. illud quod
non transit in sanguinem non sanguinis quam
fiet. sed accidentibus prioris vini gravius
tamen corpus quod sub eis latet undique cir-
cumfundet. non madidans circumfusum. ipsi tamen
accidentia vini apparent videntur afficere.
quod si aqua fuit apposita vini saporem
assumit. contigit ergo accidentia mutare
subiectum. sicut subiectum contigit accidentia per-
mutare. cedit quippe natura miraculo. virtus
super consuetudinem operatur. sed non est equivalens
credere aut absurdum. si aqua in corpus
esse Christi credatur. cum legatur de ipsius corpore
processisse. Verum inter opiniones predictas illa

probabilior iudicatur que asserit aquam cum vino in
sanguinem transmutari. ut expressius eluceat
proprietas sacramenti. Nam cum aque multe sint populi
multi. unde quod alibi legitur. beati qui semi-
nant super aquas. ideo aqua vino unitur.
ut Christo populus uniatur. per hoc enim quod suscepit
ipse de nostro. et accipiamus nos de suo. est in-
solubili nexu coniungimur. ut quemadmodum unum
est cum patre per ineffabilem unitatem. sic unum
nobiscum per amicabilem unionem. ac per hoc ipso
existente mediatore cum patre unum efficiamur.
pater inquit sanctifica eos quos dedisti mihi ut sint
unum sicut et nos. Non pro hiis rogo tantum sed
pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me.
ut et ipsi in nobis unum sint. et mundus credat
quia tu me misisti. Tertio loco tua fraternitas re-
quisivit. quare sit mutatum quod in secreta
beati leonis secundum antiquiores codices continetur
sic videlicet. Annue nobis domine ut anime
famuli tui leonis hec prosit oblatio. cum in
modernis sacramentariis habeatur. Annue
quesumus domine ut intercessione beati leonis hec no-
bis prosit oblatio. Super quo respondemus quod cum sacre
scripture dicat auctoritas. quod iniuriam
facit martyri qui orat pro martyre. idem
est etiam ratione consimili quod orat pro sancto aliis
sentiendum. quia orationibus nostris non indiget.
pro eo quod cum sint perfecte beati. et omnia eis ad
vota succedunt. sed nos potius eorum orationi-
bus indigemus. quos cum miseri simus. un-
dique mala nostra perturbant. Unde quod in plerisque
orationibus continetur. prosit vel proficiat
huic sancto vel illi talis oblatio ad gloriam
et honorem. ita debet intelligi ut ad hoc
prosit quod magis ac magis a fidelibus glo-
rificetur in terris. licet plerique reputent non
dignum sanctorum gloriam usque ad iudicium au-
gmentari. et ideo ecclesia interim sane possit
augmentari glorificationem eorum optare.
Unum vero in hoc articulo locum habeat illa di-
stinctio qua docetur quod defunctorum alii sunt
valde boni. alii sunt valde mali. alii medi-
ocriter boni. alii mediocriter mali. Unde sunt

suffragia que fiunt a fidelibus in ecclesia pro valde bo-
nis. actiones sunt gratiarum. pro valde malis.
consolationes vivorum. expiationes vero pro
mediocriter bonis. et propitiationes pro medio-
criter malis tua discretio investiget.
Idem rectoribus romane fraternitatis.
De homine etc. Consuluisti quid de recluso presbytero vi-
deatur qui cum se sciat in mortale crimine com-
misisse missarum sollempnia que non potest propter ne-
cessitatem aliquam permittere propter sui sacerdotis
conscientiam dubitat celebrare. parrochiis ceteris
circumstantibus missam celebrare se fingit et
suppressis verbis quibus conficitur corpus Christi panem et vi-
num tantum purum sumit. ita se credens peccato
quod perpetravit propter satisfacere. ut per hoc quod in-
tendit dominum non debeat provocare. cum ergo
falsa sint abicienda remedia que veris sunt
periculis graviora. licet is pro sui criminis
conscientia reputet se indignum. peccet graviter
si se ingerat irreverenter ad illud. gravius tamen
videtur offendere quod sic fraudulenter illud
presumpsit simulare. cum ille in solo dei mi-
sericordie manum incidat. iste non non solum
deo cui non veretur illudere sed populo quem decipit
se astringet. Idem Ferentinen. episcopo.
In quadam nostra epistola decretali asseruimus quod q-
uidam dixere presumpserunt in sacramento videlicet
eucharistie aquam in flegmam converti. Nam de
latere Christi non aquam sed humorem aquaticum
mentiuntur exisse. etc. Nos ergo ad tue suppli-
cationis instantiam rescribimus quod quidam dixerunt sed
erraverunt Christum non fuisse verum deum sed
adoptivum. ut miseri arriani. Alii Christum
non fuisse verum hominem sed fantasticum. ut
impii manichei. Sed adversus hos hereses iohannes
apostolus in epistola sua loquitur dicens. tres sunt qui testi-
monium dant in celo. pater. verbum. et spiritus sanctus. et
hii tres unum sunt. per hoc trinitatis ostendit
quod Christus sit verus homo. Nam ad esse hominis duo
principaliter exiguntur. videlicet corpus et anima.
ex quorum coniunctione verus homo subsistit. per hoc
autem quod in articulo mortis Christus inclinato capi-
te tradidit spiritum. de quo voce magna

clamaverat: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum, manifeste probatur quod ipse spiritum habebat non solum vitalem flatum, sed animam rationalem, de qua praedixerat: Tristis est anima mea usque ad mortem, et potestatem habeo ponendi animam meam et iterum sumendi eam. Propter hoc autem quum unus militum lancea latus eius aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua, probatur aperte quod verum corpus habebat. Nam de phantastico corpore nec sanguis nec aqua potuisset exire. Unde ille qui videtur testimonium perhibuit, et testimonium eius verum est, et tres sunt qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua et sanguis. Quod videlicet Christus sit verus homo ex anima rationali subsistens, probatur ex eo quod spiritum emisit, et vero corpore probatur, quum ex eo exivit sanguis et aqua. ~~probatur aperte~~ rationalis quippe anima non posset vivificare nisi corpus humanum, ex quibus verus homo consistit. Certum enim fuit verus spiritus et verus sanguis, ergo procul dubio vera aqua. Quum Christus veritas sit, et a veritate omnis fallacia sit penitus aliena. Illa si non fuisset aqua, sed phlegma quod de latere salvatoris exivit, ille qui vidit et testimonium perhibuit veritati, profecto non aquam sed phlegma dixisset, nec in hoc verum regenerationis sacramentum fuisset ostensum, cum per sacramentum baptismi non regeneremur in phlegmate, sed in aqua. Nec per hoc posset argumento vero probari quod in sacramento eucharistiae admiscenda sit aqua vino, si de latere Christi non aqua, sed phlegma cum sanguine profluxisset. Sed nec fuisset figura quae super hac re praecessit in veteri testamento, quum Moyses virga percussit silicem, et ex ea non phlegma, sed aqua manavit. Restat ergo ut qualiscunque fuerit aqua illa, sive naturalis, sive miraculosa, sive de novo divina virtute creata, sive de componentibus ex parte aliqua resoluta, procul dubio vera fuit, cum naturaliter possit et oporteat in componentia et elementatum in elementa resolvi. Quemadmodum verius exstitit sudor, qui

fuit sicut guttae sanguinis decurrentis in terram. Cum autem ad compositionem humani corporis quatuor elementa concurrant, videlicet terra, aqua, aer, ignis, et ad vegetationem eiusdem corporis quatuor humores consimiles illis conveniant, videlicet sanguis, cholera, phlegma et melancholia, ut veritatem humani corporis expressius demonstraret, unum ex illis et unum ex istis, quae magis misterio congruebant, tobes expressit: ex illis aquam, ex humoribus sanguinem, in quibus duobus duo maxime sacramenta, redemptionis videlicet et regenerationis, elucent. Idem in concilio generali.

Dolentes referimus quod non solum quidam minores clerici, verum etiam aliqui ecclesiarum praelati circa comessationes superfluas, confabulationes illicitas, ut de aliis taceamus, fere medietatem noctis expendunt, et somno residuum relinquentes vix ad diurnos concentus avium excitantur, transcurrendo undique continuata syncopa matutinum. Sunt et alii qui missarum solemnia vix celebrant quater in anno, et quod deterius est, interesse contemnunt, et si quando dum haec celebrantur intersint, chori silentium fugientes, intendunt exterius collocutionibus laicorum, dumque auditum ad indebitos sermones effundunt, aures intentas non porrigunt ad divina. Haec ergo et similia sub poena suspensionis penitus inhibemus, districte praecipientes in virtute obedientiae, ut divinum officium nocturnum pariter et diurnum, quantum eis deus dederit, studiose celebrent pariter et devote. Honorius III.

Sane cum olim etc. Ne propter tantam sacerdotum [illegible] divina dignatio gravius exardescat, districte praecipiendo mandamus quatenus a sacerdotibus eucharistia in loco singulari mundo et signato semper honorifice collocata devote ac fideliter conservetur.

Sacerdos vero quilibet frequenter doceat plebem suam, ut cum in celebratione missarum elevatur hostia salutaris, se reverenter inclinet, idem faciens cum eam portat presbyter ad infirmum. Quam in decenti habitu superposito mundo velamine ferat et referat manifeste ac alte

honorifice ante pectus, cum omni reverentia et timore, semper lumine praecedente, cum sit candor lucis aeternae, ut ex hoc apud omnes fides et devotio augeatur. Praelati autem huiusmodi mandatum contemnentes punire non differant transgressores, ne et ipsi divinam et nostram velint effugere ultionem. Idem universis ecclesiarum praelatis.

Cum creatura non habeat quod meritis sufficiat Creatoris etc. Mandamus quatenus ultimum in vos torporem negligentiae obrepere permittatis, quominus pro anniversariis defunctorum, et pro festo vel feria secundum ipsarum congruentiam missarum solemnia convenienter celebretis. Idem.

Respondemus etc. Cum cuilibet sacerdoti quantacunque dignitate praefulgeat unam in die missam celebrare sufficiat, nam et valde felix est qui celebrare digne unam. Sed consulimus quod die cene domini in ecclesia superna duntaxat in qua conficeris chrisma conficere missarum studeas solemnia celebrare.

Idem archiepiscopo Upsaliensi.

Perniciosus valde in partibus tuis olevit abusus, videlicet quod in maiori quantitate de aqua ponitur in sacrificio quam de vino, cum secundum rationabilem consuetudinem ecclesiae generalis plus in ipso sit de vino quam de aqua ponendum. Fraternitati tuae mandamus quatenus id non facias, nec in tua provincia fieri patiaris. Idem.

Litteras tuas recepimus continentes quod cum si excessibus plurimis ecclesie sancte Brigide buenen. presbyter confessus est quod cum quadam die hostia et calice non haberet, in pane fermentato et cypho ligneo missarum solemnia celebravit. [illegible] etc. Intellecto tamen quod praedictus etiam ex malitia dicti presbyteri multipliciter ledebatur, congrediens omnibus excessus quos suis confessionibus intimavit, quod idem sine igne sacrificabat et aqua. Cum ergo vel ex aperta malitia vel nimia desipientia peccasse probetur, mandamus quatenus officio et beneficio perpetuo ipsum prives.

De baptismo et eius effectu.

Si quis puerum ter in aqua immerserit in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, Amen, et non dixerit: Ego te baptizo in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, Amen, non est puer baptizatus. De quibus dubium est an baptizati fuerint, baptizentur his verbis praemissis: Si baptizatus es, non te rebaptizo; sed si nondum baptizatus es, ego baptizo te in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Innocentius III Arelatensi archiepiscopo.

Maiores ecclesiae causas, praesertim articulos fidei contingentes, ad Petri sedem referendas intelligit, qui eum quaerenti domino quem discipuli dicerent ipsum esse, respondisse noscitur: Tu es Christus filius dei vivi, et pro eo dominum exorasse ne deficeret fides eius. Ex quibus ergo quaestionibus quas contra catholicos haeretici moverant nos postulas respondere. Asserunt enim parvulis inutiliter chrisma conferri baptismatis. Quod nituntur probare illud primo et praecipue intuentes, quod secundum verbum Iacobi apostoli dicentis in epistola sua: Caritas operit multitudinem peccatorum, et iuxta testimonium veritatis in evangelio de peccatrice quae ipsius pedes laverat, perhibentis: Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum, non nisi per caritatem et in caritate crimina dimittantur. Parvulis, qui non sentiunt nec consentiunt, et caritatem non habent, quam sentientibus et consentientibus tantum infunditur, peccatum non dimittitur in baptismo. Et infra: Ad id autem etc. Respondemus quod baptisma circumcisioni successit. Absit enim ut in illam damnatam haeresim incidamus, quae perperam affirmabat legem cum evangelio et circumcisionem cum baptismo servandam, quum secundum apostolum dicentem ad Galathas: Si circumcidimini, Christus vobis nihil proderit. Cum ergo circumcisio tam adultis quam parvulis ex praecepto domini conferretur, ne baptismus, qui successit loco ipsius, generalior existat, cum tam viris quam feminis baptizetur, maioris videatur effectus tam adultis esse quam parvulis conferendus. Sicut enim sub districtione qualibet Mosaica lex clamat: Anima cuius praeputii caro circumcisa non fuerit, peribit de populo suo, ita nec districtione vox intonat evangelica: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto, non intrabit in regnum dei. Ab hac

generalitate nec servum nec etiam excludas. Caute tamen notandum est quantum plus baptismus hodie conferat parvulis quam quondam videris circumcisio contulisse. Dictum est enim sine preiudicio auctoritatis loquitur de veteri lege probro et opprobrio suis. Et evangelica non veritate subiunctum est non intrabit in regnum dei. Quia et si originalis culpa remittebatur per circumcisionis misterium et damnationis periculum vitabatur, non tamen perveniebatur ad regnum celorum, quod usque ad mortem Christi fuit omnibus obseratum. Sed per sacramentum baptismi Christi sanguine rubricati culpa remittitur et ad regnum celorum etiam pervenitur, cuius ianuam Christi sanguis fidelibus suis misericorditer reseravit. Absit enim ut universi parvuli pereant, quorum cotidie tanta multitudo moritur, quin et ipsis misericors Deus qui neminem vult perire aliquod remedium procuraverit ad salutem. Ceterum ex illa littera satis patet predictas auctoritates intelligendas esse eiusmodi de adultis qui huic multitudine peccatorum. Cum de parvulis non possit intelligi qui peccato originali tenentur tantum et illa auctoritas est solvenda: qui crediderit et baptizatus fuerit etc. Cum non possit credere parvuli sed adulti. Et nec ad alios prima et ad alios secunda clausula referatur. Quamvis nonnulli concedant quod parvuli credant, non per usum sed per habitum fidei quem susceperint in baptismo. Sicut et alia multa verba secundum communem usum loquendi non ad actum sed ad aptitudinem referuntur.

Illud vero quod opponentes inducunt fidem aut caritatem aliasque virtutes parvulis utpote non consentientibus non infundi, a plerisque non conceditur absolute, cum propter hoc inter doctores theologos questio referatur, aliis asserentibus per virtutem baptismi parvulis quidem culpam remitti sed gratiam non conferri, nonnullis vero dicentibus et dimitti peccatum et virtutes infundi habentibus illas quoad habitum non quoad usum, donec pervenerint quoad etatem adultam. Unde quidam ex hac solutione tuente se credunt una ad alias questiones argumentationes, que eo quod dominus parvulis in baptismate peccatum originale dimittit. Quod et adultis dormientibus et amentibus peccatum actuale si baptizentur tunc simul dimittatur, cum sit neutri sentientis vel consentiat. Dicet idem in similibus videndum. Hic vero dominus distinguendum quod peccatum est duplex, originale scilicet et actuale: originale quod absque consensu contrahitur, actuale quod committitur cum consensu. Originale igitur quod sine consensu contrahitur, sine consensu per vim remittitur sacramenti. Actuale vero quod cum consensu contrahitur sine consensu minime relaxatur.

Sed ad hoc quod queritur, non saltem originale peccatum amentibus et dormientibus in baptismo sicut parvulis dimittatur. Ad hoc est etiam respondendum quod dominus quoque totum hominem sanum fecit in sabbato, opus imperfectum non novit. Et ob hoc peccatum non ex parte sed ex toto dimittit. Preterea pena originalis peccati est carentia visionis dei, actualis vero pena peccati est gehenne perpetue cruciatus. Unde si primum dimittitur aliquo altero non dimisso, talis non caret visione dei propter originale dimissum, et cruciatur in gehenna perpetua propter reatum criminis actualis. Sed hec tamquam incompossibilia se se minime patiuntur, immo se mutuo adversantur. Item quod vero dormientibus et amentibus sacramenti saltem caritatis character imprimatur, ut excitati a sompno vel ab egritudine liberati non sint denuo baptizandi. Sunt autem nonnulli qui dicant quod sacramenta que per se sortiuntur effectum, ut baptismus et ordo ecclesiastici simul, non solum dormientibus et amentibus sed invitis et contradicentibus, si non quoad rem, saltem ad caracterem conferuntur. Cum non solum parvuli qui non consentiunt sed etiam quicumque non ore, corde tamen dissentiunt recipiunt sacramentum. Si opponitur talibus quod consuevisset invitis tamen reluctantes invite si saltem tunc sacramenti ad iurisdictionem ecclesiastice pertinerent. Unde ad servandam regulam fidei christiane forent rationabiliter compellendi. Verum id religioni christiane contrarium est ut semper invitus et penitus contradicens ad recipiendam et servandam christianitatem aliquis compellatur. Propter quod inter invitum et invitum coactum et coactum alium non absurde distinguunt, quod qui terroribus atque suppliciis violenter attrahitur et ne detrimentum incurrat baptismi suscipit sacramentum, talis sicut is qui ficte ad baptismum accedit caracterem suscipit christianitatis impressum, et ipse tamquam conditionaliter volens, licet absolute non velit, cogendus est ad observantiam christiane fidei. In quo casu debet intelligi decretum concilii Toletani ubi dicitur quod qui iam pridem ad christianitatem coacti sunt, sicut factum est temporibus religiosissimi principis Sisebuti, quia iam constat eos sacramentis divinis associatos et baptismi gratiam suscepisse et chrismate unctos esse et corporis domini extitisse participes, oportet ut fidem quam necessitate susceperunt tenere cogantur, ne nomen domini blasphemetur et fides quam susceperunt vilis ac contemptibilis habeatur. Ille vero qui numquam consentit sed penitus contradicit nec rem nec caracterem suscipit sacramenti, quia plus est expresse contradicere quam minime consentire. Sicut nec ille notam alicuius reatus incurrit qui contradicens penitus et reclamans a thurificare idolis cogitur violenter. Dormientes autem et amentes si priusquam amentiam incurrerint aut dormirent in contradictione persisterent, quia in eis intelligitur contradictionis propositum perdurare, etsi fuerint sic immersi caracterem non suscipiunt sacramenti. Secus autem si prius catechumini extitissent et habuissent propositum baptizandi. Unde tales in necessitatis articulo consuevit ecclesia baptizare. Tunc igitur caracterem sacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrarie non invenit obsistentem.

Idem Metensi episcopo.

Debitum etc. Sane tu nobis intimasti quod quidam iudeus in mortis articulo constitutus, cum inter iudeos tantum existeret, in aquam se ipsum immersit dicendo: Ego baptizo me in nomine patris et filii et spiritus sancti amen etc. Verum quia cum inter baptizantem et baptizatum debeat esse discretio, sicut ex verbis domini colligitur dicentis apostolis: baptizate omnes gentes in nomine patris et filii et spiritus sancti amen, memoratus iudeus est denuo baptizandus ab alio, ut ostendatur quod alius est qui baptizatur et alius qui baptizat. Ad quod etiam designandum ipse Christus non a se ipso sed a Iohanne voluit baptizari. Quamvis si talis continuo decessisset, ad patriam protinus evolasset propter sacramenti fidem, etsi non propter fidei sacramentum. In baptismo quippe illa spiritualis regeneratio celebratur de qua veritas ait: oportet vos nasci denuo. Quia nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non intrabit in regnum celorum. Sicut igitur in carnali generatione, ubi proles ex viro et femina nascitur, alius est qui carnaliter gignit et alius est qui carnaliter gignitur, sic in sacramentali regeneratione qua soboles ex aqua et spiritu sancto renascitur, alius debet esse qui spiritualiter gigneret et alius qui spiritualiter gigneretur. Sane cum corpus exterius seu caro corporis tinctione baptizatur, oportet ut utrobique paternitas et filiatio valeat inveniri, in qua baptizans et baptizatus ab invicem secernantur.

Idem Nidrosiensi episcopo.

Non ut apponeres etc. Postulasti utrum parvuli sint pro christianis habendi, quos in mortis articulo constitutos propter aque penuriam et absentiam sacerdotis aliquorum simplicitas in capite ac pectore ac inter scapulas pro baptismo salive conspersione liniverat. Respondemus quod cum in baptismo duo videlicet verbum et elementum necessario requirantur, iuxta quod de illo veritas ait: Euntes in mundum universum baptizate omnes gentes in nomine patris et filii et spiritus sancti amen, eademque dicat de elemento: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non intrabit in regnum celorum, dubitare non debes illos veram non habere baptismum, in quibus non solum utrumque predictorum sed eorum alterum est obmissum.

Idem d. i. o. g.

Licet grecos diebus nostris ad obedientiam sedis apostolice revertentes fovere ac honorare velimus, mores ac ritus eorum in quantum cum domino possumus sustinendo, in his tamen deferre illis neque volumus nec debemus que periculum generant animarum et ecclesiastice derogant honestati. Postquam enim grecorum ecclesia cum quibusdam complicibus et fautoribus suis ab obedientia sedis apostolice se subtraxit, in tantum greci ceperunt

abominari latinos. quod inter alia que derogationes eorum impie committebant siquando sacerdotes latini super eorum celebrassent altaria. non prius ipsi sacrificabant in ipsis quam ea pro hoc tamquam inquinata lavissent. baptizatos etiam a latinis ipsi greci vel baptizare ausu temerario presumebant. et adhuc sicut accepimus quidam hoc agere non verentur. volentes igitur tam scandalum ab ecclesia dei amovere. sacro suadente concilio. districte precipimus ut talia decetero non presumant. conformantes se tamquam filii obedientie sacrosancte romane ecclesie matri sue. ut sit unum ovile et unus pastor. Siquis autem tale quid presumpserit. excommunicationis mucrone percussus. ab omni officio et beneficio ecclesiastico deponatur. De presbitero non bap

tizato

Ex concilio apud Carpentoratum.

Siquis presbiter ordinatus deprehenderit se non esse baptizatum. baptizetur. et iterum ordinetur.

Innocentius III. episcopo Cremonensi.

Apostolicam sedem consulere decrevisti. utrum in consecratione. et cetera. Respondemus. presbiterum quem sine unda baptismatis extremum diem clausisse significasti. quia in sancte matris ecclesie fide. et Christi nominis confessione perseveravit. ab originali peccato solutum et celestis patrie gaudium esse adeptum asserimus incunctanter. Lege super septimo libro Augustini. de civitate dei. ubi inter cetera legitur. baptismus invisibiliter ministratur. quem non contemptus religionis sed terminus necessitatis excludit. Librum etiam beati Ambrosii de obitu Valentiniani idem asserentis revolve. Sopitis igitur questionibus doctorum patrum sententias teneas. et in ecclesia tua iuges preces hostiasque deo offerri facias pro presbitero memorato. Innocentius III. Ferrariensi episcopo.

Veniens ad apostolicam sedem. I. latorem presentium nobis exposuit. quod cum ad gradum sacerdotii ascendisset. comperit tandem quod non fuit secundum formam ecclesie baptizatus. Unde nos cum recte fecimus baptizari. Cuius sub ordinibus fuisse dicitur disputatum. quidam in eum declin

averunt sententiam. ut cum baptismus sit fundamentum sacramentorum. ante susceptionem baptismi non suscipitur aliud sacramentum. quia ubi fundamentum non est. superedificari non potest. porro contra videri posset. illa enim quod non per sacramentum fidei sed per fidem sacramenti efficacia perculdubio meretur. et quia Christum habet per fidem. et si baptismum non habet. habet tamen fundamentum. preter quod aliud poni non potest. quod est Christus Ihesus. superedificare posse videtur. licet salutifera opera sit et quilibet ecclesiastica sacramenta. cum illud non sit generaliter verum. ut de novis neque de veteribus sacramentis qui baptismus sit fundamentum illorum. quia et sacramentum coniugii et eucharistie a non baptizatis recipi potest. preterea sacramentum ordinis non solum pontificalis sed sacerdotalis etiam et levitica institutione sua precessit baptismum. propter quod forsitan videtur quod ante baptismum sacri ordines possent recte conferri. maxime huius qui baptizatum crediderit. quia ut in evangelio apostoli comprehendium legitur continetur. quod. Siquis in presbiterum ordinatus deprehenderit se non esse baptizatum. baptizetur. et iterum ordinetur. Nos autem circa latorem presentium in hoc dubitabili casu quod tutius est sequentes. quidam ipsum per singulos ordines usque ad sacerdotium promoveri petivimus. et permittimus eum in sacerdotio ministrare. quia non intelligitur iteratum quod ab initio factum est. nec male de sacramento sentimus. sed eum illud non religionis contemptus sed articulus necessitatis excludit. certe de illo quod nascitur et de sanctis parentibus. et inter sanctos est sedulus conversatus [illegible] presumitur quod fuit baptizatus. ut hec presumptio pro veritate habenda. donec evidentissimis forsitan argumentis contrarium probaretur. De custodia eucharistie et crismatis.

Innocentius III. in concilio generali.

Statuimus ut in cunctis ecclesiis crisma et eucharistia sub fideli custodia clavibus adhibitis conserventur. ne possit ad illa temeraria manus extendi ad aliqua horribilia vel

nephanda exercenda. Si vero is ad quem spectat custodia ea incaute reliquerit. tribus mensibus ab officio suspendatur. et si per eius incuriam aliquid nephandum inde contigerit. graviori subiaceat ultioni. Idem eodem.

Relatum nobis est. quod quidam clerici ecclesias sic exponunt supellectilibus propriis et etiam alienis. ut potius domus laice quam basilice videantur. non considerantes quod dominus non sinebat ut vas transferretur per templum. Sunt et alii qui non solum ecclesias dimittunt incultas. verum et vasa ministerii et vestimenta ministrorum. ac pallas altaris. et nec non et ipsa corporalia tam immunda relinquunt. quod interdum aliquibus sunt horrori. quia vero zelus nos comedit domus dei. ecclesie admittantur ut ut huiusmodi ecclesias aut eorundem repertis ut non alias necessitates urgentes ad eas oporteat huiusmodi restituatur. sic tamen ut necessitate cessante ad loca propria reportentur. precipimus quoque ut oratoria. vasa. corporalia. et vestimenta predicta munda et nitida conserventur. Nimis enim videtur absurdum in sacris sordes negligere que dedecerent etiam in prophanis. De celebratione missarum

Alexander III. et sacramento eucharistie.

Audivimus quod quidam inter missarum sollempnia dyabolica fraude decepti. horas quibus preparatione et devotione et cetera debent fere more solito venerantur. cum nec per vilibus inebrietate per sompnus eorum permittat orare. Dicit enim apostolus ebriosi regnum dei non possidebunt. Illud igitur non presumatis decetero committere. cum essent per ea miracula fierent. non licet vobis ipsum per sacerdotem absque auctoritate romane ecclesie venerari.

Innocentius III. in concilio generali.

Cum ex eo quod quidam sanctorum reliquias exponunt venales. et eas passim ostendunt christiane religioni detractum sit sepius ne in posterum detrahatur. presenti decreto statuimus. ut decetero antique reliquie extra capsam nullatenus ostendantur. nec exponantur venales. Inventas autem de novo nemo publice ve

nerari presumat. nisi prius auctoritate romani pontificis fuerint approbate. Prelati vero non permittant eos qui ad eorum ecclesias causa venerationis accedunt variis figmentis aut falsis documentis decipi sicut in plerisque locis occasione questus fieri consuevit.

Innocentius III. clericis sancti petri Magalon.

Ex parte vestra fuit consultum. utrum in nativitate domini. vel assumptione beate Marie virginis. vel festivitate alicuius apostolorum in sexta feria contigerit evenire. die sabbati precedentis vigilia debeant ieiunari. et utrum in vigilia sancti Mathie apostoli sit ieiunium indicendum. Ad quod tibi respondemus. quod die sabbati festivitates predictas sexta feria precedente. et vigilia Mathie apostoli debeat vigilia ieiunari. Idem Bivarensi episcopo.

Consilium vestrum. et cetera. Consultationi. et cetera. Respondemus. quod omnium apostolorum vigilie sint debito ieiunio celebrande. preter vigilias apostolorum Philippi et Jacobi. et beati Iohannis evangeliste. quia illorum festivitates infra sollempnitatem paschalem. illa autem infra natale domini celebratur. ieiunium et apud nos in adventu domini agitur.

Sanctorum quoque vigilie quorum festivitates oportet in sexta feria celebrari. in precedenti sunt sabbato ieiunande. De festivitate autem beati Bartholomei apostoli de cuius celebratione dubitas diversa apud quosdam. Respondemus quod in hoc consuetudinem tue religionis observes. et cetera. Cum autem consueris quod sic illis presertim in vigiliis quadragesimalibus tempore quo tunc famis inopia vel tedia contigerit. quod magna pars ipsorum propter inopiam annone pereret. carnes comedere sunt coacti. Respondemus quod in tali articulo illos non credimus puniendos. precipimus tamen domino pro illis et cetera illis iniungatur. ne ipsis aliquatenus imputetur quia legitime tamen est ibi culpa omnino. vel culpa minime reputetur. Item de illis qui propter debilitatem in sabbato carnes sumunt. quod in partibus tuis nullatenus fieri consuevit. cum hoc ab aliis molestie molestie fieret. et orari in illis

De ieiunio et obsecrationibus

occasio detrahendi. Resp. quod super hoc consue-
tudinem tuae religionis facias observari. sic
tamen quod debilibus et infirmis propter hoc periculum non
emergat. ¶ Preterea de illis qui in quadragesima
vel in aliis ieiuniis sollempnibus intermaneant.
et peractum est eorum annum indulgeri. Resp. quod
non subiaceat legi necessitas desiderium
infirmorum. cum urgens necessitas exigit
supportare. potes et debes ut maius
in eis periculum caveatur. Honor. iii. pari-
sien. epo.

Ex parte R. ap. postulasti. ij. Rem.
quod illi qui nec voto nec regulari observan-
tia sunt astricti. in sexta feria si festum na-
tivitatis dominicae die ipso venerit eveni-
re. carnibus propter festi excellentiam vesci pos-
sunt secundum consuetudinem ecclesiae generalis. nisi tamen
hii reprehendendi sunt qui ob devotionem volu-
erint abstinere. De purificatione post partum

Innoc. iii. armachanen. epo.

Volos. ij. Licet per legem moysi certi dies de-
terminati fuisset quibus mulieres post partum
a templi cessarent ingressu. quia tamen lex per mo-
ysen data est. gratia et veritas per ihesum xpistum
facta est. Jnq. t. t. Resp. quod postquam ubera legis
evanuit. et illius veritatis evangelii sunt
mulieres post prolem emissam accurere gratias actu-
ri intrare voluerint. nulla proinde pena mulcta-
ri. neque ecclesiae est eis aditus denegandus.
ne pena illis conversa videatur in culpam. si tamen
ex veneratione voluerint aliquandiu absti-
nere. devotionem earum non credimus improbandam.

De ecclesiis edificandis vel reparandis.

Ex concilio maguntino.

Quicumque ecclesias beneficium habent. omnes adiuvent
ad tecta ecclesiae restauranda. et ipsas ecclesias
emendandas. Ex concilio latan.

Cum dicat apostolus. ij. Constituimus ut ubi-
cumque tot simul leprosi sub communi vita fue-
rint congregati. qui ecclesiam cum cimiterio
construere. et proprio valeant gaudere presbitero. si-
ne contradictione aliqua permittantur habere. caveant
tamen ut iniuriosi veteribus ecclesiis de iure

parochiali nequaquam existant. quod enim eis ex
pietate conceditur. ad aliorum iniuriam no-
lumus redundare. Statuimus etiam ut de ortis et
nutrimentis animalium suorum decimas tribuere
non cogantur. Alex. iii. eboracen. archiepo.

Ad audientiam nostram noveris pervenisse. quod vil-
la quae dicitur bah. tantum probatur ab ecclesia parrochi-
ali distare et ut tempore hyemali cum pluvie
inundant. non possint parrochiani sine magna
difficultate ipsam adire. unde non valent con-
grue temporibus ecclesiasticis officiis interesse. Quia igitur
dicta ecclesia in dictis redditibus habundare. quod
preter illius villae presbyter ministri illic convenienter
valeat sustentari habere. ec. q. si ita res
se habet. ecclesiam ibi edifices. et in ea sacerdotem
sub ap. ob. ad presentationem rectoris
maioris ecclesiae cum canonica sustentationis
assensu instituas. ad sui . . reparationem
sua eiusdem villae obventiones ecclesiasticas percep-
turum. provideas tamen ut competens in ea ho-
nor pro facultate loci ecclesiae matrici fiat.
quod quidem fieri posse videtur. cum eiusdem ville
dominus magnam aream terrae frugiferae velit ad
usus sacerdotis conferre. Si vero persona matri-
cis ecclesiae virum ydoneum presentare distulit.
vel opus illud voluerit impedire. tu nichilomi-
nus facias idem opus ad perfectionem deduci.
et virum bonum cessante appellationis diffugio
instituere non obmittas. . Idem lexovien. epo.

De hiis qui parrochiales ecclesias habent duximus
respondendum. quod ad reparationem et constructionem eccle-
siarum cogi debent. cum opus fuerit de bonis quae sunt
ipsarum ecclesiarum sicut eis superfuerit conferre. ut eorum
exemplo ceteri invitentur. Urban. iii.

Ad audientiam nostram pervenit. quod cum in ecclesia de qua
in episcopum vocatus fuisti. regulares canonicos de
sideras ordinare. inde suspectum est quod hoc de-
vocatum esse ante. apostolica indulgentia si tibi
episcopus duxit. concessit in hac parte. Unum scias
a secularibus in ea adhuc superesse noscuntur. no-
lumus eis fore dampnum inferre illi vel alibi necessa-
ria providentia. ¶ Lic. autem nobis insinuatis
supplicantibus ut ecclesiae pro de confirmatione provid.

faciemus tibi non possumus de iure conferre. cum
nulli canonici adhuc ibidem existant quibus provi-
deatur. Clemens. iii.

Tua nos duxit f. ij. preterea que occasione in ipsum
tempore quod de rebus ecclesiae non alienandis te asseris
prestitisse in locis tuae episcopatu in quibus habitatores
oratoriis carere videntur. ne preceptum no-
varum ecclesiarum concessa tibi contra debitum videa-
tur. ecclesias fundandas erigere. f. t. cf. qualiter
huius iuramenti occasione nullatenus praetermittas.
quin ipsis indigentibus super basilicarum institutione
studeas salubriter providere. De immunitate eccl.

Ex synodo Johis. pp.

Ut in domibus ecclesiarum neque missus. neque comes
vel iudex publicus vel minister. qui pro consu-
etudine placita vel hospicium vindicet. sed in
publicis locis domos construat in quibus placi-
tum teneatur. et ibi hospitetur. Gregorius
anglorum episcopo trincien.

Pervenit ad nos. ij. f. t. nullum penitus vel
ecclesiae suae nomine. aut alio modo excusari
a murorum vigiliis patiatur. sed omnes ad hoc
generaliter compellantur. quatinus cunctis vigilantibus melius
valeat civitatis custodia praeparari.

De vitali defensori sardinie.

Indicatum est. ij. Dictum est nobis quod rustici
ecclesiae vestrae ei desertores in pravatorum possessioni-
bus cultura exhibent. quod experientia tua fieri
non permittat. Ex concilio lat.

Non minus. ij. In diversis mundi partibus consules
civitatum et rectores. nec non et alii qui potesta-
tem habere videntur tot onera frequenter imponunt
ecclesiis ut deterioris conditionis factum sub eis
sacerdotium videatur. quam sub pharaone fuit
qui legis divine notitiam non habebat. Il-
le quidem omnibus aliis servituti subactis sacer-
dotes et possessiones eorum in pristina libertate
dimisit. et de publico eis alimoniam mi-
nistravit. Isti vero onera sua fere uni-
versa imponunt ecclesiis. et tot angariis eas
affligunt. ut eis per ieremias deplorat
competere videatur. Princeps provinciarum facta
est sub tributo. Sane sive fossata seu

expeditiones seu alia quaelibet sibi arbitrentur agenda.
de bonis ecclesiarum et clericorum et pauperum christi usibus
deputatis. volunt fere cuncta compleri. Iuris-
dictionem etiam et auctoritatem prelatorum ita evacu-
ant. ut nichil potestatis eis in suis remanere
ac hominibus remansisse. Quare sub anathe-
matis districtione fieri de cetero talia prohibemus.
nisi episcopus et clerus tantam necessitatem vel utili-
tatem inspexerit. ut absque ulla coactione ad
relevandas communes utilitates vel necessitates
ubi laycorum non suppetunt facultates. subsi-
dia per ecclesias existiment conferenda. Si autem
consules aut alii de cetero ista commiserint. et com-
moniti desistere noluerint. tam ipsi quam fautores
eorum excommunicationi se noverint subiacere. nec com-
munioni reddantur. donec satisfactionem fecerint com-
petentem. Lu. iii.

Cum ecclesia dei secundum evangelicam veritatem domus
orationis esse debeat et non spelunca latronum.
aut sagittis forum seculares iudices ad
sanguinis effusionem et capitali pena agere in ecclesiis
vel cimiteriis sub anathematis interminatione
ne prohibemus. Absurdum enim est et crudele
ibi iudicari sanguinis exigere ubi est tute-
la refugii constituta. . Innoc. iii. illustri
regi scotie.

Inter alia. ij. Tuis consultationibus respondentes iuxta sa-
crorum statuta canonum et traditiones legum civi-
lium ita duximus distinguendum. ut fugiens ad
ecclesiam liber vel servus existat. Si liber
quantumcumque gravia maleficia perpetraverit. non est
violenter ab ecclesia extrahendus. nec inde dampnari
debet ad mortem vel ad penam. sed rectores
ecclesiarum sibi obtinere debent membra et vitam. super
eo tamen quod inique fecit est alias legitime puni-
endus. Et hoc verum est nisi publicus latro fu-
erit vel nocturnus populator agrorum. qui dum
itinera frequentata vel publicas stratas
obsidet aggressionis ausu insidiis ab ecclesia ex-
trahi potest impunitate non prestita secundum ca-
nonicas sanctiones. ¶ Si vero servus fuerit
qui confugerit ad ecclesiam postquam de impunitate
sua dominus eius clericis iuramentum prestiterit. ad

fructum domino suo reddere compellatur in duplum. Alio qui a domino perdit occupatum. Idem in eodem [concilio] generali.

Adversus consules et rectores civitatum et alios qui ecclesias vel viros ecclesiasticos talliis seu collectis et exactionibus aliis aggravare nituntur, volens immunitati ecclesiasticae Lateranense concilium providere, praesumptionem huiusmodi sub anathematis districtione prohibuit, transgressores et fautores eorum excommunicationi subiacere praecepit, donec satisfactionem impenderent competentem. Verum si quando forte episcopus simul cum clericis tantam necessitatem vel utilitatem prospexerint, ut absque ulla coactione ad relevandas utilitates vel necessitates communes, ubi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per ecclesias duxerint conferenda, praedicti laici humiliter ac devote recipiant cum gratiarum actione. Propter imprudentiam tamen quorundam Romanum pontificem prius consulant, cuius interest communibus utilitatibus providere. Quoniam vero nec sic quorundam malitia contra Dei ecclesiam conquievit, adicimus ut constitutiones et sententiae quae ab excommunicatis vel de ipsorum mandato fuerint promulgatae, inanes et irritae habeantur, nullo umquam tempore valiturae. Ceterum quia fraus et dolus alicui patrocinari non debent, nullus vano decipiatur errore, ut intra tempus regiminis sustineat anathema, quasi post illud non sit ad satisfactionis debitum compellendus; nam et ipsum qui satisfacere recusaverit, et successorem ipsius, nisi satisfecerit infra mensem, manere decernimus ecclesiastica censura conclusum, donec satisfecerit competenter, cum succedat in onere qui substituitur in honore. Idem in eodem.

Quia plerique [clerici] ut potestatem aut aliquid fructuum expendant largius, vel alii plus extorqueant a subditis quam solvant, et eorum dampnis lucra sectentur, praedam querunt potius quam subsidium in subiectis, id decreto fieri prohibemus. Qui si quis forte praesumpserit, et sic extorta restituat, et tantumdem cogatur pauperibus erogare. Superior autem cui fuerit querela deposita, si negligens fuerit in eius executione statuti, canonicae subiaceat ultioni. Gregorius IX. Astoric. episcopo.

Ecclesiam in qua divina misteria celebrantur, licet adhuc non existat consecrata, illo iure privilegium immunitatis amittere, quia obsequiis divinis dedicata, nullis est temerariis ausibus prophananda. Idem Tolletano et Compostellano archiepiscopo.

Immunitate ecclesiastica et infra. Non nulli impunitatem suorum excessuum per defensionem ecclesiae optinere sperantes, homicidia et mutilationes membrorum in ipsis ecclesiis vel earum cimiteriis committere non verentur, que nisi per ecclesiam ad quam perfugiunt crederent se defendi, nullatenus fuerant commissuri. Et infra. Cum in eo in quo delinquit puniri quis debeat, et frustra legis auxilium invocat qui committit in legem, con[sultationi] quod publice nunties tales non debere immunitatis gaudere privilegio, quo faciunt se indignos.

Ut ne clerici vel monachi secularibus negotiis se inmisceant

Ex concilio Maguntino.

Multa sunt negotia secularia de quibus pauca perstringamus. Ad que pertinet omnis carnalis concupiscentia. Quod plus iusto appetit homo turpe lucrum est. Munera iniusta accipere vel etiam dare pro aliquo seculari questu. Pretio aliquem conducere. Contentiones vel lites vel rixas amare. In placitis secularibus disputare, excepta defensione orphanorum vel viduarum. Conductores aut procuratores esse secularium rerum. Turpis verbi vel facti ioculatorem esse, vel iocum secularem diligere. Aleas amare. Ornamentum inconveniens proposito suo quaerere. In deliciis vivere velle. Gulam et ebrietatem sequi. Pondera iniusta vel mensuras habere. Negotium iniustum exercere. Nec tamen iustum negotium est contradicendum propter necessitates diversas, quia legimus sanctos apostolos negotiatos fuisse, et in regula beati Benedicti praecipitur providere per quorum manus negotia monasterii pervenient. Canes vel aves sequi ad venandum. Et omnibus quibuslibet causis interesse superfluis. Ecce talia et his similia ministris altaris domini nec non et monachis omnino contradicimus. De quibus ait apostolus: Nemo militans deo implicat se negotiis secularibus.

Eugenius III. Lucen. episcopo.

Sacerdotibus et clericis tuis denunties publice, ne ministri laicorum fiant, nec in rebus eorum procuratores existant. Quod si presumendum duxerint presumpserint, et occasione ipsius administrationis pro pecunia eorum deprehendantur instantiae, indignum est eos ab ecclesia subveniri, per quos constat in ecclesia scandalum generari.

Alexander III. in concilio Turonensi.

Non magnopere antiqui hostis invidia et infra. Inde nimirum est quod in angelum lucis se mentiens transfigurans, sub obtentu languentium fratrum consulendis corporibus et ecclesiastica negotia fidelius pertractandi, regulares quosdam ad legendas leges et confectiones physicales ponderandas de claustris suis educit. Unde ne occasione scientiae spirituales viri mundanis rursum actionibus involvantur, statuimus ut nulli omnino post votum religionis, post factam in aliquo loco religioso professionem, ad physicam legesve mundanas legendas permittantur exire. Si vero exierint, et ad claustrum suum infra duorum mensium spatium non redierint, sicut excommunicati ab omnibus evitentur, et in nulla causa, si patrocinium praestare voluerint, audiantur. Reversi autem in choro, capitulo, et mensa, et ceteris ultimi fratrum existant, et nisi forte ex misericordia sedis apostolicae, totius spem promotionis amittant. Idem in concilio Lateranensi.

Sed nec procuratores villarum aut iurisdictionis etiam secularis sub aliquibus principibus vel secularibus viris, ut iustitiarii eorum fiant, clericus quisquam exercere praesumat. Si quis autem adversus hoc venire temptaverit, quia contra doctrinam apostoli dicentis: Nemo militans deo implicat se secularibus negotiis, seculariter agit, ab ecclesiastico fiat ministerio alienus, pro eo quod officio clericali neglecto fluctibus seculi, ut potentibus placeat, se immergit. Districtius autem decernimus puniendum, si religiosorum quisquam aliquid praedictorum ausus fuerit attemptare.

Idem Cantuariensi archiepiscopo.

Clericis in sacris ordinibus constitutis ex tali [...] iudicium sanguinis agitare non licet. Unde prohibemus ne aut per se truncationes membrorum faciant, aut iudicent inferendas. Quod si quis tale fecerit, honore privetur et loco. Prohibemus etiam sub interminatione anathematis, ne quis sacerdos officium habeat vicecomitis aut praepositi secularis. Si quis autem contra hoc venire praesumpserit, et commonitus emendare noluerit, excommunicationi subiaceat. Idem Lincon. episcopo.

Secundum instituta praedecessorum nostrorum sub interminatione anathematis prohibemus, ne monachi vel clerici causa lucri negotientur, et ne monachi a clericis vel a laicis suo nomine firmas habeant, neque laici ecclesias ad firmas teneant. Clarum est quod monachi d. s. seculariter vivunt, et alios exemplo corrumpunt. Ideoque [...] quatenus eos ad observantiam regularem appellatione remota compellas, vel si restiterint ausu temerario, eis eiectis fratres alterius ordinis, si non potest per se monasterium in suo ordine reformari, inducas, ne libros ipsorum iuste edant, et illi tandem rubore confusi ad sui ordinis observantiam revocentur. Innocentius III. episcopo Claul.

Sicut accepimus te referente et infra. Fraternitati tuae [mandamus] quatenus clericis in sacris ordinibus constitutis tabellionatus officium per beneficiorum subtractionem appellatione postposita interdicas. Idem in concilio generali.

Sententiam sanguinis nullus clericus dictet aut proferat, sed nec sanguinis vindictam exerceat, aut ubi exercetur intersit. Si quis autem occasione huiusmodi statuti ecclesiis vel personis ecclesiasticis aliquod praesumpserit inferre dispendium, per censuram ecclesiasticam compescatur. Nec quisquam clericus litteras dictet aut scribat pro vindicta sanguinis destinandas. Unde in curiis principum haec sollicitudo non clericis sed laicis committatur. Nullus quoque clericus ruptariis vel balistariis aut huiusmodi viris sanguinum praeponatur, nec illam chirurgiae artem subdiaconus, diaconus aut sacerdos exerceat, quae ad ustionem vel incisionem inducit, nec quisquam purgationi aquae ferventis vel aquae frigidae seu ferri candentis ritum cuiuslibet benedic

ctionis in pecuniariis(?) ... salutis nichilominus pluribus de monomachiis sive duellis antea promulgatis. **Honorius iii.**

Super specula. et infra. Cum religiosi professi exeuntes ad audiendas leges vel phisicam ... olim statutum in concilio Turonensi, ut nisi infra duorum mensium spatium ad claustrum redierint, sicut excommunicati ab omnibus evitentur, et in nulla causa si patrocinium praestare voluerint audiantur. Reversi autem in choro, mensa, capitulo et ceteris ultimi fratrum existant, et nisi forte ex misericordia sedis apostolicae totius spei promotionis amittant. Verum quia nonnulli ex talibus propter quasdam opiniones diversas excusationis aliquid assumunt, nos volentes ut decreto ipso sententia excommunicationis incurratur, districte praecipimus, quatinus a dioecesanis et capitulis ipsorum, quam a ceteris episcopis in quorum dioecesibus in his studuerint, tales excommunicati et propter poenis obnoxii publice nuntientur.

Quia vero theologiae studium cupimus ampliari, ut dilatato sui tentorii loco funiculos suos longiores faciat, ut sit fides catholica circumcincta muro inexpugnabili bellatorum, quibus resistere valeat venientibus ex adverso, ad archidiaconos, decanos, plebanos, praepositos, cantores et alios clericos personatus habentes, necnon presbyteros, nisi ab his qui ista praeceptum spatium destiterint, haec extendi volumus et a praedictis firmiter observari.

Incipit liber iiii. de sponsalibus et matrimonio.

Ex concilio Triburiensi.

De Francia quidam nobilis de Saxonia lege Saxonum duxit uxorem. Verum quia non iisdem utuntur legibus Saxones et Franci, causatus est quod eam non sua, id est Francorum lege desponsaverat; dimissaque illa aliam superduxit. Diffinivit super hoc sancta synodus, ut ille transgressor evangelicae legis subiciatur poenitentiae et a secunda coniuge separetur, et ad priorem redire cogatur. **Idem Exoniensi episcopo.**

Praeterea hii qui de matrimonio contrahendo pure et sine omni conditione fidem dederunt, commonendi sunt et modis omnibus inducendi ut praestitam fidem observent. Si autem se adinvicem admittere noluerint, ne forte deterius inde contingat, ut talem scilicet ducat quam odio habeat, videtur quod ad instar eorum qui societatem interpositione fidei contrahunt et postea eandem sibi remittunt, hoc possit in patientia tolerari. **Augustinus.**

Iuvenis qui puellam nondum septennem duxit, quamvis aetas repugnaret, ex humana tamen fragilitate forsan tentavit quod complere non potuit. Quia igitur in his quae dubia sunt quod certius existimamus tenere debemus, tum propter honestatem ecclesiae, quia ipsius coniux ipsi fuisse dicitur, tum propter praedictam dubitationem mandamus ut consobrinam ipsius puellae quam postmodum duxit dimittat. **Alex. iii. ... electo.**

Ad audientiam nostram noveris pervenisse quod cum B. parochianus tuus cum quodam filiorum L. tractaret, ut ille uxorem duceret, iuravit quod si ille interim casu aliquo interveniente non posset, alii filio quem de alia uxore genuerat eandem matrimonio copularet. Contractis autem a filio postea sponsalibus, quia consanguinitas inter eos esse invenitur, interpositis firmaverunt; utrique praestantius(?) ... alii filio iuravit ... scriptum est quod sponsam fratris sui habere non potest ... ipse positum non praestitit ... ut poenitentiam agat de illicito iuramento, modo praedicto ecclesiastica censura compellas. **Item Panormitano archiepiscopo.**

De illis autem qui praestito iuramento promittunt se aliquas mulieres ducturos, et postea eis incognitis dimittunt, tamen se ad priores(?) alias transferentes, hoc tibi volumus innotescere, quod liberum erit mulieribus ipsis si ita processerit ad alia se vota transferre, recepta tamen de primo poenitentia, si post fidem praestitam fuerit consummatum. **Idem Pictaviensi episcopo.**

De muliere quae est iuramento data viro et ... inter virum et virum sit dissidium ... consensus intercesserit, ... nobis videtur ... post ... sine dubio esse. **Idem Cantuariensi archiepiscopo.**

Ex litteris ... de re aut quod consilio ... super quo ... sponsalia contrahuntur, non intelligitur ... quod contemptibile est ... sicut sacra docet ... et cetera. Quod cognito si alter non intellexerit quod alter proposuit, ad omnium ... ibi intelligentiam ... et ... verba illa prolata in sensu retinere, quem solent recte intelligentibus generare. **Idem Wigorniensi episcopo.**

Sponsam alterius maritare licet.

Sublata etiam poena ... nullus consanguineorum aliquam de ... matrimonio copulare. **Idem Albanensi sancti ... cardinali et ...**

Ex parte G. mulieris intimatum est quod Andreas iuramento praestitit quod eam absque ... coniuge ... et ei sic uxori fuerat ... Andreas ... se illum ... habere ... eam et tamquam virum ... quod ... religiosum ... Quia igitur nemini licet uxorem suam sine manifesta causa fornicationis dimittere, et ... cum ... vivente contrahere ..., quatinus eundem ut superinductam dimissa ad uxorem suam redeat et eam maritali affectione pertractet, modo praedicto ecclesiastica censura compellas. **Idem Pictaviensi episcopo.**

Ex litteris ... episcopi accepimus quod cum duo nobiles viri, scilicet ... W. et B., filios et filias impuberes haberent, inter se convenerunt quod eos adinvicem matrimonio copularent, et hoc tam patres quam filii subiuramento se promisere facturos. Inter quos siquidem G. filiam alterius consentiente patre ... se iuravit ducere in uxorem, quod volente ad alia vota migrare, eum episcopus compellere voluit ut quod iuraverat adimpleret. Quia igitur praedicto G. periculosum est contra suum iuramentum venire ... si ... consentit eum ... et si non acquievit monitis, ecclesiastica censura compellas, ut ipsam ... recipiat et maritali affectione pertractet.

Idem archiepiscopis, episcopis et aliis praelatis per Angliam constitutis.

Non est vobis sicut arbitramur incognitum quod ... rex Anglorum ... inter ipsum et ...

Nota

ē obtenta uxore eor detineat ⁊ ʒ. Illos itaq;
attemptatores instanter ⁊ honestum ē ut uiri suas
petant uxores. m. q. cum de lege attas testi
nientes sollicite moneas ⁊ si uir conuentu
tum [illegible] uxores suas uiri cum eum
n̄ restituit ex tunc in quacumq; puenerit
deuenerit ut cum sfferint ibi fiunt illa
diuina offa p̄t baptisma puulos ⁊ penas
morientium celebrens ut puerit aliquem
ē [illegible]. Id ep̄o s̄c̄e agathe.

Preter de muliere q̄ a uiro impetit cui ofa
[illegible] eam ea se religiose ponit. si h̄ pu ꝯ
sibi uerus [illegible] ⁊ potentiā mulie
ris. t. ꝯ̄ramus ut tam ipi si nisi uita
tam miseruerit dilicere pbiens ne detius
[illegible] contingat. Id penitentes ⁊ canon seruan.

Veniens ad apo se. mariona supplica in
sinuatione monstrauit q̄ quam adolescēte
[illegible] aut intem q̄uitq; d̄ uino [illegible]
[illegible] testimonio ptinet utrumq; qd̄ patre
[illegible] grauitas eam inuitam ⁊ reclamā
tem [illegible] alii tradere quē ira seōni
it qd̄ se [illegible] nulle in ecc̄sia puniter. Cūq;
[illegible] q̄ [illegible] cognita ser [illegible]
[illegible] cognito q̄ prima inter eos
ter linea consanguinitatis ipos ad inuicem se
[illegible]. Certum cum ei ipi [illegible] ⁊ tamo
[illegible] apparentibus ꝯsentire n̄ [illegible]
[illegible] aliam [illegible] transducere ⁊ illa [illegible]
t. nōie pu. in ꝯspectu eccē ⁊ nuptie. Sane
[illegible] filios genuisse. pat ipi t. ꝯ
exposuit q̄ filium suum n̄ potuit [illegible]
abe. ꝯ q̄ ab alio qui defunctus ē ꝯ̄ de
sponsata fuisse ⁊ ʒ. m. q. si inueniatur q̄ p̄
dicta mulier a primo uiro tradito esse fuit se
parata ⁊ abeode. t. sine ꝯtradictione esse uxor
traducta ⁊ ille cui apparentib; copulata fu
it de p̄senti una decessit. p̄dictam t. primo
eō. ut p̄fatam [illegible] ⁊ sibi detr ma
ritali affectu tractare. Aliquin eum sup i
dictam ⁊ patrē ipius si [illegible] rei [illegible] excō
[illegible]. Id papien. ep̄o.

Cum locum n̄ hat ꝯsensus ubi mee ut coacto
[illegible] necesse ē ut ū assensus cui q̄ requi
coactionis ū repellat. matrimonium aut solo
assensu ꝯtrahitur ⁊ ū de ipo q̄ritur plena [illegible]

[illegible] securitate gaudere. cui ē amun [illegible]
ne p timore ducat ꝯ placere q̄ [illegible] ⁊ sequit
eximus. qui de inuitis solet nuptijs puenire.
Coēta. m. q. puellam de sui uiro qd̄ uenerat
ī domo in qua nichil eam timere oporet facias
tradere [illegible] eā matrimonium sua sine
ꝯtradictione cuiq; ualeat [illegible] maritum. Ide

Veniens ad nos. W. sua nob de. monstrauit
q̄ in domo sua mulierē q̄dam recepit ꝯqua
p̄lem [illegible] ⁊ eā sitem coram plib; p̄stitit
qd̄ eam ducet in uxorē. Juē autem apd
dominium [illegible] sui ptectuit. et filia noctē
illa secum ꝯcubuit. Alī pat puelle simul ī uno
lecto inueniens ipm pilli de p̄senti desponsare
coegit. Itaq; m. q. si inueneris q̄ p̄mam post
fidem p̄stitam cognouit ipm cum ea facias re
manere. Alioqn secde n̄ metu coactus qui p̄
sr [illegible] constanter cadere eum desponsauit ad
herere facias ut uxori. Id exonien ep̄o.

Commissum ⁊ ʒ. Significauit nob. f. t. q̄ q̄dā
[illegible] mulieri de ꝯsensu uino fidem dedit
⁊ se cum ea istra bienniū p illa despōsaturū cō
tractum. p̄stito iuramento firmauit. Hinc
aut pulata lege ductus ad frugem melioris
uite suscepit ⁊ ʒ. f. t. t. p̄. m. q. si ita ē ea re
ligione [illegible] alium pus contrahere ⁊ p ea si e
legit ad religionē migrare. Si tū p̄ despon
sionē copula nō d̄noscitur interuenisse car
nalis. Turri. m. ꝯ apulien ep̄o.

Requisiuit an ob. t. f. q̄ cerssa mulier q̄d
li debat q̄ [illegible] religionē neglectam mi
litare ueniut. an se nupturam imposito iu
ramento firmauit ⁊ ʒ. ad qd̄ breuiter [illegible] qd̄
cum [illegible] debeat se ima [illegible] potē q̄
genera. cum contractos difficiles soleant exitus
frequent habere. Vrbanus. m.

Cum in aplica ⁊ ʒ. Intelleximus qd̄ cum inter
[illegible] de. n ⁊ uxorē et [illegible] q̄stio uerteretur
aut publicatis testium iuris reuelis ex
pla pu. inter se ⁊ uxorē suā ppsuit suam
duorum [illegible] esse [illegible] ⁊ hec [illegible]
te suggestā q̄dam aliā facit nesciam sibi
copulare p̄sumpsit. p̄mechum uō sup tōre
[illegible] nōe [illegible] delegari [illegible]
[illegible] duorum [illegible] mulierē
mulierē quā [illegible]
[illegible]

Nota gabriano
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Con. t. t. ꝯrumus qd̄ in posita uiro pnia cōpe
tenti ⁊ usqz penitentie tps carnali ꝯmertio
interdicto. p̄mechum in maritali copla poterit
remanere. Clemens. m. cesar aug. ep̄o.

In p̄sentia nr̄a q̄situm qd̄ agendum sit de mu
lierib; q̄ uiros suos cū captiuitatis ut pegrina
tionis absentes ultra septennium p̄stolate fuerint
n̄ certificari possunt de uita ul morte ipoꝝ li
et sup hoc sollicitudinē adhibuerint diligē
tem ⁊ p iuuenili etate seu fragilitate car
nis nequeunt ꝯtinere. petentes alijs uiro co
pulari. Con. t. t. ꝯrumus q̄ quotcumq;
annoꝝ nūo ita remaneant uiuentib; uiris
suis n̄ possunt ad aliorum ꝯsortium canonice
ꝯuolare. n̄ autem recte pueritas ꝯtulerit donec
certum nuntium recipiant de morte uiroꝝ.

Inter opa kāritatis nō mimi Ide.
mum ē errantē ab errore sui semita reuocā
re ⁊ ʒ. Statuimus ut omib; qui publicas
mulieres de lupanari extraxerint ⁊ duxerint
in uxores. q̄ agunt in remissionem pficiat pec
catorum. Item.

Ad id q̄ p tuas litteras intimasti de q̄dam p̄a
rochiana tua quā s. uir uicecius cuidam de
uotico in maritali copulauit. t. ꝯrumus q̄ q̄uis
xi. ānos habens ab initio inuita fuisset et
dicta ⁊ renitens. tū q̄a p̄ modicum tempus ⁊
[illegible] cohabitans ꝯsensisse uir ad ipm ē
cognita redire. n̄ testib; recipiendi sunt testes
si q̄s memoriā mulier ad probandum qd̄ n̄
ꝯsensit in eum nō uiri pducentes. cum mo
ra tanti tpis hui pbationē excludat. eo. q̄ ū
p hoc n̄ obmittas q̄min uir; opellas ad
[illegible] maritali affectu tractandum. nisi fo
te uelit ad religionem parit ꝯuolare. pnia
eis iniuncta. p eo qd̄ ad alienos ⁊ illicitos cō
plexus [illegible] transierunt. Innoceri. m. fe
rentin ep̄o.

Sicut ex litteris t. f. accepimus cum. l. parrochia
nus tuus. p. mulierē se ducturum in coniugē
in manus patris eiusdem. p. iuramus q̄ ea ꝯtra
ret in uxorem p iuramento firmauit. n̄ pui
[illegible] sit. prinherē potius q̄mui inter
eos matrimonialē sollempnitas sit secuta. m
postmodū ut quinq; annis elapsis idem l.
e. mulierem pubā de p̄senti ut et ꝯsang

nea assūmit desponsauit ⁊ ʒ. postul. t. t.
ꝯrumus qd̄ si ē ꝯstitit qd̄ idem. l. p. pubā
de futuro. e. uō pubā desponsauit de p̄se
ti imposita ei pnia competenti. q̄a p̄mam
fidem irritam fecit nisi forsan in matrimonio
suo cum eum [illegible] que [illegible]. p. du
cet in uxorem p̄stitit n̄ peius steterit quin
ad statutum [illegible] confirmauit
nūm secdo loco ꝯtrectum legitimum iudices
⁊ illud fuandum ꝯpellas eundē. q̄ si forte
pubā de futuro sponsalia cum utraq; cō
traxit. tū m p̄mum sic [illegible]
[illegible] filiare ꝯpellas. de secdo ē priam in
iungetur. q̄ si de hijs n̄ ꝯstat ad plenum
tam diu ad huc cognitas d̄ cū [illegible] sup hijs
sufficienti iustitiaris. Id arelaten archiep̄o.

Cum apd se. apo. ⁊ ʒ. Sane ꝯsuistis
nos utrum [illegible] ⁊ surdus alicui possit uīna
liter copulari. ad q̄ t. ꝯrumus. q̄ cum p̄hi
bitorium sit edictum de uino ꝯtrahendo ma
gatamq; n̄ p̄hibeatur p ꝯsequentiam admit
tatur ⁊ sufficiat ad [illegible] n̄ solus ꝯsensus sillos
de q̄r q̄rāq; coniunctionibus agit. ut sq. si nt
uelit ꝯtrahere n̄ posset ut celat denegari.
cum q̄ ūbis n̄ potest signis ualeat declarare.
Id ucellen ep̄o.

Dilit. fil. R. pposuit q̄ filiā suam cuidam
in maritali copulauit ⁊ ʒ. cum aut eadē mu
lier cum ipo uiro qui continuo furore labora
morari n̄ possit. ⁊ p alienationē furoris le
gitimus nō potuit interuenire ꝯsensus; eō q.
si rem nouis [illegible] ab inuice
separare. Id ep̄o [illegible].

Tue f. ⁊ ʒ. Postulasti utrum ex solis ūbis ⁊ ex
qb; m̄m ꝯtrahitur nos ꝯ inqsit. t. t. R.
q̄ m̄m ineuntur ꝯtrahitur p legitimum uir
⁊ mulieris ꝯsensum sic necessaria sunt q̄t ad eccā
ūba ꝯsensum exprimentia de p̄senti. nam
⁊ muti possunt ꝯtrahere m̄m p ꝯsensum mu
tuum sine ūbis ⁊ pueri ante annos legi
timos p ūba sola n̄ ꝯtrahunt cum intelliga
tur minime ꝯsentire. Idem.

Tua nos duxit. f. ꝯsulendos. Sc ꝯsensit q
[illegible] cum q̄dam mulierē quam alit in
ducere nequisset. ut ē ꝯmisceret carnali
nisi desponsaret eandē nulla sollempnitate.

adhibita uel alicuius presentia dicat illi. te Io(hannem) desponsabo cum ipse Iohannes non uocaretur. sed nomine non habet propositum contrahendi. sed copulam tantum exercendi carnalem. utrum inter personas sit matrimonium celebratum cum mulier consensit in eundem et ille dissensit et dissimulat. nec aliud quicquam egit quam supra est expressum. nisi quod cognouit eam tamen. Super quo taliter respondemus quod cum prefatus uir predictam desponsauerit mulierem in propria persona et sub nomine alieno quod tunc uocari se finxerat et inter eos carnalis sit copula subsecuta. uidetur forte prima facie presumendum. non tamen ob expressum propositum quod ille non proposuit consentire illam ducere in uxorem. quod aliter est obstitit. non intentio, quod si res ita se habet. uidelicet quod ille cum non proposuit ducere in uxorem nec umquam consensit in ipsam predictam. non debet ex illo facto coniugium iudicari. cum in eo nec substantia coniugalis contractus nec forma contrahendi coniugium ualeat inueniri. quoniam ex altera parte dolus solummodo affuit et defuit omnino consensus sine quo cetera nequeunt foedus perficere coniugale. Idem episcopo Beluacensi.

Cum in tua diocesi et cetera. Sane quia contingit interdum quod aliquibus uolentibus matrimonium contrahere bannis ut moris est in ecclesiis editis. ac nullo contradictore postea comparente. licet fama precedat impedimentum desertur parentele. cum ex parte contrahentium uicinitas maior uel sua propinquitate. uel suspicionis tollatur offeratur quod sit faciendum in casibus huiusmodi consuluisti. ad quod taliter respondemus. quod si post genus consanguinitatis fuerit ad uidendum uel tenendum. qui sunt in eo copulandi uel se propinquitate coniungant. et de fama uel scandalo doceat. aut etiam parte ipsorum possis cautelam de [illegible] solum [illegible] oblata non recipe. Verum et eos qui sic contrahere uoluerint si moniti inducti nequiuerint compellere uel arcta contrahere desistant. uel contra famam huiusmodi fide discretorum arbitrium uicinitatem exhibeant propinquorum. [illegible] uel de fama uel scandalo non poterit euitari. ad desistendum monere potius non compellere debetis. Honorius III episcopo Vesguen(si).

Cum [illegible] et cetera. Quod [illegible] ad ualuas ecclesie deueniente cum sponsis ubi [illegible] asserentes se numquam in eo [illegible]

consensisse. audita sponsis legitime plurimis documentum non oportet eum legitimus et ueteris testibus non debet illam simplex assertio prouale.

Sane illis quod diu ductae receptae mox a sponsis ... fugiunt ante carnis copulam subsecutam asserentes se numquam in illos intactae consensisse. sed metu illarum compulsas uerba protulisse consensus. licet non dissimilem nisi fautum est auctoritate denegandam. sed de illato metu est cum diligentia inquirendum. Et si talis metus inuenitur illatus qui cadere potuit in constantem eum non in uiro audiente. Gregorius VIII.

Gemma mulier nobis exposuit quod cum A. filia eius cum P. quondam uiri militis B. de Alferio ea ratione quod iret P. filium suum et predictam puellam in fine septennium constitutos sponsalia contracta fuerunt penam soluenda apposita quod contra ueniret in uiolatorem appositam aliquam interdixere. cum itaque illa uinea esse debeat et uiro talis stipulatio pro pene interpositione sit nimio impetranda. ea quod si est ita cum eo B. ut ab exactione predicte pene desistat ecclesiastica censura compellas. Item episcopo Cenomanensi.

Is qui fidem dedit et mulierem supra non contrahendo carnali copula subsequuta et si in facie ecclesie ducat aliam et cognouerit ad primam redire tenetur. quia licet presumptum primum non uideatur contra presumptionem tamen hic non est presumptio admittenda. ex quo sequitur quod si uera non aliquid censetur uerum quod de facto est proinde subsecutum.

Sicut inter uirum et mulierem legitimum Item de consensu interuenit de presenti ita quod unus alterum mutuo consensu uerbis consuetis expresso recipiat utriusque dicente. ego te accipio in meam et ego te in meum uel alia uerba consensum exprimentia de presenti siue sit iuramentum interpositum siue non. non licet alteri ad alia uota transire. Quod si factum fuerit etiam de facto contracta si sit carnalis copula subsecuta separari debet et primum in sua firmitate manere. Verum si inter ipsos accessit tantum promissio de futuro utrique dicente alteri ego te recipiam in meam et ego te in meum. seu uerba similia si alius mulierem illam desponsauerit per uerba de presenti et si inter ipsos promissum iuramentum interuenit sic per uerba de futuro uel desponsationis ... non potuit separari. sed est de uiolatione fidei penitentia iniungenda. Item.

Adolescens qui desponsatam sibi per uerba de futuro licet saepe uisa fuerit carnaliter non cognoscens cum alia per uerba de presenti contraxit non primam cum qua ...

fuerit tantum uerba ex forma contractus non presumptam cum coniunx non habuisse effectum. sed secundam habere debet uxorem. Hormisda Eusebio episcopo. De desponsatione impuberum.

Tua fraternitas requisiuit de filio adulto quem pater uxori uult coniungere sine uoluntate adulti filii facere potest. Ad quod dicimus si aliqua in eum consentire filius non posse. potest autem filium nondum adultum uoluntatis cui dissensu non potest pater cui uult in matrimonio tradere et postquam filius peruenerit ad perfectam etatem omnino debet hoc adimplere. Nicolaus papa.

Vbi non est consensus et cetera. districtius inhibemus ne aliqui quorum utrique uel alter ad etatem legibus uel canonibus determinatam non peruenerint coniungantur. nisi forte aliqua urgentissima necessitate interueniente utpote pro bono pacis talis coniunctio toleretur. Ysidorus.

Puberes a pube sunt uocati id est a pubertate corporis nuncupati quibus locis primo lanugo flore ducatur. quam tamen ex annis pubertatem quidam metiuntur id est eum esse puberem qui XIIII annos impleuerit quamuis tardissime pubescat. Certum est autem eum puberem esse qui ex habitu corporis pubertatem ostendit et generare iam potest et puerpere sunt que in annis puerilibus pariunt. Alexander III Wigorniensi episcopo.

Litteras tue fraternitatis recepimus ex quarum tenore perpendimus quod quidam cum esset perfecte etatis quandam puellam in cunabulis desponsauit. procedente uero tempore mater puelle cognouit et eam in uxorem accepit et cetera. Consultationi tue respondemus quod si prefatus uir matrem puelle antequam septimum annum compleuisset in uxorem accepit. nichil dissolutas cum desponsationes huiusmodi nulle sint que in cunabulis fiunt. Verum si postquam puella septimum annum compleuit. predictus uir matrem eius accepit in uxorem. cum sponsalia ex tunc placere consueuerint inter eos fuerant duorumque non difficiles promulgare. si ipsius filiam seu matrem habere poteris. Item Cantuariensi archiepiscopo.

Accessit ad presentiam nostram et cetera. F. et cetera. M. quod sibi est exhibitum quod puella non esset septennis quando ei desponsata fuit et postea in eum non consensit. et quod iste V. ab huiusmodi desponsatione penitus fuit absolutus nichilominus inter V. et matrem puelle celebratum fuit papias nullo labe carnis obsistente et eorum plenum decreuimus esse legitimam. quia desponsationes que infra annum VII annos fiunt non possunt sed consensus postea non accessit. Sane si prefata puella ante desponsationem septimum annum compleuerit licet prefatus uir a desponsatione ipsius pu-

elle ipso iure fuerit absolutus. cum ea in eum consentire noluerit. Inhonestum tamen uidetur ut matrem eius habeat cuius filia sibi fuerat desponsata. Idem Norwicensi episcopo.

Continebatur in litteris tuis quod cum quandam puellam infra nubiles annos custodiam in uxorem traditam fuerit et ab ipso traductam. sed ad nubiles annos perueniens alium nubendi licentiam postulauit asserens se in eundem nullatenus consensisse et cetera. Consultationi tue respondemus quod cum in decretis habeatur expresse quod si uir dixerit quod uxorem suam cognouit et mulier negauerit uiro standum est uiro presertim uiro qui dicit se mulierem ipsam cognouisse fides est adhibenda. si id firmauerit iuramento. si autem fuerit etati proxima ut in XI uel circa XII annum et cum suo assensu desponsata et cognita ab eodem uiro separari non debet. presertim cum parentes eius ipsi fuisse etatis legitime fatebantur. Si uero puella infra nubiles alicui desponsata fuerit. non licet alicui de consanguinitate illius cui desponsata fuerat eam ducere in uxorem nec fas est eidem sponso de consanguinitate sponse sue aliquam copulare. Item Bathoniensi episcopo.

De illis qui infra annos aptos matrimonio sponsalia contrahunt siue utrique siue alter reclamet antequam ad annos matrimonio aptos peruenerint et postulent separari. Si uero alter uel uterque ad annos pubertatis peruenerit. infra eosdem annos alio existente cui sponsalia contrahuntur. si is qui minoris etatis est cum ad annos illos peruenerit reclamauerit. nec in alterum uoluerit consentire. iudicio ecclesie poterunt ab inuicem separari. Mulier autem que postquam ad nubiles annos attingit ei qui nondum ad annos aptos matrimonio uenerat nupsit. cum in eum semel consensit amplius non poterit dissentire nisi ipse cui nupsit. cum in eum semel consenserit amplius non poterit dissentire. nisi ipse cui nupsit postquam ad legitimam etatem peruenerit in eam suum negauerit prebere consensum. Idem eidem.

Ad id uero tua discretio requisiuit utrum hi qui infra nubiles annos matrimonii nomine coniunguntur uel eorum alter ante quam ad annos aptos matrimonio peruenerant licet ab inuicem discedere. ad quod respondemus quod pro eo quod ante nubiles annos coniugalem consensum non habent usque ad legitimam etatem expectare tenentur et tunc aut confirmetur matrimonium aut si simul esse noluerint sepa-

[Per]ueniatur, nisi carnis commixtio ante intercesserit,
cum in talibus illa temporis anticipare soleat pubertatem.
Item Ianuensi archiepiscopo.

De illis qui infra nubilem aetatem desponsantur, etc. Et infra: Si uero
tanto tempore simul fuerunt quo potuerunt copula
carnali coniungi, infra nubiles annos separari
non debent, si simul in talibus uisi fuerint consensisse,
cum in eis aetatem suppleuisse malitia uideatur.
Ex quibuscumque signis se possint persuasionibus
uel minis coniungere exaudire, non per uiolentiam consensus
accedatur. Urbanus III. Caietano episcopo.

Attestationes super causa matrimonii quae inter B. uirum et G. mu-
lierem uertitur accepimus et ipsis inspectis nobis innotuit
quod praedictus iuuenis nondum XIV annum attingeret
cum praefatam G. accepit uxorem, et licet iste fuisset
sic tamen confessus est ipsam cognouisse, mulier tamen
credit se uirginem exstitisse. Cum ipse autem quasi ad an-
num XIV peruenisset, antemoratam mulierem de-
seruit, quam cum XVII annos habeat, aliam puero
uendicare contendit, etc. Consultationi tuae taliter respondemus, quod si mu-
lier per idoneos testes probare nequiuerit quod post XIV
annos aetatis suae uel circa finem XIV anni praedictus
iuuenis in eam consenserit, ipsum ab eius impetitione absoluas,
eo recepto quod postquam ad legitimam aetatem peruenit
ipsam habere non consensit uxorem. Absolutione ita[que] mu-
lieris cum pueris et uelos absolutione et aliam uxorem
utique, etc. licentiam transferendi. Item Pi-
sano archiepiscopo.

Ex litteris tuae fraternitatis accepimus quod puella quaedam an-
norum XII nupta fuit et desponsata cuidam puero
IX uel X annorum, et ipse procedente de uoluntate
parentum per quos de sua se asserit ad domum
patris pueri ducta, ubi nolens hoc iniuria mi-
nis parentum impulsa moram fecit per annum
et amplius, et tandem inde recedens ad domum propriam
est reuersa, etc. Cum autem dictus puer nondum ad
XIV annum peruenerit, nec ad eam carnalem
accessum habuerit, uisis etc. respondemus quod si puella
commonita ut dotem compleat, idem puer XIV
annum expectare non curauerit, experientiam in hoc
causa proponi facit ac recipiendi aliam uirum lib[e]-
ram tribuas facultatem. Celestinus III.

Duo pueri Guillelmus et Guilla matrimonialiter sunt coniuncti,
puero VI, puella uero VII annum agente, qui
simul per tres annos manserunt, uerum pater pu-
ellae subtrahens eam sponso ipsam alteri coniugio
nomine copulauit, cum quo per VII annos fere
de permansit. Ipse uero nunc reliquit eam, de qua et ab eo
eam quandam uirum habere. Illam scilicet cui prius fuerat
desponsata. Postea uero sponsus ad annos discretionis
perueniens, a proposito recedere uolens, contrahendi cum alia li-
centiam impetrauit, quandam nomine S. consobrinam
prioris in uxorem accepit, et cum ea per aliquot tempora con-
siderans eam uiuere ipse fatetur carnaliter non cognouit, licet
illa se ab eo cognitam asseueret. Cum autem pater me-
morate V. eam uidisset a secundo uiro relictam pro
matrimonio, ad cui prius eam desponsauerat, compelli-
tur. S. neptem suam desponsatam uidens, qui post- [oro dominum V.]
modum per biennium cohabitauit eidem. Quia ergo
quid faciendum sit postulas edoceri, uidetur quod
impediente pueritia aetate matrimonium inter Willelmum et
Willam non fuit, et licet uxor postea illa nupserit a-
lii, potuit aliam ducere uxorem. Tamen quia uero S.
dicitur consobrinam mulieris eiusdem, siue eam cogno-
uerit siue non, non debet eam adire. S. propter publicae hone-
statis iustitiam remanere, nec ad priorem habere
regressum, quia alteri fuit legitime copulata, etc.
Cum uero uir caput sit mulieris, et W. dicat se
non cognouisse prius. Si supradictam aliam si uoluit
potest ducere uxorem, et S. uiro legitimo copula-
ri. Per septennium uero permanendo pro scandalo uitan-
do tempus est prima iungendi. Dum uero legitime
constaret ipsam S. ab eo siue post siue antea
cognitam extitisse, neuter uiuentes alio debent
habitatione coniungi. Remanebit ergo Willa cui con-
iugium ipsi uir ad tempus prima opponenti, qui per
sola opinione sua Willam iudicio ecclesiae non requisi-
to dimisit. Innocentius III. C. et P. quondam
filiis nobilis Francie.

Ad dissoluendum quod factum fuerat inter I. et B.
et I. accusatorem pro puella super consanguinitate propo-
situm praesentis I. multas exceptiones proposuit, per
quas intendebat uos ab accusatione multipliciter remo-
uere, etc. Super longo praestatum inter iuuenem
et puellam non initum sponsalia fuisse certum, cum
constet puellam non dum ad septennium peruenisse,
euidenter accusatio locum habet, cum non esset quod
possit legitime accusari. Denuntiari tamen poterit
consanguinitas ut mitteretur ab hoc contrahendum
ad denuntiandum quod legitime probandam termi-
num assignemus saluis exceptionibus non solum pro
sanctis et propositis uerbis, uerum quo ad ipsam puellam
in eum attemptetur. Auctore apostolico uel etiam;
ne in negotio de nouo procedatur iudicialis uero
ut aduersantium cesset ut ea probata ordine
iudiciario procedatur. Quod si de infectum matrimonium
in praeiudicium ipsi aliquod fuerit attemptatum illud ir-
ritum esse decernimus et uiribus omnino carere. Item
episcopo Abbatensi.

Tuae nobis exhibitae litterae continebant quod quamdam fi-
liam suam circiter XII annos habentem cuidam no-
bili desponsauit qui subarrauit eam de consen-
su mutuo accedente, etc. Quia uero nobis constare
non potuit cuius aetatis esset puella cum eidem uiro
extitit copulata desponsata, cum dicatur quod cir-
citer XII annos habebat uerumtamen prudentia tunc
in illa suppleret aetatem. Respondemus quod si puella nubilis
non erat aetatis cum sepefatus uir desponsauit eam
dem, et aetatem in ea prudentia non supplebat, procul
dubio inter eos non coniugium sed sponsalia contracta
fuerunt, quis absque uno eidem fuit subarrata. Explicit
de desponsatione impuberum.

Si quis clam desponsauerit aliquam, et mulier uel uir
negat huius desponsationis uero incumbit probatio.
Alexander III. Beluacensi episcopo.

Quod nobis, etc. Si uero inter occultum contrahitur
quae esse non legitima probatio non appareat, hii qui
ea contrahunt ab ecclesia non sunt aliquatenus compellendi.
Verum si postquam contraxerint, hoc uoluerint publicare, nisi
rationabile aliquid obstiterit, ab ecclesia recipienda sunt et com-
probanda tanquam a principio in ecclesiae conspectu contracta.
Innocentius III. in generali concilio.

Cum inhibitio copulae coniugalis sit in ultimis
tribus gradibus reuocata, eam in aliis uolumus dis-
tricte seruari. Unde praedecessorum nostrorum uestigiis in-
haerendo clandestina coniugia penitus inhi-
bemus, prohibentes etiam ne quis sacerdos talibus in-
teresse praesumat. Quare specialem quorundam locorum consuetu-
dinem ad alia generaliter prorogando statuimus ut
cum matrimonia fuerint contrahenda in ecclesiis per presbyteros pu-
blice proponantur competenti termino praefinito, ut infra illum
qui uoluerit et ualuerit legitimum impedimen-
tum opponat, et ipsi presbyteri nihilominus inuesti-
gent utrum aliquod impedimentum obsistat. Cum
autem apparuerit probabilis coniectura contra copulam con-
trahendam, contractus interdicatur expresse, donec quid fieri
debeat super eo manifestis constiterit documentis. Si
quis uero huiusmodi clandestina uel interdicta coniugia in
gradu prohibito scienter praesumpsit ingredi, probibito etiam ignorante,
soboles de tali coniunctione suscepta prorsus ille-
gitima censeatur, de parentum ignorantia
nullum habitura subsidium, cum illi taliter
contrahendo non expertes scientiae uel saltem affectatores
ignorantiae uideantur. Pari modo proles illegitima
censeatur si ambo parentes impedimentum
scientes legitimum praeter omne interdictum in con-
spectu ecclesiae contrahere praesumpserint. Sane si parro-
chialis sacerdos tales coniunctiones prohibere contemp-
serit aut quilibet etiam regularis qui eis praesumpserit
interesse per triennium ab officio suspendatur, grauius
puniendus si culpae qualitas postulauerit. Sed et his
qui taliter copulare praesumpserint etiam in
gradu concesso condigna poenitentia iniungatur. Si quis [legitimam]
autem ad impediendam copulam malitiose im-
pedimentum obiecerit canonicam non effugiet
ultionem. Augustinus de fide pactionis et consensus.

Ubi non est consensus utriusque non est coniugium. Ergo [s. de futuro / s. de praesenti]
qui pueris dant puellas in cunabulis et e conuerso, nihil faciunt, nisi uterque puerorum postquam uenerit ad tempus discretionis consentiat. Ubi uero non fides pactionis
et consensus: Si aliquis aliam mulierem fidem fe-
cit pactionis, non debet aliam ducere. Si aliam duxe-
rit priorem debet agere de fide mentita poenitentiam,
tamen cum illa quam duxerit [facta] non remanebit separatio
tum sacramentum. Si autem fecit fidem consensus [s. de praesenti] non
licet aliam ei ducere. Si autem duxerit dimittet eam
et adhaerebit priori. Fides autem fide pactionis
quando aliquis promittit alicui fidem quod eam ducet
si promiserit eam tenere secum habere ut aliquam consensum.
Fides autem consensus est quando et si non stringunt manum
corde tamen et ore consentiunt ducere, et mutuo se
recipiunt unus alium et mutuo se suscipiunt. Ex
Tribucando libro XIX.

Ab eo qui cepisti illam in uxorem et quam alter habuerat
desponsatam dimitte illam quae nunquam tibi
potest esse legitima, et XL dies ieiunet et aliqua sex ca-
rinam uocant cum VII sequentibus annis poeni-
teas. Alexander III. Salernitano archiepiscopo.

Licet praeter solitum, etc. Consultationi tuae respondemus quod si inter
uirum et mulierem legitimus consensus interueni-
at de praesenti, ita quidem quod unus alterum in suo
mutuo consensu uerbis consuetis expresso recipiat
utroque dicente: Ego te accipio in meam, et ego
te in meum, siue sit iuramentum interpositum siue
non, non licet mulieri alii nubere, et si nupserit etiam
si carnalis copula sit secuta, ab eo separari
debet ut ad primum redeat ecclesiastica censura compellendo quod

uis alis agb; tam p recessionib; nisi sit aliq iudicium. Io jan. arcepo.

Tua fraternitas nos consuluit r. j. De his uo qui coram te sup desponsatione facta p consensum mutuum de psenti controuersia mouit & appenitentiam ... suam ut cogitte eam ad se ... ap. interponunt accepiunt alias sponsas ... arbitrium agendum. ut si ... cum dispensatum appellandum. eis in ecc ... occasione eam alius contrahant ... & si ... ius ... eciam ... presumpserint ... psumptuose contractum ... irritetur. Innocen. iii. mutin. epo.

Tue dudum &c. De consuetudine diutina ... optinuit cuitate ut siqs uirum aliqm & eam carnis coplam desponsasset. si ... desponsasset aliam & cu cognouisset ... prio cogitur ad uniendum uiro no q pus contraxit desponsata. & j. Sic uo uir ipsi sit paro q no cogitur uiuu ... & ecc ... uobis ... q beati petri ... & sua metropolim sequi in ... & ... in ... decreto ... illud te uolum obseruare. ut ... legitimas ... consensu legitime ... de psenti qui subsecuta cumtatibus; iux canonicas sanctiones. & si solus desit ... cum ipso coytu celebratu sustiane ... p iuncte legitime cum alius ... de facto contra hant. q pus de iure factum tueatur ii poterit irritari. De conditionibus appositis in desponsatione

Ex conc. aafricano. ul. alias concilio carthaginensi. In Avr. conc. africano. De conditionibus.

Quicumq; sub conditionibus noie aliq desponsauerit. & eam ... noluerit ... nisi q ... conditio & desponsatio ... regonus.

... sit ... epo spoletano & j. ... pbr ... diaconem q ... manumisisse duo mancipia sub hac conditione ut monachi fierent. & ... in monasterio ... permaneret. ... ut ... ... uni ex hys hac conditione ... monasterium deseruisse. ... si ... & reppertus fuerit ... ut ... illi ... monasterium ... facultas & manumittentis uoluntas no ualeat ... A lex. iii. panormitano arcepo.

De illa aut & j. Si uo aliqs sibi ... ... alicui mulieri ... ego te ... uxorem accipiam si ... ... no habebit. si eam nolentem ... ... accipit in uxorem. ii consensus de psenti ... carnalis sit inter eos ... subsecuta. Idem.

Ueritum cum aliis ecc posito ... imposita conditione ... donatione ... ... reuocari non poterit nisi forte talis sit conditio collatum q eas cessante debeat reuocari. Urbani. iii.

Sup eo uo q postulasti ut ... ille qui in quadam mulierem consensit. si pater eius suum ... assensum sit ad consummandum ... compellendus. ... q cum consensus liber ... n possit qui in alieno arbitrio ... ac conditione ... canonica n impleuerit ... n uoluntas patris ... neque cogendus e ... contrahendum. ... ... q sponsalia in imposita conditione ... n impleta si consensus de psenti ... ut carnalis copula subsequitur dissolui n debet sed firmiter obseruari. neq ... dissimilitudo ... consensus; no sit de psenti ... de psenti ... qui in alieno arbitrio n habito ... consistit. Innocen. iii. ... epo.

Per tuas litteras intimasti. q cum quedam mulier ... noie. n. postularet ... assensus ... de psenti consensum & carnalem coplam accessisse. uir ... ... sponsalia & ... copla ... non negaret. asserebat se tu illam ... uxorem ... non teneri. q sponsalia int ipsos sub hac fuerunt conditione ... si pater ei & patruus sponsalibus consentirent. ... ipsi ... nominat & sponso ... & sponse. ... mulier replicabat. q ... ... conditione ... ii ... pater ... ut patruus aliqm ... & ... ... ex ... & post ... int se carnalem coplam accessisse & j. Con. t. t. ... q cum ... q post ... sponsalia ... e int eos copla subsecuta ... conditione apposita recessisse. na & si ... pater & patruus ... sponsalibus ... mulieram illam carnali ... & ... aliq ... q ... pat ei & patruus ... Greg. ...

Si conditiones cont substantiam coniugii inserantur. puta si alter dicat alteri contraho tecum si generationem plis euites & donec inueniam aliam honore ut facultatibus di... gniorem. aut si pro qstu adulterandam te tradas ... ... quantumcumq; sit fauorabilis caret effectu. licet ... alias conditiones apposite in mo si turpes aut impossibiles fuerint debeant ... ei fauorem ... ... habi. Lex. iij. remensi arcepo.

Qui clerici ul uouentes matrimonium contrahere possunt

De diacono qui in sabbato sco alium diaconem ... & uxorem accepit. hoc t. ... q si ... humiliato corde ad ... redire uoluit ... illa qua accepit uxorem. & absolutione ... ... de ... ... diaconatus officium ... & si ... fuit cum ... ... Subdiaconus aut ... ... no ... Sicut ... demonstrat. Io cenomanensi epo.

Ex litteris tuis tenore ppendimus qd lator psentium in subdiaconatus officio constitutus quandam in coniugium coplauit. que eamdem abiurare ... sup ... ... si ... transire uoluit. & e ... laudabile ... ... fuit. eum ad maiores ordines promoui ... si ... se offerre noluit eum ... ... neque ad ulteriores ... ordines promoui. In minoribus aut ordinibus potest ministrare. Io ... epo.

... & j. ... q siqs qui se ... religioni deuouit & habitum n suscepit ... fecit ... ... aliq coplauit e ... ... ad ecca ... se contulit sine ... transire. Uir ... habitum suscepit n ... fecit ... uotum solius ... se ad religionem ... ... licet ... no e cogendus ad religionem transire. & ... uotum relaxare. ... lucaneli epo.

Consuluit nos ... qd faciendum sit de nobili muliere que uestibus ... abiectis mutauit habitum & de manu pbri uelamen assumpsit. ... ... claustrum ... ... anno elapso. abiecto religionis habitu ... nobili nupsit. Con. t. t. ... q sic simplex uotum ... impediat ... contrahendum & no dirimit ... ... habitus sine professione susceptus ... dissoluit. Item.

Rursus ad ... ... q ... ... se nupturam promisit. ... ... ei nobis copulari. ... ... ne ... ... in manibus suis ... uotum promisit. ... locum aut uestem mutauit ... ... alia coplauit. ... ... uotum ... ... non possumus. Ad id.

Rursus quam uotum in ... ... se ... ... uxorem. Un. a. f. t. respondem arbitramur q cum simplex uotum apud deum n min obliget q sollempne ... ... uotum qd deo fecit ... obseruare ... si ... ... uolasti. ... uotum simplex ... impediat ... ... dirimat ... ... Innocen. iii. ... ... columbien. epis.

Insinuante ... nobili muliere ... ... copla supplicatum ... ... presidium ... ... uotum ... ... in manibus ... ... sci augustini ... ... cum ... ... uotum emisit ... ... sibi fuit ... copulata ... ... filios ... & j. ... ... qd ... uoti q ... nulla ut modica ... ... q ... ... & uolent ... q ... si p ... ... suffragat ... mulierem ... le dimissam religionis habitum resumendum & seruandum q uouit. monere ac inducere curetis & si op fuit ... ... cohercere. A lex. iii. albani sancti albani.

De eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.

Propositum est nobis quod vir quidam uxorem habens aliam sibi vi in uxorem copulavit. Sed prima mortua ... [illegible]

... Id. abbati de Fontibus.

Significavit nobis ... [illegible]

... Id. Ravenn. episcopo.

Super hoc ... [illegible]

... Clemens III.

[illegible]

... De coniugio servorum.

[illegible]

... De coniugio leprosorum.

Pervenit ad nos ... [illegible]

... De natis ex libero ventre.

[illegible]

... De cognatione spirituali.

[illegible]

geniti possint ad invicem copulari. canones
ē diversorum locorum consuetudine contrarii inveniuntur
licet primus canon germanos naturales post
inventam ad invicem copulari prohibeat. alter tamen
canon posterius editus primum ut congrue putamus
firmavit. ut sive ante sive post compaternitatem
geniti sint simul possint coniungi. excepta
illa persona dumtaxat pro qua ad compaternitatem ventum
est. Unde nobis videtur. ut secundum posteriorem canonem debeatis
sustinere. et consuetudo esse quam secundum talium generet
alterum se habere noscatur. Idem.

Si vir vel mulier scienter vel ignoranter filium suum
de sacro fonte susceperit. an propter hoc separari debeant.
Con. t. t. [illegible] quis sit gravius et tamen
non debent separari. quam tamen humanis [illegible]
alter [illegible]. propterea nobis videtur quod sive ex ignorantia
sive ex malitia hoc fecerint non sunt ab invicem separandi
nec alter alteri debitum debet subtrahere. non ad
inventa quantum possit inducere. quod si ex
ignorantia id factum est eos ignorantia excusare videtur.
si ex malitia ei sua fraus non debet patrocinari.
ut dolus. Idem Lingonensi episcopo.

Super eo quod a nobis tua fraternitas requisivit de duobus compa-
trum filiis. respondemus. quod si tales filii fuerint [illegible]
tres: ut utrique parentes ad compaternitatem venerint.
et coniungi nulla ratione sustineas. et coniunctos
post. [illegible] non dubitas separare. Ceterum si prius
unus eorum ad compaternitatem venerit. fuerit de hiis de
notum. consuetudinem tue metropolitane ecclesie
[illegible] tam in quibus et diligenti
[illegible]. ita quod si eadem esse consuetudo habetur
eos non sustineas coniugium. sed si factum fuerit tam
tis robur habere. tu similiter in ecclesia tibi commissa
[illegible] si [illegible] [illegible] sicut talem consuetudinem
inveneris. [illegible] esse consuetudine ipsos se
parari ab invicem non permittas. Unde consuetu
[illegible] ut talia coniugia permittantur.
[illegible] dissimulare poteris. ita quod [illegible]
[illegible] assensum [illegible]
sic [illegible] consuetudinem [illegible]
[illegible] super hiis exemplum sic [illegible]
[illegible] indulgere
consentire. cum possis sic in exemplum assumi.
[illegible].

Martinus [illegible] duxit uxorem de ipsa sibi
copulavit. [illegible] qui [illegible]

Lator de sacro fonte suscepit. I. [illegible] Sibilam de
[illegible]. cum t. prima [illegible]. eos autem con-
tra [illegible] quod cum sint [illegible]
et multi [illegible] per [illegible] una cum [illegible]
[illegible] non posse [illegible] copulari.
[illegible] qui [illegible] cum quod una caro
religionis nostre [illegible]. Idem.

Continuo [illegible] p. et A. uxorem suam quam
consanguinei eorum A. [illegible] quod ea
in primo [illegible] filium [illegible]
[illegible] p. tenuit. et I. [illegible] constaret
[illegible] quod [illegible]
quod [illegible] impedimentum afferret
[illegible] quod p. [illegible]
[illegible] A. sic uxorem maritali affectu [illegible]
et carnale debitum [illegible] et [illegible]
[illegible] sive [illegible]
[illegible] si [illegible]
[illegible] prima per [illegible] accipiat [illegible]
[illegible] durante. Innocentius.
III. episcopo et archidiacono [illegible].

Veniens ad apostolicam sedem E. [illegible] et I. [illegible] quod si
[illegible] filium de sacro fonte
levasse. [illegible] responsa [illegible] uxorem. nos
[illegible] celebrens. Idem
magistro [illegible] canonico [illegible].

Tua nos duxit discretio consulendos. an [illegible]
compaternitate filiam [illegible] ut [illegible] pos-
sit [illegible] copulare. et [illegible] separari
et an [illegible] tenean[t] [illegible] accusare.
Super quo respondemus. quod hii [illegible] non possunt contrahere et si con-
traxerint possint ab invicem separari et qui [illegible]
[illegible] debent [illegible] esse [illegible]. [illegible].

Ex litteris vestris accepimus quod cum [illegible] offi-
[illegible] in [illegible] et se
[illegible] ab eo ac carnaliter cognitam per testes
[illegible] depositionibus
publicatis [illegible] posuit quod eam
habere non potuit in uxorem. pro eo quod ipsum [illegible]
[illegible] qui sacerdos [illegible] baptizavit. [illegible]
eum [illegible] exceptionem [illegible] non admissa [illegible]
[illegible] sententiam [illegible] ad sedem apostolicam appel-
lavit. [illegible] quod [illegible] super [illegible]
[illegible] absolvatis. [illegible] mulieri [illegible]
[illegible] imponentes. Nicholaus ad con-
sulta bulgarorum.

Si qua mulier [illegible]. De cognatione legali.
in [illegible] quod [illegible] adoptio inter me et ipsam
nuptie consistere non possunt. [illegible] apud [illegible]

Si quis de eo qui cognovit consanguineam uxoris sue
cum [illegible]
debitum [illegible] uxorem. [illegible]
non [illegible] se possunt matrimonio copulare. [illegible]
[illegible] episcopo.

Veniens ad nos [illegible] lator presentium. Inquisitum t. t.
respondemus quod si [illegible] sponse sue [illegible]. [illegible] sponse numquam
carnaliter adhesit. [illegible]
quod [illegible] ut [illegible]
[illegible] cum alia matrimonium contrahere. Ceterum si sponsam [illegible]
ante quam matrem. [illegible] ea ut aliam possit accipe-
re uxorem. Idem.

De illo qui uxorem [illegible] iungere se pro-
posuit [illegible]. [illegible] quod non [illegible] et notorium [illegible] aut
[illegible] testibus [illegible] matrimonium contrahere illa [illegible]
impetrare non permittas. Alexander III.

Transmisse nobis tue littere demonstrarunt quod G. uxore
sua defuncta filiam eius [illegible] copula
carnali [illegible] accipiens [illegible]
cum [illegible] ad [illegible]
[illegible] non [illegible] super hiis [illegible]
[illegible] quod legitime [illegible]
[illegible] non [illegible] cum [illegible]
[illegible]
[illegible] qui in [illegible] et adulterio [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] sine spe coniugii [illegible]
[illegible]. Idem.

Super eo quod [illegible] coniugem qui ante [illegible]
uxoris sue consanguineam carnali commixtione cognovit.
[illegible] et aliqui [illegible]
[illegible] sua [illegible] esse [illegible]
t. f. rescribimus quod [illegible] ut [illegible]
[illegible] non debet. [illegible] nulli [illegible]
[illegible] facile [illegible]
[illegible] si suo [illegible] esse. [illegible]
[illegible] non [illegible]
quod [illegible] et [illegible] accedant. possit [illegible]
[illegible]. Innocentius. III. [illegible] magistro
[illegible] I. [illegible]
[illegible] quod [illegible] cum muliere [illegible]
[illegible] quod [illegible] ille vero
[illegible] potuit [illegible]

cum [illegible] sollempnia celebrantur: [illegible]
[illegible] ab eo et se
[illegible] postulavit. Nos igitur t. respondemus quod
et [illegible] gravis est [illegible] iunge-
re. et [illegible] honestatis est [illegible]
[illegible] consanguinee [illegible]
[illegible] non [illegible] ad [illegible] post [illegible] reatum
adulterii [illegible] manens [illegible]
[illegible] universe carnis [illegible]. Quod si forsan
ad [illegible] exigere ad [illegible]
et maritali [illegible] affectu tractare. [illegible] adulterium
ei non possit obicere qui eam adulterando [illegible].
[illegible] evangelica veritate
numquam [illegible] fornicationis causa aut vir uxorem aut
uxor possit dimittere [illegible]
ut uxor [illegible] ut vir dimittere possit uxorem. cum
possit ex [illegible] ut replicatione legitima [illegible].
[illegible] post [illegible] legitime [illegible]
inter virum et uxorem [illegible] debitum officium
quod [illegible] precepto non [illegible] cum suo viro non
[illegible] sine sua culpa [illegible] predecessor
[illegible] fuisse [illegible]
ut adulterium manifestum fuerit an occultum [illegible]
[illegible] et remotum esse [illegible]
distinguendo. Idem [illegible] archiepiscopo.

Presentium t. t. I. [illegible] apostolicus
[illegible] quod [illegible] sibi
copulare presumpsit. [illegible] ad [illegible]
tenere [illegible] ordinaria [illegible] no-
scitur [illegible]. Idem episcopo [illegible].

Ex litteris f. t. accepimus quod G. lator [illegible] matrem
puelle que infra nubiles annos desponsata [illegible]
uxorem carnaliter sepe cognovit. et [illegible]
one puellam [illegible] adulterium et I. Nos
autem eidem viro [illegible] iniungi fecimus [illegible]. Con-
t. [illegible] quod eos ab invicem separare [illegible]
[illegible] noluit et [illegible]
ei non [illegible] vir et mater mulieris [illegible]
quod [illegible] nuptias [illegible] si [illegible]
[illegible] tenere et [illegible] debitum [illegible]
[illegible] libidine [illegible]
[illegible] de lapsu carnis [illegible] teneat. Idem
[illegible] episcopo [illegible].

Veniens ad apostolicam sedem G. lator [illegible] proposuit [illegible]
[illegible] infantie sue [illegible]
[illegible] ad legitimam [illegible] pater puelle

consecrationem ... fecerit ... obligationem hanc in firmatam cum in sua domo recepit et nutriri simul cum puella. Deinde ex consanguinitate ... cum sorore puelle carnaliter se coniunxit. Tandem amicorum suorum devictus instantia quam tenere ... accepit et nuptias celebravit, que se illi importunitas ingerebat cognoscebat utramque. Unde licet in presentia tua super hoc fuerit accusatus, convinci tamen non potuit, nec suum voluit confiteri delictum. Nunc autem reversus ad cor, penitentis de commisso salutis sue consilium requirit impendi. Cum igitur non tantum a malo sed ab omni specie mala precipiat apostolus abstinere, xxxii. q. ..., si predicti sceleris enormitatem ... excessu ... consulas ei, monens illum salubriter et inducens ut a debito abstineat alterutrique. Idem archiepiscopo Strigoniensi.

Tue fraternitatis devotio postulavit utrum is qui cum sorore legitime coniugis fornicatur cum uxore possit aliquo modo commisceri et exigere debitum ac ... [illegible] ... quod uxor a communione viri abstineat ... et ... maneat donec vir ... carnis ingressus fuerit diligentia inventa. Quod si forte convinci ... ut de lapsu ... ipsius, vir ei postulare et debebit cum ... debitum ei solvere coniugale, cum affinitas post ... illi nocere non debeat que iniquitatis particeps non existit. Gregorius IX episcopo Pictaviensi.

Iordane mulieris petitio continebat quod I. laycus cum ipsa que nondum decimum etatis sue annum compleverat per ... de futuro contraxit, et ea infra eiusdem anni spatium carnaliter cognita, matrem ipsius ... maritali copulare ... ad temeritate coniunctionis amplexus postea non cessavit. Et I. ... presentia I. supplicavit ut cum carnis stimulis resistere nequaquam ... sine gravi culpa ... consanguinitatem ... utrumque ... monens et inducas, et si ... nequiverit memoratum I. ... ei ... in ... penitentia competenti ut eidem cohabitet et coniugale debitum reddat ... compellas. Alexander III ...

... de consanguinitate et affinitate.

Ex litteris tuis accepimus quod cum quandam secreto ... quandam viduam subarrasses et carnaliter cognovisses, et I. tandem cum vir pater ... in conspectu ecclesie subarrare, surrexerunt duo proponentes quod iste qui eam subarrare volebat parentem ... quarto gradu consanguinitatis attingit. Unus autem ita se audisse ... Alius noluit iuramento firmare. Et I. ... primam ... et ... duo coram archipresbitero ... quod primus vir fuit ... quinto consanguinitatis ... coniunctus. Quocirca mandamus quatenus presentem autem tuam presentiam convoces et factas testes coram te ... Inquisita vero diligenti veritate, si prefatos ... constiterit maiores inveneris quod primus vir ... quarto gradu consanguinitatis attingit, non differas divortium sententiam promulgare. Et que ... dicitur abstinendum est a consanguineis uxoris ... Cetera tuam prudentiam volumus non latere quod non ... sed ... discretos qui potestatem habeant iudicandi et statuta canonum non ignorent. Urbanus III Burdegalensi archiepiscopo.

Super eo quod ... puellam quandam non dum nubilem fide interposita desponsasse, que iam facta nubilis eum repetit, et ille ... dicit se non debere eam ducere pro eo quod post ... puellam affinitatem ... carnaliter ... ipsius cognovit ... quod si manifestum est iuvenem cognovisse propinquam ... puelle, ut si non est manifestum, fama tamen ... cum esset sponsalia tantum de futuro ... absolvi. Celestinus III.

Quod dilectio tua ... Quesivisti utrum is qui a stipite per descendentem lineam sexto vel septimo gradu distat, possit ei que ex alia parte per lineam descendentem ab eodem stipite quarto vel tertio gradu distat matrimonialiter copulari pro indulgentia apostolica legum qua permissum est ... illi ... in quinto gradu coniungi. Ex quo ... posse ... secundum regulam ... quo gradu quis distat a stipite, et a quibus per aliam lineam descendentem ab eodem. Cum ... consuetudine ... eis ... in ... pro ... graduum numeros separet et impediant copulam volentes. Nos ... quod indulgentia illa sic est intelligenda, quod inter coniungendos, altera stipite sexto gradu, et non alter sexto vel septimo gradu distat a stipite, alter autem tertio vel quarto, coniungi non debent. Unde in hac parte consultationis ... ... et observare consuetudinem ... deferendum ... aliud in dissensionem et scandalum ... quam ... Innocentius III archiepiscopo ... et ...

De infidelibus ad fidem conversis ... Si ante conversionem suam secundum legis veteris instituta ... gradus consanguinitatis ... devotionis ... septimum ... post susceptum lavacrum ... Cum a iudeis ... si ... uxorem ex quacumque ... ipsis ... quod coniunxerit ... per hoc inveniens esse ... inter eos. Idem ... archiepiscopo.

Quod super his et I. Super eo quod pater et filius cum matre et filia, et duo cognati cum duabus cognatis, avunculus et nepos cum duabus sororibus contrahunt ... quod licet consanguinei viri sint affines uxoris, et consanguinei uxoris sint viri affines, inter consanguineos tamen uxoris et ... viri ... nulla prorsus affinitas est contracta, propter quam inter eos matrimonium debeat impediri. ... autem infra gradus prohibitos ... debes ... inhibere, et presumptores ... non obstante consanguinitatis consuetudine que dicenda est potius corruptela. Idem.

Porro de nobili viro N. petiisti dispensationis indulgentiam remanendi cum ea quam ipsum quinto consanguinitatis gradu contingit ... obtinentem ... nobis ... allegata ... cum tamen ... dispensationis ... ... habebat ... in ... copulam ... cum ... graviter ... scandalum ... Idem.

Tua nos duxit fraternitas consulendum utrum illorum sustinenda sit ... qui ... consanguinitatis gradus ... abavunculo et nepote ... fratris ... sororis incepit computare ... cum coniugium multum ... favoris optineat, ... qui ad divortium esse ... consanguinitatis gradus ... a stipite debent ... a parentibus ut ... et sic per ordinem distinguis gradus ... et ... suppositis ... de ... tertium ... quod ... non est ... in articulo ... laxanda ... cum ... computatione ... ascendendo ... inchoaverit. Idem in concilio generali.

Non debet reprehensibile iudicari si secundum varietatem temporum statuta quandoque varientur humana, presertim cum urgens necessitas vel evidens utilitas id exposcit, quoniam ipse deus ex his que in veteri testamento statuerat, nonnulla mutavit in novo. Cum igitur prohibitio de coniugio ... et ... affinitatis generis ... necnon ... de sobole suscepta ... secundi ... copulanda ... difficultate ... periculum ... cum cessantibus prohibitionibus ... effectus constitutiones super hoc editas sacri approbante concilio revocamus ... que ... copule coniugali quartum consanguinitatis et affinitatis gradum ... in ulterioribus gradibus ... non ... absque gravi dispendio ... prohibitio ... obseruari. Quaternarius vero numerus bene congruit prohibitioni coniugii corporalis de quo dicit apostolus quod vir non habet potestatem sui corporis sed mulier, neque mulier habet potestatem sui corporis sed vir, quia quatuor sunt humores in corpore qui constant ex quatuor elementis. Cum igitur iam usque ad quartum gradum prohibitio coniugalis copule sit restricta, eam ita volumus esse perpetuam, non obstantibus constitutionibus super hoc dudum editis vel ab aliis vel a nobis, ut si quis contra prohibitionem huiusmodi presumpserit copulari, nulla longinquitate defendatur annorum, cum diuturnitas temporum non minuat peccatum sed augeat, tantoque sunt graviora crimina quanto diutius infelicem animam detinent alligatam. Gregorius IX.

Vir qui a stipite gradu quarto, et mulier que ex alio latere distat quinto, secundum regulam approbatam qua quoto gradu remotior distat a stipite et a quibus per aliam lineam descendentium ...

ter eodem. licite possunt matrimonialiter copulari.
Rubrica. De frigidis et maleficiatis et impotentia coeundi.

A c[on]jugali [?] mulierem ... patens copula coeundi.
tempus subtraxisti prinsem aut prius. aut primum
et nunc primum dixisti esse frigide nature. ita
ut non potuisses coire cum illa. nec cum aliqua
alia. Sed illa que uxor tua esse debuit eandem affir
mat quod tu dicis. et parati primum iudicium pos
ita esse ut dicitis separari potestis. ea tamen ratione ut
si tu postea aliam acceperis. reus primum conuinceris.
et illam post partam prius primum coniugium repetere
debetis. Illa autem si post postea annum aut biennium
aliquem acceperit aut ei missum pro clamaverit ...
... quod non cognouisset eam. tu autem quantum affirmas
est ... eo quod ... mulieris qui sup
clamare noluit: aut tamen ... credi
et imperpetuum scire potuit si secum coire potuis
ses. Si autem secum inquam nouitate per missam aut
duos acceperit aut ei missum proclamauerit dicens.
uolo esse mater. uolo filios parere. et ideo maritum
accepi. si uir quem accepi frigide nature est. et non
potest illa facere propter que illum accepi. si placet pot
p[ro]pter ... iudicium separari ... Illa ...
... uidetur in ... Alexander. iii. Ambianensi episcopo.

Quod sedem. et infra. Sicut puer qui non pot
reddere debitum non est aptus coniugio. sic qui impo
tentes sunt minime apti ad contrahenda matrimonia repu
tantur. Idem.

Ex litteris tuis accepimus et infra. quod quidam. xvi. an
norum quandam annorum. xiii. duxit uxorem. qui
cum debitum reddere non possit. mulier tamquam
infirmitatem contraxit. ut omnino inepta sit facta in
... et ... eius impeditum ita quod uir ei
commisceri non potest. Respondemus quod si ... illud
mulier a natura contraxit. nec ope medicorum potest
... unde aliam accipiendi illum ... ullus
facultatem. Lucius. iii.

Consultationi tue qua nos consuluisti utrum femi
ne clause impotentes commisceri maribus minime
possint contrahere. et si contraxerint debeant remoueri
taliter respondemus. quod licet incredibile uideatur quod ali
quis cum talibus contrahat. nisi. ... tamen esse confue
uit in consimilibus iudicare. ut que tamquam uxores
haberi non possunt habeantur ut sorores. Celestinus. iii.

Laudabilem et infra. R. exquisisti quandam tempus in ...

gendum sit naturaliter frigidis. ad compe[te]ntiam eo
rum ... nuptiam et infra. Nos uero in persona constitutione
sentimus. ut utroque coniugio celebrato. si firmant prius
placitum non posse. cohabitent per triennium. quod elap
so si nec tunc cohabitare uoluerint. et uir uiam uniuer
sitatis. mulier per iudicium iudicium de uiro. placet po
tum. quod cum ea coire non possit. accipiat alium. si
autem ille aliam acceperit separentur. ... si antea con
tuerunt simul esse. uir eam et sua uxore s[ecun]dum ...
sororem. Si autem quod numquam se inuicem cognouerint
annis fuerint. vii. manu propinquorum ut uiciniorum bo
ne fame si propinqui defuerint tactis sacrosanctis euan
geliis utrique iure iurando dicat. quod numquam per carnalem
copulam una caro effecti fuissent. et tunc ... quo mu
lier uadat ad secundas nuptias conuolare. Vir uero illo
iam duxit tunc si ... periurii
teneantur. et penitentiam prima coguntur ad coniugia
priora redire. Innocentius. iii. Alexandrino episcopo.

Fraternitatis tue litteras recepimus continentes quod. O.
mulier quemdam uiro matrimonialiter nupsit. cum que
per multos annos morata non potuit carnaliter ab ipso
cognosci. licet autem per ... tuam sup[er] hoc fuisset
conuenta. tu tamen nolens ... conuenire pro lenio
quam matrimonium sine parte ... ut ... et ...
ad tuam presentiam euocasti. distincte illis ...
gens subpena ... ut mulierem ipsam
... et per ... diligenter
... ad ... quod ...
... potest esse mater aut ...
... Vir inter ipsum et uirum diuortium
celebrasti. mulierem inducens ut ad religionem
aliquam se transferret propter continentiam seruandam.
et iuueni licentiam tribuisti ut uxorem duceret. qui ipsa
est si cupiebat. Continget autem postea quod mulier iue
nit qui secum sibi reseraret. ... continentia
quam promisit. ... presentium supradictum
uis quod semiplene nobis expressit quam cito mulier
se promisit continentiam seruaturam. utrum uidelicet
simplici uoto an uoto sollempni uiri uel religione
gione transierit ut premissum est. an omnino in eodem
more manserit. et qualiter sera illas fecerit reserari.
utrum uidelicet artificio medici an occulto ... seu
alio quolibet modo. Nos tamen perspicaciter attendentes quod
impedimentum illud non erat perpetuum quod prius diu

num ... per opus humanum absque cor
porali periculo potuit remoueri. sententiam diuortii
predictorem licet probabile nouum esse placitum cum
pateat ex post facto quod ipsa cognouisset ... illi cui
simili commisceri. et ideo inter ipsam et primum iu
uenem diuortium ... contraxisse. quare inter eam et postea
secundum uirum matrimonium non esse censemus. eosque precipi
mus ab inuicem separari. Sed si postea mulier ad re
ligionem transierit primus uir qui non cognouit eam
tenere cum ea remaneat. cum qua primo dum
esse ... contraxit. Alioquin ea dimissa debet ad
aliam redire cum qua primo contraxit. nisi se
uoto mulier illa obstrinxerit ad continentiam obser
uantem. ut intelligatur postea cum secundo uiro so
ciata fuisse. ut nisi fornicatio non aliud uiro
miscuerit. ut primus uir propter fornicationis ei
uelit consortium declinare. Etiam sicut simpli
citer uoluerit promisit se continentiam seruaturam. et secundum in
conspectu esse nuptiis memorato uiro. quod diu arti
... dubitabilis erat. primus non debet cum
illo aliquatenus remanere. Ad hoc autem questionem
illam ... solutam. qua ... ei
quod adeo arta est ut nulli possit carnaliter commisceri
nisi per incisionem. aut aliorum uiolentiam infe
ratur. non solummodo leuis. si forte tamquam
ut ex ea mortis periculum timeat. ...
... illa que uiro cui
nupserat adeo arta est ut ... adeo ualuit
... si adeo per iudicium esse separata nu
... non ... et per frequentem usum se
... reddat apta primo uiro ...
redire. cum quo prius fedus inierat coniugale.
... talibus. uir non est facile iudicandum cum sina
le iudicium peruenerat ex futuro. Honorius. iii.

Litteras uestras nobis exhibitas continebant. quod cum eam ma
trimonium ... mulierem. et A. eius uirum ui
tium uobis fuisset. ab. I. presbitero. P. et commissa dictam
... proposuit. quod cum viii. annis elapsis adeo
... fuisset carnaliter copulata. et diu cohabitasset
ei. adhuc integra permanebat eo quod prefatus
uir non habebat potentiam coeundi. quare petebat
diuortium celebrari. prefatus uero ... fatebatur
quod illam numquam cognouerat. tamen se habere potentiam
cognoscendi alias asserebat. Nos uero ne ...
in futurum amaritudinis hec opinionis sit diligens
... expressis in ope nuptiali dictam feceritis inspi

ci mulierem. que perhibuerint testimonium
ipsam ad huc uirginem permanere. premoni
per presbiterum terminis partibus uir contra se
citatis inquiri utrum ipse aliquam cognouisset
nec per inquisitionem ipsam uobis constare potu
it aliquam esse carnaliter cognitam ab eodem.
Muliere autem requirente diuortium et
dicente quod mater esse uolebat et filios parere
re. proponente uero uiro quod paratus erat stare
consilio uestro in uinum existis eidem ut agentem
pri[us]iam de commissis. et sic forte placeret deo
qui matrimonii fuit institutor et auctor ut ops
matrimonium consumarent. Qui postea plures annos
ad ... presentiam ... dixerunt quod non poterant carnaliter commisceri.
Quocirca mandamus quatenus si est ita et constiterit uobis predictos
uir ... in ... dicere. infra predictos ...
per continuum triennium insimul habitasse
se ipsos cum. vii. propinquorum manu ...
do firmauerint se commisceri carnaliter nequi
uisse. per ... diuortii sententiam uiri e...
De matrimonio ...

Alexander. iii. Pictauiensi episcopo.

Litteras quas nobis tua fraternitas destinauit ex
presse declarauerunt. quod cum quandam sororem sua
iam nubilem cuidam se daturum in uxorem
... presente et consentiente presbitero ...
... et illa post multos dies dona ...
... secundum morem terre sponte sua ...
... tamen numquam uirum proprium sepe ampl...
fuisset. tandem mortuo fratre suo ...
se desponsatam promisit. et quod adeo cognita fuisse
... asseuerat. Cumque ei prohibuisses pe
ne ... ut alteri se copularet. ipsa ...
... tuis ... non ... Demum
cum mulier precepisses ut ad dominum ...
... ipsa ... appellauit
et infra. Quocirca si est ita presentem mulierem nemi
... contemptibile uideatur ad com
... et impositam ...
... digna. postquam in ...
presentem ... reuerti ...
... rigorem. et Bathoniensi episcopo.

Ex litteris ... episcopi ... peruenit ad ...
... R. nomine desponsauit. et infra ...

stea certa suspitione quod prenarrati R. ad alia desideria arcet uota transire. ad examinandum dicti archiepiscopi cum placita qui sub eius districtus interminatione prohibuit ne aut quam de prescripto negotio plene constaret uir ad secunda uota transiret. Si uero post predicta prohibitione contempta filiam V. in facie ecclesie sollempniter copulauit uxorem et infra. Cumque archiepiscopus uellet de matrimonio primo cognoscere dictus C. appellationem emisit. Cui appellationi archiepiscopus deferens eandem sub excommunicationis interminatione districtius iniunxerit ne eam uiolaret. donec cum ipsa finem debitum sortiretur. ipsa tamen de remedio appellationis confisa. cum eadem V. nomine nupsit et infra. cum quod si uobis constiterit quod impediebat prenominatum consensum de futuro qui inter prefatum R. et C. asseritur processisse. fama in uiolabiliter obseruanda sub appellationis obstaculo iudicetis licet enim interdictum esse ad secunda uota transire non debuit non est tamen conueniens ut obiectu solum sacramentum coniugii dissoluatur. alia tamen pena eis debebit imponi. quia contra prohibitionem ecclesie hoc fecerunt. Item pictauiensi episcopo.

De muliere et infra. Illos autem qui pro consanguinitate prohibentur coniungi et postea contra interdictum ecclesie se receperint ex eo compellere debes subicere. donec tamen diu separentur quousque legitime cognoscatur utrum coniugium possit et debeat iure stare. Alex. III. Qui filii sint legitimi.

Conquestus est nobis H. quod cum quandam mulierem in uxorem accepit. R. patruus mulieris ipsam exheredare conatur. eo quod ante desponsationem matris sue nata fuit. licet postea pater mulieris prefate matrem ipsius acceperit in uxorem. Ideoque mandamus quatenus eam legitimam iudicetis. predictum R. inhibentes ne dicte mulieri ac occasione super hereditate paterna molestiam inferat uel grauamen. Si autem contra hec uenire presumpserit eum seueritate ecclesiastica percellatis. Item.

Cum inter I. uetem. et B. mulierem diuortii sententia canonice fuerit prolata filii eorum non debent exinde sustinere iacturam. cum parentes eorum prius sine contradictione ecclesie inter se contraxisse noscantur. Ideoque sancimus ut filii eorum quos ante diuortium habuerunt et conceptus fuit ante latam sententiam non minus habeantur legitimi et quod in bona paterna hereditario iure succedant et de parentum facultatibus nutriantur. Idem R. rothomagensi episcopo.

Transmisse nobis tue littere continebant quod cum R. usque ad iuuentutem quendam puerum nutriuisset uxore sua et C. tunc non desponsata cohabitante predictum puerum quam legitime desponsauit et filios substituit ex eadem. quibus paternam hereditatem petentibus predictus iuuenis contradicit gerens se filium et heredem quasi ancilla quod ipsum filium eorum esse credebat spurium diceret. predicta uero C. uxor eius prefatum iuuenem spurium suum aut legitimum filium esse negabant. Et dicebant quod eum pietatis intuitu nutriuisset. Cum autem questio coram te mota esset et predictus iuuenis pro quo uiri stare nolebat iudicio fuit excommunicationis sententia astrictus. Con. et R. mulierem qui talis eam stanchum est illo uiri et mulieris in eius indiciis et testibus constiterit esse filium iuuenem memoratum. Idem exoniensi et uuintoniensi episcopo et abbati herfordensi.

Causam que et infra. Si constiterit quod agatha de auelli muliere tempore alanum fuit ipsa cum eo tamquam cum uiro suo morante ut R. patre dicte agathe ipsam A. ad huc infantem uiuum presentem nata fuit. eam non fuisse legitimam eidem R. filiam iudicetis. quia non potuit esse uxor quam uiri sui thorum maculans. alius uiri ille uiuiet copulari presumpsit. Item exoniensi episcopo et abbati herfordensi.

Lator presentium R. et infra. Cum autem idem R. H. coram seculari iudice super hereditate aui eius R. patris dicti H. traxisset in causam ille presumpsit obicere quod pater eius non fuisset de legitimo matrimonio natus. et ideo de hereditate aui sui iudicio possit iure successorio uindicare. Tandem cum super questione natiuitatis coram nouiciensi episcopo tractatum fuisset ad nostram extitit audientiam appellatum et infra. Ideoque mandamus quatenus cum super questione natiuitatis patris eiusdem R. infra duos menses sub appellationis obstaculo terminetis. Si uero infra duos menses prefatus H. non potuerit probare legitime quod obicit ex tunc seculari domino sibi uiuis iudicio de hereditate causa dimittatur. uel conquestione natiuitatis

uis non dimittatur. cuius causam super hereditate audiat et decidat. Item exoniensi episcopo.

Tanta est uis matrimonii ut qui antea sunt geniti post contractum matrimonium legitimi habeantur. Si autem uir uiuente uxore sua aliam cognouerit et ex ea prolem susceperit licet post mortem uxoris eandem duxerit. nichilominus spurius erit filius et ab hereditate repellendus. presertim si in mortem prioris alterutrum eorum aliquid fuerit machinatum. Item londoniensi et wigorniensi episcopis.

Causam que inter R. et B. super eo quod mater dicti R. dicitur non fuisse de legitimo matrimonio nata agitatur cognoscendam uobis committimus terminandam. Uerum quia litteris nostris inseri fecimus ut sepedicto R. possessionem omnium quorum possessor extitit quando iter suum pro ecclesia ierosolimitana arripuit auctoritate nostra integritati faceretis restitui. si ea de possessione fuisset per uiolentiam spoliatus. non attendentes quod ad regem pertinet non ad ecclesiam de talibus possessionibus iudicare. ne uideamur iuri regis anglorum detrahere. qui ipsarum iudicium ad se asserit pertinere. super uero quod regi possessionum iudicium relinquentes de causa principali uidelicet utrum mater predicti R. de legitimo sit matrimonio nata plenius cognoscatis. et cum hec contineat licet incongruum uideatur ut mater generis prefati R. impetrauit quod ea uiuente non fuit ut dicitur impetratum. Idem episcopo et archidiacono uicentino.

Per latorem est ad audientiam nostram quod cum H. ad partes constantinopolis transiuisset et ibi moram per decennium et amplius faciens ad I. uxorem suam non rediret. ipsa apostolice uobis medio uincentinum episcopum adiuisse eum querelam deposuit. et quod eum non posse diutius expectare medio nuncius allegauit. Episcopus uero sicut ut presentibus fuit discretis parentibus uiri mandauit ut ipsum mitterent et ipsum ad placitum reuocaret. Cumque elapso longi temporis spatio uir non reuerteretur. ipse episcopus in conspectu ecclesie auditis rationibus multis eis sententiam diuortii promulgauit et mulieri ut alium duceret facultatem indulsit. Ideoque mandamus si constiterit quod episcopus inter eos sententiam diuortii tulit. filios quos suscepit de alio ad eius copulam auctoritate episcopi peruenit uirginem legitimos iudicetis. eos hac occasione ab hereditate non patientes excludi. Item belluanensi episcopo.

Quod nobis et infra. Si quis autem de clandestino matrimonio procreatum abesse contra quem genitorem fuerit eos legitimos iudices filios et heredes. Celestinus III. eboracensi episcopo.

Referente nobis et infra. Et tunc G. quod pater ipsorum hostiensis ecclesia prohibente in matrimonio inter eos contrahi non potuit. et contractum debuit separari a se presumptum filii non possint presumptionem non presumptuosam ignorantiam excusentur. ad successionem paternorum bonorum non uidentur aliqualiter admittendi. Item.

Peruenit sane ad nos ex insinuatione lucae uidue quod cum inter G. patrem suum et A. matrem illius matrimonium fuisset legitime celebratum et quam diu uixerunt concorditer permansit. post illorum decessum quidam asserentes eum de non legitimo matrimonio fuisse susceptum a paterna hereditate tamquam illegitimum amouere conantur. Quocirca mandamus quatenus si est ita dictam lucam legitimam nuncietis. In nostra presentia

Per tuas litteras intimasti quod R. commiserat quam secundum opinionem maioris partis uicinie in concubinam habebat prole suscepta quoniam post et aliam ea defuncta duxerat uxorem et ea de qua prolem susceperat uiuente alium copulauit. processu uero temporis idem R. in presentia multorum firmauit pro uero quod eam quam habere uisus fuerat concubinam prius affidauerat in uxorem. quia ex ea filium genuisset. et postea dum ageret in extremis eumque ex ea susceperat uiuente testamento heredem instituens legitimum illum appellauit. Cum autem tale fuisset inquisitum consulimus an filius sic susceptus legitimus esset heres eius. R. ad cuius patrimonium ad mittendum. tu pariter in eo quod ex quodam decretali bone memorie Alexandri pape predecessoris nostri standum esse super hoc in uerbo uiri et mulieris credebas. receptis testibus a filio eiusdem R. productis quibus legitime comprobauit predictum R. matrem suam in capella sancti sergii affidasse. eum ipsius R. heredem esse legitimum iudicasti. Nos igitur attendentes quod plus est ad inuitatur agitur quam quod simulate concipitur: licet dictus R. cum ea dimissa quam ut concubinam habuerat ad alia uota transierit uideatur ipso facto

matrimonium quod inter eos celebratum fuerat denegasse. Quia tamen desponsatio precessit legitimos comprobans eos in ea aliter fuisse coniunctos ostenderet. Sive desponsatio ipsa fuit de presenti, ut possessionem legitimi probaret de presenti, ex possessione copula inter eos fuerit celebrata; sive probata de futuro carnali copula subsecuta, non tam decretali dicta probavit quam [illegible] quod iudices pro hiis instantes de possessione legitime [illegible] sententiam tuam auctoritate apostolica confirmantes. Idem nobili viro Montispessulani.

Per venerabilem fratrem nostrum Arelatensem archiepiscopum tua nobis nobilitas supplicavit ut filios tuos legitimationis decreto dignaremur titulo decorare, quatenus eis succederent natalium obiectio non noceret. Quod autem super hoc apostolica sedes plenam habeat potestatem, ex illo videtur quod diversis causis inspectis cum quibusdam minus legitime genitis non naturalibus tantum sed adulterinis etiam dispensavit, sic ad actus spirituales illos legitimans ut possent in episcopos promoveri. Ex quo verisimilius creditur et probabilius reputatur ut eos ad actus legitimare valeat seculares, presertim si preter Romanum pontificem inter homines superiorem alium non cognoscant qui legitimandi habeat potestatem. Quia cum maior in spiritualibus tam providentia quam auctoritas et idoneitas requiratur, quod in maiori conceditur licitum esse videtur et in minori. Per simile quoque id videtur posse probari, cum eo ipso quod aliquis [illegible] assumitur eximatur a patria potestate. Preterea et si simplex episcopus sacerdotium alicuius in proprio ordinaret, licet ordinatio [illegible] domino teneretur, ordinaret tamen virginum [illegible]. Videretur ergo monstruosum ut qui legitimus ad spirituales fieret actiones circa seculares actus illegitimus remaneret. Unde cum in spiritualibus dispensatur, consequenter intelligitur in temporalibus dispensatum. Id autem in patrimonio beati Petri liberam potestatem apostolica sedes exercet, in quo et summi pontificis auctoritatem exercet et summi principis exequitur potestatem. Videbatur autem ex eo attendere maiorem audaciam postulandi, quia cum rex Francorum illustris reginam dimisisset et ex alia postmodum superducta puerum suscepisset et puellam, et tu similiter ex causa legitima superduxisses aliam ex qua filios suscepisti, sic cum filiis regis [illegible] sic cum tuis credebas de benignitate

sedis apostolice dispensandum. Verum si utriusque causa diligenter inspiciatur, non res similes sed valde dissimiles inveniuntur. Nam rex ipse a regina per venerabilem archiepiscopum apostolice sedis legatum fuit per sententiam separatus. Tu vero uxorem tuam ante tempus [illegible] propria separasti. Ipse quoque [illegible] [illegible] nostram suscepisset. Tu vero in contemptum ecclesie aliam superinducere presumpsisti. Preterea rex ipse [illegible] affinitatis obiectu et coram [illegible] receptis in diversis causis cum sententia que casssata fuit solummodo propter iudiciarii ordinem non servatum. Nos post restitutionem regine alias cognitionis duximus deputandos. Tu vero uxorem tuam nichil quod divortium induceret obiecisti. Cum igitur sit tenor unius de duobus coniugibus non tamen ipsius violatio coniugale inviolatum [illegible]. De filiis quidem eius regis utrum legitimi vel illegitimi fuerint, quamvis penderet questio, affinitatis obiecte post non tantum dubitatur. Nam si affinitas fuit comprobata, patitur reginam non esse regis coniugem apparebit, et posteriorem aliam inveniet legitime copulatam et filios ei legitimos peperisse. Insuper cum rex superiorem in temporalibus minime recognoscat, sine iniuria alicuius in eo se iurisdictioni subiacere potuit, in quo videretur aliquibus quod per se ipsum non tamquam pater cum filiis sed tamquam princeps cum subditis potuit dispensare. Tu autem noscens aliis subiacere, et ita ratione [illegible] iniuriam [illegible] requisita [illegible] [illegible] in novo testamento [illegible] quod non solum in ecclesie patrimonio super quo plenam in temporalibus gerimus potestatem, verum etiam in aliis regionibus certis causis inspectis temporalem iurisdictionem casualiter exercemus, non quod alieno iuri preiudicare velimus. Set quia sicut in deuteronomio continetur, si difficile et ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem et sanguinem, causam et causam, lepram et lepram, et iudicium inter portas videris variari, veniens ad sacerdotes levitici generis et ad iudicem qui fuerit illo tempore, qui iudicabunt tibi iudicii veritatem, et facies quecumque dixerint qui presunt loco quem elegerit dominus, sequerisque eorum sententiam. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat domino deo tuo et decreto iudicis morietur. Sane cum deuteronomium lex secunda interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur ut quod ibi decernitur in novo testamento debeat observari. Locus enim quem elegit dominus apostolica sedes esse cognoscitur. Cum igitur Petrus urbem fugiens exivisset, volens eum dominus locum ad quem elegerat

revocare, interrogatus ab eo, domine quo vadis, respondit: Venio Romam iterum crucifigi. Quod intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reversus. Sunt autem sacerdotes levitici generis fratres nostri, qui nobis iure levitico in executione sacerdotalis officii coadiutores existunt. Is vero super eos sacerdos sive iudex existit, cui dominus inquit in Petro: Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in celis. Eius vicarius qui est sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech, constitutus a deo iudex vivorum et mortuorum. Tria quippe distinguit iudicia: primum inter sanguinem et sanguinem, per quod criminale intelligitur et civile. Ultimum inter lepram et lepram, per quod ecclesiasticum et criminale notatur. Medium inter causam et causam, quod ad utrumque refertur tam ecclesiasticum quam civile. In quibus cum aliquid fuerit difficile vel ambiguum, ad iudicium est sedis apostolice recurrendum, cuius sententiam qui superbiens contempserit observare, mori precipitur, id est per excommunicationis sententiam velut mortuus a communione fidelium separari. Paulus etiam ut plenitudinem potestatis exponeret, ad Corinthios scribens ait: Nescitis quoniam angelos iudicabitis? quanto magis secularia. Licet igitur cum filiis sepedicti regis, utrum fuerint legitimi, ab initio dubitaretur, duximus dispensandum. Quia tamen tam legitimos tam quam eam obolem suscepisti ex adulterio creditam, rettulere dudum quod manzeres et spurii usque in decimam generationem in ecclesiam non intrabunt. Canone vero vetantur tales ad sacros ordines promoveri. Secularibus quoque legibus non solum repellentur ab successione paterna, sed negantur ipsis et alimenta. Petitioni tue non duximus annuendum. Item Henrico et Bertrando canonicis Beneventanis.

Ex tenore litterarum vestrarum nobis innotuit, quod cum G. vidua Willelmi quondam R. mariti sui et pupillo filio suo tutelam postularet, pars adversa petitionem eius impedivit excludere, pro eo quod R. maritum ipsius vidue de adulterio genitum asserebat et I. puelli genitus quod pater predicti R. matrem ipsius in facie ecclesie in coniugatam quod ipse aliam sibi matrimonialiter copulasset duxit in uxorem, et dum prima coniux ipsius legitima putaretur, dictum R. suscepit ex eadem. In favorem prolis potius declinantes, memoratum R. legitimum reputamus. Idem episcopo tibi.

Gaudemus in domino et cetera. Ceterum prolem de infidelium coniunctionibus natam, qui secundo vel tertio gradu se opinione illorum matrimonialiter coniunxerunt affectu post fidem factum recep tam nichil [illegible] predicti [illegible] legitimam volumus reputari. Alexander III Florentino episcopo.

Qui matrimonium accusare possunt

vel contra illud testificari.

Relatum est quod cum pater cuiusdam puelle eam cuidam in parvula etate tradidisset, eam post aliquos annos quibus cum uxore permansit per homicidium quod commisit de curie timore mortis exivit, et nunc autem dicitur posse probari quod pater puelle eum de sacro fonte levavit. Et litteris tuis quesitum non dum potuit inveniri. Licet quinquennium sit transactum et cetera. Sciat fraternitas quod si matrimonium est quod asseritur aut legitimi accusatores et testes apparuerint, post quinquennium fuerit eum omni diligentia requirens. Et si nequit inveniri, testes recipe potius et sine canonica [illegible] Clemens III.

Hoc est quesitum utrum in aliqua super accusatione matrimonii nichil inde parentes debeant prolationem earum (?) consequentem admittere. Ad quod respondemus quod cum non questum ad presumptionem nullus monitum est compatio quam admittam, preterea nisi alia legitima adiecta suffragentur. Celestinus III Florentino episcopo.

Videtur nobis et cetera. Ceterum parentes, fratres et cognati utriusque sexus in testificando sunt ad matrimonium coniungendum ut dirimendum admittendi, tam antiqua consuetudine quam legibus approbatur. Ideo enim maxime parentes et si defuerint parentes proximiores admittuntur, quoniam unusquisque suam genealogiam tam testibus et cartis tam ex recitatione maiorum scire laborat. Quis enim melius recipi debeat quam illi qui melius sciunt, et qui ex affectione videre sinon (?) et consensum non adhibuerint, secundum leges nullum fiat matrimonium. Quia non leges pater non recipiatur in causa filii, si filius in causa patris, in criminalibus causis et civilibus, verum est, in matrimonio non coniungendo et disiungendo excipiuntur coniugii prerogativa, et quia favorabilis res est cognitione admittuntur. Idem [illegible] quod aliquis [illegible]. Idem.

Cum quedam in nubili puella etate traditur quam tandem etatis metas attingens ab illo cognita pluries contra matrimonium proclamavit, asserens se semper abnuisse quod per testes probatur, fama et consensum proclamans. In hoc utique casu censemus quod adultera minime audiri non debet quam ante cognitionem suam legitimum annum attingens cum potuit minime reclamavit. Sic est autem consensum legitimum quia in XIIII anno spectandum potuit disseverare. Si postquam legitimo tempore ac

detente semel in copule carnalis consortio ita habitacione. Et super hoc silentium non imbigit indixisse.

Innocentius III. Aretino episcopo et priori sancti … tabulin.

Significavit nobis … de Camilla nostre est apostolatum … cum … dudum legitime uxorem … contra ipsius … mittit accusare ut eos parentela … et licet intellectu suo … non possint … responsionem … habere … accusationem … cum in hac materia … indulgendum … si … accusatores repellentes … super hoc silentium imponatis. Item.

C… quod post … in … apparuit accusator … publicari … in ecclesiis … accusationis admittendam … distinguendum … tempore … usque ex … ut … potuit … proclamare … seu alia … legitima … accusationem … audiri … quia tamen … denuntiatione … proferentes … ignorantiam … suspectus … repellendus … ad hoc … qui non … absit quin … accusandi … culpa … accusatione admovere … non censetur. Ex concilio apud Turonum. De divortiis.

Si qua mulier in morte viri … consiliantem … potest ipse post mortem uxoris si voluerit aliam ducere. Ipsa autem … absque spe coniugii … subiecta. Alexander III.

Quesitum a nobis … utrum … mulier … religiose … separari non debet … si coniugem suam … maleficia

… ita quod ei nulla alia … non … sed … coniuges … sine forma fuerint. Item ambianensi episcopo.

Porro de comite Pontivi qui B. uxorem suam absque iudicio ecclesie dimisit … eam consanguineam fuisse … defuncte … parentela … esse … notoria absque iudicio ecclesie ab ea non potuit separari … ad eam recipiendam … restitutionem … districte compellas … nolu… … contradicti … Preterea de H. qui consanguineam suam duxit uxorem … quod non apparentibus accusatoribus et parentela … constitit … inter … in primo gradu … absolvere … tur. Item

Significasti quod quidam uxore sua sine iudicio ecclesie dimissa … quod suggestum fuerit … in … consanguineo … contraxit. Unde mulier … contraxit … sobolem de alio viro suscepit … restitui … absque … iniuste dimissam … adulterium … Con… quod si notorium est mulierem ipsam adulterium commisisse … ad eam recipiendam … non debet … nisi … ipsum … adulterium commisisse. Idem.

Ex litteris tuis accepimus quod W. … duxit uxorem qui paucis temporibus fuere … W. quod illam … diffinitive … veniret … cum … memoratum. Cumque diligenter … moniti ne ad suggestionem … manifeste … consilio … memoratus W. … cum alia sponsalia et nuptias … celebravit … rationes … appellasse … ad audientiam nostram … si res ita processit … ad legitimam

uxorem redire compellas. Urbanus III. Florentino episcopo.

Quod illa que viro suo labente in heresim … sine iudicio ecclesie … nobis quod mulier … ut lapsus in heresim … et confusione affectus se ab errore suo … cum … fuit redditura … nolunt … sine iudicio ecclesie ab eo recessit … compellendam. Innocentius III. Ferrariensi episcopo.

Quanto te novimus in canonico iure peritum … Sane … quod alio coniugum ad heresim transeunte qui relinquitur ad secunda vota desiderat convolare … utrum possit … Nos igitur … distinguimus licet quidam predecessor noster sensisse aliter videatur … infidelibus … ad fidem catholicam … ex duobus fidelibus alter labitur in heresim … erroris … catholicam … blasphemia … nominis … ad mortale peccatum … relinquitur ad se … transibit … intelligimus quod ait apostolus … frater vel soror non est servituti subiectus in huiusmodi … in quo … contumelia creatoris … sui … Si vero alter fidelium coniugum vel labatur in heresim vel transeat ad gentilitatis errorem non credimus quod in hoc casu is qui relinquitur vivente altero possit ad secundas nuptias convolare licet in hoc casu maior appareat contumelia creatoris … inter infideles … fideles … quia sacramentum fidei … ratum … coniugii sacramentum … in coniugibus illo durante perdurat. Nec obstat quod … obiectum … fidelis relictus non debeat … suo sine culpa … contingat … coniugium … responsione quorundam malitie obviatur qui … coniugium … displice… … simula… … heresim … nubentibus coniugibus …

… ipsam responsionem illa solvitur … coniugium … in fidelitate … in fide … Idem tiberiatensi episcopo.

Gaudemus in domino et … utrum pagani uxores accipientes … consanguinitatis … post conversionem suam simul remanere … apostolicum postulasti … quod cum sacramentum coniugii apud fideles et infideles existat … apostolus … si quis … infidelem habet uxorem … in … gradibus … legitime sit contractum … cum … de … qui foris sunt iudicare … religionis et fidei … proportione … uxores … possint … ipsi … et licite remanere coniuncti … non solvantur … Quia vero pagani … plures insimul feminas … coniugale … post … unam ex omnibus … in … dubitatur … Unde … in … unam feminam … divina … quod propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una non dixit tres … plures … adherebit … uxoribus sed uxori … nulli umquam licuit insimul plures uxores habere nisi cui divina fuit revelatione concessum … Iacob … Abraham … patriarche et alii viri iusti qui plures simul legimus habuisse uxores … Sane … in … evangelio … Quicumque dimiserit uxorem suam ob fornicationem et aliam duxerit mechatur … dimissa uxore … non potest … apparet … iudicatur … Qui autem secundum … legitimam repudiavit uxorem …

repudium uiris in euangelio explicatur nunquam eam uiuente licite poterit aliam in uxorem ducere et illius habere nisi post conuersionem ipsius illa muniat habitum eum ipso aut in seculo remaneat non tamen absque continentia ei creationis ut uerum prestabat admonitione per eum. Inde cum restitutionem peteret quis de matrimonio spirituali constiteret restitutio non admittetur quia sicut apostolus ait uir non habet potestatem sui corporis sed mulier. Item si eiusdem adulterium et illa ei uis contractum ante quam per eam per tertias legitima illa reducat uxorem cum recipere compelletur. Clementinus. Quia quidam sicut per euangelium uxorem qui dimittit eam nisi causa fornicationis non dimittatur possit obicere fornicationem dimissio per quod uxor alii post repudium nisi alias sint fornicatione. Item Londonien. episcopo et eius qui cum ipso sit et cetera.

Is qui ecclesiam suam et infra. Quia dispensatur in uitis iuuenum de nouo ad fidem catholicam conuersorum. Propter infirmitatem gentis eorum cedimus ut in eis contractus cum uiduis fratrum suorum sicut filiis decedentibus sine prole ut semen defunctorum legis mosaice silentio cum talibus contrahant nec tales si uero post conuersionem conuertuntur copulari et permittentes. Ex eadem habito apud Lateranum in.

Quidam cum pellicula hectam cum qua ipse uixerat separatur dotem dotem propinquus committit. Item in cetero dicto capitulo.

Significauit per magistrum p. in que loco uiri de liberis diuertio inter eos sollempniter celebrato dote suam ideo decernatur debet ibi conuersionem ad propositum dum simul uiuunt cum amplius contractam cum matrimonio obtineret ea personam causa quam nunc uindicare. Item inter quos si ecclesia non est aliud quod obsistat ipsam ad restitutionem dotis et diuisionem eorum quam dum coniuge habuerunt edis et appellationis. Clemens iii.

De prudentia uestra mandamus quatinus uobis eam quam uir dicebatur uxorem et uos consanguinitatem inter eos inuenientes sententiam diuortii tulistis de dote quam ei uir promiserit reperiebatur quod si facultatem dedisset quam magis uos de uiro principaliter cognouistis et de dote quam est cum ueritate accessione cognoscere ualuistis et similiter distinguere et quod proximum ex mo. p. cognatis ut patere. eum dotem dote.

Re canonicum statuit restitui non mouetur. Clementinus.

Plerumque et infra. Similiter obitum fornicationis uidua esse autem uolumus ante recessum non repelliam ipsa sic eum dotem ut uidualiter repetere non ualebit. Innocentius iii. Compostellan. archiepiscopo et omnibus episcopis in regno legionis constitutis.

Ex huiusmodi et infra. Coniuncto uxorem quam rex legionis filie regis castelle in dotem cum dotalitio promittantur si eam alias ex causa debeat eidem ipsa deberet in uita eius imperatorum patere ut hi coniuge castellana eam castra ipsa non tam donatione quam dotalitia ram scimus tenui neque eam integre tempore non reddere et uero non restituit donatio propter dote ne ad commodum eius cederet quod debet impetrandam eius precibus necessarium castra ipsa restituimus uolumus et ad ius prouinciale ad tuam per ex eius sententiam continetur. Idem archidiacono sancti andree de scotia.

Nuper a nobis tua discretio requisiuit si aliquis terra una sunt alicui non ut hereditatem et feudum. Et tamen quod adquisiuit possidendo et ipse primogenitum tamen partem uxori sue in dotem concessit. Utrum eo defuncto prefatam dotem uxor dimittere debeat et tenere cum ex dotes teneatur progenie uiduarum. Postulasti preterea sicut si cum terra fuit alicui et heredibus que de uxore legitima procrearet hereditarie ut feudum et ipse uxori sue quandam partem ipsius in dotem concessit decessit primogenitum sine prole an uxori dote eadem de iure possit habere. Nos autem consultationi tue respondemus quod cum regulariter nullus plus iuris in alium transferre possit quam eum ostenditur habere uxori cui terra predicto in concessit non potest uxori dotem quam quod ei non fuerit usque ad uitam possidere. Nec licet uxori sue partem illius terre in donatione per nuptias eorum concessione tenere non donatori illa ad quem spectat dominium illius terre uoluit consentire. Quod autem de prima consultatione dicimus si per eum de scientia. Nam licet uerbis uiduarum se fauorabile debeat exhibere non uidetur tamen non est eis faciendum sententia. Alium de nolumus ignorare. quod uxor dote de iure debet uir autem uxori dotem suam propter nuptias per legitimas sponsiones. Idem archiepiscopo et archidiacono ianuen.

Per uestras litteras intimastis quod cum magistrum R. super quandam summa pecunie pro hominibus ex parte autem uestra castaldionis conueniret quam rem ... pro dote uxoris sue requireret ab eo. dictus R. exceptionem opposuit contra ipsum quod uxorem suam a se repulerat cum tamen ipsi super hoc litteras impetrauerat quia cum super dote alia uice coram uobis causa consiliis questio mota esset ipsi prima intentione ut quam dominum ad inopiam uenerat uel et illa non assignaret eidem nisi cautionem uel idoneam de ipsa non primum prestaret. Unde uestra discretio nostra de salua dote cauet et uxorem suam recipere presumpsit et infra. Cum igitur sanctus sit possit ... exhibitum consuetudinem est corpus uxoris nisi quam dotem assignari faciatis eidem. Sibi enim quam prout cautionem prestare ut saltem aliquam matrimonii ... ut de parte honeste uiuere possit ei ... substantie ne occasione dotis detinere uxor autem dimissa sui uir qui dimisit uxorem a uiro suo recuperat.

Gregorius nonus.

Donatio quam constante matrimonio uir coniugi uel esse sciunt ex qua alter locupletior et pauperior alter efficitur firmitatem non habet nisi donantis obitu confirmetur quam tamen permissum est reuocare si reuocet ab eo tacite uel expresse uel qui donatum accepit prius debitum nec persoluat. Sane soluto matrimonio sic dos ad mulierem sic et donatio propter nuptias redit ad uirum nisi de consuetudine secularis optinuerit ut ex pacto de lucranda dote et donatione propter nuptias quod equale sit tamen dimidium induxit. Alexander iii. Dilecti filii

Appellationem que uidelicet cum sententia sententia contra eam celebratas absolutio utrique suspensum cum tractatum uiduitatis ad apostolicam sedem nullatenus destituare per potestatis. Clemens iii. Uniuersis Christianis in captiuitate sarracenorum positis.

Deus ac redemptor noster et infra. Sane super quam quidam ex uobis non dimittentibus obierunt coniugis enim dudum esse et ... ideo uobis mandamus ut nullus amore ad secundas nuptias migrare presumat donec ei constet quod ab hac uita migrauit coniux eius. Similiter aliquis uel aliqua ... non sumat et de morte prioris coniugis ad huc dubitat cum eo que nupsit debitum non deneget postulanti quod a se tamen nouerit nullatenus exigendum. Quod si post hoc de prioris coniugis uita constiterit relictis adulterinis amplexibus ad priorem coniugem redeant. Urbanus iii. Uigilien. episcopo.

Uir autem ut mulier ad bigamiam transiens non debet a presbitero benedici quia cum alias iuncti benedicti sint eorum benedictio iterari non debet. Idem exoniensi episcopo.

Super illa questione quam quesitum est an mulier possit sine in-famia nubere infra tempus luctus sui leges distinguunt. Respondemus quod cum apostolus dicat mulier uiro suo mortuo soluta est a lege uiri sui in domino nubat cui uoluit per licentiam et auctoritatem apostoli eius infamia abolet. Innocentius iii. pro nobili mulierum.

Cum sit apostolus mulier mortuo uiro ab eo sit a lege soluta et nubendi cui uult tamen in domino liberam habet facultatem non debet legalis infamie subire iacturam quod licet priuum obitum infra tempus luctus scilicet unius anni spatium nubat concessa est tamen ab apostolo uerbis potestate cum talibus per se seculares leges non dedignentur sacros canones imitari. Felix papa.

Si legitimus non fuerit accusator non fatigetur accusatus. Idem episcopis per gallias constitutis.

Si quis episcopus ab illis accusatoribus quos recipi canones sanctificant accusatus fuerit primo ab eius caritatiue conueniatur ut eum emendet et causa corrigere noluerit. non olim sed nunc ad superiores causa eius canonice deferantur. Idem regis dilecta campanie.

Illa prosecutorem et infra. Similiter aliquis est de monasterio predicti abbatis qui possit dicere quod ad eiusdem acum ei pertineat uos eum eis quam uirtute causa distinctiue uolumus presentem ut uel compareat uel absoluatur. Idem Constantine Aug.

Corpus dei et infra. Ualde graue est ut uir de quo tanta et talia nuntiantur eius exequitur et diffamati debeant honores. Palacii.

Nulli episcoporum ab accusante repelli liceat quoniam quod se ab eis impetendum cognoscet a sua communi familiaritate neglexit separare. Ex conc. Cartaginen.

Omnibus criminibus de quibus absolutus est accusatus non potest accusatio replicari. Simplicius papa.

Repellantur ab accusatione consanguinitatis inimicis quia infestantes blasphemie affectio solet annectere inimicitie. v. q. l. iii.

Accusasti aliquid et per tuam accusationem accusatus est nisi per te .xl. dies inpune et aliquid quod eum accusatur cum .vii. legibus annis ... per tua delationem absolutus est per eos qui

(160)

tragesimas peruenire. Aug. sup gen. Diuini ab el
Euitanna parum sollis non indiget clamore ac
cusatoris. Alex. iii. Gneř electo.

Cum P. manconella presbiter ex una parte et bonus
presbiter et I. bonus cerz laycus ex altera inuicem
[illegible] presentia nostra [illegible] I. qui laycus erat in
dicti presbiteri accusatione non duxerit admittendum. cum
quia presbiterum P. eundem presbiter sup crimine symonie
conatus accusare nos eum qui testimonium
illi esse archiuus [illegible] et qui [illegible] I. fr eius
ipsum presbiterum coram te [illegible] accusatione
repulimus. [illegible] P. [illegible] B.
[illegible] accusare. Unde quoniam [illegible]
tum [illegible] presbiterum in [illegible] accu
sabatur. neutrum eorum accusatione admisimus.
Sed utrique presbitero de obiectis criminibus purgationem in
iunximus indicendam. Idem [illegible] m. q. utrique illorum cum
[illegible] se purgare. Idem Wig. ep.

Ex parte tua et I. prudentie [illegible] quod
monachi non alia uobis cum [illegible] eo quod de obe
dientia et subiectione abbatis esse noluerunt. abbatem
accusatione nullum non sunt illa ratione repellenda. licet
alios accusare non possint. quibus si quando eum pro
num non habent de rebus monasterii expense debent
necessarie donec debitum finem accipiat [illegible]
[illegible] Idem.

Si constiterit [illegible] de [illegible] non proprio [illegible]
ipsis fuit commissa et de uiolentia et [illegible]
[illegible] in qua alia die nulla [illegible]
[illegible] inuisam [illegible] et I. Si [illegible]
[illegible] fuit in [illegible] episcopum suum
siue accusare uel aduocare [illegible] sine [illegible]
fuit confessus. ei super causa eorum perpetuum silenti
um imponatis. ipsum ab impetitione G. desister
[illegible] Eodem si eidem fuit [illegible] ipsum [illegible]
[illegible] et [illegible] et sed de crimine aliquo
non fuit conuictus. pro quo deuite debuit spolia
ri. uel post. [illegible] aliquam allegauerit esse illa
fuit spoliatus. ipsum [illegible] restitui et
[illegible] Idem.

Meminimus te mandasse [illegible] Abbatisse cuius
[illegible] confirmauerit [illegible] benedictionis
impertire [illegible] q. a. h. [illegible] parte
[illegible] appellauit p
ponens quod de symonia accusare eum [illegible]
[illegible]

parte. Quia uero te non decet [illegible] parte ap. eidem
[illegible] deferre. cum idem [illegible] manifestus fuit
[illegible] et [illegible] eam [illegible] in. q. cum
[illegible] abbatisse [illegible] benedictionis
non differas impertiri. Innocentius III. archiepiscopo [illegible]

Accedens [illegible] pre. et I. [illegible] S. decani
sancti stephani et T. P. et M. canonicorum [illegible]
ad ap. se. audiam peruenisse de [illegible]
omisisse. ac [illegible]
[illegible] crimine symonie et incestu [illegible] G. pp. P.
[illegible] grauiter [illegible]
[illegible] obiectis [illegible] de [illegible]
tares. Cum autem [illegible] canonicis ad se.
ap. accessisses non inuis appareret qui te impeteret
de [illegible] ne aliquo de [illegible]
[illegible] ab I. et O. [illegible] presentia
[illegible] diligenter si quo sup [illegible]
[illegible] ponere uellent. et quod [illegible]
[illegible] legitime demonstrare. [illegible]
[illegible] accusatione [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] formam ex [illegible]
[illegible] silentium [illegible]
imponendum. ne [illegible] accusa
re [illegible] infamare. [illegible]
[illegible] inscriptionis [illegible]
uoluerit [illegible] proinde [illegible]
impugnandum. [illegible] in absolutione
tua nimis canonice [illegible] quis
[illegible] opinionis [illegible]
[illegible] eorum infamia [illegible] ep. et ab
[illegible] fame tue
[illegible] Idem [illegible] archiep.

Veniens ad ap. se. A. pragensis canonicus
[illegible] pragensem episcopum [illegible] proposuit coram nobis
[illegible] filius sacerdotis [illegible]
[illegible] pragensem [illegible] et [illegible]
[illegible] duci bohemie [illegible]
[illegible] sic subtrahens pragensem ecclesiam [illegible] et
I. Unde [illegible] episcopum ad festum resurrec
tionis dominice peremptorie nos meminimus
citasse. Idem uero [illegible] excusatione
[illegible] confectione [illegible]
[illegible] et quod filius bohemie [illegible]

esset [illegible] temporis [illegible] et
[illegible] allegauit. [illegible] excusationes [illegible] sic erant
friuolas [illegible] ipsum reputauimus contumacem
non [illegible] ei [illegible]
[illegible] auditores ut si posset illum aliquem
excusarent. Cumque [illegible] A. coram eis [illegible]
obiecta fuit ex [illegible] quod cum olim sup
hoc ad magdeburgensem archiepiscopum [illegible] fuit impetitus.
[illegible] A. [illegible] obiectorum [illegible] probare [illegible]
[illegible] humiliter se [illegible] ueniam postulauit et
quod [illegible] eum calumpniose [illegible] confessus. Cer
tum cum sup hoc mandato stare [illegible] archiepisc.
[illegible] ipse [illegible] sub [illegible]
[illegible] ut [illegible] episcopum [illegible] proponere [illegible] non auderet.
Cum igitur nobis [illegible] A. confessione [illegible] ipsum in
[illegible] ac tale [illegible] mandamus
sup impetitione dicti episcopi silentium ei [illegible] imponendo
pro contumacia [illegible] ep. [illegible] pro infamia
inducentes. Idem [illegible] tongren. [illegible] ca
nonico pisano.

Super his de quibus nos consulere uoluistis [illegible] uestre
[illegible] quod licet [illegible] opponi denuntiando
et accusando excipiendo. [illegible]
[illegible] non est inscriptio necessaria. Sed cum
in modo accusationis oporteat [illegible] ad depositionem
[illegible] accusatio. Sed [illegible] denuntiatio
[illegible] Cum autem excipiendo fuit crimen obiectum
distinguendum est [illegible] opponitur et cui. Si autem obicitur ut
ab accusatione uel testificatione aliquis repellatur non est
inscriptio necessaria. Sed cum proponitur ut quis promotione
officii uel beneficii excludatur. si autem confirmatione
[illegible] non [illegible] quisque inscribere. [illegible]
[illegible] promouendum. Sed non [illegible] promo
tum. Post confirmationem uero cum [illegible] ordinando fuit
aliquis [illegible] ab [illegible] repellitur et
[illegible] ad ordinariam penam [illegible] arbitri
um discreti iudicis [illegible] inscriptionis est
excipiens [illegible] si defecerit in probatione pro eo quod
crimen sic probato [illegible] quod [illegible] electione et confirmatione
[illegible] acquisitum. [illegible] non [illegible] licet
[illegible] crimine non est [illegible] questio criminalis. Vn [illegible]
[illegible] Idem Vercellen. epo.
et abbati de [illegible]

Qualiter et quando et I. [illegible] nouariensem episcopum debitum
inquisitionis ordinem obseruastis. [illegible] in uestro co
[illegible] occasione [illegible] eundem

Venientem ipsum [illegible] oportuno uolumus obseruari. ne
[illegible] nascantur in [illegible] nasci [illegible]
[illegible] q. ad officium uestre iudicium [illegible]
[illegible] ordinem [illegible] excessistis. [illegible]
[illegible] errorem [illegible] corrige. qui [illegible]
aliorum [illegible] errores. [illegible]
[illegible] remanet nobis. [illegible]
[illegible] occasione aliqua [illegible] quam
ne [illegible] quanto [illegible] et [illegible]
[illegible] supersedeatis [illegible]
[illegible] inordinate sunt acta. non [illegible] ordinabiliter [illegible]
[illegible] ordinem [illegible]
[illegible] solum [illegible]
regia incedentes. [illegible] acceptione in [illegible]
[illegible] forma uero [illegible] quam [illegible]
sup inquisitione [illegible] in hoc negotio recepistis in
similibus [illegible] obseruari [illegible]
[illegible] sup [illegible] ut [illegible]
reformantia [illegible] excepto
occultis criminibus meram et plenam [illegible]
[illegible] Idem [illegible] archiepo et uallis
magne abbati.

Cum dilecti filii [illegible] abbas et P. et R. monachi [illegible]
[illegible] ap. se. le. ad agathen [illegible]
[illegible] ut [illegible] legationis officium exercere. [illegible] q.
de agathensi epo per frequentem clamorem [illegible] sibi
[illegible] insinuante [illegible] uoluerit descendere
ac uidere si clamorem opere compleuisset et I. Quia uero
nobis non constat [illegible] forma eius. cum agathensi
canonicos coram dictis legatis [illegible]
[illegible] sup statu esse plenam
et meram dicere ueritatem. [illegible]
[illegible] legatis [illegible]
ut [illegible] forma [illegible]
[illegible] et [illegible] forma [illegible]
[illegible] forma [illegible]
[illegible] publicate [illegible]
[illegible] testium [illegible] quam [illegible]
[illegible] nisi [illegible]
[illegible] excusationes [illegible]
[illegible] excusationes
[illegible] ei non [illegible] quod tales
[illegible] ad bonum et malum [illegible] et
uos [illegible] ab
soluatis. cum et si [illegible]
ex labore [illegible] et [illegible]

cum incurrit in quos lesus catholicus ... ualeat indulgeri. Quia si excusationes illas super dilapidatione naufragio et symonia probare nequiuit aut sub prima forma iuravit: cum sine causa neque iurare tenebatur ... admitti debuit falsitate. Vos non obstantibus exceptionibus quas de novo proposuit cum in ... quibus nullatenus ... fecit mentionem quas ... asserit ... ex ut pendens legatus exposuit ... non possit ... eum administratione ... amovere curetis. Idem archiepiscopo ... et abbati ... de ... populleto et archidiacono ...

Cum oporteat episcopum et infra. Sane venientibus ad ... canonicis ... et multa ... contra ... electum ... coram nobis ... illa ... celebrari sub dissimulatione transire ... inquisitione eorum ... dictus episcopus ... ad ... provenisset ... sententiam ... proposuit quod illi qui ... de ipso suggesserant ... zelo ... eum ... ipsi ... capitulis ... ad testificandum producere ...

[illegible]

dubitationis scrupulo ad inquirendum et puniendum eius excessus non ex odii fomite sed caritatis procedant affectu. Quod si super gravi eius excessu, etiamsi non deprehenderetur ab ordine amovendus, causa tamen removeatur omnino quae est secundum evangelicam sententiam scandalizans manifeste. Inquisitio de qua non potest nulli ad ordinem suae dignitatis redire. Debent igitur conscientias eius quem facienda est inquisitio nisi forte per contumaciam absentaverit se exponi illa capitula de quibus fuerit inquirendum, ut facultatem habeat defendendi seipsum: et non solum dicta sed etiam nomina ipsorum testium sunt ei ut quid a quo sit dictum appareat publicanda, nec non exceptiones et replicationes legitimae admittendae, ne per suppressionem nominum infamandi, per exceptionum vero exclusionem deponendi falsum audacia praebeatur. Ad corrigendos itaque subditorum excessus tanto diligentius debet praelatus assurgere, quanto damnabilius eorum offensas desereret incorrectas. Contra quos ut de notoriis excessibus taceatur, et si tribus modis possit procedi, per accusationem videlicet, denuntiationem et inquisitionem ipsorum, ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, ne forte per leve compendium ad grave dispendium veniatur. Sicut accusationem legitima praecedere debet inscriptio, sic et denuntiationem caritativa monitio, et inquisitionem clamosa insinuatio praevenire, illo semper adhibito moderamine, ut iuxta formam iudicii sententiae quoque forma dictetur. Hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus usquequaque servandum, quae cum causa requirit facilius et liberius a suis possunt administrationibus amoveri.

Item in eodem.

Sicut olim a sanctis patribus noscitur institutum, metropolitani singulis annis cum suis suffraganeis provincialia non omittant concilia celebrare, in quibus de corrigendis excessibus et moribus reformandis, praesertim in clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum, canonicas regulas et maxime quae statutae sunt in hoc generali concilio relegentes, ut eas faciant observari, debitam poenam transgressoribus infligendo. Ut autem id valeat efficacius adimpleri, per singulas dioeceses statuant personas idoneas, providas videlicet et honestas, quae per totum annum simpliciter et de plano absque ulla iurisdictione sollicite investigent quae correctione vel reformatione sint digna, et ea fideliter perferant ad metropolitanum et suffraganeos et alios in concilio subsequenti, ut super his et aliis prout utilitati et honestati congruerit provida deliberatione procedant, et quae statuerint faciant observari, publicantes ea in episcopalibus synodis annuatim per singulas dioeceses celebrandis. Quisquis autem hoc salutare statutum neglexerit adimplere, a suis beneficiis et executione officii suspendatur. Greg. IX. archiepiscopo et priori Sancte Trinitatis Rothomagensis.

Cum I. V. et P. ordinis Cisterciensis, et infra. Ne igitur reformationis monasterii valeat retardari negotium, quia relaxatis excommunicationum sententiis quas idem abbas protulit, ut quicumque vicarios promulgari fecit, propter inceptum negotium in eos et adhaerentes eisdem, ac eos restituentes quos idem abbas negotio ipso pendente contra iustitiam spoliavit, in negotio de plano et absque iudiciorum strepitu procedentes, cum talibus maxime in hoc casu non deceat Dei servos involvi, inquiratis quae circa personas et observantias regulares iuxta statuta in quibus ea corrigentes quam inveneritis quae in monasterio tam in capite quam in membris quae correctionis et reformationis officio noveritis indigere, iuramentis si qua de tacendo iuramentis abbas et exactionem relaxantes, proviso ut negotio ipso pendente praedicti monachi eundem abbatem orexerant et interierant, ita tamen quod per hoc prosequutio negotii non valeat impediri. Si vero testes contra eundem abbatem producti fuerint, dictorum ipsorum ei copiam faciatis. Personas autem monachorum fratrum per vos et eos ut contra eos istis ut aliquorum dolos totum negotium prosequatur clericis assumptos. Faciatis etiam monasterio sufficientes expensas ad prosequutionem ipsius negotii necessarias computandas si qua praedicti de bonis monasterii cum proprium non habeant ministrantes contradictores et cetera. Item quod episcopus de alta et de Salernitanis.

De calumniatoribus.

Praelatorum excessus, et infra. Sane dilecti filii G. et R. et alii canonici Frisingensis dioecesis et monasterii quod Frisingensis episcopus domini sui capitulo quod ut dicitur fuit regularis canonice assignatum, adeo graviter dilapidatum et consumptum, quod nisi celeriter adhibeatur remedium opportunum, vere per eum ad irreparabilis desolationis opprobrium deducetur, non solum in rebus, verum etiam cum sine periculo et scandalo iniurias duxit enormiter dissolutum, et infra. Ordinarius vero propter praesentes accedentes ad locum ingressus sollicite veritatem et eam fideliter conscribentes

sub sigillis vestris nobis transmittatis inclusam, citantes episcopum memoratum, assignantes quo iuris se conspectui repraesentet, prohibitum interdicendo ei ne interim pro debitis contrahendi, infeudandi seu quomodolibet alienandi terra ipsi contra interim citatum penitus interdicta. Greg. Antonio subdiacono.

De calumniatoribus.

Cum fortius puniendi sint crimina quae in sordibus et maxime sacerdotibus inveniuntur, quae sunt exsecrabiles qui in eo diaconum retulisti, attente ut praelatum criminatorem ipse nulla excusatione velut poena veniens castigaret, et infra. Quatenus nequitiae malitium si digna non debet ultione transire. Iubemus eundem D. pius subdiaconus quo indignus fungitur privari officio et verberibus publice castigatum in exilium deportari. Innocentius III. Zamorensi et Zabulensi episcopis.

Cum dilectus filius magister scolaris Palentinus ad sedem apostolicam accessisset et de quodam suo excessu varios nuntiasset examinationem consilium excessuum obiectorum, et infra. Cum autem processum huius negotii examinavimus diligenter, non intelligentes potuimus plenius esse sufficienter aliquid de praedictis eundem episcopum ad absolvendum teneremus ab obiectis, vobis mandamus quatenus memoratum magistrum scolarum cum canonice suam purgaverit innocentiam, si quod eum calumpniandi animo ad crimina sibi praedicta processisse ab officio et beneficio suspendatis, ut eum similis poena pertimescat adimisse, suorum facile non praesumant praelatorum. Greg. generali synodo praesidens.

De ordinando et infra.

Sane non debet episcopus manum quam imponit iterum ut inanis offer ut vocatur in ordinatione ei vocatur ut calamum vendere pro ordinatione vel ut usu pallii seu cartas atque paste tum qui ordinatur omnino aliquid ante prohibemus. Ex concilio Maguntino.

Qui alium mercede ordinatum per pecuniam expulit eumque de tali ministerio omni modo repellit. Ex eodem concilio papa.

De symonia et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur.

Si domini et magistri omnium qui sine peccato sunt, accusandi licentiam unus dedit, et infra. Non igitur quibus catholicae est respuendum sed ut iniquitas sedis apostolicae laicis symoniacis cadem magnus est praebendis, quo modo. Item.

Hi accusatum symoniacum necesse habuimus prohibere ne missarum sollempnia celebraret, donec quod sit ut tamen ueri constituisse. Item.

Quoniam et infra. Pervenit ad nos quod per symoniacam pravitatem filius ordinatus. Propterea necesse te habuimus prohibere ne missarum celebrare sollempnia debuisses donec quod sit veri discernimus. Innocentius papa.

Sicut symoniaca pestis sui magnitudine alios morbos vincit vel sine dilatione ingerunt vel signa patiuntur, personam clamatur ut rite de ecclesia Dei debet eliminari atque puniri. De decretis.

Tanta est labes huius criminis quod et servi adversus dominos et quilibet criminosi admittantur ad accusationem. Item omnis peccator missam celebrare potest praeter symoniacum quem quilibet ut ab ordine male accepto removeatur accusare potest ut etiam meretrix. Alex. III. in concilio Turonensi.

Non satis, et infra. Prohibemus igitur ne abbatiis qui ad religionem transire volunt aliqua pecunia requiratur, nec priorat vel capellanie quibus monachorum aut clericorum annua distractione vendantur. Nec alio etiam regimen ipsorum committatur per eorum commissionem illum pretium exigantur. Unde glossa contra hoc decretum accepit: tamen praesumpsit tam ille qui dedit quam ille qui recepit, ut consentit partem secum symoniae non dubitet habiturum. Pro sepultura quoque et crismatis et olei perceptione nulla cuiquam pretii exactio attemptet, nec sub obtentu alicuius consuetudinis reatum suum quis tueatur, quia diuturnitas temporis non minuit peccatum sed auget. Ex concilio Lateranensi.

Cum in ecclesiae corpore, et infra. Horribile nimis est quod in quibusdam ecclesiis locum venalitas perhibetur habere, ita ut pro episcopis vel abbatibus seu quibuscumque personis ecclesiasticis ponendis in sedem seu introducendis presbyteris in ecclesiam, nec non et pro sepulturis et exequiis mortuorum et benedictionibus nubentium seu aliis sacramentis aliquid requiratur. Putant autem plures ex hoc licere quia legem mortis de longa invaluisse consuetudine arbitrantur, non attendentes quod tanto graviora sunt crimina quanto diutius infelicem animam tenuerint alligatam. Ne igitur haec de cetero fiant, et vel pro personis ecclesiasticis deducendis in sedem vel sacerdotibus instituendis aut sepeliendis mortuis seu benedicendis nubentibus seu aliis sacramentis aliquid exigatur districtius prohibemus. Si quis autem contra hoc venire praesumpserit, portionem cum Giezi se noverit habiturum. Idem eidem.

Cum sit romana, et infra. Contra tenorem quod tacet

pectu osecratione potest ut debet p̃e permutatione
cogere. Item eid archiep̃o.
Ex hoc aut̃ qd̃ ep̃s coram archid̃o ubi dixisti nuper eu
tam clico ante electione suã percatum dr̃ p̃misis
se · ut uniq: osecraret eundem · que prius · Et inuisq̃
si manifestũ e eundem eo · ꝯ · 7 ethiam obtinuit
lam promissã recepisse aut ei uñ ꝯ fessi fuerit
i uite ut legittime quidem abstinens inuestio
sunt ꝑptio deprehendi · cum uõ roman tnñ est
n; tñ pñ · laborant infamia eis canonica de
purgatio melius · in qua si defecerint uniq̃ ac
tores tamen sunt sedis puniendi · Rege aut̃
7 principes debes inducẽ · ut si qua recipiunt
a p̃fato ep̃o · ut ei electioni prãrent assensu
eccẽ excomeñ sine diminutione restituant · cũ
ea sine gravami sue salutis periculo retinẽ nõ pos
sunt. Item eboracen̄ archiep̃o.
Cum eent in nr̃a p̃sentia ostitum · R · clericus
te nobis dt̃ · W · qr̃ tũc · W · mem̃ dimiusse
cẽ ñ potũ p se incã illa sufficientem ostituit
..tale · d uniq: abbẽ p̃fati · R · intellexim̃
qd̃ memorat̃ nuẽ promisit ei dare eccl̃m
si qr̃ dam negotium ei dẽ poss: unica p̃sent
promone · ac p hoc promissione ipã omne symo
niacã putante eũe · R · sup eade eccl̃ silentiũ
duximus imponendum. Item cistren̄ ep̃o.

[illegible]

[illegible]

absolui si ex collatione id nō fecerunt [illegible]

Clemens. iii.

De regularib; canonicis seu monachis nos consule voluisti qui p symoniā ingressum in ipsis ecclesiis habuerunt. Vn cum sup hoc auctos nt re reciperant ex pposito [illegible] aliud q ß[illegible] e [illegible] dum in locum quē taliter accepi sunt ō[illegible] dimittant. & secundū eos seu alia monasteria districtionis arceant in quib; tam execrabile excessum sine intermissione deplorent. Si aut [illegible] ipsis pecunia dampni sint cogas eos ad renunciandū loco eid & postmodum in ipm reducere. [illegible] absq; scandalo poterint re manere. ut in alio qui sit de ordine ipso ad succedum deo potius collocare. Item.

Ex insinuatione tua nob innotuit qd pat tuus interueniente pecunia olim ē pbende bene ficium acquisiuit. Cumq; ad nos dilectionis puenieris accepisses anulo eccias signum recipiens pbendam in manu tua posita & si tuū li [illegible] resignasti. Si idem ē qp patientes de no uo te i fratrem canonicum elegimt. [illegible] qd pelectione istam postremū locum i choro & i abijs exprimet. [illegible] [illegible] diligentia q sicut tui mi sicorde ē fecisse noscant. eo ē [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ce lestinus tertius.

Ob fuit ex parte tua intimatum qd cum q[illegible] a capitulo ostensum qui deb[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] electionē [illegible] [illegible] [illegible] ut oib; eligentium [illegible] se pecuniam soluturos eo [illegible] [illegible] qd hi interueniente promissione p[illegible] ē electus & ī. Cumq; sup hoc nos consule uo luisti. consulte. t. b̄r. [illegible]. qd ū obstaret illos qui promissionem talle [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui eligendus erat [illegible] se sciuisse [illegible] promissionis [illegible] ū sunt [illegible] electio [illegible] symoniaca [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] electus & ut dictum ē p [illegible] symoniacē [illegible] [illegible] suo dispensa tiōe aliq̄ optinē [illegible] ū pot. Idem [illegible]

Ego & pori de ponte sixto.

Ost filius. R. [illegible] nob exposuit qd cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cessaret. [illegible] [illegible] [illegible] pecunie se [illegible] [illegible] ut [illegible] desisteret [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pecunie [illegible] [illegible] [illegible] molestia ū quiescit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q. si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] restituere qd accepit. si cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]. iii. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & pori de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] villa [illegible] [illegible] [illegible] qd cappellani eorum pro exequijs mortuorum & benedictionib; nubentium [illegible] ū [illegible] pecuniam [illegible] exigunt & extorquent & ī. [illegible] [illegible] [illegible] cappellanis ut [illegible] presumptione desistant & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluerit penas canonicas infligentes.

Idem Cant archiepō.

Sicut ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & religiosis locis [illegible] [illegible] symoniacā prauitate. [illegible] qd [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] recepti. qui [illegible] [illegible] recipi debuissent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qd si [illegible] eos qui labe [illegible] [illegible] accusatio [illegible] qui p symoniacā prauitatē in locis talib; sunt recepti [illegible] sacerdotum [illegible] [illegible] [illegible] suspendas. [illegible] [illegible] epis tuis ut hanc formā p suas dioc sti deant obseruare. [illegible] [illegible] [illegible] recipi poterit qd sunt sine [illegible] [illegible] oblatum. Idem pori sancti victoris. magris. I. bonon. & I. mediolan canonicis.

Licet eli summus sacerdos in se bonus existeret qz tn filiorum excessus efficaciter nō corripuit. [illegible] se [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accepit. dum filijs ei [illegible] [illegible]

ipse de sella corruens fractis ceruicib; expira uit. Ad corrigendos g subditorum excessus tanto diligentius debet plat assurgere quanto dampna bilius eorum offensas desereret incorrectas. Contra quas ut de notorijs excessib; taceatur & si tribus mo dis procedi possit p accusationē legitimam precede debet inscriptio. sic & denunciationē caritatiua correctio & inquisitionē clamosa debet insinuatio preuenire. descendam [illegible] [illegible] & uidebo utrū clamorem qui uenit adme ope compleuerint. [illegible] ē clamor peruenit ad platum cum p pl. fa mā aut insinuationē frequentem subditorum sibi [illegible] excessus & tc debet descende & uidere .i. mittere & inquirere utrum clamorem ueritas con [illegible]. nā [illegible] canonicas sanctiones sup de [illegible] [illegible] [illegible] plati qd [illegible] [illegible] possit offe dere ū facile credere ū admittendum cum res accende debet in cognita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diligentē ē ueritas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qualitas canonica districtio [illegible] [illegible] delinquentis ū tamq; idem sit accusator & iudex sz qz fama deferente ut denuntiante clamore sui officij debitum exequat eo sep adhibito modamine ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma dicere. Cum g de abbate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] insinuata fuisset q [illegible] [illegible] regulam [illegible] dilapidabat. [illegible] [illegible] ad presentiam [illegible] accedentib; qui ex ipsis nob ipm de symonia primo [illegible] [illegible] ac in sufficientia detulerunt. Con [illegible] cum idem abbas exciperet qd denunciati oni hi [illegible] correctio [illegible] regulam euangeli cam ū [illegible]. & [illegible] ostantē asseret qd correctionē [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible]. qz tn sup hoc ipm ū [illegible] [illegible] desiste bant. nos ut [illegible] frequentib; clamorib; excitati ex officio [illegible] uoluimus inquirere de p missis. [illegible] monachos qui [illegible] [illegible] ipm accesse rant [illegible] [illegible] astringentes. ut de [illegible] plenam q scirent exponerent ue ritatē. [illegible] depositiones [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] sup ipis [illegible] multiplicat [illegible] [illegible]. Quia uo cum ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cōfessione cognouimus qd idem ū modicam summā pecunie relictā

a predecessore suo expenderit. & in alia summa maiori monasterium obligarit. nos eum q̄ de [illegible] suspectum ab administratiōe abbatie duxim suspendendū. Sz qz symo nia [illegible] [illegible] [illegible] ipm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ipse contra testes multas exceptiones opposuit sup quib; fuit multipliciter disputatū. aliis asserentib; i crimine symonie. sic in crimine ma iestatis [illegible] [illegible] tam infames q criminosos ū solum ad accusandū sz ad testificandum admittendos. cum ad instar [illegible] criminis [illegible] lese [illegible] [illegible] accusatio symonie. a lijs [illegible] [illegible] qd licet h crimina quantum ad accusandū [illegible] pena [illegible] [illegible] tamen in multis cum alia pena puniendo alia [illegible] in [illegible] & [illegible] accusatorum & testium sit [illegible] distinguendo. cum ū accusatores sz testes [illegible] [illegible]. ne uo innocentie [illegible] [illegible] [illegible] symonie prauitas effugere [illegible] nos [illegible] [illegible] illas [illegible] excep tiones oppositas [illegible] admisimus q [illegible] ū de zelo iustitie sz malignitatis fomite [illegible] te [illegible]. Idem.

[illegible] litteris intimasti te dubitare sup quādam epla decretali quam nos asseris edidisse. de te [illegible] admittendis contra symoniacā prauitatē. Nouissē ē q nos illam eplam q sic incipit quis ad abolendā neq; edidim. sz aliā q sic incipit. licet hely nos edidisse fatemur. [illegible] intelligentiā credimus distinguendū. utrum is contra quē agitur de symoniaca prauita te. denuntietur simpliciter an criminaliter ac cusetur. Et utrum agatur ad uius rigorē. an sm temperantiā equitatis. [illegible] utrum ipse sit regularis qui iam renuntiauit mundo aut secularis qui adhuc existit. & an inferioris gradus an excellentioris sit dignitatis. ad hec utrum fuisset clare opinionis & bone fame an granitē infamatus & ualde suspectus. & utrum de facili possit puniri. an sine scan dalo nequeat condempnari. preterea utrum testes sint honesti an criminosi. & an sint eiusdem de criminis. an adhuc i crimine persistent. R [illegible] sus si crimina sint eadē ut minora an pa ria uel maiora. utrum testes ex zelo iusti tie an ex malignitatis fomite deposuisse [illegible]

terentur. Verumtamen utrum ad pravitatem symoniacam devenerint sola trium testium indicia erant: an alia in electione illa suffragantium omnia fuerant adversus negotium illius capituli extinguentia. Ille quem porro postea abbas qui tamen prius renuntiavit inducto etiam de symonia prius electi laboravit, an in sufficientia graviter infamatur. Cumque per monachos qui interfuerant probare voluerint vitium symonie multis nimis videretur probata, quia tres testes multas exceptiones opposuit conspirationis videlicet inimicitias capitales furtum et adulterium ut eos a testimonio removeret. Nos vero ne innocentie puritas confusa succumberet vel symonie pravitas effugeret impunita illas duntaxat exceptiones probandas admisimus quibus forte probatis testes non zelo iustitie sed malignitatis fomite processisse constaret ut conspirationes et inimicitias capitales. Ceteras autem exceptiones ut furti et adulterii pro immanitate heresis symoniace admittere contempnentes circa crimina que pro iudicio reputantur. Cumque nimis repellendos quam sufficiens fuerit testium defensionem, in quo non tamen evacuaretur ex toto aliorum animi cultus suffragantium: probatum cum testes de catervis fuerint examinati. Tales ergo contra talem tales citius putavimus admittendos non secundum rigorem iuris sed secundum temperantiam equitatis. Cum agere non dubitavit in depositionem abbatis et ausus fuerit ut abbatem vitium tale amoveret tamquam intrusum et symoniacus. Et utique tales probati ex levioribus causis possunt ab administrationibus amoveri. Sic quidam religiosorum apud beatum Benedictum depositi. Unde predictus abbas non expectata sententia qui male ingressus fuerat sibi cessit. Item abbati Lebracen.

Sicut tuis litteris intimasti, cum in Gemblacensi ecclesia fuisset monachus eiusdem tunc prior ad regimen esset electus. Unde abbatem Gemblacensem prius sublato de medio, ipsum quem prius de filium habuerat in patrem, per electionem canonicam revocavit. Et cum pastore careret Leodiensis ecclesia cathedralis ad Coloniensem ecclesiam que tua est metropolis, prefatus ipsius auctoritate in Gemblacensi ecclesia intitulatum ministravit. Cetera in Leodiensi ecclesia fuit episcopus institutus. Is autem requisitus electionem ante factam noluit confirmare. Unde cum hoc sine pravitate pecunia operasset, subintulimus anathema...

Licet aliquando requisiti ne per hoc sibi aliqua pecunia offerretur. Sed quia de filiis de inconsulto ignorante contra ea omnis ante fecit sua sententia premisse pecunia et ex solvere. Et sic abbas innuendo institutione abbas accepisti liber quidam possulabas et infra. Quamvis autem secundum sacras canonum instituta in primis quod cupiditate pravorum esset per pecuniam siunt ad opera eas dominationem teneamus quod tamen longe distans est non posse ostensum et exemplum aliquod prohibere et dicamus tradimus. Quoniam ex eo quod prohibitum et voluntate tua aliquo premodum duminime recessisti, aliquis de pecunias ignorante promisit pecunia et ex solvere. Ex factum cum nulla sit consanguinitate coniunctus nec debet addi penam ut culpam sicut credimus imputari. Nisi forsan consensus pecuniam solvendo promissam aut reddendo solutam aliquo contingeret quod aliqui factum insidias inimico pateretur et dampnosum gessisset. Cui penitus displicet et sic aliquis de fraude sua commodum reportaret. Illos autem qui dederunt pecuniam vel receperunt ut tamen constat esse culpabiles quos si crimen suis eorum esset adeo manifestum quod non indicat de occultis pena esset canonica ferienda. Item Decano Beluensi.

Tua nos duxit discretio consulendos et infra. De Decano et capitulo quosque clericus cum electione ut pacto largiatur ut offerat bona sua ut illa premodum prebenda retineat et in canonicum admittatur. Hec oblatio sine non potest sine vitio symonie cum in talibus omnis pactio aut conventio cessare debeat iuxta canonicas sanctiones. Si non pacto ac sine pacto et conditione qualibet offerat rogans humiliter ut in canonicum admittatur et bona sua retinere liceat prebendam vel ecclesie ei detur, esse pure consentiant hic receptio sine potest absque scrupulo symoniace pravitatis. Licet autem taliter dixerimus secundum quod nobis datum est de manifestis nimirum iudicare. Si tamen is qui talem donationem facit ea intentione ducatur ut per temporalia bona que offert spiritualia valeat adipisci et etiam qui eum in iste admittunt non essent eum nisi commoda temporalia preferens admissuri sine dubio tam ille quam isti apud districtum iudicem qui scrutator est cordium et cognitor secretorum culpabiles iudicantur. Item Priori cantuariensi.

Per tuas litteras intimasti quod cum G. in quodam domo Cartusiensis ordinis suscepisset habitum monachalem a quodam episcopo fuit in subdiaconum ordinatus. Sed primo audiat quod exercitatione quartum quod episcopus in illa ordinatione commiserat vitium symonie pro quo idem monachus in suscepto formidat ordine ministrare nolens absolute episcopo ad superiores ordines ministrare et infra. Nos itaque licet ut idem in ordine sic suscepto secure ministret, si quam conscientiam ad superiores ordines non ascendat ne forte edificet ad gehennam. Licet ex eo quod conscientiam nimis habuerit scrupulosam in difficilem non sit collapsus quam utique non evadet nisi taliter non ascenderit. Item Cantuariensi archiepiscopo.

Tum pro certis congruentibus certa quadam symoniaca pravitas deputaverit et infra. Sane pervenit ad audientiam nostram quod cum olim quidam suffraganei tui parrochiis ecclesiarum accipere consueverint pecunie quantitatem metuentes penam canonicam et correctionem nostram eludere appetentes terminum facientes solutionis anticipant recipientes in media quadragesima quod recipere consueverant post pascha et ut circum recipiendi dissimulent novum nominationis variant denarios quos prius cathedrales seu pascales dicebant consuetudinem medie quadragesime nuncupantes et infra. Cum vero expressius exprimat unde nominis speciem qui prius recipit pretium quam rem offerat sacrosanctum et gratia sit gratis conferenda, fraternitati tue quatenus excessu tamen unde super dictis suffraganeos tuos et officiales eorum ante illicita exactione compescens quod aliorum culpa vel obviam negligentiam non impunitam adpenam pretiam et illam consuetudinem de provincia studeas abolere, per quam per certas investituras archidiaconi marcham argenti minores vero decem vacca alium vero tam postulantur ut certum solum pecunie quantitatem. Item.

Per tuas nobis litteras intimasti quod cum D. lator presentium velit in subdiaconum ordinari et dominum tuum (?) non habeat quidam presbyterum rogavit ut ipsum ad ecclesie sue titulum presentaret. Quod cum ille facere recusaret ipse illi firmiter repromisit quod numquam si presentatus eidem in ecclesia sua aliquam peteret portionem et sic ad presentationem ipsius extitit ordinatus. Nosque se in hoc egisse illicitum aliquod intelligit et infra. Nos ... igitur tibi mandamus quod nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum nec ad superiores ascendere nec in suscepto debet ordine ministrare. Item.

Consultationi tue taliter respondemus ut alias ecclesias vel tenent administrare per pecuniam optinere voluerint tamen emptos quam vendentes cum symone pollutos.

Videlicet abbatia esse in cuius contumeliam tunc pecuniam et accipere voluerit iuste excludimus. Item in concilio generali.

Sicut pro certo didicimus in plerisque locis et a pluribus personis qui columbas in templo vendentibus fiunt exactiones et extorsiones turpes et prave per consecrationibus episcoporum benedictionibus abbatum et ordinibus clericorum. Est quoque taxatum quantum sit isti vel illi quantumve alteri vel alii persolvendum et ad cumulum dampnationis maioris quidam cupiditatem et pravitatem hi in tantum defendere per consuetudinem longo tempore observatam. Tam ergo abolere volentes abusum consuetudinem huiusmodi sentiunt quam magis dicenda est corruptela penitus reprobamus firmiter statuentes ut pro his sive conferentur sive collationis nemo aliquid quantumcumque presentatione exigere aut extorquere presumat. Alioquin et qui receperit et qui dederit huiusmodi pretium omnino dampnatum cum Giezi et Symone condempnetur. Item in eodem.

Quoniam symoniaca labes adeo plurimas sanctimoniales infecit ut vix aliquas sine pretio recipiant in sorores paupertatis pretextu volentes huiusmodi vitium palliare, ne id deinceps fiat penitus prohibemus statuentes ut quecumque de cetero talem commiserit pravitatem tam recipiens quam recepta sive sit subdita sive prelata sine spe restitutionis de suo monasterio expellatur in locum artioris regule ad agendam perpetuam penitentiam retrudenda. De his autem que ante hoc synodale statutum taliter sunt recepte ita duximus providendum ut remote de monasteriis que perperam sunt ingresse in aliis locis eiusdem ordinis collocentur. Quod si forte pro nimia multitudine alibi nequiverint commode collocari, ne dampnabiliter in seculo evagentur recipiantur in eodem monasterio dispensative de novo mutatis prioribus locis et inferioribus assignatis. Hoc etiam circa monachos et alios regulares decernimus observandum. Verum ne per simplicitatem vel ignorantiam se valeant excusare precipimus ut diocesani episcopi singulis annis hoc faciant per suas dioceses publicari. Item in eodem.

Audivimus de quibusdam episcopis quod decedentibus ecclesiarum rectoribus ipsas interdicto subiciunt nec patiuntur aliquos in eisdem institui donec ipsis certa summa pecunie persolvatur. Preterea cum miles aut clericus domum religionis ingreditur vel apud religiosos eligit sepulturam, etiam si nichil loco religioso relinquat difficul-

tiones ingerunt et maximas tenet aliquod uni-
tis manus contingat eorum. Cum igitur non solum
a malo sed ab omni specie mali sit abstinendum secundum apostolum
exactiones huiusmodi penitus inhibemus. Quod si quis trans-
gressus extiterit exactum duplicatum restituat in
utilitatem locorum in quorum fuerint soluta dispen-
dium fideliter convertendum. Item in eodem.

Ad apostolicam audientiam frequenti relatione pervenit
quod quidam clerici pro exequiis mortuorum et benedictione
nubentium et similibus pecuniam exigunt et extor-
quent et si forte eorum cupiditati non fuerit satisfac-
tum impedimenta fictitia fraudulenter oppo-
nunt. Contra vero quidam laici laudabilem consue-
tudinem erga sanctam ecclesiam pia devotione fidelium
introductam ex fermento heretice pravitatis nitun-
tur infringere pretextu canonice pietatis. Qua-
propter super his pravas exactiones fieri prohibemus et pias
consuetudines precipimus observari statuentes
ut libere conferantur ecclesiastica sacramenta sed per episcopum
loci veritate cognita compescantur qui malitiose
nituntur laudabilem consuetudinem immuta-
re. Honorius III universis abbatibus et abbatissis
Cisterciensis ordinis.

Ex tenore (?) ... Installationis sollempnita-
tes in electis abbatibus ordinis vestri prohibentes
adicimus ut archiepiscopi et episcopi eas in forma pro-
fessionis contenti ab origine vestri ordinis no-
scitur instituta que talis est: Ego frater abbas Cister-
ciensis ordinis subiectionem et reverentiam et obedi-
entiam a sanctis patribus constitutam secundum regulam sancti
Benedicti tibi domine episcope tuisque successoribus canonice
substituendis et sancte sedi apostolice salvo ordine
meo perpetuo me exhibiturum promitto.
Gregorius VIII (?).

Iacobus canonicus ... sancti Thome ecclesie ...
ecclesiam nostram exposuit quod cum ipse in ecclesia apostolica (?)
tamen sit receptus in canonicum et in fratrem canoni-
ci eiusdem partem proventuum ac prebendam sibi
assignare recusant quandam consuetudinem
pretendentes quod fructuum habere debeant ca-
nonici recepti de novo. Cum vero ...
est inter eos canonicos ut talis consuetudine
non obstante de facto recta ex aliis proventibus
et prebendam providere appellatione remota compellas. Idem.

Si quis ordinaverit seu ab ordine prebendam
vel aliquid promiserit vel votum ab illo recta

L pietas quod super provisione sua non queret eundem
ordinarium collatorem, presentatores vero a perceptione
beneficiorum perpetuo et ordinarium ab ordine sic
suscepto donec dispensationem super hoc per sedem apostolicam optine-
re meruerit noverit se suspensos. Gregorius. Item mandato
nostro suscepto ut cum monachis qui per symoni-
am dato aliquo locum in monasteriis sunt adepti
secundum constitutionem generalis concilii dispensares ... et
ge. dicimus mandatum apostolicum ad abbates
extendi. Investigare spiritualium et temporalium
quod nullo pacto sed affectu cum predecessore utrique ta-
les acquirunt in quo casu delinquentibus sufficit per solam
penitentiam suo satisfacere creatori, eos per symonia-
cis non teneri. Alexander III in concilio Lateranensi. Ne prelati
vices suas vel ecclesias sub annuo censu concedant.

Precipimus quidam quod in quibusdam partibus sub precio sta-
tuuntur qui decani vocantur et pro certa pecunie quanti-
tate episcopalem iurisdictionem exercent, presenti decre-
to statuimus ut qui deinceps presumpserit officio
suo privetur et episcopus conferendi hoc officium pote-
statem amittat. Idem in concilio Turonensi.

Quoniam in quibusdam partibus decani quidam vel archi-
presbyteri ad agendas vices episcoporum seu archidiaconorum
et terminandas causas ecclesiasticas sub annuo pretio sta-
tuuntur, quod ad sacerdotum gravamen et subversionem
iudiciorum non est dubium redundare, id ulterius
fieri prohibemus. Quod si quis decetero fecerit removeatur
a clero. Episcopus autem qui tales substituerit et ecclesiastica
iudicia sua pretio distrahere tolerat pena distric-
tione canonica percellatur. Item.

Quoniam enormis quedam consuetudo in quibusdam locis
contra sanctorum patrum instituta invaluit ut sub
annuo pretio sacerdotes ad ecclesiarum regimen statuantur,
ne id fiat omnibus prohibemus, quia dum sacerdo-
tium sub huiusmodi pretio venale disponitur ad eterne
retributionis premium consideratio non habetur. Item
Exonien. episcopo.

Ex querela magistri W. recepimus quod cum ecclesiam
de Cappella A. et B. presbyteri ad annuum cen-
sum tenendam per septennium suscepissent, ipse
antequam eam per unius spatium anni tenuisset
auferre presumpsit quamquam pluribus fide firmavit
quod usque ad statutum terminum nullam eis in
molestiam vel gravamen inferret. Ideoque mandamus
quatenus si constiterit ita esse eum districte compellas ut
prefatam ecclesiam dicto W. restituat et usque ad termi-

num constitutum sicut quod inter se convenit quiete
eandem permittat pacifice possidere. Ex concilio
Lateranensi. De magistris et ne aliquid exigatur pro licentia
docendi.

Quoniam ecclesia dei sicut pia mater providere tenetur
ne pauperibus qui parentum opibus iuvari non pos-
sunt legendi et proficiendi opportunitas sub-
trahatur, per unamquamque cathedralem ecclesiam magistro
qui clericos eiusdem et scolares pauperes gratis do-
ceat competens aliquod beneficium prebeatur ... pro
licentia vero docendi nullus pretium exigat vel
sub obtentu alicuius consuetudinis ab eis qui do-
cent aliquid querat nec docere quemquam qui sit ydoneus
petita licentia interdicat. Qui autem contra hoc venire
presumpserit ab ecclesiastico fiat beneficio alienus.
Dignum quippe videtur ut in ecclesia dei fructum sui la-
boris non habeat qui cupiditate animi dum vendit
docendi licentiam ecclesiasticum profectum nititur im-
pedire. Alexander III Wintoniensi episcopo.

Prohibeas ne pro prestanda licentia docendi
exigatur aliquid vel promittatur. Si quid vero postea
solutum fuerit vel promissum remitti promissum
facias et restitui appellatione cessante solutum, sciens quod scrip-
tum est: gratis accepistis gratis date. Idem.

Sane si quis distulerit magistros in locis congruis in-
stituere, liceat appellatione postposita alios instruc-
tioni preficere viros providos et discretos. Idem
decano Gallicane (?) ecclesie. Dignus est cum admira-
tione censemus qui nomen magistri scolarium et di-
gnitatem assumunt et sine certo pretio ecclesiasti-
cis viris docendi alios licentiam non impendunt.
Cum autem prava consuetudo a cupiditatis radi-
ce processit et decorem admodum ecclesiastice honestatis
confundit, consuetudinem ipsam de viris ec-
clesiis ex turpitudine symoniacis exterminari
decernimus, districte precipientes ut
quicumque viri providi et litterati voluerint regere
studia litterarum sine molestia et exactione qualibet
scolas regere permittantur. Si quis vero huic prohibiti-
oni vel precepto venire presumpserit transgressores officiis
et dignitatibus spolietis. Innocentius III in concilio.

Quia nonnullis propter inopiam et legendi ... generalis
studium et opportunitas proficiendi subtrahitur,
in Lateranensi concilio pia fuit constitutione provisum ut per
unamquamque cathedralem ecclesiam magistro qui clericos
eiusdem ecclesie aliosque scolares pauperes gratis instru-
eret aliquod competens beneficium preberetur, quo

V et docentis relevaretur necessitas et via pateret di-
scentibus ad doctrinam. Verum quoniam in multis ec-
clesiis minime observatur, nos predictum robo-
rantes statutum adicimus ut non solum in
qualibet cathedrali ecclesia sed etiam in aliis quarum suf-
ficere poterunt facultates constituatur magister ydoneus
a prelato cum capitulo seu maiori et saniori par-
te capituli eligendus, qui clericos ecclesiarum ipsarum gratis
in grammatica facultate ac aliis instruat iuxta
posse. Sane metropolitana ecclesia theologum nichilomi-
nus habeat qui sacerdotes et alios in sacra pagina
doceat et in his presertim informet que ad curam
animarum spectare noscuntur. Assignetur autem cuilibet
magistrorum a capitulo unius prebende proventus et pro the-
ologo a metropolitano tantundem, non quod propter hoc efficiatur
canonicus, sed tamdiu reditus ipsius percipiat du-
m perstiterit in docendo. Quod si forte de duobus ecclesia
metropolitana gravetur, theologo iuxta modum predictum
ipsa provideat, grammatico vero in alia ecclesia sue civi-
tatis sive diocesis que sufficere valeat faciat provideri.
Honorius III.

Super speculam domini ... Volumus et mandamus ut statutum in
concilio generali de magistris theologis per singulas
metropoles statuendis inviolabiliter observetur,
statuentes ut quia super hoc propter raritatem magi-
strorum se posse forsitan aliqui excusare, ab
ecclesiarum prelatis et capitulis ad theologice professio-
nis studium aliqui docibiles destinentur, ut
cum docti fuerint in dei ecclesia velut splendor ful-
geant firmamenti, ex quibus postmodum copia
possit haberi doctorum qui velut stelle in perpetuas
eternitates mansuri ad iustitiam valeant plu-
rimos erudire. Quibus si proprii proventus ecclesie
non sufficiunt provideant necessaria subministrare.
Docentes vero in theologica facultate dum in
scolis docuerint et studentes in ipsa integre per
annos quinque percipiant de licentia sedis apostolice
proventus prebendarum et beneficiorum suorum non obstan-
te aliqua alia consuetudine vel statuto, cum
denario fraudari non debeant in vinea domini
operantes. Ex concilio Matisconensi. De Iudeis,
Sarracenis et eorum servis.

Presenti concilio sancimus ut nullus christianum mancipium
Iudeo vendat. Sed si quis .xii. solidis pro quolibet bono man-
cipio ipsum quamcumque christianorum seu ad ingenuita-
tem seu ad servitium licentiam habeat redi-

micia et si christianus fieri desiderit et non permittatur, id fiat quod nephas est, quem Christus redemit blasphemum in infidelitatis vinculis detineat. Greg. episcopo Lucensi.

Iudeorum advocos et j. Nulli iudeo liceat christianum mancipium in suo dominio retinere. Si qui autem apud eos inveniuntur, libertas eis tueatur. Hij vero qui in possessionibus eorum sunt, licet legum districtione sint liberi, tamen quia colentes terras eorum diutius adheserunt, utpote conditionis loci debentes, ad colenda rura que consueverant permaneant, pensiones predictis viris prebentes, et cuncta que de colonis vel originariis iure precipiunt peragant, extra quod nichil eis oneris amplius indicatur. Quod si quisquam de hijs vel ad alium transferre locum vel ad aliud obsequium recedere voluerit, ipse sibi imputet, qui ius colonarium et ius dominij sua levitate dampnavit. Item idem episcopo.

Iudei de civitate et j. Sicut legalis diffinitio iudeos novas non patitur erigere synagogas, ita eos sine inquietudine veteres habere permittit. Alex. iij.

Ad hec super hijs et j. Constituatis iudicans ut iudei hostia vel fenestras in die parasceve aperta non habeant sed clausa teneant tota die. Idem ex concilio Lateranensi.

Iudei sive Sarraceni nec sub alendorum puerorum suorum obtentu nec pro servitio nec alia qualibet causa christiana mancipia in domibus suis permittantur habere. Excommunicentur autem qui cum eis presumpserint habitare. Et j. Si qui preterea deo inspirante ad fidem se converterint christianam, a possessionibus suis nullatenus excludantur, cum meliores conditionis ad fidem conversos esse oporteat quam antequam fidem susceperint habebantur. Si autem secus factum fuerit, principibus seu potestatibus eorundem locorum iniungimus sub pena excommunicationis ut portionem hereditatis sue et bonorum suorum ex integro eis faciant exhiberi. De eodem.

Ita quorundam animos occupavit seva cupiditas ut glorientur nomine christiano. Sarracenis arma ferrum et ligamina deferunt galearum, et pares aut etiam superiores in malitia fiant illis, dum ad impugnandos christianos arma eis et necessaria subministrant. Sunt etiam qui pro cupiditate sua in galeis et piraticis Sarracenorum navibus regimen et curam gubernationis exercent. Tales ergo a communione ecclesie precisos et excommunicationi subiectos rerum suarum per principes catholicos et consules civitatum privatione mulctari et capientium servos fore censemus. Precipimus etiam ut per ecclesias maritimarum urbium crebra et sollempnis in eos excommunicatio proferatur. Item.

Consuluit et j. Iudeos de novo construere synagogas ubi non habuerunt pati non debes. Verum si antique corruerint vel ruinam minantur, ut eas reedificent potest equanimiter tollerari, non autem ut eas exaltent aut ampliores aut preciosiores faciant quam antea fuisse noscantur. Qui utique pro magno debent habere quod in veteribus synagogis et suis observantiis tollerantur. Idem.

Ad hec omnibus christianis qui sunt in iurisdictione vestra per vestras litteras iniungatis et sub excommunicationis districtione compellatis, ne iudeorum servitio se assidue pro aliqua mercede exponant, quod et obstetrices et nutrices eorum propter detestabiles iudeorum mores et nostros in nullo concordant, et ipsi de facili ob continuam conversationem et assiduam familiaritatem ad suam superstitionem et perfidiam simplicium animos inclinarent. Clemens iij.

Sicut iudei et j. Statuimus ut nullus invitos vel nolentes ad baptismum venire compellat. Si quis autem ad christianos causa fidei confugerit, postquam voluntas eius fuerit patefacta, christianus absque calumpnia efficiatur, quippe christi fidem habere non creditur qui ad christianorum baptismum non spontaneus sed invitus cogitur pervenire. Nullus etiam christianus eorum quilibet sine iudicio terrene potestatis vel occidere vel vulnerare vel suas illis pecunias auferre presumat, aut bonas quas hactenus habuerunt consuetudines immutare. Preterea in festivitatum suarum celebratione quisquam fustibus vel lapidibus eos nullatenus perturbet, neque aliquis ab eis coacta servitia exigat, nisi que ipsi tempore preterito facere consueverunt. Ad hec malorum hominum pravitati et avaritie obviantes decernimus ut nemo cimiterium iudeorum mutilare aut invadere audeat, sive obtentu pecunie corpora humata effodere. Si quis autem huius decreti tenore cognito, quod absit, temere presumpserit, honoris et officij sui periculum patiatur, aut excommunicationis sententia plectatur, nisi presumptionem suam digna satisfactione correxerit. Idem.

[E]tsi sit laudabile et j. Cum sit etiam ipse permodis dignum christianos cum adprehenditur christi fidem paganis exhibitis ap. auct. quedam nobis his christianis cum modestia et gratiarum actione suam in quietam ne iure canonicis sanctionibus licere qui nobis ab ipsis infidelibus apponuntur. Insuper indulgentiam ut quicumque religiosi seu etiam clerici adversum illis gentibus evangelicam veritatem requisita et habita prelatorum suorum licentia voluerint adherere, id absque contradictione quolibet liberam concedimus auctoritate apostolica facultatem. Idem.

Significavit nobis tua fraternitas quod cum aliqui civium tuorum in Alexandriam valeant profiscisci pro aliquibus occasionibus suis qui pro se in captivitate tenentur, si arbitrarium licere posse sed dum tamen in navibus in mercibus suis ut alio modo secum illuc deferunt unde possit Sarracenus excepto redemptionis articulo aliquod commodum aut subsidium pervenire, quod et contra de pluribus intimasti terminabuntur. Preterea qui pro treuga iam firmata inter partes fratrum cum omnia Alexandrina adinvenerint si detulerint merces prohibitas cum ex communis vinculum non evadunt. Sed nec illi qui in hijs partibus non existentes merces eis prohibitas destinarunt. Ad ultimum illos qui mercimonia se ampliare in terram Sarracenorum cum mercibus non vetitis non prohibitis defensi christianorum et ipsis, et per treugam factam venerunt illuc, contractis illa de pace aut treugua habita, ab ex communi vinculo non absolvimus. Item.

Quod olim preceptum fuit et j. Sane licet hoc fuerit in concilio Lateranensi districte inhibitum, nos tamen excommunicationi subponimus qui iam amplius cum Sarracenis mercimonium habuerint, ut per se ut per alios navibus seu quacumque alio ingenio eis aliqua rerum subsidia seu consilia quamdiu inter nos et illos guerra durat deperierit impendenda. Verum quia discretioni nostre quod non per vos non per vestras naves, non alio quacumque in aut ingenio eis mercimonia consilia ut alia subsidia transmittatis, ne si aliqui in sua malicia indurati secus agere presumpserint, non solum ipsi vitae in excommunicatione illam unde et narratum iure inciderunt. Innocentius iij. archiepiscopo Senonensi et episcopo Parisiensi.

Etsi iudeos quos propria culpa submisit perpetue servituti pietas christiana receptet et sustineat cohabitationem illorum, ingrati tamen nobis esse non debent ut reddant christianis pro gratia contumeliam et de familiaritate contemptum, qui tamquam misericordie nostre in nostram familiaritatem admissi nobis illam retributionem impendunt quam iuxta vulgare proverbium mus in pera, serpens in gremio et ignis in sinu suis consueverunt hospitibus exhibere. Accepimus autem quod iudei faciunt christianas filiorum suorum nutrices, et quod non tantum dicere sed et nephandum est cogitare, cum in die resurrectionis dominice illas recipere corpus et sanguinem ihesu christi contingat, per triduum antequam eos lactent lac effundere faciunt in latrinam. Alia insuper contra fidem catholicam detestabilia et inaudita committunt, propter quod fidelibus est verendum ne divinam indignationem incurrant, cum eos perpetrare patiuntur indigne que fidem nostram confusionem inducunt. Et j. Inhibemus ergo districte ne deinceps nutrices vel servientes habeant christianos, ne filij libere filijs famulentur ancille, sed tamquam servi a domino reprobati in cuius mortem nequiter conspirarunt, se saltem per effectum operis recognoscant servos illorum quos christianos liberos et illos servos effecit. Et j. Si vero nutrices et servientes non dimiserint, christianos sub excommunicationis pena ut inhibeatis districte omnibus christianis ne cum eis commercium aliquod audeant exercere. Item.

Postulasti quid contra iudeum facere debeas qui manus iniecit in quendam clericum violentas. Ad quod breviter respondemus quod si deus iudeus tue iurisdictionis existit, ipsum pena pecuniaria punias vel alia sicut quod convenit, quem lesio faciens satisfactionem congruam exhiberi. Alioquin eius dominum moneas et inducas ut passo iniuriam et ecclesie a deo satisfieri faciat competenter. Quod si dominus eius neglexerit adimplere, vicinos presentis et christianos ne cum ipso iudeo antequam satisfaciat presumant commercia exercere. Item in concilio generali.

In non nullis provincijs a christianis iudeos seu Sarracenos habitus distinguit diversitas, sed in quibusdam sic quedam inolevit confusio ut nulla differentia discernatur. Unde contingit interdum quod per errorem christiani iudeorum seu Sarracenorum, et iudei seu Sarraceni christianorum mulieribus commisceantur. Ne igitur tam damnate commixtionis excessus per velamen erroris huiusmodi excusationis ulterius possint habere diffugium, statuimus ut tales utriusque sexus in omni christianorum provincia et omni tempore qualitate habitus publice ab alijs populis distinguantur. [In diebus autem lamentationis et dominice passionis in publicum minime prodeant, eo quod non nulli ex ipsis talibus diebus sicut accepimus ornatius non erubescunt incedere ac christianis qui sacratissime passionis memoriam exhibentes lamentationis signa pretendunt illudere non formidant.] [Illud autem districtissime inhibemus, ne in contumeliam creatoris prosilire presumant, et quia illius dissimulare non debemus opprobrium qui probra nostra delevit, precipimus presump...

doctores vel per principes seculares condigne animadversionis adiectione compescant, ne crucifixum pro nobis aliquatenus blasphemare presumant. Idem in eodem.

Cum sit nimis absurdum ut blasphemus Christi in Christianos vim potestatis exerceat, quod super hoc Toletanum concilium provide statuit, nos propter transgressorum audaciam in hoc generali concilio innovamus, prohibentes ne Iudei publicis officiis preferantur, quoniam sub tali pretextu Christianis plurimum sunt infesti. Si quis autem eis officium tale commiserit, per provinciale concilium quod singulis annis precipimus celebrari, monitione premissa, districtione qua convenit compescatur. Officiali vero huiusmodi tamdiu Christianorum communio in commerciis et aliis denegetur, donec in usus pauperum Christianorum secundum providentiam diocesani episcopi convertatur quicquid fuerit a Christianis adeptus occasione officii sic suscepti, et officium cum pudore dimittat quod irreverenter assumpsit. Hoc idem extendimus ad paganos. Idem in eodem.

Ad liberandam terram sanctam et infra. Excommunicamus preterea et anathematizamus illos falsos et impios Christianos qui contra ipsum Christum et populum Christianum Sarracenis arma ferrum et lignamina deferunt galearum. Eos etiam qui galeas eis vendunt vel naves, quique in piraticis Sarracenorum navibus curam gubernationis exercent, vel in machinis aut quibuslibet aliis aliquod eis impendunt consilium vel auxilium in dispendium terre sancte, ipsarum rerum suarum privatione mulctari et capientium servos fore censemus. Precipientes ut per omnes urbes maritimas diebus dominicis et festivis huiusmodi sententia publice innovetur, et talibus gremium non aperiatur ecclesie, nisi totum quod ex compacto tam dampnato perceperint et tantundem de suo in subsidium terre sancte transmiserint, ut equo iudicio in quo deliquerint puniantur. Quod si forte solvendo non fuerint, sic alias reatus talium castigetur, quod in pena ipsorum aliis interdicatur audacia similia presumendi. Greg. ix. Astoricensi et Lucensi episcopis.

Ex speciali quem erga illustrem regem Portugalie gerimus karitatis affectu et infra. Mandamus quatenus regem ipsum salubriter inducatis ne in officiis publicis Iudeos Christianis preficiat, sicut in generali concilio continetur. Et si forte reddiderit [illegible] Iudeos vel paganos Christianos [illegible] deputet [illegible] ... et ecclesiis non susceptum per quam Iudeum sive Sarracenum si-

ne Christianorum in una cum regalia conficiatur. Idem.

Nulli Iudeo baptizatum vel baptizari volentem emere liceat vel in suo servitio retinere. Et si quis non domini adscriptum consilium eius in [illegible] ... et pro nobis fecit sit ut si [illegible] Christiani domus pro xii. sol. ab illius protinus servitio subtrahatur. Si autem infideles mites (?) ipsum venale non exposuit vel ad serviendum emere voluerit, non ipse vendere vel alius audeat comparare. Et nullo unquam tempore ad pristinam redeat servitutem. Ex capitulo provinciali episcopis.

Ubi usus [illegible] non est. De hereticis.

Omne quod non est ex fide peccatum est, quia fidem veritatis ignorantis [illegible] omne. Ut alios cum post admonitionem non revocat se ipsum errare demonstrat. Augustinus de fide catholica.

Firmissime tene et nullatenus dubites omnem hereticum vel scismaticum cum diabolo et angelis eius eternis ignis incendio participandum, nisi ante finem vite catholice fuerit incorporatus et redintegratus ecclesie. Nulli prodesse (?) enim eorum qui ecclesie catholice non tenent unitatem, neque baptismum neque elemosina quantumlibet copiosa, neque mors pro nomine Christi suscepta proficere poterit ad salutem. Gregorius Anastasio Antiocheno.

Praecipimus tale et infra. Cum Celestinum atque Pelagium in Ephesina synodo sit dampnari, quomodo possunt illa capitula recipi que dampnata actores? Ex concilio Agatensi (?).

Sagis episcopus hereticos istruit (?) clericos. Fratres.

Sacro sanctum (?) sanguinitate sua ut hereticos et consanguineos aut paganos prodidit. Calumpniatori mortem eius anathema dicatur, atque eius nomen inter Dei sacerdotes nullatenus recitetur. Ex

In ea que catholica non est, in nostra Synagoga [illegible] cum finitur episcopi ut probari nichil conferunt. Denique [illegible] quod de episcopis et de presbyteris dictum est, debet de reliquis etiam exaudiri. Alexander iii. Remensi archiepiscopo.

Cum Christus perfectus Deus et perfectus sit homo, mirum quare [illegible] sua natura interdicat ne quis decetero audeat dicere Christum non esse aliquid, quod si non [illegible] est verus Deus, ita verus est homo ex anima rationali et humana carne subsistens. Ex concilio Lateranensi.

Sicut ait beatus Leo et infra. Quia in partibus Tolosanis hereticorum quos alii Catharos, alii Patarinos et alii aliis nominibus vocant, invaluit dampnanda perversitas, eos et defensores et receptores eorum anathemati decernimus subiacere, et sub anathemate prohibemus ne quis eos in domo vel infra suam terram vel fovere aut negotiationem cum eis exercere presumat. Si autem in hoc peccato decesserint, neque sub privilegiorum nostrorum [illegible] quibuscumque indultorum optentu, neque sub aliqua

cumque occasione oblatio pro eis fiat, aut inter Christianos accipiant sepulturam. Lucius iii.

Ad abolendam et infra. Universos qui de sacramento corporis et sanguinis domini nostri Iesu Christi, vel de baptismate seu peccatorum confessione, matrimonio vel reliquis ecclesiasticis sacramentis aliter sentire aut docere non metuunt quam sacrosancta Romana ecclesia predicat et observat, et generaliter quoslibet eadem Romana ecclesia ut singuli episcopi per dioceses suas cum consilio clericorum, vel clerici ipsi sede vacante cum consilio si oportuerit vicinorum episcoporum hereticos iudicaverint, vinculo perpetui anathematis innodamus. Et infra. Presenti nichilominus ordinatione sancimus ut quicumque manifeste fuerint in heresi deprehensi, si clericus est vel cuiuslibet religionis obumbratione fuscatus, toto ecclesiastici ordinis prerogativa nudetur, et sic omni officio et beneficio spoliatus ecclesiastico, secularis relinquatur arbitrio potestatis animadversione debita puniendus, nisi continuo post deprehensionem erroris ad fidei catholice unitatem sponte recurrerit, et errorem suum ad arbitrium episcopi regionis publice consenserit abiurare, et satisfactionem congruam exhibere. Laicus autem, cui non purgatio et abiuratio heresis, in secularis exhibita consessum ad fidem confugit orthodoxam, secularis iudicis arbitrio relinquatur debitam recepturus pro qualitate facinoris ultionem. Et infra. Qui vero inventi fuerint sola ecclesie suspectione notabiles, nisi ad arbitrium episcopi iuxta considerationem suspectionis qualitatemque persone propriam innocentiam congrua purgatione monstraverint, simili sententie subiacebunt. Illos autem qui post abiurationem erroris vel postquam se, ut diximus, proprii antistitis examinatione purgaverint, deprehensi fuerint in abiuratam heresim recidisse, seculari iudicio sine ulla penitus audientia decernimus relinquendos. Et infra. Statuimus insuper ut comites, barones, rectores et consules civitatum et aliorum locorum iuxta commonitionem episcoporum prestito corporaliter iuramento promittant quod in omnibus predictis efficaciter cum ab eis fuerint requisiti ecclesiam contra hereticos et eorum complices adiuvabunt bona fide iuxta officium et posse suum. Si vero id observare noluerint, honore quem optinent spolientur, et ad alios nullatenus assumantur, eis nichilominus excommunicatione ligandis, et terris ipsorum interdicto ecclesie supponendis. Civitas autem que his institutis duxerit resistendum, vel que commonitione episcopi punire neglexerit resistentes, aliarum careat commercio civitatum, et episcopali se noverit dignitate privandam. Et infra. Si qui vero fuerint qui a loci diocesani in-

terdictionis exempti soli subiacebunt sedis apostolice iurisdictioni, nichilominus in hiis que superius contra hereticos instituta sunt episcoporum subeant iudicium, et eis in hac parte tamquam a sede apostolica delegatis non obstantibus libertatis sue privilegiis obsequantur. Innocentius iii.

Vergentis in senium seculi corruptelam et infra. Iuxta sanctiones legitimas rei damnatos hereticorum statuimus publicari, et in aliis terris nostre iurisdictioni subiectis bona hereticorum statuimus publicari, et in aliis id ipsum fieri precipimus per potestates et principes seculares. Quos ad id exequendum si forte negligentes extiterint per censuram ecclesiasticam appellatione remota compelli volumus et mandamus. Nec ad eos bona eorum ulterius revertantur, nisi eis ad cor revertentibus et abnegantibus hereticorum consortium aliquis voluerit misereri, ut temporalis saltem pena corripiat quem spiritualis non corrigit disciplina. Cum enim secundum legitimas sanctiones reis lese maiestatis punitis capite bona confiscentur eorum, filiis suis vita solummodo ex misericordia reservata, quanto magis qui aberrantes in fide domini Dei filium Iesum Christum offendunt, a capite nostro quod est Christus ecclesiastica debent districtione precidi et bonis temporalibus spoliari, cum longe sit gravius eternam quam temporalem ledere maiestatem. Nec huiusmodi severitatis censuram orthodoxorum etiam exheredatio filiorum quasi cuiusdam miserationis pretextu debet ullatenus impedire, cum in multis casibus etiam secundum divinum iudicium filii pro patribus temporaliter puniantur, et iuxta canonicas sanctiones quandoque feratur ultio non solum in auctores scelerum, sed [in marg.: et solum] progeniem dampnatorum. Idem.

Si adversus vos terra contingeret et infra. Quia plus tamen solet quod specialiter iniungitur quam quod generaliter imperatur, vobis advocatis et scabinis firmiter inhibemus ne hereticis credentibus, fautoribus vel defensoribus eorum in aliquo prestetis auxilium, consilium vel favorem. Nec eis in causis vel scabini vel aliquibus litigantibus sub vestro examine umquam patrocinium prebeatis, et publicis personis ulterius vel scripta facere nullatenus attemptetis. Quod si quis presumpserit, ab officio vestro suspensos presente vos decernimus infamie subiacere. Cum his ex fratribus tamen in urbe consistentibus qui id cum conitatis.

Cum ex iniuncto et infra. Licet autem desiderium intelligendi divinas scripturas et secundum eas studium adhortandi reprehendendum non sit sed potius commendandum, in eo tamen apparent quidam laici merito arguendi, quod occultis conventicula celebrantes officium predicationis sibi usurpant, sacerdotum simplicitatem eludunt, et eorum consortium aspernantur qui talibus non inherent. Deus enim lux vera que omnem hominem venientem in hunc mundum illuminat in

uirtutum bella opa credebunt ut aplos suos inuo
cant unusquisque predicatores euangelii oi creature
mittit eis precepit apte dicens. qd dico uob in
tenebris dicite in luce. et qd in aure auditis predica
te sup tecta. et c. Sic e iusta sr mib corpis. oia
uo n eund actu hnt. ita sr ordines i ecc. sz no
os unu hnt officiu. qa s aplm alios dedit a
plos. alios pphas. alios aut doctores et c. Cum g
doctorum ordo qi papius i ecc n debet e qlq indif
ferent predicatoris officiu usurpare. Nam s aplm
q m predicabunt n mittunt. et ciuitas ipa precepta
plis. Rogate dnm messis ut mittat operarios in
messe sua. Qd si forte qs arguit ꝑtextat q ta
les inuisibilr mittunt a deo. et sn uisibilr mit
tunt ab hoie. cum inuisibil missio multo sit di
gnior q uisibil et diuina longe melior q huma
na [illegible] uisibili ꝑ tec. q cu interior illa missio sit
occulta. n sufficiat cuiq tuto tm asserere q ipse
sit missus a deo cu hoc qlibet hereticus asseueret. Sz o
portet q astruat illa inuisibile missione ꝑ opatione
miraculi ut scripture testimoniu speciale. Vn cum dns
uellet mittere moysen i egyptu ad filios isrl. ut cre
deretur ei qd mitteret a deo dedit ei signu ut uir
gam conuerteret in colubru. et iterum in uirga reformaret.
Johes q [illegible] spale sue missionis testimoniu
protulit de scriptura dicens. Ego uox clamantis
i deserto dirigite uia dni. sicut ait ysaias ppha et c.
Licet aut scia ualde sit necia sacerdotib ad doctrina
qa ut dicit ppheta labia sacerdotis custodiunt
scia et lege exquirunt ex ore eius. n e tn simplr
cib sacerdotib et ascolasticis detrahendu. cu in
eis sacerdotale officiu debeat honorari. ꝑpt qd dns
i lege precepit. dis n detrahes sacerdotes. intelliges
qui ꝑpt excellentia ordinis et officii dignitate deo
noie nuncupant. et c. Nec qsq sue p[illegible] au
tenta illo defendat exemplo q asina legit repre
hendisse ppham uel q dns ait q s ex uob arguit me
de pecto. cu aliud sit frem i se peccante occulte
corrigere q qsq tenet ex [illegible] s regulam euangelica
i q cau sane pot intelligi. q balaham fuit co
rrepte ab asina. et aliud e patrem suu detrahere
reprehende manifeste qd uetaq nulli licet s euangelii
cu uitate. Nam q i dicat sui fratri. re erit ge
henne igis. Rursus aliud e qd plat [illegible] sua oib
inocentia subditor se accusatori supponit i q cau
pmissu dni uba debet intelligi. et aliud q [illegible]

n ta aud reprehendendi q detrahendi ꝑrrupit dete
riori i plactum. cum ne ppa incumbit necessitas ob
sequi. Qd si forte necessitas postulauit ut sacerdos
q i [illegible] et indigni a cura gregis debeat remoueri. a
gendu e ordinate ap epm cui officiu tal [illegible] q
destituendo sacerdotum noscit ptinere. I de i gal ge

Excoicamus itaque et anathematizamus [illegible]
oe heresim extollente se aduersus hanc scam orthodoxa
catholica fide q supius exposuimus. condepnantes heri
ticos uniuersos qbuscq noib censeant. facies q de
diuersas hntes sz caudas adinuice colligatas. q a
de uanitate conueniunt i idipm. Dampnati uo presentib
secularib potestatib aut eor balliuis relinqt anim
aduersione debita puniendi. clericis prius a suis ordinib
degradatis ita qd bona huj dampnator si laici fuerint co
fiscent. si uo clici applicent ecclis a qb stipendia re
ceperit. Q ui aut inuenti fuerit sola suspitione nota
biles si nisi ꝯsiderat suspicionis qualitate ꝑ ppriam
innocentia ꝯgrua purgatione monstrauerint anathematis
gladio feriantur. et usq ad satisfactione ꝯdigna ab
omib euitentur. ita qd si ꝑ annu i excoie perstiterint ex
tunc uelut heretici condepnentur. Moneant aut et inducant
et si necesse fuerit ꝑ censura ecc. compellantur seculares potestates
qbuscq fungant officiis ut sicut reputari cupiunt
et dici fideles. ita p defensione fidei pstent. iuramentum [illegible]
qd de terris sue iurisdictioni subiectis uniuersos hereticos
ab ecca denotatos bona fide pro uirib exterminare stu
debunt. ita qd amodo qncunq quis fuerit i potestate sua ꝑpetua
siue tpale assumpt. hoc teneat capitulu iuramento fir
mare. Si uo dns tpalis requisitus et monitus ab ecca t
ram sua purgare neglexerit ab heretica feditate. p
metropolitanu et ceteros ꝯpuinciales epos excoicationis ui
culo innodetur. et si satisfacere ꝯtempserit infra annu
significetur hoc summo pontifici. ut ex tunc ipse uassal
los ab ei fidelitate denunciet absolutos. et terram
exponat catholicis occupanda q ea exterminatis he
reticis absq ulla ꝯdictione possideant et i fidei puri
tate conseruent saluo iure dni principal. dumm [illegible]
hoc ipe nullu pstet obstaculu n aliqd impedimentu
opponat eade nichilominus lege seruata circa eos qui
n hnt dnos principales. C atholici uo qui crucis
assumpto caractere ad hereticor exterminiu se accin
xerint illa gaudeant indulgentia. illo q priuilegio
sint muniti qd accedentib i terre sce subsidium
conceditur. C redentes pterea receptatores defenso
res et fautores hereticor excoicationi decernimus sub

iacere. firmiter statuentes. ut postqm quilibet taliu fuerit
excoicatione notat si satisfacere ꝯtempserit infra annum
ex tc ipso iure sit factus infamis. n ad publica officia seu co
silia n ad eligendos aliqs ad huj n ad testimoniu admit
tatur. Sit et intestabilis ut n testandi liberam hat fa
cultate n ad hereditatis successione accedat. Nullus
preterea ipi sup quocq negotio sz ipse aliis respondere cogatur. Qd si
forte iudex extiterit eius sna nullam optineat firmita
te n cause alique ad eius audientia pferant. Si fuerit aduoca
tus nullatenus ei patrociniu admittat. Si tabellio
instrumenta confecta p ipm nullius sint momenti. sz cu auctore
dampnato dampnent. et i similib idem precipim obseruari.
Si uo clericus fuerit ab oi officio et beneficio deponatur. ut i q
maior e culpa. grauior exerceat uindicta. Siqui aut
tales postqm ab ecca fuerint denotati euitare ꝯtempserint
excoicationis sna usq ad satisfactione ydonea percellantur.
Sane clici n exhibeant huj pestilentib ecclastica sac
ramenta. n eos xpiane presumant tradere sepulture. nec ely
mosinas aut oblationes eor accipiant. Alioqn suo
priuent officio ad qd nunqm restituant absq indulto se.
ap. spali. Similiter quilibet regulares qb et hoc infligat
ut eor priuilegia nulla dioc. n fuerint in qua tales
excessus presumpserint ppetrare. Q uia uo nnulli sb
spe pietatis uirtute ei iuxta qd aplus ait abnegantes
auctoritate sibi uindicant predicandi. cum ide aplus dicat qm
predicabunt n mittant. oes qui ꝓhibiti ut n missi
preter auctoritate a sede ap. uel catholico epo loci susceptam pu
bl uel priuatim predicationis officiu usurpare presumpserint
excoicationis uinculo innodentur. et n quoci resipuerint alia
competenti pena plectantur. A dicimus insup ut qlibz
archieps uel eps p se aut archidiaconu suu uel alias
honestas ydoneasq psonas bis aut saltem semel i anno
ppriam parochiam i qua fama fuerit hereticos habitare
circueat. et ibi tres uel plures boni testimonij uiros t
et si expedire uidebitur tota uicinia iurare compellat.
Qd si qs ibidem hereticos sciuerit uel aliqs occulta con
uenticula celebrantes seu a coi conuersatione fideliu uita
et morib dissidentes. eos epo studeat indicare. Ips
aut eps ad psentiam sua conuocet accusatos qui n
se ab obiecto reatu purgauerint. uel si p purgatione ex
hibita i pristina fuerint relapsi pfidia canonice
puniantur. S iqui uo ex eis iuramti religione
obstinatione dampnabili respuentes iurare forte no
luerint. ex hoc ipso tamqm heretici reputentur. Volum g et
m . . . i uirtute obedientie districte precipim ut ad
hec efficacit exequenda epi p dioceses suas diligent

V

iuigilet si canonica uoluit effugere ultione. Siq
e eps sup expurgando de sua diocesi heretice prauitatis
fermento negligens fuerit uel remissus cu id certis indi
ciis apparuerit. et ab episcopali officio deponat. et i locu ipi
alter substituat ydoneus. qui uelit et possit hereticam
confundere prauitate. C reg. xi. archiepo mediolan.
C um g n nulli laica pdicent plurimas i clericorum
ꝯtinentibus [illegible] ne unica sibi ipsis [illegible] occulte subintrent
nos attendentes qd doctorum ordo e i ecca qi papu
q. q. cu alios dns aplos dederit alios pphas alios
uo doctores. uetitas laycas uniuersis cuiuscq ordi
nis censeant officiu predicandi. I tem.
E xcoicamus et anathematizamus uniuersos hereticos patarenos - catharos
tenos. pauperes de lugduno passaginos iosepi
nos. arnaldistas. speronistas. et alios qbuscq no
minib censeant facies quide hntes diuersas. sz ca
udas adinuice colligatas. qz de uanitate co
ueniunt i idipm. D ampnati uo p ecctm seclari iu
dicio relinquantur animaduersione debita puniendi. clericis
prius a suis ordinib degradatis. Siq aut de predictis
postqm fuerint deprehensi redire uoluerint ad agenda
condigna pnia i ppetuo carcere detrudantur. Credentes
aut eor errorib hereticos similiter iudicamus. De
N
absolutos se nouerint a debito fidelitatis hominii
et toci obsequij qbcuq lapsis manifeste in heresi
aliq pacto quacunq firmitate uallato tenebant
astricti. [illegible] ex eo. lat. D e scismaticis
Q uod ap decessore nro et c. Ordinationes ab octa
uiano et guidone. heresiarchis factas et ab ordina
tis ab eis irritas ee censem adicientes ut q dignita
tes ecclesiasticas seu beneficia p dcos scismaticos acce
perunt careant impetratis. Alienationes quoq q p
eosde scismaticos sunt p laycos facte sz de rebus ecc
siast oi careant firmitate. et ad eccam sine oi ho
nere redeant. Siqs aut [illegible] ꝯtra presumpserit excoica
se nouerit subiacere. Illos aio qui sponte iuramentu
de tenendo scismate prestiterint a sacris ordinib et
dignitatib decreuimus manere suspensos. I n ucc. iij.
B isuntin archiepo.
O ffitum tue et c. priore que a scismatico as
sis ordinatu ab offo potis repellere nominatur.
n legitime prohiber scai fuisse misericordi dispe
satum. et ab ea [illegible] q sup hec potuere hat dispesatu
H i[illegible] ut. D e apostatis. et reiterantib baptisma.
P reat clici qui relicto ordine et habitu suo i appo
stasia tanqm layci conuersant si i criminib ꝯprehensi

donatur. p(er) an. ex ... liberum. Item de abbate scē Genouefe.

Ex litteris tuae devotionis percepimus quod quidam ex ... legem ... ut sanaretur ... baptismatis ... Quia igitur nos ... acolitus ... minor ... plenius ... publicum ... ad religionem ... religionis ... dispensari. ... Innoc. iij.

De Frederico ... Super secundo articulo ... apostasie ...

[illegible]

... ante mordine sic suscepto.

Item Tornacensi episcopo. De his qui filium occiderunt.

Veniens ad nos G. mulier lacrimabili nobis confessione monstravit quod cum de quodam filium genuisset et ille se saepe rogando ... filium ... et non esset ipsi ... calore ducta ... filium interfecit ... cum labores ... ut ad aliquod monasterium transeat in quo ... sua propria peccata deploraret. Si autem repugn... carnis fragilitate ... noluerit ... licentiam ... nubendi ... unius ... multos ... Item ... Parisiensi episcopo.

Intelleximus quod ... mulier filiam parvam furore accensa diabolico iugulavit ...

[illegible]

Item. De ... et ... (rubric)

[illegible]

V

[illegible]

Augustinus super Exodo.

[illegible]

Item. Eisdem archiepiscopo.

[illegible]

gere omnes studuit quam debuit diligentiam adhibere. non est ergo [illegible] per aliquem rusticum [illegible] accidit a vero reprehendendus. quod non post satisfactionem condignam cum eo misericorditer agi possit. ut divina valeat celebrare. Alioquin iudicium eius esse sacerdotalis ordinis exequendum de rigore. Clemens III.

Ad nostram fuit ex tua parte propositum quod quidam scolaris metuens ne latens in hospitio suo occideretur de strato consurgens reperit ibi furem. qui non solum ipsum scolarem prostravit ad terram sed etiam ad mortem vulneravit eundem et inde [illegible]. scolares latrones [illegible] eundem qui vulneratum [illegible] potestati [illegible] tradiderunt coram quo constanter negaverunt quod prius [illegible]. Unde prefatus potens ad eundem scolarem nuncios destinavit ut exponeret si qua sciret de fure predicto ut traderet insignia quae ipsi latroni abstulerat et subtulerat eis [illegible] ne peccatum [illegible] audiret nuncius [illegible]. memoratus se super eo fecit nichil amplius intromittens. potestas ergo receptis talibus insigniis latronem ipsum apprehendit sicut tradidit puniendum qui amputavit illi manum et oculos eruit [illegible] non vitam dolore compulsus ut potuit [illegible] et sic de medio est sublatus. Unde [illegible] utrum prefatus scolaris ad sacros valeat ordines promoveri. Nos igitur [illegible] respondemus quod si prefatus scolaris dignus aliter inveniatur propter predictum eventum a susceptione sacrorum ordinum inhabilis non est habendus. Idem priori et fratribus Cartusien.

Licet ex literarum vestrarum tenore acceperimus quod cum quidam presbiter vestri ordinis qui prius fuerat niger monachus [illegible] mulierem [illegible] cum qua [illegible] in domo [illegible] et [illegible] asserit se excepisse ex eo per zonam arripuit [illegible] ipsa per hoc sic se asserit [illegible] quod occasione huius abortivit. propter quod idem presbiter [illegible] usus consilio seipsum duxit abstinendum [illegible] sequestrandum etc. Nos vero devotioni vestrae insinuamus presentium [illegible] quod si non constiterit [illegible] susceptis ministrare poterit. Alioquin debet ab altaris officio abstinere. Idem episcopo.

Postulasti etc. Quesivisti preterea utrum contra [illegible] tempore excommunicationis sive debitas ecclesiis decimas subtrahentes. et regiam implorare liceat potestatem cum absolutione ipsorum vir absque [illegible]

[illegible] valeant exhortatione. Ad quod respondemus quod si de hiis qui [illegible] sumptibus recipiunt vel eis ad honorem [illegible] intendere non malorum gladius est commissus in eosdem rebelles [illegible] exercere potestatem eorum [illegible] imputandum. Honorius III. episcopo [illegible].

Exhibita nobis [illegible] confessio patefecit quod cum in puericia constitutus esset etate cum quibusdam coetaneis suis ludens et [illegible] unum eorum lapide percussit non [illegible] sed timore [illegible] qui licet ex predicto lapide percussus non fuerit tamen [illegible] lapide corruens et capud offendens cum per [illegible] medicantes tamen propter [illegible] qui laboribus et [illegible] ipsum exposuit expiravit. Quia non dicitur clericus ut mitigaret dolor patris defuncti veniam suppliciter postulavit ab ipso. tu eum [illegible] ordinum suscepit repulisti. quamquam idem defuncti pater in extremis laborans et filio presbiteri cui suam [illegible] confessus fuit. et [illegible] firmavit [illegible] ipsum in morte filii sui [illegible] commisisse. Qui idem clericus postulavit a nobis ut cum de illius obitu lesam non habeat conscientiam dignemur. agere misericorditer cum eodem Quo circa mandamus quatinus si constiterit [illegible] ipsum per hoc ad susceptionem sacrorum ordinum non repellas. Idem episcopo [illegible] et capitulo Venetiarum.

Tua nos sacerdos Venetus nobis insinuatione monstravit quod cum pulsaret campanas ut signo dato conveniret [illegible] funiculum ad [illegible] tintinnabulum percussit. quendam puerum coram eo. qui cum nullum esset mortale decessit. Nos igitur attendentes quod de eo sacerdoti qui dabat operam rei licite nichil potuit imputari sicut [illegible] non [illegible]. discretioni vestrae mandamus quatinus si constiterit ita esse dictum sacerdotem sacerdotale officium exequi permittatis. Idem Pelagio episcopo [illegible].

Petitio tua nobis exhibita continebat quod cum [illegible] causas ad blasphemiam nominis divini [illegible] quam de morsibus graviter vulneratis [illegible] cum clericis quam laycis contra eos [illegible] hinc inde [illegible] plurimi [illegible]. Unde cum pro eo quod aliquis percussit irregularitatem metuas incurrisse. Nos quia si de [illegible] causa [illegible] tua conscientia te remorderet a ministerio altaris abstineas velle cum sit consilium tibi [illegible] abstinere quam temere celebrare. Gregorius IX.

Quia eternus [illegible] de edificatione ecclesie [illegible] aperiens [illegible] quod idem presbiter [illegible] solum intendens hac occasione rebus humanis exemptus

etc. Attendentes igitur quod sacerdos ipse nullam operam rei licite intulit et quod debuit diligentiam adhibere consistentibus quibus prefatum inmittebat et contempsit [illegible] alta voce premonuit. quo et intelligere et fugere potuerunt. Innocentius III. quod obicitur eum ut ex eo cum [illegible] qui prius non possunt sed tantum non possint. non debet quam ad officium [illegible] impediri.

De torneamentis

Felicis memorie Innocentius et Eugenius predecessorum nostrorum vestigiis inherentes detestabiles illas nundinas vel ferias quas vulgo torneamenta vocant in quibus milites ex condicto convenire solent et ad ostentationem virium suarum et audacie temere congredi. Unde mortes hominum et animarum pericula sepe proveniunt: fieri prohibemus. quod si quis eorum ibi mortuus fuerit quamvis ei poscenti penitentia non negetur ecclesiastica tamen careat sepultura. Alexander III. Tuoteniensi(?) episcopo.

Ad audientiam nostram noveris pervenisse iudicium quod cum quidam ad locum deputatum torneamentis regrediendi debitum excessit etc. Nos attendentes quod huius tamen ecclesiastica sepultura debitur interdici qui ad torneamenta animo faciendi tum accederent decedunt [illegible]. Fraternitati tue mandamus quatinus si tibi constiterit quod ad predictum torneamentum non animo ineundi sed [illegible] ad ea pervenit. licet in fortuito casu obierit corpus eius dispensative ecclesiastica tradi facias sepulture maxime si christianum corpus susceperit et sacramentis fuit unctione premunitus. Alexander III.

De clericis pugnantibus in duello

Henricus si clericus aliquis sponte duellum optulit vel oblatum suscepit sive victor sive victus fuerit de rigore iuris est non [illegible] deponendus. quamvis enim gravius sit [illegible] excessus. attende per depositionis sententiam si cum ipso suus episcopus duxerit misericorditer dispensandum. dummodo ex ipso duello violatum vel membro diminutio non fuerit subsecuta. Celestinus III.

Henricus presbiter nobis [illegible] intimavit. quod cum laycum quendam super furto in seculari placito convenisset quod cuius testes sui defecerit pugilem prestitum constituit et eum dimicare induxit. qui reum usque adeo vulneravit quod coactus est expirare. Quia igitur super hoc nos consulere voluisti. ambiguitatem questionis huiusmodi removentes talium pugillas homicide veri existunt: ut predictus sacerdos licet non ipse sed alius pro eo in duello pugnaverit debet in sacris ordinibus ministrare. sicut tradunt sacrorum canonum instituta. homicidium enim tam facto quam precepto sive consilio aut defensione non est dubium perpetrari.

Si potuit tamen cum eo circa illud beneficium misericorditer dispensari. Innocentius III.

De sagittariis

Artem illam mortiferam et odibilem balistariorum et sagittariorum adversus christianos et catholicos exerceri de cetero sub anathemate prohibemus. Innocentius III.

De adulteriis et stupro

Si seduxerit quis virginem nondum desponsatam dormieritque cum ea dotabit eam et habebit uxorem. Si vero pater virginis dare noluerit reddet pecuniam iuxta modum dotis quam virgines accipere consueverunt. Gregorius Hispalensi(?) episcopo.

Pervenit ad nos quod Felix quendam virginem stupro decepit. quod si verum est quamvis esset de lege pena plectendus. nos [illegible] legis duritiam mollientes hoc tibi disponimus ut aut quam stupravit uxorem habeat aut si renuendum putaverit corporali castigatus correptione [illegible] in monasterio in quo agat penitentiam detrudatur. de quo nulla sit ei egrediendi sine preceptione licentia. [illegible] Aurel.

Si vir sciens uxorem suam deliquisse quam non egit penitentiam sed permanet in fornicatione iuxta cum illa reus erit et eius peccati particeps. Qui simul hac causa egit penitentiam et voluit adiutorium suum reddere debet sed non sepe recipere peccatricem. Ex concilio Triburiensi(?).

[illegible] [illegible] et ex suspicione uxores accusare permissum est. et ipsi plus certis de adulterio et accusare possunt et defendere. Alexander III.

Significasti nobis quod quidam presbiter cum alterius [illegible] uxore infra ecclesiam dormivisse quam se et illum coram sacerdote huius delictum confessos fuisse perhibet. eius vero [illegible] et hoc ipsum idem sacerdos nomine adulterii celans in presentia tua dixerit. super quo [illegible] debeat cum ne gante adultero nullus in confessione prestat consilium requisisti. Ideoque mandamus quatinus condignam penitentiam prestare imponens adultero exemptum per assertionem [illegible] celare permittas. presbitero autem sacerdoti ne contra apostolum in infirmorum corda mala fama ipsius perveniat: et ne vituperetur ministerium nostrum nec seculares presbiteri consentientes et peccatum licentius perpetrabunt. cum invenimus presbiterum quod se nolle penitere cognoverimus vel arbitrium tuum purgationem indicas. quod si purgare se poterit in officio suo ministrare permittas. Alioquin ab officio suo ipsum suspendere non postponas. Innocentius III. Turonensi archiepiscopo.

Accessione [illegible] quod cum G. laycus helyam uxorem suam [illegible] confessio de [illegible] excessu eorum audiens eadem

cum quam adulterio fornicaretur, eam et illum vinculo excommunicationis astrinxit. Que tandem adulterium abiurans, absolutione recepta coram episcopo memorato predictum virum sibi restitui postulavit. At ille obiiciens ei adulterium et quod ab ipso non expulsa sed spontanea recessisset, restitutionem eius postulat minime faciendam. Quod mulier inficians replicavit ipsum quoque fuisse fornicatum. Et infra. Mandamus quatenus nisi est ostensum ut premittitur vel ut confessione legitima mulieris quod adultera fuerit adulterium, et quod vir de conniventia pugnare cessante ipso recipere compellas eandem. Quod si per eosdem mulieris fornicationi constiterit vel testes per quos vir adulterium eius comprobatum fuerit reprobatis, cum mihi vel invicem compensentur et pena debita invicem compensatione tollantur, virum eum cogas ut eam recipiat et maritali affectione pertractet. Alioquin in hoc silentium imponere non postponas. Idem episcopo Ambianensi.

Gaudemus si nobis requirit utrum aliquis denegantur uxori sue in adulterio deprehense debitum coniugale, si ipsa usque cum alia propter adulterium manifeste cogi debeat vel eandem maritali affectione pertractare. Super quo nobis respondemus, quod cum pena eadem compensante mutua delicta vir per fornicationis opprobrium sue uxoris nequeat consortium declinare. Ex concilio Meldensi.

De raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum.

De illis autem qui de loco ad locum vagantur et rapinas et depredationes pagunt, placuit ut ab omni loco prelato excommunicentur. Si autem ex parte aliqua quam digne quam penitentiam emiserint, quorum excommunicatio per episcopo significanda est ne eos recipiat antequam illi veniam de rapina fecerint et omnia plene emiserint. Item [illegible].

Super eo vero et infra. Statuimus ut quicumque exierit qui violenter surrexerint in rapinam seu incendium violatione manifeste fuerint deprehensi, nisi prius ablata restituant si poterint ut emendandi firmam et plenam securitatem fecerint penitentie beneficium eis penitus denegetur. Si vero usque ad obitum in contumacia sua durantur, et in extremo positus remedium penitentie humiliter postulaverit, si emendationis ut emendandi securitatem prestiterit, ei penitentia et sepultura ecclesiastica concedantur. Qui autem in contumacia obstinata mente non penituerit, emendaverit, et in morte securitatem prestare nequiverit, sola sepultura penitentie pretermissa sibi denegetur. Et post pauca, si de peccato confessus viaticum non ab ecclesiis negetur, ita tamen ut nullus clericorum se implorare presumat aliquid ut scilicet vel ei elemosinam [illegible] presumat accipere. Qui secus presumpserit, officio suo honore se noverit esse privandum. Sed si quis pro morte presumpserit, ei nec elemosinas accipere temptaverint, seu in rapinis participes inventi fuerint, ordines sui periculum irregularitatis incurrant et ecclesiastico beneficio careant. Ex concilio Lateranensi.

Excommunicationi subiacent qui Romanos aut Latinos peregrinos vel alios sanctorum causa navigio vectos aut capere aut rebus suis spoliare presumunt. Item et qui Latinos naufragium patientes, quibus secundum fidei regulam auxilio esse tenentur, dampnanda cupiditate spoliatos spoliant rebus suis, nisi ablata reddiderint, excommunicatione se noverint subiacere. Alexander iii. Panormitano archiepiscopo.

In archiepiscopatu tuo quidam Sarraceni mulieres Latinas et pueros rapuerunt et eis abusi presumunt, et quasi in tedium ecclesie non venerunt. Cum autem excessus huiusmodi rex fecerit et aliis episcopis conquestus fuerit, mandamus quatenus talos in iurisdictione tua existentes pecuniaria potius pena mulctare et in flagellis affligere cum moderatione admoneas, quod flagella huiusmodi sanguinis effusione minime inferant. Et infra. Unde [illegible] suis excessus quod morte vel detruncatione membrorum debeant subdi, non unquam rebus regie potestati. Idem Claromontensi episcopo.

In litteris tuis continebatur quod cum B. miles sinistris diaboli instinctu incendium cuiusdam ecclesie diabolo instigante commisit, tandem in egritudine constitutus ad exceptam penitentiam de commissis proprium capellanum si fuerit proprium episcopi absolutus, sed moriens sepulturam ecclesiasticam habere nequivit. Quia igitur si talis se habuerit, non incendiarius esse apostolice sedis sententias in canonico sepelivit. Et habito eius mandatis et compellas ut heredes eius quibus ille pro incendio ut alio in dampna iusticiam iniungat iuxta facultates suas condigne satisfaciant, ut sic ab eo valeat absolvi. Innocentius iii. Burgensi episcopo.

Cum causa que inter G. militem et uxorem eius [illegible] et infra. Respondemus quod cum ibi raptor ducat dominam vel nil ante divortium agitur iste raptor, et illa non debet eum habuit vel dicens assensum, et prius eam desponsavit quam exegerit licet parentes reclamant. Et atque ea de rapuisse presenta cum presumatur carnis commixtione perfecti, teste apostolo uxor sui corporis potestatem non habet sed maritus. Et consensus si precessisse in ut ex presentibus vivi vel ex mulieris confessione clareat inter personas sine assensu non potuit ipsa et [illegible] indigeri. Eo quod presumpto (?) quod rem consummatum rapta prius in monasterio fuerit, vir potest consortium declinare. Maxime si per ipsam negat virum ut mulier presentem omnem illam

[illegible] an... omnino [illegible]

assensisse. Innocentius iii. episcopo Lotoriensi.

Accedens ad apostolicam sedem et infra. Rapta puella legitime contrahet cum raptore, si prior dissensio transeat in consensum, et quod ante displicuit tandem incipiat complacere, dum modo ad contrahendum legitime sint persone. Ex concilio Viennensi.

De furtis.

Non solum vivi, sed ut ignominiose moriatur; hoc modo iniquitur comitatus (?) morte moriatur. Ex concilio Triburiensi.

Fures et latrones si in furando et depredando occisi fuerint, vivi orandum non esse censuimus. Si confessi autem communionem vel sacramentum per sacerdotem vel diaconum confessi fuerint, communionem eis non negamus. Ex penitentiali Theodori.

Si quis per necessitatem famis aut nuditatis furatus fuerit cibaria vel vestem vel pecus, peniteat ebdomadas tres. Si reddiderit, non cogatur ieiunare. Gregorius papa.

Qui furtum facit et peculium occidit, animam suam non tantum solum, si ille reus tenetur qui furti consciis tradere possideri non dicatur. Alexander iii. Cremonensi episcopo.

Ex litteris tuis innotuit quod B. calicem quemdam in ecclesia iniure (?) furatus, cum dimisissi impleas longo tempore decurso persimplicem [illegible] vii q. i. si sponte confessus fuerit et genus eorum eius calice furati satisfecerit, non est super hoc notam ut infamia manifesta respiciens, per penitentiam peractam aut congruam pro peccato penitentie diminutio alias per vitium ipsum esse congrueret, ad sacros ordines non dubites promovere. Alexander iii. Toletano (?) canonico.

De usuris.

Plures clericorum et infra. Quia in tantum detinetur avaritia ut nullus constituatur in clero vel hoc vel alio genere usure exercere presumatur. Et si quis alicui possessione certa pecunia sub hac specie in pignus accepit, sortem suam deductis expensis de fructibus iam perceptis, absolute possessionem restituat debitori. Si autem aliquid minus habet, eo recepto possessionem libere ad dominum revertatur. Et si post hec constitutum in clero quisque extiterit qui vero detestandis usuris lucris insistat, ecclesiastico officio periculum patiatur. Si forte beneficium ecclesie fuerit, quod redimendum ei habuit de manu laici inveniatur. Idem Cantuariensi archiepiscopo et eius suffraganeis.

Conquestio non solum viris ecclesiasticis sed etiam quibuslibet aliis periculosum est usurarum lucris intendere. Mandamus persuasione ingenio ut eos qui de possessionibus vel arboribus quas tenent impignoratas sortem deductis expensis receperunt, ad reddendum pignora restituendum sine usurarum exactione ecclesiastica districtione compellas. Idem in concilio Lateranensi.

Quia in omnibus fere locis ita crimen usurarum invaluit ut multi aliis negotiis pretermissis quasi licite usuras exerceant, et qualiter utriusque testamenti pagina condemnetur nequaquam attendunt. Ideoque constituimus ut usurarii manifesti

non admittantur ad communionem altaris, nec Christianam si in hoc peccato decesserint accipiant sepulturam. Sed nec oblationes eorum quisquam accipiat. Qui autem acceperit aut eos Christiane tradiderit sepulture, et que accepit reddere compellatur, et usque ad arbitrium sui episcopi suspensus ab officio suo maneat exsecutione suspensus. Idem Panormitano archiepiscopo.

Super eo vero et infra. Respondemus quod cum usurarum crimen utriusque testamenti pagina detestetur, super hoc dispensationem aliquam posse fieri non videmus. Quia cum scriptura sacra prohibeat pro alterius vita mentiri, multo magis prohibendus est quis ne etiam pro redimenda vita captivi usurarum crimine involvatur. Idem Salernitano archiepiscopo.

Quum manifesti usurarii super decretum inde quod nuper in concilio promulgatum est communione altaris et ecclesiastica pro peccatis sepultura privantur, mandamus quatenus qui in pravitate receperunt quorum eorum adhuc existentes nolunt (?) vel sanctos in peccatis impunitur affirmantes illas decipiant, usuras restituentes, quas sibi per mercedem mutuam recipere. Et infra. Super his autem filii et heredes qui sunt ante suam post mercedem mutui usuras extorserint, cogendi sunt per penam quam statuimus in decedentes ab hiis (?) a quibus extorserunt ut eorum heredibus restituere vel hiis non superstitibus pauperibus erogare, dummodo in facultatibus habeant unde ipsas possint restituere. Cum iniquum videatur, augendi non remittantur peccatum non restituitur ablatum. Ceteri autem qui non habent in facultatibus unde usuras valeant restituere non debent ulla pena mulctari cum eos notam paupertatis excusare constet. Possessiones vero que de usuris sunt comparate debent vendi et ipsarum pretia his a quibus usure sunt extorte restitui, ut sic non solum a pena illa sed etiam a peccato possint qui pro usuris extortis invenerunt liberari. Idem Ianuensi archiepiscopo.

In civitate tua dicis sepe contingere quod cum quidam piper seu cinnamomum seu alias merces comparant que tunc ultra quinque libras non valent, et promittunt se illis a quibus illas merces accipiunt sex libras statuto termino soluturos. Licet autem contractus huiusmodi ex forma non possit censeri nomine usurarum, nihilominus tamen venditores peccatum incurrunt, nisi dubium sit merces illas plus minusve solutionis tempore valituras, et ideo cives tui saluti sue bene consulerent si a contractu cessarent. Cum cogitationes hominum omnipotenti Deo nequeant oc-

... allum. Idem.

P ro ista presentium tuis usuras recepit ... qui se ... Idem abbati et fratribus ... Idem episcopo Placentino.

T ua nos duxit fraternitas consulendos quo sit de usurariis ... qui est in crimine usurarum ...

[illegible]

pena iudeos decimis compellentes ad satisfaciendum ... ecclesiis parrochiis et oblationibus debitis ... de domibus et possessionibus ... Greg. viiii. ...

N avigandi vel eundi ad nundinas certam mutuans pecunie quantitatem ... usurarius est censendus. Ille quoque qui dat x solidos ut alio tempore totidem ei grani vini vel olei mensure reddantur ... usurarius reputari. Ratione ...

Augustinus. De crimine falsi.

[illegible]

[I]n alibi magis de(?) epistola. Idem Cunutian(o) ep(iscop)o.
[D]umgravem pene subiacent. et infra. Eos vero litteras que est sub
nostro nomine presentate fuerint diligentius intuentes
in eis eam ingenuitatem que in diceramine dep[re]hendimus
falsitatem. Ac in hoc summum animum. quia tales
litteras a nobis credimus emanasse. cum secundum veteris
apostolice sedis consuetudinem visus litteris huiuscemodi utpote
patriarchas archiepiscopos et episcopos fratres. clericos aut reges. principes
vel alios cuiuscumque ordinis filios universis litteris appel-
lemus. et cum unicuique tantum persone litteris dirigimus nunquam ei
loquimur in plurali. ut vos sive vester et his similia. In
ipsis litteris apparuit. In falsis autem que litteras presentavit
insalutem vel nisi sit vocabulis cum in litteris
quas aliquam transmisimus de iure potuisset a
nobis fratrem veneri appellari. propter quod sicut litteras apostolice sedis
invenit tenui in bulla. filo et carta que in filo quodam
ad perfalsis vel falsas puerus modo aliquo non admit-
tatis. Item.
[A]d falsariorum confinem(?) malitiam. et infra. de com-
muni fratrum nostrorum consilio duximus statuendum. ut quibus-
cumque nostris uti voluerint eas primo diligenter examinent
qui si falsis litteris se usos dixerint ignorantes eorum
sententiam pena cunctare negabit. penas inferri animorum
tali. Eos igitur excommunicatos falsarios litterarum nostrarum qui
per se vel per alios vitium falsitatis exercent cum fau-
toribus et defensoribus eius anathematis vinculo de-
cernimus innodatos. Statuentes ut clerici qui fal-
sarii fuerint postquam per ecclesiasticum iudicem fuerint deg-
radati seculari potestati tradantur. secundum constitutiones legi-
timas puniendi. per quam et laici qui fuerint de fal-
sitate convicti legitime puniuntur. qui vero sub
nomine nostro litteris falsis utuntur. si clerici fuerint officiis
et beneficiis ecclesiasticis spolientur. Si laici tamdiu e-
maneant excommunicationi subiecti donec satisfaciant compe-
tentem. ita tamen ut in istis et illis malitia gravius
quam negligentia puniatur. et quod de hiis qui fal-
sas litteras impetrant statuimus observandum
Idem.
[A]ccedens et infra. f. t. m. quia si littere apostolice in quibus fal-
sitas fuerit deprehensa de simplici iustitia formam
habeant. cum personam non deceat quod prelatis lit-
teris que possunt facile operari fraudem quis commi-
sit falsitatis in litteris usus est postquam eas falsas esse
cognovit tu ei officium beneficiumque restituens et
ipsum super hoc ulterius non molestes. Item.

[E]x ostensa et infra. Verum litteras ipsas que redargui-
te fuerunt falsitatis diligentius intuentes nul-
lum in eas falsitatis signum vel suspicionis inve-
nimus. non prudentes litteras, mirantes quam nec quam sapien-
tes. animum induxerunt iuste refutare. Un-
de si vobis constiterit predictum R. se obligasse sub pre-
textu quod litteras illas falsas esse, pariter cum quibus-
dam renuntiandum vim suis libertatibus habet facultatem.
rem. ipsi R. super hoc eterni silentium imponatis. Clemens(?)
... archidiacono. De sepulturis. De presbitero(?) ...
[I]n ecclesiasticis vel cimiteriis aut aliis locis sacris non
fuerint sepelienda. si dilatantes aliquas in aliquibus
rebus quas observare presumant. qui autem contra fecerit
XL. dies peniteat. Alexander III. Gratiano(?) patriarche.
[E]x tenore litterarum accepimus. quod V. presbiter cum
quandam infamia ad privatum locum accessit. non tamen
eam invenimus ut innocenter dampnavit. ut in spirit-
one aliqualibi furtum custodiam esse possit recipi-
ant. Verum licet hoc ex bono zelo et simplicitate
se fecisse proponat. ideo tamen gravissimum fuit et non modi-
cam in maculam penam commisit. et infra. in quantum tale
expepetratus illius delicti penam imponas. quod per an-
num et amplius sicut visum fuit cum absolutus
ministerio proprias abstineret. et extunc liberum sit
ei exercere officium sacerdotis. [H]onorius III. capitulo
Lucani.
[E]cclesia vestra episcopo destituta nos convenientes in unum
ut de futuri tractaretis electione pontificis unum
elegistis ex vobis per sortem. qui tres aliquos vestrum eligeret
per quos vice omnium lucanum ne pruderetur esse de pa-
store. quia duo tamen magistrum R. scilicet elegerunt
quod de persona licebat eisdem sin tractatum a vobis omni-
bus recte. per quos igitur vestris super hiis nomina
presentia consulentes nos tali examinatio prefati hec
nota non careat quinimmo multa reprehensione
sit dignum quod sortis vitiatis super eum. et infra. elec-
tionem celebratam de ipso a confirmationis
admittam. sortis usum in electionibus perpetua p-
rohibitione dampnantes. Gregorius. Vnivsis episcopis de
corintho. De collusione.
[S]cripta f. nostre relegentes agnovimus quod hii qui con-
tra causam episcopum aliqua dixerant in cum eodem
in amicitiam convenisse. et infra. Cum tanto vero nummati-
onis qualitatis nos vehementer impellat ut omnia
audiamus dissimulare nullatenus debeamus. genera

cum accusatoris et accusatum inter se fecisse genera-
... hoc necesse est subtilius perscrutari. ne for-
te non ex causam. sed ex premio eorum sit occulta compa-
ratio. Item.
[S]ententia semel audita. cognitio indiscussa nullorum
preteribit. et si accusatus cum accusatore ingratum
redierit. Alexander III. Wormacensi ep(iscop)o.
[A]udivimus usque adeo clericorum malitiam excrevisse
se. ut vicarium inter se collusione fratrum super beneficiis que
possident se substituunt. aliis molestant. et postmodum
quod ei cedunt. et item clerici beneficia que ipse possidet
aut qui nomine transactionis solvunt aliis de ipsis
beneficiis annuam pensionem ut post mortem eorum in
beneficiis illis super quibus est collusio facta ius sibi
valeant vindicare. Unde mandamus quatinus si quos clericos tue
iurisdictionis per collusionem vel fraudem esse legitime
constiterit commisisse. eos beneficiis super quibus collusi
fuerint non differas penitus spoliare quia satis esset in-
dignum si fraus et dolus quibus in preiudicium tu-
iuris et aliorum nituntur commiterent. in eorum non redun-
darent incommodum et iacturam. Gregorius IX.
Lateranensi archiepiscopo et fratri Iosepho monacho Florentino.
Ex tantum clamor qui ascendit contra Acheronticum
archiepiscopum invaluerat. quod dissimulare ipsum ulterius
sine scandalo non valemus. nec sine periculo tolerare.
et infra. licet autem apostolica sedes frequentibus clamoribus excita-
ta inquisitionem circa excessus suos duxerit con-
mittendam. propter transgressiones tamen ipsius ut dicitur eo-
dem cum inquisitoribus et examinatoribus colludere
in non corruptis sed in inquisitoribus ac examina-
toribus super ipsis non solum predicti excessus remanen-
serunt hactenus incorrepti verum etiam peiora pio-
ribus committere non expavit. et infra. vel. u. m. quod si de
tali collusione ac corruptione constiterit ex integro super
premissis et aliis aliquam super novis dumtaxat in-
quirentes que inveneritis inquirenda. Gregorius. De de-
lictis parvulorum.
[V]eris grandiusculis peccatum
nolunt attribuere quidam nisi ab annis XIIII.
cum pubescere ceperint. quod merito crederemus si nulla
essent peccata nisi que membris genitalibus admittuntur.
quis vero audeat affirmare furta. mendacia. periu-
ria non esse peccata. at hiis plena est puerilis etas
quamvis in eis non ita ut in maioribus puniendam
videatur. Alexander III. Simoni episcopo.
[E]x serie nobis H. intelleximus. quod cum filius cuius-

[V]icennis cum aliis pueris sagittaret quidam ne-
pos eiusdem H. sagitta percussit. inveniat quod idem fi-
lius eius cum inter alios luderet fortuito casu de-
pegisse propter quod abbas sancti Remigii apostato H. sim-
consuetudinem illius terre. c. solidos instanti requirebat
et infra. Unde quoniam in pueris reliqui vehementer solet multum
quod in aliis provectioris etatis humane leges
dicunt se divus corrigendum. mandamus quatinus si constiterit
filium predicti H. infra XIIII. etatis sue annum
eundem excessum commisisse memoratum abbatem
moneas et compellas ut aliquotiens H. pro decem c. solidos
propter illam consuetudinem non exigat. ut ab ipso pro tali
pena requirat. Ex concilio Aurelianensi. De clerico ve-
natore.
[E]piscopum presbiterum aut diaconum. canes aut ac-
cipitres. aut huiusmodi advenandum habere non licet. quod
si quis talium personarum in hac voluntate sepius depre-
hensus fuerit. si episcopus est tribus mensibus a communione. si presbiter du-
obus. si diaconus ab omni officio suspendatur. Ex eodem.
Omnibus servis dei venationes et silvaticas vagationes
cum canibus et accipitres aut falcones interdicimus.
Ex concilio Agatensi. De clerico percussore.
[S]i in aliquo gradu clericus percussor exstiterit corripiatur
a clerico. et si non emendaverit deponatur. Gregorius
Taracensi episcopo.
[P]resentia quondam mulierem pro delictum suum contra ordi-
nem sacerdotii certa crudeliter fustibus depulisti quam
licet ex vi cum post VIII. menses decessit minime
arbitremur fuisse defunctam. quia tamen a correctione
tuum noluisti habere respectum duobus de mensibus ab
administratione missarum statuimus abstinere. Leo
III. Lucensi episcopo.
[P]resentium lator in quodam conflictu asserit se fuisse
pro parte tamen illorum qui violentiam repellebant in quo
lapides ipse proiecit. sed aliquem non percussit. quem nos
quia pro aliis illic aliqui dicuntur occisi a celebratione
missarum per biennium precepimus abstinere. cum et
qui ut alia non impedierit decursu huius temporis sin-
to ad suum cum officii exercitium admittas. Celestinus
III. [C]ommendatam litteram. et infra. Cum pro
acolitus cum quibusdam ad resistendum predonibus
arma sumpsisset in conflictu illo tres fuerunt ab
aliis vulneratum ad mortem. in tamen quod illa homi-
cidia neque sed eius vero consilio perpetrata fuerunt.
et infra. Con. t. e. iuxta quod cum predictum acolitum
ad frugem melioris vite transivisse dicatis

posuerit ipse ad subdiaconatus ordinem promoveri et
altaris ministerium exercere. Lucius iii. Cum si-
ne notum nobis etc. quia a nobis clerico volente
pluries recolimus quod .j. clericus multis coram aliis
ubi ubi quidem in depositionem officii et beneficii no
stri procedere. ipsum accusaverit sua confessione ut pe
na illius aliis timorem incutiat. ne de cetero .c.
ro. et in italia ubique promulgatum. Greg. ix.
Statuimus ut siquis contra deum et aliquem sanctorum suorum
et maxime beatam virginem linguam in blas-
phemiam proruperit relaxare presumpserit per episcopum
suum pene subdatur infrascriptis: ante fores ecclesie
dum vii. diebus dominicis presentibus ecclesie in unam
festo dum aguntur missarum sollempnia blasphe-
mie [illegible] ultimo illorum die dominico pallium
et calciamenta non habeat ligatus corrigia collum
septemque precedentibus vi. feriis in pane et vi
no et aqua. ecclesiam nullatenus ingressurus.
Quibus quoque singulis diebus tres si potest. alioquin
duos reficiat pauperes sive unum. et si nec ad
hoc ei suppetunt facultates in aliam penam alia
commutetur. Quod si renuerit recipere ac peragere
penitentiam supradictam ecclesie interdicatur ingressus.
et in obitu ecclesiastica sepultura. per quem post dictam
potestatem [illegible] sine necesse fuerit episcopi diocesa
ni adhibita contra eum blasphemus. fideles
sunt xl. solidos. alioquin xxx. sive xx. vel si
ad id non sufficiat v. sol. usualis monete pe
na mulcetur. nullam in hoc personam habi
turus. quod etiam in alia communitate statuta
ponatur. Ex canone apostolorum. De clerico ex-
communicato vel deposito ministrante vel interdicto
Si quis episcopus presbiter aut diaconus depositus iuste
pro certis criminibus ausus fuerit attrectare ministerium
sibi dudum commissum hic ab ecclesia abscidatur.
Ex conc. antiocen.
Si quis presbiter aut alius clericus fuerit degradatus
aut ab officio pro certis criminibus suspensus et ipse
per contemptum et superbiam aliquid de ministe
rio sibi interdicto agere presumpserit. et sicut ab episcopo
suo correctus incepta presumptione persistere voluerit
[illegible] excommunicetur. et quicumque eidem com-
municaverit similiter se sciat excommunicatum.

Communicent de clericis laicis ut seruandum excommuni-
catis observandum est. quod si aliquis ista omnia con
tempserit et episcopus minime emendare potuerit regis
iudicio ad requisitionem ecclesie gladio dampnetur. Alexander
iii. london. episcopo.
Clerici autem siquidem alius aut etiam de mandato ro.
pon. absolverit episcopus interdicti ut excommunicati ante
absolutionem divina officia celebrarunt nisi
monitionem sine dilatione receperint perpetue depositi
onis sententiam [illegible] mancipetur.
Item toletano archiepiscopo.
Latores presentium intimaverunt quod cum ipsi et
multi alii presbiteri interdicti ut excommunicati fuerint divi
na presumpserunt officia celebrare etc. et c. et in
quantum [illegible] solummodo ut pastores in hiis deliquisse
se confitentur [illegible] ab officio sacerdotali
deponas. Sed non multitudinem magnam in hoc
peccasse cognovimus eos qui magis culpabiles esse con-
stiterit perpetua depositione condempnes. et alios qui
non tantum deliquerunt ab officio ad tempus suspendas et
omnibus penitentiam secundum discretionem tibi a deo datam iniun
gas. Innocen. iii. capitulo Ybripol.
Illud autem in beato petro etc. [illegible]
[illegible] episcopi licentia non solum non obtenta sed
nec etiam postulata ecclesiam illam [illegible]
pol. ecclesiam occupavit etc. Unde magdeburgensi
episcopo dedimus in mandatis ut cum factum ipsum
non possit [illegible] illis non esse notorium nisi
dictus episcopus infra xx. dies [illegible] ecclesie admi
nistratione cessaret eum excommunicatum publice nun
tiaret quod idem magdeburgensis studuit adim
plere etc. Ipse vero episcopus in nostra presentia
constitutus et si suum recognosceret et confiteretur
excessum et non iudicium sed misericordiam postula
ret. hoc tamen inter alia in sua excusatione proposuit quod
cum dictus magdeburgensis non esset ordinarius
iudex eius. non credidit quod monitione non premis
sa auctoritate delegata posset procedere contra ipsum. aut sen
tentiam in eum aliquam promulgare. Unde cum autem
factum [illegible] nisi post litteras ab eo aliquas
acceperit peccare non credidit si divina officia
quemcumque sollempniter celebravit. presertim cum
ei non nisi per famam de sententia contra eum prolata con-

staret etc. Licet autem in hoc nequiverit omnino
culpabilis extitisse. quia tamen in dubiis via est tutior
eligenda. et si relata in eum sententia dubitaret. de
buerat tamen potius abstinere quam sacramenta ecclesiastica
pertractare. Illud autem quod sepe venire divina
officia fecit. postquam se a nobis excommunicatum noverat celebrans
et communioni fidelium se ingessit [illegible]
eum fecisse credimus quam pro eo cum sub sententia pe
riculose non debuerit [illegible] et excommunicato non vita
re multo magis quam non vitari [illegible]
non vitare sicut cum [illegible] sit excommunicatus sine
delicto non potest. sed cum ex aliis peccatur sine suo
delicto potest non vitari etc. Cum eo misericorditer facien
tes penam quam canon hiis qui post excommunicationem
divina presumpserint officia celebrare ut se cele
brationi ingessit divinorum ei non duximus in
fligendam. Item bituricensi archiepiscopo.
[illegible] etc. presbiteros autem et alios clericos qui
pro suis excessibus aut nexibus [illegible] canonice i
nodati presumpserint ut presumunt officia cele
brare divina rationabiliter poteris omnibus beneficiis ecclesiasticis
spoliare. Item decano et preposito coloniensi.
Postulasti per sedem apostolicam edoceri etc. consilium vestrum
et sciatis quod cum excommunicatis communicant
non debet clericus excommunicatione maiori innodatus ecclesi-
[illegible] offerri non possunt [illegible]
retinere. nisi forsitan cum eis fuerint [illegible]
[illegible] cum ipsi non fuerint canonice [illegible]
tum. Illi vero qui sciente [illegible]
[illegible] a beneficiorum collatione
suspendi donec super hoc veniam consequi mere-
antur. ut puniantur in hoc in quo deliquisse pre
sumpserunt. Consuluisti preterea quid puniri de-
beant clerici. monachi vel moniales etc. [illegible]
[illegible] qui [illegible] sententiam in locis
suppositis [illegible] presumpserunt [illegible] et ad
huc [illegible] divina officia celebrare. [illegible]
[illegible] excommunicatione innodatum. ad hoc
[illegible] qui talia presumpserint sunt
ecclesiasticis beneficiis spoliandi. Monachi vero [illegible]
[illegible] monasteriis ad peragendam pe
nitentiam [illegible]. Item decano et [illegible]
pictaviensi et magistro p. canonico petragoricensi.

Proposuit magister p. clericus episcopi tusculani [illegible]
[illegible] legationis fungeretur officio quondam de
lemovicensi [illegible] ut eorum ec-
clesiam [illegible] clericorum [illegible]
[illegible] magistro eodem [illegible]
petragoricensis. Ipse vero lemovicensem [illegible]
canonicos monuit ut illos recipere [illegible]
et [illegible] maxime cum [illegible] v. [illegible]
[illegible] ecclesie ordinarie [illegible] quibus
post [illegible] et [illegible] [illegible]
non [illegible] de [illegible] lemovicensi [illegible]
[illegible] eosdem clericos investivit etc. Cum a
dictus magister et lemovicensi [illegible] in nostra
fuissent presentia constituti et acta [illegible]
fecimus diligenter per [illegible] [illegible]
quod lemovicensis episcopus [illegible] annis [illegible] quam idem ma
gister investitus fuerit clericos et burgenses castelle
[illegible] et eundem p. nominatum quem [illegible]
[illegible] et fautorem vinculo excommunicationis [illegible]
[illegible] vero magister p. [illegible] etc.
episcopus [illegible] et eorum fautores tam clericos
quam laycos lemovicensis excommunicationis sententiam [illegible]. Eos tamen
per tres annos absolutos antequam dictus magister fu
erit investitus. etc. quod idem episcopus dicto magistro
communicavit. [illegible] etc. Cum
vero [illegible] magister investitus fuerit [illegible]
[illegible] episcopo [illegible] excommunicatum [illegible]
[illegible] non [illegible] cum [illegible] absolu
tione et communione dicti episcopi fuerit facta [illegible]
per dictum legatum [illegible] magistro [illegible]
tum est per diffinitivam sententiam duximus [illegible]
Greg. ix. [illegible] canonicis [illegible].
Apostolice sedis etc. [illegible] suspensionis signati
celebrastis divina. vos reddit ignorantia [illegible]
bit excusatos. cum si forte ignorantia crassa et
supina aut erronea fuerit [illegible] dispensationis
gratiam exigatis. eam vobis de benignitate apostolica in
dulgemus. Item.
Si celebrat minori excommunicatione ligatus licet gra
viter peccet. nullius notam irregularitatis in
currit [illegible] eligere prohibetur [illegible] ecclesie [illegible]
nonis [illegible]. Si tamen scienter talis [illegible]

fuerit: cuius est electio irritanda. pro quo ad dilapi
tionem eorum eligitur. a quorum perceptione alienis patri-
e privatus. Percepit autem conferendo ecclesiastica sacra
menta. Et ab eo collata virtutis non carent effectu
cum non videatur a collatione et perceptione sacramentorum
qui in sola consistit perceptione remotus. dum modo non in
contemptum ecclesiastice discipline videlicet contra prohibitionem
superioris communioni excommunicatorum participare se in
gesserit. in quo casu est anathematis sententia. Ormi
nensi episcopo. De non ordinato ministrante.
Siquis temptaverit autem aliquod divinum officium exer-
cere non ordinatus per temeritatem abiciatur de ecclesia et
numquam ordinetur. Urbanus. iii. legionensi episcopo.
Ex litteris tue fraternitatis innotuit quod. I. diaconum cum non
imposuisses ei manum missarum celebrationem u-
surpare presumpsit. et I. con. t. Remus quod ad
sacerdotis officium non potuit promoveri. a diaconatus
tu quoque biennio vel triennio propria maneat pena
sacerdotii suspensus; de residuo autem misericorditer agatur
cum eo. ne sustentatione privatus ad seculum ne
gotia redeatur. Ut autem securius et possis hanc
mandatum facere de agentia propria diligenter circa eum
curam non desinas exhibere. Salubrius autem
absque dubio providebitur si ad regularem vitam
se duxerit transferendum. Innocentius. iii. elon
ucensi episcopo. De clerico psallente promoto.
Tue litteris continebant quod licet ex relatione quorundam
receperis. P. presbiterum diaconatus ordine pretermisso se
fecit ad sacerdotii ordinem promoveri. ipse tamen quoque et te-
secreto confessus se penitus nescire si res taliter se ha-
bet. Set ex quo boni viri hoc asserebant mirus
alius sua ante conscius credebant assertioni eorum eo quod
tempore quo ordines inferiores suscepit infra an
nos discretionis fuerat constitutus. et I. contentum
quod condignam penitentiam presbiteri negligentia minis-
gens eidem. qua parte quia non intelligit veritatem
quod factum esse nesciatur ipsum in diaconum ordi-
nare permittimus. et sic de mandato eundem ministra-
re permittas in ordine sacerdotis. Alexander. iii.
lugonensi episcopo. De eo qui furtive ordinem sus-
Veniens ad nos. P. nobis exposuit se furtive cepit
tive diaconatus ordinem suscepisse. Unde R.
quod si non fuit arte vel ab aliquo archidiaconorum vel

prelatorum tuorum sub anathemate interminatione
prohibitus. tu quoque impenitentiam ipsius ad tale totale of-
ficium condigna satisfactione imposita nisi alia im
pediant pro arbitrio tuo dispenses. Si vero interminata-
tio anathematis super hoc facta est. moneas eum ut in
aliquo monasterio seu canonica habitum suscipiat
regularem. cum ex quo in habitu illo aliquo tempore
fuerit laudabiliter conversatus potes misericorditer pro-
videre. Alioquin nullatenus concedimus eum ad sa-
cerdotale ordinem promoveri. Celestinus. iii.
Cum. H. lator presentium sic nobis sua confessione mon
stravit ad suam ordinationis completam ac-
cessisset. iuxta consuetudinem patrie sue. iiii. minores
ordines contulisti. quibus non contemptus subdiaco-
natum temerario ausu recepit. quia vero idem
clericus in hoc sed multum excessit. mandamus quatenus cum in
minoribus dumtaxat ordinibus celebrare permit-
tas. Si vero domum religionis intravit et vita et
mores eius vis exegerunt abbas si voluerit in aliis
potest ordinibus dispensare. Item.
Innotuit nobis quod. G. clericus et alii duo de dioc-
t. ad. G. quondam. segusinum episcopum ut ordines ab
eo reciperent accesserunt. cumque ab eodem episcopo excom-
municationis sententia fuisset inhibitum. ne quis se ad
duos ordines suscipiendos ingereret. predicti cleri-
ci nichilominus subdiaconatus et diaconatus ordinem
clandestine susceperunt. et I. consul. t. t. Remus quod
ordinati in susceptis ordinibus de iuris rigore
ministrare non debent. Verum si ad religionem
aliquam voluerint se transferre. et peracta penitentia pro
arbitrio tuo eis iniuncta ibidem fuerint conversati
poteris tecum cum eis pocius de misericordia dis-
pensare. ut promotionem susceptorum ordinum exe-
cutione leventur. Alexander. iii. De excessibus prelatorum
Pervenit ad audientiam nostram et subditorum.
et I. cum autem priores quos filios et fratres benigne de-
beant debeant caritate fovere. mandamus quatenus in eos tallias
et exactiones indebitas exercere nullatenus presumant
nec decetero irrationabiliter gravare. vel inhoneste.
tractare. eosdem aut sine iudicio capituli suspende-
re vel eorum ecclesias interdicto subicere attemptetis. neque
duas ecclesias quarum unam sufficere videbitis permit-
tatis illos tenere. nec aliquem excommunicante sine ordine

163

iudiciario presumatis. Si etiam pro certo quod sibi ti-
mores de vobis tantum audivimus nisi provenerint prorsum
tis excessibus vos taliter puniemus quod timore pene
vestre ceteri a similibus abstinebunt. Item cantuariensi
Ad hec quoniam episcopus plures ecclesias ad consuetudinem et obsequio
archidiaconorum liberas constituunt et immunes propter quod red-
ditus diminuitur eorum. mandamus quatenus factum episcopi super hoc
corrigas et emendes. et iam provideas quod prefatis archidiaconis
consuetudines quas prius in ecclesiis suorum archidiaconatuum re-
tinent plenarie consequentur. et illis debitam reveren-
tiam exhibeant et honorem. Item exoniensi episcopo.
Ad aures nostras pervenit. quod quidam archidiaconi tui se
in ecclesias que in suis archidiaconatibus vacant. auctoritate pro-
pria intrudere non verentur. et I. mandamus quatenus eos qui taliter ecclesias
occupaverint vel occupatas detinent ad eas dimittendas
ex. cen. compellas et easdem ecclesias de personis ydoneis or-
dinans prefatos archidiaconos pro tanta presumptione
debita curas animadversione punire. Urbanus. lateranensi
libri. et I. Quecumque illa in continentia quod contra naturam est
propter quam ira dei venit in filios diffidentie. et V. civita-
tes igne consumpsit deprehensi fuerint laborare si
clerici fuerint deiciantur a clero vel ad agendam penitentiam
in monasteriis detrudantur. Si laici excommunicationi subdantur et
a cetu fidelium fiant penitus alieni. Item.
Sane si episcopi aliquod ab abbatibus preter debitam obedien-
tiam et libertate ordinis a predecessoribus nostris et a nobis
indulti exegerunt libertatem sit abbatibus auctoritate apostolica quod
petitur denegare. Idem norwicensi episcopo.
Illud est de vicariis qui personis fide et sacramento
obligati sunt duximus statuendum. quod si per-
tinacio falso assumentes contra personas se erexerint et super
hoc in iure confessi fuerint vel convicti. decreto interdicto
ecclesiastico absque dubio excommunicatione vel alteri admittatur.
Clemens tercius.
Cum ad quorundam et I. Ita deque dis. n. ap. auctoritate con-
cedimus ut si eorum plani numerum evectionis tempore
in laterani concilio constitutum cum ecclesias visitant exce-
dere forte presumpserint. et prelatis procurationes exegerint
liberum sit vobis auctoritate apostolica denegare. et si propter hoc in eccle-
sias vel clericos aliquam sententiam promulgaverint ipsam
decernimus non tenere. Celestinus. iii. faustino episcopo.
Sicut unire episcopatus atque potestati subicere aliene
ad summum pontificem pertinere dinoscitur ita episcopi est ecclesias

sue diocesis unire et subiectio earundem. cumque
et prior grandi monasterium suum quod est intra dioc.
et de tuo debent ordinari consensu monasterio de ac
ceratio tuo assensu minime requisito subiecerit
sive univerit quod fecit de inconsulto et licet aucto-
ritate si esse iustum fuit infirmare. non obstante
assensu ut confirmatione quam metropolitanum interposuit
se proponunt cum inchoatum sui suffraganei ab-
que ipsius assensu non debeat aliquid contra constitutiones ca-
nonicas attemptare. nos quoque id decrevimus irri-
tandum. Innocentius. iii. archiepiscopo sancti andree apostoli.
Nam sic grave crimen incestus cum maleficio
cum gravat. nullius sanctimonio igitur. Accepimus
sane. quod cum. R. de scotorum. P. filiam suam cuiusdam
I. nomine tradiderit in uxorem. P. diaconi non eni-
buit postea contra se mulierem prefatam carnaliter co-
gnovisse. Unde factum est quod vir ad predictam eam re-
mittere cui se fuerat maritaliter copulatam. utroque
mandamus quatenus si est constiterit de premissis appellatione cessante prefatum di-
cum ab officio et beneficio suspendens non sponsas
compellens virum ut uxorem suam recipiat et
quia sic iustum est officium coniugale maritale. De
episcopo et priore et abbati de tileto visitationibus lombardie.
Ex litteris vestris accepimus. quod cum ad albigalensem
ecclesiam una cum pisano archiepiscopo. tunc episcopo vercellensi
accessissetis visitationis officium impleturi al-
bigalensis episcopus intra terminos quae proposita fuerant contra ipsum ore
proprio est confessus quod cum quandam in villa quadam ad ei
uvis detentum speciantem infirmaret de furto et id
illud inficiaretur omnino offerens quod candentis ferri
iudicio se purgaret. et ut suspendio puniretur.
si defecerit in eorum. dictus episcopus requisivit an dicere
quod super hoc videretur eidem. et cum vicem petisset
ut diceret sic fur ipse diceret. ferrum candens
nupti presentia episcopi est allatum. quod cum accepisset
fur ille combustus est. Unde iudex pavefactus quod
super hoc videretur consulit episcopum memoratum. quia si iuret
quod si fur sic evaderet malum esset. quia quia affirmet
se in libris talibus usum fuisse auctoris quibus est cla-
mor propter omnes dicunt malum est si sic evaserit ipse
nimis. et sic episcopus et iudex villam ipsam cum mul-
titudine fuit aggressus unde presentia predictus
fur est suspensus propter quod ipsum cum litteris

uiis ad se. ap. destinasse. Et idem iudex suspicio
posuit coram nob. ñ litteras uias uidimus. licet d
se nob illas asser presentasse. quin imo statim
cum des archiepo ad ap. se. accessit. qui nos prius
rei serie plenarie indicauit. idem epus auten
discessit presentia z pquisitus nõ potuit inueni
ri. nos aut qz idem epus nõ solum inuidiam
contentus fuit. uim z iniuris suspensio gra
uit noscitur deliquisse. cum hijs nõ tñ auctore
presumit uim z sententiam exhibuit corporalem.
ipm indignum alterius munisstio reputam
cum g pontificale officium siue altaris mi
nistio nõ ualeat adimpli. m. q. ut epatui
cedat maturis cum de. alioqn ipm absolutã
eccliã amouentes. faciatis eidem p electione
canonica de pastore ydonea puideri. archiepo. z
maioris monasterij. z sci uic. abbib; turon.

Inter dil. f. z p. canonicos pictauien. super
centoria pictauien ecce qstione suborta uidelz af
serente succentoriam ipam se p pictauien ca
torem atque eius donatio pertinebat canoni
ce assecutum z j. Nos g attestationib; utriusq;
ptis inspectis inuenimus ee pbatum eundem p.
publicum aleatorem ee ac usurarium mani
festum. utpote qui. xi. den. p xij. mutuaret
in libro. Vñ licet ad palliandi eiusdem presump
tionis excessum proposuit qd hoc fecerit iuxt gal
licorum ofuetudinem clericorum qua fere clia uniui
si mutuant sic emere z ludunt. nos tñ qui
ex officij nrõ debito uelles hi extirpare. propo
nimus atq; lucros uolupruosos occasione quorũ
aliquando cantabitis ymagine ad delusio
dimouisinanam deueniunt penitus impr
bamus excusationem predictam q p puam confue
tudinem q corruptela dicenda e palliare studio
lam reputantes. cum in istis magis plecti
bilis sit offensa p quos ad execucionis execu
tiones in culpis delinquit aucte usurpare quod
etia eund. p. de succentoria factum ee digno
scit. p indignitate z uilitate ipi duximus ir
ritandum cum pdonis illud; z indignis pro
te dignitatis priuare non debeant uix legiti
mas canones. (p certa ... o presentium. B. ∫u

Lit manifeste pbatum qd de consciã iudicum
ultima clausula inserta nõ fuerat in litteris co
runde sic in ipsor depositionib; exprimitur eu
dem z j. Vn pars alia pponebat. qd cum p dcp
.B. scienter usus fuit litteris sic falsatis debebat
tamq falsarius omo repelli. Vnde nos attenden
tes qd z si ostaret qd dicta clausula littis sil
lis fuisset apposita post osciam iudicum. quia
tñ fides nob facta non fuit qd dictus .B. illã
clausulam apposuit ut putauit ut ab alio
poneretur. ut z qd scienter usus fuit littis sic fal
satis. ab hi falsitatis obiectu eund duximus
absoluendum. maxime cum postq hoc s obi
tum fuit presumit in eis z j. Cum g p depo
sitiones duor testium nob ostium q. collatio p.
facta fuisset. qq p indignitate eidem me
riut repbari. collationem pmodum. B. fcã
irritam decreuimus z inanem. Cura uero
cantor ad inconstans se huit in hoc facto
ut pma donatione nẽ replicata secundam faceret
attemptauit. z dignum sit ut in eo quis pu
niatur in quo iusius e deliquisse. in hoc eius
duximus uarietatis inconstantiã puniendã
ut in pcedendi succentoriã ipam hac uice
nullam hãt facultatem. psentium uob auct
mandamus q. eande auctor nra suffulti ydo p
nee assignetis. Idem i occit gnali.

Accedentib; ad nos de diuisis mundi finib;
epõr qrelis intelleximus graues z grandes
quorundam abbatum excessus qui suis finib; nõ
contenti manus ad ea q sunt epalis dignita
tis extendunt. de causis matrimonialib; cognoscendo
i iungendo pñias. pubicas cocedendo z indulgen
tias litteras z similia presumendo. Vn contingit
interdum qd uilescat epalis auctoritas apd multos
Volentes g in hijs z epor dignitati z abbatũ
puidere saluti. presenti decreto firmiter prohibem
nequis abbatum ad talia se presumat extende
re. si pprium uoluit piculum euitare. nisi
forsan qsq eor spali concessioe ut alia cã legi
tima sup hi ualeat se tueri. Honor. iij. ep.
tr. sce pudentiane pbro card uicario nro.

Dilectus filius iohes pbr exposuit q rectores frm
tatis urbis ipsum ad reuelandum fures. et
sup q dam furto d tamq sacerdoti fuerat reuela
tum. ut ad satisfaciendum ex tñ dampnum
passo artare nitentes uidentur nisi aliquam pre
missor efficeret talium sentiam inducere. Cu ig
pniciosum esset p dictum pbrm d talibus confessione
reuelare. ac cogi ad id qd nõ rapuit exsoluen
dum. dis. d. m. q. p dictos rectores coram te co
uocatis inungatis eisdem. ut a memorata
pbri sup gravamine penitus conquiescant. d
pposito. R. z j. archid suession.

Cum inter dil. f. abbatissa iotren. nob insinuatum ex
titit. qd cum pbri z clica iotren. eccie melden
dioc nõ ofueuint pprium hre sigillum. si tñ
unum corp sit in qd capitulum appellet. nichilominus
d uoluntate ipi. q ipor caput e z patrona si
gillum hre contendunt. z j. dis. u. m. q. si ub
ostitit ita ee dictis pbris z clicis auctor nrã i
hibeatis expsse ne presumant ut de nouo fa
bricare sigillum. ut uti eo si forte nouiter sue
rit fabricatum. Idem abbatam sci albi aur
chan de amona z pposito camerac.

Grauem z dolore non uacuam z j. dis. u. m
q. si uob ostiuit archi semel z seco a sedem hoã
gij presum. ac debitam reuerentiam epm suum
ee dñum denegasse l isto seculari. deposuisse
q eum sup reb; spualib; qd. aut tam inuaso
ri epi z fautor ei cum oplicib; suis cum ut osi
lium pbuisse. ipm tamq inobt puctum aba
biam eccia pcesso absolutos. facientes bñficia
sua p sonis ydoneis p illos ad quos donatio pti
net assignari. Greg. ix. uniusis eccar platis.

Nimis iniqua z j. Cum religiosi uiri abnega
tes salubre securipõs elegerint in paupertate xpo
paupi ad placitum famulari tamq nichil ha
bentes z oia possidentes. ñ desunt psliq; tam
eccar plati q alij qui ceca cupiditate seducti
pprie audiciam filiorum deputantes qcqd paue
ris studium pietatis elargitur. ecclesiam ipor malis
pluribus inquietant. Volunt nãq; d reglam a se.
ap. approbatam. z sui ordinis instituta ipos in
uitis eor confessioes audire. ac eis iniunge pe
nitentias. z eucharistiã exhibere si uolunt ũ co

Vpus xpi in eorum oratorijs reseruetur. z fres
ipor defunctos apd eccias suas sepelliri opellunt
z illor exequias celebrari. z siqs decedentium
fratrum alibi q in suis eccijs eligit sepulturam
si mus pmo ad eccias suas deferri cogunt ut ob
latio suis usib; cedat. ñ sustinentes eos hre
campanam ut cimiterium y benedictum cas
tñ eplib; pmittunt ipos celebrare diuina. uo
lunt quoq; in domib; eorum ctum num sacerdo
tum frm. z laicor ñ nõ cereor lampadarum.
z ornamentor p sua uoluntate curare. ac resi
duum cereor qui nouiter apponuntur exigunt ab
eisdem. ñ pmittunt. ut noui sacerdotes eoz a
libi q in eccijs suis celebrent pmas missas co
nichilominus opellentes ut in eccijs diuites mis
sis quas in suis locis z altarib; celebrant obla
tioes ad eos eoz recipiant. z fratres eoz eas ce
lebrant missar sollepma intra domor suar
ambitum p ea sciolum deuocioe donat. ab
ipis extorquere oblationis noie contendunt. qd
i eisdem tam in ornamentis altaris q in libris ecclesi
as absolute offertur: uindicant pretium uiri
sio. Quocirca m. q. uniuersi z singuli a p notam
grauaminib; desistatis subditos uros ab hi arti
compescendo. de uniuisis eccar platis.

Nimis prava z j. cum quam uiri religiosi ut
putã fres pdicatores z minores q eor ordine z
reglam se. ap. nosci approbasse in arcissima
paupertate domino famulent. pliq; plati z a
lij eos ad sinodos suas cogunt accedere. ac suis
constitutionib; subiacere. ñ hijs etiam capitula
z sententia uiolare fratrum pphijs corrigendis fac
uuos se comunant. studentes uniuersa fratrum
tam ab eor ministris z custodib; exigentes.
eis ãq; ut tam ei cuntes q intra cum eis pro
fessionales ueniant cum leui cã manentes. expelle
suam ammittant in diuisiones ipor. z eor ipm si
b; comminantes eos de locis i qb; dño famulant.
fatiguunt amouere nisi eis obediant in oib; supra
dictis. ad hi ne fres ad honorabiles ciuitates
z uillas sibi religiose ac honeste ualeant commora
ri apostolis deuote uocari accede audeant inhi
bentes tam iacentes fres q receptatores

eorum presumunt ex communi sententiam promulgare. ab eis in decimis fructibus decimas. vel non debebant sibi de utrisque eorundem contendunt restitui ex concessione asserentes quod illi fratres memorati in de ab aliis habitatoribus proventus aliquos solverent: et ut ipsi se [illegible] eisdem ministros et custodes volunt preficere pro sue arbitrio voluntatis. Quocirca mandamus quatenus universis et singulis a prenotatis [illegible] subditos [illegible] abbati et conventui exposcentes. Item archiepiscopo Beneventano.

Tanta est clamor [illegible] ad consultationem per episcopum [illegible] tam consimilium non potest in memoriam non venire. quoniam in nos et ecclesiam Romanam derelinquere despexit petri claves et [illegible] potestatem. [illegible] in [illegible] sententiam quam fulminat ab ultimo tempore inviolatam [illegible] induerit alios in eo compulit in sua [illegible] inducere monitis et [illegible] adversus [illegible] ad violationem interdicti sententiam nulla potest [illegible] amittere bonorum [illegible] patrimonium dignitatibus prebendis et beneficiis spoliatis cogere intolerabiliter exulare eo fines in hac parte [illegible] non absque presumptione temeritatis [illegible] episcopus [illegible] presumpsit [illegible] licet autem memoratus episcopus in manibus [illegible] voluntate nolentes [illegible] qui sententiam [illegible] non [illegible] in tenuitate [illegible] violare ac [illegible] dignitates prebendas et beneficia aliorum qui [illegible] ad [illegible] eis [illegible] spoliare [illegible] ecclesiasticam [illegible] presumptionis in exemplum. [illegible] est institutione [illegible] collatione prebendarum beneficiorum ac dignitatum presumptas [illegible] episcopum et [illegible] seu [illegible] sententias in [illegible] hac [illegible] ne plures alios per [illegible] violatione eiusdem [illegible] et [illegible] non ubi magis [illegible] ubi est [illegible] interdictum [illegible] omnibus [illegible] episcopus [illegible] beneficia prebendas et dignitates [illegible] non solum ab [illegible] ipsis prebendis et dignitatibus [illegible] ab aliis beneficiis si qua optinent et [illegible] auctoris [illegible] presumptionis [illegible] quam omnes alios qui presentium interdictum [illegible] violare [illegible]

les quoque in personas et res prelatorum canonicorum prelatorum et clericorum manus temerarias extendere [illegible] ad [illegible] novum opus [illegible] proventus [illegible] si opus [illegible] Lucius. iii. Paduano episcopo.

Intelleximus novi operis nunciatione.

[illegible] et clericos de [illegible] super capella quam in preiudicium [illegible] ecclesie de [illegible] construere [illegible] et. Cum ita non sit leges non [illegible] clericos [illegible] canonum principum constitutionibus adiuvamur. [illegible] diligenter [illegible] quod post denunciationem novi operis sive iure sive iniuria aliquod construatur legalibus [illegible] constitutionibus demoliri. et quia nulli ecclesie in preiudicium est [illegible] construenda [illegible] non [illegible] Innocentius. iii. [illegible] archiepiscopo.

Cum ex iniuncto et [illegible] quod pro edificatione est [illegible] ecclesia [illegible] post novi operis nunciationem [illegible] demoliri. eo non obstante [illegible] absens [illegible] causam [illegible] legitima [illegible] opus novum fuerat nunciatum. ante re[illegible] edificavit [illegible] actio [illegible] quoque de [illegible] canonicas. et [illegible] ad [illegible] ecclesiam pertinentibus; ante ut [illegible] pristinum revocaretis [illegible] absolutos [illegible] non teneat [illegible] sub [illegible] decrevimus [illegible]

Super eo quod [illegible] qui omnia [illegible] labores [illegible] non dubitaverunt [illegible] non [illegible] respice ingravie [illegible] saltem [illegible] tam gravi scandalo [illegible] non cessabit [illegible] dicere [illegible] quod licet opera illa que sine mortali peccato omitti non possunt [illegible] scandalo [illegible]

tanto committi que sine mortali peccato omitti non possunt. ab hiis autem que sine mortali peccato omitti possunt parcendum et desinendum est propter scandalo tollendo cessandum. et eis est pro vitando scandalo insistendum. Unde apostolus si scandalizat frater non comedam carnem in eternum. et dominus in evangelio contra eos qui scandalum prestant maxime ut mergatur illi per quem scandalum venit et cetera. et licet maior scandalum sit vitandum in tandum est scandalum pusillorum iuxta testimonium veritatis. qui scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt et cetera. Sinus [illegible] hiis [illegible] imponatur [illegible] rebellio [illegible] obedientie [illegible] expiari. Honorius iij.

Significantibus canonicis [illegible] nobis innotuit quod cum super eo quod [illegible] in quadam platea ecclesie sue eis prohibentibus [illegible] edificabat preiudicium et gravamen [illegible] coram officiali [illegible] archiepiscopo [illegible] eis [illegible] ventibus; in [illegible] platea preiudicium et platea ad suam ecclesiam pertinere. ac petentibus ut [illegible] obstante quod dictus [illegible] cautione de moli[illegible] officialis [illegible] prelibati [illegible] officialis [illegible] plurimos eorum ad [illegible] hac [illegible] item [illegible] ad [illegible] officialis [illegible] revocata [illegible] non admissis [illegible] appellantes et cetera. [illegible] si est [illegible] revocatio [illegible] ap. [illegible] et cetera. Gregorius ix.

Si cui opus novum denunciasse [illegible] non obstante cautione que offertur [illegible] de opere destruendo si non iure edificatum [illegible] tenetur [illegible] prestare [illegible] preiudicium [illegible] volente. Leo papa.

Episcopalia gubernacula non nisi maioribus [illegible] et [illegible] committenda; [illegible] ne honor [illegible] excellentiori committi [illegible] vilescat. Gregorius p. subdiacono.

Sicut in ecclesiis laicorum privilegia [illegible]

luminis. [illegible] prohibentibus nobis [illegible] volumus [illegible] resistere. Violentos itaque la[illegible] non contra legem [illegible] legi [illegible] subsidium. [illegible] iij. in concilio lateranensi.

Cum et plantare sacram religionem et plantatam fovere modis omnibus debeamus. [illegible] exequimur quod [illegible] tam sunt. et corrigere quod profectum virtutis impediunt [illegible] nobis [illegible] fratrum [illegible] et coepiscoporum nostrorum [illegible] comperimus quod fratres templi et hospitalis et alii religiosi indulta [illegible] ab apostolica sede privilegia excedentes contra episcopalem auctoritatem [illegible] presumunt. quod et scandalum [illegible] et [illegible] periculum animarum. [illegible] ecclesias [illegible] de manu laicorum sine consensu episcoporum tam illos quam [illegible] alios religiosos recipere prohibemus. [illegible] Excommunicatos [illegible] et nominatim interdictos tam ab illis quam ab aliis omnibus [illegible] episcoporum sententiam statuimus evitandos.

In ecclesiis non sibi [illegible] pleno iure non [illegible] instituendos presbyteros episcopis representent. ut eis de plebis cura respondeant [illegible] rebus [illegible] exhibeant competentem. Institutos [illegible] in consultis episcopis non audeant removere. [illegible] si templarii vel hospitalarii ad ecclesiam venerint interdictam non nisi semel in anno ad ecclesiasticum officium admittantur. nec tunc ibi sepeliant corpora defunctorum.

De confratribus hoc statuimus. ut si non se predictis fratribus omnino reddiderint. [illegible] suis [illegible] remanendum. [illegible] sua nullatenus [illegible] potestate suas [illegible] alios [illegible] suos [illegible] plus fuerint [illegible] cohibendi. [illegible] autem de predictis fratribus dictum est ab aliis quoque religiosis qui presumptione sua episcoporum preripiunt iura [illegible] canonicas eorum sententias et tenorem privilegiorum [illegible] venire presumunt. precipimus observari. [illegible] institutum hoc venerint [illegible] ista presumpserint subiaceant interdicto. et quod [illegible] irritum habeatur. Item archiepiscopis et episcopis ad quos [illegible] pervenerint.

...st. sit. fratres hospitalis Ierosolimitani ... ut
o questione monstratur quod nos eis de malefacto-
ribus suis iustitiam facere non uultis. privilegia
ipsorum respicere contempnentes et infra. precepto sta-
tuimus quod nos concessa uobis privilegia decerimus (?) ubi-
mus cum ecclesie Romane sepultis attentius obvia-
re minime timeatis. Item eadem archiepiscopo.

Ad hec et infra. contumaciam quod hospitalariis supplica-
uit siquis in ecclesia excommunicatur defunctos in eorum ce-
meteriis ecclesiarum sepeliri. eos esse cum uita euitant que
si facere noluerint. cum hoc de hiis qui in excommuni-
catione defuncti esse constiterit exequuntur. Item ab-
bati et monachis sancti Andree. cisterciensis ordinis.

Ex tenore quod habetis in parrochia canonicorum
de planco per .xx. annos eis decimas persol-
uistis easque decetero integre persoluatis. licet
e privilegiorum Romane ecclesie beneficio subnixi cistercien-
sis ordinis fiunt quod de laboribus suis nullas deci-
mas persoluere debeant. de privilegio tamen indul-
to tanto tempore uobis detraxisse uoluistis cum liber-
tum sit unicuique suo iuri renuntiare. eoque
nunc non potestis uos in hac parte tueri. Item
Ambianensi episcopo.

Porro quamuis templariis et hospitalariis mul-
ta sint libertatis prerogatiua donata non du-
bitamus quam aliam liberius faciunt in locis in
quibus autem quam preuenissent ad eos fuerint subiecta
quod totum contra iustitiam privilegiorum suorum ple-
nius aduertere potes. et sic quod in uenis intra
que fines. Sic et eos uolumus privilegiorum suo-
rum conseruare tenorem quod eorum metas transgre-
di minime uideatur. Item Alexander ... apostolice sedis legato.

Recepimus litteras quas de ecclesiis censualibus
direxisti. certum diligentiam tuam uolumus no-
tare quod licet non omnes qui specialiter beati petri uineas
existunt annuatim apostolice sedi censum exsoluunt
tamen non omnes censuales ab episcoporum subiectione liberi
et immunes existentes sunt quam ecclesie privilegia
et ipsorum tenorem diligenter attendendus. ut si
fuerint deprehensum. quod ecclesia que censum soluit
specialiter beati petri uineas existit et ad indicium
percepte libertatis censum annuum conferunt.
non immerito poterit specialis prerogatiua gaudere.

Si uero ad indicium protectionis census
persoluitur. non ex hoc iuri diocesani episcopi aliquo
uidetur esse subtractum. Item.

Sane et infra. reuerentissime et indignum aliquid
contra auctoritatem presumere. quod Romana ecclesia alicui clerico
inspecta singularibus uoluit beneficiis indul-
gere. Celestinus iij. Abulensi episcopo.

Attendentibus litteris certificati asserentes. uti templa-
riis. hospitalariis et aliis oratoria in domibus
suis habentibus liceat campanas in eis ponere
pulsareque pulsare. Respondemus autem consultationi tue
quod non licet eis hoc agere quam potius per sedem apostolicam
... concessum sit ut ita sint suis
uite contentum quod iustitiam non impediant aliorum.
Innocentius iij. archiepiscopo Lugdunensi.

Tua nos tenor edocuit litterarum quod fratres hospi-
talis sancti Iohannis laycos et illiteratos mittunt
pro elemosinis colligendis et infra. Cum in quadam
ecclesia baptismali eis ab decessore tuo collata
quam eorum pertinens uicarium sacerdotem pro-
fanam eciam sanguinis effusione fedasset. usque ad
reconciliationem diuina ibidem interdixisset offi-
cia celebrari. fratres nichilominus ipsi inter diuina of-
ficia celebrantur. alios uero presbiteros ab officio suspe-
sos per episcopos suos. item cum sint laici ad offi-
cia restitunt ecclesiastica. quidam preterea qui cum
uxoribus suis in domibus propriis commorantur. eo
quod eis de suis aliquid conferunt annuatim. u-
ti etiam ab eis compati contendunt. ut aliquibus sub
legem fratrem de se libere abiectis uere minime
teneantur. Unde privilegium meretur amit-
tere. qui permissa sibi abutitur potestate. fraternitati tue mandamus
quatenus siquos clericos aut laycos a dictis fratribus pro col-
ligendis elemosinis cruce falso signatos
inueneris hiis aliquibus ipsos missos esse constiterit per
totam prouinciam tuam excommunicationis offitium
indicas. inuisos si layci fuerint excommunicatos nuncie-
ne precellas. si clerici ab officio beneficioque suspen-
das. nullo prorsus privilegio beneficio uel appellatione
preualente. eos uero quos in predicta ecclesia lege
diocesana subiecta post interdictum tuum
diuina celebrasse cognoueris. eadem pena suspe-
sionis inuoluens in ea donec reconciliatam

fuerit officia non permittas celebrari diuina pres-
biteros et suspensos ab episcopis suis et per sententias suas
ab officia restitutos in eadem sententia suspensio-
nis reducas. Illos uero qui se ad predictum aliis sic ...
fore proposita eis asserunt non teneri. nolumus
excusari quin eos ad predictum sub apostolice sedis in
pedimento compellas. Item abbati et conuen-
tui sancti petri eugubini.

Cum olim coram nobis apud presentium constituti et
tu fili abbas privilegium lucii pape nobis prese-
tans postulaueris innouari pro ecclesia eorum
eugubini episcopi hoc in suum preiudicium redu-
dare. non sint effectui mancipatum et infra. de
quo et per sententiam episcopi procuratoribus in nostra presentia con-
stitutis per basilicae xij apostolorum presbitero cardinali
dedimus in mandatis ut super assertione
ac detentione privilegiorum testes reciperet quos
duceret producendos. qui fideliter redegit in
scriptis depositiones x testium uniuersorumque
depositionibus publicatis dicti procuratores
ad producendos testes per quos inductos apud
aduersa repellerent inducias postularunt
quas sub eo tenore illis duximus concedendas
ut apostolice sedi apostolice sedis presentarent quam uellent ubi bonus
presumptionis pars aduersa subiret et infra. Nos uero
tam per depositiones testium quam assertiones quorundam
fratrum uestrorum liquido cognoscentes talem dicti pr-
iuilegii fuisse tenorem quod uestrum cenobium
uestrum nullo mediante ad Romanam ecclesiam pertineret
et quod non liceret alicui episcopo eidem monasterio et
eius ecclesiis excommunicare uel interdicere. ut fratres illic
domino fuientes a diuinum potestate liberi Romane ecclesie
libertatis gratia potirentur. et quod nullam in eis iurisdic-
tionem dictus episcopus habebit. illud etiam attendentes
quod cum tu fili abbas tempore Celestini pape nostri predecessoris ad nostram
presentiam accessisses tempore inspectis ecclesie tue
privilegiis te licet excommunicatus ab eugubino
episcopo diceretis tamquam non ligatum admisit ad
osculum quod presumimus non fecisse nisi mona-
sterium uestrum cognouisset ad Romanam ecclesiam specialiter per-
tinere. decernimus privilegium illud lucii pape
quod sine reprehensione bulle ante uel littere
apparebit quam fuit nobis ostensum illius fu-

isse tenoris cuius per depositiones testium et assertio-
nes fratrum uestrorum noscitur extitisse. Item can-
tuariensi electo et abbati sancti edmundi.

Ex parte abbatisse ac sororum iotrensis ecclesie gene-
re uiuentium. quod meldensis episcopus commissionis
occasione cuiusdam ad iudices delegatos obtente
in qua nulla mentio habebatur de ipsarum priuileg-
iis quam illas et earum ecclesie clericum et populum iotrensem ad
apostolicam sedem nullo mediante spectare declarant.
Sed ipse non erat ignarus eas incepit grauiter
molestare obedientiam ab ipsis clero et populo
iotrensi subiectionem omnimodam requirendo et infra.
Unde cum iudices ipsas ualde grauarent ad
apostolicam sedem nuntium conuolarunt et infra. Sed iudices
apostolice non deferentes nec singularem sedis opera-
tientes earum in abbatissam excommunicationis et interdic-
tum et populum iotrensem interdicti sententias protulerunt. sa-
ne cum nuntii iotrensis ecclesie presentia et alia
in nostra presentia retulisset privilegium nobis
apostolice ostenderunt per quod eciam iotrensis eccle-
sia ad Romanam ecclesiam specialiter pertinere. nos autem eosdem
nuntios pro apostolica presentiam diu detinentes
quia tamen nullus apparuit procurator legalis
qui partem defenderet aduersam privilegium
apostolice sedis ecclesie iotrensis concessum duximus innouan-
dum. ita tamen ut per innouationem ipsi eidem
ecclesie non plus iuris accrescat quam per privilegia
predecessorum nostrorum optinuit. cum per hoc non
nouum ei concedere sed antiquum ius conserua-
re uelimus. Item columbiensi episcopo.

Cum olim pro questiones quas adversus priorem et cano-
nicos monasterii sancte crucis haberes per quas
ad audientiam nostram fuerat appellatum moram
fecisses longiorem. quia pro parte aduersa nullus appa-
ruit responsalis. eisdem certum terminum du-
ximus prefigendum in quo uenientes ut
inniterentur super priuilegiis omnibus et libertatibus quam ad eos
pertinent uel ab eis quam in columbiensi episcopo se ha-
bere dicebant. et super aliis questionibus ad ui...
eos a columbiensi ecclesia interpetitis diffin-
itiuam sententiam reciperent et infra. Nuntium autem
utriusque partis licet coram dilectis filiis ... de al-
cobatia et de ... abbatibus et ... monacho

Alcobatie quibus causis prius delegatam questionem ac postea super quodam alio questionem duxerit ac pro-
bandum etc. Iudices autem sufficienter actum
esse de his credentes monasterium sancte crucis in ex-
pensis quas pro questionum eorum occasione negoti-
orum ... fecisse taxaverunt. in firma-
mentum sua sententia libertatis quam dictus G. Colim-
briensis episcopus contulerat monasterio sancte crucis canonico-
rum assensu per quoddam regis exorto per
tota quia idem G. predecessor tuus fuerat cano-
nicus regularis et duo milia marabitinorum
que acquisierat in episcopatu iam prioris monasterio
dederat memorato. ipsum adrestitutionem eorum
iudices condempnaverunt. insuper ecclesie Colimbriensis
monasterium preter episcopi Colimbriensis assensum pro-
auctoritate similiter quia pars sancte crucis non per ...
... non defensione alia probationibus quam se fuerunt
obstantiam iudicaverunt invius Colimbriensem ecclesiam
fructibus medii temporis revocari etc. Verum pro
curator monasterii proposuit sententiam non tenere
quod si alias in sententia memoratam tamen quia tamen
monasterium fuit in defensum nec exhibita
fuerunt coram eis privilegia libertatis. ne de-
lictum procuratoris in dampnum ecclesie redundare
debebat ad exhibitionem privilegiorum suorum ad-
mitti. quod de consensu de solita benignitate sedis apostolice
postulavit. Nos ergo attendentes quod eadem pri-
vilegia non solummodo pro libertate monasterii facie-
bant. sed exprimebant ius nostrum et ecclesie Romane. iusti-
tiam iudicantes ne in nos monasterii lesio redun-
daret. ad privilegia exhibenda partem ei ...
duximus admittendam etc. Distinguentes
itaque inter libertatem per predictum episcopum ecclesie ipsi con-
cessam et libertatem quam ei longe ante tempora pre-
dicti episcopi apostolica sedes indulsit. quia nobis constitit exor-
tam fuisse in episcopi concessione canonicorum assensu
et concessionis paginam in aliquo loco habuisse
rasuras. et subscriptiones singulas fuisse singulis
subscribentium manibus annotatas. scriptum
autem quod nobis exhibitum fuerat non rasuram pre-
tenderet. non esse variis subscriptionum manibus va-
riatum. sed a primo ad ultimum eadem manu
conscriptum libertatem a dicto episcopo concessam irritam

decrevimus et inanem. super hoc sententiam delega-
torum iudicum confirmantes. Cetera vero eiusdem
agnovimus ex privilegiis antiquis predecessorum
nostrorum ecclesie sancte crucis libertatis privilegium indul-
sisse. et quod ea ... decem diu fuerat libertate.
que aliis ... concessa ... prescripsit libertatem ei a predecessoribus
nostris indultam. auctoritate apostolica confirma-
mus. etc. super hoc silentium imponentes. pro decano
in nullo sententie delegatorum iudicum derogamus cum
ipsi de hac non cognoverint libertate. etc. Cumque
libertatem a predecessoribus nostris indultam monasterio
no confirmemus ad ius possessionis que est eiusdem
libertatis monasterium decrevimus non teneri. non
derogantes iudicibus delegatis quibus libertatis
privilegia non fuerant presentata. In ecclesiis autem
latam a predictis iudicibus sententiam per Colimbriensem
ecclesiam confirmamus. Item episcopo et magistro
G. Lomovicensi.

Ex tenoribus ad presentiam nostram abbatis et conven-
tus Naugiacensis ... et templariorum
decorum ex altera partibus provenientes mona-
chi proposuit quod cum decimas terre de Carto-
le diu quiete possederint antequam ad templa-
rios dominium pervenisset et post templarii eas
acquisierit predictas decimas eorum per XL annos
et amplius possedisset pacifice. nunc eis ipsas
subtrahere non verentur etc. Dis. ... que S.
Abbas et monachi sufficienter ostendunt quod a
templariis decimas de terris predictis per XL annos
continue perceperunt sine lite. vos ad prestandas ipsas
templarios compellatis. cum enim tantorum
tempore ... inclusa privilegia decimas solvunt ei
renuntiasse tacite presumuntur quia si ...
defecerunt. aliquorum impetratione templarios ab-
solvatis. ipsis super hoc silentium imponentes.
Item episcopo Lingonensi.

Cum capella ducis Burgundie gaudet dicatur ...
privilegio. quod nullus archiepiscopus vel episcopus in personas
canonicorum eiusdem capelle suspensionis aut in-
terdicti sententias audeat promulgare. quam capelle
supradicte canonici qui parrochiales ecclesias ...
occasione privilegii prelibati. in hiis et quasi universis
dictio ad te pertinent in ... se dicunt exemptos.

Verum quia Iuramentumque gravantur mediam contemp-
tus correctionem recusant et sine subiacere. Quo-
circa mandamus quatinus inquantum exempti sunt eiusdem
nostre capelle apostolicis privilegiis deferas reverenter. Si
in quantum non procalium ecclesiarum ut alias ...
nostre etiam respicere dinoscuntur officium tui debitum
in eosdem libere prosequaris. Item abbati et fra-
tribus Euashamensis cenobii.

Ex ore sedentis in throno procedit gladius bis a-
cutus quia ex ore Romani pontificis rectissima debet exi-
re sententia. quam iustitiam nulli pateat scientibus
unicuique quod suum est. Cumque inter vos ... Vigor-
niensem episcopum super monasterii vestri subiectione ac libertate
controversia verteretur monasterii vestri procurator propo-
suit quod idem monasterium ab ipsa sui fundatione
liberum extitit et exemptum. ad hoc probandum
privilegium predecessorum nostrorum inducens Constan-
tini unum et aliud Alexandri. non indulge-
ntias Cle. et Cel. ... usum continuum a longis
retro temporibus per depositiones testium ostendere nitba-
tur etc. Postea imposuit ... quidam contra pre-
dictum per quod idem cenobium ut ad iurisdic-
tionem episcopi pertinere videtur quod abbas eiusdem primum
locum post Vigorniensem presulem semper optineat.
Sed cum locum primum optinere non possit in generali
concilio vel in provinciali quia absonum esset ut
abbas primus post illum super alios episcopos reside-
ret relinquitur quod locum illum in episcopali syno-
do intelligatur habere. quia tenetur ad synodum episcopa-
lem accedere. ac per hoc ipsi statuta recipere ac ser-
vare. Intulit vero alterius partis quoddam aliud con-
tinet per quod dictus episcopus in eodem cenobio iuris-
dictionem suam et si non in omnibus in quibusdam tamen
retinuisse videtur cum in illo dicatur. Vigorniensi episcopo a-
fratribus eiusdem loci aliquid iniuste non exigatur:
Set hiis tamen contentus permaneant que predecessores
eorum a suis antecessoribus sine contradictione ...
percepisse. Unde constat quod ab ipsis episcopis aliquid de iu-
re exhibere tenentur. Nos ergo hiis et aliis diligenter au-
ditis cum antea ... parte sit probata presertim ...
fundatur duximus. sic Euashamense cenobium li-
berum est in capite tamquam aliquis iurisdicti-
one prelati exemptum et soli ecclesie Romane subiec-
tum tutela tamen ipsius continenti ...
reservata. In membris autem que non plantatur exempta
dictio episcopo ipsum subiacere decrevimus. propter quod abbas
ad synodum eius debet accedere. primumque locum
post Vigorniensem episcopum optineat. propriis que ... ...
exemptis idem abbas tenetur Vigorniensi episcopo exhibere
reverentiam obsequium et honorem quibus Vigor-
niensis episcopus ... parentem exhibitus debet manere contentus.
Item Auson episcopo.

Ex parte tua fuit questionum ... clerici et laici qui
terras precationis ostendunt. in quibus pro se fuit
ex nomine cum omnibus rebus suis sub apostolica pro-
tectione consistere declarant. a iurisdictione dicte episcopi sunt
exempti. Nos autem taliter ... quod per litteras
huiusmodi aliquorum suorum prelatorum minime subtrahuntur.
Item Elyensi episcopo.

Pastoralis officii etc. Interrogasti utrum viri reli-
giosi quibus a sede apostolica est indultum ut ecclesias su-
as in propriis usus possint convertere decedentibus personis
earum liceat auctoritate propria possessionem earumdem intra-
re. vel dicte ... sint potius inducendi. ad
quod respondemus. quod nisi forte in indulgentia summi
pontificis id contineatur expressum. a suo episcopo in con-
sultu inpossessionem ipsarum eis non est licitum intro-
ire. quia per indulgentiam huiusmodi epsicopali iuri non cre-
dimus derogari. Item episcopo et C. ...

Pecunias per sedem apostolicam edocti utrum cum predictos
templarios civitatis vestre generali supponitis interdic-
to eisdem non servantibus vos illud tenemini
observare. ad quod duximus respondendum quod illis ne-
cesse vobis non prebet licentiam excedendi. Sed si
predicti hospitalarii vel templarii privilegiorum
suorum fines excesserint violando temere interdicti
que per illos fuerat promulgatum ne utantur de a-
liorum fletu risu. nos in penam presumptionis il-
lorum concessum ipsi violaverint interdictum de nostra
licentia celebrentis. Item.

Quoniam per confessionem constat partis adverse quod ne-
phesimus episcopus capellanus pergit ecclesia sancti Blasii de
Flagen credimus quod non obstante illo capi-
tulo privilegii quod monasterio est indultum ut nul-
lus episcopus ecclesias utroque iure illi subiectas interdicto
supponere. ut monachum seu clericum eidem mona-

stem fundare ut ex communicare psumat p
fatus eps possit interdicere dictam ecclam et ex
communicare monachum seu clericum ut in ad
ei regim deputatum: cum absurdum dei
de sit sentiendum. quod illud capitulum in
telligendum est ut de monachis aut clericis
in ipso monasterio pmanentibus. ut ad eccas deth
natis. utroque iure e subiectas. Item arcepo
lunden ap. se. le.

Quia etiam et j. Quesiuisti utrum monachi omi
bus ordinum priuilegium p decessoribus nris sup ecclesiis de
cimis retinendis in dubium extendere ualeant
ad possessiones acquisitas. et pmodum acquirendas
Sup quo tale damus responsum quod si decimas illa
rum remissio sedis exierit sin canonicas sancio
nes. p decessore nris in dessinite decimas epa
les monasterio remittendo cum nichil excepit
et postmodum excepisse ac in[illegible] plenissima
sit in psumo absentia n tollat una eadem
fratis clauso unic censeri. uel[illegible] ut n so
lum de decimis possessionum illius temporis et fu
turi. Idem in concil gnali.

Antiqua patriarchalium sedium priuilegia re
nouantes. sca uniuersali synodo approbante
sancimus ut post ro. ec. que disponente dno su
per omes alias ordinarie potestatis optinet principatum
utpote mater uniuersorum xpi fidelium et magistra
constantinopolitana primum alexandrina
secundum antiochena tercium et ierosolimitana quartum lo
cum optineant. seruata cuilibet pia dignita
te. ita quod postquam antistites earum a ro. pon. recepe
rint pallium. quod est plenitudinis officii pon
tificalis insigne prestito sibi fidelitatis et obedien
tie iuramento licenter ipsis suffraganeis pallium
largiantur recipientes pse pfessionem canonicam
et pro ro. ec. sponsionem obedientie ab eisdem.
Dominice uo crucis uexillum ante se fam
aut uaq deferri. nisi in urbe ro. et ubicumque
summus pon. psens extiterit aut ei legatus utens
insigne ap. dignitatis. In omnibus aut puinciis eo
rum iurisdictioni subiectis ad eos cum necesse
fuerit puocetur saluis ap. ad se. ap. in[illegible]
quibus est ab omnibus humiliter deferendum. de in[illegible].

Ut priuilegia que quibusdam religiosis ro. con
cessit ec. pmaneant in concussa quedam in
eisdem duximus declaranda. ne uniuersa ta
ne intellecta pirahant ad abusum ppter quod possit
merito reuocari. qr priuilegium meretur amit
tere qui pmissa sibi abutitur potestate. Sane
quibusdam regularibus ap. se. indulsit ut hiis qui
fraternitatem eorum assumpserunt si forte eccle
ad quas pertinent a diuinis officiis fuerint interdic
te. ipsosque mori contingerit sepultura eccle non
negetur. nisi excoicati uel noiatim fuerint in
terdicti. suos quoque confres quos eccarum plati apud
ecclas suas n pmittunt sepeliri. nisi excoicati
uel interdicti fuerint noiatim ipsi ad ecclas suas
deferunt tumulandos. [illegible] aut de illis confratribus in
telligimus qui uel adhuc manentes in seculo
eorum ordini fuerint oblati mutato habitu se
cularium. uel eis qui sua bona dederunt inter
uiuos retento sibi quamdiu seculo uixerint usu
fructu. qui tamen sepeliantur apud ipsorum regulari
um uel aliorum non interdictas ecclas in quibus elegerit
sepulturam ne si de quibuslibet ipsorum fraterni
tatem assumentibus fuerit intellectum peruolan
tibus deuarijs annuatim sibi collatis dissol
uatur pariter et uilescat eccle disciplina
etiam tamen et ipsi remissionem optineant ab ap.
sede concessam. Illud etiam quod hiis regularibus est indul
tum. ut aliquis fratrum suorum qui ab eis missi fuerint
ad recipiendas fraternitates siue collectas in quibuslibet
ciuitatem castellum uel uicum aduenerint si
forte locus ille a diuinis officiis sit interdictus
in eorum iocundo aduentu semel in anno aperiantur
ecce. ut exclusis excoicatis diuina ibi officia
celebrentur. sic uolumus intelligi. quod in eadem
ciuitate aut castro uel uilla una tamen eccla
eiusdem ordinis fratribus semel ut dictum est apera
tur in anno. quia licet pluraliter dictum sit quod lete
do aduentu ecce aperiantur non tamen ad ecclas eius
dem loci diuisim sed predictorum locorum numeri
satis referendum est intellectum. ne si hoc modo sin
gulas eiusdem loci uisitarent ecclas nimium in
superadditum contemptum sententiam interdicti. qui contra declara
tiones presentes quicquid usurpare psumpserit.

grauis subiacebit ultioni. Item in eodem.

Quod non nullis est religiosis indultum ut sacro
rum pontificalium officiorum ad eps extendentes eee
dimus ut cum eee terre interdictum fuerit excoi
catis et interdictis exclusis possint quibusdam ianuis
clausis suppressa uoce et non pulsatis campanis
diuina celebrare officia. nisi et hoc ipsum eis su
erit interdictum. Sed hoc illis concedimus qui
causam aliquam non prestiterint interdicto. si quoque sen
ulas ingesserint tale dispendium admiqui
dispendium pirahentes. Honorius iij. arci
epis et epis in quorum dioc monasteria et priorat
cluniacensium monasteria subiecta consistunt.

Quanto amplius et j. Sane dilectus filius abbas et
conuentus cluniacensis grauem nobis querimoniam
optulerunt. quod quamquam uestri et uestrorum officiales
cum in eos et sui ordinis monachos non possint
excoicationis et interdicti pferre sentencias. ex quod super hec
ap. se. priuilegiis sint muniti. in eos qui mo
liuntur immolentissimus uel accurrunt in firmis
eorum quod uendendo seu emendo aut alias
eis communicant sentencias pferunt memoratas
et sic aplicorum priuilegiorum non uim et potentiam.
sed sola illa seruantes dictioribus maledictos quod
tantum in excommunicant clamen eis alios comu
nicare ni sinunt. ex quo illud et eueniunt in con
ueniens ut ipsi monachi quantum ad hoc ui
dicerentur uel dicto uiderunt et qui excommunicos
in pdictis maiore excoicatonis incurrunt quasi et
excoicatis coicando fuerint incursuri. Uo
lentes igitur hiis crebris ad nos clamoribus iam
plata tamen subdissimulatione nam sitire.
uobis uniuersis et singulis et quatenus huius sentias in tra
uiem priuilegiorum mdorum decreto non feratis
ex si super hoc ad nos deinceps clamor ascende
rit non poteritis conuenientibus oculis pertransi
re. quin priuilegiorum ipsorum sententias in
seueritate debita castigemus. Item. v. con
dam angliorum regine illustri.

Ex parte tua fuit ppositum quod non nulli brita
ni quos n ordinatos n tonsura clericos pferet
[illegible] tue iurisdictioni subiectis regentes
cum deprehendimus in aliquibus [illegible] suis

Ut tuam iurisdictionem eludant et debitam
porcionem declinent euadant. assumunt seu in
resumunt tonsuram aliquam seu habitum cleri
calem. licet aut ppter layeos a dominis habeantur.
Nec igitur tonsura uel habitum sic resumpto mali
tia foueatur. sed tuam iurisdictionem excedentes in iud
relinquentes qui sine tonsura et habitu in clerico
do fuerint deprehensi committere duximus tole
randum. cum maliciis hominum indulgeri
non debeat sed potius obuiari. Item.

Sup specula et j. Sane licet sca eccla legum
secularium non respuat famulatum quod equitatis
et iustitie uestigia imitantur. qui tamen in francia
et in multis puinciis layci romanorum imperatorum
legibus n utantur et occurrant raro ecclesiastice cau
se tales quod non possint statutis canonicis ex
pediri. ut plenius sacre pagine insistatur et j.
firmiter interdicimus et districtius inhibemus ne ipa
risius uel in ciuitatibus seu aliis locis uicinis
quisquam docere uel audire ius ciuile psumat et
qui contra fecerit n solum a causarum patrociniis interim
excludatur. uerum et p episcopum loci excoicationis uinculo
innodetur. Item epo sacricen.

Quia intentionis nre et j. Cum innouatio
n ius nouum conferat nec in tollat uetus
te uos scire uolumus in quo ipse im
petrate innouationis cognoscentes exclusi
se. Sed in nullum p hoc intendimus ius
alias eidem monasterio optentum pueditum
gnari. Item.

Ex hiis que ad cultum diuinum faciunt dinoscitur
tur non maligna sed benigna esse pro in
spectio facienda. Unde nuncium ospectum
quod cum fratribus pdicatoribus et minoribus e
xistimas indulgendum. ut liceat eis fuit
sine processibus iuris pdictis cum altari
uiatico missas celebrare. quamquam deuotus fili
te inspectum indulgentiam nostram inuitam
asserant quod p eam pdicti fres pro platorum as
sensum sacere hoc non possint. ppter quod eos ce
lebrare iux indulgentiam ap. n pmittunt.
Cum aut nichil eis conferret memorata indul
gentia sine qua id platis annuentibus licet

eisdem. f. c. iii. q. interpretatione huiusmodi receptum dicitur tam ab aliis qui iure parrochiali proveniunt, pro se abstineant, donantes eis licentiam celebrandi. Alioquin non differas publicare. Unde quod clerici fratres aliqui ex indulgentia nostra videantur indebite gravamen conferri. Greg. ix. maioris ecclesie et ciuitatis decano et archid. Lincolnien.

Dilectum nostrum priorem et conventum de Butele ex parte una et Johannem et moniales de Campesse ex altera super decimis lite mota. Et infra. De consilio fratrum decrevimus iam dictos priorem et conventum super decimis novalium in quarum erant possessione tempore illo quo indulgentie apostolice impetrate fuerunt a prefatis monialibus de decimis novalium non solvendis non debere per eas non facientes de hoc aliquam mentionem prejudicium gravari. Item.

Dictum sic fratribus privilegiatis firmitate recepta nolunt et de vinibus capitulis et decime. Unde quidem clerici huius fratres molestam in domibus suis fecerunt et compellere per eos ad dictam iuratam utroque pro soluenda. Item capitulo Arelaten.

Consultationi vestre breviter respondemus quod tua deque non cedat memoria quod aliquando culta fuisse redacta per religiosos viros novitatem ad culturam opere tuo debes quo admonitione de non solvendis decimis novalium iure censeri. Cum alias summarum indulgentiam de novalibus plus eis dispendii quam utilitatis afferre.

De Sexto [?] tribunali. De purgatione canonica. Rubrica.

Obiit homo ut ingenuus huiusmodo accusatur. Cum negaverit, si fidelem eum esse sciunt, cum xii. ingenuis se expurgaverit. Si autem antea deprehensus fuerit in furto aut periurio aut falso testimonio, non admittatur ad iusiurandum. Sed et sic qui ingenuus non est purgando iudicetur. Ex concil. Agathen.

Si quis presbyter negligens vite sue plurimis exemplis mala de se suspicari permiserit, ipse ab episcopo in conventu seu banno canonicis astrictus infamiam eis patefecerit, et quia accusatores certos eis defuerint admoveantur primo secrete ab episcopo decani suis duobus vel tribus testibus, et si non emendaverit episcopus eum publice increpatione admone-

at. Si vero nec sic se correxerit, ab officio suspendatur usque ad condignam satisfactionem, ne per fidelium vero scandalum patiatur. Ex conc. Meldensi.

Monachi silvaticis vel insuper accusentur et manifeste detegi non valuerint erga regulam sue opinionis malam famam canonice purgare cogantur. Ex eodem.

Si quis de gradu ecclesiastico raptoribus aliterve suspicatum se consensorem vel inventorem manifeste prehendetur, ab ipso gradu repelletur; et si intersimulatis gravibus suspicionibus fuerit per vulsatus canonice se expurget. Innoc. iii. Aquileiensi patriarche et Mantuano episcopo.

Inveniens quem in terminis episcopus de symonia impetitus fuerit vos latere non credimus. Sed accusatores septem assistentes testes sine forma canonum producere nequiverint, quod etiam latet per presbytero pro decretis pro iiii. modiis frumenti et iii. communem fratrem nostrum consilio iudicamus ut tertia manu sui ordinis et quorundam abbatum et religiosorum sacerdotum de supradicta symonia debeant se purgare. Porro purgationis tenor erit huiusmodi episcopus iurabit primum super sancta Dei evangelia quod pro ecclesia sancti Petri presbyterum pro data non ipse per se nec per interpositam personam nec aliquis pro eo se sciente pretium recepit. Deinde purgatores super sancta Dei evangelia iurabunt quod ipsi credunt eum verum iurasse. Alex. iii.

Vos inter alios et infra. Quia nos consulere voluit utrum episcopus parrochianum suum ad purgationem cogere possit cum non Respondemus quod si de aliquo crimine publice laboret infamia, accusatore et testibus deficientibus ad purgationem est per ipsum episcopum compellendus, nisi forte super ipso ad superiorem iudicem duxerit appellandum. Sane si appellaverit, eidem apparebit iudicio ad cuius examen causam voluerit per appellationem transferre. Item Genuensi electo.

Cum P. manconella presbyter et infra. Purgatores illius honestatis et opinionis esse volumus quod verisimile sit eos nolle amore vel odio seu optentu pecunie deierare. Si autem

probi non appareant, necesse est ut eius quem purgare debent vitam et conversationem agnoscant. Deficiente vero purgatione, omni officio et beneficio ecclesiastico privare poteris, precavens quod si quis purgatores in sua volunt purgatione assistere, nullam eis malivolentiam vel indignationem ostendas, nec eos impedias ut ab aliis quominus vere impediri permittas. Lucius iii.

Ex tuarum intelleximus litterarum continentia quod cum H. presbyterum quia infamabatur de homicidio a sacerdotali officio suspendisses, postmodum T. ad litteras tulit iniectum, quibus apparuit eum iudicio aque frigide suam innocentiam purgavisse, et episcopum eum suis litteris absolvisse. Quia vero peregrina iudicia sunt inhibita, purgatione quam prestitit sufficere non putantes, mandamus quatinus si accusatores idonei non apparuerint, ut eum vi. aut quinta manu sui ordinis sine expediri congruus per purgationem canonicam innocentiam suam ostenderet, et iniungas quam cum prestiterit suspensionem sine difficultate relaxes, et eum testimonio boni annuntians ab infamia homicidii nullius contradictione appellatione obstante absoluas. Item Wintoniensi episcopo.

Constitutus in presentia nostra P. diaconus et infra. Preterea illud nobis non modicam admirationem induxit, quod purgationem oblatam accipere noluisti, nisi prius expressisses nomina singulorum qui dictum P. purgare volebant, et donationibus et certis circumstantiis prius inquireres diligenter, tamquam certos ordinatores facturus unam sic discussos ordinantes. Sane in purgationibus faciendis eum satis sit illis quibus purgatio exhibetur vitam, sciam, conscientiam et opinionem iurare, quod purgandus a crimine sit immunis, ut quod bonum exhibuit iniunctum si purgatores ab ecclesia tollerent, et sint bone fame in suis ordinibus ministrantes, non in iudicio perhenne condempnari, pro dubio sunt absque ulli intra gine admittendi. Innoc. iii. Senonensi archiepiscopo.

Inter sollicitudines nostras illa debet esse precipua ut capiamus vulpeculas et infra. Licet ergo ecclesiastica constitutio tamen usque ad purgationem canonicam doceat

suspendendos, quia tamen eum in alterius ecclesiae procurationem invenimus suspendisti, nolumus improbare, si illud et improbavimus. Quod licet contra eum nullus accusator legitimus appareret, ex officio tamen fama publica deferente voluisti plenius inquirere veritatem, attendens autem vulgatam infamiam, grave scandalum et vehementem suspitionem contra ipsum dictis obortam, quod de necessitate velamen facere sive velint eum per eorum quibus ei esset purgatio indicenda, et suantes et mollientes rigorem purgationem ei xiiii. manu sui ordinis duxeris indicendam, ipsum ergo ad te remittentes, ut sic purgetur ubi noscitur infamatus, mandamus quatinus accitis remensis et parisiensis episcopis indictam ei purgationem accipias, ita tamen ut qui ad eius purgationem possint comprobantur sint fide catholici et vita probati, qui conversationem et vitam ipsius non tantum modo tempore noverint quam transacto. Purgatione vero recepta beneficium ei restituere non postponas. In penam autem familiaritatis illius quam cum hereticis scienter habuisse dinoscitur, eum ab officio volumus manere suspensum, donec scandalum sopiatur, ita tamen ut publice familiaritatem hereticorum abiuret. Precipias etiam distincte ut in ipsorum et aliis nullis communicatus perimatur, et prohibeat fidem catholicam ac confirmet et detestetur hereticam pravitatem. Sic deinceps vitam suam bonis adornans operibus ut infamia convertatur in famam, et ob scandalum et suspitio de catholicorum mentibus deleatur. Quod si forsan in purgatione defecerit, eum ecclesiastice discipline mucrone percellas, et ab officio et beneficio depositum ad agendam penitentiam in arctum monasterium detrudere non omittas. Item abbati sancti Dionysii et priori sancti Martini.

Cum dilectus et infra. Illud autem vos attendere volumus et mandamus, ut tales ad purgationem admittantur personae, que vite sint et honeste. Item.

Cum in iuventute sua et infra. Quamvis pater filium quem diligit corripit, nos quoque dilecto episcopo per litteras nostras ad maiorem cautelam iniungimus ut ab illius familiaritate cessando taliter se habeat quod sinistra de ipso suspicio non possit haberi.

Sꝫ inimicus homo reſcriptum litteratum ſub
ripiens apud regem ⁊ regni magnates ipſum ne
quiter publicauit. ut ſic deſſet amplius infa
famari. Vn nos tantam eius ſceleris nequitiam
attendentes licet pulſari ſuſpicionis multociens
ꝯ eum. nunquam tamen ab his ipſum potuimus con
uinci. Sacrites quod dictum ſcandale ſequitur nil
[illegible]. Vn̄ uiſo item epiſcopo ad ſingulum metropolim
eorum poſtulantis. eam ſuper ipſius poſtulatione ad
[illegible] ut promotionem ipſius ſcandali im
pediretur. [illegible] cur lonẽs reac
cenderet ſicut noſtri. Vn quam petrator ipſi
de [illegible] annorum ſuorum qui ſuper hoc bonum
zelum habebamus ſet non ſecundum ſcientiam cepit eam
inſtantia poſtulare. quod etiam eius purgationem
[illegible] eam ſcandalum indiceret ut ſuam innocentiam
demonſtraret. eius autem poſtulantes [illegible] minus
[illegible] reputantes. petitorem ipſum abſque
pe noluimus reuocare. ⁊ infra. Cetum quia petitori
[illegible] ꝯpulſi fuimus non unus uenirẽ ſet ro
petitioni ut per nos ei purgationem
canonicam cum duobus abbatibus mandauimus
[illegible] quos ſuſpicionis perſonam [illegible]
[illegible]
[illegible] purgerent e
[illegible]
[illegible] nimimenit
purgerent [illegible] colonienſi archiepiſcopo [illegible]
[illegible]
[illegible] p
[illegible] ſe pur
gare. Item [illegible].

De teſtibus ⁊ infra. Illi uero qui ad purgandum aliquem
infamiam induxerit ſolum debent ueritatem
firmare. quod ueritatem eum credant dicere qui purgat.
Item clemens iij.

Accedens ad preſentiam noſtram [illegible]
[illegible] monſtrauit quod cum aliquis e
[illegible] quod eſſet filius ſacerdotis [illegible]
ue uoluiſti [illegible]
[illegible] ſi publice fuit nota reſpſius ⁊ de
ipſa legitime conſtare non potuit purgationem ab
ipſo recepta ipſum non differas ipſe ad ſacerdotio

L

officium promouere. ⁊ quia ſiue ſit nota deſtitutus
[illegible] impedimentis ad ſacros ordines
promouendum. Item abbati eugen. ⁊ ſcolaſ
tico [illegible].

Cum dilectus filius [illegible] presbiter ⁊ G. [illegible] [illegible]
cappellanus noſtris conſtituimus auditore. item [illegible]
[illegible] quod cum dictus presbiter [illegible]
nunc fuiſſet [illegible] infamatus. Conſtantinus epiſcopus or
dinarius iudex ei purgationem indixit. qui cum
ſe purgare nequiuiſſet ab eius [illegible] eccleſia ſua
[illegible] quas ipſe [illegible] dicitur per
uiolentiam occupaſſe. Cumque idem presbiter [illegible]
[illegible] ſanguine ſui uxorem [illegible] [illegible]
plebanum [illegible] ⁊ quoſdam alios clericos [illegible]
[illegible] ſe. ut ſi dictus presbiter ſuper crimine adulterii ⁊ inceſtus
coram ipſis ſe purgare non poſſet. ipſum pena de
bita caſtigarent. [illegible] cum [illegible]
presbiter [illegible] purgationem [illegible] abbatem memo
ratum [illegible] ipſum uxore [illegible]
[illegible] per ſuam [illegible] maxime ei
de inceſtu ⁊ adulterii crimine tamquam de noto
[illegible] eiſdem abbati ſancti galli atque illarum
eccleſiarum donatio [illegible]
[illegible] alijs [illegible]
[illegible] ⁊ infra. [illegible]
presbiter [illegible]
[illegible] cum hoc non
[illegible] ⁊ eum. [illegible] pur
gationem [illegible] conſtantienſi cum
[illegible] ⁊ infra. [illegible] ⁊ alijs [illegible] intellec
[illegible] ad [illegible] iudices impetrare
[illegible] tranſcriptum oſtenſum non
fuit coram nobis. quia tamen ex tenore relationis
[illegible] dictus petitor [illegible]
[illegible] ſuiſſe. nos [illegible]
[illegible] ordine proceſſiſſe. tam
[illegible] abbate de
[illegible] auditorem [illegible]
[illegible] relationis ipſius [illegible] repugnantia con
[illegible] ⁊ [illegible]
[illegible] notorium. [illegible]
[illegible] ut [illegible]

uiuiſſe [illegible] ⁊ tamen
[illegible] quod etiam presbiter [illegible]
[illegible] poſt ſuper
infamia [illegible] crimine canonice ſe pur
garet. cum [illegible] notorium
[illegible] purgatio. ſet
[illegible] promulgata. ⁊ infra.
[illegible] nullus apparuit legitimus accuſator
⁊ ipſum [illegible] apud bonos ⁊ graues ſuper
[illegible] criminibus [illegible] infamatum
purgationem ei canonicam indicatam non obſta
te quod coram [illegible] electo dicitur ſe purgaſſe.
eum iudicio pendente coram iudicibus de
legatis non debuit ordinariam purgationem [illegible]
infamatus. Item.

Accepimus litteras quibus intimare curaſtis quod
apoſtolico mandato ſuper indicenda purgatione
archiepiſcopo [illegible] recepto ipſum curaſtis ut de
[illegible] ad diem [illegible] conparuit coram nobis
[illegible] purgationis offerens ſub hac forma
[illegible] quod immunis erat ab illis criminibus de
quibus ſe purgare debebat. ⁊ infra. Ipſe uero ad pleni
tudinem noſtram accedens humiliter ſupplicauit
ut ſaltem ſuper purgatione in eminentia dignareur
temperare rigorem. quia non debuit aſſerere quod
[illegible] ſua numquam paſſus fuit lapſus
carnis. Porro cum alias non crederetur [illegible]
tum fuiſſe [illegible] per forte preſumimus
quod alia de causa uolebat ſubſcripta forma iura
re. uidelicet quod immunis erat ab illis criminibus
de quibus fuerat infamatus tamquam dimiſſis per
penitentiam iam eſſet immunis ab illis [illegible]
[illegible] non parue temeritatis exiſtit cum bea
tus iob dicat. ⁊ ſi ſimplex fuero hoc ipſum
ignorat anima mea. ⁊ infra. Itaque preſcriptam purgatio
nis formam ſecundum quam idem archiepiſcopus optulit ſe pur
gare [illegible] indiſcretam temeritatem
⁊ [illegible] ut [illegible]
potuit ſecundum hanc formam ſe purgare ſui ca
nonum intellectum [illegible]
[illegible] quod illa crimina [illegible]
[illegible] atque [illegible] de quibus in
famatus extitit inter ſe [illegible].

V

poſtquam ad archiepiſcopatum promotus eſt dignitatem.
⁊ cum purgatores ſic iurent quod credunt eum
[illegible]. quo ſecundum nos illum dimittatis in
pace. Alioquin ⁊ cetera. Celeſtinus iij. De purgatione uulgari.

Cum ſuſcepti regiminis. ⁊ infra. [illegible]
[illegible] apud [illegible]
duella debent [illegible] tue diſcretioni ſollici
tudini [illegible] quod [illegible]
[illegible] tollare. Innocentius iij. [illegible]
[illegible].

Significantibus [illegible] ⁊ filijs [illegible] no
uis audiuimus preſenti. quod etiam quam eos ſuper
furti crimine accuſaret cum eo [illegible]
re duellum. in quo alijs [illegible]
[illegible] quod per [illegible] ſpoletanos [illegible]
[illegible] nunc uero [illegible] apud a
lios eſt [illegible] ⁊ quod ipſi ſunt innocentes
eſt faciente [illegible] reuelatum. [illegible]
[illegible] in mandatis ut ablatam reſtituant
uniuerſa. Honorius iij.

[illegible] ad
nos [illegible] teſtimonia [illegible] quod [illegible]
⁊ alij [illegible] potare [illegible]
de aliquo crimine infamantur. [illegible]
ferri [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ⁊ a
[illegible]
[illegible] Innocentius. De dampno dato
[illegible] ⁊ [illegible] De iniurijs

[illegible] ut [illegible] ⁊ [illegible]
[illegible]
[illegible] Idem.

Si quis [illegible] ⁊ [illegible] ⁊ non [illegible]
[illegible]
[illegible] quod aut [illegible] Idem.

Si bos alienus [illegible] ⁊ [illegible]
[illegible] ⁊ non cuſtodiunt [illegible] reddet bouem
pro boue ⁊ [illegible] accipit. Item.

Si leſerit quiſpiam agrum uel uineam ⁊ dimiſerit
iumentum ſuum ut depaſcat aliena [illegible]
[illegible] reſtituet. Item.

Si ignis egressus ignis comprehenderit acervos frugum
sive stantes segetes in agris reddet dampnum
qui ignem succenderit. Ex penitentiali romano.
Si quis domum vel aream cuiuscumque incendio
voluntarie sublata vel incensa omnia restitu
at et tres annos peniteat. Honorius iii. bon. epo.
Olim sedentibus nobis epo mandavimus ut potestatem consiliari
os et pp. civitatis Florentine ad satisfaciendum
de dampnis et iniuriis irrogatis egregio et eccl.
Fesulana. cen. ec. coarctaret. Item testes huic
con. recepto. Quare nos et processu penitus revoca
to. coe Floren. qui bannum viat epm Fesulanum et
clerum et ecclesiam liberavit pro iniuria dampnum
expensas et dampna talibus occasione sequuta re
xatione iuramento premissa inutile libris usuat
moverte per dictum epm similiter duximus condempnandos.
Gregorius nonus.
In mandatis et fratrum nostrorum consilio sententia quas olim
cives Brixienses restaurationibus dampnorum illa
torum adiunxit quam pro multas causas discordias
incurrerant plurimum aggravati statuimus
dictum decreto petendo ut recipiendo impositum
restaurationes hiis adieci generaliter approbavimus et con
mavimus et iuramento et iii. Cum igitur aliud sit
dampnorum restauratio quam satisfactio expensarum
et ideo iuramento exhibito super dampnorum arti
culo intelligi non debeat quod factum expensarum
fuit comprehensum. Mandamus quatenus iuramento non obstante
predicto aut mandamus provideas quod etiam de plano co
gnitione ad expensarum satisfactionem constituat utrumque
iure discretionis arbitrium. ante sit expectetur
moderandum. Idem.
Si culpa tua datum est dampnum vel iniuria irro
gata seu aliis irrogantibus opem forte tulisti a
ut hec imperitia tua seu negligentia evenerit
iure super hiis satisfacere te oportet. nec ignoran
tia te excusat. si scire debuisti ex facto tuo in
iuriam vel similiter posse contingere vel iacturam.
Quare si animalia tua nocuisse proponas. nichilominus
ad satisfactionem teneris nisi ea dando passis dam
num vel liberare te possis. Quare tamen ad liberationem
non prosit si fera animalia vel que consueverint no
cere fuerint et quam debueras non curasti diligen

tiam adhibere. Sane licet qui occasionem
dampni dat dampnum dedisse videatur. Sed et
tamen in illo dicendum qui ut non accideret de eo
ingentibus nichil omisit. Ex concil. Tol.
Ea que frequenter prevaricatione veniunt frequenti
sententia condempnentur. Ex concil. Ebur.
Ubi invenerit presbitero episcopo ad cuius parrochiam
pertinet solvatur: tantum medietatem veritatibus;
ecclesie cui tribuat persolvat. et aliam in elemosi
nam iuste dispensat. quia nullus ei herede patrim
or vel quod quivis dominus secuturus. Alex. iii. Ca
tuariensi archiepiscopo.
Licet universis aplatum. et iii. Accepimus quod archidiacone
tren epatus porrigentibus excessibus; et cleri
puniendis aclias et laycos penam pecunia
riam exigunt: pannia et actione personis quinque
suspendunt. ecclesias interdicunt. auctoritatis dena
rios ut eos in ecclesiis cantare permittunt exige
non formidant. et alia agunt quam canonum
iuvat institutis. et de natura cupiditatis et
avaritie pbare iuvent. et iii. Mandamus quatenus archidiaconis
predictis epatus hec districtius inhibeas. et ab
in ventre presumpserint. eos ap. cel. ec. cen. compel
las. Item in concil. Turon.
Calumpniam et auctoritatem terme litigantium
condempnando in expensis et alio multiplici revue
dio sancto impellat compescat. Quam et clericis in
fluminis consilio eius promiscui perpensus. ut decreto in
pecuniariis eius victus victori in expensis co
dempnetur. nisi sententia ab absente feratur. Innoc.
iii. Metronensi archiepiscopo.
Quod in dubiis et iii. Quia non tam sacerdotes qui
gubernant naves ad pugnam quam qui pugnatores exer
cent officium. et hiis qui alios incitant ad
pugnandum consideremus peccare. De rigore ca
nonico eos credimus deponendos. Item lun
denensi archiepiscopo.
Ut discretionis prudentiam et iii. Ad illud quod ambi
guo requisisti qualiter clerici in latrocinio vel sab
us magis scelestibus deprehensi puniri debeant. Quia
quod alius ordinibus degradati detrudi debent
in arctius monasteriis ad peniam peragendam.
Idem abbati et fratribus certe feratur.

Constitutus in presentia nostra et iii. licet autem in instru
mento Laudensi episcopi ex persona fuit certa pena quam
pars contrarium non servans solveret obligatum
sive tamen utraque pars venisse contra illum ex confessi
one propria convincatur. cum et pars una sibi retinuerit
epo percussionem. et epus penitentie exegerit alias
dictum eam sicut et convenimus proposuit memoratis
utramque partem alteram decrevimus absolutam. Idem
priori sancti Frigdiani et magistro B. canonico pisano.
Super hiis de quibus nos consulere voluistis et iii.
Clericus autem qui pro qua variaverat et vacillaverit
coram nobis de mandato nostro captus est et de
tentus infamiam non incurrit. Idem ep. epo.
Statim ad nos rectores clericorum sancti formatum quamque
moniam transmisimus. quod cum tibi certum ut. xl.
libras per quoddam arbitrium condempnatum. etque pe
na. xxx. librarum apposita nisi eas solverent in
termino constituto. tandem in xxx. libris. in termino pre
solutis occasione. vii. residuarum per quasdam litteras
veritate tacita impetratas. optinuisti eos impe
sano. xxx. libris et per delegatum iudicem condem
nari. Quia igitur te non decet ut tuum pontificat
modestie oblivisci ut in honestis questibus anelan
do desideres cum aliena iactura ditari. Mandamus
quatenus vii. librarum solutione contentus super pena. xxx.
librarum memoratos rectores decetero non mo
lestes. Item.
Ad aures nostras apostolatus pervenit quod cum quidam
parrochiani tui ausu diabolico .I. Vicentinum
epm predecessorem tuum nequiter peremissent se
vitie et bestialitate quod illi auctoritatem eccam optine
bant. tempus per sententiam fuerant cum multa de
liberatione sublatam. Quia igitur maiori sunt ta
timanda ultione plectendi. nos tamen et quam sucesso
ribus tuis auctoritate ap. prohibemus. ne tempus aut
heredibus eorum bestialia pro tanto restituantur. seu de
novo eis alia quelibet conferantur. Item.
Ut sit electus sancti. p. admontes et iii. Ne in
dicta et evanescat auctoritas cum delinquentium
improbitate constitutur. Adversus excommunicatione iudicias
temere presumpserit ut superiores arbitrium
digna possit mandare ultione puniri. Idem iii. Gualt.
Cum quibusdam parrochiis ecclesie patroni et advoca

ti seu vicedomini se intendam in solentiam
erexerunt quod non solum cum vacantibus debet ec
clesiis de pastoribus providens proinde difficultatem
ingerunt et malignas. verum in depositionibus
aliisque bonis ec. propria voluntate presumunt et
quod dicendum est dicere unicam prelatorum plurium
pere non formidant. Quod quod ad defensionis
subsidium est inventum ad depressionis dispen
dium non debeat retorqueri. prohibemus expresse ne
patroni vel advocati seu vicedomini super premissis
decetero plus usurpent. quam reperiatur in iure permis
sum. et si contra presumpserint. per severitatem canonicam
districtissime compescantur. Sacri insuper approbatione
consilii approbante statuimus. quod si patroni vel ad
vocati. aut feudatarii seu vicedomini seu alii benefi
ciati alicuius ecclesie rectorem vel clericum alium ipsius
ecclesie per se vel alios occidere vel mutilare ausi ne
fando presumpserint patroni ius patronatus ad
vocati advocatiam feudatarii feudum vice
domini vicedominatum et beneficiati beneficium pe
nitus amittant. Et ne minus vindicte quam exces
sus memoria perpetuetur non solum de premissis nichil
perveniat ad heredes. sed et usque ad quartam genera
tionem posteritas talium in clericorum collegium
nullatenus admittatur ne in domibus regularium
alicuius prelationis assequatur honorem nisi cum eis
fuerit dispensatum. Honor. iii. preposito archid.
et h. canonico suessionensi.
Ex tenore capituli Lunduniensis recepimus quod quidam
comes regalis terram perplures iniuriis quas ir
rogaverat eisdem per iudices a se. ap. dele. excom
municationis vinculo fuit innodatus. verum per
duos annos et amplius inde existente per
iuri patere penitentie renuntiare. claves ecce co
tempnendo. licet igitur hii penitentia non careat
scrupulo hesitatione permutatis. volentes tamen
nobilitatem parcere comitis. supplicatis v. m.
quatenus si comes prius per commonitionem vestram non pa
ruerit plene iuri. vos ecclesiis in quibus aliquod in
habere dignoscitur ab hiis dictio absolvemus. si
celos prius quam diu in excommunicatione persistat atque sit
fidelitate dimittentes penitus absoluerat.
Calixtus papa.

De penitentiis et remissionibus.

Manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda. Alexander III. Mediolanensi archiepiscopo.

Significaverunt nobis nobiles viri P. quondam F. de M. patrem eorum, cum olim teneret Aburbe castrum inimice negavisse etc. Unde contingit quod quatuor castra de districtu Placentino et duo milia domorum destructa fuerunt, et multi homines interfecti, et alia mala ibi commissa, que longum esset per singula enarrare. Quum igitur prefatus P. deo et nimis devotioni studeat, mandamus quatenus ipsi penitentiam, iuxta quod visum fuerit, misericorditer imponatis, attendentes quod pro libertate sua et ecclesie defensione hoc fecit. Ceterum ipsis talem debetis discretionem indulgere, ut alii et ipse idem pro facilitate penitentie consuetudine nullatenus revertantur, nec aliquod salutis periculum debeant sustinere. Ex concilio Maguntino.

Qui presbyterum occiderit, XII annorum penitentia ei secundum canones imponatur etc. Convictus usque ad ultimum tempus vite sue militie cingulo careat et absque spe coniugii maneat. Item archiepiscopo Cantuariensi.

Quod autem consuluisti utrum remissiones que fiunt in dedicationibus ecclesiarum aut conferentibus ad edificationem pontium aliis prosint quam his qui eis remittentibus subsunt, hoc volumus tuam fraternitatem tenere, quod cum non a suo iudice ligari nullus valeat vel absolvi, remissiones predictas prodesse illis tantum arbitramur, quibus ut prosint proprii iudices specialiter indulserint. Item Eliensi episcopo.

Quod quidam ad confessionem de criminibus veniunt, quibus confiteri volunt se tamen asserunt abstinere non posse etc. Respondemus quod eorum confessionem recipere debes et eis de criminibus consilium exhibere; quia licet non sit vera illa penitentia, admittenda est tamen confessio eorum, et crebris et salubribus monitis est penitentia indicenda. Item Exoniensi episcopo.

Licet tam veteris quam novi testamenti pagina etc. Sunt autem illi qui aliquos clericos in pane et aqua ex iniuncta penitentia tenentur peragere, panemque vescentes non bibunt, leguminibus aut piscibus aut aliis cibariis vescantur. Si necessitas id exposcat, discretione tamen adhibita, quod vel non ad ebrietatem vel ad superfluitatem veniant. De vestimentis [illegible] sacerdotibus grecis quibus [illegible] III. legitimo animo licet uti penitentia posita sit imponen-

ta, si eam sibi postulent pro aliis excessibus iniungi. Innocentius III. [illegible] qui superpositis penitentiis ut studiosi negligentibus filii in lectis reperiuntur compulsi, ab officio altaris debent per tempus abstinere, et eis gravior quam laycis non tamen penitentia nisi [illegible] imponi. Idem ut veniat penitentia debet imponi. Cum si enormia ipsorum merita inveniantur et illud occultum fuerit, penitentia eis pro habitu penitentiali imponatur et intuitu aliorum ab ipso abstineant a celebratione misse. Innocentius III. Lugdunensi episcopo et eis qui cum ipso sunt fratribus.

Is qui ecclesiam suam etc. Ceterum cum penitentia non tam secundum quantitatem excessus quam penitentis contritionem per discretionem sacerdotis sit arbitrium moderanda, pensata qualitate personarum super fornicatione adulterio homicidio et aliis criminibus, consideratis circumstantiis omnibus et presertim devotione Lugdunensis ecclesie, competentem penitentiam delinquentibus imponatis, ut pro salute eorum videritis expedire. Item.

Apostoli autem vestigiis inherentes dicentis Lac dedi vobis potum non escam, paulatim eos instruatis in fide, confessionis formam, orationem dominicam et simbolum. Illos sollicite edocentes [illegible] corpus et sanguinem domini sacramentum tenentes, fonte baptismatis confluentes festivitatibus et in memoriis antecessorum tenentes. Item sancti Laurentii in Lucina presbytero cardinali apostolice sedis legato.

Officii nostri etc. Significasti quandam mulierem in penitentia tibi fuisse confessam, quod timens ne viri possessio devolveretur ad alios, quendam [illegible] suam peperit et sic viro eius [illegible] et vere gravidam se esse ostendens se partum suppositum alienum [illegible] maritum non vult fratri ipsius [illegible] sine dubio tute esse suam [illegible]. Quia igitur postulas edoceri utrum ei hac fraude durante sit penitentia iniungenda, respondemus quod licet mulieri que ignorante marito de adulterio prolem suscepit, quamvis id viro suo timeat confiteri, non est penitentia deneganda, ita si illi debet penitentia denegari, maxime si prolem eos intelligas alienos, ad quos timeat possessiones iure devolvi, sed competens satisfactio per discretum sacerdotem ei debet iniungi. Idem Palentino

et Burgensi episcopis et abbati de [illegible] cisterciensis ordinis.

Nova quedam nuper sunt auribus nostris intimata quod abbatisse moniales proprias benedicunt, ipsarum quoque confessiones in criminibus audiunt, et legentes evangelium presumunt publice predicare. Cum igitur absonum sit pariter et absurdum, mandamus quatenus ne id de cetero fiat curetis firmiter inhibere. Quia licet beatissima virgo Maria dignior et excellentior fuerit apostolis universis, non tamen illi sed istis dominus claves regni celorum commisit. Idem

[illegible] etc. In illo vero per quod penitentiam morientibus non negamus, viaticum in quod penitentibus exhibetur intelligi volumus, ut ipsum decedentibus denegetur. Licet autem per generale interdictum denegetur omnibus cum unctione quam ecclesiastica sepultura, concedimus tamen ex gratia ut clerici decedentes qui tamen servaverint interdictum in cimiterio ecclesie sine campanarum pulsatione et sollempnitatibus omnibus cum silentio tumulentur. Et in conventualibus ecclesiis bini et bini, ut simul tres horas canonicas valeant legere, possint quod civitate ianuis clausis, interdictis et excommunicatis exclusis, et voce ita demissa quod exterius audiri non possint, cum et regularibus sit privilegium sedis apostolice sit indultum ut cum generale interdictum terre fuerit, liceat eis ianuis clausis excommunicatis et interdictis exclusis non pulsatis campanis suppressa voce celebrare divina. Recipientibus autem signum crucis non negamus, quo minus eis obvenientia crucis et penitentia cum postulaverint iniungatur, quod et aliis peregrinis potest misericorditer indulgeri.

Item in concilio generali.

Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio sacerdoti, et iniunctam sibi penitentiam propriis studeat viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus in pascha eucharistie sacramentum, nisi forte de proprii sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum. Alioquin et vivens ab ingressu ecclesie arceatur et moriens christiana careat sepultura. Unde hoc salutare statutum frequenter in ecclesiis publicetur, ne quis

ex ignorantie cecitate velamen excusationis assumat. Si quis autem alieno sacerdoti voluerit iusta de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet et obtineat a proprio sacerdote, cum aliter ipse illum non possit solvere vel ligare. Sacerdos autem sit discretus et cautus, ut more periti medici superinfundat vinum et oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens et peccatoris circumstantias et peccati, quibus prudenter intelligat quale ei debeat prebere consilium et cuiusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum egrotum. Caveat autem omnino ne verbo aut signo aut alio quovis modo prodat aliquatenus peccatorem, sed si prudentiori consilio indiguerit, illud absque ulla expressione persone caute requirat, quoniam qui peccatum in penitentiali iudicio sibi detectum presumpserit revelare, non solum a sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam penitentiam in arctum monasterium detrudendum. Item in eodem.

Cum infirmitas corporalis nonnumquam ex peccato proveniat, dicente domino languido quem sanaverat: Vade et amplius noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat, presenti decreto statuimus et districte precipimus medicis corporum, ut cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant et inducant ut medicos advocent animarum, ut postquam fuerit infirmo de spirituali salute provisum, ad corporalis medicine remedium salubrius procedatur, cum causa cessante cesset effectus. Hoc quidem inter alia huic causam dedit edicto, quod quidam in egritudinis lecto iacentes, cum eis a medicis suadetur ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, unde facilius periculum mortis incurrunt. Si quis autem medicorum huius nostre constitutionis, postquam per prelatos locorum fuerit publicata, transgressor extiterit, tamdiu ab ingressu ecclesie arceatur donec pro transgressione huiusmodi satisfecerit competenter. Ceterum cum anima sit multo preciosior corpore, sub interminatione anathematis prohibemus ne quis medicorum pro corporali salute aliquid egroto suadeat quod in periculum anime convertatur. Item in eodem.

Cum ex eo et c. elemosinarii quos questores quorundam se alios mittendo abusiones non nullas in sua predicatione proponunt admitti nisi apostolicas uel diocesani episcopi litteras ueras exhibeant prohibemus. et tunc preter id quod in ipsis continebitur litteris nichil populo proponere permittantur formam uero quam communiter talibus apostolice sedis indulgentiam exponentibus presentibus ut secundum eam diocesani episcopi suas litteras moderentur exigere talis est. Quoniam ut ait apostolus omnes stabimus ante tribunal Christi recepturi prout in corpore gessimus siue bonum fuerit siue malum. oportet nos diem messionis extreme misericordie operibus preuenire ac eternorum intuitu seminare in terris. quod reddente domino cum multiplicato fructu recolligere debeamus in celis firmam spem fiduciamque tenentes. Quoniam qui parce seminat parce et metet. et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet uitam eternam. Cum igitur ad sustentationem fratrum et egenorum ad tale confluentium hospitale proprie non suppetant facultates. uniuersitatem uestram monemus et exortamur in domino atque in remissionem uobis iniungimus peccatorum. quatinus de bonis a deo uobis collatis pias elemosinas et grata eis caritatis subsidia erogetis ut per subuentionem uestram ipsorum inopie consulatur. et uos per hec et alia bona que domino inspirante feceritis ad eterna possitis gaudia peruenire. qui autem ad querendas elemosinas destinantur modesti sint et discreti. nec in tabernis aut aliis locis incongruis hospitentur nec inutiles faciant aut sumptuosas expensas cauentes omnino ne falsę religionis habitum gestent. Ad hec quia per indiscretas et superfluas indulgentias quas quidem ecclesiarum prelati facere non uerentur. et claues ecclesie contempnuntur. et penitentialis satisfactio eneruatur. decernimus ut cum dedicatur basilica non extendatur indulgentia ultra annum siue ab uno solo siue a pluribus episcopis dedicetur. ac deinde in anniuersario dedicationis tempore dies xl. de iniunctis penitentiis indulta remissio non excedat. et c. Huic quoque dierum numero indulgentiarum litteras precipimus moderari. que pro quibuslibet causis aliquotiens conceduntur. cum romanus pontifex qui

plenitudinem optinet potestatis hoc in talibus moderamen consueuerit obseruare. Honorius iii.

Nos postulasti certificari utrum per uiam prouinciam possis concedere remissionis litteras generales. Nos igitur tue fraternitati duximus respondendum quod per prouinciam tuam libere potes tu concedere litteras remissionis quod statutum generalis concilii non excedas. Gregorius ix.

Ne pro dilatione penitentie periculum immineat animarum permittimus episcopis et aliis superioribus. nec non minoribus prelatis exemptis. ut tam sibi quam suis subditis possint eligere prouidum et discretum qui possint eligere confessorem. Alexander iii. senonensi archiepiscopo. De sententia excommunicationis.

Super eo uero quod consilium postulasti et c. Clerici quod si clerici in puberes annos se adinuicem aut unum alterum percusserit non sunt ad apostolicam sedem mittendi. quos etas excusat. Hec etiam si sint in maiori etate ut indignatione sed leuitate iocosa se adinuicem percutere contingat. neque magistri si scolares clericos intuitu discipline uel correctionis percusserint. quia non potest in ipsis iniectio manuum uiolenta notari. Ceterum si ex odio uel deliberatione scolares uel scolastici clerici si se percusserint pro sua absolutione debent ad apostolicam sedem uenire. Item.

Monachi uero et canonici regulares quocumque modo se in claustro percusserint non sunt ad apostolicam sedem mittendi. sed secundum prouidentiam sui abbatis disciplinae subdantur. et si discretio abbatis non sufficit ad eorum correctionem est prouincia diocesani episcopi adhibenda. Item.

Si uero alicui potentis hostiarius suscepto eius officio sine malignitate clericum lesit. ab episcopo suo potest absolui. nisi forte eundem clericum grauiter uulnerauerit. Officialis uero pro iniectione manuum in clericum non potest sine mandato romani pontificis absolutionis beneficium promereri. quia nulla laicis super clericum tanta datur auctoritas. nisi forte ex leuium accidenti irruente non ex deliberatione sed fortuito casu clericum ledat. Si uero clericum uim inferentem ui quis repellat uel ledat non debet pro hoc ad apostolicam sedem transmitti. si in continenti repellat uim ui. cum uim ui repellere omnes leges omniaque iura permittant. Hec ille qui compellendus est ad apostolicam sedem uenire. qui in

clericum cum uxore matre sorore uel filia propria turpiter inuentum manus iniecerit uiolentas. Ceterum si in stupro uel adulterio quod committit cum ea que ipsum in prima consanguinitatis linea non contingit. ceperit aut inde uiolentas manus iniecerit non erit a sententia illius excommunicationis immunis. Item.

Si uero aliquis in clericum nutientem communiam manus iniecerit uiolentas. pro hoc non debet apostolico presentari conspectui nisi et excommunicationem notam clericum ipsum esse clericum ignorauit. ut si hoc dubium fuerit propria manu dumtaxat prestiterit iuramentum quod eum esse clericum ignorauit. ab illo autem si presente nobis iuratum. quia uiolentas manus constat eum in clericum iniecisse. sic ab excommunicato tandem de mandato summi pontificis absoluatur. conuenit abstinere. Item.

Non dubium est quod hii qui uiolentas manus iniciunt in canonicos aut cuiuslibet religionis conuersos in iniunctis ex constitutione concilii sententiam excommunicationis incurrunt. et nisi in articulo mortis sine romani pontificis absolutionis possunt beneficium impetrare. Item.

Mulieres uel alie persone que sui iuris non sunt ab episcopo diocesano absolui possunt si manus in clericum iniecerint uiolentas. Debiles uero qui magne sunt potentie et ita debiles quia laborem ueniendi ad sedem apostolicam nequeunt sustinere. permisimus quod statuis personis pius et uiolentis negociis est uniuersaliter romano pontifici. et super quo sollicitum eis tales erunt de commisso scelere corrigendi. Illi uero qui non per seipsos sed eorum auctoritate uel mandato alii uiolentas iniciunt manus in clericos ad sedem apostolicam sunt mittendi cum ille non committat cuius auctoritate uel mandato id committi probatur. Item.

Porro si aliqui uiolentas manus in suis seruos iniciunt. et dicti penitentia non ostenditur ex parte natum ante ueniam postulant. eos monere debes et inducere ut hiis quos lesiunt congrue satisfaciant. et apostolico se conspectui representent cum ante uel ab alio sine speciali mandato romani pontificis absolui non possint. Item.

Uilli se possunt per uim ab apostolice sedis tuenti quem excommunicatos uitare debeant. et pro uiolenta manuum iniectione in clericos sic excommunicati

uitantur. Item episcopis et aliis prelatis per gratiam concedimus parrochianos tuos siqui in monachos uel conuersos professos ordinis uiolentas manus iniecerint. sub ap. sedis iuxta tenorem generalis decreti excommunicatos publice nuntiantes. ipsosque sicut tales excommunicatos arcius euitari. donec lesis congrue satisfaciant. et cum litteris uestris apostolico se conspectui representent. Item ianuensi archiepiscopo.

Ex tenore litterarum tuarum nobis innotuit quod B. canonicus in quendam subdiaconum manus iniecit uiolentas et c. mandamus itaque quatinus recepto ab eo iuramento quod tuo debeat mandato parere ipsum a sententia qua tenetur absoluas quemque in uirtute iuramenti precipias ne decetero in clericum monachum uel alicuius religionis conuersum manus iniciat uiolentas. nisi se defendendo aut de mandato suorum fecerit prelatorum. uel nisi super eum prelationis ministerium aut magisterium habeat aut cum ipso in eadem ecclesia socius esse noscatur. Item cenomacensi episcopo.

Ex tenore nouimus quod siquis pro uiolenta manuum iniectione in clericum uinculo est excommunicationis astrictus si habeat capitales inimicitias uel alias iustas excusationes quibus abstinere ualeat excusetur ita quod sine periculo apostolico se nequeat conspectui presentare. licet diocesano episcopo recepto iuramento secundum morem ecclesie absolutionis gratiam impertiri. Sed ille subiacebit debito iuramento ut quam citius opportunitatem habuerit romano pontifici adeat mandatum suscepturus apostolicum. Urbanus iii. Senonensi archiepiscopo.

Ad hec cum uestros parrochianos tuos et c. Romane ecclesie absolutione siue delegatorum iudicium nequaquam debeas aliis delegare. nisi in litteris commissionis expresse de sufficienti contineatur prouincia. ab hiis qui alias iu debent quod iudicio ecclesie debeant obedire. Clemens iii.

Ad nostram et c. Consultationi tue respondemus quod mulieres senes et ualetudinarii seu [illegible] destitutionibus impediti. licet ad apostolicam sedem non ueniant ab episcopis ualent beneficium consequi restitui satisfactione uel facultates hiis qui per eos constituit iniurias irrogatas. alios autem sine grauibus periculis suis duxeris ad apostolicam sedem ut leguntur uel ut debet

situm absolutionis optineant: necesse est presentiam. Sed si infirmitatis aut timoris inimicorum beneficium sibi absolutionis indultum inveniatur iniungatur eisdem, ut postquam causam sui eorum vestitum ad romanam ecclesiam vel ei legatum accedant mandatum super talibus recepturi. Item.

Cum non ab homine et cetera. Sane et cetera. Respondemus quod a sententia illius qui per sacrilegam manuum iniectione in clericum in canonem excommunicationis incidit: licet terminatus non sit debes abstinere: nisi forte id ex solo pateret. in quo casu ipsum privatum tamen in eius tabis quando diu absens tolleratur: ut saltem vetere canonice rigore subsistens per alium de consilio satisfactionem compellatur. In articulo vero secundo questionis respondemus quod vero electores clericorum aut presbiterorum qui eo tempore clericalis habitu ritum praeiudicii et enormitatis se invicem violentias immiscerent in theclum clericalis excessus et errorem ac correctionem simul cum canone late sententie minime contineatur. Iniungatur tamen eis penitentia competens aliquantulum asperior quam si in laycos talia commisissent. Item.

Cum desiderens et cetera. Sunt autem per me questionis tenore utrum aliquem excommunicatum qui mandato ecclesie stare iuratur et ante absolutionem episcopus ei communicare nec debeat communicandum ab aliis et an episcopus id facere debeat. Sunt questioni talis respondemus quod cum cautio iuratoria quam hodie qui excommunicati sunt prestant potius ad cautelam et consuetudine ecclesie quam rigore canonum sit inducta: nec moriatur tamen valida reputetur quod nisi absolutionis beneficium subsequatur: ille qui excommunicatus debitus ad communionem aliorum restitui. Preterea cum ex eo iuramento absolutionem consecutus non sit, et aliter eum excommunicatum fuisse et non sit absolutum non est non episcopus nec alii communicare debent eidem nisi fuerit sui secundum nam excommunicatus per iuramentum prestitum absolutus. Qui cum excommunicato sciens communicavit excommunicationis penam incurrit cum eodem. Secunde questioni huic sententie duximus respondendum. quod si publice fama est aliquem iniecisse in clericum nec episcopus nec alius communicare debet nisi ad arbitrium episcopi de hoc se purgaverit. ut ad cautelam absolutionis beneficium consequatur. Ex tenore

Ex tua nobis relatione requisivisti. si clericus liberatus episcopo mediante cum suo liberatore composuit et ille reconciliatus fuit. et an propter hoc is debeat ad aliorum communionem admitti. Super quo tibi respondemus quod licet ille qui violentas manus iniecit ei quem lesit satisfecisse taliter videatur. ecclesie tamen quam offendit: ex hoc non satisfecisse demonstratur: et nisi forma ecclesie quam pro absolutione talium introducta est observetur: non est communicandum eidem. Item.

Veniens ad apostolicam sedem. I. lator presentium sua nobis assertione monstravit: quod cum matutina officia celebraret: quidam monachus ecclesiam ingrediens cum alio clerico iuvenem impedimentum prestabat. quominus deo posset divinum obsequium exhibere. unde memoratus sacerdos commonuit ut liberum posset officium divinorum celebrationi vacare: manibus in eam appositis ut eum extra eam poneret cum nollet exire. irritando ipsum coegit eundem intra ecclesiam residere. Sed tu illum propter hoc tamquam excommunicatum vitasti. et eas ab aliis ab aliis evitari. Ideoque mandamus quatenus si res ita se habet cum decreto non eum ex hoc ipsum excommunicatum vitari inveniamus. Item.

Pervenit ad nos et cetera. De hiis absolvendis qui clericos non enormem sed modicam et levem iniuriam irrogaverunt. et cetera. arbitrio duximus committendum. Item.

Significavit nobis et cetera. Cum clericos qui ecclesie sponte percipiunt excommunicans a nobis et ipsos in officiis receperint: eadem excommunicationis sententia cum ipsis non dubitamus involui. Quos si prebere sine absolutionis habendo ad nos voluntatem cum litteris tuarum insinuatione remittas. Item.

Quia nos dicit sententias consulendas et cetera. Sed respondemus quod non solum hii qui incendios temerarias manus mittunt. sed et incendiarii de quo sunt per ecclesie sententiam publicati pro absolutionis beneficio ad sedem apostolicam sunt mittendi. Item.

Ad eminentiam sedis apostolice et cetera. Sed ex parte tua nostris est auribus intimatum quod excitat dubium utrum absolutionis beneficium assequantur. qui per iniectionem manuum in clericos vel alias

religiosas personas excommunicationem incurrerunt. et allegantes cardinalibus qui a latere romani pontificis destinantur: prope absolvuntur. cum iure mandatum super hoc non ostentant expressum. Super quo iure arte volumus observari. ut eos habere absque commissionis scripto absolutos. quos ostendit a talibus beneficium absolutionis adeptos. Item.

A nobis fuit ex tua parte questium utrum sigillis promulgaverit quisquis furtum fecit excommunicatus sit per generalis clausula ad ipsi excommunicationis se dictos referatur: an generaliter ostendat ad eos qui non sunt de iurisdictione illius. ad quod dicimus quod hec sententia non nisi subditos obligaverit. nisi forte plus continet maior et largior auctoritas delegantis. Item.

Conquesti sunt nobis regni canonici quod .I. de mala strena. et eius sequaces quosdam ecclesias regni episcopi violenter confregerunt. eosque spoliare minime dubitavit. Quam igitur gravia sunt non clausis debent oculis preteriri. mandamus quatenus si ita est memoratos sacrilegos excommunicatos nuntietis. et faciatis sic excommunicatos arctius evitari. donec passis iniuriam congrue satisfaciant: et dampna data resarciant: et cum litteris vestris rei veritatem continentibus apostolicam sedem conspectui representent. Item.

Perpendimus ex litteris vestris ex quam sacerdos presbiter qui se filium regis famulo nominare presumpsit: et arctius acceptus seditionem fecit et guerram. A. B. contra iustitiam est fatigare. qui postea ei mandato cinctus pro absolutione expressit et cetera. duximus respondendum quod memoratus sacerdos talia in excessit. et non proposuisset in ferendo in iniuriam fuit occisus non iure nobis quod in infectores eius propter hoc adeptionem absolutionem apostolice sedis audire cogantur. Tua vero qui iniuria secundum benignum nosti penitentiam eis competentem iniungas. Item.

Ex ulterius vero constitutione receptum quod magistros vero laycus mediat in excommunicationis edictum quod ad iustitiam ablatis in cuius studio commorans in clericum monachum aut conversum temerarias manus presumit iniicere maxime ubi

Vt causa non subest propter quam debeat liberari. Eos autem vero qui nisi cum regularis discipline hec servant ad hoc in propria persona ut sinertus urget per clericum vel monachum sed uides tamen qui tales liberam propter quam illi qui liberantur et si cum subeant excommunicationis sententiam eos ad sedem apostolicam veniant nequaquam evadunt. Item.

In audientia nostra talis fuit ex parte tua proposita consultatio utrum clerici qui arma militiam vel habitu clericali gestare nullatenus erubescunt. si eis fuerit iniuria corporis illata vel se accipiente redementur: illa clericorum debeant immunitate gaudere. quia per temeritatem manuum iniectione sententia in clericum excommunicatus quisquis iure notatur. Ad hoc tibi respondemus quod cum sui status ecclesie imploret auxilium qui committit in ipsam. et lex sacratorum principum hunc loco latius essentie asserit auxilium. quia manifeste cautionem habet. matrona cui pudicitia attemptata fuit in iniuriam non posse agere si in veste meretricis fuit deprehensa. hoc etiam casu fuit deprehensa. hoc etiam si apostatis sine tue commonitionis militaria voluerint arma deponere de pro salut clericorum subsidium aliquod ob clericum aliquid habere non debent. Item.

Quod de hiis et cetera. Sed duximus respondendum quod hii qui asserit se in canone late sententie incidisse vel alias quam per sedem apostolicam ut ei legatum absolutionis post beneficium optineant. nisi forte sit in mortis articulo vel paupertate aut infirmitate vel senectute tanta gravetur quod ad ecclesiam romanam laborem subire non valeat veniendi. ut ab hoc alio impedimento canonico retrahatur. Ceterum ab hiis in forma sacramentum exigere consuevit. ut desumpsit unius et opportunitate concessa romane ecclesie. in propria per debeat visitare. Item. In nec. in. arc. episcopo decano et penitenciarii lundoniensis.

Cum pridem quod in et cetera cabilonensis ecclesie archidiaconus incidisse eis obsessum auditorie. penitentiam et allegauit quod cum F. archidiaconus insurgenter in eum dormitorio manum iniecisset temere violentas. et eum invitus adeundo per claustrum videntibus fratribus arcere eum ob violentiam manuum iniectione et violatione immunitatis ecclesie fecisti ex

Nota casu quo clericus est

communicatum publice nuntiari. et .xi. in prin. ii. q. i. si vos constiterit delictum. et. a. cum olim placeret eum excommunicatum fuisse. et ex post facto non absolutum in literis quas super absolutione eius impetravit: ipsum tamquam excommunicatum sustinere oportet sive patiatur. mo. p. ergamo. Item abbati sancti Andree.

Nota quod est sepe quesitum utrum sit aliquis excommunicatus in quo inditia fuerint penitentie manifesta. nec preventus fuerit quominus reconciliaretur ecclesie utrum non suscepto beneficio absolutionis decesserit, pro absoluto ab ecclesia sit habendus. et utrum pro eius requie vel elemosina et aliis suffragiis sit orandum. et .xi. Nos quod consulebis respondemus quod iudicium dei veritati quod non fallitur nec fallit semper innititur. Iudicium autem ecclesie nonnumquam opinionem sequitur quam et fallere sepe contingit et falli. propter quod contingit interdum ut qui ligatus est apud deum apud ecclesiam sit solutus. et qui liber est apud deum ecclesiastica sit sententia innodatus. Vinculum ergo quo peccator ligatus est apud deum in culpe remissione dissolvitur. Illud vero quo ligatus est apud ecclesiam cum sententia removetur relaxatur: quod in suscitatione Lazari sermo evangelicus manifestat quem prius dominus suscitavit et apostolis precepit postmodum solvere suscitatum. Unde quantumcumque se quis vivo penitere quod extra mandato patris humiliate curavit: quecumque penitentie signa precesserint si tamen morte preventus absolutionis non potuit beneficium optinere: quamvis absolutus apud deum fuisse credatur: non tamen habitus est apud ecclesiam absolutus. potest tamen et debet ei beneficium ecclesie subveniri. ut de ipsius in vita penitentie signa ostenduntur defuncto in absolutionis beneficium impendatur. Nec obstat quod ecclesie legitur attributa potestas ligandi atque solvendi homines super terram tamquam non possit solvere et ligare sub terra sepultos. et quod legitur ne communicare mortuo cui non est communicatum in vivo. cum et si excommunicatum non fuit. excommunicatis tamen illis dixisse quod non contemptus religionis sed necessitatis articulus impediunt. et in talibus casibus a canonibus denotatur ligasse legatur etiam mortuos et solvisse. Ut autem in uno pariter et eodem negotio severitatis rigorem et mansuetudinem ostendamus.

statuimus ut illius mortui absolutio a sede apostolica requiratur: qui cum viveret a sede fuerat absolvendus. Aliorum autem absolutionem ex premissa causa censuimus indulgendam a quibus dum viverent fuerant absolvendi. Absolutionis autem forma servetur ut fiat cum penitentiali psalmo et oratione dominica cum alia consueta. Heredes quoque ipsius ad satisfaciendum pro ipso si moniti premissa noluerint per districtionem ecclesiasticam compellantur. Item .xv. Iavarin. episcopo.

Nuper a nobis tua discretio requisivit quod de illis sit laicis tenendum qui clericos sine lesione tamen in custodia detinent pro illis ut pravitate [illegible] detinuit in vincula et utrum qui nominatim excommunicatis scienter communicant ex solo ab excommunicatione absolvi possint. per te vel per simplicem sacerdotem vel episcopum seu archiepiscopum sit ab eis absolutio expetenda. Nos ergo inquisitioni tue taliter respondemus quod in primo consultationis articulo non credimus laicos penam excommunicationis evadere. quamvis eorum facinorum corporalis lesio non fuerit subsecuta. cum quam violentas sepius circa clericos nequiter presumant. In secundo vero quem credimus distinguendo an is qui nominatim excommunicato scienter communicat in crimine communicet dampnoso et consilium impendendo auxilium vel favorem, an aliter in oratione vel osculo aut orando secum aut comedendo. In primo quidem articulo cum talis communicet crimini et participet dampnoso ac per hoc rei dampnati criminis videatur in eum delinquere qui dampnavit a deo ut ei superiore iure delicti tunc erit absolutio requirenda. cum sufficiente et ostendente pena compestringat. In secundo vero casu a suo episcopo vel proprio sacerdote potest absolutionis beneficium optinere. Quamvis enim et tunc non videatur sed veniat sententia excommunicato communicans sit ligatus quod tamen conditor canonis eius absolutionem sibi specialiter non retinuit eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi. Is autem qui iuxta primum modum excommunicato communicat cum mandato debet absolvi. Qui non iuxta modum sine [illegible] etiam potest sine incommoda cautione. Verum si difficile sit ex aliqua iusta causa quod ad ipsum excommunicatorem absolvendus accedat concedimus indulgendo ut prestita iuxta formam ecclesie cautione quod excommunicationis mandato parebit a suo absolvatur episcopo vel proprio sacerdote. Item Strigonien. archiepiscopo.

Quod in dubiis et .i. Romanus quod excommunicato licet quod fiet mandato etiam uxorem firmavit communicari non debet donec predictam fuerit absolutus. Alioquin post interitum non est absolutio necessaria. Nullus autem scienter nominatim excommunicato communicare tenetur: nisi quedam personae quae per illud Ger. xi. q. iii. quoniam multos spiritualiter excusant. Illi autem qui nominatim excommunicatis presumptuose participant preter personas eodem canone annotatas nisi aliorum participationem communio forte testatur excommunicationis vinculo innodandi. Secus autem si scienter ei communicant. qui cum participibus suis est vinculo excommunicationis similiter innotatus. tunc est et ipsi sententiam excommunicationis incurrunt. Item doctoribus decretorum Bononie.

Ex alia quidem Strigonien. archiepiscopus proponi fecit nos recolimus respondisse quod nullus nominatim excommunicato scienter communicare tenetur nisi quedam persone que per illud Ger. xi. q. iii. c. quoniam multos spiritualiter excusant. Unde ex hac responsione orta est inter vos dubitatio. aliis contendentibus excommunicato communicare tenentur per inspectio capitulo nominate. presertim quoniam prius ad communionem eorum ex debito tenebantur aliis asserentibus eos communicare licite posse sive velint non tamen ex hoc generaliter teneri. Ut igitur vos istud perlite inspectio quamque prodat ambiguitatem hinc taliter duximus absolvendum quod cum quidem per inspectio capitulo denotare liceat in quos lata fuerit excommunicationis sententia ante prolationem ipsi obsequio tenentur similiter adherere. nec premodo ad communionem teneantur. cum ad hoc tenentur debitum dimittere beneficio canonis id agente apostolicae ore non sint obnoxietate solute sed ad familiarem tenentur obsequium. et ita per consequens a communione tenentur sine qua illud nequiunt exhibere. Illud autem non ad eos pertinere capitulum credimus referendum ut ipsi obnoxietati hi sint subiecte. cum maiores peregrini et mercatores a communione talium personarum vel articulo necessitatis communicare debeant abstinere ut in sine

collegitur manifeste. sed a vellitas dumtaxat quibusdam artiori tenentur obnoxietate constricte quibus tamen in hiis per quibus sunt excommunicationis notate ut in criminibus communicare non debent. sed ab eos penitus abstinere. Item.

Cum illorum absolutio qui per violentam manuum iniectionem in clericos latam excommunicationis incurrunt generalibus casibus apostolice sedi nostro precepto sedi dumtaxat apostolice reservetur: in nullis ecclesiasticam sententiam negligentes in excommunicatione positi ecclesiasticos ordines accipere non formidant: quod autem de hiis fieri debeat apostolicam sepe oraculum imploravit. Circa hoc credimus distinguendum quod tales vel sciunt excommunicatos se vinculo irretitos vel non recolunt factum per quod in latam sententiam canonem inciderunt: vel factum quidem scientes iuris ignari nesciunt ex iure se teneri predictos si fuerint seculares a susceptis ordinibus censemus in perpetuum deponendos. In reliquis casibus tamen archiepiscopi quam episcopi absque mandato sedis apostolice spiritualiter dispensandi facultatem se noverint non habere quibus est et ab solutio talium iniectionum et maiora intelligantur esse prohibita. quibus vetita sunt minora. poterit tamen hiis romanus pontifex ac imminuari. ut ab eo sine rigore et equitate respectum prout discretio sua viderit faciendum. Cum si claustrales vel alium habent abbates per sedem fuerit constitutum quod monachi et canonici regulares si cumque intra se inclaustro percusserint non sunt ad apostolicam sedem mittendi. sed per prudentiam sui abbatis disciplinae subduntur. et si abbatis discretio ad eorum correctionem non sufficit prudentia est diocesani episcopi adhibenda et abbati dicatur quod de seculo fugientes qui religionis habitum in monasterio receperunt et invenit primos contraxisse se tale commisisse delictum. per quod ipso iure excommunicationis sententiam incurrerunt sine licentia romani pontificis ab illis non potestatem non debet eos absolvere quamvis presumptione delinquentium debita possit animadversione punire. Nos tamen in religiosos favorem et ut eis evagandi materia subtrahatur maiorem eis gratiam exhibere volentes eorum personis quod in talibus absolutionis beneficium impertiri valeant indulgemus. nisi excessus eorum extiterit difficilis et enormis. ut si pro eo ad mutilationem membri vel effusionem sanguinis est processum aut iniecta aut ablatum violenta

manus iniecta. cum excessus tales et similes
negari sine scandalo non possint. Si uero claustralis
aliquis in religiosam personam alterius claustri ma-
nus iniecerit uiolentas per abbatem proprium et eius
qui passus est iniuriam absoluatur. Quod si etiam
percussio enormis non nisi per apostolicam sedem. ut scandalum
euitetur absolutionis gratiam poterit promereri. Si autem
hos a ordinibus prouenit contingit. uel presumpta
delinquentes qui sunt in contemptum ecclesiastice disci-
pline se fecerint ordinari. ab executione susceptorum
ordinum et officiorum decreuimus manere suspensos.
Circa reliquos uero facti memoratum ut iuris prima
non habentes uel iustiorum uel humane penitentiam post
in uinculum regularem primam et poenam ab
bates ipsorum poterunt dispensare nisi graue fu-
erit et nobile factum aut is qui fecerit adulte-
rium et discretus uiolentie oblatione ut igno-
miniam presumatur. precipimus autem abbatibus ut
formam istam diligenter obseruent ne prelorum
uitiis ammittere qui presumpta absoluta poterunt.
Item pictauiensi episcopo.

De monialibus uero a nobis frequenter requisitum per-
eis sit absolutionis beneficium impertiendum
hiis uidelicet ut quas uel quas suas
aut clericos manus iniecerunt temere uiolen-
tas. Super quo generaliter respondemus ut per epistolam tamen
dicte monasteria sunt absoluende. Item
uniuersis crucesignatis.

Si uere et infra. Quia si uenerit non satisfacere forte uo-
luerint nec absolui presumitis uobis ut cum
ipsis usque in terram sarracenorum ut putatam
uobis quod inter uos euenerit et ipsos ut iuste con-
uenerint nauigio transeatis quoniam poti-
us cum dolore et amaritudine cordis et
sub spe uenie communicantes eisdem. Cum enim
iam a nobis maiorem nauim recepimus quoniam
non adeam possint restituendum modica. aut
et contrariis si aliter fieret uidemini uos cum primi
ex pena. ipsi non premium ex continuata repor-
tarent. cum ad hoc debitum exsoluendum ipsi
si uobis maneant obligati. et ab excommunicatis ex-
igi possit et recipi quod debetur. est autem certum
in iure quod si quis per forciam hereticorum aut excommunicatorum
ex communicatorum transierit necessaria emere ac recipere

potuit ab eisdem. presertim si post finem terminus ex
communicatis sua fuit in nouitatis a principatu illius
familia copulatus.

Licet grauitatem uenerabiles duo nauium rectores quamquam pre-
fatum terminis in excommunicatione persistat. uos tamen
tamquam ipsi familiam dum in nauibus est sunt
ipsius excommunicatione non contingeret. et sicut
excusabiles eritis apud deum in excommunicatorum na-
uibus existentes cum dolore cordis sub spe pe-
nitentie communicantes ipsis in quibus eorum communione
non poteritis caruere. Item lundoniensi episcopo.

De fame uero et infra. Sane consuluisti nos utrum clerici
grauius excedentes qui nunc non possunt immo
nec fas est adagentium pena deputari. quia cum
non permittant de commissis compuntur fugien-
di captatis correrent fugientes claustra. et postea
se sedibus secularibus immiscerent aut ut alias
plantis suis artare possint custodie mancipa-
ri et infra. Respondemus quod cum prelati excessus corrigere
debeant subditorum et pena unitatis iustitie ne
crimina remaneant impunita. et per impuni-
tatis audaciam fiant qui nequam fuerant nequio-
res non solum possunt sed debent clericos post-
quam fuerint de crimine canonice condempnati sub
arcta custodia detinere. qui cum sint inco-
rigibiles uel in monasteriis ualeant custodiri
ad similia ut prelati facile laberentur. Lay-
ci uero circa excommunicatis sententiam capere clericos et ad iu-
dicium trahere possunt. si oportet quod uiolenter
dum tamen id de mandato faciant prelatorum
quorum illi sunt iurisdictioni subiecti. et quorum
est corrigere criminosos. cum hoc non ipsi sed illi
quorum auctoritate hoc faciunt facere uideantur.
dum tamen non amplius eorum uiolentia se extendat
quam defensio uel rebellio exigat eorundem.
Item bracarensi archiepiscopo.

Contingit interdum quod clerici aliquando offendantur
et satisfacere uelint offenso secundum morem pa-
trie quem inter se layci obseruant corrigia sua
inponere supponunt. uel cum plumbis aut
pomorum prauis potionibus infra et infra. Nos autem
fraternitati tue super hoc respondemus quod hii manus iniectione
et sine uiolentia tamen in iniuria utantur. cum
ille canon non tam in fauorem clericorum edi-

tus quam in fauorem ordinis clericalis fuit pro-
mulgatus. et ideo uolumus et mandamus ut id decreto
prohibeas attemptari. Si quis autem clericus pro prohibi-
tione huiusmodi sponte se subiecerit excommunicationis peri-
culo ut clericus iniuriam passo sine iniuria cle-
ricali satisfaciat compellatur. quod in eos pene ualeat
rationabiliter reformari. Item lundoniensi archiepiscopo.

Clarum est nobis quod cum aliquis sit propter iniecti-
onem manuum in clericum uiolentam in canonem
inciderit sine promulgate. allegantibus dominis
eorum quod carent mancipiis suis nolunt ue-
nire ad sedem apostolicam absoluendi non curant peregrinatio-
nem huiusmodi eludentes ecclesiasticam disciplinam. Quo-
niam quod eos uenire compellas ad sedem apostolicam absoluendos.
cum plus sit deo quam hominum deferendum.
nisi fecerint hoc statuentes ut sibi uideatur se
ab obsequio dominorum aut ipsi domini propter hoc sine cul-
pa sua grauem incommoditatem incurrant. uel ut
liberi casu potes eos ex indulgentia nostra pu-
blice absoluere. cum iniunctis sunt ab apostolica sede
remoti. sed in recompensatione laboris quem sus-
tinere subierint alia eis satisfactio iniunga-
tur. dum tamen non sit tam grauis et enormis ex-
cessus ut propter uitandum scandalum et colle-
gii sui ad summum suorum debeant uenire ab-
soluendi. Item nichosiensi archiepiscopo.

Sacris est canonibus institutum et infra. licet is qui
uoluntarie excommunicatis illis communicauerit quicum-
que quibus fratribus et principibus excommunicationis sententia sunt asser-
ti adeo rediens de mandato ecclesie excommuni-
catos quos fouerat expugnauit. non tamen prius
quam absolutionis gratiam propter habenda est absolu-
tus. non si occumbat in bello sunt oblationes
recipiende. pro ut orationes clerico porrigente non
cum de ipsius uiuentis penitentia penitentie
signa ostenderit. et iuxta antiquam constitutionem me-
moratum defuncto et absolutionis beneficium im-
pendatur. Item astinacensi episcopo.

Sic est nobis et infra. Sed et Respondemus quod cum excommunicati a
te super absolutione sua uenerint nunc ut illi uel seu
uices nostras illinc parte continuum reportauerint
aut alio modo legitime de illorum absolutione tibi
constiterit tu ipsos excommunicatos ut prius habeas
et facias euitari. Item senonensi archiepiscopo.

Per litteras tuas et infra. Suborta aliquibus questione
a metropolitano per appellationem quod non deferretur. excommuni-
catus autem uocem non habens appellandi in propria
ab ecclesia sequentis siue appellauerit siue non metro-
politanus ei non debet absolutionis beneficium ex-
hibere. Verum ex uerbis earundem epistolarum quia sedo
latia ab alexandro papa emanasse proponunt habetur
quod si ante appellationem interpositam excommunicationis sententia fuit promul-
gata. excommunicatum autem huius ingressum ab eo
iurisdictione recepto sine ecclesie consuetudinem debet
ipsum absoluere nisi uoluerit episcopus cuius deferre.
ipsumque ad eum mittere absoluendum non est consen-
quens inferri. quod nec excommunicati sunt
audiendi prius quam sunt absoluti. sed sunt ad
illos a quibus appellauerant remittendi. Quia sancti
canones autem excommunicatos receptant ut is qui a suo episcopo est ab-
iectus finitimos episcopos in expelleret. et cum eis audiatur
et diligentius pertractetur. Episcopus autem qui iuste
uel iniuste abiecerit eundem patienter accipiat
ut discutiatur negotium. quod uel probetur eius a
pluribus sententia uel emendetur. prius tamen quam omnia
diligenter examinata sunt. nullus ante
causae cognitionem communioni eum sociare presu-
mat. qui fuerat communione priuatus. Nos igitur
credimus distinguendum utrum quis proponat se
post appellationem legitime interpositam excommunicationem fuisse
nodatum. uel in forma excommunicationis intollerabilem
errorem fuisse patenter expressum. In quibus casi-
bus ad probationem eorum et si absolutionem non petat
debet admitti. sed donec de ipsis constiterit in aliis
euitari quoque ad probationem et tales consueuerunt absolutionis
ad cautelam. Si uero in aliis non gratiam absolutionis
imploret non debet audiri. ne sententiam eius contemptum
temptare inuenerit. et per hoc amplius ex suo contemp-
tu ligetur. quod si absolutionis beneficium humi-
liter postulauerit metropolitanus eum debet absoluere.
nisi suo dixerit suffraganeos deferendum. tamen
tamen si suffraganei ad solutionis beneficium iu-
xta formam ecclesie noluerint exhibere ipse metro-
politanus illum absoluat. cautione recepta quod
suo debeat parere mandato. ac deinde eum au-
diat. et quod canonicum fuerit iustitia mediante
decernat. Quod si forsan episcopus subditum suum
propter manifestam excommunicauerit excessum metropolitanus non

debet ipsum absoluere. nisi suffraganeus reg
strus maliciose absolutionis beneficium dene
garet. Item.
Si aliquem forte contingat quod eis qui auctoritate apostolica sunt
excommunicationi subiecti iure literarum cum satisfa
ctionis alleuiatio detinentur. non propter hoc excommunicati
tenentur sententia relaxata cum pigneratitia aut
negligentiam aut occupationem iniunctam ut in
per subreptionem contingat hys literas impetrari. Item de
c. sancti Laurentii in lucina presbytero card. ap. se. le.
O
liciti r. j. Postremo consuluisti utrum is qui pro
pluribus excessibus apostolicis pluribus uinculis ipsum habe
tur excommunicationis est uinculo innodatus. et uni pluri
de uno tamen satisfactione uult processu alio sit absol
uendus de quo satisfactionem uult eidem. et cum de
alio non satisfaciens ualeat alii absolutionis ualeat
munitum. r. j. Super hoc articulo dicimus quod sup
prima intentionem absolutio subrepta non potest. tum
tamen intelligens absolutionem hys consuluit non
debet. Item ferrariensi episcopo.
R
esponso tuo postulas edoceri. an cum ferra
rienses ciues excommunicatis et mulieres similiter sint ligati.
liceat tibi uiros et mulieres semel in septimana
ut in missa apud aliquem conuenire quibus pectores
album deum et eosdem adorare indulgeas. Si
quo scimus quod sine scrupulo conscientie hoc facere
potes cum uideris expedire. dummodo tamen in forma
mediante nullum eis diuinum officium celebretur.
P
reterea consuluisti cum ferrarie ciuitas sit interdicto
supposita et ideo sint ibidem preter baptisma pa
rvulorum et penitentias morientium omnia sacramenta
ecclesiastica interdicta an liceat tibi baptizatos pue
ros in frontibus consignare. Super hoc dicimus quod si
cut baptizari possunt pueri. sic et baptizati
ad confirmationem in frontibus ante possunt sacro
crismate deliniri. Item.
T
ue inquisitioni taliter respondemus distinguen
dum. utrum aliquis coniugum peccato sciat impe
dimentum coniugii propter quod sine peccato non ualeat
carnale commercium exercere. quamuis illud apud ec
clesiam non possit. an non sciat peccato sed credat.
In primo casu debet potius excommunicationis sententiam humi
liter sustinere. quam per carnale commercium peccatum
operari mortale. In secundo distinguimus utrum habet

R
econciliari hys ex credulitate leui et temeraria
an probabili et discreta. et quem ad sui pasto
ris consilium conscientia leuis et temeraria credu
litatis explosa licite potest non solum reddere
sed exigere debitum coniugale. Sin autem conscientia
pulsat animum ex credulitate probabili et di
screta quamuis non euidenti et manifesta debitum quidem
dem reddere potest sed postulare non debet ne in alte
rutro uel contra legem coniugii uel contra iudicium conscientie
committat offensam. Item.
C
ontingit interdum r. j. Sane sicut accepimus in sil
uanectensi comite flandrensi iudice tua quam
gessimus qui nec diuino consilio non inuestitum
torum forma nec inqualitate negotiorum te elicere
quod ostendunt. ad pene subterfugium se clericos ex
hibentes. cum super excessibus quos seculariter sibi
committunt ad pium iudicium pertrahuntur clerica
lis ceteris ut possint euinuiere uindictam
se petiras representant. clericali fori priuilegium
labiis allegantes qui factis paulo ante ne
gauiant clericatum r. j. verum quia priuilegium
meretur amittere qui permissa sibi abutitur potestate
ac frustra legis auxilium inuocat qui com
mittit in legem. uolumus et mandamus. ut tales si tito
ante commoniti. seipsos contempserint emendare tibi
estimantur immunitatis exceptores quam prelicorum in
testa et laicorum uiolentia cohercendi duriorem
institutam. Item.
I
n presentia vel. sit r. j. Hec canonica suo deca
no excommunicatis possimus obicere. cum super hoc non
commonitus non impetitus fuerit. r. ipsi propter hoc eum
duximus cauendum. sed episcopus in missa et canonica
communicauerint ei in tinduimus. Item.
Q
uanto presumptionis excusat in rectores ecclesie
manus inicere uiolentas r. j. Hec autem soles
uiolentie hys auctores aliquorum presumptio
certum puniendos. sententes et consentientes
pari pena plectendos catholica contemplatione
auiciens eos delinquentibus fauere interpretans qui
cum possint manifesto facinori desinunt obui
are. Item in concilio generali.
S
acro approbante concilio prohibemus ne quis in aliquem
excommunicationis sententiam nisi competenti ammonitione pre
missa et presentibus presentibus ydoneis per quas si

necesse fuerit possit probari monitio promulgare
presumat. Quod si quis contra presumpserit. etiam si iusta fuerit ex
communicationis sententia ingressum ecclesie per mensem unum
sibi nouerit interdictum alia nichilominus pena
mulctandus si uisum fuerit expedire. Caue
at etiam diligenter ne ad excommunicationem cuiusquam absque manife
sta et rationabili causa procedat. ad quam si forte te
mere processerit. et requisitus humiliter processum non
non curauerit absque grauamine reuocare grauatus
apud superiorem deponat de iniusta
excommunicatione querelam. qui si absque per
iculo more potest ad excommunicatorem illum
cum suo mandato remittat infra competen
tem terminum absoluendum. alioquin ipse
prout uiderit expedire sufficienti
cautione recepta munus absolutionis
impendat. Quandoque aduersus excommunica
torem de iniusta excommunicatione constiterit excommunicator con
dempnetur. ad iniuriam excommunicato. alias nichilo
minus sicut superiori uisum fuerit postulauerit superioris
arbitrio puniendus. cum non leuis sit cul
pa tantam infligere penam insonti. non
forsan errauerit ex causa probabili maxime si la
udabilis opinionis extiterit. Verum si contra excommunicationis
sententiam nil rationabile fuerit adquirente probari
item et super iniusta excommunicationis sententia propria
ad iniuriam ut alias secundum superioris arbitrium
nisi forsan et ipsum probabilis error excuset. et
super eo per quo iuste fuerit excommunicatione
ligatus. per cautionem receptam satisfactionem
compellatur. ut in presentiam reducatur sententiam
usque ad satisfactionem condignam inuiolabi
liter obseruandam. Si uero iudex suum reco
gnoscens errorem paratus sit talem reuoca
re sententiam. et is pro quo lata fuerat ne absque sa
tisfactione reuocet illam appellat appellationi non
deferat in hac parte. nisi talis sit error de
quo merito debeat dubitari et tunc suffici
enti cautione recepta quod coram eo ad quem
appellatum fuerit uel delegato ab ipso iuri
parebit excommunicatum absoluat sicque
pene prescripte minime subiacebit. Caueat
omnino ne uoluntate peruersa in alterius preiudi
cium mentiatur errorem. si districtionis cano

V
ice uult effugere ultionem. Honorius
iii. episcopo Bon.
N
ouit f. t. r. j. Excommunicamus omnes hy
ticos utriusque sexus quocumque nomine cen
seantur. et fautores receptatores et defenso
res eorum. si non et qui decreto suam fecerunt sen
tentia et statuta et consuetudines introductas contra
libertatem nisi ea de capitularibus suis infra
duos menses post hys publicationem sine fecerint
amoueri. Item excommunicamus statutarios et scriptores
statutorum ipsorum nec non potestates consules rectores
et consiliarios locorum ubi decreto hys statuta et
consuetudines edite fuerint uel seruate si non
et illos qui secundum ea presumpserint iudicare uel
in publicam formam scribere iudicata. Item magistro
et fratribus hospitalis ierosolimitani.
C
anonica constitutione cauetur quod monachi et
canonici quicumque in se presumpserint non sunt ad
ap. se. mittendi. sed secundum discretionem et pro
uidentiam sui abbatis discipline subdantur.
Quod si abbatis discretio ad eorum correctionem
non sufficiat prudentia est diocesani episcopi adhibenda.
nisi excessus difficilis fuerit et enormis. propter quem
merito sit ad ro. ec. recursus habendus. Nos
uero ad uicem statutum hys duximus extenden
dum auctoritate presentium statuentes ut in tali
casu nisi maioris sit prudentia requirenda
per priorem uestrum qui sicut audiuimus presbyter esse
debet fratribus uestris absolutionis beneficium impen
datur. Item tr. sancti praxedis presbytero card.
ap. se. le.
S
uper eo quod monachi grecii et heremite pro in
ordinationem sententia suspensionis et excommunicationis ligati no
luit ad mandatum esse nisi per manuale
permissione reddire. hoc tibi duximus respondendum quod
si nullatenus possint induci ad prandium
uestram formam esse uenientium ipsos hac uice
cum permissione potes recipere manualem cum
iudicium consideratis locorum et temporum qualitatibus
seuiritam sit aliquo relaxendum. Item Bi
turicensi. et carnotensi. decano. et subdecanis
aurelianensi.
V
enerabilis frater noster Cenomanensis episcopus et procuratore
turonensis archiepiscopi in nostra presentia constitutis pro

quatenus suspensionis sententiam in presbiterum
episcopi aliorum archiepiscopi promulgatam. nos sententiam
ipsam relaxavimus. adicientes in ipso episcopo in
persona clericorum promotionis preiudicium compellit in
nominum quod paruerit mandatis quam idem archiepiscopus
quia hoc fecit. si obtinuit ipsum in eo proprio fuer-
lata sententia sua inculpabilem extitisse. Item
episcopo Senonensi.

Ex autem ve. f. n. pisanam archiepiscopi recepimus querelam
quod quidam cives pisani deputati a potestate et ipso
ad statuta civitatis edenda in derogationem ap-
se et subiectorum ecclesie liberiatis edere presump-
serunt. quod siquis clericus vel laycus contra quemcumque
laycum pisanum districtus ad iudicem ecclesie
asticum ap. impetravit in mille solidos mulctari
mandavit litteris contempnentibus nec reddituris possessio-
num suarum reddant eorum ut agri excolan-
tur. sive ~~ domino potius subiaceant potestatis.
et si statuerunt illi ~~ ut clerici sive simplices
castrum ~~ firmare ~~ custodiri. quod si
renuerint contra eos potestas accedere teneatur et si. f. t.
in quibus in consiliarios et officiales civitatis
ipsi nisi statuta ipsa de capitularibus delen-
feceriunt et ~~ donec sic exigit res ea ~~ quod
similia decetero non debeant attemptari contra
sententiam promulgare peremptus. Sed cum eum ~~
statutum ~~ de bonis ecclesiasticis teneri di-
cantur in feudum ~~ in ~~ forte pri-
uatos feudis hi nuntiare patres. Eius ~~
contra voluntate ac proposito maleficia districti
guantur excommunicationis sententiam incurrerit qui excom-
municato in his quam ad absolutionem ut alia
ad salutem anime pertinent in loquutione
participant. licet in aliis ~~ incidere ut apud
eum magis pertinet imponat. Predicatores
vero quoque qui penes excommunicatos ut alios
alienarum rerum detentores in predicationibus et con-
fessionibus ~~ gerunt eam eorum ad quos res
ipse spectant noscuntur. elemosinas licite pos-
sunt ab illis recipere. presertim si alias non ualeant
aut in illo loco sustentationem habere. Siqui
uero idem officium quod in ecclesia optinuerunt aut in
aliis clerici seniores zelo devotionis pueros
vel adolescentes in minoribus ordinibus con-

stitutos turbantes divinum officium et
his qui optentu correctionis ut magistri
subditos et scolares correptionis causa leviter
forte percusserint excommunicationis sententiam non incurrunt.
quod et de his dicendum est qui aliquos de fa-
milia sua vel propinquos inferiorum graduum
similiter ut cohibeant eorum insolentias et
suam moribus que boni informentur duxerint
corrigendos. Item asconcensi episcopo.

Si concubine clericorum pro. ex. censura districtionis
compellerent eosdem concubinarios non est
dubium sententia maioris excommunicationis involui.
qui post latam sententiam communicant in eodem
crimine criminosis. Item.

Nobis collata potestas ut ~~ excommunicante
~~ incedentes in vicem se absoluant
iniunctis ligato vinculo excommunicationis his non exprimit.
Item.

Permittimus ecclesiarum ministris semel in ebdo-
moda ipsis interdicti non pulsatis campanis
voce submissa ianuis clausis excommunicatis
et interdictis exclusis missarum sollempnia cele-
brare. ~~ corporis Christi quod decedentibus in gratia
non negatur. Item.

Quamvis inciderit in canonem late sententie pro
uiolentiam manuum in iniectione inicere ~~
ad fatuitatem eius sanctimat quibus in mentis
irrogantur non tamen aliter quam per se ap. ut ei
legatum absolutionis post beneficium optinet.
nisi imminente mortis articulo infirmitatis
de imminencia aut inopia puerili etate sta-
gilitate sexus seu alia corporis impoten-
tia sive quolibet impedimento canonico
retrahantur quominus ro. po. possit ad
ire. ut nisi viris beneficio a labore hi~~
Cetum quibusdam pecatorum indebite qui taliter
impedimento laborant exceptis pueris ~~
debito viribus quod sine ecclesie formam pre-
de tenentur contra sibi ~~ iniungi ut impe-
dimento cessante ad ap. se. accedant man-
datum ipsius humiliter suscepturi. Item.

Si quem sub hac forma vel ~~ excom-
municatio ut simul cum ~~ suo excommu-
nicatum contingat. dicendum est eum non

minori que aperitione sacramentorum sed in
maiori excommunicatione quam a communione fide-
lium separat esse ligatum. Item.

Pueris qui in canonem inciderunt sive per-
mulgatam sententiam ante sive post pubertatem
postulent se absolui per diocesanum episcopum absolu-
tionis beneficium impertiri. cum pro defectum
etatis in qua fuit ommissi excessus rigor sit
amansuetudine temperandus. De ver-

borum significatione

Ieronimus super osee.

Novale novale. Novale est ager nunc
primum scissus. Item super danielem.

Dan et rex nabuchodonosor patrem tuum. Ap-
pauit more scripture quam auos et deinceps pa-
tres appellat. Item in parabol'.

Nam et ego unigenitus fui coram matre
quem unigenitum se nominat. cum fratrem
eius unum precessisse scriptura testatur nisi quia
ille mox natus sine nomine qui nunquam
esset de vita decessit. Item super matheum.

Quod dicitur antequam convenirent non sequitur ut
postea convenirent. sed scriptura quod factum non
sit ostendit. Item in eodem.

Joseph non cognovit donec peperit filium
suum primogenitum. Ex hoc loco quidam perversissime
suspicantur et alios filios mariam ha-
buisse. cum moris divinarum scripturarum sit ut
primogenitum non vocent quem fratres sequuntur
sed eum qui primo natus fuerit. Ylarius

Intelligentia dictorum ex causis est assumenda di-
cendi. quia non sermoni res sed rei est sermo subie-
ctus. Aug. super exodum.

Nec obliviscitur narrandi diversitas ubi eadem di-
cuntur. maxime cum quisque evangelistarum
quo ordine credat se dicere quos deus voluit.
Gregorius.

Propterea si plurimam epistolam vestram ad interpretandum
accipere te fortasse contigerit rogo non verbum
ex verbo sed sensum ex sensu transferri. quia
plerumque dum proprietas verborum attenditur sen-
sus virtus amittitur. Ysidorus

Quamvis sint qui plurimum ~~ recte vocentur
usus tamen optinuit eos vocari ~~ quia
quicquam ~~ super alios gerunt. ~~

Vi

in libro ethimol.

Forus est exercendarum litium locus a foro
dictus. sive a foroneo rege qui primus gre-
cis legem dedit. Constat autem forum causa lege
et iudicio causa accusante vel credente. est enim materia
et origo negotii nec dum discussionis exa-
mine patefacta. quam dum proponitur causa est dum di-
scutitur iudicium dum finitur iustitia vo-
catur iudicium quasi iuris dictio. et iustitia
quia iuris status. Iudicium autem prius in quae
stio vocabatur. Unde et auctores iudiciorum que-
sitos quaestores ut quaesitores vocari. negotium
multa significat scilicet actum rei alicuius vel
contrarium ocium. scilicet actionem causis que est iur-
gium litis. et dictum est negotium sine ocio.
negotium autem mercis negociatio in com-
mertiis dicitur ubi aliquid datur ut maio-
ra lucrentur. Iurgium dicitur quasi iuris garitum
eo quod hii qui causam dicunt iure disceptant.
Lis autem a contentione limitis prius nomen sump-
sit. de qua virgilius limes erat positus litem
ut discerneret agri. Causa autem argumento
aut probatione constat. Argumentum numquam testibus
numquam tabulis dat probationem. sed sola inve-
stigatione invenit veritatem. Unde dictum est
argumentum arguitum inventum. Probatio autem te-
stibus et fide tabularum constat. Iudicium quoque
negotium vero per se ~~. Iudex accusator
reus et tres testes. Iudex dictus quasi ius dicens
populo sive quod iure disceptet. Iure autem discep-
tare est iuste iudicare. non est enim iudex si non est
in eo iustitia. Accusator vocatus est quasi ad causa-
tor quia ad causam vocat eum quem appellat. Re-
atus quidem reus nuncupatur quia quamvis conscius
sceleris non sit reus. vero dicitur quamdiu in iudicium
pro aliqua re petitur. Testes antiquitus sup-
stites dicebantur eo quod super causae statu per-
rebantur. nunc parte ablata nominis te-
stes vocantur. Testes autem considerantur con-
ditione natura et vita. Conditione si liber non
servus. nam sepe servus metu dominantis testi-
monium supprimit veritatis. Natura si vir
non femina. nam varium et mutabile semper
femina producit. Vita si innocens et integer

actu. Nam si uita bona defuerit, sine caritate
bit. non enim potest iustitia cum scelerato homine
habere conuentum. Item.

Pactum dicitur inter partes ex pace conueniens scrip
tura legibus ac moribus comprobata. Dictum pac
tum quasi ex pace factum. Item in eodem.

Is dicitur mala fide possidendo. hoc enim iure
possidetur quod iuste. hoc iuste quod bene. Quod
autem male possidetur alienum est. male autem
possidet. qui uel suo male utitur uel aliena pre
sumit. Pascal canonicis sancti martini.

Causa carpentum plebis. et infra. Sane in prima decima
rne et oblationes inter cetera bonis precipue nu
merantur. Oblationes uero dicimus quecumque de
precibus et uotis uel fidelibus ecclesie altaribus offeruntur. Que
cumque igitur eas pro potentia secularium optinent, procul
dubio contra deum et sanctorum patrum nituntur sanctiones.
quin immo et qui accipit et qui tradit rap
tor et sacrilegus iudicatur. Alexander iii.

Quesitum est. et infra. Hos itaque est tale quidem
respondemus quod sacerdos uno presente clerico et etiam solus
potest infirmum ungere. Celestinus beati
quadam iure consuetudine ecclesiam uigilia
cuiuslibet festi ut in presbitero in quolibet
alio tamen iure se et sollempnitatem aliam dicat ad
matutinas in qua itaque uigilia non ueniat ieiu
nium in eadem celebret. Ipsum autem fe
stum siue fiat in presenti die lune siue in se
quenti qui duo quasi primo reputantur nullus
error est consuetudo ecclesie tenere. Celestinus iii.

Ex hiis que ambiguitatem continent. et infra. Innotuit
apostolatui nostro quod cum inter magistrum et conuersos
hospitalis sancti simpliciani super eodem hospi
tali in presentia mediolanensis episcopi quod ultimum iam
archiepiscopus post cognitionem cause in platea siue he
rbis non sunt usus talem partem condempno
uel talem absoluo. et pronuntiauit uerbalem sen
tentiam et in papiro. et infra. Attendentes igitur quod hec dictio
statuo rem perfectam significat. et cum ef
fectu non dubitemus accipitur. Item quoniam igitur
quod precipitur imperatur. et quod imperatur ne
cesse est fieri. et aliquin non fiat penam habet.
considerantes indubitanter quod non debet aliquis
considerare uerba sed uoluntatem. cum non in

tentio uerbis sed uerba intentioni debeant deser
uire. interpretamur predecessoribus uestris, pro
sentibus et diffinimus. quod predictum archiepiscopi uer
ba tali forma prolata pro precepto ualitura sunt et
optineant firmitatem. Innocentius iii. patriar
che gradensi.

Olim est sepulte recolimus ut si canonica pradu
ani magistro G. canonico paduano prebendam
quam tunc residentibus de communi confertur sicut uni
ex aliis de cotidianis prouentibus et manualiter benefi
cia uel conferrent. tu eos ad id apostolica censura com
pelle peruenientes. Quia uero quam inuentione
nostram interpretari alii quam deceat uoluerunt. cum
breuitas precipuum sit interpretationis augustie
nostrum aperiendum duximus intellectum. uidelicet
quod prebendam quam tunc residentibus in uictu et ue
stitu de communi confertur ipsi magistro G. ple
ne sicut uni ex aliis residentibus iniunximus
conferendam. Item colimbriensi et aliis episcopis
in regno portugalie constitutis.

Cum in partibus uestris sepe contingat ciuitatem lo
cum interdicto supponi. cum generale uel particula
re dici debeat interdictum. apostolicas accepimus
scribendum relinquam. cum illi qui habere se
decorum priuilegio meruerunt. uideatur ut cum
generale interdictum terre fuerit. liceat eis tamen
ianuis clausis et non pulsatis campanis exclusis
excommunicatis et interdictis suppressa uoce diuina
officia celebrare interdicto particulari. se as
serant non artari. ducimus interdictum generale
dummodo terra cum regnum uel sicut prouincia
tota subiciatur interdicto. et infra. Cum autem in pri
uilegiis de regno uel prouincia uidelicet expresse
dicatur. nonne non solum regnum
uel prouinciam intelligi uolumus. Cum est uil
lam et castrum ut in hiis locum habet quod re
gulariter dicitur interdicto. Item albanoensi episcopo.

Cum super de benignitate sedis apostolice sit indultum
quod ordinatio uestrorum clericorum administratio deca
natum uestra dispositione permaneat non
consistere uoluisti. an ap uocabulo clericorum
tam decanos quam alios canonicos contine
antur. et infra. Consultationi respondemus. quod appellatione clerico
rum non solum alios sed etiam canonicos complectimur.

Item preposito et capitulo placentino.

Cum electi placentini iuramentum prestent sub
hac forma uerborum. ego talis ab hac hora in antea
fidelis ero et obediens placentine ecclesie et domino meo
episcopo placentino. Nos consistere uoluisti utrum intel
ligi debeat clerus totius diocesis an capitulum tan
tum ecclesie cathedralis. Nos igitur consultationi respondemus quod per ecclesie
placentine uocabulum in forma iuramenti pre
scripti non debet intelligi totius diocesis clerus et si ca
pitulum intelligatur ecclesie cathedralis uel tamen
qui prestat hoc iuramentum. episcopo tamquam capiti prin
cipaliter obligatur. Item priori sancti fingidiani
lucanensi.

Quesiuisti quo per cetera intelligi debeat cum hec
clausulam nostris litteris apponimus respondemus quod
per eam non solum interdicti sed suspensionis et ex
communicationis sententia ualet intelligi ut uidelicet discretio tua
et personarum circumstantiis indagatis fieri quam ma
gis uiderit expedire. Item cesaraugustano episcopo.

Quid per nouale uocabulum intelligi debeat et
cetera requisiuit. licet autem quidam dixerint quod no
uale sit terra proscisa que anno cessat alii asserue
runt quod ex silua que arboribus extirpatis ad cultum
redigitur sic nouale dicatur quarum utraque
interpretatio ex ciuilibus legibus intelligitur. Nos
tamen inquisitioni tue respondemus quod eam credimus
predecessorum nostrorum intentionem fuisse cum piis lo
cis in indulgentiam de noualibus concesserunt ut
nouale intellexerint agrum de nouo ad cultum
reductum. de quo non extat memoria quod ali
quando cultus fuisset. Sed nec de quolibet tali noua
li credimus eis indulgentiam fore concessam
nisi de illo dumtaxat cuius decimam religiosis
potest conuinci absque graui detrimento parrochia
lis ecclesie detinere cum talis sit sepe locus in cultus
de quo parrochialis ecclesia magnas propter decima
rum reditus percipimus. Item abbati F. et priori mo
nachis alcobacie.

Veniens frater noster colimbriensis episcopus diuidiam conque
rente quod cum fratres sancte crucis monasterium de
arganil subiectione sua minus recipiunt quod sui
is predecessoribus episcopalia iura consueuerat ab an
tiquis temporibus exhibere. nunc quosdam de canoni
cis sine suo consensu ibi fecerit pro occasione

Venustum priuilegium a G. presbytero ... tacita im
petrauit. eidem episcopo obedientiam denegat exhi
bere. Quia in sumpta actione quod prima tunc eccleaiam non
cathedrale intelligitur si romana et infra. Ideoque
nisi quod si aliunde uos non occurrerit propter quod de
iure non debeat diocesano episcopo respondere. uos eum ad ea
prestandam eidem sicut predecessoris sui predecessoribus
episcopis prestiterunt per censuram ecclesiasticam non obstante priuilegio
impetrato colimbriensi ecclesie per subreptionem obten
to. Nos enim primitie ecclesie cathedrale intel
ligi uolumus non romanam. Item abbati sancte
Genofeue. decano et cancellario parisiensi.

Ex parte nostra dilecti filii comitisse blesensis et infra. pro
posuerunt nunc comitisse quod cum ipsius
prepositus quendam latronem cepit et iustitia
fieret in eadem. latro fuit per capitulum carno
tensem prius facta iustitiam reposcitus. qua cum
inuenta sua captum fuisse dicebant et infra. Cum
cum supplex de parendo iuri competenti cau
tione offerret: canonici carnotenses interdicendum
terram ei fecerunt interdicto supponi. quod re
laxare noluerunt nisi prius solueret emendam.
Dicebatur enim in carnotensi ecclesie priuilegio con
tineri quod nemini liceat ex communicatis uel
nominatim interdictis carnotensi absque con
grua satisfactione absolutionis beneficium in
dulgere. Ad indulgentiam autem clausulam
priuilegii memorati credimus distinguendum
utrum in aliquem interdicti uel excommunicationis sententia sit
prolata pro contumacia tantum. quia scilicet citatus stare
noluit iuri. uel etiam pro offensa. quia uidelicet iuri
noluit malefactum emendare. In primo casu
credimus congrue satisfieri. ut sententia relaxetur
si prius sufficiens standi iuri cautio prestita
tur. In secundo uero si offensa est manifesta non cre
dimus satisfieri congrue ut relaxetur sententia nisi
prius sufficiens prestetur emenda. Si uero dubia est
offensa sufficere credimus ad relaxationem
eandem. si parendi mandato competens satis
factio prebeatur. Item comitisse blesensi.

Cum olim penitentias carnotensi quidam capitulum
contra te fuit allegatum quod dicebat in ecclesie sue
priuilegio contineri. ut uidelicet nemini liceat excommuni
catis uel nominatim interdictis penitentias

penitentias.

carnotensi absque congrua satisfactione absolo
nis beneficium indulgere et cetera. Quia uero clavium
an[...]sam soluimus non clavium claviam ligauisse.
Pro eo quod eisdem canonicas uelut assertis proponitur
illam offensam esse manifestam non que iudicia
[...] aliis sed que est ita manifesta ut offensam
illam non reseruimus intelligere manifestam
que ut per confessionem uel probationem legitime
nota fuerit aut euidentia rei que nulla possit
sic tergiuersatione celari. Idem episcopo et canonicis
atrebatensi.

Abbate sancti Siluini altaacensi uiam uniuerse
carnis ingresso cum eiusdem monachi loci
elegissent quendam de ipsorum gremio in abbatem
et consummationem electionis ambianensis episcopus neque
uisset adhibere uel optinere eam ad sedem apostolicam perue-
nerunt. Sed de parte monasterii sancti Bertini
proponitur ex aduerso quod cum sint approbatam
consuetudinem et priuilegio romani pontificis abbates al-
taacenses debeant de monasterio sancti Bertini
semper assumi. Huiusmodi electio erat non inmerito re-
probanda. utpote contra consuetudinem diuturnam
et priuilegium sedis apostolicae attemptata et altaacensis mona-
chi debent de iure compelli ut de mona-
sterio sancti Bertini personam ydoneam in eligerent
in abbatem et cetera. Nos ergo depositionibus testium
diligenter inspectis inuenimus esse probatum
quod a xl annis et infra monachi altaacen-
ses abbatem sibi de sancti Bertini monasterio ele-
gerunt et cetera. Et cum quamuis uice G. al-
taacensi monachum elegissent. eius electio
robur habere non potuit donec apud monaste-
rium sancti Bertini professione facta post aliquan-
tulum temporis cum S. eiusdem loci abbati et con-
uentui placuit in altaacensem ecclesiam abbatem
assumptus. Ex priuilegio quoque romani pontificis arguitur
potuit altaacensem abbatem fore de sancti Berti-
ni collegio eligendum. Nam priuilegio pascalis
pape huiusmodi capitulum apparet insertum sub hoc
generaliter abbatis penes monasterium sancti Sil-
uini apud altaacensem. iuxta preteriti temporis morem
inuictam semper concedimus dispositionem persistere.
In priuilegio et calixti huiusmodi capitulum inueni-
tur. Porro iuxta pascalis pape decretum ab-

batis subrogationem penes altaacensem non
aliunde quam de uestro monasterio fieri apostolica auctoritate de-
cernimus. Ad hoc autem pars aduersa respondit
quod si et probaretur quod infra prefatum temporis spatium
de monasterio sancti Bertini semper fuerint abbates
altaacenses assumpti. ex hoc dici non poterit
quod consuetudo aliqua que contra ius fuerit
introducta cuius in memoriam G. ele-
ctionem per bonos patres eius iudicium presentium tab-
dinoscitur et cetera. Preterea cum pascalis papa sub-
rogationem abbatis sancti S. monasterio sancti S. mo-
nasterio sancti Ber. iuxta morem preteriti temporis
duxerit concedendam nec de more preteriti tem-
poris fiat fides plenius priuilegium et similiter nul-
lum super hoc altaacensi monasterio poterat
preiudicium generari. Contra quod fuit ex ad-
uerso responsum quod hec determinatio secundum preteriti
temporis morem et cetera et clausula potest in-
telligi et tam ad personale quam impersonale
uerbum referri. Si enim impersonale uerbum
determinat clausula intelligitur et est sensus
concedimus subrogationem abbatis sancti S. apud
al. in. m. ii. S. dispositionem consistere secundum
preteriti temporis morem. id est sicut mos preteriti temporis ta-
lis fuit. Si uero uerbum determinat personale
eadem debet intelligi et sit sensus concedimus
secundum preteriti temporis morem. id est quia mos preteri-
ti temporis sic optinuit subrogationem et cetera. Hic
autem sensus rectior esse uidetur. quia cum priuilegium
sit res priuata et lex non debeat esse obscura.
uel captiosa. sed clara et manifesta. nec esset pri-
uata nisi aliquid specialiter indulgeret. profecto
sic intelligenda sunt illa illa. ut res de
qua agitur uarie possit potius quam pure ra-
tione cum suspicetur. G. papa. qui eidem pa-
schali ciuitatem successit uerbis equiuocis
usus determinatione illam prorsus amouit
ut ambiguitas tolleretur. et quod dicebatur
in concessione pascalis ut iuxta sit subrogatio
abbatis sancti S. apud altaacensem indispositione
abbatis et fratrum sancti Ber. semper existeret
iste immutauit decernens subrogationem
ipsius abbatis non aliunde quam de monasterio
sancti B. faciendam. Nos ergo diligenter audi-

tis monasterio sancti B. adiudicamus huiusmodi digni-
tatem ut quotiens in altaacensi monasterio abbatis
electio immineat facienda altaacenses monachi
de cenobio sancti Bertini personam ydoneam eligant
in abbatem. ita tamen ut tamdiu monaste-
rium ipsum hac honoris debeat prerogatiua gau-
dere. donec ibidem uiguerit obseruantia re-
gularis ut ydonee persone inueniantur in illo
qui possint in abbatem assumi. Item comiti
tolosano.

Super quibusdam manentibus articulis et cetera. Tua de-
uotio postulauit a nobis qui sint dicendi
heretici manifesti. Super quo tibi duximus respondendum
illos intelligendos esse manifestos hereticos qui
contra fidem catholicam publice aut predicant seu
defendunt errorem. Et qui coram prelatis
suis conuicti sunt uel confessi uel ab eis sententia-
liter condempnati super heretica prauitate quorum
bona per se confiscantur. et ipsi iuxta sanctiones le-
gitimas puniuntur. Proinde cum peda-
gia. guidagia salinaria legimus interdi-
xisse memorie auctoritate apostolica duximus declaran-
dum. illa esse pedagia. salinaria. guida-
gia interdicta que non apparent [...] imperatoru
uel regum uel lateranensis concilii largitione concessa
uel ex antiqua consuetudine a cuius non extat memo-
[...] introducta et cetera. Super allegatione recepc-
[...] manentis ut ei te constituentibus sint sum-
[...] alicuius legati seu iudicis ordinarii uel
delegati arbitrium iustitiam exhibentes.
Hoc tamen intelligendum esse censemus in
omni casu quam uocem sui ut reus a conscientia fori
preter. ac super inutilibus capitulis que pre-
cessanda sunt per dictum legatum statu-
ta uel auctoritate apostolica statuenda. Si tu nobis spe-
cialiter expressione et per insolubilibus teneri
in iudicio ecclesiastico respondere. Item episcopo pa-
risiensi.

Nouimus ex pectore ut uerbum illud quod in
antiquis canonibus et nouo decreto conti-
netur falsarios edicto continet. inuenit uel clericus
per ecclesiasticum iudicem degradatus seculari tradat
curie puniendus. apertius exponamus. Cum
enim quidam antecessor noster super hoc consultus

dubia respondit. et quorumdam sit opinio a
pluribus approbata. ut clericus qui pro hoc uel a-
lio flagitium graue non solum damnabile
sed etiam damnosum fuerit degradatus tamquam exu-
tus priuilegio clericali seculari foro per consequentiam ap-
plicetur. cum ab ecclesiastico foro fuerit proiectus eius
est degradatio celebranda secularii potestate prese-
nte ac pronunciandum est cum fuerit celebrata
ut ius suum fori recipiat degradatum. Et
sic intelligitur tradi curie seculari. pro quo tamen debet
ecclesia efficaciter interuenire. ut circa mortis pericu-
lum circa eum sententia moueretur. pro illo uero falsa-
rio scelerato quem ad mandatum nostrum cepi-
sti hoc est duximus consulendum. ut in perpetuum
carcerem ad agendam penitentiam ipsum includas
pane doloris et aqua angustie sustentandum
ut commissa defleat et flenda ulterius non com-
mittat. Honorius iii. archiepiscopo turonensi.

Dilecto filio Jacobo Barba et cetera. Quia de precibus ne-
cessaria tunc absente per eo tradita ei cu-
stodie restitui parti aduerse non potuit. eidem
indulsimus ut si lapsus temporis non obsisteret
quominus possessionem ipsam recuperare ualeret
quamuis non cum temporis ante concessionem ipsius indulgentie
debet effluxisse. quod sibi sufficere posset aduerte posse-
ssionis effectum. sed statuta concilii generalis et cetera. Auc-
toritate presentium declaramus quod nostre intentionis non
fuit per ipsam indulgentiam uis perimere quam ibi
competebat ex possessione predicta ut post restitu-
tionem experiretur ex futuram de imputare pote-
rit pars aduersa si negligens fuerit in sua iusti-
tia prosequenda. cum absentie tue impedimento
cessante conueniendi te habuerit facultatem. Item
priori et clericis sancti Iohannis et Pauli [...].

Cum inter uos dudum ex parte una et abbatem
sancti Petri de monte Spoletanum diocesis questio super
tertia parte oblationum capelle sancti Ylarii quo
uteretur et a uobis extitum fuerit per xl annos et
amplius tertiam partem oblationum eiusdem capelle
uestram eodem recepisse ac clericos institutos per ab-
batem de monte tunc sibi prior eandem tertiam re-
consuluisse [...] colligentiam ho. me. I. pape p-
ter ipsam tertiam esse uestre adiudicauit statuens
ut est prior loci per eosdem clericos sibi fuerit consuetu-

partem intelligere memoratam. Cum quidam
presbyter medium sacerdos prefate capelle asserens
collationum nomine minime contineri ea que ipsi
capelle in festivitate omnium sanctorum mittuntur vel
portantur ad illam seu ad domum sacerdotis ei-
dem in minuti defunctorum nec non que in manibus
ponuntur quod de altari suscipit et facit per eundem
deportari. et que ante crucem et in missa dantur
et ea que pro defunctis cantatur. et lampades
cum oleo que prefate capelle aliquibus offeran-
tur. Vel que dantur nuntio qui ad recipienda
talia per presbyterum capelle parrochiam destinatur.
de hiis omnibus vobis tertiam denegat exhibere.
De aliis nomine tuo persolvendis parata pre-
ter unum decimum contingentis tertiam [illegible] ad
expensas capelle ipsi necessarias faciendas. Nos pre-
dicta de omnibus supradictis absque subtractione
aliqua integre persolvi volumus et mandamus. Tertiam
precedente ad capellam prefate capelle diximus
primitias et decimas et ea que offeruntur pro missis
mortuorum sacerdotibus. et que pro septimis et tricesi-
mis et anniversariis panes et alia que [illegible]
modum offeruntur et mortuorum videlicet collati-
onum nomine minime contineri. de hiis omnibus par-
tem tertiam solvere vobis nolumus. et infra. Volum(us)
ergo et mandamus ut partem etiam a vobis [illegible]
institutam de omnibus supradictis et aliis [illegible]
[illegible] titulis ad ecclesiam pervenerint sine dimi-
nutione aliqua integre tertia vobis portio persol-
vatur. Item episcopo F. et P. Lectorensi.

Ex parte tua fuit propositum quod presbiter et cano-
nici [illegible] quam. j. [illegible] super
molendino de [illegible] ac [illegible] articulis pro-
mulgatum [illegible] scrupulum in-
ducere molientes asserunt capitulum illud
esse [illegible] que de canonica ipsi impetrant
[illegible] molendinum [illegible]
de [illegible] reedificare valeat in eo statu in
quo fuisse [illegible] tempore [illegible] esse rede-
rendum ad tempus quo lapillus in [illegible]
[illegible] fuit. vobis est [illegible]
ferentibus: illud esse intelligendum de tempore quo
lis super hoc inter vos et [illegible] canonicam
[illegible] eandem sententiam q[illegible]

Extra in secundo capitulo dicitur de tempore mote litis interp-
retatur esse referendum ad tempus quo litis con-
testatio facta fuit. Item [illegible] universi-
tatis sanctimagenarum constantinopolitanum.

Ex parte vestra fuit propositum quod patriarcha in
creatione constitutionis [illegible] quam Albanensis episcopus
tunc legatus in partibus romanie super legatis
editam defunctorum et [illegible]. j. [illegible] presbyter
[illegible] legationis fungen-
tur officio innovavit. de quibusdam que vobis et
ecclesiis vestris legantur accedentibus [illegible]
exigit portionem. Cumque vos [illegible]
[illegible] accepimus non intellexerunt quod de
hiis que in ornamentis ecclesiis ut ad fabricam
ecclesie reparandam indigens aut ad ecclesie lumi-
naria [illegible] de hiis que pro anniversario septi-
mo tricesimo faciendis. ut de hiis que per-
sonis [illegible] nisi forsan id fiat ecclesie [illegible]
cumque legantur aliqua debeat solui portio
ecclesie cathedrali. nos interpretatione eorum ratam
habentes [illegible] constitutionem prefatam pre-
cipimus observari. firmiter inhibentes ne in
[illegible] fraudulenter impetrandum
cathedralis ecclesie [illegible]. Item episcopo [illegible]
[illegible].

Cum vobis significatum intimavit quod cum aliqui
pretextu honoris debitorum [illegible]
[illegible] ut fructus beneficiorum que
[illegible] vacante exigerent [illegible]
ad biennium retinere. quamvis apostolice gratie pri-
vilegium [illegible] interpretatione restringere
molientes asserunt prebendas et maiora bene-
ficia [illegible] beneficiorum nomine contineri. et infra.
Nos ergo [illegible] declaramus quod hec causa
prebende ac alia beneficia generali beneficiorum
nomine continentur. Gregorius ix. [illegible]
et [illegible] engolismensi.

Transmisse littere continebant [illegible] significan-
tibus quod episcopus et capitulo [illegible]
[illegible] canonicorum numerum [illegible]
eorum ecclesia non poterat observari [illegible]
sufficiebant ecclesie facultates vobis [illegible]
[illegible] ut canonicorum [illegible]
numerum [illegible] facultates ecclesie [illegible]

statueretis eundem firmiter observari. Vos
vero invenistis pretactas facultates ecclesie ampli-
[illegible] adeo excrevisse quod absque
diminutione prebendarum maior haberi posset
numerus in eadem. quare quesivistis an
[illegible] titulus vestris appositum
[illegible] augmentari ut diminuere de-
beat. Quia vero in [illegible] non sunt [illegible]
[illegible] prebende cum moderamine locum non ha-
beat [illegible] et canonicorum numerum dimit-
tatis in eodem statu in quo hactenus dig-
noscitur extitisse [illegible] eiusdem ecclesie
[illegible] suorum redditum donec
duxerimus aliter disponendum. Iohannes Cri-
sostomus.

Omnes res per qualecumque [illegible] nascuntur per eas-
dem dissolvuntur. Beda in homelia.

Sunt [illegible] et c. hoc loco nichil nobis
aliud precipi existimo nisi ut ea facta que
dubium est quo animo fiant in melio-
rem partem interpretemur. quod enim scrip-
tum est ex fructibus eorum cognoscetis eos de
manifestis dictum est que non possunt
bono animo fieri. ut stuprum. blasphe-
mie. furta. ebrietates et similia. de quibus
nobis permittitur iudicare. Item.

Qui scandalizaverit et c. Utilius scandalum
nasci permittitur quam veritas relinquatur.
Item super iohannem.

Quod non est licitum in lege necessitas lici-
tum facit. nam et sabbatum custodiri pre-
ceptum est machabei. tamen sine culpa in sab-
bato pugnant. sic et hodie siquis ieiuni-
um fregit egrotus reus non [illegible].
Gregorius. vij.

Quod latenter aut per vim vel alias illicite in-
troductum est nulla debet stabilitate sub-
sistere. Item nartuensis [illegible] episcopo.

Cum in contemplatione et infra. in ipso cau-
se initio non est [illegible] inchoandum.
Stephanus papa.

Quemadmodum multociens et infra. Quicquid in sacratis
deo rebus et episcopis iniuste agitur pro sacrile-
gio reputatur. quia sacra sunt. et [illegible]

Ut quidem violari non debent. Augustinus.
Si ex timore facit preceptum aliter quam
debeat facit. et ideo iam non facit. [illegible]
in libro de penitentia.

Defleat peccator quia offendens in uno
factus est omnium reus. Gregorius
in registro.

Quamvis causae et infra. Non potest esse pa-
storis excusatio si lupus oves comedit.
et pastor nescit. Lucius. iij.

Indignum est et a romane ecclesie consuetu-
dine alienum ut pro spiritualibus facere
quis homagium compellatur.

DEO GRACIAS. AMEN.

Hoc Gualterus opus quem morum forma
decorat.
Scripsit cui tribuat gratia summa quiem.

[illegible] xxv. mense sept
octave in die. [illegible]

Questo singolarissimo Codice scritto da
Fr. Gualterio Compagno di S. Fran.co
di Assisi sotto la dettatura di S. Raimon=
do di Pennafort il mese di 7bre nel 1235
contiene tutte le Decretali di Gregorio IX.
ed è autografo.
Con questo si smentisce Antonio Ferrand
ora Consigliere di S. M. Luigi XVIII. che al
suo spirito dell'Istoria alla pag. 122.
pone la Compilazione delle Decretali
nel 1246.

[In]cipit decretalium . liber primus .
De summa trinitate et fide catholica .
De constitutionibus .
De rescriptis et eorum interpretationibus .
De consuetudine .
De postulatione .
De electione et electi potestate .
De translatione episcoporum .
De auctoritate et usu pallii
De renuntiationibus .
De supplenda negligentia prelatorum
De temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum .
De scrutinio in ordine faciendo .
De ordinatis ab episcopo qui resignavit episcopatum vel generato .
De etate et qualitate et ordine preficiendorum .
De sacra unctione .
De sacramentis iterandis vel non .
De filiis presbiterorum ordinandis vel non .
De servis non ordinandis et eorum manumissione .
De obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non .
De corpore viciatis ordinandis vel non .
De bigamis non ordinandis .
De clericis peregrinis .
De officio archidiaconi .
De officio archipresbiteri .
De officio primicerii .
De officio sacriste .
De officio custodis .
De officio vicarii .
De officio et potestate iudicis delegati .
De officio ordinarii . iudicis .
De maioritate et obedientia
De treuga et pace .
De transactionibus .
De postulando .
De procuratoribus
De hiis que metus causa fiunt .
De in integrum restitutione .
De alienatione mutandi iudicii causa facta .
De arbitris .
Incipit liber secundus .
De iudiciis .
De foro competenti .
De libelli oblatione
De mutuis petitionibus .
De litis contestatione .
De lite non contestata . non procedatur ad testium productionem .
De iuramento calumpnie .
De dilationibus
De feriis .
De ordine cognitionum .
De plus petitionibus .
De causa proprietatis et possessionis .
De restitutione spoliatorum .
De dolo et contumacia
De eo qui mittitur in possessionem causa rei servande
Ut lite pendente nichil innovetur .
De sequestratione possessionis et fructuum
De confessis .
De probationibus .
De testibus et attestationibus .
De testibus cogendis vel non .
De fide instrumentorum .
De presumptionibus .
De iure iurando .
De exceptionibus .
De prescriptionibus .
De sententia et re iudicata .
De appellationibus recusationibus et relationibus .
De procurationibus .
De confirmatione utili vel inutili .
Incipit liber . III .
De vita et honestate clericorum .
De cohabitatione clericorum et mulierum .
De clericis coniugatis .
De clericis non residentibus in ecclesia vel prebenda .
De prebendis et dignitatibus .
De clerico egrotante vel debilitato .
De institutionibus .
De concessione prebende et ecclesie non vacantis .
De sede vacante nichil innovetur .
De hiis que fiunt a prelatis cum consensu capituli .
De hiis que fiunt a maiori et saniori parte capituli
Ut ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur .
De rebus ecclesie alienandis vel non .
De comodato || De precario
De deposito .
De emptione et venditione .
De locato et conducto
De rerum permutatione .
De feudis .
De pignoribus et aliis cautionibus .
De fideiussoribus

De soluc̄o[ibus].
De donacoib[us].
De peculio clericor[um]
De testis [et] ultis uolūtatib[us].
De sucessoib[us] abintestato.
De prochys [et] alys parrochianis.
De decimis p[ri]m[iciis] [et] alys oblacoib[us]
De regularib[us] [et] t[ra]nseūtib[us] ad religiōe[m].
De ꝯūsione ꝯiugator[um].
De ꝯūsione ifideliu[m]
De uoto [et] uoti redēpcōe.
De statu monachor[um] [et] canōicor[um] regulariu[m]
De capellis monachor[um] [et] alior[um] religiosor[um]
De iure patronat[us].
De censib[us] exaccoib[us] [et] p[ro]curacoib[us].
De ꝯsecracōe ecc[lesi]e ul' altaris.
De celebracōe missar[um] [et] sac[ramento] euch[aristie] [et] aliis diuinis officiis.
De p[res]b[yte]ro nō batizato.
De reliquiis [et] ueneracōe s[an]c[t]or[um].
De custodia euch[aristi]e [et] crismat[is]
De purificacōe p[ost] partū.
De eccl[es]iis edificand[is] ul' reparād[is].
De immunitate ecc[lesiarum].
Ne cle[rici] ul' monachi secularib[us] neg[otiis] se immisceant.
Incipit liber .iiij.
De sponsalibus [et] m[atrimoni]o.
De desponsacōe impubium.
De ꝯdicōe [et] ꝯsensu.
De ꝯiugib[us] ap[p]ositis in desponsacōe ul' alys ꝯdicōib[us].
De ... ul' nouercas ... ꝯe p[re]ser[…].
De eo qui duxit i m[atrimoni]u[m] quā polluit p[er] adulteriu[m]
De ꝯiugio leprosor[um].
De ꝯiugio s[er]uor[um].
De nat[is] ex libero uentre.
De cognacōe sp[irit]uali.
De cognacōe legali.
Qui filij sint legitimi ... ꝯsanguinea uxoris sue.
De ꝯsanguinitate [et] affinitate.
De frigidis [et] maleficiat[is] [et] īpotēcia coheūdi
De m[atrimoni]o ꝯtracto ꝯtra īterdictū ecc[lesie].
Qui filij sint legitimi.
...
Incipit liber .v. de accusacoib[us] i[n]q[ui]s[i]-
cioib[us] [et] denū[n]ciacoib[us].
De calumpniatorib[us]
De symonia [et] ne aliq[ui]d p[ro] sp[irit]ualib[us] ...
Ne prelati uices suas de ecc[lesi]is sub ānuo ...
De magistris [et] ne aliq[ui]s exigat p[ro] licencia ...
De iudeis [et] saracenis [et] eor[um] s[er]uis.
De hereticis.
De apostatis [et] reiterantib[us] baptisma.
De hys q[ui] filiū occiderit.
De īfantib[us] [et] lāguid[is] exposit[is].
De homicidio uolūtario ul' casuali.
De torneamentis.
De clericis pugnātib[us] i duello.
De sagitarys
De adulteris [et] stupro.
De raptorib[us] [et] incēdiariis [et] uiolatorib[us] ecc[lesiarum].
De furtis.
De usuris.
De crimine falsi.
De sepulcris.
De collusiōe.
De delictis puerorum.
De clerico uenatore.
De clerico percussore.
De clerico malefico.
De clerico excoicato ministrāte
De nō ordinato ministrāte.
De clerico p[er] saltū p[ro]moto
De eo q[ui] furtiue ordines suscepit.
De excessib[us] p[re]lator[um] [et] subditor[um].
De noui op[er]is nunciatōne.
De purgacōe canonica et uulgari
De dapno dato de iniuriis.
De penitentiis [et] remissioib[us].
De s[e]n[tenti]a excoicacōis.
De u[er]bor[um] significacōe.
De regulis iuris.

De sortilegijs

De ... obs... ... cio... ...

De ... super ... cl...